

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

**IMAGINEA BIBLIOTECII NAȚIONALE
A REPUBLICII MOLDOVA
ÎN MASS-MEDIA DIN STRĂINĂTATE
(1991-2011)**

Chișinău
2012

CZU 027.54(478-25):070(082)

I-47

Director general: Alexe RĂU, doctor în filosofie

Alcătuitori: Aliona TOSTOGAN, Taiana LUCHIAN

Coperta: Dragoș POPA MIU

Lector: Raisa PLĂIEȘU

Procesare computerizată: Diana STOIAN

Descrierea CIP A Camerei Naționale a Cărții

Imaginea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova în mass-media din străinătate (1991-2011) / Bibl. Nat. a Rep. Moldova; alcăt.: Aliona Tostogan, Tatiana Luchian. – Ch.: BNRM, 2012. – 328 p.

50 ex.

ISBN 978-9975-4368-1-6.

027.54(478-25):070(082)

I-47

Către cititor

*Tot ce a făcut, ce a gândit, ce a
cucerit și ce a fost umanitatea este
păstrat ca prin minune în paginile
cărților.*

Tomas Carlyle

Biblioteca a fost, este și va fi mereu lăcașul spiritualității, templu al culturii și înțelepciunii, locul sacru al păstrării celui mai inestimabil tezaur – Cartea. Ea întruchipează în sine moștenirea lăsată și transmisă cu sfințenie, din generație în generație, a experienței și înțelepciunii acumulate de omenire pe parcursul mileniilor.

Principalul tezaur de înțelepciune umană, Biblioteca Națională a Republicii Moldova – una dintre cele mai mari biblioteci din republică, împlinește frumoasa vârstă de 180 de ani. Ea are deplinul drept de a fi venerată, păstrată cu o deosebită grijă și înțelepciune de toți cei ce-o deserveșc și mai ales de cei, care-i calcă pragul, pentru a-și îmbogăți cunoștințele spre a le transmite semenilor săi de orice vârstă, neam, credință.

Istoria BNRM reflectă într-un anumit sens și evoluția vieții spirituale din Basarabia în epoca modernă și cea contemporană. Înființarea Bibliotecii Naționale reprezintă o realizare importantă a culturii basarabene, chiar dacă aceasta inițial purta amprenta politicii rusificatoare a administrației țariste, iar fondurile de carte erau consultate de un cerc relativ îngust de cititori.

Rolul BNRM este remarcabil nu numai prin răspândirea cunoștințelor științifice și a valorilor culturale, ci și prin contribuția sa la acumularea și păstrarea unor surse documentare inedite privind istoria Basarabiei.

Începutul activității Bibliotecii Naționale întâlnim în 1832, fiind succesoarea bibliotecii publice din Basarabia (Chișinău), înființată în acest an conform unei circulare a Ministerului de Interne al Imperiului Rus.

Doctor în drept, Petru Manega, venit de la București, a fost omul care timp de aproape un deceniu a căutat în oraș case potrivite pentru localul bibliotecii și banii necesari pentru arendarea sau cumpărarea lui. Primul bibliotecar a fost Gavriil Bilevici, profesor la Gimnaziul nr. 1 de băieți din Chișinău, unde a și fost găzduită un timp biblioteca.

La baza fondului inițial de carte a fost biblioteca particulară a colonelului Liprandi (428 de volume, majoritatea în limba franceză), constituită din trei compartimente:

- Operele clasicilor antici;
- Cărți de istorie, geografie, statistică, călătorii și alte științe;
- Cărți de artă militară, despre diferiți comandanți de oști și campaniile lor militare.

A. I. Sorokunski, guvernatorul civil al Basarabiei, a cerut ajutor și de la București pentru formarea fondului inițial de carte. Cărțile procurate pentru bibliotecă la București au fost trimise pentru examinare la comitetul de cenzură din Odesa. Ca urmare a demersurilor repetate ale curatorului P. Manega, abia la 8 august 1832, doar 36 de cărți din 76 au fost „permise pentru circulație”.

În 1831, pentru suma de 600 de ruble anual, negustorul Bogaciov pune la dispoziția Bibliotecii Publice din Chișinău una din casele sale. La 15 octombrie 1832, negustorul I. Kriukov cumpără casa lui Bogaciov și propune bibliotecii să prelungească contractul până la 15 octombrie 1853, în aceleași condiții. După ce Petru Manega a obținut, la 18 noiembrie 1832, banii necesari pentru reînnoirea arendeii casei lui Kriukov, biblioteca a rămas acolo până în 1834, în trei camere mici, ticsite cu dulapuri. Locul unde se afla biblioteca acum nu se cunoaște, deoarece Bogaciov avea mai

multe case în oraș.

În 1835 Petru Manega închiriaza o clădire nouă, construită de același negustor Bogaciov vizavi de bulevardul orașenesc, dar fără să aibă intrare din stradă. Următorii bibliotecari – Kozlov, Saburov, Tanskii – , încearcă, fără să reușească, o îmbunătățire a condițiilor de funcționare a instituției. Presa vremii consemna în acei ani că sediul bibliotecii era în fosta clădire a Administrației Guberniale.

Abia după 1857, noul bibliotecar Venedict Beller, profesor de germană și matematică la Gimnaziul nr.1, a reușit să-l convingă pe guvernatorul Fonton de Verallon că biblioteca nu mai poate rămâne în casa lui Bogaciov. În 1860, numit în presa vremii “anul bibliotecii lui Beller”, se găsește o clădire pe măsura importanței instituției. Din 1876, conform rezoluției Dumei orașenești, sediul bibliotecii se mută în clădirea acesteia.

În perioada interbelică, biblioteca rămâne în continuare în clădirea Primăriei, fiind cea mai importantă după numărul de volume și lucrători.

Prin Decizia Consiliului Comisarilor Norodnici (din 29.09.1944) se înființează Biblioteca Centrală a RSSM, prin comasarea bibliotecii Primăriei cu Biblioteca Centrală din Tiraspol care și aduce numele, “N. K. Krupskaia”, pe care biblioteca din Tiraspol îl purta din 1939. Era o simplă casă, ale cărei cele mai bune camere au fost ocupate mai mulți ani de tot felul de locatari, unii dintre ei bibliotecari sau femei de serviciu în bibliotecă.

În vara lui 1961 pe timpul directoratului lui A. Chirtoca, biblioteca s-a mutat într-o clădire nouă pe str. Kievului 78 A (actualul bloc principal al Bibliotecii Naționale de pe str. 31 August 78A.)

În 1986 Biblioteca Națională a mai obținut și o parte din fosta clădire a seminarului teologic, (actualul bloc II al instituției).

Istoria BNRM a păstrat numele multor bibliotecari care au activat în ea. Cu un sentiment adânc de recunoștință ne gândim azi la acei care au îmbrățișat profesia de bibliotecar și au muncit în pereții acestei instituții. Un omagiu aparte se cuvine adus memoriei primului ei director, Gavril Bilevici (1832-1835), persoană care a pus piatra de temelie la ceea ce a devenit azi Bibliotecă Națională, altor persoane care au activat la cârma bibliotecii: Nicolae Kozlov (1835-1846), Mihail Saburov (1846-1847), Ivan Tanskii (1848-1855), Platon Globaciov (IX-XII, 1852), Botean (1855-1856), Petru Șușchevici (1856-1857), Venedict Beller (1857-1871), Kurkovskaia (1871-1877), Daria Harjevskaja (1884-1924), Maria Arionescu (1931-1934), Elena Nițescu (1934-), Adeli Cernovițkaia (1944-1946), Iguatie Teleuță (1946-1948), Alexandr Suhomlinov (1948-1955), Ion Borș (1956-1959), Alexandru Chirtoca (1959-1963), Gheorghe Cincilei (1963-1964), Petru Ganenco (1965-1983), Grigore Sudevski (1984-1987), Tatiana Levandovskaia (1987-1992), Alexei Rău (din 1992).

Cărțile sunt acei martori lipsiți de grai care, dacă ar putea, ne-ar povesti multe despre mâinile grijulii ale bibliotecarilor care le-au ținut în palmă, le-au pus la îndemâna cititorilor, le-au șters praful și mucegaiul. Este imposibil să-i numești pe toți lucrătorii BNRM. Încercăm a readuce doar câteva nume: Ion Madan, Ion Șpac, Tamara Isac, Nina Matei, Elizaveta Cozic, Alexandra Cneazev, Larisa Coreaghin, Raisa Căldare, Alexei Rău, Tatiana Costiuc, Elena Sănduță, Elena Conțescu, Vera Osoianu, Svetlana Barbei, Raisa Melnic, Nina Negru, Elena Turuta, Zinaida Culea, Maria Soltan, Ludmila Corobco, Antonina Poleacov și alții.

În cuvântarea sa la deschiderea Conferinței IFLA-2001 prima doamnă a SUA – Laura Bush – menționa următoarele: „*Menirea bibliotecii e să furnizeze societății concomitent informație, destindere, inspirație și comunicare. Inima și sufletul acesteia este bibliotecarul, adeseori anonim, dar a cărui muncă se regăsește și în rezultatele studentului, doctorandului, cercetătorului cu titlu științific...*”

Ajunși la indicatorul 180 de ani al traseului BNRM, încercăm să facem o recapitulare, o evaluare a realizărilor obținute de Biblioteca Națională în ultimii 20 de ani, ani de Independență a statului moldav.

Aliona TOSTOGAN

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

*Bunul renume se cere întreținut ca o
flacără veșnică.*

R. A. Gran

Biblioteca este singura redută de acces, prin care omul obișnuit și specialistul contemporan poate intra în contact cu ceea ce semenii noștri au creat în domeniul respectiv de activitate.

Cu cât acest acces este mai larg și mai complet, cu atât și rezultatele urmărite și obținute sunt mai bune și mai eficiente. În final, dacă informarea și documentarea noastră sunt bune, numai atunci putem lua cele mai bune decizii, în deplină cunoștință de cauză. În orice domeniu de activitate umană, cu cât suntem mai informați, avem posibilitatea practică de a hotărî pe ce cale să mergem mai departe, cu cele mai bune rezultate.

Către frumoasa aniversare de 180 ani a Bibliotecii Naționale s-a elaborat volumul *Imaginea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova în mass-media din străinătate*, ideea aparținând directorului general al BNRM, doctorului în filosofie, Alexe Rău. În această lucrare au fost acumulate materiale publicate în presa de peste hotarele țării noastre, cuprinzând perioada anilor 1991-2011, ce țin de Biblioteca Națională și-i împărțită în următoarele compartimente:

- Pagini din istoria Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova;
- Teorie și practică în biblioteconomie;
- Studii și cercetări;
- Cronica reconstrucției;
- Bibliologia Moldovei pe făgașul reformei;
- O realitate și un proiect de anvergură;
- Activități cultural-științifice;
- Valori patrimoniale;
- Calaxia Gutenberg;
- Itinerar bibliografic;
- Meridian bibliologic;
- Creația poetică.

În compartimente materialele sunt prezentate în ordine alfabetică. Descrierea bibliografică s-a efectuat conform standardului interstatal GOST 7.1-2003 „Библиографическая запись. Библиографическое описание. Общие требования и правила составления” aplicat ca standard național pe teritoriul Republicii Moldova. Abrevierea cuvintelor a fost efectuată conform STAS-ului 8256-82 „Prescurtările cuvintelor și expresiilor tipice românești și străine din referințele bibliografice”.

Pentru selectarea materialelor au fost consultate: „Bibliografia Națională a Moldovei. Moldavistica (Exteriorica)”, „Buletin bibliologic”, cataloagele Bibliotecii Naționale, precum și documentele primare – cărți și ediții periodice din străinătate, care au fost reluate în lucrarea dată.

Lucrarea este destinată lucrătorilor științifici, profesorilor, bibliotecarilor, studenților și tuturor celor care se interesează de istoria și activitatea Bibliotecii Naționale a R. Moldova.

Aliona TOSTOGAN

PAGINI DIN ISTORIA BIBLIOTECII NAȚIONALE A REPUBLICII MOLDOVA

ANGHELESCU, HERMINA G.B. **Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Vechea moștenire, noua identitate** / Hermina G.B. Angheliescu // *Biblioteconomie* : culegere de traduceri prelucrate. – 2005. – Nr. 2. – P. 5-16.

Fundal istoric

Moldova zilelor noastre este o țară situată la est de munții Carpați, între malurile vestic al râului Prut și cel estic al râului Nistru. Fără ieșire la mare, înconjurată de Ucraina în cea mai mare parte și de România, Moldova ocupă o parte a regiunii istorice denumită Basarabia, fostă provincie românească. Întemeiată în secolul XIV, ea a fost ocupată și anexată în diferite momente istorice de către imperiile otoman, habsburgic și rus. În 1791, forțele rusești au anexat Basarabia la Imperiul Rus, în 1793 Rusia a acaparat mai mult teritoriu basarabean, iar în 1812, după războiul ruso-turc, întreaga Basarabie a devenit parte a Imperiului Rus. După primul război mondial, autoritatea legislativă din Basarabia a aprobat unirea cu România. Conferința de Pace de la Paris din 1920 a recunoscut oficial această unire, ce a durat până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial. Ca o consecință a pactului sovieto-nazist din 1939, România a fost nevoită să cedeze Basarabia, care a fost integrată în Republica Socialistă Sovietică Moldovenească (RSSM).

În iunie 1990, RSSM a adoptat o măsură prin care se cerea o mai mare suveranitate în cadrul URSS. A rămas ca parte integrantă a URSS până la prăbușirea comunismului în 1991. Moldova a fost una dintre primele republici sovietice care a condamnat încercarea de lovitură de stat din 1991 de la Moscova. Cu toate acestea, pe 27 august 1991 și-a declarat Independența, iar numele a fost schimbat în Republica Moldova. În același an, Moldova s-a alăturat Comunității Statelor Independente (CSI) și a devenit membră a Națiunilor Unite și a Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa (CSCE). Forțe armate rusești au rămas pe teritoriul moldovenesc de la est de Nistru, sprijinind populația slavă. În 1994, în timpul primelor alegeri parlamentare din Moldova post-sovietică, Partidul Democrat Agrarian, având o platformă electorală de centru și opunându-se unirii cu România, a câștigat majoritatea.

În 2001, la un deceniu după declararea Independenței, Moldova a fost primul stat fost sovietic care a ales președintele, un ex-comunist cu o orientare politică pro-moscovită. În iunie 2001, Republica Moldova a devenit membră a Pactului pentru Stabilitate în Europa de Sud-Est (SPSE). Aflată în situația altor țări din fostul bloc comunist, Moldova se confruntă în prezent cu marea provocare a dezvoltării unor instituții publice și sisteme de guvernare care să fie deschise în fața cetățenilor și să răspundă cerințelor lor. Țara face progrese și urmărește cooperarea regională prin diferite instituții, dar, cu toate acestea, există foarte puține organizații ale societății civile care să reprezinte interesul public prin explorarea unor propuneri alternative la politica guvernamentală. În plus, tranziția către o economie de piață se dovedește a fi lungă și dureroasă.

Națiunea moldovenească și limba sa

Moldova are o populație de 4.500.000 de locuitori. Aproape două treimi din populația sa sunt români, minoritățile etnice dominante fiind ucraineni și ruși. Regimul sovietic de după al Doilea Război Mondial a implementat politici menite a rusifica populația românească din RSSM și a rupe legăturile acesteia cu România. Etnicii ruși și ucraineni au fost încurajați să emigreze în Moldova, în timp ce populația românească a fost deportată din zonele urbane în cele rurale din Moldova sau a fost forțată să se mute în alte republici sovietice. Membri ai grupurilor etnice neromânești au primit funcții politice, administrative și academice.

Limbii moldovenești, care diferă foarte puțin de limba română, i s-a impus alfabetul chirilic, iar limba rusă a devenit limba oficială a țării, folosită în școli, mass-media și administrație.

În ciuda eforturilor guvernului de a promova o naționalitate moldovenească distinctă și o limbă moldovenească distinctă, populația continuă să se considere de naționalitate română și vorbește limba română acasă. În plus față de păstrarea originii lor lingvistice, moldovenii de etnie română și-au păstrat tradiția culturală. Politica de "glasnosti" și "perestroika" a lui Mihail Gorbaciov a creat condiții în care sentimentele naționale au putut fi exprimate mai liber, favorizând astfel apropierea Moldovei de România. În 1989, Parlamentul RSSM a declarat limba română (numită în Constituție "moldovenească") limbă oficială de stat și a reintrodus alfabetul latin. În prezent, guvernul rusofil al Moldovei dezbate posibilitatea întoarcerii la limba rusă ca limbă de stat. Deocamdată, protestele vehemente ale studenților și demonstrațiile de masă în capitala Chișinău au împiedicat concretizarea acestor intenții.

Cele trei mari biblioteci din Chișinău. Scurt istoric

În 1832 s-a înființat prima bibliotecă publică din Chișinău. Aceasta și-a schimbat de-a lungul timpului denumirea, reflectând diferitele împărțiri administrative ale țării, dar și diversele jurisdicții sub care a fost plasată de către autorități. Biblioteca s-a numit succesiv „Biblioteca Publică din Chișinău” (BPC), „Biblioteca Gubernială” (după ce Basarabia a fost anexată la Imperiul Țarist și era condusă de către un guvernator), „Biblioteca Națională a Republicii Socialiste Sovietice Moldovenești” (în timpul perioadei sovietice) și „Biblioteca Națională a Republicii Moldova”, după căderea comunismului. La nivel local, Biblioteca Gubernială era finanțată de către guvernatorul Basarabiei, căruia îi era direct subordonată, iar la nivel imperial era subordonată Ministerului Rus de Interne.

Din 1869 până în 1876, biblioteca s-a aflat sub jurisdicția autorităților de la Chișinău care au devenit responsabile pentru bugetul său. Conflictele dintre oraș și autoritățile guberniale au avut ca rezultat închiderea bibliotecii în 1876, după 44 de ani de existență. Anul următor, pe 19 octombrie 1877, la inițiativa Consiliului Municipal și a Primăriei Chișinăului, a fost înființată Biblioteca Publică a Orașului Chișinău (BPOC). Colecțiile Bibliotecii Guberniale au fost transferate în bibliotecile înființate. Biblioteca Publică a orașului Chișinău și-a desfășurat activitatea în clădirea Primăriei sub diverse guvernări și regimuri politice, până în iulie 1941, când clădirea Primăriei din Chișinău a fost distrusă în timpul războiului și, odată cu ea, biblioteca.

După Primul Război Mondial, Basarabia a devenit parte a României. Această perioadă a generat un aflus de cărți și periodice românești în Basarabia, precum și înființarea unor biblioteci de toate tipurile - publice, școlare și private - în întreaga provincie. În 1918, imediat după sfârșitul războiului, a fost înființată Biblioteca Universității Populare din Chișinău (BUPC) cu cărți donate de către diferite asociații culturale și persoane individuale din România. În doi ani, colecțiile BUPC conțineau 10.000 de volume în limba română, 300 în franceză și 174 în germană. În 1920, colecțiile BUPC au fuzionat cu colecțiile Bibliotecii Centrale a Directoratului Instruire Publice care constau în 2.000 de volume, în special în limba rusă. Noua bibliotecă a fost denumită Biblioteca Centrală Universitară, iar în 1929 numele i-a fost schimbat în Biblioteca Centrală din Chișinău (BCC). În decembrie 1922, BCC a început să se bucure de privilegiul dreptului de depozit legal și a primit o copie a fiecărei publicații tipărite pe teritoriul românesc. În 1939, colecțiile BCC ajunseseră la 150.000 de volume de cărți și periodice în limba română.

În timpul perioadei de după al Doilea Război Mondial, când Basarabia a devenit parte a Republicii Socialiste Sovietice Moldovenești, două mari biblioteci au fost înființate la Chișinău. În noiembrie 1944, a fost înființată Biblioteca Municipală din Chișinău (BMC), având o colecție de 1.900 de volume într-o cameră de 20 metri pătrați. În 1953, colecția ajunseseră la 52.795 de volume. BMC este considerată continuatoarea BPOC. În 2002 BMC a sărbătorit a 125-a aniversare. În prezent, colecțiile sale însumează 1.105.000 de unități. Ordonanța nr. 314/1944 aprobată de Sovietul Comisarilor Poporului stipula înființarea Bibliotecii Naționale a Moldovei (BNM) la 1 septembrie 1944. Biblioteca a fost numită succesiv: „Biblioteca Centrală”, „Biblioteca Centrală a Republicii”, „Biblioteca Republicii”, „Biblioteca Publică de Stat N. Krupskaja” și, în final, Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM).

BNRM este considerată continuatoarea BPC. În 2002, și-a serbat cea de 170-a aniversare, deși primul său raport anual menționa: „În 1944, biblioteca și-a început activitatea de la nivelul 0.” Colecțiile bibliotecii s-au constituit prin urmărirea unui plan centralizat de dezvoltare a colecțiilor dictat de Biblioteca "V. I. Lenin" din Moscova și pus în practică de către fiecare republică sovietică. Acest plan centralizat era parte a procesului de rusificare ce se desfășura în toate republicile sovietice, unde limbile locale erau oprimare și înlocuite cu limba rusă. Materialele de bibliotecă erau predominant în limba rusă, puține lucrări fiind în limba română. În lucrarea lor „Enciclopedia valorilor reprimare: Războiul împotriva culturii române, 1944-1999”

Ilie Bădescu și Mihai Ungheanu scriau: „Această dominație (sovietică) a condus la un fel de „scufundare” în întinericul uitării colective a culturii române, astfel încât timp de un sfert de secol tot ce se putea vedea din vechea și masiva geografie culturală română era un arhipelag de insule minuscule risipite ici și colo”.

Dezvoltările istorice ale acestor trei mari biblioteci din Chișinău s-au intersectat și amestecat până într-acolo că o seamă de cercetători mai puțin atenți le-au confundat. Unul dintre cele mai recente exemple îl constituie „Enciclopedia Chișinău”, publicată în 1997, în care existența și evoluția celor trei mari biblioteci din Chișinău - BNM, BCC și BMC - nu sunt prezentate corect și clar. Lucrările istorice publicate în timpul perioadei sovietice au omis în mod deliberat aspectele istorice ale bibliotecilor din Moldova în timpul perioadei interbelice, deoarece aceasta a fost perioada când ele au acumulat colecții în limba română, colecții ce au devenit ținta principală a cenzurii și epurării din partea autorităților sovietice.

Sovietizare și cenzură în bibliotecile moldovenești

Pe 28 iunie 1940, armata sovietică a invadat Basarabia. La 5 octombrie 1940, Sovietul Comisarilor Poporului și Comitetul Central al Partidului Comunist din Moldova au adoptat un decret „Privind organizarea rețelei de instituții angajate în procesul de educație politică”. Bibliotecile se numărau printre instituțiile culturale vizate de această ordonanță. Acest document constituie paradigma mutațiilor din misiunea, activitatea și serviciile bibliotecilor din întreaga Moldovă. De aici încolo, „principala misiune a bibliotecilor constă în educarea politică și ideologică a populației prin promovarea literaturii în limba rusă”. Între timp, limba română fusese proscrisă, iar limba rusă a devenit limba oficială a țării.

În plus, „principalul scop al serviciilor de bibliotecă este diseminarea operelor perene ale lui Karl Marx, Friedrich Engels și Vladimir Lenin, la fel ca și circulația pe scară largă a programelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și a documentelor și deciziilor congreselor sale.” Numeroase cărți românești dinaintea celui de-al Doilea Război Mondial au devenit ținta epurării colecțiilor deoarece conținutul lor era considerat neobiectiv, întrucât prezenta viziunea românească asupra anexării Basarabiei de către Imperiul Rus. În plus, autorii naționali români, precum Mihai Eminescu, Ion Creangă sau Vasile Alecsandri, erau considerați și autori naționali moldoveni. Însă, în timpul perioadei comuniste, autorii ruși și sovietici au devenit figurile literare naționale ale Moldovei.

Bibliotecile trebuiau să se supună politicilor de dezvoltare a colecțiilor dictate de la Moscova: „Bibliotecile sunt acum centre care sprijină propagarea ideilor comuniste prin deschiderea de noi secțiuni ale literaturii sovietice și prin scrierile politice, militare, antireligioase, sociale și economice.”, după cum se stipulează într-un memoriu găsit la Arhivele Organizațiilor Sociale și Politice din Moldova. Un articol publicat în cotidianul „Basarabia Sovietică” informa publicul despre intenția Comisarului Poporului pentru Educație care, „înțelegând dorința cititorilor și cu scopul de a răspândi literatura sovietică, sprijină deschiderea unor secții de literatură sovietică în biblioteci.” Un alt articol, intitulat în mod sugestiv „Primele decizii ale puterii sovietice în domeniul revoluției culturale în Basarabia liberă”, este foarte explicit în legătură cu procesul de epurare: „Mai mult de două treimi dintre cărțile din bibliotecile noastre sunt românești și franceze... Trebuie neapărat să oprim românizarea bibliotecilor noastre. De acum înainte, bibliotecile vor conține literatură sovietică și rusă”.

Cărțile românești de după cel de al Doilea Război Mondial, deși se supuneau ideologiei comuniste întrucât și România devenise o țară a blocului est-european, erau examinate cu grijă în privința interpretărilor istorice asupra „problemei basarabene” înainte de a li se permite să circule fără restricții în bibliotecile moldovenești. În plus, cărțile scrise de către autori moldoveni în timpul perioadei de dinaintea celui de-al Doilea Război Mondial erau vizate pentru eliminarea de la raft. Aceste cărți, în principal istorice, prezentau Moldova ca o parte de drept a României Mari după reunificarea Moldovei cu România după Primul Război Mondial.

Colecțiile de bibliotecă în limbi străine erau și ele examinate după conținut. Cărțile scoase din circulație constituiau un fond „interzis” sau „special”, unde „special” nu însemna același lucru cu termenul „colecții speciale”, ci „secret”, în fapt însemna că nu era la dispoziția utilizatorului de rând. Maria Vieru-Isaev, istoric al bibliotecilor moldovenești, comentează: „În această perioadă, colecția ce consta în cărți interzise, inaccesibile publicului larg, a fost confiscată, împrăștiată și parțial distrusă. Astăzi, găsim asemenea cărți la Biblioteca Arhivelor Naționale ale Moldovei, la Biblioteca Academiei de Științe a Republicii Moldova, la Biblioteca Națională, la Biblioteca Academiei de Agricultură.” Arhivele moldovenești conțin documente care atestă distrugerea fizică a colecțiilor de bibliotecă considerate periculoase din punct de vedere ideologic. După 1991, aceste cărți interzise au fost integrate în colecția generală și au putut fi consultate de către clienți fără restricție.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Noile responsabilități

BNRM este principala instituție de stat sub jurisdicția Ministerului Culturii din Republica Moldova. Misiunea sa este de a aduna toate materialele tipărite ce apar pe teritoriul țării, indiferent de limba în care sunt redactate. Producția editorială națională este înregistrată în mai multe numere ale bibliografiei naționale moldovenești. În plus, misiunea BNRM este de a păstra și oferi spre acces patrimoniul național prin înregistrarea cărților vechi și rare într-o serie specială a bibliografiei naționale, „Cartea Moldovei. Sec. XIX - prima jumătate a sec. XX: Catalog general”.

Camera pentru Carte a Moldovei, o organizație independentă subordonată și ea Ministerului moldovean al Culturii, cooperează cu BNRM pentru a asigura controlul bibliografic la nivel național. BNRM este centrul național pentru informare și documentare bibliografică. În această calitate, responsabilitatea sa constă în editarea diverselor publicații ce au ca scop ajutarea cercetătorilor, savanților, studenților și publicului larg la diverse proiecte de cercetare prin compilarea bibliografiilor la cerere, împrumutul interbibliotecar național și internațional este o componentă importantă a acestei activități.

BNRM este coordonatorul tuturor serviciilor și activităților de bibliotecă din Moldova. Bibliotecile de toate tipurile din țară își prezintă activitatea BNRM-ului. În aprilie 2002, Moldova a raportat existența a 1.377 de biblioteci publice, 204 în zonele urbane și 1.173 în zonele rurale, în plus, există 1.486 de biblioteci școlare și 117 biblioteci speciale, inclusiv biblioteci academice în care lucrează 4.666 de persoane. Pentru a ajuta bibliotecile moldovenești din punct de vedere metodologic, bibliotecarii de la BNRM fac vizite periodice în alte biblioteci, oferind îndrumare și sfaturi pe probleme profesionale.

Pentru o mai bună comunicare și cooperare cu bibliotecarii din întreaga țară, BNRM editează patru publicații care se distribuie gratuit: *Buletin bibliologic*, *Magazin bibliologic*, *Calendarul bibliotecarului și Biblioteconomia Moldovei: cadru de reglementare*. În plus, BNRM organizează diverse întâlniri profesionale, ateliere de lucru, seminarii, colocvii și simpozioane, cum ar fi conferințele anuale „Anul bibliologic”, „Valori bibliofile din Moldova” și „Salonul național de carte”. Multe dintre aceste evenimente sunt organizate în cooperare cu centrul pentru educație permanentă, numit „Școala de Biblioteconomie a Moldovei - Centrul de Instruire”.

În plus, față de servirea publicului larg, misiunea BNRM este de a ajuta guvernul și administrația Republicii Moldova prin activități de cercetare și întocmirea de rapoarte documentare la cerere. În această calitate, biblioteca servește membrii parlamentului și toate ministerele. Activitatea guvernului și administrației este reflectată într-o serie de publicații ale BNRM cum ar fi „Cronica vieții politico-administrative, social-economice și culturale a Moldovei” și „Legi, acte normative, comunicate oficiale emise de către organele puterii de stat și administrației publice ale Republicii Moldova”. BNRM este centrul național statistic pentru biblioteci publice. Datele statistice apar într-o publicație serială cu un titlu ce nu necesită explicații: „Bibliotecile publice din Republica Moldova: situații statistice”. BNRM este instituția însărcinată cu oferirea de statistici de bibliotecă pentru organizațiile internaționale precum IFLA și UNESCO.

BNRM este centrul național pentru automatizarea bibliotecilor. În 1996, biblioteca a achiziționat software-ul integrat TinLib, iar astăzi catalogul online oferă acces la descrierea bibliografică a întregii sale colecții. BNRM a optat pentru acest software, deoarece Biblioteca Națională a României utilizează același software. În ciuda unor timide încercări de a dezvolta parteneriate între bibliotecile naționale ale celor două țări, nici un proiect de colaborare nu a fost pus în practică. Sistemul TinLib permite căutarea atât în limba română cu alfabet latin, cât și în limba rusă cu alfabet chirilic. Din păcate, baza de date este accesibilă doar în situ. BNRM continuă să utilizeze catalogul tradițional, în care se adaugă 75.000 de fișe noi în fiecare an.

Fundația Soros pentru o Societate Deschisă în Moldova sprijină intens activitățile de bibliotecă și oferă finanțare competitivă pentru proiectele de bibliotecă. După ce a oferit bani pentru achiziționarea sistemului integrat în 1996, Fundația a mai oferit BNRM în 2003 finanțare pentru dezvoltarea și implementarea SIBI-MOL (rețeaua națională de biblioteci din Moldova). Scopul proiectului este de a conecta toate bibliotecile din Moldova, indiferent de tipul lor, cu scopul de a facilita catalogul partajat și accesul național la resurse de bibliotecă. Guvernul Moldovei va oferi finanțarea necesară pentru a asigura succesul proiectului, care se află într-un stadiu incipient.

Colecțiile

În Raportul Anual al bibliotecii din 1946, bibliotecarul național I. I. Teleuță menționa: „În 1944, când biblioteca și-a început activitatea, a trebuit să pornească de la zero.” Colecțiile predecesoarei sale, Biblioteca Centrală din Chișinău (BCC), fuseseră distruse într-un bombardament în iunie 1944. Colecția inițială a BNRM, care avea 18.334 de volume, provenea dintr-un depozit de materiale tipărite abandonate. Politicile

de dezvoltare a colecțiilor bibliotecii erau dictate de la Moscova și se axau pe achiziții masive de materiale în limba rusă și colecții limitate de cărți și periodice în limba română sau în limbi moderne de largă circulație internațională, cum ar fi limbile engleză și franceză. În martie 2000, BNRM a devenit depozit pentru publicațiile și documentele directe ale Națiunilor Unite în limbile engleză și rusă.

Astăzi, BNRM este subordonată Ministerului Culturii din Republica Moldova, care aprobă bugetul anual al bibliotecii. Biblioteca îndeplinește funcția de depozit legal pentru toate materialele tipărite pe teritoriul țării. În plus, din anul 1992 BNRM s-a bucurat de privilegiul de a fi depozitara legală a materialelor tipărite pe teritoriul României. Legea românească a Depozitului Legal (111/1995) a inclus BNRM ca una din beneficiarele tipăriturilor românești. Alte surse pentru dezvoltarea colecțiilor includ achizițiile, cadourile, donațiile și schimbul internațional. Bugetul extrem de limitat al bibliotecii în monedă forte a dus la o scădere continuă în achiziționarea de materiale străine, majoritatea venind prin schimbul internațional cu biblioteci străine și prin cadouri și donații.

Prăbușirea comunismului în România, în decembrie 1989 a constituit o renaștere a sentimentelor naționaliste atât în România, cât și în Moldova. Acestea au condus la colectarea de publicații de la persoane private, edituri și biblioteci, care au trimis în Moldova cărți și periodice pentru a umple rafturile bibliotecilor dintr-o țară ce fusese lipsită de carte românească timp de patru decenii. Temându-se de persecuțiile politice sau de deportare, populația românească din Moldova „și-a ascuns adânc în suflet educația, sentimentele și gândurile românești”, după cum scrie Maria Vieru-Ișaev.

După adoptarea limbii române ca limbă oficială a Moldovei, școlile moldovenești au avut mare nevoie de manuale în limba română. Camioane și trenuri încărcate cu manuale pentru toate clasele au trecut granița din România în Moldova la începutul anilor '90. „Din fericire, după 1989 lanțurile ideologiei comuniste s-au rupt și tipăriturile românești au început să vină acasă, spre marea bucurie a ochilor, inimii, sufletului și minții basarabenilor. Încet, dar sigur, ele vor șterge prejudecățile istorice, îi vor lega strâns pe frații de-o limbă, contribuind astfel nu doar la vindecarea unei națiuni, națiunea română din Republica Moldova, dar și la apariția unui spirit european și universal în acest spațiu geografic”, scrie Maria Vieru-Ișaev.

Colecțiile BNRM s-au situat pe o curbă descendentă în ultimele două decenii, cu toate că biblioteca adaugă anual la colecțiile sale 20.000 de unități biblioteconomice. Pentru deceniul cuprins între 1980 și 1990, această scădere poate fi explicată prin reducerea bugetului achizițiilor. Deceniul următor, care a început cu iminenta cădere a comunismului în Moldova, are motive diferite pentru această scădere a colecțiilor bibliotecii. Imediat după desprinderea Moldovei de imperiul sovietic, misiunea bibliotecii s-a schimbat și, odată cu ea, și filosofia dezvoltării colecțiilor. Dacă în timpul regimului comunist responsabilitatea bibliotecii era de a strânge literatura ideologică marxistă și publicațiile partidului și guvernului în mai multe exemplare, după dobândirea independenței BNRM a trecut printr-un proces de epurare. Documentele guvernării sovietice primite printr-un program de depozit legal au fost printre primele candidate la eliminare.

Colecțiile BNRM au scăzut cu 25% din 1980 până în 2000 (de la 3.688.922 de volume în 1980 la 2.781.145 în 2000). Cifrele indică faptul că în cadrul colecției materialele în limba rusă și în alte limbi ale minorităților etnice (idiș, bulgară și ucraineană) și-au menținut proporția de 85%. În cele două decenii, materialele în limba română au înregistrat o mică creștere de 2,1%, în 1980 colecția în limba română reprezentând 6% din colecția totală (221.804 volume); în 2000, ea constituia 8,1% din colecția totală (227.427 de volume). Datele statistice pentru 1990 indică o scădere de 0,6% a materialelor în limba română, când colecția de materiale românești a scăzut la 5,4% (193.366 de volume) din colecția totală (3.522.444 de volume). Colecția de materiale în limbi moderne indică o mică creștere cu 0,8% în 2000, comparativ cu 1980.

În 1980, numărul volumelor în limbi moderne reprezenta 6,3% (323.805 volume) din colecția totală, în timp ce în 2000, ele reprezentau 7,1% (198.570 de volume) din colecția totală. Totuși, colecția în limbi moderne indică o curbă descendentă din cauza reducerii donațiilor venite din exterior și unui buget în monedă foarte inexistent pentru achiziția de materiale în aceste limbi. Colecțiile BNRM constau în principal din cărți (2.015.817 volume) care reprezintă un procent de 71% din fondul total. Ceea ce rămâne constă în: 458.120 de volume legate de publicații seriale și periodice (în mod curent, BNRM este abonată la 650 de jurnale și 400 de ziare); 153 de manuscrise; 954 de disertații de doctorat; 4.379 de microfise; 614 hărți; 62.273 de partituri muzicale; 23.721 de materiale audio-video (benzi magnetice, casete audio, microfilme, benzi video și CD-uri); 135.153 de litografii, gravuri și alte materiale grafice; și 137.534 de alte documente precum cărți poștale.

Colecțiile speciale ale BNRM constau în manuscrise și cărți vechi și rare datând din secolul XVIII, incluzând cărți vechi românești tipărite cu alfabet latin și chirilic, cărți cu dedicație și/sau ex-libris, precum

și cărți de foarte mare sau foarte mică dimensiune. Colecția "Moldavica" include lucrări despre Moldova publicate în afara Moldovei și cărți scrise de autori moldoveni din diaspora, publicate în străinătate. Această colecție însumează 32.000 de volume. Ține de misiunea bibliotecii să colecționeze aceste materiale și să le înregistreze în bibliografia națională, în seria „Bibliografia Națională a Moldovei. Exteriorica”. În 1961, BNRM s-a mutat în noul sediu anume construit.

Astăzi, colecțiile au depășit ca volum spațiul de stocare și biblioteca se confruntă cu lipsa de spațiu, în ciuda extinderii ei într-un spațiu adiacent unde a fost transferată o parte din colecțiile sale. Biblioteca funcționează cu 100% depozite care sunt închise publicului. Chiar și colecția de referință este localizată într-o zonă îngrădită și utilizatorii întâmpină greutăți în solicitarea enciclopediilor și dicționarilor de care au nevoie în sala de lectură. Colecțiile BNRM pot fi consultate în nouă săli de lectură, având un total de 430 de locuri, organizate pe discipline. De asemenea, utilizatorii pot împrumuta cărți și pentru uz la domiciliu.

Utilizatorii

Un articol din cotidianul „Moldova Socialistă” descrie utilizatorii bibliotecii din anii '40 ca fiind avizi cititori de literatură marxistă: „Cărțile de Marx, Enghels, Lenin și Stalin sunt foarte cerute. Muncitorii din Chișinău arată un mare interes pentru teoria marxistă. Ei citesc și numeroase cărți de autori sovietici. ... Literatura antireligioasă circulă de la un cititor la altul.” Același articol ne informează că BMC, „noua bibliotecă sovietică, a fost vizitată în cele două luni de după deschiderea sa de mai mulți oameni decât toți cititorii din perioada ocupației românești.” În întreaga URSS și în blocul de est, bibliotecile au fost transformate în instrumente de propagandă pentru îndoctrinarea populației. Colecțiile lor aveau din abundență literatură sovietică, scrieri ateiste și lucrări de politică comunistă.

Utilizatorii de astăzi sunt mai ales studenți, cercetători, savanți, profesori universitari, dar și publicul larg. În BNRM circulă peste 1.000.000 de unități biblioteconomice pe an. În fiecare zi, între 300 și 1.000 de utilizatori vizitează biblioteca. În 1999, BNRM a raportat un total de 14.000 de utilizatori înscriși. În medie, 7.000 de utilizatori se înscriu anual. BNRM are echipament computerizat foarte modest, constând din 26 de computere. Există doar două OPAC-uri pentru uzul public. Accesul la Internet este foarte limitat și este disponibil doar membrilor personalului pentru intervale scurte. Pagina de Web a bibliotecii este menținută gratuit prin Programul pentru Acces și Instruire pe Internet (IATP), finanțat de către o agenție guvernamentală americană.

Personalul

Personalul BNRM constă din 216 bibliotecari profesioniști și 75 de membri ai personalului auxiliar. Bibliotecarii au studii superioare. Majoritatea sunt absolvenți de filologie sau istorie. Unii bibliotecari de la BNRM au studiat biblioteconomia la Moscova. Sunt mulți care au absolvit Facultatea de Biblioteconomie și bibliografie din Chișinău, o secție a Universității de Stat din Moldova. Spre deosebire de România, unde învățământul biblioteconomic a fost întrerupt la jumătatea anilor '70, Moldova a continuat să pregătească bibliotecari profesioniști respectând standardele impuse de Moscova.

Misiunea bibliotecarilor în calitate de custozii ai colecțiilor era practică ad litteram și mulți bibliotecari acționau ca paznici vigilenți ai resurselor de bibliotecă, în loc să faciliteze accesul la informații. Această veche mentalitate încă persistă. Autoarea a constatat-o la departamentul de materiale de referință al BNRM unde bibliotecarii, mândri de colecțiile lor, s-au lăudat că sunt în măsură să hotărască cine primește acces la o enciclopedie sau un dicționar. Pretextul era acela că aceste resurse informaționale sunt foarte costisitoare și nu pot fi lăsate nesupravegheate pentru uzul general. ”Cei patruzeci și cinci de ani de centralizare a bibliotecilor după model sovietic și-au pus amprenta asupra bibliotecilor moldovenești, mai ales asupra angajaților lor. Ei pur și simplu opun rezistență la schimbare și la beneficiile pe care aceasta le-ar aduce”, notează Beau David Case, bibliotecar din Ohio, venit în Moldova din partea ALA (American Library Association).

Directorul general al BNRM, Alexe Rău, a fost un promotor al schimbării încă de la numirea sa în 1992. A. Rău este primul numit în această funcție în perioada post-sovietică, primul etnic român în această funcție și primul cu studii de biblioteconomie în acest post. Se speră că asemenea mentalități vor dispărea pe măsură ce tot mai mulți bibliotecari moldoveni vin în contact cu bibliotecari din alte țări, atât în Moldova cât și în străinătate. În ultimul deceniu, mai mulți bibliotecari moldoveni au obținut burse de călătorie care le-au permis să asiste la conferințe internaționale, cum ar fi conferințele IFLA.

Bibliotecarii moldoveni obțin beneficii din contactul cu omologii lor din România. Bibliotecile românești au investit bani și efort pentru a deschide filiale în Moldova printr-un sistem de biblioteci înfrățite.

Bibliotecarii moldoveni asistă la conferințe în România. Unii participă la schimburi profesionale pe termen lung și lucrează un timp în biblioteci românești. Această apropiere între bibliotecile românești și cele moldovene ar fi mai benefică dacă ministerele de care aparțin bibliotecile în cele două țări ar superviza proiecte de cooperare între aceste instituții. O colaborare coerentă între bibliotecile naționale din ambele țări ar fi benefică ambelor instituții și ambelor țări. Deocamdată, colaborarea rămâne un deziderat.

Moldova este o națiune în tranziție, adânc ancorată în trecutul ei tumultuos, dar este pregătită să adopte noi idei și să pornească în noi aventuri. Viitorul țării este încă nesigur. În acest context, principala bibliotecă a națiunii, BNRM, continuă să opereze cu resurse puține și echipament învechit. Eforturile sale de a trece de la un model sovietic la modelul occidental de practică și servicii de bibliotecă sunt susținute de diverse agenții, precum Departamentul de Stat al Statelor Unite, fundația Soros etc. Serviciile de bibliotecă orientate spre client și implementarea noilor tehnologii informaționale sunt încă de realizat. Un sprijin financiar mai substanțial din partea guvernului moldovean ar fi benefic nu doar pentru Biblioteca Națională, ci pentru întregul sistem de biblioteci din Moldova.

trad. de Cristina Marinescu

**ANGHELESCU, HERMINA G.B. Libraries in the Republic of Moldova / Hermi-
na G.B. Anghelescu // Encyclopedia of Library and Information Science. – New York:
Marcel Dekker, 2006**

INTRODUCTION

A former Soviet republic, present-day Moldova is a country situated east of the Carpathian Mountains, between the East bank of the Prut river and the West bank of the Dniester (Nistru) river. It is entirely landlocked, surrounded on three sides by Ukraine and on the fourth by Romania. There is not too much information available in English about its libraries. The goal of this entry is to provide a compact treatment of the past development, current status, and prospective advancement of the country's library system. As of 1st January 2005, Moldova had a library system consisting of a total of 3009 libraries, with 1386 public libraries, 1500 school libraries, 32 college and academic libraries, 90 special libraries, and one trade union library.^[1] Despite a literacy rate of 99.1% in 2003,^[2] Moldovan libraries are not heavily used, for reasons to be discussed below.

Today's Moldovan libraries are confronted with the legacy of the Soviet library system they once were part of. Efforts to modernize services, to update collections, and to introduce new technologies are hindered by insufficient funding. There is an uneven development of libraries in Moldova, where the capital city, Chișinău, retains most of the funding, technical equipment, and expertise to the detriment of the rest of the country; thus the discrepancies between the urban and the rural areas is growing ever deeper.^[3]

Balaban,^[4] the Director of the National Library for Children (NLC), states: "The alarming slate of Moldova's libraries, owing to insufficient funding and lack of resources for collection development, will turn these institutions into repositories of old books." Vera Osoianu,^[5] Assistant Director of the National Library of the Republic of Moldova (NLRM), reinforces Balaban's statement: "It is obvious that the government politics regarding libraries within the context of the new democracy, or better said the lack thereof, has had a very negative impact on libraries. Budgetary allowances at embarrassing levels and legislative lacunae constitute serious obstacles for libraries to perform effectively and efficiently their traditional duties." National Librarian Alexe Rău presents a grim picture of Moldova's library scene: "The number of libraries has been declining and, implicitly, the number of unemployed librarians has been increasing. The collections have been ever decreasing. The number of users has gone down, as well as the number of books checked out."^[6] Rău contrasts this "desert" on Moldova's library map with the oasis consisting of a few major achievements to be discussed below. However, he considers the regime change in Moldova as an opportunity for "institutional revival" for libraries".^[7]

Historical Background

Moldova occupies part of region historically referred to as Bessarabia, a former province of Romania. Established in the 14th century, Moldova was occupied and annexed at various times by the Ottoman, Habsburg, and Russian empires. In 1791, Russian forces annexed Bessarabia to the Russian Empire, in 1793

Russia acquired more Bessarabian territory, and in 1812, after the Russo-Turkish war, all of Bessarabia became part of the Czarist Empire. In the aftermath of World War I, Bessarabian legislature approved the unification with Romania. The Paris Peace Conference in 1920 officially recognized the union, which lasted until the end of World War II. As a consequence of the Nazi-Soviet Pact of 1939, Romania was forced to concede Bessarabia, which was integrated into the Moldavian Soviet Socialist Republic (MSSR). Taken by Romania in 1941, Bessarabia was reconquered by USSR in 1944.

In June 1990, MSSR adopted a measure calling for greater sovereignty within the USSR. It remained part of USSR until the collapse of communism in 1991. Moldova was one of the first Soviet republics to condemn the attempted coup that took place in Moscow, in 1991. However, on 27th August 1991, it declared its independence and became the Republic of Moldova. In the same year, Moldova joined the Commonwealth of Independent States and became a member of the United Nations and of the Conference on Security and Cooperation in Europe. Russian forces have remained in the Transdnister (Transnistria) region, a Moldovan territory east of the Dniester River, supporting the Slavic population in this area. In 1994, during the first post-Soviet parliamentary elections in Moldova, the Agrarian Democratic Party, running on a Centrist platform and in opposition to unification with Romania, won a majority. In 2001, a decade after declaring its independence from USSR, Moldova was the first former Soviet state to elect a former Communist with a pro-Moscow orientation as its president. In June 2001, the Republic of Moldova became a member of the Stability Pact for Southeastern Europe. Moldova's communists, once allied with Russia, have switched loyalties and now favor closer ties with the European Union. The March 2005 elections brought to power a pro-Western communist government, which promised to focus on European integration.

Moldova, like many other countries in the former Eastern bloc, faces the major challenge of developing public institutions that are open and responsive to citizens' needs. The country is making progress in pursuing regional cooperation through various organizations: yet inside Moldova there are still very few civil society organizations that represent the public interest. While the Moldovan constitution guarantees freedom of the press, the penal code and press laws prohibit defamation of the state and the government continues to control the state media.

Moldovan Nation and Language

Moldova has a population of 4,5 million inhabitants. Two-thirds of the Moldovan population are Romanian (64.5%), with Ukrainians (13.8%) and Russians (13%) being the dominant ethnic minorities.^[2] The post-World War II Soviet regime implemented policies aimed at the Russification of the Romanian population of MSSR and the destruction of its ties with Romania. Ethnic Russians and Ukrainians were encouraged to immigrate to Moldova, while the Romanian population was deported from urban areas to rural areas in Moldova or forced to relocate in other Soviet republics. Members of non-Romanian ethnic groups were appointed in political, administrative, and academic positions. The Cyrillic alphabet was imposed on the Moldovan language, which is slightly different from the Romanian language, and Russian became the country's official language, used in schools, mass media, and administration.

Despite the government's efforts to promote Moldovan as a distinct nationality

speaking a distinct language, the population continued to consider itself Romanian and speak the Romanian language domestically. In addition to preserving their linguistic origin, Moldovans of ethnic Romanian origin have retained their cultural heritage as well. Mikhail Gorbachev's policies of *glasnost* and *perestroika* created conditions in which national feelings could be expressed more openly, thus fostering Moldova's rapprochement with Romania. In 1989, MSSR's parliament declared Romanian (constitutionally called "Moldovan") the state language and restored the Latin alphabet. Later on Moldova's Russophile government, debated on the reversion to the Russian language as the state's official language. Vehement student protests and mass demonstrations in the capital city, Chisinau, prevented the concretization of these attempts.

Sovietization and Censorship in Moldovan Libraries

On 28th June 1940, the Soviet army invaded Bessarabia. On 5th October 1940, the Soviet of the People's Commissioners and the Central Committee of the Communist Party in Moldova adopted a decree "On the Organization of the Network of Institutions Engaged in Political Enlightenment".^[8] Libraries were among the cultural institutions targeted by this ordinance. This document constitutes the paradigm shift in library

missions, activities, and services throughout Moldova. From now on “the main mission of libraries is the political and ideological education of the population by promoting literature in the Russian language.”^[9] Meantime the Romanian language had been indexed and Russian became the country’s official language, in addition, “the main goal of library services is the dissemination of the everlasting works of Karl Marx, Frederick Engels, and Vladimir Illich Lenin, as well as the wide circulation of the programs of the Communist Party of the Soviet Union, and the documents and decisions of its congresses”.^[9]

Many pre-World War II Romanian books became the target of collective purging mainly because their content was considered biased as they presented the Romanian view on Bessarabia’s annexation by the Russian Empire. In addition, Romanian national authors, for example Mihai Eminescu, Ion Creangă, and Vasile Alecsandri, were considered Moldovan national authors too. During the communist period, Russian and Soviet authors became Moldova’s national literary figures. Libraries had to comply with collection development policies dictated from Moscow: “Libraries are now centers supporting the propagation of communist ideas by opening new sections of Soviet literature, and political, military, antireligious, social, and economic writings,” stipulated a memo found at the Archives of the Social and Political Organizations in Moldova.^[10] An article published in the daily Soviet Bessarabia (Basarabia Sovietică) informed the public “The People’s Commissioner for Education, understanding the readers’ desire and with the purpose to disseminate Soviet literature, supports the opening of Soviet literature departments in libraries.”^[11] Another article suggestively titled “First Decisions of the Soviet Power in the Cultural Revolution Field in Free Bessarabia” is very explicit about the purging process: “More than two-thirds of the books in our libraries are in Romanian and French. We absolutely must stop the Romanization of our libraries. From now on libraries will carry Soviet literature and the former Russian literature, which was published until 1918”.^[12]

Post-World War II Romanian books, although complying with the communist ideology as Romania herself had become a country of the Eastern bloc, were carefully scrutinized for historical interpretations on “the Bessarabia issue” before they were allowed to circulate in Moldovan libraries unrestrictedly. In addition, books written by Moldovan authors during the pre-World War II were candidates for removal from library shelves. These books, mainly historical, presented Moldova as a legitimate part of Greater Romania, after Moldova’s reunification with Romania in the aftermath of World War I.

Library holdings in foreign languages were also reviewed for their content. The books removed from circulation constituted a “forbidden fond” or “special fond” where “special” did not have the same connotation as in “special collections” but “secret” meaning out of the reach of the common user. Moldovan library historian Maria Vieru-Isaev comments: “During this period, the collection consisting of forbidden publications, not accessible to the general public, was seized, dispersed, and partially destroyed. Today we can find such books at the Library of the National Archives of Moldova, at the Library of the Academy of Sciences of the Republic of Moldova, at the National Library, at the Library of the Academy of Agriculture.”^[8] Moldovan archives contain documents that attest the physical destruction of library collections considered ideologically harmful. During the communist regime, access to Romanian books was limited in Moldovan libraries, while the books published in Moldova’s territory during 1918-1940 were considered as “prejudiced” and placed in special collections with restricted access.^[13] In 1991, the ban was lifted and these collections were opened unconditionally to the public.

The National Book Chamber

The National Book Chamber (NBC) of the Republic of Moldova (Camera Natională a Cărții,^[14] established in 1957 as a replica of the Knijnaia Palata in Moscow, is Moldova’s bibliographic agency, the national centralized cataloging center, and the national ISBN, ISMN, ISSN, and CIP agency. In addition, it acts as the national statistical center for the country’s editorial output. It is directly subordinated to the Ministry of Culture. Its mission has been to produce the *Cronica presei* (The Press Chronicle), which in 1999 metamorphosed into *Bibliografia Națională a Moldovei* (Moldova’s National Bibliography) that includes all the books published in Moldova’s territory based on the legal deposit copies it receives on a regular basis from Moldova’s publishing houses as a result of the Government’s Decision No. 430 of 30 May 1957.^[15] The NBC was also invested with the responsibility to perform a retrospective reconstitution of the country’s legal deposit, beginning with the year 1924. The NBC has made efforts to collect books published prior to its establishment and constitute the intangible legal deposit archives, open mostly to the NBC employees and on rare occasions to researchers who cannot find a particular item anywhere else.

“The books published in Moldova during the period 1944—1957” are included in a three-volume bibliography. *Cărțile editate în RSSM* (Books Published in the Soviet Socialist Republic of Moldova), which contains

5948 entries.^[16] From 1972 to 1994, NBC issued six volumes of *Cărțile Moldovei Sovietice* (Soviet Moldova's Books), covering the period 1924-1985.^[17] The entries are in Cyrillic alphabet as Russian was Moldova's official language at that time. Beginning with volume seven, which covers the period 1986-1990, and volume eight, covering the period 1991-2000, the entries are in Roman alphabet, because the country had reverted to the Latin script used prior to the communist takeover. NBC produced other bibliographies covering the country's periodical press such as *Publicațiile periodice ale Moldovei Sovietice* (Soviet Moldova's Periodical Publications), covering the period 1924-1985.^[18] The NBC works very closely with the NLRM, which is responsible for the compilation of other bibliographic tools such as the national union catalog of foreign periodicals in Moldova, bibliography of Moldova's government publications, bibliography of works about Moldova, and works by Moldovan authors published abroad.^[19] Until 1991 all processing was done manually. The card catalog contains some 515.000 cards. Today NBC maintains the post-1991 entries in a database available on a local area network.

Moldovan libraries have used various classification systems that represented a reflection of the country's political orientation. Until 1983, a Soviet version of the Universal Decimal Classification (UDC) system was in use. In 1983, the Soviet classification system (Bibliotecino-Bibliograficeskaia Klassificatia) became the norm, to be replaced by UDC in 1991.^[20] The NBC will be one of the major participants in the Sistemul Informațional Integrat al Bibliotecilor din Republica Moldova (SIBIMOL), Moldova's national online shared catalog.

Table 1 NLRM – Holdings

Year	Total	Vols. in Romanian	Vols. in Russian and Minority languages	Vols. in modern languages
1980	3,688,922	221,804	3,143,313	323,805
1990	3,522,444	193,366	3,037,071	292,007
2000	2,781,145	227,427	2,355,148	198,570
2004	2,507,055	260,477	2,027,839	218,739

The National Library

The first public library opened in Chisinau in 1832.^[21] This library has changed its name to reflect the various administrative divisions of the country as well as the different jurisdictions under which it was placed by the authorities in power at various dates in time. It was successively called "The Chisinau Public Library," "The Gubernatorial Library" (after Bessarabia was annexed to the Czarist Empire and was ruled by a governor). "The National Library of the Moldavian Soviet Socialist Republic", and "The National Library of the Republic of Moldova" after the demise of communism, in 1991.^[19] In 2002 NLRM celebrated its 170th anniversary.^[22]

The NLRM^[23] is one of the main state institutions under the direct jurisdiction and supervision of the Ministry of Culture of the Republic of Moldova. Its mission is to collect all of the printed material produced in the country's territory, regardless of language of publication. At the national level, NLRM serves as repository of legal deposit copies of imprints produced in the country's territory and in Romania:^[24] center for bibliographic information and documentation (with the responsibility to assist the country's government, researchers, scholars, students, and the general public with their research needs);^[25] center for interlibrary loan (national and international);^[26] coordinator and guide of all public library services and activities (provides "methodological" assistance to all libraries in the nation and to this effect it publishes guidelines and library journals distributed free of charge to libraries throughout the country);^[27] statistical center (collects and processes statistical data on libraries for inclusion in Moldova's Statistical Yearbook); automation center for the country's entire library network (coordinates the SIBIMOL online shared catalog project);^[28] digitization center (engaged in the "Moldova's Memory" project aimed at digitizing rare books listed with the country's national heritage in special library collections nationwide);^[29] and preservation and conservation center.^[30]

In the aftermath of World War I, when Bessarabia rejoined Romania, the library received legal deposit privileges granted by the Romanian government.^[31] The Romanian Legal Deposit Law No 111 of 1995 included NLRM as one of the beneficiaries of Romanian imprints. The library is the legal repository of printed materials in the country. In addition, since 1992, NLRM has enjoyed legal repository privileges for printed materials in Romania. Other sources for collection development include acquisitions, gifts, donations, and

international exchanges. The Ministry of Culture of the Republic of Moldova approves NLRM's annual budget. The library's extremely limited, almost nonexistent budget in hard currency had led to a continuing decrease in acquisition of foreign materials, most of them coming through international exchange agreements with libraries abroad as well as gifts and donations. Table 1 indicate a decrease by 39% of NLRM's collection in modern languages (from 323,805 volumes in 1980 to 198,570 volumes in 2000), followed by a slight growth (10,15%), reaching 218,739 volumes in 2004.

After the adoption of the Romanian language as Moldova's official language's official language, in 1991. Moldovan libraries were in great need of Romanian books. Trucks and trains loaded with textbooks for all levels crossed the border from Romania to Moldova during the early 1990s. A survey conducted in 2000 revealed that the NLRM's users need more books in Romanian.^[32] "Fortunately, after 1989, the communist ideological chains were crushed and Romanian imprints started coming home, to the enjoyment of Bessarabians' eyes, hearts, souls, and minds. Slowly but surely they will wipe out historical precipices, tie lightly common brotherly connections, thus contributing not only to the healing of a nation, the Romanian nation in the Republic of Moldova, but also to the emergence of the European and universal spirit in this geographical space", writes Vieru-Isaev.^[8] In 2004, NLRM's collections in the Romanian language – the country's national language – represented only 10.39% of the library's holdings.

The table indicates that NLRM's collections have experienced a descending curve during the latest two decades, despite the library currently adding new items to its collections every year. For the decade 1980-1990, one can explain this decrease in the library's holdings by a reduction in the acquisition budget. In the following decade, starting with the demise of communism in Moldova, there have different reasons for the library's holdings decrease. Immediately after Moldova's break-away from the Soviet empire, the mission of the library changed and with it, the collection development philosophy. If during the communist regime the library's responsibility was to collect Marxist ideological literature as well as party and government publications in several copies, after the country's independence NLRM has undergone a process of collection purging. Soviet government documents received from Moscow through a depository library program were among the first candidates for elimination. Communist and Marxist writings were also weeded out from the library shelves making room for the new books to be received from Romania and for donations received from foreign countries. However, the modern language collection shows a continuing descending curve because of a limited amount of gifts and donations coming from abroad and to a nonexistent budget in hard currency for acquisition of materials in modern languages. In addition, many materials in modern languages with dated content were weeded out. In 2004, NLRM added 13,085 new items to its holdings and weeded out 6900 items. Compared to 1980, in 2004, NLRM's collection dropped by 32%, from 3,688,922 items down to 2,507,055.

The collections of NLRM consist primarily of books (1.519.742 volumes), which represent 60.62% of its holdings. The remainder of the collection consists of 424.050 bound volumes of serial and periodical publications (currently NLRM subscribes to 834 titles of journals and newspapers); 25.507 audio visual materials; 153 manuscripts; 4700 microforms; 653 maps; 60.881 scores; and 136,135 lithographs engravings, and other graphic materials such as loose-leaf postcards, broadsides, etc.^[35] The "Moldavica" collection includes works about Moldova published outside of Moldova and books written by Moldovan authors of the diaspora published abroad. This collection amounts to 32,000 volumes. It is the library's mission to collect these materials and record them in a series of the national bibliography, *Bibliografia Națională a Moldovei Exteriorica*. The NLRM compiles and publishes 22 subject-specific bibliographies.^[19]

In 1961, NLRM moved into its current locale, which was specially designed. Today tie collections have outgrown the storage space and the library faces, space shortages, despite the library's extension into an adjacent building where part of the collections were transferred. The library is 100% closed stacks. Even the reference collection is located in a gated area and users need to specifically request encyclopedias and dictionaries for use in the reading rooms. NLRM's collections can be consulted in site in nine reading rooms, with a total of 450 seats, organized by broad disciplines. Users can also borrow materials for home use. In 2004, NLRM served 12.262 registered patrons. The NLRM has some 30 computers for its staff, three stations with CD-ROM access, nine online public access catalogues, and five PCs for public use. Internet access is limited owing to high connectivity fees.

The staff of NLRM consists of a total of 285 employees (178 professional librarians and 107 paraprofessionals). Library professionals have university degrees. Some NLRM librarians received their library degrees in Moscow. There are also many who graduated from the Library School in Chișinău, a department at the Stale University of Moldova. Unlike Romania, where library science education was discontinued in the mid-1970s, Moldova continued to train professional librarians by following the standards imposed

from Moscow. Soviet library schools produced librarians who were trained to become cultural and political activists ready to contribute to the dissemination of the communist party materials and to participate in the propagation of Marxist literature through the members of the communist society. The librarians' mission as custodians of the collections was practiced ad litteram and many librarians acted as vigilant guardians of library resources instead of facilitating access to information.^[34] This old mentality still persists. For instance, at the reference department of NLRM, the reference librarians, proud of their collection, boast that they are the ones to determine who gets access to what encyclopedia or dictionary. The pretext is that these are very expensive information resources and they could not be left unsupervised for everybody's reach. "Forty-five years of Soviet library centralization has left its stain on Moldovan libraries, most notably on the part of [...] their employees. Quite simply, they resist change and the improvement it may bring," notes Beau David Case, a librarian from Ohio State University, who was an American Library Association Fellow in Moldova in 1998.^[35] The General Director of NLRM, Alexe Rău, has been a change agent since his appointment in 1995. Rău "is the first post-Soviet appointment, the first ethnic-Romanian, and the first practicing librarian to hold that post".^[36]

Hopefully these old-style mentalities will disappear as more Moldovan librarians come in contact with library professionals from other countries both at home and abroad. During the past decade, several Moldovan librarians were able to obtain travel grants from the Soros Foundation, from International Research and Exchange Board (IREX), and from the US Department of State, enabling them to attend international library conferences such as the International Federation of Library Associations and Institutions Annual conferences. Others came to the U.S.A. for practical training and/or tours of various types of libraries. Programs such as the American Library Association/ US Information Agency Library Fellows program to the Republic of Moldova and the US Department of State Speaker Grants allow US library and information science professionals and educators to go to Moldova to lecture, conduct workshops, and share their expertise with Moldovan librarians eager to become familiar with library practices in the U.S.A.

The NLC

The "Ion Creangă" NLC (Biblioteca Națională pentru Copii "Ion Creangă") was founded in Chișinău as the city's children's library in 1944. It started with a collection of 10,000 volumes and served a population of 4200. In 1946, it acquired the status of republican library, and during 1949-1990 it bore A.S. Pushkin's name. In 1990, it was renamed and became Moldova's second national library. It was named after the most prominent Romanian writer of children's literature, Ion Creangă. On its 50th anniversary, the library reported a collection of 250.000 items and the population it served was four times larger, amounting to 16.000 children.^[37] Ten years later, in 2004, NLC's collections reached 260,343 volumes, with 43.4% in Romanian, 50.9% languages of the minority populations, and 5.7% foreign languages.^[38] The library reported 13.000 registered users who checked out 470.000 volumes, with an average of 36.15 books per user.^[39]

The library is engaged in programming various activities by age group. Some activities are at the Chișinău city level while some others cover the entire nation. The NLC serves as the national bibliographic center for children's literature. In this capacity, it compiled retrospective bibliographies, covering the period 1924-1974^[40] and 1975-2000 (Scheduled for publication in 2006). In addition, it conducts user studies to determine reading habits of Moldovan children as well as their information needs. The results of these studies are published in a series entitled *Cartea, biblioteca, cititorul* – Buletin Metodic și Bibliographic (Books, Libraries, and Children – Methodical and Bibliographic Bulletin) distributed nationwide to public and school libraries. The NLC also compiles statistics regarding services for children in public libraries. The library organizes colloquia and symposia for children librarians in the country. It maintains a close cooperation with publishers of children's books in Moldova and Romania, with the Moldovan Writers' Association, and with the book illustrators' section of Moldova's Visual Artists' Association. The NLC is directly subordinated to Moldova's Ministry of Culture and it has close ties with the Ministry of Education and the Chișinău City Hall.

"Children's books are scarce in Moldova," stated, in 2002, Eugenia Bejan, NLC's Assistant Director.^[41] Publishers print books for children on rare occasions and they are insufficient. Reference materials for children are almost nonexistent.^[42] Sections for children in public libraries have half-a-dozen CD-ROMs for children purchased on the Romanian market. Internet access for children in libraries is extremely limited. Less than 10 libraries in Moldova offer Internet access to children. Bejan deplores the fact that there are not many sites in Romanian for a young audience and she calls for a cooperation between children librarians and educators, for the development of web sites for Romanian-speaking children and young adults.

In 1997, NLC organized the first Children Book Fair with international participation. This fair has become an event that has grown bigger every year. At the first annual conference, in 1997, 38 publishing houses from four countries exhibited children books, at the second edition 83 publishing houses from seven countries participated, and at the next edition 140 publishers from seven countries participated.^[43] The ninth annual conference, held in April 2005, brought together 100 publishers. The fair is a four-day event with workshops for librarians and teachers and meetings with publishers, book distributors, authors and children book illustrators. Performing arts shows, where children are the main actors, and awards ceremonies bring each evening to an end. Every year the fair is attended by an ever-growing number of visitors. Claudia Balaban, NLC's Director, initiated the annual Children Book Fair, which marked its 10th jubilee in 2006. Balaban has been thoroughly engaged in collection development, and through her sustained efforts, today the library has a significant number of books in Romanian. She personally goes on acquisition trips to Romania and carries books to Moldova to the astonishment of the border customs officers who often are reluctant to allow such a massive flow of Romanian literature into Moldova, and give Balaban a hard time at the border checkpoint (Angelescu, H.G.B. Personal interview with Claudia Balaban. Chișinău, 23 April 2004). During the Soviet era, the library collections accounted for only 6% books in Romanian. By 1999, the Romanian book collection amounted to 40%. Balaban's goal is to bring the Romanian collection to 65% to mirror the country's Romanian population.^[44] In addition, Balaban spares no effort in stimulating foreign embassies in Chișinău to donate books in foreign languages to NLC. Today's younger generation in Moldova is very keen to learn English and French. The library has no foreign currency budget and relies solely on donations of foreign books.

In 1996, NLC joined the International Board on Books for Young People (IBBY) and became an official member in 1997. The Moldovan IBBY Section has promoted at the international level the national literature for children through inclusion of Moldovan writings into world anthologies for children literature.^[45] In addition, the Section has established exchanges of experience between Moldovan librarians for children and their counterparts in various countries.^[46]

Public Libraries

When the first public library opened in Chișinău in 1832.^[47] Bessarabia was under Russian occupation. During this period, the Russian population in Moldova consisted of 20,000 Russians colonized by the Czarist Empire in this territory annexed in 1812. The Russian authorities asked Romania for help in securing the initial stock of Romanian books for the library's holdings. A modest Romanian collection reached the Romanian-Moldovan border in March 1832 and waited for almost a year for the approval from the Russian Committee for Censorship of Foreign Books. In February 1833, most of the shipment was approved except for 39 books that were okayed three years later.^[31] "The public libraries established during the last decades of the 19th century and the first decade of the 20th century in Southern Bessarabia, show nothing else but the empire's effort to prevent the existence in this region of an ethnic community bloc with a cultural identity other than the Russian one," states the library historian Nina Negru.^[31] Another important library established during the 19th century was the Chișinău Municipal Library (CML), opened in 1877.^[48] During 1921-1922, the library system in Chișinău consisted of four Romanian libraries, four Russian libraries, three French libraries, and two German libraries. During the same period there were a total of 35 libraries throughout the entire province serving both public and school libraries. The 1084 elementary schools in the country did not have significant collections of books in Romanian.^[31]

During the interwar period, the King Carol Royal Foundation became very involved in establishing cultural centers primarily in rural areas throughout Romania. These centers were endowed with libraries "to promote, sustain, and create culture."^[49] The province of Moldova also benefited from his program, in which by 1942 700 "model" libraries were set up consisting of a predetermined collection of up to 500 books in each rural* location and 2000-2500 volumes in urban centers. The villages' intellectuals were in charge of distributing the books and promoting literacy among the rural population. The King Carol Royal Foundation distributed some 300,000 books to Moldova as a result of this project.^[50]

In 1940 Bessarabia was annexed to USSR and the Russification of the Romanian language was coupled with the Sovietization of library collections consisting of a massive infusion of Marxist-Leninist literature. Libraries became propaganda tools to serve the Soviet communist government.^[51] Their new mission was to be "centers for political enlightenment" and to support the pro-Soviet and anti-Romanian ideology. With Russian becoming the country's official language, library collections changed their linguistic makeup. Books by Romanian authors were purged from library collections and placed in restricted-access collec-

tions.^[52] These banned books were integrated into the general collections in all libraries after Moldova's breakaway from USSR, in 1991.

A new language – the Moldovan language – emerged, which was Romanian written with the Cyrillic alphabet. Librarians' task was to be active participants in literacy programs to teach people to read and write with Cyrillic characters. In addition, they had to be involved with programs of "political literacy" and to sustain the communist ideology through reader's advisory programs that promoted lists of books approved by the leadership of the communist party. The government led a virulent campaign that stimulated writers to produce works, mainly "revolutionary literature" in the Moldovan language. A government-controlled publishing house was established to print these works. An ideological department, *Glavlit*, examined every title that had to meet certain standards in terms of content and subject matter.^{[53]a} Periodically, lists with indexed authors and titles were distributed to libraries that were requested to remove them from circulation.

The collapse of communism in Romania in 1989 and in Moldova in 1991 constituted a revival of nationalistic feelings in both countries. This resulted in book drives in Romania where private individuals, publishers, libraries, and other organizations donated books and periodicals to populate library collections in the sister country. In 1991, Romania launched a national effort, called "Book Bridges," to collect books in Romanian to be shipped to Moldova to restore the linguistic balance of the country's library collections. The National Library of Moldova (NLM) acted as a centralized distribution center that directed some 1.5 million Romanian books throughout the entire library system in the country. Furthermore, Romanian public libraries started partnerships with Moldovan public libraries within a "sister libraries" program. In August 1991, the first library with Romanian books opened in Chișinău, in the presence of Moldovan political dignitaries and the Moldovan cultural elite. By 1999, the number of Romanian libraries in Moldova reached 21, with seven in the capital city and 14 others in smaller towns. The holdings of these 21 libraries totaled some 400,000 volumes, which represent a significant amount of Romanian books infused into a country where the Romanian language had been outlawed for so long. Although by 2000, the number of Romanian libraries in Moldova reached 24, their collections have not been updated in the post-2000 period. The nationalistic enthusiasm of the 1990-decade seems to be fading out.

During the communist period, the entire public library system in Moldova was subordinated to the Ministry of Culture, which was the funding body. After 1991 this centralized system was dismantled. Today, the Ministry of Culture oversees the public library network from government referencing standpoint only. The local authorities were invested with funding responsibilities. The number of public libraries has been on a declining curve since the mid-1980s. In 1985 there were 1960 public libraries. Their number dropped to 1417 by the end of 1999. In 1992 the Transdniester region stopped reporting statistical data. If the 177 public libraries in this region are excluded, then over a period of 15 years (1985-1999), the Moldovan public library network decreased by 366 libraries. The major reason is an ever shrinking budget of the overseeing body. Out of the 1417 libraries, only 191 occupy locales specially built to serve as libraries. The remaining 1226 are placed in locales that have been remodeled to host a library. A total of 365 buildings are in an advanced stage of disrepair, and 81 need major repair. Most of the libraries that need renovation work are in rural areas.^[54] Average data indicate that in the Republic of Moldova, there is one public library with 13,400 books for 3000 inhabitants.

In 1998, a decision of the Government of Moldova stipulated that school libraries in rural areas would merge with the village public libraries and the new institution would be subordinated to the Ministry of Education and Science.^[55] This decision practically meant the dissolution of the rural public library system. In an incendiary article titled "S.O.S. The Public Library," Vera Osoianu, Assistant at National Librarian, denounced act that would lead to the liquidation of public libraries in Moldova's villages, which housed a total of 11 million volumes in 1997. In addition, Osoianu mentioned, that after Moldova's breakaway from USSR, in 1991, until 1997 as many as 250 public libraries ceased to exist with 400 public librarians losing their jobs.^[56] In 1998, nine other libraries were closed and 55 librarians were laid off.^[57] Osoianu compares the extermination of the public library institution during the post-USSR Moldova to the destruction of churches during the Soviet rule in the country. In her view, the annihilation of the library as a cultural institution implicitly signifies the nation's cultural and educational decline that will have a lasting effect on the future generations of Moldovans. "Generally speaking, library activities are paralyzed throughout the country and the consequences could be fatal to our education, culture, and access to information," stated Osoianu in an interview in 2001. "The local authorities' disinterest regarding the difficulties the public libraries are confronted with reveal their lack of concern toward public reading in general. Libraries have become victims of economic policies in our country, where funding for libraries is the lowest priority on the government's agenda," continued Osoianu (Anghelescu, H.G.B. Personal interview with Vera Osoianu.

Boston. 20 August 2001).

In 1991, the Republic of Moldova restructured its Soviet-style administrative-territorial division, which consisted of 40 *raioane* (districts). The new system divides Moldova into nine *județe* (counties) and a municipality (the national capital, Chișinău). The new division requires each county seat to have a county library (*biblioteca județeană*). The establishment of county libraries continues to be uncertain. In 1999, the Ministry of Culture issued an ordinance stipulating that the city library in the county seat would become the county's library. The new institution would be placed under the supervision of the local authority that will also become the funding body. National librarian, Alexe Rău, sees this decision as a threat for public libraries that might become even more neglected. "Some county administrations, facing sinister budget issues, decided that if there is no money there is no need for public libraries."^[58]

As the weeding continued, in 1998 Moldovan library holdings decreased by 407.000 items compared to the previous year. However, the number of registered users increased by 11,000 during the same period, while the number of library visits reached almost three million (2.948 million). The leadership index (library users vs. total population) registered a slight growth in 1998 (20) compared to 1997 (19.7), and so did the circulation number from 1% in 1997 to 1,1% 1998.^[59] Osoianu explains the increase in library usage by the increasing poverty in Moldova, where the population's decreasing income prevented people from buying books previously at very affordable prices.

In April 2002, Moldova reported a total of 1377 public libraries, 204 in urban areas and 1173 in rural areas.^[60] In general, public library services are free of charge. However, because of their scarce funding, public libraries and academic libraries started charging for some of their services. The fees vary from library to library and the National Library Commission has drafted legislation to this effect to be considered by the country's parliament.^[61] In general, public library services are very limited, oftentimes reduced to book lending or reading in situ. Reference services commonly known in the West are almost nonexistent, the reference collection being separated from the general collection, but kept in closed stacks. In large libraries, the custodian(s) of the reference collection decide what works are appropriate for consultation on the topic the user needs information on, and allow the user to review no more than two or three reference works at a time. Reference collections in public libraries are extremely outdated and can be used mostly for historical research. Current reference works in the Romanian language are at unaffordable prices to public libraries in Moldova. Reference works in foreign languages like French and English are very rare and outdated. The general population's knowledge of foreign languages is very limited.

In 1985, the total holdings of the public library system amounted to 28 million items. Fifteen years later, in 2000, their number dropped to 19,516 million. There are two main reasons for these decreasing numbers: 1) a significant amount of Marxist and propagandistic literature has been weeded out and 2) there is a lack of funding for current collection development. Moldovan library collections seem to have frozen in time. The new books added annually are insignificant. "The quantity of our collections is satisfactorily comparable to other countries. The public library system holds an average of 4-5 books per inhabitant. The quality and currentness of the materials is the problem. The main body of our collections consists of books published 15-20 years ago, when publishing houses had a special agenda and ideological censorship reached its climax. The financial crisis we have been facing lately has prevented us from purchasing recent literature ... Many more books ought to be discarded from our collections. They are morally and physically outdated," states Assistant at National Librarian, Vera Osoianu.^[62]

In 1998, the holdings of Romanian books in public libraries amounted to 35% of their total collections.^[63] In larger libraries, the presence of Romanian books is even smaller. The same year, the National Library reported only 7% of Romanian books in its holding despite a significant amount of Romanian books received from Romania through donations and through the Legal Deposit Law of Romania that designated the NLM as a repository of Romanian books. The paradox is that the number of readers of Cyrillic characters and the number of speakers of Russian is continually decreasing (the younger generation is no longer bilingual) while the holdings of the NLM are predominantly in Russian.

In only one year (1999), the number of books checked out from public libraries decreased by 1.72 million compared to the previous year, reflected in only 1,1 % of public library collections being checked out in 1999. This is a clear indication of the low usage of public libraries in Moldova. Again, the main reason is the dated material available to the public. The number of public library users has also declined. In 1985, statistics indicate 1.9 million registered users, which represented almost 44.19% of the population. In 1999, this number was 1.31 million, a decrease by 31.5% over a period of 15 years. Library usage decreased even more in the following years. In 2002, the

1371 public libraries in Moldova served 1.455.500 registered users, representing 34.7% of the country's population, including children and young adults. The patrons paid 24.490.000 visits and checked out 1.238.500 items, 61.4% in the Romanian language.^[64]

The number of children sections in public libraries has also declined. In 1991 there were 336 such sections. By 1995 their number dropped to 227 and down to 156 by 2004. The number of registered users dropped too, from 383.800 in 1991 down to 239.300 in 1995. Regarding the collections of these sections, in 1991 they totaled 4.505.100 nationwide, with 37,2% in Romanian. By 1995 the holdings dropped to 2.951.600 with an increase of the Romanian stock to 50,7%.^[65] The books in the Romanian language represent the only ascending figure in the overall statistics for children sections in public libraries. The decrease by 34.49% of the children collections over a five-year period is owing to the massive weeding of the Soviet books for children with ideological content. By 2004, the children collections in public libraries dropped to 2.044.000 volumes. In 2004 the sections for children reported as many as 283.800 registered users, 244,700 (86,2%) of them being under the age of 15.^[66] The number of children librarians has been constantly declining since 1991, when they amounted to 723. By 2002, their number dropped to 344.^[67]

The most prominent public library in the Republic of Moldova is the "Bogdan Petriceicu Hașdeu" Municipal Library in Chișinău.^[68] In 2002 this library celebrated its 125th anniversary.^[69] On 1st January 2002, the CML reported 359.098 registered users, which represented 46.6% of the capital city's population. Their number dropped to 323,397 (42%) in 2004. The library's collections amounted to 1.074,398 volumes on 1st January 2005, with a growth of 10,834 volumes from the previous year. The language coverage of the collection consists of 46.2% volumes in Romanian, 50.8% in Russian, 0.4 % in Bulgarian, 0.5% in Ukrainian, and 2.1% in other languages. CML offers a variety of services to its ethnically and linguistically diverse patrons.^[70] In addition, it provides services to the inmates incarcerated in the country's prison system. The library maintains its online catalog accessible via the Internet. The library has 80 PCs with 33 for public access. In addition to the main branch, CML has 36 branches throughout the capital city.^[71] One of the branches of CML is the city's Jewish Library, which holds the largest collection of Yiddish materials in the country. It serves as a central unit that oversees the activity of Jewish community centers throughout Moldova. The library maintains the Judaica online catalog that includes all the publications with Jewish content issued in the Community of Independent States.^[72] The CML employs a staff of 449 with 364 librarians. The library publishes its own quarterly library journal, Bibliopolis, with nationwide distribution. In addition, the library compiles and publishes bibliographies on various topics.

In May 2001, CML opened a new branch: the Law Public Library. This is a specialized library that concentrates on the country's law literature as well as on the international legislation. The library is situated downtown Chișinău, in a remodeled building equipped with modern furniture and electronic equipment with Internet access and subscriptions to electronic resources such as LexisNexis. The entire project was funded by a grant from the Soros Foundation. This is the state-of-the-art public library in the Republic of Moldova. The Law Public Library offers virtual reference services. Its "Ask-a-Librarian" service is frequently used and the reference librarians maintain a database with frequently asked questions accessible by the users via the Internet.^[73] These high-standard library services will continue as long as the Soros funding lasts.

Academic Libraries

There are 32 academic libraries in Moldova, affiliated with state and private colleges and universities. The premier academic library is the Central University Library (CUL) (Biblioteca Centrală Universitară) of the Moldova State University, in Chișinău, established in 1946. The library, opened with a collection of 20,000 items aimed at serving the information needs of the university's 437 students enrolled at five departments: biology, chemistry, physics and mathematics, history and philology, and geology and pedagogy. Beginning in 1947, the library purchased legal deposit copies from the "V.I. Lenin" Library in Moscow.

As the university added more departments, the library expanded the coverage of its collections, which in 2003 accounted for 1.800.623 books and 288 bound periodicals, and 10 online databases.^[74] In 1991, CUL started automating its services.^[75] The CUL serves as the methodological body for the entire academic library system in Moldova. In this capacity, it provides technical assistance to academic libraries nation-wide.^[76] In 2003 the library employed 87 librarians and it served a student body of 25.798.

The second largest academic library in Moldova is the Scientific Library of the "A. Russo" State University in Bălți, established in 1945. It serves some 10.000 students, and in 2004 it had a collection of 1.065.513 books and 2537 periodicals.^[74] The holdings of books in Russian represent 67% of the total collection, while the books in Romanian amount to 21%. The collection in foreign languages accounts for 12% of the total

stock, with 4.6%, in English, 4.03% in French, and 2.99% in German. The library acts as a repository of prim documents of the United Nations and provides access to UN electronic materials. The library offers access to five online databases. Its online catalog contains 46% of the total holdings. The library has received several Soros grants to modernize its services (Anghelescu, H.G.B. Personal interview with Elena Harconița. Chișinău, 23 April 2004).

A newly established government-funded academic library is that of “Moldova’s School of Business and Economics [Academia de Studii Economice din Moldova (ASEM)] that opened in 1991 in Chișinău. Unlike the Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM) Library, which started from scratch, the ASEM Library inherited the collection of the Faculty of Economic Sciences of Moldova’s State University. Today the library’s collections amount to approximately a quarter of a million volumes^[77] and it serves 15.000 students. In 1993, the library began the retrospective conversion of its catalogs.^[78] The library subscribes to foreign periodicals and online databases.^[79] It harbors the largest business and economics collection in Moldova. Higher education in state universities is government sponsored. Within this context, libraries need to ensure that students get access to the required textbooks. This policy makes the library acquire tens of copies of the same textbook title, and this leads to inflated numbers in book holdings.

The International Free University of Moldova (ULIM) was established in 1992 with private funding. Its library is the most modern library in Moldova, serving a student body of 5000 students and faculty members. Currently the library employs 33 professional librarians, fluent in foreign languages, some of them with supplementary training abroad. The library is completely automated and subscribes to a variety of electronic resources from Western Europe and the U.S.A. The library offers modern services such as virtual reference, and focuses on information literacy classes for faculty and students. The managerial team is committed to providing customer-oriented services to its users. The ULIM’s collections amount to 400 serial titles and 120.000 book titles with an annual growth of 2000-3000 volumes.^[80] The library’s catalog is accessible online.^[81]

Special Libraries

In April 2002, Moldova reported 117 special libraries.^[60] By 2004 their number dropped to 90. Some of them were affiliated with research institutes that meantime ceased to exist.

In 2003, the Central Scientific Library (CSL) (Biblioteca Științifică Centrală) of Moldova’s Science Academy celebrated its 75th anniversary since its establishment, in 1928 and its 40th anniversary since its reorganization as the country’s primary scientific library, in 1963.^[82] The CSL was created to support fundamental scientific research and research in the applied sciences conducted by the members of Moldova’s Science Academy. Its collections are encyclopedic in coverage and in 2003 they amounted to 1.393.679 books and periodicals, mostly in Russian. The library has 497.425 items in foreign languages. The CSL hosts old and rare books, doctoral dissertations, special collections, and archival documents. The library has specialized branches located within research institutes such as the Natjral Science Institute, the Genetics Institute, and the Physiology Institute. The CSL began the retrospective conversion and its automated catalog contained 264. 000 entries in 2003. The CSL is facing severe financial difficulties, resulting in very few acquisitions of recent publications. Its reference collection is extremely dated. It has no Internet access and it does not provide computer access to its users. The main library has 12 reading rooms where patrons conduct research in very uncomfortable conditions in wintertime.

The Republican Library for Technical and Scientific Information (Biblioteca Republicană de Informație Tehnico-Științifică) was founded in 1969. In 2003, its collections amounted to 13.5 million volumes. After receiving a Soros grant for equipment, the library started the retroconversion of its catalogs in 1991. The library compiles subject-specific bibliographies. Every year, the library serves 5000 patrons.^[83] The library has a staff of 33 librarians.

School Libraries

According to the Education Law of the Republic of Moldova, every school is funded by the local authorities and is required by the Ministry of Education to have a library with encyclopedic coverage. However, the state and the local authorities do not provide consistent and substantive material support to school libraries. The future of school libraries might be impacted by legislation being under consideration. In 2004, Moldova reported 1500 school libraries.^[60] Most of them are in rural areas and are located in one all-purpose room, used for storage, reading, and circula-

tion. School libraries bear the legacy of the Soviet regime, with outdated collections, no subscription to periodical literature, and inadequate furniture. School libraries are not equipped with modern technology. School libraries are a reflection of the precarious status of the education system in post-Soviet Moldova.^[84] Funding for collection development is nonexistent. School librarians court publishers and private sponsors for donations for book acquisitions. Not all school librarians are trained as librarians. There are some 1500 school librarians who hold a bachelor's in library science from the State University in Chișinău. Other schools employ teachers of various disciplines as part-time librarians. School librarians receive lower salaries compared to teachers (the equivalent of 10 USD per month). During the Soviet regime, school librarians were regarded as administrative staff. Their status is no different today. Therefore there is no incentive for librarians to specialize in school librarianship.

Library Services and Infrastructure

As mentioned, with few exceptions primarily in the capital city, library services are very limited, oftentimes reduced to book lending. However, efforts are being made to overcome the legacy of the Soviet system, consisting of dated collections, poor infrastructure, and work ethics characterized by unwillingness to welcome patrons into the library. Today there are libraries that, with extremely limited resources, are enthusiastically engaged in a diversity of programming for various age groups and categories of users. The availability of computers both for staff and users is also limited. Most of the grand applications received by the Soros Foundation Moldova involve bringing computers into the library. The most promising applications have been funded, and today one can see minicomputer labs where children play games (the NLC), users of all ages become familiar with computers (Ungheni Public Library, Orhei Public Library), librarians attend information literacy classes (Center for Continuing Education for Librarians), and students in library science learn the intricacies of advanced online searching (School of Library and Information Science, Moldova State University; Library of the International Free University of Moldova, and Bălți University).

There are libraries deeply engaged in automating their services and building their online catalogs. The Soros Foundation has joined efforts with the Moldovan government to sponsor the Integrated Information System of the libraries in Moldova (SIBIMOL).^[85] The project is at its incipient phase, with the NLM playing the major role, with participation of library automation experts from the neighboring country, Romania. Ideally, SIBIMOL will become a component of the Romanian national shared catalog. Unfortunately, Romania is lagging behind Moldova in this respect. A larger number of Romanian libraries are automated but only on an individual basis. They are not networked. The Romanian National Library has not been able to secure a leading position in Romania's efforts to create an online national shared catalog.

The Information Program of the Soros Foundation for an Open Society in Moldova is extremely involved in library activities in this country, unlike in the neighboring Romania. The financial support from Soros has been crucial in sponsoring continuing development for Moldovan librarians who were able to attend international conferences and aid in library automation, and lately in providing money for the establishment of the national shared catalog. Every year, Moldovan libraries of all types compete for Soros money to modernize their activities and services by introducing new technologies. The "Extending Access to Information" is a Soros program aiming at providing "access to information for rural area communities by offering new information services based on modern technologies and training regarding the use of these technologies, and at creating of virtual communities and joint use of information resources."^[86] The Internet Access and Training Program is a program of the Bureau of Educational and Cultural Affairs, US Department of State, funded under the Freedom Support Act, and administered by the IREX, and established in eight cities in Moldova.^[87] It is aimed at providing computer and information literacy training to the country's population. The program is hosted by county libraries where trainers offer classes from computer basics to web design as well as classes on Internet searching.

Library Staff

In 2002, Moldovan libraries of all types employed a total of 4666 librarians.^[88] Library staff in public libraries has dropped from 3620 employees in 1985 to 2511 in 1999. Public librarians would go months on end without paid salaries (sometimes even eight months). Oftentimes they work full time but receive only 75% or even 50% of their monthly wages.^[54] In 2005, a Moldovan librarian's monthly salary was the equivalent of 25 USD. The National Library Council pressured the government pushing for better wages for librarians. Theoretically the government approved increased salaries starting with 1st January 1998. However,

the government decisions have never been translated into practice. Unfortunately the government decision regarding salary increases did not include all categories of librarians. After 1991, libraries have been confronted with an exodus of their staff who left the library sector for places that offer better wages. “The young no longer stay in libraries and the main reason is the salary, which is only symbolic. A salary of 134 lei (the equivalent of 10 USD) for a county library director with plenty of responsibilities is seven times lower than the local minimal consumer price index.^[54] Working conditions in Moldovan libraries are extremely harsh. Libraries are situated in old buildings many of which are in disrepair. These buildings are not at all heated in winter (winter temperatures drop to 0°F in Moldova). Mold caused by excessive humidity affects both the staff's health and the collections.

Library science education is available in Chișinău at the Moldova State University's School of Journalism and Communication Sciences. Since 1960, the Bibliography and Library Science Department has graduated some 3500 librarians, with an average of some 25-30 students per year.^[89] Other librarians employed in Moldova's libraries were trained at the library school in Moscow. The schools curriculum has been adapted to include now trends in library and information science. In addition, it has been restructured to offer classes at the bachelor's, master's, and doctoral level.^[90] The school has received a Soros grant that enabled it to purchase equipment for the computer lab and secure Internet access. Librarians are required to attend continuing education courses offered by the Center for Continuing Education for Librarians in Chișinău.

In 1998, Beau David Case noted that most of those who were in leadership positions were political appointees. “The post-1990s have not changed hiring practices in Moldovan libraries.^[91] The need for change is acute in Moldovan libraries. The transition from a hierarchical, centralized system to a flatter type of organization requires changes in attitude, behavior, and mentality. “Used to centralized methods in place until 1989, when everything was directed top down, from the party whose servant all libraries and librarians were, many of them are having a hard time getting adapted to the new realities and finding new and modern formulae to prove their place in society,” comments Alexe Rău.^[92]

The transition to managerial styles practiced in the West is almost invisible. There are a few exceptions though. ULIM's leadership has been very active in adopting new managerial strategies for human resources. Since the establishment of the university and implicitly of its library, the library directors have been directly involved in designing job descriptions, staff recruiting, continuing education for the library staff, staff evaluation, and staff retention. Ludmila Corghenci, ULIM's Assistant Director, is the author of a few booklets on library management, focusing on the management of human resources. Corghenci is also the Director of the Center for Continuing Education for Librarians in Moldova. In this capacity, she promoted courses on management on human resources for library directors in Moldova,^[93] where she shared her experience with her counterparts in other libraries in the country.^[94] The CML has implemented evaluation of department heads by their subordinates.^[95] New staff management principles are on the way at the NLRM, aimed at implementing new work attitudes and user-centered services.^[96] Transforming Moldovan librarians from book custodians (literally book guardians) into information providers (offering unrestricted access to library materials) will be a lengthy process involving changes in mentalities and behaviors, which cannot occur overnight.

In 1992, the establishment of the Association of Librarians in the Republic of Moldova [Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova (ABRM)] was approved by Moldova's Government.^[97] The Association was instrumental in establishing the Center for Continuing Education for Librarians in Moldova (Școala de Biblioteconomie din Moldova) through a three-year grant from the Soros Foundation for an Open Society. The Center opened on 29th June 2001.^[98] In 1995, Moldova's Government approved the creation of the National Library Council [Consiliul Biblioteconomic Național (CBN)].^[99] The ABRM has branches throughout the country. After Moldova's independence from the USSR, ABRM and CBN have been instrumental in the elaboration of a series of pieces of legislation that provide the juridical framework for library activities in Moldova. In 1991, the “Strategic Model of the National Library System” (the Strategy) was the first act to be adopted and to serve as the umbrella for further legislation. Moldova's Library Law No. 286-XIII 16 November 1994^[100] was praised at one of the seminars organized by the Council of the European Union in Strasbourg as being one of the best library acts in South-Eastern Europe. The Strategy and the Library Law were followed by the Bylaws of the National Library Council in 1995. These three pieces of legislation represent the corner stone for library activities in the Republic of Moldova. In addition, they provide the general framework on library mission, goals, and objectives to ministries that oversee libraries of various types. National Librarian Alexe Rău, calls for more cooperation within the Moldovan library network and for the associations involvement in the civil society.^[101] He also urges rare book librarians to draft a law to protect the country's national heritage of manuscripts and first imprints.^[102] In addition, he calls for budget standards

for library activities to force funding agencies to provide at least minimal budgets for library operations. In 1999, NLRM and CBN elaborated the project of the Code of Ethics of the Librarians in the Republic of Moldova. Its adoption in 2000 represented a significant step forward for a professional community that is becoming aware of its mission and role in the country's emerging information society. In 2001, Moldova's government accepted the Librarian's Day (5th October) to be included on the list of approved holidays.

The greatest achievement was the establishment of the National Center for Continuing Education for Librarians in Moldova (Școala de Biblioteconomie din Moldova) ^[103] in 1999. The grant writing was a joint effort between the National Library and the Library School at Moldova State University. The three-year Soros grant provided money for 12 computers with high-speed Internet access, furniture, and other office equipment. The matching funds from the National Library represented the locale where the Center is situated, and staffing. The Center organizes continuing education courses for librarians throughout the country, who come to Chișinău for one- to live-day seminars on all kinds of topics. The trainers are librarians from the major libraries in Chișinău, librarians from Romania, as well as librarians and library science educators from the U.S.A., Great Britain, and France. Through the programs it sponsors, "the Soros Foundation in Moldova shapes, de facto, library policies in our country, thus unofficially becoming a genuine ministry of libraries in the Republic of Moldova," states Alexe Rău. ^[104]

CONCLUSIONS

Moldova is a transitional nation, attempting to recover from decades of Soviet domination, but ready to embrace new ideas and to embark on new ventures. Libraries are making efforts to overcome the legacy of the Soviet system visible in almost every institution, regardless of type. They continue to be located in inadequate buildings with an unwelcoming atmosphere, and to operate with scarce resources and dated equipment. Customer-oriented library services and implementation of new information technologies nationwide are still to come. Despite the positive changes that have occurred in a few libraries, primarily owing to foreign aid, but also to the dedication and commitment of local librarians and library administrators, there is still room for improvement. The Moldovan government has approved a few pieces of legislation to support library activities. However, the drawbacks tend to obscure the achievements. Visible progress in Moldovan libraries is mainly owing to outside funding, chiefly from the Soros Foundation. The government relies on units getting outside financing for various activities, and even for remodeling library buildings.

The rapprochement between Romanian and Moldovan libraries would be more beneficial if the ministries that oversee libraries in both countries fostered cooperation projects among these institutions. A coherent collaboration between the national libraries of both countries would benefit both institutions and both countries. One cannot but hope that the recently elected government will view libraries as strategic institutions in the development of the civil society in the country, and as pivotal agencies that support the public access to information and the advancement of democratic values in Moldova. Libraries will have to become an integral part of the new society that all Moldovan citizens hope to see emerging from the present transition. The advent of the Internet in Moldovan libraries will have a tremendous impact on the future of their activities and services. As the young generation of librarian graduate with computer skills, and as more Moldovan librarians are exposed to Western-type library services, they will become agents of change in the process of modernization of libraries in their country, and in promoting Moldovan libraries' integration in the international circuit of information.

ACKNOWLEDGMENT

This study was possible through a United States Department of State Speaker Grant the author was awarded in December 2001, and small grants from the US Embassy in Chișinău in August 2002, March 2003, and February 2005, as well as a travel grant from the Republic of Moldova's National Library for Children, in April 2004. Special thanks to all the librarians in Moldova who shared information and statistical data about their libraries.

REFERENCES

1. Center for Continuing Education for librarians în Moldova. <http://www.sbm.dnt.md/despre/report2002/en.html> (accessed 30 June 2005).
2. United States Central Intelligence Agency (CIA) -14 June 2005. <http://www.cia.gov/cia/> publications/

factbook/geos/md.html#People (accessed 30 June 2005).

3. Vasilescu, E. Congresul bibliotecarilor din Republica Moldova : Continuitate în schimbare [Congress of librarians in the Republic of Moldova : continuity and change], *Biblioteca*, **2001**, 1, I.

4. Balaban, C. Statutul social al bibliotecarului basarabean în pragul mileniului III [The social status of Bessarabian librarians at the cusp of the 3rd millennium], *Biblioteca*, **2000**, 4, 112-113.

5. Osoianu, V. Biblioteca. Legislația și ideea de democratizare [Libraries, legislation, and democratization], *Biblioteca*, **1999**, 5, 135.

6. Rău, A. Oaza, deșertul și poligonul sau Anul Bibliologic 2001 [The oasis, the desert, and the shooting range or the bibliologic year 2001]. *Magazin bibliologic*, **2002**, 1-2. 26-29.

7. Rău, A. Asociațiile bibliotecare în contextul societății civile a secolului XXI (part I) [Library associations within the context of the civil society of the 21st century], *Biblioteca*, **2001**, 1, 18.

8. Vieru-Isaev, M. Biblioteca *Municipală "Bogdan Petriceicu Hasdeu" din Chișinău (1877-1950)* : Etape, contexte, conexiuni și incursiuni istorice [The "Bogdan Petriceicu Hasdeu" Municipal Library in Chișinău (1877—1950): Stages Contexts. Connections and Historical *Incursion*]; *Colograf Com: Chisinau*, 2002 ; 50, 76, 130.

9. National Archives of the Republic of Moldova. Chișinău. Fond R-3020. Secția de Invățământ a Comitetului Executiv Chișinău a Sovietului Orașenesc al Deputaților Poporului [Department of Education of the Chișinău Executive Committee of the City Soviet of the People's Deputies], inventory 1, file 27, pp. 26., 41-42.

10. Arhiva Organizațiilor Social Politice din Moldova [Archives of the Social and Political Organizations in Moldova], Chisinau, Fond 51/1940. Comitetul Central al Partidului Comunist din Moldova [Central Committee of the Communist Party of Moldova], inventory 1, file 7, p. 2.

11. Sapirin, A. La bibliotecile orașului [In the City's Libraries], *Basarabia Sovietică*, **1940**, 6 *September*, 3.

12. Omeliciuc, U.S. Măsurile întâi a puterii sovietice în ramura revoluției culturale în Basarabia slobozită. [First Decisions of the Soviet Power in the Cultural Revolution in Free Bessarabia], *Moldova socialistă*, **1940**, 21 *September*, 3.

13. Cozma, V. *Istoria Universității de Stat din Moldova. 1946-1996* [History of the State University of Moldova, 1946-1996] : Ministerul Invățământului al Republicii Moldova, Chișinău, 1996; 445 pp.

14. <http://www.iatp.md/cnc>.

15. Chitoroagă, V. Controlul bibliografic național în Moldova [National bibliographic control in Moldova], *Magazin Bibliologic*, **2001**, 2, 18-20.

16. Cărțile editate în RSSM [Books Published in the Soviet Socialist Republic of Moldova] ; Editura de Stat a Moldovei : Chișinău, 1955, 1958.

17. Chitoroagă, V. Camera Națională a Cărții : 45 de ani, 1957-2002 [The National Book Chamber : 45th Anniversary, 1957-2002]; *National Book Chamber* : Chișinău, 2002.

18. Madan, I. Centru al bibliografiei economice [Bibliographical Center for Economics], *Magazin bibliologic*, **2001**, 3, 24-26.

19. Angheliescu, H.G.B. The National Library of the Republic of Moldova : Old legacies and New identities. *Alexandria : J. Natl. Int. Lib. Inf. Issues*, **2004**, 16/1, 4-6, 8, 14.

20. Panici, A. Ordonarea documentelor în bibliotecă : Mică incursiune istorică [Organization of library materials : brief historical overview], *Magazin bibliologic*, **1999**, 4, 26-27.

21. Negru, Nina. Prima bibliotecă publică pe harta Chișinăului [The first public library on Chișinău's map]. *Magazin bibliologic*, **2002**, 3, 122-125.

22. Rău, A. Biblioteca Națională în circuitul de idei [The National Library and its universality], *Magazin bibliologic*, **2003**, 1, 24-28.

23. <http://www.bnrm.moldova.md>

24. Ghilan, M. Depozitul legal în Republica Moldova [Legal deposit in the Republic of Moldova], *Magazin bibliologic*, **2002**, 3, 79-82.

25. Osoianu, V. Departamentul Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie între tradiții și perspective [The Department for Research and Development in Library Science between Traditions and Perspectives], *Magazin bibliologic*, **2002**, 3, 59-63.

26. Țurcanu, I. Perspectivele dezvoltării sistemului național de împrumut interbibliotecar [Perspectives for the development of the National Interlibrary Loan]. *Magazin bibliologic*, **2002**, 3, 105-106.
27. Gologan, L. Noi tendințe în activitatea metodologică a bibliotecilor în contextul schimbărilor [New trends in library methodological activity within the context of change], *Magazin bibliologic*, **2002**, 3, 64-72; Turuta, E. Activitatea editorială a Bibliotecii Naționale [NLRM's publishing activity]. *Magazin bibliologic*, **2002**, 3, 112-115.
28. Conțeșcu, E. Sistemul Informațional în Biblioteca Națională [Automation in NLRM], *Magazin Bibliologic*, **2002**, 3, 93-96 ; **2002**, 3 ; Cebotari, M. Realizări și perspective în informatizarea Bibliotecii Naționale [Achievements and perspectives in the NLRM's automation], *Magazin bibliologic*, **2002**, 3, 97-99 ; Panici, A. Aspecte ale catalogării și clasificării documentelor în contextul automatizării [Cataloging and classification issues within the automation context], *Magazin bibliologic*, **2002**, 3, 99-101.
29. Barbei, S. Pentru salvagardarea patrimoniului documentar național [Saveguardind the nation's documentary heritage], *Magazin bibliologic*, **2002**, 3, 116-117.
30. Granaci, V. Sistemul de restaurare și preservare a colecțiilor: realități și perspective [Collection conservation and preservation: realities and perspectives], *Magazin bibliologic*, **2002**, 3, 119-121.
31. Negru, Nina. Bibliotecile Basarabiei și ale Transnistriei și conștiința de comunitate [Libraries in Bessarabia and Transdnier and Community Consciousness], *Biblioteca Națională a Republicii Moldova: Chișinău*, 2002, 53 pp.; Negru, N. Biblioteca Centrală din Chișinău : În căutarea identității [The Chișinău Central Library : in search for identity], *Biblioteca*, **2003**, 11-12, 352-354 ; *Biblioteca*, **2004**, 1, 14-16, 34, 49.
32. Drăgănel, A. Beneficiarii Bibliotecii Naționale: sugestii și opinii [The NLRM's users : suggestions and opinions], *Magazin bibliologic*, **2000**, 3-4, 23-25.
33. National Library of the Republic of Moldova. Annual Report – 2004., <http://www.bnrm.moldova.md/biblioteca/2.1.php> (accessed 30 June 2005).
34. Anghelescu, H.G.B. Romanian libraries recover after the cold war : communist legacy and the road ahead. In *Books, Libraries, Reading, and Publishing in the Cold War* ; Poulain, M., Anghelescu, H.G.B., Eds.: Center for the Book : Washington, DC, 2001, 236 pp.
35. Case, B.D. 119 Bessarabian Nights : a memoir of a WESS librarian in Moldova. *WESS Newsletter*, **1988**, 21/2. <http://www.dartmouth.edu/~wessweb/nl/Spring98/MoldovaS98.html> (accessed 30 June 2005)
36. Case, B.D. 1997-1998 ALA/USIA Library Fellows Final Report, 1998. www.ala.org/ala/iro/awardsactivities/moldova97/98.pdf (accessed 30 June 2005)
37. Balaban, C. Biblioteca pentru Copii "Ion Creangă" a Republicii Moldova : 50 ani, 1944-1994. [The Ion Creanga Library for Children of the Republic of Moldova : 50th Anniversary, 1944-1994; Universitas : Chișinău, 1994; 13 pp.
38. Ursu, Z. Componenta și utilizarea colecțiilor Bibliotecii Naționale pentru Copii "Ion Creangă" [Collection make-up and use at the "Ion Creanga" National Library for children]. *Cartea, biblioteca, cititorul : Buletin Metodic și Bibliografic*, **2004**, 14, 82-90.
39. Balaban, C. Biblioteca Națională pentru Copii "Ion Creangă" – 60 de ani [The "Ion Creanga" National Library for children – 60th anniversary]. *Cartea, biblioteca, cititorul : Buletin Metodic și Bibliografic*, **2004**, 14, 5-6.
40. Literatura pentru copii editată în Moldova Sovietică, 1924-1974. [Children's Literature Published in Soviet Moldova, 1924-1974], *Lumina : Chișinău*, 1976.
41. Bejan, E. Copiii, cetățeni cu drepturi depline în societatea informațională [Children, citizens with full rights in the information society], *Biblioteca*, **2002**, 11, 341-342.
42. Bejan, E. Rolul bibliotecii publice în educația copiilor în Republica Moldova și în SUA : Studiu comparativ [The Library's role in children's education in the Republic of Moldova and USA : comparative study], *Cartea, biblioteca, cititorul : Buletin Metodic și Bibliografic*, **2004**, 14, 63-71.
43. Vasilescu, E. Lumea copiilor în orizontul lecturii [Children's world a reading horizons], *Biblioteca*, **1999**, 4, 97-98.
44. Vasilescu, E. Un succes al cărții. Convorbire cu d-na Claudia Balaban, directoarea Bibliotecii Naționale pentru Copii "Ion Creangă" a Republicii Moldova [Success for Books. Interview with Claudia Balaban, Director of the "Ion Creangă" National Library for Children of the Republic of Moldova], *Biblioteca*, **1999**, 4, 98-99.

45. Balaban, C., Bejan, E. Consiliul Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret (IBBY) : Un promotor de forță [The International Board on Books for Young People (IBBY) : a powerful promoter], *Biblioteca*, **2003**, 1, 17-19.
46. Bejan, E. O colaborare moldo-suedeză [Moldo-Swedish collaboration], *Cartea, biblioteca, cititorul : Buletin Metodic și Bibliografic*, **2001**, 10, 51-56.
47. Ganenco, P. Scrieri istorice : Istoria Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova de la 1832 până la 1918 [Historical Writings : The History of the National Library of the Republic of Moldova from 1832 to 1918], BNRM : Chișinău, 2001; Vol. 1.
48. Ganenco, P. Scrieri istorice : Istoria bibliotecilor din Basarabia și Transnistria de la începuturi până la 1918 [Historical Writings : The History of Libraries in Bessarabia and Transdnier from their Beginnings to 1918], BNRM : Chișinău, 2001; Vol. II.
49. Anghelescu, H.G. B. Public Libraries in Modern and Contemporary Romania : Legacy of French Patterns and Soviet Influences, 1830-1990. Ph. D. dissertation, University of Texas at Austin, 2000; 194-197.
50. National Archives of the Republic of Moldova, fond 706, file 1037, p. 257-261.
51. Melnic, R. De la propagandă la difuzarea cultural [From propaganda to culture dissemination], *Magazin bibliologic*, **2002**, 3, 107-110.
52. Isaev, M. Biblioteca publică a municipiului Chișinău (1977-1990) : Noi începuturi. Evoluții-Involuții [The public library of the Municipality of Chișinău (1977-1990) : new beginnings, evolutions-involutions], *Magazin bibliologic*, **2001**, 1, 71-77.
53. Library of Congress. Glossary – Soviet Union. http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/soviet_union/su_glos.html (accessed 30 June 2005)
54. Osoianu, V. Bibliotecile în oglinda cifrelor [Libraries presented in numbers], *Biblioteca*, **2000**, 5, 139-140.
55. Decision of the Government of the Republic of Moldova, No. 1096/. 4 November 1998.
56. Osoianu, Vera. S.O.S. Biblioteca publică [S.O.S. The Public Library], *Biblioteca*, **1999**, 1, 11-12.
57. Osoianu, V. Biblioteca, legislația și ideea de democratizare [Libraries, legislation, and democratization], *Biblioteca*, **1999**, 5, 135-136.
58. Rău, A. Anul bibliologic 1999 sau în așteptarea lui Godot : Bibliotecarii moldoveni la sfârșit de secol XX [Year 1999 for libraries or waiting for Godot : Moldovan librarians at the dawn of the 2nd millennium] (part I and II), *Biblioteca*, **2000**, 5, 145-146 : *Biblioteca*, **2000**, 6, 171-172.
59. Osoianu, V. Biblioteca, legislația și ideea de democratizare [Libraries, legislation and democratization], *Biblioteca*, **1999**, 5, 135.
60. Department for Statistics and Sociology of the Republic of Moldova, 2000 ; Center for Continuing Education for Librarians in Moldova, 2002.
61. Cheradi, N. Bibliotecile și serviciile cu plată [Libraries and paid services] (part. I and II), *Biblioteca*, **2004**, 9, 277; *Biblioteca*, **2004**, 10, 302-303.
62. Osoianu, V. Bibliotecile în oglinda cifrelor [Libraries presented in numbers], *Biblioteca*, **2000**, 5, 139.
63. Osoianu, V. Scrie "ca să știe" [It's written, to be known'], *Biblioteca*, **1999**, 3, 73.
64. Bibliotecile publice din Republica Moldova : Situații statistice, 2001-2002. In [Public Libraries in the Republic of Moldova : Statistical Data. 2001-2002] , *Biblioteca Națională a Republicii Moldova : Chișinău*, 2003; 9-10.
65. Camerzan, R. Organizarea procesului de servire a cititorilor copii în bibliotecile din Moldova în perioada 1991-1995 [Services to children in libraries in Moldova during 1991-1995], *Cartea, biblioteca, cititorul: Buletin Metodic și Bibliografic*, **1997**, 6, 18-27.
66. Ciobanu, M. Activitatea bibliotecilor pentru copii din Republica Moldova în anul 2003 [The activity of libraries for children in the Republic of Moldova in 2003], *Cartea, biblioteca, cititorul: Buletin Metodic și Bibliografic*, **2004**, 14, 72-81.
67. Tcaci, L. Activitatea bibliotecilor pentru copii din Republica Moldova : un nou demers statistic, 2002 [The activity of libraries for children in the Republic of Moldova : new statistical data, 2002], *Cartea, biblioteca, cititorul : Buletin Metodic și Bibliografic*, **2003**, 13, 45-48.
68. <http://www.hasdeu.md>

69. Kulikovski, L. Biblioteca Municipală la aniversare [The Municipal Library's anniversary], *Biblioteca*, **2002**, 10, 307-309.
70. Kulikovski, L. Biblioteca în contextul comunității multiculturale [The library within the context of the multicultural community], *Magazin Bibliologic*, **2002**, 1-2, 6-11.
71. Chișinău Municipal Librarz. Raport anual [Annual Report]. <http://www.hasdeu.md/ro/informatii/raportanual04.pdf> (accessed 30 June 2005)
72. Batmanov, A. Programe și proiecte în managementul bibliotecii [Prorams and projects in library management], *Biblioteca*, **2003**, 6, 180.
73. Harjevski, M., Sava, A. Servicii electronice de referință la Biblioteca Publică de Drept : „Întreabă bibliotecarul” [Electronic reference services at the law public library : “ask-a-librarian”], *Biblioteca*, **2002**, 12, 372-374.
74. Doni, G., Protăc, A. Bibliotecile din instituțiile de învățământ superior și mediu de specialitate. În [Libraries of Higher and Specialized College Education Institutions], *Biblioteca Centrală Universitară : Chișinău*, 2003 ; 7, 14 pp.
75. <http://www.usm.md/bcu>
76. Balmuș, E. Biblioteca Centrală Universitară la 50, 1946-1996 ; *Biblioteca Centrală Universitară : Chișinău*, 1996 ; 6 pp.
77. Cheradi, N. Biblioteca ASEM la întâlnirea celor două milenii sau un deceniu de activitate [The ASEM Library at the cusp of the millennium or a decade of activity], *Magazin Bibliologic*, **2001**, 3, 14-23.
78. <http://www.lib.ase.md>
79. Olaru, D. Caracteristica seriialelor deținute de Biblioteca ASEM [Serials at the ASEM Library], *Magazin bibliologic*, **2001**, 3, 31-33.
80. Corghenci, L., Sochircă, Z., Ghețu, V. Departamentul Informațional Biblioteconomic al Universității Libere Internaționale din Moldova : Direcții strategice de activitate [Information Science Departament of the International Free University of Moldova : strategic directions in its activity] (part I and II), *Biblioteca*, **2002**, 5, 146-148 ; *Biblioteca*, **2002**, 6, 175-176.
81. <http://library.ulim.md/index.htm> (accessed 30 June 2005)
82. Slutu-Grama, C., Corotenco, E. Biblioteca Academică, 1928-2003 : Istoric, evoluție, personalități, evocări [The Academy Library, 1928-2003 : History, Evolution, Personalities, Memories]; *Civitas : Chișinău*, 2003 ; 5 pp.
83. Tatarescu, I. Biblioteca Republicană de Informație Tehnico-Științifică la 30 de ani [The Republican Library for technical and scientific information – the 30th anniversary], *Magazin Bibliologic*, **1999**, 2-3, 19-20.
84. Neagra, A. Situația și problemele bibliotecilor școlare din R. Moldova [Status of and Issues in school libraries in the Republic o Moldova], *Biblioteca*, **2002**, 2, 45-46.
85. Marinescu, D. SIBIMOL sau buturuga mică...[SIBIMOL issues], *Biblioteca*, **2004**, 11-12, 347-349.
86. <http://soros.md/programs/information/access/en.html> (accessed 30 June 2005)
87. <http://www.iatp.md/index.php?lang=eng> (accessed 30 June 2005)
88. Center or Continuing Education for Librarians in Moldova. <http://www.sbm.dnt.md/despre/report2002/en.html> (accessed 30 June 2005)
89. Madan, I. O doleanță realizată : Învățământul biblioteconomic universitar [A dream come true : the graduate library science education], *Magazin bibliologic*, **2000**, 2, 19-20.
90. Țurcan, N., Senocosov, N. Formarea profesională : necesitatea unei modernizări [Professional training : need for modernization], *Magazin bibliologic*, 2000, 2, 21-22.
91. Case, D.B. Evaluare generală a bibliotecilor din Republica Moldova [General evaluation of libraries in the Republic of Moldova], *Magazin bibliologic*, **1998**, 1-2, 3-5.
92. Rău, Alexe. Anul bibliologic 1999 sau în așteptarea lui Godot : Bibliotecarii moldoveni la sfârșit de secol XX [Year 1999 for libraries or waiting for Godot : Moldovan librarians at the dawn of the 2nd millennium] (part. II), *Biblioteca*, **2000**, 6, 171.
93. Cheradi, N. Bibliotecarii din Republica Moldova și problemele formării profesionale : rezultatele unui sondaj [Librarians in the republic of Moldova and professional training results of a survey], *Magazin*

Bibliologic, 2001, 2, 14-17.

94. Corghenci, L. Managementul resurselor umane în bibliotecile Republicii Moldova [Human resources management in libraries in the Republic of Moldova], Biblioteca, 2000, 7-8, 213-214.

95. Kulikovski, L., Zavtur, N. Evaluarea șefilor filialelor Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” [Evaluation of the “B.P. Hasdeu” municipal library branch heads], Magazin bibliologic, 2001, 1, 18-21.

96. Barbei, S. Noul sistem de management în BNRM [New managerial system at NLRM], Magazin bibliologic, 2002, 3, 49-52 ; Soltan, M. Sistemul de lucru cu personalul în Biblioteca Națională [Staff management at NLRM], Magazin bibliologic, 2002, 3, 53-55 ; Avasiloaie, R. Mutații în sistemul de educație continuă a personalului Bibliotecii Naționale [Changes in the continuing education of the NLRM 's Staff], Magazin bibliologic, 2002, 3, 56-58.

97. Republic of Moldova Government. Decision No. 393/10 June 1992.

98. Corghenci, L. Școala de Biblioteconomie din Moldova : Contribuții la afirmarea profesiei [Center for continuing education for librarians in Moldova : contributions to the profession's identity], Magazin bibliologic, 2002, 1-2, 29-30.

99. Republic of Moldova Government. Decision No. 852/27 December 1995.

100. Legea Republicii Moldova cu privire la biblioteci Nr. 286-XIII 16 Nov. 1994 [Republic of Moldova law regarding libraries] , Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, 12 January, Nr. 2/15.

101. Rău, A. Asociațiile bibliotecare în contextul societății civile a secolului XXI (part. I and II) [Library associations within the context of the civil society of the 21st century], Biblioteca, 2001, 1, 18-19 ; Biblioteca, 2001, 2, 47.

102. Rău, Alexe. Gânduri despre cadrul juridic de reglementare a bibliotecilor din R. Moldova [Thoughts on the legislative framework for libraries in the Republic of Moldova], Biblioteca, 2002, 1, 15, 18.

103. <http://www.sbm.dnt.md-en.html>.

104. Rău, A. Anul bibliologic 1999 sau în așteptarea lui Godot : Bibliotecarii moldoveni la sfârșit de secol XX [Year 1999 for libraries or waiting for GFodot : Moldovan librarians at the dawn of the 2nd millennium] (part. II), Biblioteca, 2000, 6, 172.

BIBLIOGRAPHY

Ganenco, P. Scrieri istorice : Istoria Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova de la 1832 până la 1918 [Historical Writings : The History of the National Library of the Republic of Moldova from 1832 to 1918] ; BNRM : Chișinău, 2001 ; Vol. 1.

Ganenco, P. Scrieri istorice : Istoria bibliotecilor din Basarabia și Transnistria de la începuturi până la 1918 [Historical Writings : The History of Libraries in Bessarabia and Transdnier from their Beginnings to 1918] ; BNRM : Chișinău, 2001 ș Vol. II.

King, C. Post-Soviet Moldova : A Borderland in Transition : Russian and CIS Programme. Royal Institute of International Affair : London, 1995.

King, C. The Moldovans : Romania, Rusia, and the Politics of Culture ; Hoover Institution Press : Stanfgord, CA, 2000.

King, C. The Politics o Language in Moldova, 1924-1994. Ph.D. dissertatii, Universitz of Oxford, 1995.

Negru, N. Bibliotecile Basarabiei și ale Transnistriei și conștiința de comunitate [Libraries in Bessarabia and Transdnier and Community Consciousness] : National Library of the Republic of Moldova : Chișinău, 2002.

Rachieru, A.D. Bătălia pentru Basarabia [The Battle for Bessarabia]; Augusta : Timișoara, 2000.

Rău, A. Există un Dumnezeu al bibliologiei [There Is Also a God of Library Science] ; Museum : Chișinău, 2000.

Vieru-Isaev, M. Biblioteca Municipală „Bogdan Petriceicu Hasdeu” (1877-1950) : Etape, contexte, conexiuni și incursiuni istorice [The “Bogdan Petriceicu Hasdeu Municipal Library in Chișinău (1877-1950) : Stages, Contexts, Connections and Historical Incursions] ; Colograf Com: Chișinău, 2002.

ANGHELESCU, HERMINA G.B. **The National Library of the Republic of Moldova : Old Legacies and New Identities** / Hermina G. B. Angheliescu // *Alexandria : Journal of National and International Library and Information Issues*. – 2004. – Nr. 16 (1).

Hermina G.B. Angheliescu is an Assistant Professor at the Library and Information Science Program, Wayne State University, Detroit, She has an MA in Foreign Languages and Literatures from the University of Bucharest and an MLIS and a PhD from the Graduate School of Library and Information Science, University of Texas at Austin. From 1979 to 1992 she was a librarian at the National Library of Romania. She is on the editorial board of several periodicals, has written, edited and translated numerous publications, and has also received several scholarships, including a Fulbright grant from the US Information Agency. She has organized continuing education workshops for librarians in her native country Romania and in Moldova. Currently she serves as Secretary for the IFLA Library History Section.

HISTORICAL BACKGROUND

Present-day Moldova is a country situated east of the Carpathian Mountains, between the east bank of the Pruf River and the west bank of the Dniester River. It is entirely landlocked, surrounded on three sides by Ukraine and on the fourth by Romania. Moldova occupies part of a region historically referred to as Bessarabia, a former province of Romania. Established in the fourteenth century, it was occupied and annexed at various times by the Ottoman, Habsburg, and Russian empires (Michelson. 1998). In 1791 Russian forces annexed Bessarabia to the Russian Empire, in 1793 Russia acquired more Bessarabian territory, and in 1812, after the Russo-Turkish war, all of Bessarabia became part of the Russian Empire. In the aftermath of World War I the Bessarabian legislature approved the unification with Romania. The Paris Peace Conference in 1920 officially recognized the union which lasted until the end of World War II. As a consequence of the Nazi-Soviet Pact of 1939 Romania was forced to concede Bessarabia, which was integrated into the Moldavian Soviet Socialist Republic (MSSR).

In June 1990 MSSR adopted a measure calling for greater sovereignty within the USSR. It remained part of the USSR until the collapse of communism in 1991. Moldova was one of the first Soviet republics to condemn the attempted coup that took place in Moscow in 1991. However, on 27 August 1991 it declared its independence and became the Republic of Moldova. The same year Moldova joined the Commonwealth of Independent States (CIS) and became a member of the United Nations and of the Conference on Security and Cooperation in Europe (CSCE). Russian forces have remained on Moldovan territory east of the Dniester River, supporting the Slavic population. In 1994 during the first post-Soviet parliamentary elections in Moldova, the Agrarian Democratic Party, running on a centrist platform and in opposition to unification with Romania, won a majority.

In 2001, a decade after declaring its independence from the USSR, Moldova was the first former Soviet state to elect a former communist with a pro-Moscow orientation as its president. In June 2001, the Republic of Moldova became a member of the Stability Pact for Southeastern Europe (SPSE). Moldova, like many other countries in the former Eastern bloc, faces the major challenge of developing public institutions and systems of governance that are open and responsive to citizens' needs. The country is making progress in pursuing regional cooperation through various organizations, yet inside Moldova there are still very few civil society organizations that represent the public interest by exploring alternative proposals to government policies (Soros Foundation Moldova, 2003). In addition, transition to a market economy proves to be painful and slow.

MOLDOVAN NATION AND LANGUAGE

Moldova has a population of 4,5 million inhabitants. Nearly two thirds of the Moldovan population are Romanian, with Ukrainians and Russians the dominant ethnic minorities. The post-World War II Soviet regime implemented policies aimed at the Russification of the Romanian population of MSSR and the des-

truction of its ties with Romania. Ethnic Russians and Ukrainians were encouraged to immigrate to Moldova, while the Romanian population was deported from urban areas to rural areas in Moldova or forced to relocate in other Soviet republics. Members of non-Romanian ethnic groups were appointed in political, administrative, and academic positions. The Cyrillic alphabet was imposed on the Moldovan language, which is slightly different from the Romanian language, and Russian became the country's official language, used in schools, mass media, and administration.

Despite the government's efforts to promote Moldovan as a distinct nationality speaking a distinct language, the population continued to consider itself to be Romanian and to speak the Romanian language domestically. In addition to preserving their linguistic origin, Moldovans of ethnic Romanian origin have retained their cultural heritage as well. Mikhail Gorbachev's policies of glasnost and perestroika created conditions in which national feelings could be expressed more openly, thus fostering Moldova's rapprochement with Romania. In 1989 MSSR's parliament declared Romanian (constitutionally called "Moldovan") the state language and restored the Latin alphabet. Currently Moldova's Russophile government is debating on the reversion to the Russian language as the state's official language. Vehement student protests and mass demonstrations in the capital city, Chisinau, prevented the concretization of these attempts.

THREE MAJOR LIBRARIES IN CHISINAU – HISTORICAL OVERVIEW

In 1832 the first public library was established in Chisinau. The library has changed its name to reflect the various administrative divisions of the country as well as the different jurisdictions under which it was placed by the authorities in power at various dates in time. It was successively called The Chisinau Public Library (CPL). The Gubernatorial Library (after Bessarabia was annexed to the Czarist Empire and was ruled by a governor). The National Library of the Moldavian Soviet Socialist Republic (during the Soviet period), and The National Library of the Republic of Moldova after the demise of communism.

On the local level the Gubernatorial Library was directly subordinated to and funded by Bessarabia's governor, and on the Imperial level it was subordinated to the Russian Ministry of Internal Affairs. From 1869 until 1870 it fell under the jurisdiction of the Chisinau authorities who became responsible for its budget. Conflicts between the city and the gubernatorial authorities resulted in the closing of the library after 44 years of existence, in 1876. The following year, on 19 October 1877, on the initiative of Chisinau's Municipal Council and City Hall, the Chisinau City Public Library (CCPL) was founded. The collections of the Gubernatorial Library were transferred to the newly established library. The Chisinau City Public Library operated in the building of the City Hall under various governments and political regimes until July 1941, when the building of the Chisinau City Hall was destroyed during the war and along with it the library.

Maria Vieru-Isaev gives an elaborate account of the destruction of the Chisinau City Public Library in chapter V of her book *Biblioteca Municipală "Bogdan Petriceicu-Hasdeu" din Chisinau (1877-2002): Etape, Contexte. Conexiuni și Incursiuni Istorice* (Vieru-Isaev, 2002, pp.81-100).

In the aftermath of World War I Bessarabia became part of Romania. This period fostered an influx of Romanian books and periodicals into Bessarabia as well as the establishment of libraries of all types – public, school, and private – throughout the province. In 1918, right after the end of the war, the Library of the People's University in Chisinau (LPUC) was established, with books donated by various cultural associations, societies, and private individuals from Romania. In two years the LPUC collections amounted to 10,000 volumes in Romanian, 300 in French, and 174 in German. In 1920 LPUC's collections were merged with the collections of the Central Library of the Public Instruction Directorate which consisted of 2,000 volumes, mostly in Russian. The new library was named the Central University Library, and in 1929 its name was changed into the Chisinau Central Library (CCL) (National Archives of Romania). In December 1922 CCL began to enjoy legal deposit privileges and would receive a copy of every imprint pro-

Figure 1: Republic of Moldova
(source *The World Factbook* 2003)

duced in Romania's territory as a result of the Royal Decree no. 5089/1922, Addendum to the Legal Deposit Law of 24 March 1904 (Royal Decree, 1922). By 1939 CCL's collections had reached 150.000 volumes of books and periodicals in the Romanian language.

During the post-World War II period, when Bessarabia became part of the Moldavian Soviet Socialist Republic, two major libraries were established in Chisinau. In November 1944 the Chisinau Municipal Library (CML) was founded consisting of a collection of 1.900 volumes placed in a room of 20 square meters. By 1953 its collection reached 52,795 volumes (Vieru-Isaev, 2002, p. 125). CML is considered to be the continuation of CCPL. In 2002 CML celebrated its 125th anniversary. Today its holdings amount to 1.105.000 items (Biblioteca Municipală "B.P. Hasdeu", 2003).

Ordinance no. 314/1944 of the Soviet of the People's Commissioners stipulated the establishment of the National Library of Moldova (NLM) on 1 September 1944. The library was successively called "The Central Library", "The Central Republican Library", "The Republican Library", "The N. Krupskaja State Public Library" and finally, the National Library of the Republic of Moldova (NLRM). NLRM is considered to be the continuation of the CPL. In 2002 it celebrated its 170th anniversary, despite the fact that its first Annual Report mentions. In 1944 the library started its activity from level zero (National Archives of the Republic of Moldova, Fond R 3026). Its collections were constituted by following a centralized collection development plan dictated from the Lenin Library in Moscow, and put into practice in every Soviet republic. This centralized plan was part of the Russification of all of the Soviet republics where the vernacular languages were oppressed and replaced with the Russian language. Library materials were predominantly in Russian with sporadic works in Romanian. In their work *Enciclopedia valorilor reprimare: Razboiul împotriva culturii române, 1944-1999* [Encyclopedia of Repressed Values: the War against Romanian Culture. 1941-1999] Ilie Badeseu and Mihai Ungheanu wrote: "This [Soviet] domination led to sort of "plunging" into the darkness of a collective forgetfulness of the Romanian culture, with all of its highlights, so that for half a century all one could see out of the old and massive Romanian cultural geography was a scattered archipelago of minuscule islands" (Badeseu & Ungheanu, 2000, p. 85).

The historical developments of these three major libraries in Chisinau have intersected and intermingled to the extent that less careful researchers have often confounded them. One of the latest examples is *Enciclopedia Chisinau* published in 1997, in which the existence and evolution of the three major libraries in Chisinau – CCL, CLM and NLM – is not accurately and clearly presented (Enciclopedia Chisinau, 1997, pp. 75-76). Historical works published during the Soviet period deliberately omitted historical accounts on libraries in Moldova during the interwar period, since this was a period when they accumulated collections in the Romanian language, collections that became the main target of censorship and purging by the Soviet authorities.

SOVIETIZATION AND CENSORSHIP IN MOLDOVAN LIBRARIES

On 28 June 1940 the Soviet army invaded Bessarabia. On 5 October 1940 the Soviet of the People's Commissioners and the Central Committee of the Communist Party in Moldova adopted a decree "On the Organization of the Network of Institutions Engaged in Political Enlightenment" (Vieru-Isaev, 2002, p. 76; Archives of the Social and Political Organizations in Moldova). Libraries were among the cultural institutions targeted by this ordinance. This document constitutes the paradigm shift in library missions, activities and services throughout Moldova. From now on "the main mission of libraries is the political and ideological education of the population by promoting literature in the Russian language" (National Archives of the Republic of Moldova, Fond R-3020). Meantime the Romanian language had been proscribed and Russian became the country's official language. In addition, "the main goal of library services is the dissemination of the ever-lasting works of Karl Marx, Frederick Engels, and Vladimir Lenin as well as the wide circulation of the programmes of the Communist Party of the Soviet Union, and the documents and decisions of its congresses" (National Archives of the Republic of Moldova, Fond R-3020).

Many pre-World War II Romanian books became the target of collection purging, mainly because their content was considered biased, since they presented the Romanian view on Bessarabia's annexation by the Russian Empire. In addition, Romanian national authors, such as Mihai Eminescu, Ion Creanga, Vasile Alecsandri, were considered Moldovan national authors too. During the communist period Russian and Soviet authors became Moldova's national literary figures. Libraries had to comply with collection development policies dictated from Moscow: "libraries are now centres supporting the propagation of communist ideas by opening new sections of Soviet literature, and political, military, antireligious, social and economic writings" stipulates a memo found at the Archives of the Social and Political Organizations in Moldova

(Archives of the Social and Political Organizations in Moldova). An article published in the daily *Soviet Bessarabia* (*Basarabia Sovietica*) informed the public that “The People’s Commissioner for Education, understanding the readers desire and with the purpose to disseminate Soviet literature, supports the opening of Soviet literature departments in libraries” (Sapirin, 1940, p. 3). Another article suggestively titled “First Decisions of the Soviet Power in the Cultural Revolution Field in Free Bessarabia” is very explicit about the purging process: “More than two thirds of the books in our libraries are in Romanian and French... We absolutely must stop the Romanianization of our libraries. From now on libraries will carry Soviet literature and the former Russian literature, which was published until 1918’ (Omeliuciu, 1940, p. 3).

Post-World War II Romanian books, although complying with the communist ideology since Romania herself had become a country of the Eastern bloc, were carefully scrutinized for historical interpretations on the Bessarabia issue, before they were allowed to circulate in Moldovan libraries unrestrictedly. In addition, books written by Moldovan authors during the pre-World War II period, were candidates for removal from library shelves. These books, mainly historical, presented Moldova as a legitimate part of Greater Romania, after Moldova’s reunification with Romania in the aftermath of World War I.

Library holdings in foreign languages were also reviewed for their content. The books removed from circulation constituted a “forbidden fond” or “special fond”, where “special” did not have the same connotation as in special collections, but ‘secret’ meaning out of the reach of the common user. Moldovan library historian Maria Vieru-Isaev comments:

During this period the collection consisting of forbidden publications, not accessible, to the general public, was seized, dispersed, and partially destroyed. Today we can find such books at the Library of the National Archives of Moldova, at the Library of the Academy of Sciences of the Republic of Moldova, at the National Library, at the Library of the Academy of Agriculture (Vieru-Isaev, 2002, p. 50).

Moldovan archives contain documents that attest the physical destruction of library collections considered ideologically harmful. After 1991 these banned books were integrated into the general collection and could be consulted with no restriction by patrons.

THE NATIONAL LIBRARY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA TODAY

Responsibilities

The NLRM is the main state institution under live jurisdiction of the Ministry of Culture of the Republic of Moldova. Its mission is to collect all of the printed material produced in the country’s territory, regardless of language of publication. The national editorial output, is recorded in several series of Moldova’s national bibliography, listed in the Appendix. In addition, NLRM’s mission is to preserve and provide access to the country’s national heritage by recording old and rare books in a special series of the national bibliography. *Cartea Moldovei. Sec. XIX – prima jumătate a sec. XX: Catalog general* [Moldova’s Books. From the 19th Century through the First Half of the 20th Century: General Catalogue]. Moldova’s Book Chamber, an independent organization also subordinated to the Moldovan Ministry of Culture, cooperates with NLRM in ensuring the bibliographic control at the national level.

NLRM is the national centre for bibliographic information and documentation. In this capacity its responsibility is to issue various publications aimed at assisting researchers, scholars, students, and the general public with various research projects by compiling on-demand bibliographies. The national and international interlibrary loan is a component of this activity.

NLRM is the coordinator of all library services and activities throughout Moldova. Ultimately all libraries of all types in the country report to the NLRM. In April 2002 Moldova reported 1.377 public libraries: 204 in urban areas and 1.173 in rural areas. In addition there are 1,486 school libraries and 117 special libraries, including academic libraries (Department for statistics and Sociology of the Republic of Moldova, 2000; Training Center – Librarianship School of Moldova, 2002). These libraries are staffed by 4,666 librarians. In order to assist Moldovan libraries from the methodological standpoint, librarians from NLRM pay periodic visits to other libraries, providing guidance and advice on professional matters.

For better communication and cooperation with librarians nationwide NLRM issues four publications distributed free of charge: *Buletin bibliologic* [Bibliological Bulletin], *Magazin bibliologic* [Bibliological Review], *Calendarul bibliotecarului* [Librarian’s Calendar], *Biblioteconomia Moldovei: cadru de reglementare* [Moldova’s Librarianship: Legislative Documents]. In addition, NLRM organizes various professional meetings, workshops, seminars, colloquia, and symposia, such as the annual conference “Anul bibliologic” [The Bibliological Year], “Valori bibliofile din Moldova” [Bibliophile Treasures of Moldova], and the annual

“Salonul Național de Carte” [National Book Fair]. Many of these events are organized in cooperation with the Centre for continuing education, called “The Librarianship School of Moldova – Training Center.”

In addition to serving the general public, NLRM’s mission is to assist the Republic of Moldova’s government and administration through research and documentary reports prepared on request. In this capacity it serves the deputies, the parliament members, as well as all of the republic’s ministries. The government’s and administration’s activity is reflected in a series of publications issued by NLRM such as *Cronica vieții politico-administrative, social-economice și culturale a Moldovei* [Chronicle of Moldova’s Political, Administrative, Social, Economic and Cultural Life] and *Legi, acte normative, comunicate oficiale emise de către organele puterii de stat și administrației publice ale Republicii Moldova* [Laws, Bills, Official Press Releases of the Republic of Moldova’s Government and Public Administration].

NLRM is the national statistical centre for public libraries. The statistical data are published in a serial with a self-explanatory title: *Bibliotecile publice din Republica Moldova: situații statistice* [Public Libraries in the Republic of Moldova: Statistical Data]. NLRM is the agency in charge of providing library statistics to international organizations and institutions such as IFLA and UNESCO.

NLRM is the national library automation centre. In 1996 the library purchased the TINLIB integrated software, and today the online catalogue provides access to the bibliographic description of its entire collection. NLRM opted for this particular software because its counterpart in Romania, the National Library of Romania (NLR), utilizes the same software. Despite some timid attempts to develop partnerships between the national libraries of the two countries, no collaboration project has reached fruition. The TINLIB system allows retrieval both in Romanian with Roman alphabet and in Russian with Cyrillic alphabet.

Unfortunately, the database is accessible only on site. NLRM continues to maintain the card catalogues where every year 75.000 new cards are added.

The Soros Foundation for an Open Society in Moldova (<http://www.soros.nid/en.-html>) is very supportive of library activities and provides competitive grants for library projects. After providing the money for the acquisition of the integrated system in 1996, the Soros Foundation Moldova awarded NLRM in 2003 a grant to support the development and implementation of SIB1MOL, the Moldovan national library network. The project’s goal is to connect all libraries in Moldova, regardless of type, in order to facilitate shared cataloguing and nationwide access to library resources. Moldova’s government will provide the matching funds to ensure the success of the project which is at an incipient stage.

Figure 2: National Library of the Republic of Moldova, Chisinau

Collections

As mentioned, the existence of the NLRM during the communist period dates from September 1944. In the library’s Annual Report for 1946, national librarian I. I. Teleuta mentioned: “In 1944, when the library began its activity, it had to start from scratch” (National Archives of the Republic of Moldova, Fond R-3026). The collections of its predecessor, the Chisinau Central Library (CCL), had been destroyed during a bombardment in June 1944. NLRM’s initial collection, consisting of 18,334 volumes came from a repository of abandoned printed materials (Vieru-Isaev, 2002, p. 129). The library’s collection development policies were dictated from Moscow focusing on massive acquisitions of materials in Russian and limited collections of books and periodicals in Romanian or in modern languages of wide international circulation such as French and English. In March 2000 NLRM became a lull depository of United Nations publications and masthead documents in English and Russian (United Nations Depository Libraries, 2003).

Today NLRM is subordinated to the Ministry of Culture of the Republic of Moldova, which approves its annual budget. The library is the legal repository of printed materials in the country’s territory. In addition, since 1992 NLRM has enjoyed legal repository privileges for printed materials in Romania’s territory. The Romanian Legal Deposit Law 111/1995 has included NLRM as one of the beneficiaries of Romanian inprints. Other sources for collection development include acquisitions, gifts, donations, and international exchanges. The library’s extremely limited budget in hard currency had led to a continuing decrease in acquisition of foreign materials, most of them coming through international exchange agreements with

libraries abroad as well as gifts and donations. Figure 3 indicates a decrease by 39 % of its collection in modern languages (from 323,805 volumes in 1980 to 198.570 volumes in 2000).

Year	Total	Vols. in Romanian	Vols. in Russian and minority languages	Vols. in modern languages
1980	3,688.922	221,804	3,143.313	323.805
1990	3,522.444	193,366	3,037.071	292.007
2000	2.781.145	227,427	2,355.148	198.570

Figure 3. National Library of the Republic of Moldova - Holdings

The collapse of communism in Romania, in December 1989, constituted a revival of nationalistic feelings both in Romania and in Moldova. This led to book drives in Romania, where private individuals, publishing houses, and libraries collected books and periodicals that were shipped to Moldova to populate library collections in the sister country, that had been deprived of Romanian books for more than four decades. Afraid of political persecutions or deportations the Romanian population in Moldova had deliberately “hidden deeply in their soul their Romanian feelings, thinking, and education” writes Maria Vieru-Isaev. However, the Romanian language had survived by oral transmission from one generation to another. After the adoption of the Romanian language as Moldova’s official moldovan schools were in great need of Romanian textbooks. Trucks and trains loaded with textbooks for all levels crossed the border from Romania to Moldova during the early 1990s. “Fortunately, after 1989 the communist ideological chains were crushed, and Romanian imprints started coming home, to the enjoyment of Bessarabians’ eyes, hearts, souls, and minds. Slowly but surely they will wipe out historical prejudices, tie tightly common brotherly connections, thus contributing not only to the healing of a nation, the Rumanian nation in the Republic of Moldova, but also to the emergence of the European and universal spirit in this geographical space”, writes Vieru-Isaev (2002, p. 130).

Figures 3 and indicate that NLRM’s collections have experienced a descending curve during the latest two decades, despite the library’s currently adding 20,000 items per year to its collections. For the decade 1980-1990 one can explain this decrease in the library’s holdings by a reduction in the acquisition budget. The following decade starting with the demise of communism in Moldova, has different reasons for the library’s holdings decrease. Immediately after Moldova’s break away from the Soviet empire, the mission of the library changed, and with it the collection development philosophy. If during the communist regime the library’s responsibility was to collect Marxist ideological literature, as well as party and government publications in several copies, after the country’s independence NLRM has undergone a process of collection purging. Soviet government documents received through a depository library programme were among the first candidates for elimination. Communist and Marxist writing were also weeded out from library shelves making room for the new books to be received from Romania and for donations received from foreign countries.

NLRM’s collections decreased by 25% from 1980 to 2000 (from 3,688,922 volumes in 1980 to 2,781.145 in 2000). Figures indicate that within the collection the materials in Russian and other minority languages (such as Ukrainian, Bulgarian and Yiddish) have maintained a steady concentration of 85%. Over two decades the materials in Romanian have registered a slight increase of 2.1% , in 1980 the Romanian collection amounted to 6% of the total collection (221.804 volume), and in 2000 it amounted to 8.1 % of the total collection (227,427 volumes). Statistical data for 1990 indicate a decrease of 0.6% of materials in Romanian, when the holdings of Romanian materials dropped to 5.4% (193.366 volumes) of the total collection (3,522,444 volumes). The collection of materials in modern languages indicates a slight increase by 0.8% in 2000 compared to 1980. In 1980 the number of volumes in modern languages represented 6.3% (323,805 volumes) of the total collection while in 2000 they amounted to 7.1% (198,570 volumes) of the total collection. However, the modern language collection shows a continuing descending curve due to reduced gifts and donations coming from abroad, and to a nonexistent budget in hard currency for acquisition of materials in modern languages.

The collections of NLRM consist primarily of books (2,015,817 volumes), which represent 71 % of its

holdings. The remainder of the collection consists of: 458,120 bound volumes of serial and periodical publications (currently NLRM subscribes to 650 journals and 400 newspapers); 153 manuscripts; 954 doctoral dissertations; 4,379 microforms; 614 maps; 62,273 scores; 23,721 audio-visual materials (magnetic tapes, audio cassettes, microfilms, slides, video tapes, and compact discs); 135,153 lithographs, engravings, and other graphic materials; and 137,534 other loose leaves and documents such as postcards, broadsides, and so on.

The special collections of NLRM consist of manuscripts and old and rare books dating from the eighteenth century, including old Romanian books printed in the Cyrillic and Latin alphabet, books with dedication and/or ex-libris, and very small size or very large size books. The “Moldavica” collection includes works about Moldova published outside of Moldova and books written by Moldovan authors of the diaspora published abroad. This collection amounts to 32,000 volumes. It is the library’s mission to collect these materials and record them in a series of the national bibliography *Bibliografia Nationala a Moldovei. Exterioara*. In 1961 NLRM moved into its current, purpose-built locale. Today the collections have outgrown the storage space, and the library faces space shortages, despite the library’s extension into an adjacent building where part of the collections were transferred. The library is 100% closed stacks. Even the reference collection is located in a gated area and users need specifically to request encyclopedias and dictionaries for use in the reading rooms. NLRM’s collections can be consulted *in situ* in nine reading rooms, with a total of 430 seats, organized by broad disciplines. Users can also borrow materials for home use.

Users

An article in the daily newspaper *Moldova socialista* [Socialist Moldova] describes library users of the 1940s as avid readers of Marxist literature: “Books by Marx, Engels, Lenin, and Stalin are in high demand. The Chisinau workers show great interest for the Marxist theory. They also read books by Soviet authors.... Antireligious literature circulates from one reader to another” (În biblioteca orașenească, 1940, p.4). The same article informs that the CML, the new Soviet library, was visited during the two months, after its opening by more people than all the patrons it used to have during the Romanian occupation”. Throughout the USSR and the Eastern bloc libraries were turned into propaganda tools for mass indoctrination. Their collections abounded in Soviet literature, military works, atheist writings, and communist politics.

Today’s users are mostly students, researchers, scholars, faculty members, and the general public. NLRM circulates over one million items per year. Every day 300 to 1.000 users visit the library. In 1999 NLRM reported a total of 14.000 registered users. An average of 7.000 new customers register with the library every year (Biblioteca Nationala a Republicii Moldova, 1999). NLRM has very modest computer equipment consisting of a total of 26 personal computers. There are two OPACs for public use. Internet access is very limited and is available only to staff members for brief periods. The library’s home page is hosted free of charge through the Internet Access and Training Program (IATP). IATP is funded by the Bureau of Educational and Cultural Affairs of the United States Department of State and administered by the International Research and Exchanges Board (IREX).

Staff

The staff of NLRM consists of 216 professional librarians and 75 paraprofessionals. Library professionals have university degrees. Most of them majored in language, linguistics and history. Some NLRM librarians received their library degrees in Moscow. There are also many who graduated from the Library School in Chișinău, a department at the State University of Moldova. Unlike Romania, where library science education was discontinued in the mid – 1970s (Angelescu, 2001, p. 236). Moldova continued to train professional librarians by following the standards imposed from Moscow. Soviet library schools produced librarians who were trained to become cultural and political activists ready to contribute to the dissemination of communist party materials, and to participate in the propagation of Marxist literature through the members of the communist society. The librarians’ mission as custodians of the collections was practiced *ad literam*, and many librarians acted as vigilant guardians of library resources instead of facilitating access to information. This old mentality still persists. The author has seen it at work at the reference department of NLRM where the reference librarians, proud of their collection, boasted that they were the ones to determine who gets access to what encyclopedia or dictionary. The pretext was that these were very expensive information resources and they could not be left unsupervised for everybody’s reach. “Forty-five years of Soviet library centralization has left its stain on Moldovan libraries, most notably on the pan of... their employees. Quite simply, they resist change and the improvement it may bring,” notes Bean David Case, a

librarian from Ohio State University who was an American Library Association Fellow in Moldova in 1998 (Case, 1998a). The General Director of NLRM, Alexe Rău, has been a change agent since his appointment in 1995, Rău is the first post-Soviet appointment, the first ethnic Romanian, and the first practicing librarian to hold that post" (Case, 1998b).

Hopefully these mentalities will disappear as more Moldovan librarians come in contact with library professionals from other countries both at home and abroad. During the past decade several Moldovan librarians were able to obtain travel grants from the Soros Foundation, from IREX, and from the US Department of State, enabling them to attend international library science conferences such as the IFLA annual conferences. Others came to the United States for short stages (up to four months) of practical training in various types of libraries. One example is Ms Vera Osoianu, NLRM's Assistant Director, who spent three months at the Boston Public Library, and one month at the Library of Congress during fall 2002. General Director Alexe Rău participated in professional exchanges in France and the US. Programmes such as the American Library Association/United States Information Agency Library Fellows programme to the Republic of Moldova and the United States Department of State Speaker Grants allow US library and information science professionals and educators to go to Moldova to lecture, conduct workshops, and share their experience with Moldovan librarians, eager to become familiar with library practices in the United States.

Moldovan librarians benefit from exchanges with their counterparts in Romania. Romanian libraries have put money and efforts into opening branches throughout Moldova within a sister library programme. Moldovan librarians attend conferences in Romania. Some participate in long-term professional exchanges, and spend time working in Romanian libraries. The rapprochement between Romanian and Moldovan libraries would be more beneficial if the ministries that oversee libraries in both countries fostered cooperation projects among these institutions. A coherent collaboration between the national libraries of both countries would benefit both institutions and both countries. NLRM is open for partnership and joint programmes, and so are librarians in both institutions. Unfortunately, the management of the National Library of Romania lacks the initiative and the entrepreneurial spirit such programmes entail. This collaboration remains a desideratum to be fulfilled by future managerial teams of the National Library of Romania.

CONCLUSION

Moldova is a transitional nation, deeply anchored in its tumultuous past, but ready to embrace new ideas, and to embark on new ventures. Progress is slow, however visible. The country's future is still uncertain. Within this context the premier library of the nation NLRM continues to operate with scarce resources and dated equipment. Its efforts to change from the Soviet model of library practice to the Western model of library practice and services are supported by various agencies such as the United States Department of State, the American Library Association, the Soros Foundation, and others. Customer-oriented library services and implementation of new information technologies are still to come though. More substantial financial support on the part of the Moldovan government would benefit not only the National Library but also the entire library system in Moldova.

APPENDIX

PUBLICATIONS ISSUED BY THE NATIONAL LIBRARY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

A. Bibliographies

Bibliografia Națională a Moldovei. Cărți. Autoreferate. Teze [National Bibliography of Moldova. Books. Reports. Dissertations].

Bibliografia Națională a Moldovei. Seriale [National Bibliography of Moldova. Serial Publications].

Bibliografia Națională a Moldovei. Exteriorica [National Bibliography of Moldova. Exteriorica] (Moldavia containing works about Moldova published outside Moldova and books written by Moldovan authors published abroad).

Bibliografia Națională a Moldovei. Ediții de artă [National Bibliography of Moldova. Art Publications].

Muzică tipărită. Discuri. Casete. Hărți. Recenzii. Bibliografia de bibliografii [Scores. Records. Cassettes. Maps. Book Review. Bibliography of Bibliographies].

Articole din reviste și ziare [Articles from Journals and Newspapers], (compiled in collaboration with the National Book Chamber).

Cartea Moldovei. Sec. XIX-prima jumătate a sec. XX: Catalog general [Moldova's Books. From the 19th Century through the First Half of the 20th Century: General Catalogue].

Cultura în Moldova: Buletin de informare și documentare [Culture in Moldova: Information and Documentation Bulletin].

Cronica vieții politico-administrative, social-economice și culturale a Moldovei [Chronicle of Moldova's Political, Administrative, Social, Economic and Cultural Life].

Legi, acte normative, comunicate oficiale emise de către organele puterii de stat și administrației publice ale Republicii Moldova [Laws, Bills, Official Press Releases of the Republic of Moldova's Government and Public Administration].

Catalogul colectiv al periodicelor intrate în bibliotecile din Republica Moldova [Union Catalogue of Foreign periodicals in Library Collections in the Republic of Moldova].

B. Collected works

Basarabeni în lume: comunicări despre basarabeni [Bessarabians throughout the World: Works by and about Bessarabians in Diaspora].

Colocvii basarabene: comunicări, opinii rostite în cadrul Ateneului Moldova [Bessarabian Colloquia: Speeches and Addresses at Moldova's Athenaeum].

C. Methodological publications

Buletin bibliologic [Bibliological Bulletin].

Calendarul bibliotecarului [Librarian's Calendar].

Biblioteconomia Moldovei: cadru de reglementare [Moldova's Librarianship: legislative Documents].

D. Reports & statistics

Biblioteca Națională a Republicii Moldova: raport anual [National Library of the Republic of Moldova: Annual Report].

Bibliotecile publice din Republica Moldova: situații statistice [Public Libraries in the Republic of Moldova: Statistical Data].

REFERENCES

Angheliescu, Hermina G. B. (2001) "Romanian Libraries Recover after the Cold War; The Communist Legacy and the Road Ahead", in: Angheliescu, Hermina G. B. & Poulain, Martine (eds). *Books, Libraries, Reading, and Publishing in the Cold War*, Washington. DC: Library of Congress. Center for the Book, pp. 233-252.

Archives of the Social and Political Organizations in Moldova (Arhiva Organizațiilor Social Politice din Moldova). fond 51/1940. Central Committee of the Communist Party of Moldova (Comitetul Central al Partidului Comunist din Moldova), inventory 1, file 7, p. 2.

Bădescu, Ilie, Ungheanu, Mihai (2000) *Enciclopedia valorilor reprimite: Războiul împotriva culturii române 1944-1990* [Encyclopedia of Repressed Values: the War against Romanian Culture. 1944- 1990], București: Ed. Pro-Humanitate.

Biblioteca Municipală "B.P. Hasdeu" (2003) Chisinau <http://www.hasdeu.md/> (visited 30.9.2003).

Biblioteca Națională a Republicii Moldova (1999) <http://www.iatp.md/bnrm> (visited 30.9.2003).

Case, Beau David (1998a) "119 Bessarabian Nights: a Memoir of a WESS Librarian in Moldova". *WESS Newsletter*, 21(2) http://www.usc.edu/isd/archives/arc/libraries/f_euchtwanger/fml/WESS/MoldovaS98.html (visited 24.10.2003).

Case, Beau David (1998b) 1997-1998 ALA/USIA Library Fellows Final Report http://www.ala.org/Content/NavigationMenu/Our_Association/Offices/International_Relations2/Awards._Activities_and_Exchanges/moldova97-98.pdf (visited 24.10.2003).

Department for Statistics and Sociology of the Republic of Moldova (2000) <http://www.statistica.md/statistics/?id=20> (visited 30.9.2003).

Enciclopedia Chișinău (1997) [Chisinau's Encyclopedia], ed. Iurie Colesnic. Chișinău: Ed. Museum, pp. 75-76.

“În biblioteca orășenească” (1940) [At the Public Library], *Moldova socialistă*, 8 October, p. 4.

Michelson, Paul E. (1998) Moldova. Republic of computer file *Encyclopedia Americana*. Danbury, CT: Grolier (visited 20.9 2003).

National Archives of Romania. Ministry of Education (Ministerul Instrucțiunii) Fond 1918. inventory 532, file 199b, pp. 171-172.

National Archives of the Republic of Moldova. Fond R-3020. Department of Education of the Chisinau Executive Committee of the City Soviet of the People's Deputies (Secția de învățământ a Comitetului Executiv Chișinău a Sovietului Orășenesc al Deputaților Poporului), inventory 1, file 27, pp. 26, 41-42.

National Archives of the Republic of Moldova. Fond R-3026, Committee on the Activity of Cultural and Enlightenment Establishments of the Soviet Ministers of MSSR (Comitetul pentru activitatea așezămintelor de cultură și luminare pe lângă Sovietul Miniștrilor al RSSM). 1945-1953, inventory 1. file 3, p. 14.

National Archives of the Republic of Moldova. Fond R-3026. Committee on the Activity of Cultural and Enlightenment Establishments of the Soviet Ministers of MSSR (Comitetul pentru activitatea așezămintelor de cultură și luminare pe lângă Sovietul Miniștrilor al RSSM), 1945-1953, inventory 1. file 44. pp. 2, 5, 26.

Omeliciuc, F.S. (1940) Măsurile întâi a puterii sovietice în ramura revoluției culturale în Basarabia slobozită [First Decisions of the Soviet Power in the Cultural Revolution Field in Free Bessarabia], *Moldova Socialistă*, 21 September, p. 3.

Royal Decree (1922) no. 5089/1922. Addendum to the legal Deposit Law of 24 March 1904 *Monitorul Oficial*, 205, 19 December 1922.

Sapirin, A. (1940) “La bibliotecile orașului” [In Town Libraries], *Besarabia Sovietică*, 6 September, p. 3.

Soros Foundation Moldova (2003) <http://www.soros.md/en.html> (visited 1.10.2003).

Training Center – Librarianship School of Moldova (2002) <http://www.sbm.dnt.md/despre/report2002/en.html> (visited 30.9.2003).

United Nations Depository Libraries (2003) <http://www.un.org/Depts/dhl/deplib/countries/mold.htm> (visited 18.9.2003).

Vieru-Isaev, Maria (2002) *Biblioteca Municipală “Bogdan Petriceicu-Hasdeu” din Chișinău (1977-2002): Etape. Contexte. Conexiuni și Incursiuni Istorice* [The “Bogdan Petriceicu-Hasdeu” Municipal Library in Chisinau (1877-2002): Stages. Contexts. Connections and Historical Incursions]. Colograf Com, Chisinau.

ABSTRACT

The article describes the historical background in the creation of the present-day Republic of Moldova, its National Library. And the development of the major public libraries in Chisinau. Moldova's capital city, from its origins in the nineteenth and early twentieth centuries is considered, and the effects of the sovietization of Moldovan libraries following the establishment of the Moldavian Soviet Socialist Republic are discussed. The article examines the current role of the National Library of Moldova, its responsibilities, collections, users and staff. In spite of the scarcity of resources, the Library is making efforts to change from a Soviet to a Western model of operation, helped by various agencies abroad.

БАРБЕЙ, СВЕТЛАНА. Молдова. Национальная библиотека Республики Молдова / Светлана Барбей // Национальные библиотеки государств-участников сотрудничества независимых государств : Информационно-справочное издание. – Москва, 2006.

Официальное название: Национальная библиотека Республики Молдова, сокращенное название – НБРМ.

Почтовый адрес: Республика Молдова, МД - 2012 Кишинэу, ул. 31 августа 1989г,78-А.

Телефон дирекции и справочной службы: (1037322) 22-14-75; 22-51-11

Факс дирекции и справочной службы: (1037322) 22-14-75

Адрес сайта: www.bnrm.md

E-mail: biblioteca@bnrm.md bnrm@moldova.md

Генеральный директор – Рэу Алексей

E-mail: alexe_rau@bnrm.md

Статус

Национальная библиотека, государственное книгохранилище, крупнейший республиканский культурный и научно-информационный центр, комплекующий с исчерпывающей полнотой и сохраняющий публикации, изданные на территории Молдовы, и литературу о ней. Наряду с Книжной палатой Молдовы НБРМ является центром национальной библиографии; национальным центром библиографической информации и документации; занимается информационным обеспечением парламента и правительства республики. НБРМ является центром информации по культуре, организатором и координатором научных исследований по библиотечному делу, координационным центром национальной системы библиотек.

Особо ценный объект культурного наследия народов Республики Молдова.

Учредитель — Министерство Культуры и Туризма Республики Молдова.

Краткая историческая справка

Кишинёвская губернская публичная библиотека основана 22 августа 1832 г. в соответствии с Циркуляром Министра внутренних дел Российской Империи «О заведении в губерниях публичных библиотек для чтения» от 05. 06. 1830 г. В 1877 г. она была переименована в «Городскую публичную библиотеку», изменился статус библиотеки. С 1944 - 1990 гг. называлась Государственной республиканской библиотекой МССР им. Н. К. Крупской. Начиная с 1950 г., библиотека получала обязательный экземпляр, который включал книги, периодические издания, аудиовизуальные документы и др.

В 1961 г. библиотека была переведена в специально построенное для неё здание, рассчитанное на 1 млн единиц хранения, в котором находится и в настоящее время. В 1990 г. получила название – Национальная библиотека Республики Молдова. В 1992 г. началось проведение основных библиотечных реформ, в результате которых произошли изменения в структуре и содержании деятельности библиотеки. Они выразались во внедрении международных стандартов, раскрытии национального книжного наследия, реорганизации издательской и культурной деятельности, изменились формы и методы работы с сетью библиотек, информатизацией библиотеки с использованием Интернет, организован доступ к мировым информационным ресурсам. В 2002 г. библиотека была удостоена международной награды «Европейский знак качества», присвоенной в рамках проекта “UE – XXI”.

В структуре библиотеки выделено 22 отдела и 5 центров.

Нормативно-правовая документация

- Закон Республики Молдова «О библиотеках» от 16.11.1994 г.;
- Стратегический план развития Национальной библиотеки на 1999 - 2005 гг.;
- Устав Национальной библиотеки Республики Молдова от 24. 03. 2003 г.

Основные статистические показатели деятельности на 1 января 2005 г. Финансовые средства, каналы финансирования:

- Государственные бюджетные ассигнования: 250289 американских долларов;
- Внебюджетные ассигнования (платные услуги, аренда, другие) –18,6 % по отношению к бюджетным ассигнованиям.

Штат — 285 чел.

Фонд – 2 507 055 ед. хранения, из них:

- на языке титульной нации - 260 477;
- на русском языке, на языках народов СНГ - 2 027 839;
- на других языках мира - 218 739.

Количество читателей – 12 262.

Количество посещений — 110 118;

Количество книговыдач в читальных залах, по МБА, ММБА – 633 313.

Количество автоматизированных рабочих мест – 56.

Количество компьютерных обращений к автоматизированной системе НБ и в Интернет - 6 000.

Платные услуги

- ежегодный читательский билет;
- выдача книг на дом в период, когда библиотека не обслуживает читателей;
- копирование (ксерокопирование, сканирование, аудиозапись);
- реставрационные работы;
- переплётные работы;
- Интернет (первые 20 минут бесплатно).

Базы данных:

ЭК - 142 000 записей,

БД аналитической библиографии – 18 000 записей.

Научные проекты (1999 - 2004 гг.):

НБ РМ провела следующие исследования:

- по изучению книжных памятников – «История письменности и библиотек Восточной Молдовы, Буковины и Герца»;
- по изучению читателей – «Читатели Национальной библиотеки» (ежегодно);
- по изучению библиотечных кадров – «Лучший библиотекарь года» (совместно с Ассоциацией библиотекарей);
- а также – «История национальной библиотеки», «Имидж национальной библиотеки», «Лучшие книги года».

НБ в системе библиотек страны: формы и направления взаимодействия

НБ как главный методический и научный центр для библиотек страны выполняет следующие функции:

- обеспечение единого методического руководства системой библиотек;
- организационное и документационное обеспечение системы повышения квалификации библиотекарей Республики Молдова;
- межбиблиотечное кооперирование;
- государственная библиотечная статистика;
- оказание методической помощи, издание публикаций по специальности.

Ежегодно Библиотека организует симпозиум Anul bibliologic и национальный семинар менеджеров библиотек, обеспечивает функционирование Центра информации и документирования по библиотековедению, который содержит около 3 тыс. публикаций по специальности. НБ РМ заключила договора о двухстороннем сотрудничестве с Российской государственной библиотекой, национальными библиотеками Румынии, Беларуси, Польши, уездными библиотеками из Клуж и Ясс (Румыния), является членом Библиотечной Ассамблеи Евразии, принимает участие в международных

библиотечных организациях, Совещаниях директоров национальных библиотек СНГ (СДНБ СНГ), работе Конференции директоров национальных библиотек (CDNL).

Публикации:

- ежегодные отчёты национальной библиотеки;
- методические и библиографические издания;
- каталоги выставок;
- биобиблиографические указатели;
- информационные бюллетени;
- профессиональный журнал: "Magazin bibliologic";
- газета: «Библиотечная газета»;
- книги, труды.

RĂU, ALEXE. Biblioteca Națională din Republica Moldova – 170 / Alexe Rău // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2002. – Nr. 11. – P. 328-329.

Către cea de-a 170-a aniversare, BNRM vine cu rezultate ce decurg din cele două misiuni fundamentale pe care se întemeiază politica acestei instituții: aceea de a ține seamă și de a valorifica contribuția adusă la dezvoltarea acestui focar de cultură și știință de către generațiile de bibliotecari de până la noi și aceea de a înfăptui, prin eforturile personalului actual, schimbarea și înnoirea, necesare pentru a ridica activitatea instituției la nivelul cerințelor de astăzi. Noi am știut să ne cinstim predecesorii, prin acțiuni concrete de conservare a tradițiilor bune, de publicare a unor lucrări, de studiere a istoriei BN și de comemorare a înaintașilor, lucru pe care îl prețuiesc și veteranii colectivului, și colegii din alte biblioteci. Cât privește cea de a doua fațetă a politicii și filosofiei instituției, reforma BN demarată în 1992, ideile și proiectele de anvergură generate de echipa Bibliotecii, provocând schimbarea la față a întregului sistem de biblioteci al Moldovei, sunt dovada faptului că am ținut să ne facem datoria de centru național în domeniu și nu rareori am realizat performanțe remarcabile. O bună parte din aceste performanțe sunt reflectate în numărul special al *Gazetei Bibliotecarului* și în numărul jubiliar al *Magazinului Bibliologic*. Multe dintre rezultatele căutărilor noastre din acest deceniu vă vor fi demonstrate în cadrul suitei de manifestări consacrate jubileului instituției.

În acești zece ani ne-am străduit ca BNRM să fie principalul generator de idei științifice în domeniu și centrul motrice care să întrețină circulația de idei bibliologice în teritoriul țării. Am produs o sumă de idei care au asigurat mersul înainte al bibliologiei naționale și au deschis accesul la noi zone de cunoaștere bibliologică.

Suntem conștienți de valoarea celor ce ne-au reușit, precum și de insuccesele și eșecurile iminente generate de osânda căutării. Suntem conștienți, de asemenea, că în tranziție nu te poți realiza din plin. Nutrim însă speranța că am creat un bun punct de pornire, de sprijin pentru generația de bibliotecari ce va veni după noi, într-o vreme mai prielnică. Cinste celor ce au fost înaintea noastră. Felicitări personalului actual al BN. Și bun venit celor mai tineri și, sperăm, mai fericiți ca noi.

Așa să ne binecuvânteze Dumnezeu bibliologiei.

TEORIE ȘI PRACTICĂ ÎN BIBLIOTECONOMIE

ANTONOV, VIORICA. **Activitatea inovațională a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova** / Viorica Antonov // Cercetare și dezvoltare în Bibliotecile Naționale ale României și Republicii Moldova: volum de lucrări științifice. – București; Chișinău, 2008. – Editura BNR; Editura BNRM, 2008. – P.123.

Activitatea inovațională a unei biblioteci ține de tradițiile ei. Într-un proces inovațional se include potențialul intelectual al unui colectiv întreg.

Indiferent cum o califică teoreticienii în domeniu, noțiunea de inovație, spre exemplu „concepția teoretică, tehnică și metodică de renovare a activității, care asigură ridicarea ei la nivelul respectiv” sau „crearea modelelor noi de activitate, care depășesc limitele stabilite”, practica demonstrează, că orice inovație depășește cadrul activității tradiționale și întotdeauna are tendința spre progres.

Motivarea socială și oportunitatea activității biblioteconomice sunt niște condiții strict necesare pentru activitatea inovatoare. Practicienii nu leagă inovațiile biblioteconomice cu perfecționarea direcțiilor de bază, care se sprijină pe tradiții și care permit de a scoate la iveală specificul fiecărei biblioteci.

Ca sursă a inovației servește profesionalismul, calitățile individuale deosebite, care permit diversificarea acestor tradiții. În opinia specialiștilor în domeniul activității inovaționale, un loc aparte îl ocupă mediul favorabil pentru opțiunea creatoare. Printre elementele care formează acest mediu consemnăm interesul managerilor bibliotecii în renovarea, elaborarea strategiei corespunzătoare.

A stimula o inovație, înseamnă a susține în mod permanent dependența între activitatea creatoare intensivă și prestigiul social al acesteia, folosind forme speciale pentru stimulare.

Orice serviciu al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova simte nevoia unui continuu proces de schimbare. Procesul inovațional cuprinde creația, decizia și aplicarea.

Fiind una din direcțiile strategice de dezvoltare a Bibliotecii Naționale, activitatea inovațională ameliorează activitatea bibliotecii prin schimbări pozitive și înnoiri, atingând standarde de performanță și reprezentând ansamblul proceselor de elaborare a ideilor noi, de evaluare și implementare a acestora. O idee inovațională se caracterizează prin noutate, progres și avantaje.

În Biblioteca noastră activitatea de inovație se organizează în trei niveluri:

- Direcția Bibliotecii stabilește strategiile și obiectivele creativității, organizează procesul inovațional în Biblioteca Națională, evaluează ideile, stimulează inovațiile și eliberează brevete;
- Centrul de management efectuează culegerea ideilor, analizează activitatea inovațională în BNRM, se ocupă de difuzarea ideilor noi, studiază și aplică experiența bibliotecilor similare din lume;
- Șefii serviciilor organizează procesul creativ-științific în servicii, culeg și implementează ideile, analizează activitatea inovațională în serviciu, participă la expertiza și producerea organizată de idei în BNRM.

Una din etapele procesului inovațional este creația, care cuprinde elaborarea sau producerea organizată de idei. Sursele de idei, la care poate apela Biblioteca, includ:

- a) surse interne – personalul BNRM;
- b) surse externe, care pot fi reprezentate prin beneficiari, alte persoane cu idei și organizații cointerestate.

Obiectivele creativității Bibliotecii Naționale sunt aduse la cunoștință întregului personal care purcede la apariția ideilor noi. Sunt formate echipe de creativitate pentru găsirea noilor idei. Procedul de culegere a ideilor este alcătuit din următoarele etape:

- Ideile sunt obținute de la beneficiari prin diferite metode: sondaje, anchete, boxe de idei, caiete de propuneri și sunt aplicate imediat sau folosite pentru planificare;

– Se culeg idei de la diferite surse externe și sunt transmise la Centrul de management al Bibliotecii Naționale;

– Centrul de management răspunde de toată baza de idei și de implementarea lor.

Evaluarea ideilor poate fi realizată pe baza următoarelor criterii:

- nivelul de performanță (calitatea, eficiența, productivitatea, rentabilitatea, operativitatea);
- avantajele și dezavantajele create prin implementarea ideii;
- gradul de compatibilitate a ideii cu obiectivele BNRM;
- durata ciclului de viață a inovației;
- probabilitatea de succes a inovației;
- posibilitățile interne și externe de aplicare a ideii etc.

Implementarea ideilor se efectuează în baza hotărârii-ordinului directorului general al Bibliotecii Naționale.

Îndrumar pentru descrierea ideilor și a invențiilor					
<p>Descrierea ideii trebuie să redea în mod clar și complet soluția astfel încât să rezulte alcătuirea, funcționalitatea și efectele obținute și să facă posibilă aplicarea ideii de către alți specialiști din Bibliotecă.</p>					
<p>Titlul _____ _____</p>	<p>Conține o formulare clară și concisă a denumirii obiectului ideii, inovației</p>				
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 5px;">Precizarea domeniului sau locului de muncă în care poate fi folosită invenția</td> <td style="padding: 5px;">Prezintă obiectul inovației, serviciul, locul de muncă în care se poate aplica invenția</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">Expunerea detaliată a ideii, invenției</td> <td style="padding: 5px;">Expunerea ideii cu evidențierea elementelor de noutate a avantajelor obținute</td> </tr> </table>	Precizarea domeniului sau locului de muncă în care poate fi folosită invenția	Prezintă obiectul inovației, serviciul, locul de muncă în care se poate aplica invenția	Expunerea detaliată a ideii, invenției	Expunerea ideii cu evidențierea elementelor de noutate a avantajelor obținute	
Precizarea domeniului sau locului de muncă în care poate fi folosită invenția	Prezintă obiectul inovației, serviciul, locul de muncă în care se poate aplica invenția				
Expunerea detaliată a ideii, invenției	Expunerea ideii cu evidențierea elementelor de noutate a avantajelor obținute				
<p>Autorul ideii _____</p>					
<p>Funcția autorului _____</p>					
<p>Denumirea serviciului _____</p>					

Activitatea de creație și inovație se stimulează material și moral. Inovația fiind atotcuprinzătoare, se exclude vreun aspect în ansamblul activităților ce converg spre realizarea obiectivelor colectivului, care să nu necesite un continuu proces de schimbare și înnoire.

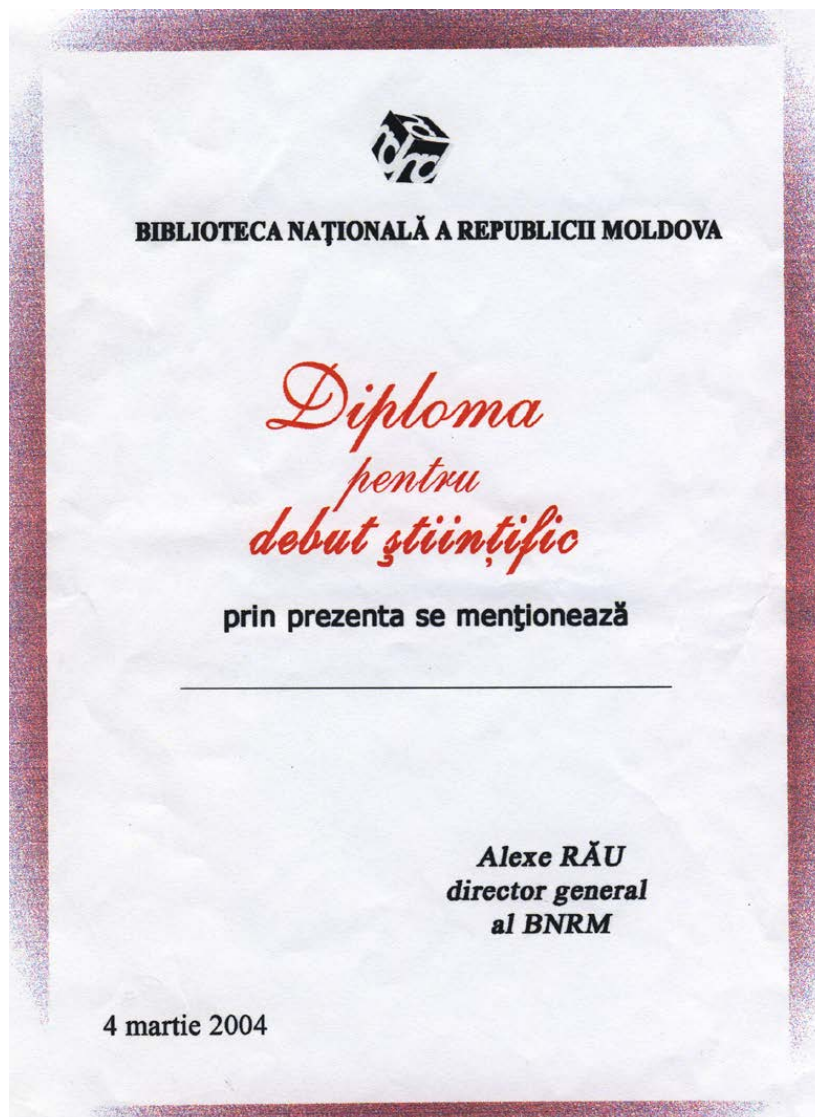
În orice domeniu s-ar produce, inovația are același conținut, de fiecare dată parcurgând un proces care cuprinde realizarea ideilor, alegerea din multitudine a aceleia care corespunde obiectivelor propuse, transformarea ideii în bun social. O noutate introdusă într-un serviciu impune necesitatea unor schimbări corespunzătoare. Creșterea cantității și calității valorilor materiale și spirituale ale societății, ridicarea nivelului de bunăstare și civilizație sunt de neconceput fără producerea unor schimbări înnoitoare în sistemele care produc aceste valori. Nu există pas înainte, fără ca undeva să nu se schimbe ceva. Schimbarea este punctul de plecare și modul de existență al procesului. Legile economice și sociale sunt de asemenea natură și acționează în așa fel, încât cei care inovează într-un ritm mai redus decât alții, pierd o parte din munca încorporată în produsele lor, parte care se transformă în resursă de creștere economică și de bunăstare pentru cei ce inovează mai mult și mai accelerat. În ultimă instanță, contează nu atât faptul că am făcut la fel de bine un lucru pe care l-au mai făcut și alții, chiar și pentru o perioadă mai îndelungată de timp, cât faptul că am produs o noutate durabilă, fie ea cât de modestă. Determinată de un complex de factori, creativitatea se cere gestionată. Pentru apariția unei idei noi este necesară asocierea altor două idei. Biblioteca Națională are un compartiment specializat de creativitate și inovație.

Autorului ideii implementată în BNRM i se eliberează un brevet, care dă dreptul la stimularea materială. La Biblioteca Națională, în anul 1999, a fost elaborat Regulamentul privind organizarea și stimularea inovațiilor, în baza căruia deja 22 de persoane au primit brevete de invenție.

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA	
BREVET DE INVENȚIE nr. _____	
Autorul (inventatorul) _____	
Funcția _____	
Serviciul _____	
Descrierea ideii (invenției) pe scurt : _____	

Directorul general	A. Rău
Șeful Centrului de management	S. Barbei
Data înregistrării _____	

Pe parcursul acestei perioade a fost elaborat proiectul unui standard, s-au introdus noi forme de lucru, a fost organizată „Galeria personalităților”. La sfârșitul fiecărui an se organizează diferite concursuri: „Idei în premieră”, „Cea mai valoroasă idee”, „Serviciu inovator”. Învingătorilor acestor concursuri li se acordă diplome.

Am organizat un sondaj de opinii la care am selectat părerile a 50 de colaboratori privind viitorul Bibliotecii Naționale, la care avem un întreg portret așa cum ni-l dorim noi înșine.

Noutatea informației este o calitate a cunoașterii, care în contextul fluxului informațional existent prezintă o valoare pentru societate, de aceea orice modificare într-un anumit domeniu de activitate a bibliotecii solicită schimbări imediate, iar uneori restructurarea generală a gestiunii bibliotecii. Orice inovație, totuși, își cunoaște succesul doar dacă este cercetată și implementată corect.

Bibliografie:

1. Ydrova, G. V. Inovacii v informacionnom obespečenii specialistov bibliotečnoj otrasli v Ukraine / G. V. Âdrova // Naučnye i tehničeskie biblioteki. – 2006. – Nr. 5. – P. 60-65.
2. *Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Cadru de reglementare (1995-2002)* / Biblioteca Națională a Republicii Moldova; elab.: Centrul de management al Bibliotecii Naționale. – Chișinău, 2002. – 114 p.
3. Mohnačeva, Ū. Tradicii i novacii / Ū. Mohnačeva // Biblioteka. – 2006. – Nr. 9. – P. 69-71.
4. Scorpan, Violeta. Tipologia inovațiilor de bibliotecă / V. Scorpan // Magazin bibliologic. – 2006. – Nr. 2-3. – P. 17-20.

BARBEI, SVETLANA. Digitizarea colecțiilor Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova ; probleme și soluții / Svetlana Barbei // Cercetare și dezvoltare în bibliotecile naționale ale României și Republicii Moldova: volum de lucrări științifice. – București ; Chișinău, 2008. – P. 83-87.

În epoca informării și a informatizării, bibliotecile urmează să devină unul dintre talentele cheie ale societății contemporane prin asigurarea accesului la informații, inclusiv al accesului prin Internet la documentele existente în colecțiile lor. Pornind de la acest deziderat, Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM) a stabilit ca prioritate a activității sale pe termen lung, digitizarea documentelor din colecții.

Acest obiectiv corespunde prevederilor Strategiei Naționale de edificare a societății informaționale – „Moldova electronică” și Planului de acțiuni „Moldova electronică”, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 255 din 09.03.2005. Conform strategiei, urmau să fie înființate între 2005 și 2007, Centrul Național de Digitizare a Patrimoniului Cultural și Biblioteca Digitală Națională. Ministerul Culturii și Turismului și instituțiile din domeniul culturii erau desemnate să se ocupe de îndeplinirea acestor obiective. Cu regret, însă, până acum nu s-a realizat nimic.

Primul pas în digitizarea colecțiilor BNRM a fost făcut între 2002-2004, prin lansarea proiectului „Automatizarea Bibliotecii Naționale: digitizarea patrimoniului documentar al bibliotecii”, proiect finanțat de Consiliul Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică de pe lângă Guvernul Republicii Moldova. În cadrul acestui proiect a fost creată baza de date „Cartea veche a Moldovei”, care include 3.000 de înregistrări. Respectiva bază de date reprezintă o parte esențială a Programului Național „Memoria Moldovei” și urmează să fie inclusă în Catalogul Național Colectiv. În paralel cu crearea bazei de date, au fost digitizate „Cazania” de la 1768 și 24 de numere ale revistei „Viața Basarabiei”. Prin eforturi proprii au fost scanate circa 2.500 de pagini. În scopul creării arhivei resurselor electronice au fost executate două copii electronice în formatele TIFF și JPEG și un CD. Documentele digitizate în cadrul acestui proiect pot fi consultate pe pagina de Internet a BNRM (www.bnm.md).

Mulțumită acestui proiect, Biblioteca Națională a acumulat multă experiență în domeniu, conștientizând un adevăr simplu: digitizarea documentelor - activitate de pionierat în Republica Moldova - reprezintă un proces continuu, care odată de început, necesită un efort permanent, atât financiar, cât și uman. În plus, specialiștii bibliotecii au putut să-și facă o idee clară despre toate dificultățile legate de procesul de digitizare a documentelor.

În 2005, BNRM a fost acceptată ca membru cu drepturi depline în cadrul Conferinței Europene a Bibliotecilor Naționale (CENL), ceea ce a implicat și aderarea BNRM la proiectul Biblioteca Digitală Europeană, ea urmând să creeze Biblioteca Digitală Națională a Republicii Moldova, ca parte componentă a celei europene. Scopul principal al proiectului este salvagardarea moștenirii naționale culturale scrise prin digitizarea și asigurarea accesului la aceste valori tuturor utilizatorilor de Internet. Biblioteca Digitală Națională a Moldovei (BDNRM) urmează să ofere, pentru prima dată în istoria culturii naționale, acces integrat la publicațiile de patrimoniu, deținute de bibliotecile, muzeele și arhivele din Republica Moldova. BDNRM își propune, de asemenea, să ofere utilizatorilor de Internet, acces la documentele aparținând moștenirii naționale culturale scrise, aflate în colecțiile publice și private din alte țări ale lumii. Realizatorii proiectului BDNRM se vor ghida după prevederile Cărții Albe a proiectului european, precum și după cadrul tehnologic al acestuia.

În 2008 BNRM a încheiat un acord de colaborare cu CENL, care prevede, printre altele, și participarea sa la Biblioteca Digitală Europeană. Proiectul „FUMAGABA”, la care participă Moldova, Albania, Ucraina, Armenia, Georgia, Azerbaidjan, Macedonia și Bosnia-Herțegovina are menirea să faciliteze integrarea acestor opt țări, ultimele intrate în CENL, în Biblioteca Digitală Europeană. Proiectul „FUMAGABA” va fi finanțat de către Agenția Elvețiană Dezvoltare pe perioada 01.01.2008-01.07.2009.

În paralel cu acest proiect, BNRM va participa și la proiectul Biblioteca Digitală Francofonă, din care fac parte Franța, Belgia, Canada, Luxemburg, provincia Quebec, țările africane etc.

Pentru anul în curs BNRM preconizează desfășurarea următoarelor acțiuni:

- asigurarea accesului la catalogul electronic al BNRM prin interfața Web BNE;
- lansarea expozițiilor virtuale ale BNRM în BNE;
- prezentarea unor colecții de patrimoniu în cadrul rubricii „Treasures” al BNE;
- crearea de documente electronice și asigurarea accesului la cel puțin câteva colecții digitale: colecția de

cărți poștale, colecția de publicații periodice naționale vechi etc.

În următorii doi ani va fi demarat procesul de transferare în format digital a documentelor incluse în programul „Memoria Moldovei”: colecțiile de ziare vechi, de cântece folclorice etc.

Digitizarea documentelor se va desfășura pe trei nivele:

- urgentă, în scopul salvagădării documentelor de patrimoniu;
- planificată;
- la cerere.

În prezent, BNRM este preocupată de organizarea Centrului de Digitizare și de dotarea cu echipament hard a celor implicați în proiect. Centrul de Digitizare va fi responsabil cu:

- elaborarea documentelor tehnologice necesare;
- studierea experienței altor biblioteci;
- instruirea grupului de lucru;
- stabilirea fluxului operațional;
- conservarea și arhivarea documentelor electronice pe suport de hârtie, CD-ROM, online
- controlul calității;
- executarea unor lucrări urgente de digitizare a documentelor de valoare fragile, a colecțiilor mici, a documentelor solicitate de utilizatori, etc.;
- preluarea de documente din alte biblioteci și instituții de cultură.

Serviciile care au în responsabilitate fonduri de patrimoniu vor executa unele lucrări de digitizare cu forțe proprii sub directa îndrumare a Centrului de Digitizare.

Încă din faza inițială a proiectului a devenit clar că scanarea a milioane de pagini de document va fi foarte greu de realizat de către BNRM doar cu forțele proprii și echipamentul existent. Astfel BNRM are o colecție de periodice naționale vechi care conține 155.000 de pagini. Numai pentru scanarea acestui volum de pagini, cu echipamentul BNRM, avem nevoie de un buget anual și de angajați ai Bibliotecii. Lucrările de prelucrare a textelor și descriere a documentelor necesită un timp de lucru dublu. Cu forțele proprii ale BNRM, colecția susmenționată va putea fi digitizată în cinci-șapte ani de zile. Ținând cont de faptul că Programul Național „Memoria Moldovei” include documente însumând milioane de pagini, acestea vor putea fi transferate în format electronic, cu forțele proprii ale BNRM, tocmai către sfârșitul secolului XXI. Prin urmare, în condițiile în care BNRM nu dispune de personal calificat și tehnică performantă, perspectiva digitizării întregii moșteniri culturale devine atât de îndepărtată în timp, încât astăzi pare a fi o utopie. În opinia noastră, una dintre soluțiile optime pentru depășirea acestei situații este de a încredința digitizarea cantităților mari de documente unor firme specializate. Potrivit calculelor noastre, o firmă specializată ar putea executa digitizarea întregii colecții de periodice vechi ale BNRM într-un an de zile.

În prezent, în Republica Moldova există puține firme care să ofere acest gen de servicii, iar cele existente nu dispun de echipamentul necesar. Firmele acceptă să lucreze cu echipamentul bibliotecii, însă pun condiții privind calitatea acestuia, cerințe pe care BNRM nu poate să le satisfacă. Firmele specializate din România, contactate de BNRM, dispun de personal calificat și au experiență avansată în domeniu (proiecte realizate pentru Biblioteca Națională din Luxemburg, Biblioteca Regală din Danemarca, Biblioteca Congresului etc.), însă prețurile serviciilor oferite sunt foarte mari pentru Republica Moldova: 0,3-0,5 euro/pagina de revistă. Asta înseamnă că o publicație periodică cu 300 de pagini va costa 100-150 euro, iar întreaga colecție de periodice naționale vechi, între 50.000 și 77.000 de euro. La prima vedere, pare a fi o cifră fantastic de mare, însă ea trebuie comparată cu costurile pe care ar trebui să le suporte BNRM în realizarea acestui proiect cu forțe proprii și în achiziționarea de echipament performant, costuri care pot depăși cifra mai susmenționată.

În opinia noastră, avantajele digitizării colecțiilor BNRM, cu ajutorul unor firme specializate, sunt evidente:

- conversia unei cantități imense de pagini într-un timp scurt;
- controlul calității digitizării fiecărui document;
- utilizarea tehnologiilor moderne;
- interfață ușor de utilizat;
- metadate pentru regăsirea informațiilor și pentru conservarea acestora pe termen lung.

Analiza experienței modeste a BNRM demonstrează, că digitizarea colecțiilor și crearea Bibliotecii Digitale Naționale a Republicii Moldova reprezintă un proces complex care necesită rezolvarea mai multor probleme stringente. Vom nominaliza doar câteva dintre ele:

Probleme organizatorice și financiare

- Costurile mari ale produselor digitale care dictează necesitatea coordonării la nivel național. Pentru a evita dublarea operațiunilor de digitizare, avem nevoie de un program național care să includă programele și proiectele de digitizare a colecțiilor bibliotecilor, muzeelor, arhivelor, editurilor, etc. BNRM planifică demararea în acest an a digitizării documentelor incluse în programul „Memoria Moldovei”. Trebuie ca toți participanții la programul „Memoria Moldovei” (opt biblioteci mari, patru muzee de nivel național și arhiva națională) să se reunească pentru a stabili prioritățile procesului de digitizare și listele de colecții și documente prioritare pentru digitizare din fiecare instituție participantă la program. În stabilirea priorităților contează nu atât cantitatea documentelor, cât valoarea acestora.

- Este necesară cooperarea bibliotecilor din acest domeniu nu numai la nivel național, dar și european, prin participarea la proiectele comune de digitizare alături de biblioteci din țări precum România, Rusia, Bulgaria și Ucraina.

- Procesul de digitizare necesită investiții considerabile care, în cele mai multe cazuri, depășesc mijloacele financiare ale bibliotecilor. Statul trebuie să dețină un rol decisiv, nu numai în coordonarea lucrărilor, ci și în finanțarea digitizării și în derulări, proiectelor de digitizare. Totodată, pentru derularea unor proiecte de mare anvergură se impune atragerea unor fonduri extrabugetare, precum și a sponsorizărilor.

- Este necesară evaluarea costurilor reale ale întregului proces de digitizare a documentelor în BNRM. Această evaluare va permite calcularea exactă a costurilor unui plan multianual de digitizare, pentru a putea răspunde în mod adecvat la ofertele firmelor specializate. În general, prețurile pentru digitizarea documentelor se stabilesc în funcție de mai mulți factori: volumul de documente de digitizat, tipul documentelor, starea în care sunt aceste documente, formatul paginii, limba, transpunerea textului (în special, pentru ziare și cărți în care pot fi întâlnite diverse situații precum existența unui singur bloc de text pe o pagină, a mai multor coloane etc.), gradul de complexitate al procesului de digitizare dorit (analiza elementelor, ierarhie structurală, variantă integrală, metadate, corecție OCR 100% pentru câmpurile cheie etc).

- Orice produs digital are două componente esențiale care trebuie să fie studiate și evaluate: produsul „imaterial” (informația propriu-zisă stocată pe suport digital) și produsul „material” (hârtie, compact-disc, mediu online etc). Calitatea acestei componente ar trebui să fie evaluată pe baza unor standarde, criterii, metode și instrumente specifice. Managementul calității în acest domeniu va include: satisfacerea cerințelor utilizatorului, coordonarea partenerilor, controlul calității pe tot parcursul digitizării, calitatea sistemului de informații, a echipamentelor, rețelei și sistemului soft.

Probleme de personal

- Pentru a face față cerințelor actuale, BNRM trebuie să asigure instruirea și reprofilarea personalului său în noile servicii, atragerea voluntarilor (de exemplu, a studenților) în scopul executării unor lucrări de digitizare a colecțiilor etc. De vreme ce, în prezent specialiștii cu studii tehnice nu vor să participe la lucrări din cauza salariilor mici oferite de biblioteci, acestea urmează să pună accentul pe utilizarea resurselor umane proprii.

- Nivelul actual de competență al bibliotecarilor în domeniul informatizării lasă mult de dorit și creează multiple dificultăți în digitizarea colecțiilor. De aceea, programele de reciclare a bibliotecarilor trebuie să răspundă nevoilor lor de instruire tehnologică și să ofere cursuri și stagii de pregătire. Trebuie să asigurăm instruirea generațiilor tinere de bibliotecari și să creăm modalități adecvate de adaptare prin instruirea continuă a persoanelor mature.

- Digitizarea este un proces de durată și necesită multă răbdare și perseverență. De aceea, se impune regândirea atribuțiilor de serviciu ale departamentelor bibliotecii pentru a le optimiza în folosul digitizării colecțiilor de documente.

Probleme legate de dreptul de autor

- Digitizarea face posibilă răspândirea largă, ușoară și rapidă a informației, dar aceasta nu poate avea loc fără permisiunea proprietarilor, dacă materialul se află sub incidența legii drepturilor de autor. În plan

juridic, digitizarea impune necesitatea negocierii unor drepturi de autor, identificarea surselor aflate sub incidența legii, unde contextele de afișare vor trebui limitate. Problema respectării dreptului de autor este foarte serioasă și ea va însoți procesul de digitizare în fiecare bibliotecă. Se impune, în mod deosebit, soluționarea problemelor legate de așa-numitele lucrări „orfane”, ai căror autori nu pot fi identificați pentru negocierea aspectelor legate de transpunerea acestor lucrări în regim online.

Probleme tehnice și tehnologice

- Un alt imperativ ține de îmbunătățirea echipamentului și perfecționarea tehnologiei de digitizare și a indexării textelor, mai ales când lucrăm cu publicațiile vechi, cu alfabete și caractere diferite. În acest context, se impune lansarea unui proiect de finanțare pentru echiparea Centrului de Digitizare al BNRM, pentru un proces de producție eficient și un flux cât mai flexibil, adaptat cerințelor specifice ale Bibliotecii Naționale și a celorlalte biblioteci.

- Timpul necesar pentru captarea și stocarea imaginilor la rezoluție bună crește odată cu creșterea calității. Eficacitatea și calitatea digitizării depinde nu numai de înzestrarea tehnică a bibliotecii, ci și de respectarea unor standarde și protocoale internaționale (OAI, SRU, Z39.50, Dublin Core, SFX, XML), de aplicarea unui ansamblu de norme tehnice etc. De exemplu, în procesul de scanare, rezoluția minimă este de 300 dpi, 8 bits/pixel pentru cifrarea semitonurilor și RGB 24 bits pentru imaginile colorate. Structurarea textului trebuie să țină seama de formatul XML, un metalimbaj standardizat care are șansa să devină elementul unificator în lumea formatelor de reprezentare a conținutului. Acest limbaj este compatibil cu UNICODE, lucru foarte important atât pentru digitizarea moștenirii culturale scrise, cât și pentru schimbul de valori culturale în format electronic. Descrierea colecțiilor în formatul XML poate fi efectuată cu forțele proprii ale BNRM, cu ajutorul specialiștilor în domeniul catalogării documentelor.

- Una dintre cerințele obligatorii ale scanării este păstrarea originalului. Aceasta depinde de alegerea corectă a echipamentului, de nivelul profesional al executanților, de cunoașterea regulilor de scanare, de scanarea celor mai valoroase documente în sediul în care se află depozitate, de asigurarea securității încăperii în care se realizează scanarea etc.

Lista problemelor cu care se confruntă BNRM în procesul de digitizare a colecțiilor poate fi continuată. Un lucru, însă, rămâne cert: BNRM va putea atinge obiectivul de creare a Bibliotecii Digitale Naționale a Republicii Moldova, ca parte componentă a celei europene, doar dacă va reuși să rezolve problemele mai susmenționate.

BULUȚĂ, GHEORGHE. **Biblioteconomia moldovenească : teorie și practică** / Gheorghe Buluță // Biblioteca. – 2006. – Nr. 1. – P. 15-16.

La finele anului 2005 au ajuns și la București (prin bunăvoința doamnelor Lidia Kulikovski, directoarea Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu” și Elena Vulpe, conducătoarea Bibliotecii „Onisifor Ghibu” din Chișinău) mai multe volume de specialitate care arată că în Republica Moldova există profesioniști ai biblioteconomiei foarte activi, foarte informați și foarte deciziși să comunice în cadrul comunității bibliotecare. Mai mult, ei dovedesc un interes viu pentru colaborarea cu lumea universitară în vederea unui învățământ biblioteconomic modern și performant. Vom prezenta în suită, în mai multe numere ale revistei, aceste contribuții ale colegilor de dincolo de Prut, începând cu o lucrare colectivă foarte utilă, ce merită cunoscută și citită: *Probleme actuale ale teoriei și practicii biblioteconomice*. A apărut în 2005 la Editura “Museum” din Chișinău și este realizată în colaborare de Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării, Catedra de Biblioteconomie și Asistență Informațională și Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”, pentru a aniversa împlinirea a 45 de ani de învățământ biblioteconomic în țară.

Cartea se deschide cu o prezentare generală „Biblioteconomia un domeniu în schimbare”, semnată de Lidia Kulikovski, coordonatoarea volumului, care și explică intențiile autorilor.

Aceștia și-au propus să analizeze „stări de fapt și tendințe actuale ale biblioteconomiei moldovenești, confluente și interferențe biblioteconomice”, trecând în revistă și sistematizând problemele. Fiecare a abor-

dat subiecte pe care este specializat sau manifestă interes, dar contribuțiile sunt convergente și complementare, fiind grupate în patru secțiuni: (1) Învățământul biblioteconomic. Aspecte și tendințe actuale, (2) Biblioteconomia moldovenească. Probleme și preocupări actuale, (3) Conceptualizări. Aspecte teoretice și practice ale activității informaționale, (4) Cercetări bibliologice și sociologice.

Prima secțiune este dedicată problematicii învățământului de specialitate modern, în condițiile globalizării, schimbării înțelesului conceptului „cultură”, exploziei informației, efectelor noilor tehnologii ale informării și comunicării, formării elevilor care vor deveni studenți într-un context nou. Modificările psiho-sociale determinate de mass-media și noile tehnologii, nevoia de acord cu piața muncii, cererea de noi competențe, cadrul propus la Bologna, toate acestea ridică mari probleme pe care autorii își propun să le identifice și pentru care caută soluții aplicabile în cazul învățământului bibliologic și de știința informării, ținând seama de schimbările ce intervin în statutul profesiei.

Un prim studiu, al Nataliei Goian și Liubovi Karnavaeva, se referă la noile oportunități pentru „studiile biblioteconomice universitare la secția fără frecvență”, mai ales în varianta „la distanță”. Autoarele ajung la concluzia că „civilizația informațională ne oferă multe șanse în vederea schimbării mentalităților, instrumentelor, formelor și tehnologiilor didactice”, dar cer și eforturi pentru „acumularea unor noi abilități”. Ele consideră că organizarea studiilor la distanță are un viitor cert datorită unor avantaje confirmate deja de practica de până acum și utilizează surse bibliografice recente, referindu-se frecvent la „procesul de la Bologna”. Următorul studiu este complementar celui dintâi: Natalia Cheradi prezintă o sinteză despre „Învățământul biblioteconomic în condițiile globalizării culturii informaționale” pe baza unor cercetări britanice asupra deprinderilor solicitate de angajatori în raport cu deprinderile și abilitățile pe care cred studenții că le au. Autoarea observă dinamica pieței muncii în domeniul biblioteconomic și constată că se impune instruirea continuă, în condițiile concurenței și creșterii nivelului de calificare necesar în profesie în lumea contemporană.

Autorii implicați în realizarea volumului sunt atenți la ceea ce se scrie și se discută în legătură cu învățământul, în alte țări și în țara lor. Rezultatul acestui interes este, în cazul de față, studiul Mariane Harjevschi, „Diversitatea cursurilor academice și mobilitatea studiilor universitare. O perspectivă pentru studiul bibliologic din Moldova și o experiență de succes a școlilor de bibliologie americane”. Conform constatărilor autoarei, școlile bibliologice americane se bucură de succes și sunt căutate de viitorii bibliotecari pentru diversitatea cursurilor, pentru cercetările în care sunt antrenate cadrele didactice, pentru flexibilitatea și atractivitatea programelor de studiu, pentru interactivitate și adaptarea la nevoile concrete ale pieței muncii. Programele de studiu, specializările și formele moderne, creative, pluridisciplinaritatea și libertatea de opțiune pentru studenți fac din școlile de biblioteconomie americane instituții care atrag un tineret motivat și dispus să se dedice unei cariere biblioteconomice performante.

În acest corpus de studii consacrate învățământului de specialitate Lidia Kulikovski prezintă „Învățământul biblioteconomic din Europa în contextul Procesului de la Bologna”. Ralierea învățământului biblioteconomic superior din Moldova la acest proces”. Autoarea prezintă obiectivele Procesului de la Bologna (adoptarea unui sistem ușor lizibil și comparabil al diplomelor; adoptarea unui sistem bazat pe două cicluri; stabilirea unui sistem unic de credite transferabile; promovarea mobilității studenților, profesorilor, cercetătorilor și personalului administrativ; promovarea și cooperarea europeană pentru asigurarea calității învățământului; promovarea dimensiunii europene a învățământului, adică mobilitate și programe integrate de studiu și cercetare), dar și documentele anterioare ale EBL-IDA, Declarația de la Sorbona, din 1998, Convenția de la Salamanca, cea de la Gratz, altele ulterioare (Praga, Berlin și Bergen) și o serie de modele de formare universitară în domeniul bibliologic și al științei informării, din diferite țări europene. Este o trecere în revistă, comparativă, a unor informații ce pun în lumină perspective diferite asupra disciplinelor considerate necesare, duratei de studii, structurării pe cicluri succesive și niveluri de specializare, foarte binevenită și cuprinzătoare, interesantă pentru toți cei care se consideră cumva responsabili pentru pregătirea corpului profesional bibliotecar.

Preocuparea pentru formarea universitară a bibliotecarilor este și sursa studiului semnat de Alexe Rău, „*Rostul paradigmatic al Facultății în viața și în cariera bibliotecarului*”. Autorul se referă la schimbarea paradigmei formative în multe universități din lume, cu diversificarea și aprofundarea „monadelor ce se clădesc în axul ființei” și cu deplasarea de accent de pe memorizarea informației, pe gândire și cunoaștere. În încheierea acestei secțiuni dedicate învățământului biblioteconomic, Silvia Ghinculov prezintă „Câteva considerații asupra colaborării Bibliotecii ASEM cu Catedra de Biblioteconomie și Asistență Informațională”. Este vorba de Biblioteca Academiei de Științe Economice și de o „colaborare practico-științifică” reală,

bazată pe implementarea rezultatelor cercetărilor științifice realizate în cadrul catedrei și promovării „unor condiții favorabile pentru dezvoltarea profesiei de bibliotecar”. Pentru Silvia Ghinculov „nevoia de comunicare este cea mai neîmplinită nevoie umană”, iar informația, instruirea și perfecționarea continuă este calea sistemului universitar de educație prin care tinerii se pregătesc ca „forță de muncă activă și productivă într-o piață a muncii dinamică și ca cetățeni responsabili într-o societate democratică, deschisă”.

Secțiunea „Biblioteconomia moldovenească. Probleme și preocupări actuale” debutează cu studiul „Evoluția ideii de management în gândirea teoretică de biblioteconomie din Republica Moldova”. Natalia Zavrur, autoarea acestei sinteze, apreciază că în biblioteconomia moldovenească managementul „s-a constituit, ca direcție de sine stătătoare de cercetare, fiind marcată de un număr mare de studii și publicații științifice”. În continuare figurează articole privitoare la calitatea profesională. Astfel, Lidia Kulikovski prezintă „Competențe pentru bibliotecarii de azi. Abordări conceptuale, concretizări naționale în contextul pregătirii profesionale”; Ludmila Corghenci propune reflecții despre „Formarea profesională continuă a bibliotecarilor și dimensiunea spațiului educațional european”; Veronica Ghețu scrie despre „Bibliotecarul universitar și Societatea Informațională: abilități și deprinderi”; iar Raisa Vasilache trece în revistă „Unele aspecte etico-morale ale comunicării în bibliotecă”. Din aceeași secțiune semnalăm articolele semnate de Iulia Tătărescu („Standarizarea - garant al calității”), Tatiana Coșeriu („Conflictele în instituțiile info-documentare: pericol sau oportunitate? – abordări teoretico-practice în managementul conflictelor), Zinaida Stratan și Georgeta Ghenea („Îmbunătățirea continuă – opțiunea Bibliotecii Universității Tehnice”).

În secțiunea a treia („Conceptualizări, aspecte teoretice și practice ale activității informaționale”) autorii studiilor abordează probleme legate de comunicarea științifică (Nelly Țurcanu), de conceptualizarea activității informațional-bibliografice a bibliotecii universitare (Angela Amorțitu), de utilizarea resurselor informaționale în domenii speciale (Elena Corotenco și Lidia Zasavițchi) și de „FRBR - modelul schimbării radicale a Universului Bibliografie” (Alla Panici).

Spațiul unei recenzii nu permite analiza și nici măcar nominalizarea tuturor studiilor din volum (semnate în continuare de Claudia Slutu-Grama, Eugenia Bejan, Tatiana Chiper, Ion Madan, Iurie Colesnic, Maria Ciobanu, Genoveva Scobioală, Ion Șpac), dar fiecare profesionist al cărții și cadru didactic din învățământul bibliologic poate găsi în acest volum colectiv cel puțin câteva texte care să-l intereseze.

Din secțiunea a patra („Cercetări bibliologice și sociologice”) se impune documentarul, semnat de Ion Madan, „Bibliologia basarabeană în ultimii 10 - 15 ani”. Pentru autor *obiectul bibliologiei* este „omul și cultura scrisă, iar farmecul ei constă în faptul că reprezentanții tuturor științelor, în trecut și acum, în procesul de informare și documentare se adresează cărții și bibliotecii”. În afara valorificării moștenirii culturale în domeniu, prin reeditări, autorul semnalează o serie de lucrări valoroase, realizate de „oameni competenți și inimoși, adevărați patrioți și excelenți manageri”. Evident, nu le putem cita pe toate. Am reținut doar câteva, în sfera interesului nostru de lectură și cercetare: „Hronicul tipografiilor și editurilor din Moldova (1643 - 2003), de Raisa Mahu și Laurențiu Melnic; „Cartea românească în colecțiile Muzeului Național de Istorie a Moldovei 1683-1918”, de Maria Danilov; „Scrieri istorice”, de Petru Ganenco; „Bibliotecile Basarabiei și ale Trasilvaniei și conștiința de comunitate” de Nina Negru; „Biblioteca academică 1928-2003: istorie, evoluție, personalități, evocări”, de Elena Corotenco; „Bibliografia basarabeană, în contextul spiritualității românești” de Ion Madan; „Colecții biblioteconomice și bibliografice”, de Ion Șpac.

Volumul *Probleme actuale ale teoriei și practicii biblioteconomice* nu este numai foarte util, el are și meritul de a propune un exemplu, arătând ce se poate realiza prin cooperare, prin responsabilitate, prin voința de informare și apropiere a experienței străine, prin implicare în problemele profesiei și prin eforturi de modernizare nu doar mimetică, ci creativă, adaptată la realitățile vremii și locului.

BUSUIOC, ILIE. Masă rotundă și briefing / Ilie Busuioc // Apă vie : Almanahul tuturor românilor. – Timișoara, 2002. – P. 140.

În spațiul renovat din blocul nr. 2 al Bibliotecii Naționale, jurnaliști, scriitori, editori, bibliotecari au discutat problemele popularizării cărții în presa scrisă și în cea electronică, situația cărții și a bibliotecilor la sate.

Arcadie Suceveanu și Gheorghe Erizeanu au subliniat, că legea editorială, cu amendamentele de ultimă oră votate de noul Parlament, este una inechitabilă și ineficientă.

Emilian Galaicu-Păun a abordat problema editării unei reviste a cărților, lipsa căreia, la noi, se resimte acut. S-a menționat, cu regret, lipsa cronicarilor literari și a cronicilor literare, excepție făcând doar “Contrafortul” și “Sud-Estul”, care, însă apar foarte rar.

Editurile particulare, în opinia lui Suceveanu, urmăresc doar scopuri comerciale și nu fac nimic pentru autorii autohtoni. E nevoie de o editură care să se gândească și la scriitorii care mor de foame, dar și la cei pe nedrept uitați cum ar fi Tulnic, Coroban ș. a., e nevoie ca banii publici să se utilizeze anume în aceste scopuri, dar nu să se dea editurilor particulare care să-i utilizeze în cu totul altfel de interese.

Adrian Dinu Rachieru a opinat că există nu o criză, ci un haos editorial. O carte, din punct de vedere sociologic, nu există dacă nu este citită. E o invazie de media. Anumite segmente ale populației sunt dezinteresate de carte. Apoi, trebuie să vedem dacă mai e nevoie azi de critica de întâmplare. Mai degrabă e nevoie de gestul publicitar, pentru a sprijini desfacerea producției de carte. Arta foiletonistică trebuie să fie înlocuită de o veritabilă artă publicitară. Și chestiunea nu trebuie lăsată doar pe seama editurilor – e nevoie de o politică statală în acest sens.

Marius Chelaru, de la Iași, consideră că e necesar ca sistemul publicitar să promoveze cărțile de valoare, pe de o parte, pe de altă parte, reclama trebuie să fie subtilă, în stare să-l convingă pe om să rupă o parte din bugetul familial și să procure o carte.

Catinca Agachi: “Eu cred că ea, cartea, va rezista, va supraviețui. Cât privește lectura, publicul este altul. Se schimbă oferta culturală. Altfel sunt liderii lecturii. Trebuie să ținem cont de aceasta la elaborarea politicilor editoriale”.

Vera Osoianu s-a referit la situația cărții la sate și a prezentat proiectul programului național de reanimare a bibliotecilor sătești, program ce urmează să fie promovat pe linia Guvernului Republicii Moldova. Masa rotundă și briefingul a fost moderat de Alexe Rău și Elena Conțescu.

COSTIUC, TATIANA. Biblioteca Națională – centru de zămislire a noii culturi / Tatiana Costiuc // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1994. – Nr. 2-4. – P. 39.

Trăind într-o societate de tranziție, fiecare dintre noi resimte acut cerința adaptării la schimbări, iar în această perioadă biblioteca publică se află și ea într-un moment de cotitură istorică. Este o perioadă care cere regândirea tuturor eforturilor noastre pentru sporirea rolului funcțiilor constructive ale bibliotecii publice, întrucât forța noastră cea mai puternică în această confruntare este tezaurul de valori pe care îl conține sau trebuie să-l conțină o bibliotecă și pe care suntem solicitați de istorie să-l punem în lucrarea sa nobilă. Zic ”trebuie să-l conțină”, deoarece starea de lucruri în bibliotecile din Basarabia este deja binecunoscută prin procentul foarte mic de carte națională în raport cu literatura în limba rusă care a inundat toate bibliotecile din toate satele, indiferent de faptul dacă locuiește sau nu în el vre-un vorbitor de limbă rusă. Am fost și suntem conștienți de faptul că trebuia să trecem prin această perioadă grea, dar absolut necesară pentru a ne debarasa de povara trecutului, trebuia să străbatem aceste desigururi ideologice, de criptă, pentru a ajunge la adevăratele valori naționale și universale. Grație ajutorului enorm din partea statului român, bibliotecilor și persoanelor particulare din România care au donat în acest an cititorilor din Basarabia peste un milion de exemplare de carte românească, dar și editurilor chișinăuene „Hyperion”, „Știința” și în mod special „Universitas” care se grăbesc să scoată din anonimat fapte, nume, personalități legate de acest spațiu românesc, adevăruri istorice care au fost ascunse departe de inimile și mințile noastre, situația se schimbă.

Acum este de datoria noastră, a bibliotecarilor, să realizăm comunicarea colecțiilor de carte românească,

să convingem publicul cititor de importanța, înălțimea și originalitatea estetică a acestor cărți, întrucât cei mai mari scriitori n-au beneficiat de o lectură instituționalizată, adică n-au fost prinși în programa școlară, nici în cursurile universitare. Cunoaștem cu toții postulatul că o carte necitită este ca și o carte nescrisă, iar nonlectura cărții de valoare, cărții naționale ar însemna îndepărtarea, izolarea de orizonturile culturii și civilizației contemporane, îndepărtarea chiar de noi înșine.

În acest context, Biblioteca Națională a Republicii Moldova încearcă să devină un centru de zămislire a noii culturi, în raport cu cea pe care a promovat-o decenii în șir. În aprilie 1992, la sărbătorile Învierii Domnului, prin binecuvântarea ministrului Culturii și Cultelor, dlui Ion Ungureanu, și a prot. Petru Buburuz a fost inaugurat Ateneul de Cultură și Credință „Biserica Albă” – o formă de activitate bibliologică și cultural teologică, care se vrea o mișcare intelectuală și patriotică întru valorificarea dimensiunii creștine a culturii, civilizației și spiritualității românești. În cadrul Ateneului se organizează expoziții și saloane de carte religioasă, lecturi biblice, a avut loc o impresionantă serată de omagiere a distinsului istoric, cărturar și teolog, neobosit păstor în ale creștinătății, preotul Paul Mihail la 87 de ani, un simpozion științific „Cultură și spiritualitate românească de-a lungul secolelor” cu participarea Înalt Preasfinției Sale dr. Antonie Pământăleală, Mitropolit al Ardealului, Crișanei și Maramureșului și Înalt Preasfinției Sale Nestor Vornicescu, Mitropolit al Olteniei, scriitorilor și istoricilor literari.

Și-a reluat activitatea, într-o nouă formulă, Cenaclul literar „Miorița”, care a fost inaugurat în anii 60 avându-l în frunte pe Mihai Cimpoi, tânăr aflat pe atunci la porțile consacrării, astăzi remarcabil om de știință, critic literar, președintele Uniunii Scriitorilor din Moldova. Cenaclul literar „Miorița” era pe timpuri unul din puținele focare pentru tineretul din Chișinău și din întreaga republică. Aici și-au citit primele versuri Anatol Codru, Analol Ciocanu, Ion Hadârcă. Leonida Lari, Nicolae Dabija, Efim Tarlapan și mulți alți poeți azi binecunoscuți în republică și în Țară.

Astăzi cenaclul este dirijat cu măiestrie și dăruire de poetul Arcadie Suceveanu, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova, în cadrul cenaclului au loc întâlniri cu scriitorii, serate de omagiere a clasicilor literaturii române, lansări de carte. Recent a avut loc festivitatea de lansare a volumului I din ediția “Opere alese” de Mihail Sadoveanu în 22 de volume (seria „Moștenire”) cu participarea criticului și istoricului literar Constantin Ciopraga, editorului creației sadoveniene de la București, Cornel Simionescu. Pentru noi, românii basarabeni, apariția acestui volum constituie un adevărat eveniment cultural. Întrucât generația la rând au fost nevoite să-l citească pe M. Sadoveanu nu numai într-o grafie străină limbii, dar și talmăcit din românește, întru afirmarea existenței celor două limbi pe acest spațiu. Cu atât mai importantă este editarea operei lui Sadoveanu la Chișinău, fără traduceri și prescurtări, care va constitui o cărămidă importantă la temelia conștiinței noastre de neam.

Au devenit tradiție activitățile culturale organizate în colaborare cu Ambasada S.U.A. în Republica Moldova, Ambasada Republicii Populare Chineze și bineînțeles cu Ambasada României. Au avut loc lansarea volumului „Descrierea Chinei” de Nicolae Milescu Spătaru, tradusă și editată în limba chineză de Jiang Benliang, însărcinat cu afaceri al Ambasadei Republicii Populare Chineze în Moldova, simpozioanele științifice „Nicolaus Olahus – o conștiință românească în cultura europeană”, „1 Decembrie 1918 – Lumină pentru lumină a istoriei românești”.

Sub egida Bibliotecii Naționale a luat ființă Societatea Bibliofilă din Moldova, avându-l în frunte pe cercetătorul literar Pavel Balmuș. Cu concursul societății, anual, se organizează simpozioane științifice: „Valori bibliofile din patrimoniul național”, „Zilele Eminescu”. Anual, către Sărbătoarea Națională „Limba noastră cea Română”, Biblioteca Națională, Departamentul de stat pentru edituri, poligrafie și comerțul cu cărți, Uniunea Scriitorilor și Biblioteca Județeană „Ch. Asachi” din Iași organizează „Salonul național de carte”. Recent și-a încheiat lucrările cea de-a doua ediție a salonului care a fost de fapt o acțiune de totalizare a muncii de un an a editorilor, librarilor și bibliotecarilor din orașele Chișinău și Iași, precum și a editurilor invitate din București, Bacău, Galați. Discuțiile la „masa rotundă” despre problemele cărții și dificultățile cu care se confruntă editurile în perioada de tranziție la economia de piață, lansările de carte, întâlnirile cu autorii și editorii cărților – toate acestea au un scop nobil de valorificare și punere în circuit a lucrărilor de calitate de pe ambele maluri ale Prutului. Salonul Național de Carte a acordat patru premii: „Editura anului” – Întreprinderii editorial poligrafice „Știința” și „Hyperion” din Chișinău, „Meritul cultural” – editurilor „Lumina” și „Universitas” din Chișinău. „Hai, să dăm mână cu mână” – editurilor B.A.I. și Casei de presă și edituri „Cronica” din Iași, precum și editurilor „Porto-Franco” din Galați și „Plumb” din Bacău. Premiul „Ilie Gravorul” – pentru cea mai bună prezentare grafică i-a fost acordat pictorului Isai Cârmu, iar Premiul pentru “Debut” – tânărului poet Nicolae Spătaru pentru cartea de versuri „Întoarcerea Zeilor”. Au fost premiate, de asemenea, cele mai solicitate cărți ale anului 1992 pe baza rezultatelor oferite de un sondaj sociologic efectuat de Serviciul Sociologie și marketing” al Bibliotecii Naționale.

În contextul celor expuse e firească întrebarea: ține oare de Biblioteca Națională o activitate culturală atât de vastă, or aceasta este mai mult funcția unei biblioteci publice? Chiar dacă urmează un răspuns negativ, situația BN din Chișinău diferă de cea a BN ale altor state. Literatura ce se află în colecțiile BN se află numai în BN și nicăieri în altele, și e de datoria noastră să informăm publicul cititor, să organizăm întâlniri între carte și cititor, iar dacă cel din urmă se va simți obligat să gândească asupra existenței și rolului său în lume – câștigul este enorm.

ИСКИМЖИТ. Н. Стандартизация в области библиотековедения, информации и документации в Республике Молдова. Т. Н. Искимжи // Научные и технические библиотеки. – 1998. – № 6. – Р. 17-19.

Библиотечная реформа, начатая в Молдавии в 1991 г., предусматривает разработку и внедрение национальных стандартов для обеспечения современного уровня деятельности библиотек национальной системы.

В целях организации этой работы Государственный департамент по стандартизации, метрологии и техническому контролю принял 14 окт. 1992 г. решение создать Технический комитет № 1 “Библиотековедение. Информация. Документация.” (ТК № 1), а функции его секретариата возложить на Национальную библиотеку Республики Молдова.

В утвержденный Госдепартаментом Молдовастандарт состав ТК № 1 вошли 15 представителей заинтересованных учреждений: национальных и отраслевых библиотековедческих центров, органов информации, Национальной книжной палаты, кафедры библиологии факультета журналистики Государственного университета, Департамента по делам издательств, полиграфии и книжной торговли.

Деятельность ТК № 1 базируется на национальном стандарте SM1—1 и подчинена общим принципам и требованиям стандартизации, которые внедряются согласно специфике работы конкретной отрасли: обеспечение основных потребностей развития библиотековедения; согласование проектов стандартов с введенными в действие документами: своевременность и возможность применения стандартов; совместимость и взаимодействие с современными библиотечными и информационными системами: возможность принятия существующего документа с изменениями или без них, а также их уточнение; налаживание связей и координация с другими группами, участвующими в процессе разработки соответствующего стандарта и т. д.

Сферой деятельности ТК № 1 являются разработка и утверждение программ стандартизации в области библиотековедения, информации и документации, разработка национальных стандартов Молдавии, изучение румынских и межгосударственных стандартов с целью определения целесообразности их внедрения в республике и использования в качестве национальных, периодическое рассмотрение национальных стандартов для их пересмотра, внесения изменений и дополнений, информационное обеспечение процесса введения национальных стандартов, участие в работе международных организаций по стандартизации. За пять лет существования ТК № 1 рассмотрел и принял в качестве национальных 27 румынских стандартов, способствующих внедрению в деятельность библиотек современных методов и технологий, три из которых являются стандартами ИСО: “Коды для представления названий языков”, “Международная библиотечная статистика”, “Международный книжный стандартный номер”. Все три успешно внедрены в практику библиотек и других заинтересованных учреждений.

В соответствии со стандартом SRISO2789 “Международная библиотечная статистика”, Национальная библиотека по согласованию с Департаментом по статистике разработала новую статистическую форму 6 – НК, утвержденную 6 июня 1996 г., по которой отчитываются все публичные библиотеки. В настоящее время стоит вопрос об унифицировании статистики библиотек различных видов национальной системы.

ТК № 1 делает первые шаги в разработке национальных стандартов. Созданы рабочие группы для подготовки проектов четырех стандартов: библиографическое описание нормативно-технической документации и промышленных каталогов, библиографическое описание изданий, аналитическое описание документов, межбиблиотечный абонемент. Первый из них находится в стадии утверждения государственным органом по стандартизации.

Согласно договору от 27 марта 1992 г., подписанному между Госдепартаментом Молдовастандарт и Институтом по стандартизации Румынии, Молдавия вправе использовать международные и европейские стандарты, адаптированные и переведенные на румынский язык, придавая им статус национальных. Это имело важное значение, так как Молдавия до 1996 г. не являлась членом Международной организации по стандартизации (ИСО) и не имела доступа к соответствующему банку документов. Договор создал благоприятные условия для синхронизации деятельности ТК № 1 с аналогичным комитетом в Румынии (ТК № 229 “Библиотекведение, информация, документация”) для взаимного информирования о планах технических комитетов, о текущих и завершенных работах. На базе другого договора “О согласованной политике в области стандартизации, метрологии и технического контроля”, подписанного 13 марта 1992 г. главами правительств стран — членов СНГ, национальные органы по стандартизации привлечены к проведению работ по межгосударственной стандартизации. На заседаниях ТК № 1 с 1993 по 1997 г. рассмотрен 21 проект стандартов, разработанных Межгосударственным техническим комитетом № 191 “Научно-техническая информация, библиотечное и издательское дело”. Среди них проекты стандартов по сокращению русских слов и словосочетаний в библиографическом описании, терминология информационных языков, математические знаки для обмена библиографической информацией.

Одно из основных направлений внедрения стандартов в библиотеки – их пропаганда, распространение и доведение до широкого круга специалистов. В связи с этим ТК № 1 в 1996 г. с разрешения Госдепартамента Молдовастандарт составил и издал сборник действующих национальных стандартов в области библиотекведения, информации и документации. В него включены 24 национальных стандарта, среди которых комплект стандартов по библиографическому описанию различных видов документов, конверсия нелатинской письменности в буквы латинского алфавита, терминология библиотечной деятельности и процессов, информационная деятельность, библиотечная статистика и др.

В перспективе ТК № 1 – участие в разработке международных стандартов. Это приведет к сокращению времени на согласование и утверждение их на национальном уровне.

MOTULSKI, ROMAN. „Noțiunea de bibliotecă a fost și rămâne inșanjabilă...” : (Dialog-eseu cu dl Roman Motulski, dr. hab. în biblioteconomie, directorul Bibliotecii Naționale Belarus) : (I) / Roman Motulski; interlocutor Alexe Rău // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2010. – Nr. 3. – P. 92-94.

– **Stimate domnule director, această extraordinară sărbătoare, acest triumf al biblioteconomiei exprimat prin implementarea noii concepții a Bibliotecii Naționale din Minsk și prin inaugurarea noii clădiri a acestei biblioteci, unul din cele mai frumoase complexe biblioarhitecturale din lume și o inedită metaforă a cunoașterii și a spiritului uman, ne-au copleșit în așa măsură încât ne simțim cumva într-un soi de suprarealitate...**

– Nu, acest eveniment, această realizare nu țin deloc de suprarealism, cel puțin pentru noi cei care am conceput și am fundamentat științific acest megaproiect. Deși, nu rareori, știința veritabilă conduce la niște rezultate care sunt percepute de simțul comun ca faceri supraomenești. Era să zic supranaturale, dar noua noastră bibliotecă e așezată pe o temelie rațională, normală la nivelul discursului științific, așa încât ea poate fi văzută mai mult ca o manifestare a puterii minții omenești reale. Misticismul lipsește aici cu desăvârșire, el nu este nici măcar vecin cu aria în care s-a împlinit, conceptual și de facto, noua noastră bibliotecă.

– **Despre acest eveniment inaugural și despre sistemul complex care este noul edificiu al dvs. am și început să scriu, aici la Minsk, un eseu prin care să facem cunoscută realizarea dvs. opiniei publice și comunității bibliotecare din Moldova. Drept care, v-aș propune să tratăm în cadrul acestei convorbiri tocmai ceea ce nu se vede cu ochiul liber atunci când contemplăm această construcție. Mă gândesc, în acest context, în primul rând la concepția sa, la viziunile științifice pe care le-ați elaborat și le-ați promovat și care stau, din câte am înțeles, la baza acestui proiect. Trebuie că sunteți în aceste clipe neordinare, când vă vedeți ideile și conceptele proprii materializate, cel mai fericit director de bibliotecă din lume...**

– Dacă aș spune că nu, nu aș fi sincer, dacă nu chiar aș fi un ipocrit...

– Și în cele două disertații pe care le-ați susținut, și în sutele de publicații apărute în Bielorusia și în multe alte țări ale lumii, apăreți ca unul din creatorii teoriei despre vocația de institut social a bibliotecii. Ați ales o temă care, privită superficial, ar părea oarecum insignifiantă, elucidată demult, căci e improbabil să găsești o altă vocație pentru această instituție. Dar ați demonstrat că lucrul acesta nu este elucidat defel. Ați procedat, așa zice eu, ca Immanuel Kant care, alegându-și ca obiect de abordare filosofică de la sine înțelesul, a arătat lumii că lucrurile nu sunt clarificate, iar din limpezirile, din „dezghio-cările” (vorba lui) ce le-a întreprins s-a produs o reșezare radicală a filosofiei, o adevărată revoluție intelectuală. Apropos, în doctrina dvs. categoriile filosofice au o prezență și o funcție rostuitoare.

– Limbajul biblioteconomiei a evoluat substanțial, această disciplină intră în drepturile sale ca știință, iar acest lucru se datorează bazei metodologice create, filosofia având aici o contribuție de primă importanță. Nu așa vrea să se înțeleagă că meritul elaborării teoriei despre esența de institut social a bibliotecii îmi aparține în exclusivitate. Teoria aceasta își are istoria sa, există predecesori și etape care au condus la ea, există savanți biblioteconomiști contemporani care mi-au fost mentori (mă refer în special la Iury Stolearov) sau care îmi sunt „tovarăși de drum” la abordarea acestei teme. Altceva e că până la urmă în lucrările mele am formulat puncte de vedere diferite de ale colegilor mei de breaslă. E și firesc, căci știința ține și ea de creație. Să vă expun pe scurt istoricul problemei. Totul a pornit de la ideea nooinformației. E clar că o simplă adunătură de documente nu garantează difuzarea informației ale cărei purtătoare ele sunt. Abia apariția bibliotecii a permis concentrarea într-un loc a informației discrete fixată în diferite genuri de documente diacronice create în diferite puncte ale spațiului, în timpi diferiți de către diferiți autori. Aceasta a sporit cu mult posibilitățile potențiale ale umanității în ceea ce privește transmiterea nooinformației nu doar către contemporani, ci și către urmași. Premisa principală a apariției institutului de bibliotecă este tocmai această necesitate de transmitere a nooinformației. Sigur că termenul „bibliotecă” a fost înțeles și tâlmăcit la diferite etape istorice, în cadrul diferitor școli biblioteconomice etc. neunivoc, înțelegerea aceasta se modifica în funcție de cum se schimbau, în timp, concepțiile privind locul și rolul bibliotecii în societate. În sec. XX biblioteca a început să fie, definită în primul rând ca instituție. Însă tipul acestei instituții și statutul ei funcțional erau determinate de către specialiști în moduri diferite. De cele mai multe ori biblioteca era definită ca instituție de educație și instruire, de luminare, de cultură, ideologică, sau ca instituție care exercită concomitent câteva din funcțiile sus-menționate. După căderea ureseseului, precum se știe, a fost abandonată hiperbolizarea rolului ideologiei, iar pe la mijlocul ultimului deceniu al secolului XX biblioteca începe să fie definită în primul rând ca instituție informațională. Însă definirea bibliotecii numai ca instituție nu cuprinde o mare parte din aspectele și ipostazele acestui fenomen. Încă pe la sfârșitul anilor șaizeci Iury Stolearov ajunge la concluzia că biblioteca este un sistem, în sensul în care acest termen este acceptat în cadrul metodei structuraliste. Acest punct de vedere se transformă în curând într-un curent de opinie al majorității biblioteconomiștilor. Dar și în acest caz au apărut divergențe în ceea ce privește definirea determinantei principale a sistemului: unii vedeau esența bibliotecii în colecțiile ei, alții în modalitățile de utilizare a acestora, o parte din cercetători puneau în prim-plan localul, câțiva dădeau prioritate determinării misiunilor și obiectivelor bibliotecii...

– Nu vi se pare că această diversitate de abordare denotă o înțelegere greșită a conceptului de sistem? Or, structuralismul presupune mai presus de toate stabilirea modalităților și algoritmilor de interacțiune între elementele sistemului, fără a-1 avantaja pe vreunul din ele. Căci această avantajare conduce la optimizarea sistemului, ci, de facto, la distrugerea lui.

– Am conștientizat și noi acest lucru, dar după o anume perioadă de tatonări și chiar de experimente, dar mai ales după studierea și aplicarea mai profundă a metodologiei filosofiei și științei. Vroiam să spun însă că în paralel cu aceste dispute sistemistice, un grup de biblioteconomiști (N. Jadiko, E. Seliverstova, A. Sokolov, Iu. Stolearov și eu în același rând) au început a aborda biblioteca (pe o bază metodologică adecvată, desigur) ca pe un institut social.

– Dar biblioteca-sistem nu este și ea un institut social?

– Când spun „institut social”, eu înțeleg această sintagmă nu ca pe o locuțiune de uz curent, ci ca pe o categorie. Adică, e nevoie de sesizat această nuanță, această diferență dintre limbajul conceptualizat și cel colocvial. Limbajul științific, ca să fie ca atare, trebuie să aibă întotdeauna și o valoare metafizică. E clar că există aici și un fel de joc, dar fără asta știința nu s-ar desprinde de experiența imediată. În cadrul acestui joc, același cuvânt poate avea, în practică și în teorie, conotații diferite. Afară de aceasta, teoria biblioteca-institut social a fost inițiată și evoluează în cadrul abordării sistemice. E vorba aici de nuanțe. Și precum vă spuneam, am purces la elaborarea doctrinei biblioteca-institut social. Tema a prins. Iar în Bielorusia, statutul de institut social al bibliotecii este consfințit prin lege. Prin noțiunea „bibliotecă-institut social” se subînțelege

nu o bibliotecă aparte, ci un sistem de principii, valabile și implementabile într-o multitudine de biblioteci de diferite tipuri și genuri, care funcționează în diferite țări în timpuri diferite. Acest mod de abordare ne permite să privim biblioteca atât ca pe o instituție autonomă, cât și ca pe o componentă structurală a unei întreprinderi sau instituții, sau ca pe o colecție particulară.

– Dar în societate există mai multe feluri de instituții sociale. Cum se circumscrie biblioteca în această rețea instituțională?

– La nivel macro, tipologic, funcțiile bibliotecii sunt asemănătoare cu acelea ale instituțiilor sociale analoge. De facto, însă, biblioteca este un institut social integrativ, deoarece este inclusă în diferite subsisteme ale societății și este legată de satisfacerea intereselor comunității în integritatea ei. În același timp, fiind unul din multiplele elemente ale sistemului de formare și difuzare a noninformației, biblioteca, în calitatea sa de păstrătoare și difuzoare a documentelor, de mediatore între document și utilizator, participă nemijlocit la procesul de satisfacere a necesităților informaționale și la activitatea de creare de către individuum a informației noi. Totodată, biblioteca se manifestă ca autor colectiv de informație nouă.

– Totuși, pentru mine rămâne deschisă întrebarea despre ce fel de institut social este biblioteca și care sunt posibilitățile sale integrative. În plus, v-aș ruga să dezvăluiți mai explicit pentru cititorii noștri ce se subînțelege prin sintagma „institut social integrativ”.

– Trebuie să vă spun că și la acest capitol există o multitudine de opinii, de multe ori contradictorii, iar noi am încercat să depășim această stare de incertitudine. Iată câteva din formulările determinantelor bibliotecii ca institut social: A. Cerneak demonstrează că biblioteca este un „institut bibliologic”, V. Tereșin susține că ea este un „sistem pedagogic”, Iu. Melentiev – biblioteca este un „institut de socializare a personalității”, V. Firsov și N. Jadiko – biblioteca este un „institut sociocultural”, Iu. Stolearov – „institut documento-comunicativ”, V. Skvorțov – biblioteca este un „sistem informațional”. De multe ori în cadrul cercetărilor efectuate în aria acestei problematice, noțiunile „informație” și „cultură” sunt contrapuse. Eu cred că problema trebuie abordată altfel. Convingerea mea e că biblioteca nu e doar un institut informațional. Dacă abordăm noțiunea „cultură” în sens mai general, filosofic, vedem că ea înseamnă realizările omenirii în domeniile producției materiale, social și intelectual, adică dacă subînțelegem că ea desemnează tot ce a creat umanitatea, atunci informația care este conservată în bibliotecă și care reflectă întreaga activitate umană, este, în consecință, o reflectare a culturii. Drept care, biblioteca, fiind un rezultat al activității umane și păstrătoare a informației despre această activitate, este, indubitabil, un institut sociocultural. În contextul acestui fel de abordare a bibliotecii, „informația” și „cultură” se află în relație de sinonimie: cultura este tot ce a creat omul, iar informația, reflectarea a tot ce este creat de umanitate. Luând în considerare acest fapt, precum și pe acela că biblioteca este incluzionată în diferite subsisteme sociale și are în câmpul ei de preocupări spectrul integru al intereselor comunității, ea trebuie să fie abordată ca fiind un institut social integrativ.

– Un model conceptual nou presupune și elaborarea unei strategii și tactici de comportament și de funcționare corespunzătoare. Care ar fi reperele reglementative, principiile directe ale bibliotecii ca institut social?

– Noi am conștientizat din capul locului că totul se întemeiază întâi de toate pe anumite principii sau pe un principiu regulativ. Latinescul „principium” înseamnă început, temelie. Din punct de vedere metodologic, principiul este un factor ctitoritor. Fără această temelie de început, orice știință, orice model sunt sortite unei rătăcirii între puncte de orientare confuze, unei pendulări între extreme, toate acestea soldându-se în majoritatea cazurilor cu un fiasco iminent. În momentul în care am purces la elaborarea acestui model conceptual de bibliotecă, noi ieșeam din sistemul totalitarist în care funcționarea acestor instituții era așezată mai ales pe principiul partinității. Meditând asupra situației socio-politice noi, analizând teoria și pragmatica bibliotecilor etranjere, am conștientizat faptul, adevărul că biblioteca-institut social trebuie să aibă ca punct de orientare sistemul valorilor general-umane, care, prin cele mai generale categorii filosofice ca adevărul și neadevărul, frumosul și urâtul, admisibilul și inadmisibilul, dreptatea și nedreptatea ș.a.m.d. reflectă toată activitatea omului și relațiile sale sociale cuprinse în cercul lor de manifestate naturală. În consecință, am determinat că principiul de bază al activității bibliotecii trebuie să fie acela al priorității valorilor general-umane. Alte câteva principii decurg din principiul de bază. Primul dintre acestea este principiul contribuției la dezvoltarea culturii naționale și la salvagardarea moștenirii istorico-culturale. Aceste două principii sunt strâns legate între ele, pentru că valorile general-umane și cele naționale constituie împreună concepția căreia i s-a conferit denumirea de Umanism. Ideile umanismului își găsesc reflectare și în cel de-al treilea principiu de activitate a institutului de bibliotecă – principiul democratismului. Prioritatea valorilor general-umane, întreținerea și salvagardarea culturii și a moștenirii istorico-culturale, umanismul și democratismul sunt cele patru principii pe care este așezat modelul conceptual de bibliotecă - institut social.

– Mie mi se pare că **principiul corespunderii valorilor general-umane este foarte greu de implementat, dacă nu chiar problematic. Aceste valori diferă de la o pătură socială la alta, de la un fel de civilizație la altul, de la un partid la altul etc. Există în acest sens o mare diversitate care dictează o diferențiere pragmatică greu de realizat. În plus, unele grupări, asocieri etc. cer să fie excluse din circulație documentele care contravin ideologiei lor, dar care sunt solicitate de alte grupări...**

– Într-adevăr, în virtutea faptului că valorile spirituale influențează și orientează comportamentul uman, diversitatea lor, contradicțiile dintre ele conduc nu rareori la efecte politice, iar lucrul acesta contravine dezideratului depolitizării și dezideologizării activității bibliotecare. Umanitatea tinde de mult să ajungă la acceptarea unor valori spirituale comune pentru toți. Obiectivul acesta însă este dificil de realizat. Fiecare religie, ideologie, partid politic, școală (curent) filosofică sau artistică își promovau și își mai promovează fiecare sistemul propriu de valori, fiecare pretinde că a elaborat cel mai reușit sistem axiologic și intenționează să-l răspândească asupra întregii umanități. Doriința de a-i convinge pe ceilalți și de a le impune sistemul propriu, „unicul care poate aduce fericire omenirii” a devenit cauza principală a unor confruntări și conflagrații nimicitoare, uluitoare prin cruzimea cu care se impun „idei luminoase”, din numărul cărora fac parte rugurile inchiziției medievale și actele de terorism din zilele noastre organizate de fanaticii religioși, crematoriile fasciste și lagărele de concentrare ale regimului comunist, numeroase războaie locale și mondiale, persecutarea liber-cugetătorilor și multe alte fapte abominabile, îngrozitoare. Cauza acestor evenimente rezidă în faptul că influența valorilor și criteriilor morale și spirituale este ambivalentă. Aceste valori îi unesc pe oameni, dar îi și dezbină. Tocmai de aceea în cadrul modelului nostru esența valorilor general-umane este privită, contrar simțului comun, nu în tendința de a obține superioritatea, dominația unui sistem de valori asupra celorlalte. Esența constă în elaborarea unor norme general-acceptate în relațiile dintre diferite forțe, în recunoașterea și respectarea priorității intereselor întregii umanități asupra intereselor particulare ale grupărilor sociale. Misiunea bibliotecii în acest sens constă în tratarea echidistantă a tuturor grupărilor, în evitarea, excluderea slujirii prioritare unei singure grupări. Realizând normele sociale, biblioteca trebuie să creeze utilizatorilor condiții egale de acces la ideile de orice orientare, asigurându-le posibilitatea de a lua cunoștință de aceste idei în mod independent. Orientarea spre valorile general-umane, care s-au constituit și afirmat în decursul unei îndelungi evoluții a civilizațiilor, este chezașia asigurării de către bibliotecă a dezvoltării dinamice a societății la etapa concretă la care aceasta se află. Și invers, încercările de a submina acest principiu (atât la nivel social-politic, cât și în bibliotecă) prin privilegierea unei rase, națiuni, religii, clase conduce de cele mai multe ori la catastrofe sociale.

– **Printr-o fază de elaborare a unor noi principii de funcționare a bibliotecilor am trecut și noi în 1992, când elaboram modelul strategic de dezvoltare a sistemului național de bibliotecă al Moldovei. Principiile elaborate atunci alcătuiesc un paragraf special în Legea bibliotecilor din republica noastră. Îmi amintesc însă că mai multă bătaie de cap am avut cu determinarea statutului funcțional al bibliotecii. Pe atunci disputele la acest capitol erau în pară, numărul funcțiilor înmulțindu-se mereu. Numai în monografia dnei Tiulina erau definite douăsprezece sau chiar cincisprezece funcții de bază...**

(Minsk, 2-5 decembrie 2006)

MOTULSKI, ROMAN. „Noțiunea de bibliotecă a fost și rămâne inșanjabilă...” : (Dialog-eseu cu dl Roman Motulskii, dr. hab. în biblioteconomie, directorul Bibliotecii Naționale Belarus) (II) / Roman Motulski; interlocutor Alexe Rău // *Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării*. – 2010. – Nr. 4. – P. 114-120.

– Cercetarea funcțiilor sociale ale bibliotecii este una din temele și problemele fundamentale ale biblioteconomiei. La fiecare etapă istorică acestei probleme i-au consacrat studii substanțiale cei mai de seamă specialiști din domeniul nostru. Și de fiecare dată biblioteconomiștii credeau că au propus un repertoriu funcțional definitiv. Însă fiecare schimbare a vectorului dezvoltării istorice impunea de fiecare dată revenirea la acest subiect, în biblioteconomia contemporană nu există o interpretare univocă a noțiunii de funcție a bibliotecii. De regulă, prin funcție se subînțelege mijlocul prin care biblioteca se adaptează la circumstanțele sociale existente. Sunt evidențiate, în cercetările specialiștilor, grupe (blocuri) de funcții: prioritare, principale, generale, esențialiste, imanente, ontologice, genetice, incipiente, generatoare de sistem, externe, specifice, tipogeneratoare, istorice, derivate, aplicative, suplimentare, auxiliare, particulare, tehnologice ș. a. Analiza evoluției acestor viziuni denotă faptul că pe parcursul întregii istorii a bibliotecilor, atenția princi-

pală se acorda cercetării funcțiilor externe. Anume din această cauză în biblioteconomie termenul „funcție” se utilizează mai mult în sens sociologic: el este înțeles ca rolul pe care un institut social oarecare îl are în raport cu un sistem de ordin superior. Funcțiile externe sunt reacțiile bibliotecii la necesitățile societății, modalitatea de interacțiune cu mediul ambiental, în procesul căruia se și manifestă esența institutului de bibliotecă. Fiind un sistem creat artificial, biblioteca își realizează menirea sa socială prin intermediul funcțiilor externe. Tocmai de aceea acestea sunt definite ca funcții sociale.

– **Ceea ce spuneiți acum dvs. parcă ar fi un efect conotativ al principiului determinismului social care era în vogă în biblioteconomia estică de până la 1989. Îmi amintesc însă, că într-un studiu de-al dvs. se încearcă abordarea acestui subiect prin prisma conceptului de „socium”, un termen nou în știința biblioteconomică.**

– Prin „socium” se subînțelege societatea ca sistem ori ca megasistem de sisteme. Când îmi intitulam studiul acela „Biblioteca în socium” aveam în vedere că biblioteca este un sistem în sine, dar este în același timp un subsistem în raport cu sistemul social din care face parte. E un postulat structuralist arhicunoscut. În contextul abordării sistemice, funcția (funcțiile) socială(e) a(le) bibliotecii înseamnă rolul pe care ea îl joacă în calitatea de institut social. Majoritatea biblioteconomiștilor structuraliști procedează la diferențierea funcțiilor bibliotecii-institut social. Prima încercare de acest fel a întreprins-o încă I. Frumin care împărțea funcțiile sociale ale bibliotecii în generale și specifice. Iu. Stolearov, părintele abordării sistemice a institutului de bibliotecă, distinge funcțiile astfel: imanente, esențialiste și altele. La cercetarea problemei statutului funcțional al bibliotecii (ca și a statutului altor institute sociale) se impune evidențierea a două aspecte interconexionate:

1. Esența constantă a bibliotecii ca institut social, din care decurg **funcțiile esențialiste**;

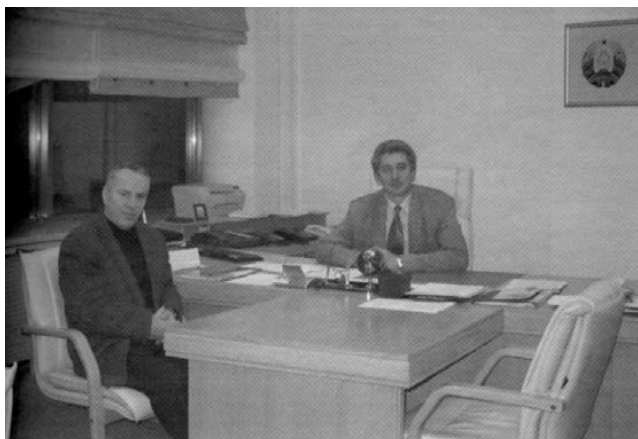
2. Variabilitatea mediului în care funcționează biblioteca, a sociumului, din aceasta decurgând **funcțiile aplicative**.

– **Dar cum rămâne cu funcțiile interne ale bibliotecii, căci ea, ca orice sistem, se întemeiază în primul rând pe imanentă?**

– Tot I. Frumin a fost primul care a evidențiat funcțiile interne, numindu-le **tehnologice**. Ceea ce i-a scăpat acestui biblioteconomist a fost aspectul interacțiunii funcțiilor tehnologice între ele și interacțiunea funcțiilor interne cu cele externe. Sistemismul biblioteconomic a surmontat și această deficiență. În spiritul acestei metode, prin funcții tehnologice se subînțelege manifestarea unor elemente aparte ale bibliotecii în procesul interacțiunii lor în cadrul relațiilor intrasistemice constituite. E clar că funcțiile externe și cele interne se deosebesc în primul rând prin aria lor de manifestare. Funcțiile sociale se exercită în exterior, în afara cadrului bibliotecii, pe când cele tehnologice țin strict numai de ciclul tehnologic intern. Funcțiile externe se formează și sunt exercitate sub influența necesităților societății. Funcțiile interne, tehnologice sunt, să zic așa, instrumentele prin care sunt îndeplinite funcțiile externe, sociale. Funcțiile interne se formează sub influența celor externe și asigură funcționarea institutului de bibliotecă în conformitate cu standardele în vigoare. În cercul meu de abordare a acestei problematice a intrat mai ales cercetarea funcțiilor esențialiste.

– **Este de remarcat și tendința biblioteconomiștilor contemporani de a determina funcția cea mai esențială din toate, una care să prefigureze esența bibliotecii ca institut social. Și printre aceștia vă numărați și dvs.**

– Eu și noi pornim aici de la principiul metodologic care afirmă că tuturor institutelor sociale, sferelor de activitate umană, produselor culturii, inclusiv bibliotecilor, le este caracteristică câte o funcție strict specifică, identitară. Inițiatorul acestui mod de abordare este Iu. Stolearov care a evidențiat de rând cu funcțiile esențiale (cumulativă și utilitară) funcția imanentă (comunicativă). Din definiția conceptului „funcție socială” propusă de noi, reiese că funcțiile sociale esențialiste ale bibliotecii decurg din predestinarea ei ca institut social, care constă în colectarea și conservarea documentelor de importanță socială în scopul satisfacerii cerințelor informaționale ale utilizatorilor. Prin urmare, funcțiile esențialiste ale institutului de bibliotecă sunt cea cumulativă și cea comunicativă. Însă misiunea bibliotecii nu se reduce numai la acumularea și comunicarea documentelor într-un punct din spațiu. Ea are și sarcina difuzării lor în timp. De unde funcția imanentă definită ca memorială care constă în păstrarea, salvagardarea totalității de documente acumulate în vederea transmiterii lor către generațiile viitoare. Din punct de vedere a funcției sale imanente, biblioteca poate fi definită și ca institut social al memoriei omenirii. Precum vedeți, abordarea sistemică ne-a permis să sistematizăm multitudinea de funcții definite de cercetători de-a lungul timpului și să stabilim două mari funcții esențialiste și o funcție imanentă, acestea numindu-se cumulativă, comunicativă și memorială. Sobrietatea și claritatea unui astfel de statut funcțional ne-a permis să construim în baza lui un sistem de management sistemic, eficient, inovațional și anticipativ în raport cu schimbarea.

– În 1991-1992 am recurs și noi la metodologia sistemică. Pe parcursul investigațiilor, însă, dar mai ales la etapa construirii structurii managementului în cadrul noii concepții a BNRM, ne-am confruntat cu o contradicție care ni se părea că ridică un mare semn de întrebare în ceea ce privește aplicarea sistemismului asupra institutelor sociale. Era vorba mai cu seamă de falia dintre metafizica sistemului și lumea fenomenală a naturii. Or, structura este articularea diferitelor părți prin mijlocirea unor legături rigide care rămân cel mai adesea ascunse. Condillac, inițiatorul teoriei sistemelor, spunea adesea că “Sistemul nu există aprioric în natură, ci se află în mintea omului. Sistemul,

scria el, este ceea ce permite spiritului omenesc să sesizeze înlănțuirea fenomenelor”. Altfel spus, e vorba de o delimitare între subiect și obiect, acesta din urmă fiind, de fapt, mai mult o reprezentare. În cazul institutului de bibliotecă, însă, subiectul și obiectul formează o unitate, omul fiind inclus în sistemul reprezentat și în structura fenomenală. Iar dacă așa stau lucrurile, raționalismul devine insuficient în funcționarea unui sistem social, căci omul, în calitatea sa de element rostuitor al acestui sistem este și irațional, este imprograbil și de multe ori imprevizibil. Afară de asta, omul reacționează la mediul ambiant spontan și intuitiv, în afara oricăror prefigurări. Astfel am ajuns la concluzia că institutul social, biblioteca în cazul nostru, trebuie abordat, mai ales în condițiile economiei de piață și a descentralizărilor care au cuprins toate sferile de activitate, ca un organism viu, care se autoreglează și se adaptează la schimbările mediului, ale sociumului, cum ziceți dumneavoastră. După ce am constatat acest fapt, am meditat îndelung asupra posibilităților de a interveni în conceptul de bibliotecă-sistem în vederea armonizării abstractului și a concretului, raționalului și intuitivului.

– Și care a fost calea pe care sperați să vă atingeți acest scop?

– Am încercat o simbioză a metodei sistemice pure cu modelarea și cu paradigma cibernetică. Modelul, precum se știe, este prin excelență un cadru de reprezentare intuitivă. Iar paradigma cibernetică ne-a oferit soluții inedite în ceea ce privește abordarea bibliotecii-sistem ca pe un organism. Iar organismul își menține vigoarea doar atunci când funcțiile sale nu sunt afectate. Am conștientizat atunci că managementul unei bibliotecii-sistem poate fi definit ca menținerea în exercițiu a tuturor funcțiilor vitale ale acesteia.

– Am auzit despre această realizare a dvs. la Moscova, în cadrul lecturilor Rumeanțev. Dna Ecaterina Nikonorova și alți colegi de la BSR, după o întâlnire recentă cu dvs., discutau impresionați despre ideea modelului cibernetic al managementului de bibliotecă creat de dvs. și implementat la BNRM. Se vede că N. Wiener v-a inspirat mult.

– Trebuie să vă spun că m-a inspirat în primul rând creația lui Ștefan Odobleja, savantul român care a descoperit înaintea lui Wiener efectul buclei reversibile la sistemele vii (feedback-1 informațional) și sistemul funcțional și teleologic al acestor organisme. De fapt, anume Odobleja și este părintele adevărat al ciberneticii. De la Wiener, Ashby, Shannon, Afanasiev și de la ceilalți am învățat ce înseamnă noțiunea de cutie neagră aplicată la o structură managerială și legile după care trebuie să fie construit un sistem de management.

– Spre regretul meu, nu am auzit până acum de Odobleja. Aș vrea să-mi oferiți niște cărți din care să-i cunosc creația. Tot așa cum aș vrea să scrieți un studiu mai larg despre modelul cibernetic al managementului de bibliotecă pe care l-ați creat, căci el este, vă asigur, o noutate în biblioteconomia mondială și trebuie să-l puneți în circulația științifică internațională. Cât privește modelul pe care l-am elaborat noi la Minsk, am cercetat și noi contradicțiile la care v-ați referit, numai că noi am ales o altă soluție, aceea a priorității principiului valorilor general-umane despre care am vorbit deja. Pornind de la acest principiu, n-ai cum să nu construiești un sistem antropocentric. Iar atunci când sistemul se pivotează pe factorul uman, poate fi și el, într-o oarecare măsură, unul autoreglator. Or, omul este acela care produce schimbarea în exterior și tot omul (bibliotecarul) e cel care este sensibilizat de aceste schimbări și reacționează la ele. Managementul ca atare însă este, la noi, unul în care dominația rațiunii asupra intuiției este substanțială. Încercăm, cum ar zice șahiștii, să calculăm cu câteva mutări înainte. Sigur, în acest caz neprevăzutul poate fi surprinzător, dar el este surmontabil prin capacitatea reacționarii urgente a

resursei administrative. La construirea sistemului de management, mai ales a nivelului strategic al acestuia, noi am pornit de la contradicțiile imanente ale institutului de bibliotecă, iar managementul se întemeiază pe tacticile de conciliere a acestor opoziții. Noi am pornit de la conștientizarea adevărului că cele trei funcții ordonatoare ale institutului de bibliotecă (cele două esențialiste și cea immanentă) se află într-o interacțiune dialectică.

– **Așadar, ați pus la bază principiul unității și luptei contrariilor...**

– Într-o anumite accepțiune a lui. Care sunt contradicțiile la care ne-am orientat? Ele sunt trei la număr:

1. Contradicția dintre funcțiile cumulativă și memorială. Precum am mai spus, esența funcției cumulative constă în concentrarea într-un punct din spațiu a diferitelor genuri de documente. Cu cât mai mare este numărul documentelor acumulate, cu atât mai întemeiată este constatarea că biblioteca își exercită această funcție pe deplin. Varianta ideală a exercitării funcției cumulative ar fi reunirea într-o bibliotecă a tuturor documentelor create de umanitate. Esența funcției memoriale, însă, rezidă în asigurarea integrității colecțiilor, ideală fiind păstrarea lor pentru eternitate. Acest rol poate fi îndeplinit cu atât mai bine, cu cât e mai mic numărul de documente. Surmontarea acestei contradicții se putea realiza fie prin reducerea numărului de documente achiziționate, fie prin extinderea spațiilor de amplasare și conservare a fondurilor. Actualmente, se poate recurge și la noile tehnologii, la noile formate de conservare și arhivare a informației, la miniaturizarea exemplarelor unui titlu, conservând în forma sa naturală un singur exemplar, care este arhivat. Biblioteconomia contemporană a acumulat un întreg arsenal de forme de diminuare a consecințelor acestei contradicții.

2. Contradicția dintre funcțiile memorială și comunicativă. Integritatea și păstrarea colecțiilor depinde nu numai de condițiile de conservare, ci și de frecvența solicitării, a circulației documentelor. Pentru îndeplinirea ideală a funcției memoriale ar trebui ca împrumutul de documente să fie sistat. În contextul funcției comunicative, însă, dimpotrivă – e dezirabilă o cât mai frecventă solicitare a documentelor, problema păstrării fiind, în acest plan, una insignifiantă. Pentru a depăși această contradicție, bibliotecile mari, în special bibliotecile naționale, recurg în primul rând la formarea unui fond de asigurare, a rezervei naționale de documente. Cât privește bibliotecile publice, în care, cum zic biblioteconomiștii americani, materialele (documentele) trebuie să circule așa cum circulă banii, soluția cea mai bună de abordare a acestei contradicții este achiziționarea unui număr mai mare de exemplare al cărților cu mare audiență. Sunt eficiente, în acest sens, și utilizarea tehnologiilor moderne (achiziționarea documentelor în format electronic, numerizarea etc.) precum și existența unui cadru adecvat de reglementare a utilizării documentelor.

3. Contradicția dintre funcțiile comunicativă și cumulativă. Esența funcției cumulative este concentrarea documentelor într-un punct din spațiu și redislocarea repetată a lor, ceea ce înseamnă că eliberarea acestor documente beneficiarilor este indezirabilă, deoarece în acest moment de documentele împrumutate pot avea nevoie alți utilizatori. Și invers, în cadrul funcției comunicative documentele se cer amplasate cât mai aproape de locurile în care se află beneficiarii. Locul procesului de concentrare îl ia aici acela de dispersare. Această contradicție trebuie să fie abordată în mod cooperativ, în contextul întregului sistem național de biblioteci. În special, este indicată în acest context existența unei rețele ramificate de biblioteci de toate profilurile, cu acces operativ, astfel producându-se în locul dispersării documentelor deconcentrarea conținutului de utilizatori.

– **Se vede în această abordare a dvs. influența heghelianismului, mai cu seamă a uneia dintre cele trei legi ale dialecticii, care stipulează că unitatea și lupta contrariilor este sursa mișcării, prin mișcare subînțelegându-se aici dezvoltarea, progresul institutului de bibliotecă. Ba mai mult, dacă receptăm aceste enunțuri cu un mai mare grad de concentrare, sesizăm și ecouri din celelalte două legi dialectice, referitoare la modul și la direcția mișcării.**

– Într-adevăr, teoria generală a sistemelor recurge la o metodologie complexă, sintetică, așa încât tot ce este mai durabil în filosofia științei, în filosofie în general, își găsește aplicare în ea. Pe de altă parte, bazându-se sistemismul biblioteconomic pe antropocentrism, fațetele dialecticii nu au cum să nu se ivească aici, pentru că omul este, dacă vreți, prototipul contradictoriului. Și pentru că tot vorbim despre dialectică, trebuie să remarc că acest model al nostru trebuie să fie abordat ca un cadru general, pe care fiecare tip de bibliotecă, fiecare instituție bibliotecară îl va aplica, cum se spune, în mod creator, îl va accepta ca pe o formă generală în care urmează să fie inserate realități concrete.

– **Ce-ar fi să îndreptăm acum linia subiectului nostru, în stilul SWOT-ului care e pe cale de a se extinde, de a ieși din cercul bibliotecilor academice, spre ceea ce în cadrul lui e calificat ca pericol. Noi tratăm acum despre institutul de bibliotecă, în sensul pragmaticii și teoriei lui, ca despre un lucru etern, ca despre un dat. Dar scăpăm din vedere faptul că existența institutului de bibliotecă e pusă nu rare-**

ori sub semnul întrebării, ori se propune reconceptualizarea și redefinirea lui. Pe parcursul ultimelor decenii au fost propuse denumiri ca documentotecă, mediatecă, informotecă, bibliotecă virtuală ș. m. a. S-a recurs și la termeni ca fonotecă, artotecă, videotecă, grafotecă etc. Ce părere aveți despre aceste tentative și care credeți că este perspectiva institutului de bibliotecă?

– Eu am împărțit toate aceste dispute și controverse vizavi de titulatura institutului de bibliotecă în două categorii: 1) acelea în cadrul cărora se propune substituirea substantivului bibliotecă cu alte substantive și 2) încercările de a utiliza cuvântul bibliotecă în pereche cu un adjectiv care, în opinia celor care îl propun, ar dezvălui esența esenței institutului de bibliotecă sau ar scoate în evidență o nouă imanență, o nouă ontologie a bibliotecii. Cele din prima categorie, pe care ați început să le enumerați dvs., își fac apariția, de regulă, într-o ordine cronologică strict corespunzătoare cu ordinea în care se produce actualizarea fie a producerii, achiziționării și utilizării unor genuri de documente (schimbarea modei în mediul suporturilor purtătoare de informație), fie a utilizării unor mijloace tehnice noi sau, în momentele când, în legătură cu evoluția societății, se precizează misiunea și sarcinile bibliotecii. Însă discuțiile acestea vizează aspecte periferice ale conceptului de bibliotecă-institut social. Determinantele de bază ale acestui concept rămân neschimbate de-a lungul istoriei, de când a apărut acest institut pe pământ.

– **Constatarea aceasta am făcut-o și noi în Moldova atunci când am realizat deducerea statutului funcțional al bibliotecii din determinatele istoricește constituite ale conceptului ei. Metoda aceasta ne-a revelat faptul, că funcțiile identitare ale bibliotecii (patrimonială, comunicativă, scriptorială, informațională) rămân și astăzi cele pe care le aveau bibliotecile din Teba, Sumer sau Alexandria. Noile tehnologii nu fac altceva decât să eficientizeze aceste funcții, exemplul revirimentului funcției scriptoriale, generat de apariția copiatoarelor și a tehnicilor de numerizare computerizată fiind, în acest sens, un exemplu elocvent și irefutabil.**

– În traducere din greacă, biblioteca înseamnă nu altceva decât colecție de documente. Pe parcurs de secole, documentele au rămas ca atare indiferent de suporturile materiale care se schimbau odată cu evoluția progresului. Savantul Iu. Stolearov, după șirul de ani în care a urmărit aceste controverse, a pus capăt discuțiilor, arătând că nu există argumente cu adevărat științifice în favoarea abandonării termenului de bibliotecă. El a atras atenția cercetătorilor asupra faptului, că de fapt (și mai ales în condițiile societății informaționale), în câmpul atenției trebuie să se afle nu formele surselor de informație, ci conținutul lor, informația ca atare, precum și modalitățile de selectare, cumulare și difuzare a ei. „Bibliotecile, a accentuat el, trebuie să se preocupe de totalitatea documentelor de toate tipurile și de componenta informațională a activității bibliotecare.”

– **Îmi amintesc că în rezultatul acestei intervenții, susținută de mulți specialiști și transformată într-un curent de opinie, ia naștere abordarea documentologică a conceptului de bibliotecă, termenul „document” intră în uzul general, iar în instituțiile superioare de învățământ a fost introdus un obiect nou de studiu – documentologia sau documentalistică.**

– Ca s-o închei cu categoria substantivală, vreau să zăbovesc un pic asupra disputelor care se țineau atunci în biblioteconomia occidentală. În acel moment, la ei este propus și intră în vogă termenul de mediatecă, căruia i-a fost sortit să devină prima efemeridă în șirul titlaturilor care vor mai urma. De ce s-a întâmplat așa? Pentru că mediateca nu avea nici o funcție care să fie deosebită de statutul funcțional al unei biblioteci. Experiența acestor mediateci demonstrează faptul că, de facto, noile titulaturi substantivale veneau nu în rezultatul unor transformări de fond, ci în scopuri publicitare, de marketing și altele de acest gen. Componenta colecțiilor și direcțiile de activitate ale acestora fac dovada faptului că, de fapt, mediateci erau numite cele mai moderne biblioteci care achiziționau un repertoriu mai larg de forme (suporturi) de documente și implementau tehnologii avansate. Prin această titlatură, se făcea delimitarea acestor biblioteci-pilot de bibliotecile ordinare. Adevărul acesta e valabil și pentru titlaturile de fonotecă, videotecă, artotecă ș.a., ele desemnând bibliotecile care, pe lângă dezvoltarea colecțiilor de bază, se specializau în colecționarea anumitor genuri de documente. În ceea ce privește cea de-a doua categorie de opțiuni, caracterizată prin alăturarea la substantivul bibliotecă a unui adjectiv specificator, cele mai disputate au fost și mai sunt încă într-o anumită măsură noțiunile „bibliotecă numerică”, „bibliotecă electronică”, „bibliotecă computerizată”, „bibliotecă hibrid”, „bibliotecă virtuală”. De obicei, în cadrul discuțiilor legate de acest subiect, bibliotecile sunt împărțite în două clase convenționale: 1) cele „tradiționale”, care sunt ca și cum predestinate dispariției și 2) cele „noi” (fiind vorba aici, desigur, de bibliotecile „adjectivate”), care trebuie să vină în locul celor dintâi. Cea mai disputată a fost sintagma „bibliotecă virtuală”. Majoritatea autorilor, care au scris și scriu despre acest fel de bibliotecă, ca și despre documente sau resurse virtuale, leagă acest fenomen de utilizarea resurselor informaționale, dispersate teritorial, în regim de acces de la distanță, prin mijlocirea rețelelor de computere, în special a Internetului. Anume apelarea în regim interactiv (on-line) la resursele

informaționale risipite în spațiu, le creează utilizatorilor iluzia că primesc, în minute numărate, informații din „neunde”. Această stare de lucruri a și generat reprezentarea despre biblioteca virtuală. Irealitatea existenței virtuale a devenit obiectul unei critici principiale. Făcând referință la explicațiile termenului „virtual” pe care le oferă dicționarele de uz general (virtual însemnând în ele ceva aparent, iluzoriu, ireal, care poate apărea în anumite condiții etc.), oponentii demonstrează că biblioteca virtuală este un lucru iluzoriu, inexistent în realitate, iar expresia „bibliotecă virtuală” nu e decât o metaforă. Unii specialiști (cum ar fi V. Stepanov) consideră însă, că biblioteca virtuală nu este iluzorie, ci cât se poate de materială și ar putea fi definită ca „o totalitate de resurse care «emulează» funcționarea unei biblioteci reale”. Deși a emula se poate întâmpla să fie aproape sinonim cu a metaforiza, în lumina acestei din urmă abordări, nu poți să cazi de acord cu afirmația biblioteconomistei E. Ghenieva, că biblioteca virtuală e ceva care nu-și are un loc în spațiu. Documentele electronice sunt amplasate în locuri la fel de reale ca și cele tradiționale: acestea din urmă sunt păstrate pe polițe, iar cele netradiționale – în servere concrete, cu adresă precisă. Da, aceste resurse sunt dispersate în spațiu, dar situația aceasta e caracteristică și pentru așa-zisele biblioteci tradiționale. Biblioteca Națională a Germaniei, de pildă, își are amplasate colecțiile sale de documente în trei orașe (Berlin, Leipzig și Frankfurt) la distanțe de sute de kilometri unul de altul, toate trei locurile fiind înzestrate cu tehnologii de ultimă oră și interconectate între ele prin Internet, dar prin asta această bibliotecă nu a devenit virtuală, ci a rămas una reală, materială. Tot așa Biblioteca de Stat a Rusiei, Biblioteca Națională a Letoniei și multe alte biblioteci. Și în mediul electronic, și în cel tradițional e vorba de colecții de documente, adică pur și simplu de niște biblioteci. Partizanii noțiunilor de bibliotecă electronică și bibliotecă numerică s-au dovedit a fi mai precauți și mai pragmatici: ei le consideră pe acestea fie ca pe o parte componentă a bibliotecii tradiționale, fie ca pe o bibliotecă de documente electronice, astfel încât în publicațiile lor substantivul „bibliotecă” rămâne „neîmperecheat”. Unul din acești autori conchide că „biblioteca este bibliotecă și punctum”. Susținătorii noțiunii de bibliotecă hibrid o descriu pe aceasta ca pe o instituție care deține în colecțiile sale documente pe diferite suporturi, amplasate în locuri diferite (în depozitele de la sediu, pe servere locale sau la distanță) și care le oferă utilizatorilor acces integrat la toate componentele fondului. Dar faptul deținerii în colecții a documentelor pe diferite suporturi nu poate servi drept motiv de redenumire a bibliotecii. Istoria multi-seculară a biblioteconomiei ne demonstrează că la fiecare etapă istorică bibliotecile colectau documente pe toate felurile de suporturi existente în acea vreme. Biblioteca din Teba, de exemplu, sau cea din Alexandria dețineau documente scrise pe tăblițe de lut, pe papirus, pe pergament, pe hârtie primitivă ș.a. Și nota bene: tăblițele de lut erau pe atunci tradiționale, pe când pergamentul și hârtia primitivă – netradiționale.

– Eu am propus în sprijinul termenului pur de bibliotecă și un fel de silogism. Fiindcă biblioteca este un sistem, ea poate deveni altceva și poate fi redefinită numai atunci când se schimbă majoritatea elementelor acestui sistem de o așa manieră încât se creează altfel de raporturi între elemente, fapt care conduce la apariția unui sistem nou. În cadrul sistemului de bibliotecă majoritatea elementelor au rămas aceleași, ca și interacțiunea dintre ele, așa încât biblioteca în totalitatea ei nu poate fi hibridă (cum ar putea deveni hibridi, de exemplu, utilizatorii, bibliotecarii, chiar și sediul?). Noi concluzionăm că hibride pot fi numite doar colecțiile, dar iată că dvs. ați spulberat, prin argumentele ce le-ați adus, și această ultimă posibilitate...

– Ar mai exista aici un aspect pe care trebuie să-l scoatem pe tapet. Din punct de vedere biblioteconomic, sunt absolut nefondate afirmațiile, că datorită Internetului companiile informaționale pot oferi produse electronice clientului direct pe calculatorul acestuia fără concursul vreunui mediator, și că în virtutea acestui fapt bibliotecilor le-a sunat ceasul. Or, tocmai apariția unui număr mare de documente a fost premisa apariției institutului de bibliotecă, iar sus-menționatele „firme informaționale” nu sunt altceva decât niște colecții de documente, adică sunt niște biblioteci care și-au schimbat numele în scopuri publicitare, lucrul acesta permițându-le să acorde servicii informaționale contra plată. Creșterea numărului de documente, în special al celor electronice, și implementarea tehnologiilor contemporane, face să sporească importanța socială a bibliotecilor. Nu în zadar dl J. Bellington, directorul Bibliotecii Congresului (Bibliotecarul Congresului SUA) se declară îngrijorat de faptul că, zice el, „toată informația aceasta eterogenă, neverificată, schimbătoare pe care ne-o propune Internetul ar putea potopi cunoștințele și cunoașterea, retrogradându-ne”. Și conchide că „însuși torentul de informație nesistematizată face ca rolul bibliotecii la sortarea și difuzarea informației să devină mai important ca niciodată”. Analiza conținutală a termenilor care sunt propuși în schimbul noțiunii de bibliotecă arată că utilizarea lor se întemeiază pe cunoașterea aproximativă, superficială a esenței bibliotecii și a istoriei milenare a ei, pe tendința de a substitui importanța, valoarea socială a bibliotecii printr-un scop publicitar de scurtă durată și prin interese de marketing. În opinia noastră, pentru desemnarea institutului social care efectuează colecționarea și difuzarea în spațiu și în timp a documentelor de importanță socială în scopul satisfacerii necesităților informaționale ale utilizatorilor nu este nevoie să

fie inventați termeni noi. Noțiunea, termenul de bibliotecă a fost și rămâne inșanjabil.

– **Am observat că în noua concepție a Bibliotecii Naționale a Bielorusiei în locul termenului „document” este utilizată sintagma „resursă informațională”. Este lucrul acesta un semn de schimbare de optică ori de o reorientare vectorială?**

– În condițiile trecerii, de la societatea informațională la societatea cunoașterii, biblioteca trebuie să se orienteze spre oferirea accesului nu la forme, ci la conținuturi. Acesta este vectorul evoluției bibliotecii în contemporaneitate. Pe de altă parte (și lucrul acesta l-am conștientizat post-factum), alegerea, atunci când elaborăm documente strategice, a noțiunii de resurse informaționale, în locul aceleia de documente, accentuează, scoate în evidență esența ființială a bibliotecii și, în același timp, pune punct tentativelor de redefinire a bibliotecii în funcție de formele documentelor care sunt prioritare la o etapă istorică sau la alta. Dar noi nu am renunțat definitiv la noțiunea de document, ea fiind utilizată mai ales în documentele interne de ordin tehnologic.

– **În cadrul conferinței internaționale prilejuite de inaugurarea noii clădiri a BNB au fost abordate masiv noțiunea și conceptul de bibliotecă intelectuală, în legătură cu aceasta vreau să vă întreb: ce este noua Bibliotecă Națională din Minsk?**

– Biblioteca intelectuală este încununarea, culmea spre care se îndreaptă vectorul evoluției bibliotecii-institut social. Acest nivel poate fi atins dacă sunt atinse anumite obiective suplimentare, superioare. Prima din aceste condiții este existența unui edificiu intelectualizat, așa cum este clădirea intelectuală a bibliotecii noastre inaugurată în aceste zile. La nivelul bibliotecii intelectuale, sediul, biblioarhitectura în general sunt abordate ca o resursă tehnologică. Nu sunt mai puțin importante și mai ușor de acoperit și celelalte cerințe ale conceptului de bibliotecă intelectuală, printre care aș remarca metaforismul, nivelul elevat al utilizatorilor (aceștia trebuie să aibă un nivel avansat de cunoștințe în ceea ce privește orientarea în resursele informaționale și posesia noilor tehnologii) ș. a. Toate acestea fiind spuse, este clar că noua BNB este o bibliotecă intelectuală prin excelență.

– **În cadrul conferinței pe care ați ținut-o la BNRM în timpul vizitei dvs. la Chișinău, dar și într-un șir de articole, ați încercat să vă apropiați de incitantul subiect Will Libraries Last Forever. Ați rămas la aceeași convingere?**

– Pentru a găsi răspuns la întrebarea dacă biblioteca este eternă sau efemeră, trebuie să cunoaștem foarte profund geneza și substanța acesteia. Baza oricărui fel de activitate umană o constituie informația. Activitățile mai simple pot fi efectuate în baza informației genetice, ereditare. Pentru cele complexe, însă, e nevoie de un volum de informație substanțial. Informația accede prin canalele senzoriale spre creier, iar acesta o transformă în nooinformație. Spre deosebire de informația genetică care este neperisabilă, nooinformația nu se transmite prin ereditate, ci dispare odată cu moartea omului. De aici provine problema transmiterii la timp a nooinformației către urmași. Evoluând civilizația, volumul informației crește în proporții tot mai mari, din care cauză omul a fost nevoit să inventeze un mijloc extrasomatic de transmitere a informației, acesta fiind documentul. După care a crescut numărul de documente, comunitatea le-a concentrat într-un singur punct, ca documentele să fie, pe de o parte, mai bine conservate, pe de alta, să cumuleze experiența și cunoașterea colectivă spre a o face accesibilă și transmisibilă și astfel a apărut institutul de bibliotecă. Oricum va fi ea denumită, biblioteca va exista atâta timp cât vor exista necesitățile informaționale ale comunității, iar acestea din urmă nu vor dispărea niciodată. Dar asta nu înseamnă că bibliotecii îi este garantată eternitatea. Eu am ajuns la concluzia că documentul și biblioteca au apărut din cauza imperfecțiunii memoriei umane, a creierului. După unele calcule, creierul unui om ar putea îngloba un volum de informație echivalent cu cantitatea de informație conținută în trei milioane de biblioteci de mărimea Bibliotecii Congresului. Se știe însă că în această eră omul nu-și poate folosi la maximum resursele sale biologice și neuropsihice. De exemplu, din milioanele de celule nervoase care alcătuiesc hipotalamusul, se află în exercițiu doar vreo patru, cinci procente. În viitor, însă, evoluând omul și punându-și la contribuție o parte tot mai mare a resurselor sale, el ar putea ajunge la un nivel de perfecțiune când toată informația va putea fi reținută și conservată în creier și atunci, evident, institutul de bibliotecă va fi inutil.

– **Această viziune a dvs. m-a intrigat atunci la Chișinău și am efectuat și eu cercetări asupra acestui aspect. Am descoperit niște lucruri care par să contrazică concluziile dvs. De exemplu, o echipă internațională de savanți a constatat, în cadrul unui proiect special de cercetare multidisciplinară, că pe parcursul întregii istorii a omenirii, complexitatea creierului nu a evoluat, ea este ca un dat divin. Acești savanți s-au întrunit în cadrul faimoasei emisiuni TV a lui S. Kapitza „Evident, neverosimil”. Este variabil, au constatat ei, doar volumul acestui organ, lucrul acesta depinzând de condițiile de existență. În plus, ei au descoperit că numărul mare de celule nervoase nelucrătoare e menit să ocrotească**

numărul mic de celule funcționale. Se știe doar că celulele nervoase nu se restabilesc. În fiecare secundă, în rezultatul impactului asupra lor a influxurilor nervoase generate de procesele electro-chimice care au loc în interiorul materiei cenușii, mor sute și mii de celule, iar în locul lor trebuie să intre în proces celulele care anterior stăteau în rezervă. Mai mult ca atât, proporția dintre celulele nervoase lucrătoare și cele nelucrătoare e stabilită de natură în așa fel, ca organismul uman să poată supraviețui. Orice abatere de la ea este letală. Mai mulți savanți și filosofi, creația cărora este sistematizată în tratatul „Universul psihic” scris de Stephanne Lupassco, un descendent dintr-o familie de moldoveni stabilită la Paris în primul pătrar al secolului XIX, au ajuns la concluzia că, în virtutea acelei proporții despre care am vorbit mai sus, condiția supraviețuirii este uitarea. Scrierea și documentul, așadar, au apărut din nevoia de a elibera memoria, nu de a o compensa. Premisa apariției scrisului, cărții și a bibliotecii sunt uitarea și moartea.

– Și cum acestea sunt eterne, tot eternă este și biblioteca. Este remarcabilă cercetarea dvs., iar rezultatul ei, concluziile la care ați ajuns sunt o bucurie pentru bibliotecari. Cel puțin pentru aceia care au citit sau vor citi în viitor studiul dvs. E drept că unele momente din această cercetare vă îndepărtează de neopositivismul științific contemporan, de la care eu nu m-am abătut până acum. Oricum, mi se pare foarte originală calea pe care ați mers. Am să meditez și eu asupra acestor date și dacă voi fi convertit, îmi voi scoate pălăria.

– Poate că e mai bine să ne convertim reciproc. Astfel am contribui la diversitatea necesară care e un principiu științific important și, în plus, am reuși, poate, să împerechem intuiția cu rațiunea și știința cu filosofia. Ori, mai simplu vorbind, de ce să nu existe amândouă aceste puncte de vedere? Creația științifică a lui Roman Motulskii este una de o asemenea sobrietate și altitudine, încât biblioteconomistul care nu o a cunoscut, rămâne oarecum sărăcit.

– Vă mulțumesc pentru apreciere.

– În mod tradițional, invitatul revistei „Magazin bibliologic” adresează, la finele dialogului, un mesaj cititorilor acestei publicații.

– Eu cunosc Moldova, pentru că, pe vremuri, mi-am făcut serviciul militar pe teritoriul ei. Aveți o țară, un pământ purtător de frumuseți materiale și, mai ales, sufleșteți care îți rămân în amintire pe toată viața. Poate că în perioada aceasta de tranziție vouă vă este mai greu iar Fortuna nu v-a prea surâs. Fie ca în anii care vin să prosperați, să ajungeți la un nivel de viață pe care îl merită din plin harnicul popor al Moldovei. Cititorilor revistei dvs., tuturor bibliotecarilor moldoveni le doresc să cunoască fericirea pe care o simțim noi acum la inaugurarea acestui minunat ansamblu biblioarhitectural. Să vă meargă bine și vouă și să ajungeți să inaugurați cât mai curând noul sediu al BNRM care am înțeles că se programează să fie edificat în viitor. Le urez sănătate și succes în toate tuturor colegilor de breaslă din republica dumneavoastră.

– Vă mulțumesc pentru acest dialog consistent.

(Minsk, 2-5 decembrie 2006)

OSOIANU, VERA. **Biblioteca prin imaginea ei : sub semnul unui concurs / Vera Osoianu // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2010. – Nr. 5. – P. 142-146.**

Imaginea bibliotecii tot mai frecvent apare în contextul discuțiilor privind supraviețuirea și rezistența în timp a acestei instituții, vârsta căreia se numără cu mileniile. Deci, selectarea acestei teme ca prioritară pentru anul 2009 n-a fost întâmplătoare. Discuțiile despre imaginea bibliotecii, despre statutul social al bibliotecarului și a profesiei de bibliotecar în societate, care depind atât de mult de imaginea bibliotecii, sunt permanent în vizorul comunității profesionale. Diferite componente ale imaginii au fost puse în dezbatere la diverse întruniri de nivel național și local. Însă, discuțiile de ansamblu asupra temei au tot fost evitate justificare fiind, probabil, complexitatea și diapazonul deosebit de larg al problemei.

La formarea imaginii își aduc aportul mai mulți factori: poziționarea strategică, spațiile, dotarea, diversitatea resurselor info-documentare, spectrul produselor, serviciilor, activităților și a facilităților, relațiile cu publicul, implicarea membrilor comunității etc. Însă peste toate tronează bibliotecarul și toată gama de competențe, atitudini, mentalitate, comportament etc. solicitate acestuia.

Anul promovării imaginii bibliotecii publice în comunitate a fost gândit ca o campanie națională de imagine, un fel de atac frontal, o undă de șoc, care să scoată în prim plan acest aspect al activității, atât de important pentru prezentul, dar mai ales pentru viitorul bibliotecii. Toate acestea în contextul conștientizării faptului că soluționarea problemei nu se face printr-o campanie de un an, se face sistematic, zi de zi, an de an, folosind toate posibilitățile, cunoștințele, creativitatea și competențele profesionale. Pentru crearea imaginii pozitive trebuie să luptăm permanent pe parcursul întregii activități. Câte o dată cu succes, de cele mai multe ori fără, însă spre aceasta trebuie să canalizăm toate eforturile și aspirațiile noastre. Aceasta este sarcina principală a bibliotecarilor, pentru că întreaga activitate până la urmă se soldează cu crearea imaginii, și de noi depinde dacă această imagine este pozitivă sau negativă și care este demersul nostru pentru comunitatea pe care o servim. De imaginea bibliotecii în societate depinde însăși viitorul instituției și implicit viitorul profesiei de bibliotecar. Și în cazul bibliotecii ca și în cazul oamenilor este perfect aplicabilă maxima, mai întâi lucrezi pentru nume și mai apoi numele lucrează pentru tine. Foarte mulți bibliotecari au acceptat provocarea și au aderat la această mișcare, punând în joc toate posibilitățile, abilitățile, creativitatea și pe parcursul anului 2009 au realizat lucruri de excepție, acumulând experiențe, idei, practici de calitate etc, care vor influența în timp imaginea bibliotecii.

Există, însă, un lucru despre care trebuie neapărat să discutăm. Faptul că la etapa republicană a Concurșului „Promovarea imaginii bibliotecii publice în comunitate” s-au încumetat să participe atât de puține biblioteci și este extrem de descurajant. Și mai greu este de găsit o explicație pentru pasivitatea manifestată de majoritatea bibliotecilor. Acest fenomen chiar trebuie analizat. Poate că aici se ascunde cheia problemelor noastre. Doar imaginea bibliotecii este direct proporțională cu posibilitățile, dar și cu voința și nivelul de creativitate ale bibliotecarilor. Argumentele aduse de bibliotecari pentru a motiva slaba participare pot fi acceptate, dar numai până la o anumită limită. Printre pricinile invocate cea mai serioasă este finanțarea insuficientă și de aici tot lanțul care ține imaginea pozitivă pe verticală. Este adevărat, că pinuria financiară persistă deja de decenii, sau mai bine zis dintotdeauna, și bibliotecile se sufocă ca în antereul lui Arvinte. Tot adevărat este, că fără resursele info-documentare de care au nevoie utilizatorii din aria de servire a bibliotecii, fără echipamentele moderne, care sunt atracția și punctul forte ale oricărei biblioteci, fără mobilier modern și condiții respectabile, fără spațiile adecvate funcțiilor actuale e greu să formezi imaginea pozitivă a bibliotecii. Dar să ne întrebăm, când biblioteca n-a avut probleme, când a avut resursele necesare sau de care credem că sunt necesare pentru buna funcționare? Finanțarea insuficientă este problema problemelor nu de azi și nici de ieri, și nu este numai problema bibliotecilor din Moldova. Nici o bibliotecă din lume nu poate afirma că este finanțată la parametrii necesari.

Dar în limita finanțării care totuși a avut loc, ce s-a făcut? Cum au fost cheltuiți acești bani și câtă valoare au adus bibliotecii? Este întrebarea care trebuie să și-o pună fiecare. A răzbate prin ceața de nepăsare, care devine dominantă domeniului este foarte important. Și cu atât mai important este să facem singuri o evaluare a eficienței activității pe care o prestăm. Care este locul bibliotecii în comunitate? Cum ne prezentăm în comparație cu bibliotecile din imediata apropiere sau în raport cu alți promotori de informații, cum ne privim în comparație cu media pe țară sau cu recomandările forumurilor internaționale? Cum arătăm în comparație cu alte instituții din comunitate cu care concurăm pentru banul public? Cum suntem percepuți de către membrii comunității? La aceste întrebări trebuia să răspundem pe parcursul anului 2009. Și pe aceste rezultate trebuie să fundamentăm concluziile și recomandările de rigoare în vederea stabilirii strategiei de îmbunătățire a activității și implicit a imaginii pozitive a bibliotecii.

Bugetele și salariile sunt formate conform acelorași criterii și deși nu sunt identice nici nu diferă prea mult, dar în același timp activitatea și rezultatele obținute diferă enorm. Si atunci ce putem spune despre bibliotecar ca factor de imagine? De aici trebuie să pornim atunci când ne propunem să întreprindem ceva concret pentru a îmbunătăți imaginea bibliotecii. Sa facem o evaluare a potențialului intelectual al instituției, să analizăm nivelul de corespundere a fiecărui angajat postului ocupat, să analizăm dacă persoana în cauză n-ar face mai mult în alt sector de activitate, dacă abilitățile pe care le deține îi permit să fie în contact cu utilizatorii etc. Fără schimbarea mentalității și atitudinii bibliotecarului nu poate fi realizată schimbarea în bine a activității și implicit a imaginii bibliotecii.

Pentru a demonta parțial scuza cu finanțarea insuficientă invocăm exemplul BM „B.P.Hasdeu”. O dovadă că resursele financiare nu întotdeauna dictează, jocul este faptul, că deși finanțarea bibliotecii a fost în anul 2009 cu peste 20% mai mică decât în anul 2008, toți indicatorii principali: utilizatori, vizite, împrumut, utilizatori ca procent de populație și majoritatea indicatorilor de performanță au crescut în comparație cu anul 2008. Un indicator care a crescut enorm și care scoate în evidență eforturile bibliotecii de îmbunătățire a serviciilor pentru public este venitul din surse alternative de finanțare, care a crescut de la 59 900 în 2008 la 1 194 894 în anul 2009.

Necesarul de resurse pentru funcționarea eficientă a bibliotecii trebuie să se bazeze pe cifre reale, situații concrete și puțini sunt managerii care pot argumenta azi aceste lucruri. Anul promovării imaginii și concursul republican a oferit o șansă, și conștient sau nu, dar mulți au trecut pe lângă ea. Să însemne aceasta că mulți dintre colegii noștri s-au declarat învinși în această luptă permanentă sau n-au conștientizat, încă, importanța imaginii pozitive pentru membrii comunității, din banii cărora este finanțată biblioteca, și pentru factorii politici și cei decizionali, de care, în ultimă instanță, depinde finanțarea și implicit funcționarea bibliotecii.

Deja este clar că biblioteca a pierdut lupta cu alți promotori de informații. Ca depozitari de informații, bibliotecile au fost întrecute de Internet, dar sunt atâtea alte lucruri pe care utilizatorii le pot face numai în bibliotecile spații fizice. Fiecare bibliotecă trebuie să știe să aleagă ce este mai aproape de utilizatorii din aria de servire? Care le sunt necesitățile informaționale și de cunoaștere? Cu ce-i poate atrage în bibliotecă, cu ce-i poate intriga, uimi? Ce ar putea face pentru a-i ajuta să-și îmbunătățească calitatea vieții?

Biblioteca virtuală va crește în proporții indiferent de voința bibliotecarilor, tot mai multe publicații și informații pot fi accesate online și în aceste condiții bibliotecarii își vor centra activitatea pe crearea conținuturilor pe care numai bibliotecile concrete le pot elabora.

Bibliotecarii deja nu mai pot ține pasul cu cei mai mulți dintre utilizatorii reali și potențiali, mai ales cu cei formați ca utilizatori în Era Digitală, iar ei reprezintă viitorul și implicit viitorul bibliotecii. Poate de aici și conceptul Biblioteca 2.0 – o altă provocare care chiar trebuie luată în serios.

Mișcarea Biblioteca 2.0, care reprezintă o combinație de instrumente și atitudini, o nouă modalitate de promovare a serviciilor interactive de bibliotecă, centrate pe necesitățile utilizatorilor, prin intermediul noilor tehnologii internet și care se bazează pe exploatarea inteligenței colective în crearea conținuturilor și atragerea utilizatorilor în activitatea bibliotecii și în viața comunității este o nouă șansă pentru îmbunătățirea imaginii. Reușita acestei noi mișcări va depinde de faptul: Cum vom folosi această platformă interactivă pentru a interesa utilizatorii? Cum vom ști să axăm resursele info-documentare pe interesele utilizatorului? Cum vom atrage utilizatorii să participe la crearea conținuturilor? Cum vom reorienta fluxul informațional ca să circule în orice direcție: de la bibliotecă spre utilizator, de la utilizator spre bibliotecă, de la bibliotecă spre altă bibliotecă, de la utilizator spre alt utilizator? Cum vom ști să gestionăm eficient banii care vor fi tot mai puțini și tot mai greu de obținut?

Imaginea actuală nu este favorabilă nici bibliotecii ca instituție publică, nici profesiei și fenomenul va lua amploare, dacă nu vom face eforturi să schimbăm lucrurile?

Tot mai frecvent, noi bibliotecarii, vom fi puși în situația de a justifica utilitatea bibliotecii și a bibliotecarului, în Era Internetului. Într-o lume dominată de hipertexte, care oferă atâtea posibilități, tot mai frecvent vom fi provocați la discuții de felul acesta de reprezentanții mass-media, personalități de a căror păreri nu putem să nu ținem cont, de decidenții politici și financiari și desigur de utilizatorii reali și potențiali. Cât de pregătiți suntem pentru a fi avocații propriei profesii, pentru a face lobby în favoarea bibliotecii, pentru a argumenta că biblioteca nu va putea fi substituită de Internet nici acum nici în viitor, că ceea ce-i lipsește, de fapt, internetului este un bibliotecar care să structureze și sistematizeze informația, că în internet nu vom găsi nimic din ceea ce nu plasăm noi ca instituții abilitate cu sarcina de a crea conținuturi și a le pune la dispoziția utilizatorilor, indiferent de format, că fără o bibliotecă localitatea ar fi fără suflet, iar oamenii s-ar sufoca în labirintul rețelelor interconectate.

Explozia tehnologiilor ne plasează în fața unei curbe care va afecta serios imaginea actuală a bibliotecii. Dat fiind nivelul scăzut de dotare a bibliotecilor noastre cu tehnologii de informare și comunicare și respectiv rămânerea în urmă de bibliotecile din alte țări, discuțiile despre necesitatea bibliotecilor încă urmează să ia amploare. Problema cea mai complicată care în viitor va afecta imaginea bibliotecii va fi convingerea eronată a unor factori de decizie și a unor utilizatori că ea poate fi substituită de Internet. Faptul că multe biblioteci se orientează spre resursele electronice încă nu înseamnă sfârșitul cărții în format tradițional. Doar că biblioteca tradițională trebuie să-și schimbe imaginea pentru a rămâne vitală. În internet poți accesa o enciclopedie, dicționar, bază de date, text online, blog, web-site, motor de căutare. La bibliotecă, însă, poți solicita ajutorul unui specialist, poți citi sau împrumuta o carte, participa la un grup de discuții și este datoria noastră să facem tot posibilul ca șirul să fie cât mai lung. O cercetare poate fi făcută online mai rapid nu și mai adânc, însă lectura și activitățile pentru destindere și relaxare presupun cartea tradițională și biblioteca spațiu fizic. Omul este dependent de comunicare și atunci când va obosi să stea în fața ecranului va căuta un loc liniștit unde să întâlnească alți oameni. Discuțiile trebuie să se poarte nu despre dispariția bibliotecii ci despre schimbarea imaginii ei.

Noi, bibliotecarii va trebui să demonstrăm, că problema care se impune nu este de a alege între internet și bibliotecă, între publicația în format tradițional și cea în format electronic și nici de substituirea uneia de către alta. Ambele trebuie să conviețuiască și să se suplimenteze reciproc.

Criza cu care se confruntă societatea se răsfrânge nu numai asupra bibliotecilor, dar și asupra utilizatorilor reali și potențiali. Și aici trebuie să se impună biblioteca în calitatea ei de garant al protecției sociale în cultură. Americanii ne oferă și aici un exemplu destul de elocvent. În anul 2008, an de criză profundă aproximativ 68% dintre americani dețineau card de bibliotecă, semn că ei au ales să se salveze de criză în bibliotecă. Această cifră vorbește despre imaginea pozitivă a bibliotecii în societatea americană.

Trecerea de la Societatea Informației la Societatea Cunoașterii ar putea fi un argument pro bibliotecă, pentru că solicitarea utilizatorului se va axa nu pe informație, care poate fi accesată de oriunde, dar pe răspunsul de gata. Cât de bine cunoaștem noi ca profesioniști locul bibliotecii în Societatea Cunoașterii? Declarația de la Viena semnată la conferința comună a Biroului European al Asociațiilor de Bibliotecari și Specialiști în Informare și Documentare (European Bureau of Library, Information and Documentation Associations, EBLIDA), o asociație-umbrelă independentă, alcătuită din biblioteci naționale, asociații și instituții din domeniul informării, documentării și arhivelor din Europa și Asociația Autorităților Naționale pentru Bibliotecile Publice din Europa (National Authorities for Public Libraries in Europe, NAPLE), o asociație non-guvernamentală internațională care are ca scop apărarea intereselor autorităților naționale de bibliotecă din Europa și promovarea principiilor și strategiilor privind activitatea bibliotecilor publice, care a avut loc în mai 2009, face patru recomandări în vederea consolidării rolului și potențialului serviciilor de bibliotecă din Europa în scopul susținerii Societății Europene a Cunoașterii. În linii mari aceste recomandări prevăd:

- Elaborarea Cărții Albe „Bibliotecile publice în Societatea Cunoașterii”, care să descrie rolul bibliotecii publice în Societatea Europeană a Cunoașterii, precum și să recomande și să încurajeze statele membre, să acționeze în interesul bibliotecilor lor;

- Înființarea unui Centru European de Cunoaștere pentru bibliotecile publice, care va oferi informații coordonate, de actualitate și de încredere asupra serviciilor furnizate de bibliotecile publice din toate statele membre ale Uniunii Europene și ale Zonei Economice Europene (EEA);

- Încurajarea proiectelor finanțate de Uniunea Europeană care promovează dezvoltarea bibliotecilor. Proiectele ar trebui să urmărească dezvoltarea unei infrastructuri europene de biblioteci, care s-ar adăuga proiectelor cu mare vizibilitate politică existente deja. Complementar acestor proiecte foarte vizibile de dezvoltare a bibliotecii digitale, trebuie dezvoltată și o infrastructură comună pentru bibliotecile publice, pentru a accelera asimilarea noilor servicii online create și a promova activ cetățenia europeană, precum și pentru a furniza oportunități de învățare;

- Să rezolve problemele de copyright prin eliminarea barierelor care vin în contradicție cu ideea dezvoltării unei societăți a cunoașterii. Este necesară o politică de copyright corectă, care să ia în calcul drepturile deținătorilor de copyright, dar care, în același timp, să stabilească excepții rezonabile pentru activitatea bibliotecilor.

Pentru a reuși într-o lume atât de mobilă, a ne ține la zi cu schimbările în toate domeniile care au vre-o tangență cu lumea bibliotecară trebuie să ne mișcăm rapid, să ne schimbăm noi și să anticipăm schimbarea altora. V-ați gândit vre-o dată, câți bibliotecari lucrează în bibliotecă fără să fie mulțumiți nici de ceia ce fac, nici de condițiile în care activează, nici de salariile pe care le primesc? Câți lucrează în bibliotecă ca niște condamnați și nu fac nici cel mai mic efort nici pentru a evada, nici pentru a schimba lucrurile în bine. Și atunci nu avem dreptul să ne supărăm, când ni se spune, că în bibliotecă au rămas să lucreze numai niște entuziaști irecuperabil care, cu trecerea timpului, rămân tot mai puțini sau niște ratați, care se tem să-și încerce puterile în alte domenii. Această imagine despre noi înșine nu poate să nu se răsfrângă asupra celorla cu care interacționăm. Iar ei sunt mulți, foarte mulți și imaginea bibliotecii la crearea căreia își aduc aportul și bibliotecarii se răsfrânge cu toată puterea negativă asupra bibliotecii și asupra profesiei. Și nu avem nici o garanție că nu se va găsi un alt bibliotecar, care să răspundă unui prim ministru la întrebarea „ce face?” cu „aștept să treacă ziua de lucru și să plec acasă”. Atunci, în anul 1999 când după o asemenea conversație a fost pusă problema comasării bibliotecilor publice cu bibliotecile școlare a fost nevoie de o luptă teribilă în care a fost pus la bătaie tot arsenalul de argumente în favoarea bibliotecii publice. Că s-a reușit atunci încă nu înseamnă că vom reuși și altă dată, mai ales în timpuri zguduite de tot felul de crize unde unicul argument este banul și când bugetul bibliotecii este primul cu care încep toate reducerile financiare.

Cele 15 biblioteci care au fost prezentate pentru etapa republicană a Concursului sunt următoarele:

1. Biblioteci comunale/sătești:

Biblioteca comunală Chișcăreni, raionul Sîngerei; Biblioteca Publică Crihana Veche, raionul Cahul; Biblioteca Publică Drăgușeni Noi, raionul Hîncești.

2. Biblioteci raionale:

Biblioteca Publică Raională „A.Donici” Orhei; Biblioteca Publică Raională „Vasile Alexandri” Telenești; Biblioteca Publică Raională „Î.P.S.Antonie Plămădeală”, Hîncești; Biblioteca Publică Raională „Mihai Eminescu”, Rezina; Biblioteca Publică Raională Anenii Noi; Biblioteca Publică Raională Rîșcani; Biblioteca Publică Raională „Dimitrie Cantemir”, Ungheni; Biblioteca Publică Raională „Tamara Isac”, Criuleni; Biblioteca Publică Raională Nisporeni, filiala copii.

3. Biblioteci municipale/orășenești:

Biblioteca Publică Orășenească Ocnița; Biblioteca Publică Orășenească „Petre Ștefănuță”, Ialoveni; Biblioteca Municipală „B.P.Hasdeu”, Chișinău.

Am lăsat ultima Biblioteca Municipală Chișinău pentru că ea unde n-ar sta tot prima este.

Din 35 rețele de biblioteci publice, cât numără rețeaua bibliotecilor publice din țară doar 15 (sau un pic mai mult de un procent din totalul de 1385 de biblioteci publice) au fost prezentate la etapa republicană a concursului. Nu vom face o analiză a dosarelor prezentate, pentru că deși sunt diferite după concepție și prezentare, în linii mari corespund condițiilor și criteriilor stipulate în Regulamentul de organizare și desfășurare a Concursului. Unicul lucru care trebuie precizat este că în procesul de evaluare s-au luat în calcul mai ales realizările anului 2009, deși juriul a fost conștient de faptul că imaginea nu se creează pe parcursul unui an. Etapa raională, municipală a concursului s-a consumat între 1 martie-30 decembrie 2009 și această perioadă a constituit marele interes. Toți bibliotecarii care au avut curajul să-și facă publică activitatea și s-o pună în vizorul unui juriu sunt conștienți de propria valoare și merită mulțumirile noastre.

Există factorii ai imaginii pe care bibliotecarii nu-i pot influența deloc sau îi pot influența doar într-o anumită măsură: spațiile, poziționarea strategică a spațiilor, dotarea cu mobilier și echipamente moderne de informare și comunicare etc. Există însă și alți factori de imagine pe care numai un bibliotecar bun îi poate face să lucreze în favoarea imaginii pozitive a bibliotecii: programul de funcționare, bazat pe necesitățile utilizatorilor din aria de servire; restructurarea și întreținerea spațiilor, amenajările interioare, extinderea și diversificarea serviciilor, experimentarea unor servicii inovaționale, care să intrige, să uimească, să ademească utilizatorii.

Foarte puțin explorat este un factor esențial al imaginii și anume relațiile cu publicul și respectiv atragerea membrilor comunității, a personalităților în crearea imaginii pozitive a bibliotecii.

O campanie de imagine dă rezultate deosebite mai ales dacă este legată de un jubileu, aniversare, lansarea unei monografii sau altă dată remarcabilă din activitatea bibliotecii. Exemple elocvente, la acest capitol, reprezintă Biblioteca Orășenească Ialoveni care și-a axat activitățile pe aniversarea de 60 de ani de la fondarea bibliotecii și lansarea monografiei Biblioteca Publică Orășenească „Petre Ștefănuță” Ialoveni și Biblioteca „Ovidius”, filială a BM B.P. „Hasdeu”, Chișinău, care în anul 2009 a marcat 15 ani de la fondare și care s-a plasat pe primul loc la etapa municipală a concursului.

Un adevăr ce s-a desprins din aceasta campanie de promovare a imaginii, și de care trebuie să ținem seama în viitor, este faptul că fără un program bine gândit și realizat literă cu literă, niște eforturi haotice sunt inutile sau foarte puțin relevante. Programul trebuie să se bazeze pe posibilitățile reale ale bibliotecii, dar și pe nivelul de inventivitate și creativitate a bibliotecarului.

Atunci, când pregăteam setul de materiale în ajutor, campaniei de promovare a imaginii, cele trei biblioteci: BNRM, BNC „Ion Creangă” și BM „B.P.Hasdeu” am recomandat și un program-cadru de activități.

În dosarele prezentate la Concurs acest program aproape că nu se regăsește, sigur cu câteva excepții. O excepție fericită reprezintă dosarul prezentat de BM „B.P.Hasdeu”, dosar, care este o adevărată valoare, este culmea responsabilității și un exemplu cum trebuie făcut un lucru pentru a-i asigura reușita. Este și un exemplu pe baza căruia poți învăța, și noi vom păstra acest dosar în colecția de non-publicații a Centrului de Informare și Documentare în Bibliologie, ca model de perfecțiune în elaborarea unei lucrări. Multe dintre formele și metodele biblioteconomice care s-au afirmat în activitatea Bibliotecii Municipale „B.P.Hasdeu” pot fi preluate de alte biblioteci și adaptate la condițiile și posibilitățile lor. Aici chiar nu este vorba de plagiat, ci de preluarea experienței avansate, care poate salva niște cheltuieli materiale și intelectuale, atât de deficitare astăzi.

Acest dosar este dovada grăitoare că biblioteca va rezista în timp, este un exemplu cum trebuie să fie o bibliotecă pentru a se impune comunității, este dovada că instituția bibliotecară este indispensabilă societății și implicit este o mână întinsă tuturor bibliotecilor publice, este, dacă vreți, avocatul de care au nevoie toate bibliotecile publice. Această bibliotecă, cu siguranță este prevestitorul bibliotecii 2.0 și este speranța că pe lângă un Chișinău 2.0 poate avea șanse de viitor și o Moldova 1.0.

Managerii superiori ai BM "B.P.Hasdeu" merită toată lauda, dar și toată grațitudinea noastră. În comunicarea prezentată la Simpozionul Științific "Anul bibliologic 2008" am prezentat argumente statistice care demonstreu că BM "B.P.Hasdeu" este lider național în dezvoltarea serviciilor de bibliotecă pentru public. Reușita din anul acesta vine să demonstreze că statisticile își au rostul lor și pot scoate în evidență nu numai cantitatea, dar și calitatea.

Cele trei strategii de imagine prin care a trecut BM "B.P.Hasdeu" în ultimii opt ani (2002, 2007, 2009) au avut printre scopurile principale afirmarea bibliotecii în comunitatea chișinăuiană și în cea profesională. Și una și alta au reușit cu prisosință. Datele statistice și rezultatele sondajelor de opinii demonstrează credibilitatea, fezabilitatea și succesul bibliotecii.

Este adevărat că posibilitățile Bibliotecii Municipale „B.P.Hasdeu”, Chișinău nu pot fi comparate cu posibilitățile altor biblioteci, fiecare filială aici este practic mai mare decât o bibliotecă raională, însă pentru aceasta sunt indicatorii de performanță care fac posibilă compararea activității bibliotecilor de diferite dimensiuni. Ca nivel de cultură instituțională, responsabilitate, schimbare de mentalitate și atitudini Biblioteca Municipală „B.P.Hasdeu” nu are egal și se impune ca model de viitor. BM și-a asumat responsabilitatea de a trasa un drum pe care celelalte biblioteci publice vor învăța să-l înnozeze în felul lor potrivit posibilităților, dar și creativității înăscute sau formate printr-un asiduu efort.

Atunci când lucrăm asupra acestui material mi-am amintit de basmul lui Geo Bogza despre nașterea lui Mihai Eminescu. Prin exemplul BM „B.P.Hasdeu”, bibliotecarii moldoveni pot să-și vadă sufletul, altfel spus imaginea de viitor sau culmea unde trebuie să ajungă și ce-i mai important cum și ce trebuie să facă ca să ajungă acolo.

La Seminarul Național 2008, care a trasat ca prioritate a domeniului biblioteconomic pentru anul 2009 promovarea imaginii bibliotecii publice în comunitate, doamna Lidia Kulikovski făcea la comunicarea Domniei Sale un Post Scriptum în care anticipa o temere vizavi de reușita campaniei. Citat: *“Mă tem pentru că orice program lansat la întruniri naționale se dovedește un balon mare, umflat de vorbe și promisiuni, iar undeva la o etapă balonul crapă și după bucuria cu care l-am acceptat vine dezamăgirea, amărăciunea de la nepăsarea autorităților și în final resemnarea neputinței noastre de a-i convinge”* și se întreba cu întrebarea lui Aureliu Busuioc din Hronicul găinarilor *“Până când vom fi atât de indiferenți și lăsători cu ceea ce ne aparține?...”* invocând în loc de răspuns un citat din același autor *“...asta-i soarta unui popor care refuză cu încăpățănare să-și toarne lumină în cap!”*.

Acum că am ajuns să punem punct acestui an, anume an, pentru că activitatea de promovare a imaginii nu se termină niciodată, să ne întrebăm fiecare în parte, dacă în limita responsabilităților ce ne revin am făcut tot ce a fost posibil, dacă am investit toată experiența, abilitățile, energia, profesionalismul pentru a adăuga valoare bibliotecii și a-i spori imaginea pozitivă în comunitate. Ca și în orice altă lucrare unii dintre noi au muncit și în rezultat și-au turnat lumină în cap, alții s-au mulțumit în postura de spectatori și acum nu rămâne decât să-și toarne cenușă. Unii au realizat lucruri frumoase și dosarele prezentate la Concurs stau mărturie, alții au mai ratat încă o șansă, din păcate din multe altele.

Fiecare aspect al activității bibliotecare este o parte componentă a imaginii, iar peste toate va trona întotdeauna bibliotecarul ca vector de imagine. Și pe acest aspect trebuie să insistăm și să ne întoarcem ori de câte ori va fi nevoie. De faptul dacă bibliotecarii vor vrea și vor ști cum să se schimbe depinde rezistența în timp a bibliotecii.

Dar dincolo de unele nedumeriri, esențial este faptul că în an de criză am reușit să păstrăm bibliotecile, să păstrăm potențialul intelectual și cu infrastructura intactă încă putem schimba imaginea și ajunge la cea pe care ne-o dorim. Avem în față o altă provocare, Biblioteca 2.0 și să sperăm că Anul Bibliologic 2010 va fi unul, care să ne bucure mai mult. Un Concurs presupune și menționarea celor mai buni. Însă, indiferent de valoarea materială a mențiunii, pentru profesioniștii adevărați nu mai puțin contează și valoarea morală. Pentru cei care au luat în serios această campanie și au muncit pe parcursul anului 2009 ca să răzbească mai în față, rămâne satisfacția lucrului realizat pentru afirmarea profesiei și contribuția adusă îmbunătățirii imaginii instituției pe care o slujim.

Concursul republican „Promovarea imaginii bibliotecii publice în comunitate” s-a terminat, însă lupta pentru promovarea imaginii pozitive a bibliotecii în comunitate continuă. Este lupta cu care suntem datori

profesiei și pe care nu avem dreptul să o pierdem.

Ediția viitoare a Anului Bibliologic va fi una aniversara - 20 de ani a unui Simpozion Științific care a însemnat mult pentru dezvoltarea activității bibliotecare în republică. Așa cum dezbaterile se vor axa pe mișcarea Biblioteca 2.0 ar fi frumos să ne facem un cadou și către această aniversare sau pe urmele ei să publicăm o culegere care să încapă toate experiențele reușite de implementare în activitatea bibliotecilor a serviciilor specifice Bibliotecii 2.0. Avem la dispoziție un an în care fiecare dintre cele 35 rețele de biblioteci publice să facă ceva concret, să adere la această mișcare care este ziua de maine a bibliotecii și un vector important de imagine.

OSOIANU, VERA. Bibliotecile în infrastructura informațională / Vera Osoianu, Elena Pintilei. – Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2011. – Nr. 2. – P. 43-44.

Atât de răspândită, afirmația „informația este putere” va fi mereu actuală și nu în zadar dreptul la informare este consfințit de Declarația Universală asupra Drepturilor Fundamentale ale Omului.

Țările care au înțeles acest adevăr au investit enorm în dezvoltarea accesului la informație și cel mai elocvent exemplu este cel al Japoniei, care se află pe cele mai înalte culmi în ceea ce privește dezvoltarea tehnologiilor moderne. Este adevărat că, tot Japonia oferă și cel mai convingător exemplu de ce se întâmplă atunci când nu deții toată informația necesară pentru inițierea și realizarea unui proiect de proporții. Lipsa informațiilor despre ce se întâmplă în lume într-un anumit domeniu a costat Japonia ani grei de muncă și miliarde de yenii atunci când a inițiat un amplu program de dezvoltare a computerelor de mare putere din dorința de a se impune ca forță principală în lumea informaticii. După eforturi intelectuale deosebite și resurse financiare aruncate în vânt, japonezii au constatat că tot ce-și propuseseră ei să realizeze era deja depășit de tehnologiile dezvoltate de americani.

Dezvoltarea spectaculoasă a Internetului și modernizarea rapidă a tehnologiilor de informare și comunicare au schimbat lumea, au schimbat comunicarea interumană, dar mai ales au schimbat totalmente căile și metodele de diseminare a informației. Toată lumea folosește poșta electronică, telefonul mobil, rețelele de socializare: Facebook, Flickr, Skipe, YouTube, etc. Tehnologiile oferă posibilități uluitoare de a găsi informația. În același timp, studiile arată că doar 31 % din căutări sunt încununate de succes. Utilizatorul trebuie să evalueze informația, să înțeleagă contextul în care informația este situată și să-și ajusteze în mod corespunzător interpretarea.

Pentru a exemplifica rolul TIC în diseminarea informației este suficient să invocăm evenimentele din 6-7 aprilie 2009. Protestele din 6-7 aprilie din Chișinău au devenit cunoscute lumii ca prima Revoluție Twitter. Ceva mai târziu presa mondială a vorbit și despre a doua revoluție Twitter, care a avut loc în Guatemala, Iran, etc. Întreaga mobilizare a protestatarilor s-a făcut cu ajutorul Internetului, mai exact a rețelei de socializare și informare Twitter.

Se consideră că în zilele de 6-7 aprilie 2009, rolul Twitter și a altor rețele sociale a fost enorm în mobilizarea protestatarilor și prezentarea evenimentelor. Rețeaua de socializare Twitter a fost o reală sursă de informare atât pentru populație cât și pentru televiziuni și agenții de presă. Nu numai oamenii simpli, dar și redactorii de știri au urmărit TwitterFall, Monilter, YouTube și Flickr pentru a se informa.

Revoluția Twitter a demonstrat că cei care încearcă să controleze și să blocheze informația au pierdut deja.

Însă, pe fondul discuțiilor generate de rolul TIC în diseminarea informației, s-a evidențiat foarte clar ideea, care trebuie să dea mari bătaii de cap, atât factorilor de decizie, cât și societății civile, idee care vizează faptul că într-o Moldova 1.0 un Chișinău 2.0 nu are nicio șansă. Inegalitatea digitală este vădit accentuată în defavoarea localităților din spațiul rural.

Este clar că pentru democratizarea societății sunt foarte importante tehnologiile moderne de informare și comunicare. Să vedem cum stăm la acest capitol în biblioteci, unde una dintre sarcinile principale este promovarea accesului la informația de orice tip și pentru oricine.

Avem în țară o infrastructură foarte serioasă care ar trebui să se ocupe de diseminarea informației, cu salariați plătiți din bani publici, deci din banii contribuabililor. În toate țările, bibliotecile publice servesc drept garant al protecției sociale în cultură. Condiția este să fie bine dotate cu resursele infodocumentare

necesare, cu tehnologii de informare și comunicare moderne, cu edificii corespunzătoare, cu personal instruit și pregătit pentru a face față tendințelor actuale.

Conform situațiilor statistice, recepționate și sistematizate de Centrul de Statistică și Sondaj BNRM, la 01.01.2010, din rețeaua bibliotecilor publice din țară, constituită din 1.385 de biblioteci, inclusiv Biblioteca Națională și Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, doar 202 biblioteci dispun de computere și doar 138 de biblioteci sunt conectate la Internet. Situația este mai mult sau mai puțin bună în municipiile Chișinău și Bălți, unde din 41 de biblioteci și filiale, 35 dispun de computere și sunt conectate la Internet. Destul de complicată este situația în centrele raionale și în orașe. Din cele 121 de biblioteci și filiale orășenești, doar 49 de biblioteci dispun de computere și 38 de biblioteci sunt conectate la Internet.

Marea problemă, însă, o constituie bibliotecile din spațiul rural. Din cele 1.221 de biblioteci comunale (sătești) doar 116 au computere și doar 63 de biblioteci comunale sunt conectate la Internet.

Sumbră situație, dacă luăm în considerare faptul că potrivit datelor furnizate de Biroul Național de Statistică, la 1 ianuarie 2009, din 3.567.500 de persoane cât constituia populația Republicii Moldova, 2.092.400, sau aproape 59%, locuiesc în zona rurală. În anul 2009 toate bibliotecile publice din spațiul rural, luate împreună, au achiziționat 26 de computere. Nu este complicat de calculat de câți ani ar fi nevoie pentru informatizarea bibliotecilor publice din spațiul rural. Astăzi se consideră că dacă nu ești pe Internet nici nu exiști. Cu doar 63 de biblioteci sătești conectate la Internet, satele noastre aproape că nu există. Sau, dacă există, puțini le pot găsi și pot afla o informație cât de succintă despre ele. Consultați la acest capitol enciclopedia online Wikipedia, cu care majoritatea căutătorilor de informații își încep căutarea. Doar niște „cioturi” (denumirea de „**ciot**” este dată în Wikipedia articolelor foarte scurte care conțin o cantitate minimală de informații) chiar și despre localitățile mari. Prezența localităților în spațiul virtual este o problemă pentru rezolvarea căreia nu trebuie finanțe suplimentare, ci doar bunăvoință și puțină muncă și bibliotecarii ar trebui să inițieze această activitate, implicând și reprezentanții primăriilor, profesorii din localitate, etc. Există atâtea posibilități de a scoate satele din anonimat și a le face mai vizibile.

Situația se complică și prin faptul că fondul de resurse infodocumentare din bibliotecile țării este vechi și cartea care ar trebui să lucreze pentru crearea personalității, în asemenea condiții lucrează mai degrabă la distrugerea ei. Dacă IFLA/UNESCO recomandă o rată medie de înnoire a fondului de publicații de 7-10 ani, apoi bibliotecile noastre au nevoie în medie de 50 de ani pentru acest scop. Dacă țările europene cheltuiesc în medie 14,7 euro pe cap de locuitor pentru întreținerea bibliotecilor, Republica Moldova cheltuie doar 0,35 bani.

Unica salvare ar fi un program național de informatizare a bibliotecilor din spațiul rural, sau obținerea unui grant de finanțare cu această destinație. Conectarea la Internet ar facilita accesul la toate tipurile de informații și la cunoaștere și ar contribui la procesul de democratizare.

Pornind de la ideea că într-o bibliotecă mică ar fi necesare, inițial, cel puțin două computere, unul pentru bibliotecari și unul pentru utilizatori și adăugând cheltuielile adiacente, constatăm că 30.000 de lei pentru fiecare bibliotecă ar constitui suma necesară pentru a pune baza infrastructurii informaționale a bibliotecilor publice din spațiul rural. Să mergem cu calculele și mai departe. Să înmulțim cele 1105 biblioteci publice, care nu au niciun computer, cu 30.000 de lei. Căpătăm un total de aproximativ 33 de milioane de lei sau 2,6 milioane de dolari.

Este mult sau puțin? Enorm de mult, dacă luăm în considerare criza care zguduie Europa și tot restul lumii. Dar, este și extrem de puțin, dacă admitem că informatizarea ar schimba fața satului, l-ar conecta cu restul lumii, ar contribui la difuzarea informației necesare și implicit la democratizarea societății, ar îmbunătăți comunicarea cu cei plecați la muncă (iar ei sunt atât de mulți), ar salva în final niște finanțe și ar îmbunătăți calitatea vieții oamenilor. Deci, informatizarea bibliotecilor publice sătești este o șansă reală spre o viață mai bună și cineva ar trebui să înceapă a depăna firul. Unde să fie începutul acestui fir?

Dacă stăm bine să ne gândim, cele 59 de procente din populație, care trăiesc în spațiul rural hotărâsc la alegeri destinul țării. Cine va avea satul de partea sa, va avea în mâini și destinul acestei țări.

Ucraina și România au primit în acest scop ajutorul Fundației Bill și Melinda Gates. Cu un asemenea început pot face față sarcinii pe mai departe.

Punctele de acces la informatic, care într-o anumită etapă au fost finanțate de Fundația SOROS au fost deschise pe lângă alte organizații decât biblioteca, lucru mai puțin înțeles, dacă invocăm faptul că promovarea informației este una dintre sarcinile principale ale bibliotecii. Este adevărat că majoritatea bibliotecilor au nevoie de alte spații decât cele pe care le dețin, de dotare cu resurse infodocumentare etc, dar când un copil nu este așa cum ar trebui, nu-l arunci la gunoi și faci altul, ci încerci să-l aduci în rând cu lumea și doar apoi te gândești la altceva. Este total greșit să ignorăm bibliotecile în favoarea altor structuri, care de

cele mai multe ori nu pot asigura durabilitatea.

Este cunoscut faptul că Finlanda, o țară doar puțin mai mare decât a noastră, este lider mondial în dezvoltarea multor domenii de activitate și aceasta în mare parte se datorează faptului că Finlanda este lider mondial în automatizarea proceselor de bibliotecă, lider mondial în arhitectura de bibliotecă, lider european în dezvoltarea serviciilor de bibliotecă. Este și firesc ca într-o țară unde bibliotecile sunt considerate infrastructura intelectuală a țării, aproximativ 80% din populație să dețină un card de bibliotecă. În SUA, în anul 2008, an de mare criză, 68% dintre locuitori aveau card de bibliotecă. Un studiu efectuat recent în Suedia atestă faptul că 91 % din populația țării consideră că bibliotecile sunt importante pentru o societate funcțională. Într-o societate cu o asemenea percepție a bibliotecilor și susținerea din partea statului este adecvată.

În țările cu puternice tradiții democratice, atât consumatorii de informații cât și producătorii lor au învățat că locul perfect pentru accesarea, depozitarea, dar și crearea informației este biblioteca. Aici poate fi găsită și informația de utilitate publică, și informația guvernamentală, și informația produsă de organele publice locale, unica excepție o constituie informația ce ține de securitatea statului. Nimeni nu-și stabilește ca obiectiv crearea de alte structuri care să se ocupe de diseminarea informației. Mai mult decât atât, unele țări pun în sarcina bibliotecilor și depozitarea informațiilor, generate de diverse structuri mass-media și chiar de persoane fizice. Biblioteca Națională a Germaniei, prin Legea bibliotecilor, are sarcina de a depozita și păstra pe termen lung și informația electronică, inclusiv paginile Web. Cât de realizabilă este această sarcină, ne va demonstra experiența acumulată.

Bibliotecile noastre raportează o medie de doar 23,6% din populația țării ca utilizatori ai serviciilor de bibliotecă, iar pentru a răspunde la întrebarea „De ce?” avem toate argumentele.

Este timpul să privim cu alți ochi aceste instituții de cultură, să investim în dezvoltarea bibliotecilor pentru ca mai apoi ele să întoarcă investiția, contribuind la dezvoltarea în alt ritm, a țării.

Acum trebuie să ne învățăm a trăi și a munci într-o Lume 2.0, dominată de tehnologii care nu mai sunt o oportunitate, ci un imperativ.

Spre deosebire de Lumea 1.0 unde informația este centralizată, protejată și controlată, poate fi scoasă din context și este impusă oamenilor indiferent dacă aceștia o solicită sau nu, în Lumea 2.0 informația este distribuită liber, iar oamenii aleg informația de care au nevoie și se abonează ca s-o primească.

Consumatorii de informații, mai ales cei din generația Net pot fi întâlniți tot mai frecvent în spațiul virtual și acest spațiu trebuie exploatat la maximă capacitate de către producătorii de informații și de către cei care au responsabilitatea promovării ei. Informația de calitate se transformă în cunoștințe, iar cunoașterea este temelia dezvoltării pe spirală care sporește progresul unei societăți.

Informația este putere. Vom reuși oare să-i convingem pe membrii societății și organele de decizie politică și financiară, de cât adevăr conțin spusele lui Alvin Toffler?

OSOIANU, VERA. Componentele imaginii, mijloacele de creare și întreținere a ei / Vera Osoianu // Biblioteca Septentrionalis : Buletin semestrial (Biblioteca Județeană, "Petre Dulfu", Baia Mare). – 2009. – An. XVII. – Nr. 1-2. – P. 3-10.

Imaginea bibliotecii, a bibliotecarului și a profesiei de bibliotecar în percepția comunității este o problemă foarte veche, dar mereu actuală și larg discutată pretutindeni în lume. Pe tot parcursul secolului trecut bibliotecarii au făcut eforturi enorme în vederea îmbunătățirii imaginii bibliotecii, care însă nu s-au încununat de prea mare succes.

În ultimii 20-30 de ani au fost publicate numeroase monografii, culegeri și articole în care tema a fost tratată sub cele mai diverse aspecte. Acum, de ordin mai recent, au apărut și numeroase site-uri în Internet, cele mai multe dintre ele încercând să spargă stereotipurile create în societate vizavi de bibliotecă și bibliotecar. Există și un șir de site-uri dedicate umorului bibliotecar, autorii cărora încearcă să demonstreze că bibliotecarii, nici pe departe, nu corespund stereotipului de persoane lipsite de simțul umorului, mereu încruntate, supărate, demodate. Pentru a sparge stereotipurile unii autori aplică abordări mult prea radicale de la bibliotecara din folclorul bibliotecar reprezentată de o femeie în vârstă, fără personalitate, cu ochelari și părul strâns la ceafa la una cu tatuaje, păr verde și inele în nas. Însă noile clișee nu corespund realității cum nu corespund, întocmai, nici cele din folclorul profesiei.

Imaginea pe care profesia de bibliotecar o are în comunitate se datorează în mare parte faptului că în literatura artistică, în filme, spectacole profesia noastră nu este prezentată ca o alegere reușită de viață respectabilă.

Cercetările mai recente atestă o ușoară schimbare spre bine a imaginii bibliotecii, la începutul acestui mileniu, odată cu răspândirea în biblioteci a Internetului și a tehnologiilor de informare și comunicare. Dar și aici părerile sunt foarte diferite, de la foarte optimiste la foarte pesimiste, potrivit cărora bibliotecarii pentru a rezista în timp se apucă să facă orice și nicidecum nu acceptă ideea că zilele le sunt numărate.

În avalanșa aceasta de păreri și supoziții, cert este faptul că savanții din străinătate nu au o părere unică nici asupra imaginii bibliotecii, care să ia în considerare multiplele funcții ale acesteia, nici asupra a însăși naturii imaginii, nici asupra măsurilor necesare pentru îmbunătățirea imaginii. Mai mult decât atât publicațiile de specialitate vehiculează ideea că însuși bibliotecarii n-au reușit să se apropie de înțelegerea problemelor privind imaginea lor în societate. Nu este claritate nici în problema dacă însăși bibliotecarii sunt responsabili de imaginea negativă sau în profesie este ceva ce văd cei din jur dar nu pot vedea și bibliotecarii. Și în final, nu este un răspuns clar nici la întrebarea privind conservatorismul ce se spune că-i caracterizează pe bibliotecari.

Despre imaginea bibliotecii în comunitatea locală, la noi, s-a vorbit mai puțin în ultimul timp deși nu putem afirma că biblioteci luate aparte n-au făcut eforturi mari pentru a-și crea o imagine favorabilă în comunitate sau a-și modela și corecta imaginea deja creată.

Este cunoscut faptul că instituția bibliotecară se ține pe patru piloni principali: spații, resurse informaționale, servicii oferite și personal care au partea lor de contribuție în crearea imaginii pe care biblioteca o are în societate.

Literatura de specialitate scoate în evidență imaginea în trei ipostaze: ideală, de oglindă și reală.

Imaginea ideală – este imaginea spre care tinde instituția și oglindește scopurile fundamentale ale activității, direcțiile și tendințele de dezvoltare.

Imaginea de oglindă – reflectă părerile bibliotecarilor despre cât de atrăgătoare este biblioteca pentru utilizatori, reputația bibliotecii, atenția de care se bucură din partea organelor de decizie și a populației.

Imaginea reală – oglindește atitudinea adevărată a diferitor categorii de cetățeni față de bibliotecă, nivelul de corespundere a calității servirii așteptărilor acestora, înțelegerea importanței bibliotecii pentru comunitate.

Este clar că imaginea reală și imaginea de oglindă nu corespund și nici nu poate corespunde imaginii ideale.

O bibliotecă aptă să ofere oricărui individ acces la valorile acumulate în timp și căi eficiente de regăsire a informației căutate – aceasta este imaginea ideală pe care biblioteca tinde s-o formeze în conștiința celor mai diferite grupuri sociale, de la reprezentanții structurilor de decizie și finanțatoare, la organizații non guvernamentale, sponsori, personalități distinse, studenți și terminând cu păturile mai puțin protejate ale populației: șomeri, casnice, pensionari, persoane cu dizabilități fizice și sociale etc.

Problema cheie care determină nu numai prestigiul bibliotecii dar și capacitatea de a face față concurenței și a demonstra că biblioteca este și trebuie să fie indispensabilă comunității este diversificarea serviciilor, dezvoltarea calității acestora și a nivelului de confort. Rezolvarea problemei este pusă tot mai frecvent pe seama răspunsurilor la cele mai diverse solicitări factografice; utilizarea tehnologiilor moderne de informare și comunicare, accesarea resurselor informaționale globale, redirecționarea exactă a utilizatorului spre alte surse de informare în cazul când biblioteca nu-l poate ajuta. Și aici este nevoie de atenție maximă pentru că noi venim dintr-o realitate unde cultura servirii clientului este încă la nivelul incipient, iar eșecul utilizatorului la o primă întâlnire cu biblioteca ar putea să-i taie dorința de a mai reveni aici ori într-o instituție similară. Numai prin respectarea acestor condiții poate fi formată imaginea bibliotecii de instituție modernă, montată temeinic în spațiul informațional global.

Pentru a se impune comunității, a demonstra că este indispensabilă și are tot potențialul pentru a îmbunătăți calitatea vieții membrilor comunității, biblioteca trebuie să-și facă publică prezența și să-și promoveze constant resursele, producția intelectuală și serviciile. Procedeele de publicitate variază ca tehnici, de la simple firme de pe clădiri cu denumirea bibliotecii și buclele cu orele de program și serviciile oferite de bibliotecă la metode mai sofisticate cum ar fi programele de marketing și utilizarea web site-urilor pentru promovarea resurselor, serviciilor și activităților. Strategia de marketing a bibliotecii trebuie să includă următoarele elemente:

– Utilizarea tehnologiilor de informare și comunicare;

- Relații cu mass-media;
- Implicarea comunității în activitatea bibliotecii;
- Participarea la viața comunității;
- Plasarea reușită a indicatoarelor exterioare și interioare;
- Marcarea unor aniversări și evenimente;
- Crearea web a site-ului bibliotecii; linkuri spre alte biblioteci și instituții adiacente;
- Rapoarte despre activitatea bibliotecii;
- Crearea unor societăți cum ar fi: „Prietenii Bibliotecii”; „Avocații bibliotecii”, grupuri de lobbyng;
- Activități de promovare a resurselor, serviciilor și producției intelectuale.

Activitatea de promovare trebuie să constituie axa programelor de activitate și are următoarele sarcini:

- formarea imaginii pozitive a bibliotecii în conștiința populației, organelor de decizie și finanțatoare, organizațiilor nonppppgguvernamentale, sponsorilor etc;
- informarea despre serviciile noi, oferite de bibliotecă;
- actualizarea și modernizarea serviciilor existente, convingerea utilizatorilor de necesitatea utilizării acestora;
- informarea utilizatorilor potențiali despre timpul, locul, condițiile serviciilor și activităților noi, despre schimbările în activitatea bibliotecii, graficul de funcționare etc.
- atenționarea potențialilor utilizatori despre importanța și accesibilitatea serviciilor oferite de bibliotecă, despre prețurile neesențiale la serviciile oferite suplimentar contra plată.

O formă foarte importantă de promovare a bibliotecii, producției intelectuale și a serviciilor oferite este reclama bibliotecară – informația despre bibliotecă, servicii, producție intelectuală cu scopul de a le face cunoscute utilizatorilor reali și potențiali și a stimula cererea la aceste servicii și produse. Unele izvoare situează reclama chiar pe primul loc în crearea imaginii pozitive a bibliotecii. Funcțiile reclamei de bibliotecă includ:

- formarea cererii la resurse, servicii și producția intelectuală a bibliotecii;
- popularizarea serviciilor informaționale.

Reclama are menirea de a oferi date despre particularitățile serviciilor, destinație și utilizatorii țintă, adresă, condițiile de recepționare și utilizare.

Cerințele de bază către reclama de bibliotecă sunt:

- diapazonul cât mai larg a utilizatorilor reali și potențiali;
- corespunderea necesităților și doleanțelor utilizatorilor;
- actualizarea permanentă;
- dinamism, laconism, operativitate;
- corespunderea realității;
- corespunderea necesităților pieței și intereselor diferitor grupuri de utilizatori.

Reclama trebuie să atragă atenția asupra serviciilor oferite și a producției intelectuale, să cointereneze utilizatorii și să-i convingă să le folosească. Conținutul reclamei trebuie să răspundă la următoarele întrebări:

- Ce se propune utilizatorului?
- Care sunt beneficiile serviciului propus?
- Unde, când și cum poate fi folosit serviciul propus?

La baza reclamei trebuie să fie identitatea organizațională a instituției, care contribuie la formarea imaginii pozitive a bibliotecii.

Identitatea organizațională a instituției este caracterizată de mai multe elemente:

- emblemă – imaginea grafică, cu care biblioteca însoțește producția editorială etc;
- logotip – simbolul textual – grafic care reprezintă denumirea completă, prescurtată sau abrevierea bibliotecii;

- deviză – o frază scurtă care exprimă misiunea bibliotecii sau ideea de bază a serviciilor propuse.

Emblema și logotipul alcătuiesc blocul de firmă al bibliotecii care se aplică pe toate publicațiile, materi-

alele de reclamă, plicuri, cărți de vizită, ecusoane, bilete de cititor etc.

Foaia cu antet trebuie să conțină: denumirea completă a bibliotecii, adresa, telefonul, faxul, pagina web, poșta electronică, logotipul, elemente grafice decorative.

Un prim pas în crearea imaginii pozitive a bibliotecii este crearea unui stil propriu, irepetabil. Culorile alese, reclama, logotipul, prezentarea vizuală a spațiului (în literatura de specialitate se vorbește tot mai mult despre conceptul de „cultură vizuală”) – toate trebuie să fie în armonie și subordonate unui stil unic. Chiar și alegerea florilor poate fi un element esențial. Florile decorative pot fi puse separat de florile de cameră cu efecte curative, care ar putea servi ca decor pentru o expoziție la această temă, de exemplu „Ecologia și viața”.

Pentru reclama bibliotecii se folosesc și suvenirele, insignele, calendarele de perete sau de buzunar, pixurile, maiourile etc, care sunt confecționate ca regulă către aniversări și alte date importante și sunt difuzate utilizatorilor reali și potențiali. Importanța acestui fel de reclamă crește dacă de rând cu imagini, fotografii, conține și adresa, programul de lucru, adresele filialelor, adresa paginii WEB.

Bibliotecile folosesc pentru a face reclamă edițiile periodice, posturile de radio și televiziune etc. Pentru a evita costurile destul de mari pentru aceste servicii se folosește reclama indirectă prin articole despre activitatea bibliotecii, interviuri cu bibliotecari, cititori, reprezentanți ai organelor locale de decizie; comunicate de presă despre evenimentele mai importante etc. Personalul bibliotecii trebuie să știe cum să folosească mass-media pentru a promova biblioteca și să răspundă solicitărilor mijloacelor mass-media, să fie capabili să scrie articole pentru presă, să posede tehnicile de vorbire în public pentru a putea acorda interviuri pentru radio și televiziune.

Un rol aparte în formarea imaginii bibliotecii joacă aspectul exterior și interior al spațiilor. În zilele noastre când multe instituții sunt nevoite să arendeze spații altor instituții și organizații, de multe ori reclama exterioară a arendașilor este mai aprinsă și mai bogată decât a proprietarului de drept. Design-ul interior, amplasarea rațională a reclamei interioare: expoziții, placate, anunțuri, condițiile confortabile pentru lectură în bibliotecă au partea lor de contribuție în crearea imaginii atractive a bibliotecii.

La formarea imaginii bibliotecii contribuie esențial și publicațiile bibliotecii, cum ar fi: ghidurile, bucele, pliantele, foile volante cu informații despre structura bibliotecii, componența resurselor informaționale, serviciile oferite. Informații de felul acesta pot fi publicate și în producția editorială: lucrări metodice, bibliografice etc.

Azi nici o bibliotecă oricât de mare ar fi nu poate activa în izolare. Nu este un secret faptul că numai cu puterile proprii bibliotecile nu mai pot face față sarcinilor care le au. În condițiile economice actuale biblioteca trebuie să știe cum să găsească drumul spre organele de decizie, în special spre cei de care depinde alocarea mijloacelor de finanțare. Numai bibliotecile cunoscute larg comunității și cu reputație favorabilă pot conta pe o finanțare corespunzătoare și susținere din partea organelor de decizie și finanțatoare.

La crearea bunei reputații a bibliotecii, atitudinii binevoitoare pentru bibliotecă și serviciile oferite din partea reprezentanților organelor locale, organizațiilor nonguvernamentale, partenerilor, concurenței etc. un loc aparte revine stabilirii unor relații corecte cu aceștea - public relations- activitatea de formare a imige-ului profesional prin folosirea informației veridice și operative: un complex de eforturi bine gândite și planificate pentru crearea unei atmosfere de înțelegere reciprocă între instituție și membrii comunității. Pentru ca acțiunile de PR să-și atingă scopul este necesar un program de marketing special, orientat anume la crearea imaginii.

Scopul principal al acțiunilor de relații cu publicul este promovarea rolului bibliotecii în societate, crearea imaginii bibliotecii de instituție modernă, indispensabilă societății, deschisă pentru toți cetățenii și organizațiile. Activități PR pot fi: aniversările de la fondarea bibliotecii, conferințe, lansări și prezentări de cărți, expoziții, diferite sărbători, concursuri etc. Pentru o mai mare audiență acțiunile de PR pot fi organizate în parcuri, piețe, străzi, muzee, librării, alte instituții. Relațiile cu diferiți parteneri întăresc poziția bibliotecii în comunitate.

Azi este foarte important nu numai să faci eforturi de a atrage atenția dar și a fi auzit. În acest sens bibliotecile trebuie să lucreze cu utilizatorii activi și cei potențiali pentru a-i familiariza cu resursele și serviciile oferite, manifestările organizate. În bibliotecă se încrucișează drumurile atât a celor care pot ajuta biblioteca cât și a celor care așteaptă ajutor de la bibliotecă. Biblioteca este practic singura instituție care oferă servicii gratuite cetățenilor.

Pentru toți membrii comunității biblioteca trebuie să prezinte comunicate de presă privind situația bibliotecii, serviciile noi, activitățile culturale, proiectele în parteneriat cu alte instituții etc; rapoarte de acti-

vităte atât tradiționale cât și expoziții-raport unde să fie prezentate toate momentele esențiale din activitatea bibliotecii, lista intrărilor noi, analize statistice, fotografii, lista publicațiilor în presă despre activitatea bibliotecii și a publicațiilor salariaților bibliotecii, lista sponsorilor. Sponsorii trebuie să știe în ce scopuri au fost cheltuite sumele alocate și să simtă gratitudinea bibliotecarilor pentru ajutorul acordat. Este foarte important ca bibliotecile să fie percepute ca parteneri egali, nu ca instituții care cer dar ca instituții care au multe de oferit comunității.

Un sondaj efectuat la 22 septembrie 2008, în SUA releva faptul că 68% dintre americani au card de bibliotecă. Este cea mai mare cotă înregistrată de la 1990 încoace de când ALA a început să efectueze evidența numărului de utilizatori înregistrați anual în biblioteci. Acum câțiva ani Raportul „*International library statistics: trends and commentary based on the Libecon data*” raporta 30% de utilizatori activi în țările Uniunii Europene. Cam tot atâta este și media înregistrată în Republica Moldova, în anul 2007.

Această creștere a numărului de utilizatori care folosesc serviciile bibliotecii se explică prin marea recesiune economică care are loc în SUA. Dar aceasta este doar o parte a problemei. O altă parte o constituie imaginea pe care bibliotecile americane o au în societate. Americanii în situație de criză s-au îndreptat spre biblioteci pentru că știu că aici pot găsi toată informația necesară și la sigur vor fi ajutați. Să ne amintim de aprecierea dată bibliotecilor de președintele SUA, George Bush, care menționa ca locul de lider în dezvoltarea economică pe care îl joacă SUA se datorează, în mare parte, și existenței unui număr enorm de 122 mii de biblioteci publice, bine organizate și echipate cu cele mai moderne echipamente de informare și comunicare. James H. Billington, directorul Bibliotecii Congresului, vorbind de biblioteci, menționa că „bibliotecile sunt pentru noi o religie”. Aceste afirmații vorbesc elocvent despre imaginea pe care o au bibliotecile pretutindeni în SUA. Ideea ce se desprinde de aici este că imaginea bibliotecilor depinde foarte mult de atitudinea față de ele a persoanelor influente, cu drept de decizie. La 2 decembrie, 2008 ALA a emis un comunicat de presă prin care președintele ales Obama este salutat pentru faptul că la întâlnirea cu Asociația Națională a Guvernatorilor a recunoscut efectul negativ al închiderii bibliotecilor asupra comunităților.

Vorbind despre reducerea bugetelor în cele 41 de State, Obama a menționat închiderea bibliotecilor ca una dintre măsurile drastice întreprinse pe alocuri pentru a balansa bugetele de stat.

Emily Sheketoff, directorul executiv al oficiului ALA din Washington, a menționat că este deosebit de important ca guvernatorii și membrii Congresului să înțeleagă că bibliotecile publice pot ajuta economia să-și revină, iar comentariile Președintelui ales, Obama, servesc pentru a aminti despre faptul cât de important este de a păstra bibliotecile deschise în aceste timpuri de grele dificultăți economice.

„Bibliotecile publice sunt gata să ajute comunitățile pentru a-și reveni din aceste greutăți economice” a afirmat dna Sheketoff. „Guvernatorii și primarii trebuie să se asigure că finanțele pentru aceste motoare economice (biblioteci) sunt la locul lor”.

În prezent 73% din bibliotecile din întreaga țară raportează că sunt unicii promotori de acces Internet gratuit în comunitățile lor. În mediul rural, rolul bibliotecii publice este și mai mare, așa cum 83% de biblioteci sunt unicii promotori de acces Internet gratuit.

Dna Sheketoff menționa și faptul că bibliotecile ajută americanilor să-și găsească o slujbă, să pregătească un rezumat, să învețe cum să folosească tehnologiile informaționale și încă multe altele.

Dacă în ultimii ani Biblioteca Publică Rezina a obținut sume considerabile pentru reparația bibliotecii este în mare parte datorită faptului că primarul crede cu adevărat că în Rezina biblioteca orașenească este „promotorul progresului” aprecierea îi aparține. Iar pentru a ajunge la această apreciere bibliotecarii au muncit mult pentru a câștiga proiecte de informatizare, de completare a fondului cu publicații noi, de reamenajare etc. Adevărat se spune că mai întâi trebuie să muncești pentru un nume ca mai apoi numele să muncească pentru tine.

Nu putem afirma că utilizatorii nu vin și în bibliotecile noastre. În anul 2007 numărul de cititori a crescut în comparație cu anul 2006 cu 158 mii. Însă, în același timp, fondul de publicații a scăzut cu aproape 211 mii, numărul împrumuturilor a scăzut cu 4 milioane 484 mii, numărul vizitelor – cu 578 mii. După o decepție de asemenea proporții, sigur, utilizatorii vor încerca să găsească alte căi de soluționare a necesităților de informare și documentare, iar oferta este deloc de neglijată și, din păcate, este în defavoarea bibliotecii.

Un avocat important al bibliotecii pot fi societățile „Prietenii bibliotecii”, unde sunt invitați oameni cunoscuți și respectați în mediul comunității: primarul, directorul școlii, personalități cunoscute, oameni prosperi de afaceri, descendenți din localitate. Practicile de calitate demonstrează eficiența prietenilor bibliotecii în colectarea fondurilor și susținerea generală. Prietenii bibliotecii ar putea organiza acțiuni de binefacere în favoarea bibliotecii. Pentru a ajuta biblioteca, casa de cultură, de exemplu, ar putea face de ziua bibliotecarului o discotecă la care biletul de intrare să fie o carte pentru bibliotecă. Pentru susținerea morală

a prietenilor bibliotecii pot fi instituite premii, diplome, mulțumiri în presă etc.

Un impact deosebit asupra creării imaginii pozitive a bibliotecii o are diversificarea și modernizarea serviciilor, implementarea tehnologiilor de informare și documentare în servirea utilizatorilor, dezvoltarea calității serviciilor oferite, aplanarea conflictelor între bibliotecar și utilizator etc.

Un loc aparte în crearea imaginii pozitive a bibliotecii revine prezenței acesteia în mediul virtual. Pagina WEB a bibliotecii este o sursă importantă de informare despre bibliotecă, colecțiile și resursele informaționale de care dispune, serviciile oferite etc. Din păcate încă foarte puține biblioteci dispun de acest instrument de comunicare cu utilizatorii și publicul larg, iar cei care dispun nu fac destulă publicitate acestui serviciu, încă puțin cunoscut. Studiul OCLC „*Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale*” relatează faptul că doar 1% dintre respondenți încep căutarea informației pornind de la pagina WEB a bibliotecii și toate din motivul că nici nu știu de existența ei și de resursele electronice disponibile în bibliotecă.

Extrem de importantă în crearea imaginii bibliotecii este ponderea bibliotecarului; gradul de instruire, abilitățile de a ajuta și a se face necesar.

Studiul OCLC „*Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale*” vorbește despre faptul că utilizatorii reclamă bibliotecii bibliotecari instruiți, erudiți, prietenoși, binevoitori și gata de ajutor.

Cu ani în urmă ALA a elaborat *Ghidul comportamentului de performanță pentru bibliotecarul de referință. publicat de către noi în lucrarea: Rigorile internaționale actuale ale organizării și funcționării bibliotecilor publice*. Acest ghid poate fi adaptat la condițiile noastre în așa fel ca fiecare bibliotecar să-l cunoască și să-l aplice în activitatea de zi cu zi.

Sondajul „*Cum să formăm imaginea profesională a bibliotecarului*” efectuat în anul 2005 în Rusia relevă faptul că 61% dintre respondenți apreciază foarte mult atenția bibliotecarului față de utilizator, 52% pun pe primul plan pregătirea profesională, 38% pun mare preț pe comportamentul bibliotecarului. Foarte interesante au fost răspunsurile utilizatorilor la întrebarea „Ce calități sunt incompatibile cu profesia de bibliotecar?”. Prevalență: dezinteresul față de utilizator și necesitățile lui de informare, incapacitatea de a comunica cu oamenii, încetineala, lipsa erudiției. Utilizatorii au menționat și faptul că prestigiul bibliotecarului scade și din pricina statutului social, deloc de invidiat, și care constituie motivul că bibliotecarii nu mai au încredere în importanța muncii pe care o prestează.

Studiul *Imaginea bibliotecii de provincie în comunitate*, efectuat acum câțiva ani în Rusia, relevă faptul că populația vede perspectiva bibliotecii în extinderea Internetului, actualizarea fondului de publicații, crearea bibliotecii electronice, crearea centrelor informaționale și de asistență pe diverse teme. Doar 7% dintre respondenți își imaginează biblioteca în viitor ca centru de recreare și comunicare. În imaginea locuitorilor de provincie biblioteca este percepută ca o instituție care nu poate face față realităților zilei și ritmului impus de modernizare, o instituție încă apreciată pozitiv de societate, dar solicitată în primul rând de elevi, sau persoane care nu sunt antrenate în câmpul muncii (pensionari, casnice, persoane cu dizabilități fizice și sociale). Pregătirea profesională a bibliotecarilor și cultura servirii sunt considerate punctele forte ale bibliotecii, iar printre cele mai mari neajunsuri sunt menționate deficitul informațiilor actuale, nivelul de confort, lipsa tehnologiilor de informare și comunicare.

Un rol aparte în formarea imaginii bibliotecii îl are modernizarea și diversificarea serviciilor, posibilitatea bibliotecii și abilitățile bibliotecarului de a satisface necesitățile de informare și documentare ale utilizatorului.

Pentru a atrage în bibliotecă potențialii utilizatori și ai menține pe cei actuali, biblioteca trebuie să fie atractivă și să facă față așteptărilor cetățenilor din aria de servire. Ultimele studii efectuate în lume atestă faptul că utilizatorii așteaptă să găsească în biblioteci nu numai resursele, serviciile și echipamentele necesare dar și o bibliotecă atrăgătoare ca spațiu fizic, sigur și bine amenajat, cu condiții confortabile, unde să fie liniște, curat, cald, luminos.

Studiul OCLC, menționat mai sus, relevă faptul că în plină eră informațională brândul bibliotecii rămâne a fi cartea, iar aceasta din simplu motiv că utilizatorii nu se așteaptă să găsească în biblioteci și altceva în afară de cărți. Biblioteca este o marcă dominată de nostalgie. Profesioniștii domeniului biblioteconomie și știința informării sunt chiar în derută. Într-o lume unde sursele de informare și instrumentele de căutare continuă să se răspândească și să crească în relevanță, pentru consumatorii de informații online cartea rămâne, încă, marca bibliotecii.

Însă tot studiul sugerează că există potențialul necesar pentru a extinde ori actualiza marca, și în esență a o întineri pentru a fi mai relevantă, a fi mai mult decât numai cartea.

Întinerirea mărcii bibliotecii depinde de abilitățile membrilor comunității bibliotecare de a reorienta

serviciile bibliotecii în așa fel ca bogatele resurse – tradiționale și digitale – pe care le administrează, să fie disponibile atât în format tradițional cât și virtual.

Problema bibliotecii este să-și definească clar locul relevant în infosferă, locul serviciilor și colecțiilor fizice și virtuale.

Implementarea tehnologiilor de informare și comunicare a oferit o nouă șansă bibliotecilor. Mânuite cu pricepere și eficiență, la capacitate maximă acestea pot schimba imaginea bibliotecii în comunitatea locală. Deși în literatura de specialitate din Occident există și voci care susțin că dezvoltarea rapidă a proceselor de informatizare nu atât au îmbunătățit situația bibliotecilor cât au acutizat unele întrebări și au dat naștere unor noi stereotipuri. Există temerea că automatizarea proceselor bibliotecare ar putea face munca bibliotecarului mai puțin relevantă. În pofida multiplelor concepții despre bibliotecă, în ultimul timp se conturează mai accentuat două: biblioteca - depozitar și biblioteca – centru de informare. Există voci, în special în instituțiile adiacente bibliotecii, care consideră că crearea centrelor de informare sunt eforturi disperate de căutare a unei noi imagini și a unui nou statut social pentru profesia de bibliotecar, lucru care nu este văzut cu ochi buni de profesioniștii domeniului de informare care se țin distanțat de bibliotecari, pentru a nu-și afecta imaginea proprie. Pe de altă parte centre de informare, precum Cable library, filială a Bibliotecii Orășenești Helsinki, centrul de informare de pe lângă Wayne State University sau convins la scurt timp după inaugurare că nu vor putea funcționa fără informația pe suport tradițional, acceptând varianta de bibliotecă hybrid, compusă atât din publicații tradiționale cât și resurse electronice și echipamentele necesare pentru accesarea lor.

Oricum, puținele biblioteci de la noi care au reușit să implementeze în activitate tehnologii de informare și comunicare s-au convins de importanța enormă a acestor noi instrumente de muncă. Un computer conectat internet poate deschide porțile comunității spre lume, iar o bibliotecă mică cu resurse modeste poate oferi aceeași calitate a serviciilor ca și o bibliotecă cu resurse enorme. Problema cheie a bibliotecilor actuale este că nu mai impresionează prin mărimea colecției și numărul utilizatorilor, ci prin modernizarea, accesibilitatea și calitatea serviciilor.

Bibliotecile pot construi viitorul localităților de provincie creând servicii pe care nici o altă instituție nu le poate oferi. Serviciile moderne și diverse pot avea un rol decisiv în vitalitatea localităților de provincie și în prevenirea marginalizării populației din aceste localități. Mediul virtual poate face enorm în această privință, nu întâmplător pretutindeni în lume sunt elaborate strategii și politici de lichidare a inegalității digitale.

Ca instituții de informare și cunoaștere, bibliotecile publice se numără probabil printre instituțiile din sectorul public care sunt implicate cel mai activ în revoluția digitală. În condițiile Erei Digitale bibliotecile se transformă din instituții mai mult sau mai puțin închise în instituții cu acces deschis. Organele locale care înțeleg rolul strategic al bibliotecilor în dezvoltarea comunității investesc în crearea condițiilor necesare pentru educare, instruire pe tot parcursul vieții, facilitarea creativității, incluziunea socială a tuturor categoriilor de utilizatori, care luate împreună pot favoriza creșterea bunăstării populației care trebuie să fie scopul final al tuturor acțiunilor organelor de decizie.

În ultimii ani se fac eforturi mari pentru dezvoltarea serviciilor virtuale și a activităților noi orientate spre utilizator, toate acestea creând o nouă imagine bibliotecii.

În Finlanda, de exemplu, 9 din 10 biblioteci publice oferă acces Internet și aproape toate îl oferă gratuit. Cataloagele bibliotecilor pot fi accesate prin Internet. Procesul de împrumut este automatizat, a crescut ponderea și respectiv utilizarea materialelor electronice, a început numerizarea publicațiilor care în condițiile bibliotecii publice are în primul rând scopul de a facilita accesul și apoi cel de preservare. Însă cunoscând posibilitățile oferite de TIC, nu încapă nici o îndoială că accesul și preservarea ar putea fi asigurate concomitent.

Un alt aspect, care va trebui explorat la maximum este consultanța la căutarea informației, folosirea enciclopediilor, dicționarelor, translațoarelor online. Serviciile de traducere din peste 20 de limbi, oferite de Google, site-ul Traduno.com nu te mai fac să pari neputincios în fața postărilor Internet care în marea lor majoritate sunt în limbi străine.

Foarte mulți dintre potențialii utilizatori ai bibliotecilor noastre au rude plecate la muncă în străinătate. A-i învăța să-și deschidă o poștă electronică este echivalent cu a le deschide o nouă cale de comunicare.

Atunci când cetățenii vor ști că toate acestea pot fi găsite și învățate în bibliotecă ea va deveni indispensabilă pentru ei.

Bibliotecarul va trebui nu numai să arate utilizatorului unde să caute informația, dar să-l ghideze în

procesul de căutare.

Bibliotecile deja se implică activ în instruirea pe tot parcursul vieții, deși încă n-au fost elaborate strategii și politici la nivel național pentru aceste servicii. Bibliotecile pot să-și elaboreze politici și programe proprii care se vor axa pe promovarea lecturii și promovarea alfabetizării informaționale. Promovarea cărții și a lecturii prin diverse metode specifice bibliotecii nu este o problemă pentru bibliotecarii noștri, deși întotdeauna este loc și de mai bine. Promovarea alfabetizării informaționale va fi mai complicată pentru că noi mai suntem încă la etapa când însăși bibliotecarii nu au abilitățile necesare pentru această activitate. Astăzi a nu fi în stare să folosești un computer sau să folosești avantajele oferite de Internet înseamnă a fi aproape analfabet și la sigur în afara societății. Reieșind din aceste motive, bibliotecarii vor trebui să ofere ajutor în folosirea computerului și altor echipamente deținute de bibliotecă, în folosirea Internetului, căutarea informațiilor necesare, clarificarea unor probleme ce țin de copyright etc. Aceste activități trebuie organizate împreună cu școlile, muzeele, casele de cultură, precum și alți parteneri.

Pentru a face față așteptărilor membrilor comunității biblioteca trebuie să se afirme ca: centru de instruire, centru de informare, centru de comunicare, centru de socializare, spațiu fizic unde utilizatorii să vină nu numai din necesitate dar și din plăcere. Esențial este ca bibliotecarul să știe să-și aleagă prioritățile bazate pe posibilități reale.

Fiecare salariat al bibliotecii își are partea sa de contribuție la formarea imaginii bibliotecii în comunitate. În așa fel, imaginea bibliotecii depinde de fiecare bibliotecar în parte precum și confortul psihologic al fiecărui bibliotecar depinde de imaginea pe care o are biblioteca. Pare un cerc închis. Dar deloc vicios.

Referințe:

Perception of Libraries and Information Resources, OCLC, 2005//www.oclc.org/reports

The 2003 OCLC Environmental Scan: Patterns Recognition// www.oclc.org/reports/2003

Kulikovski, Lidia. Activitatea editorială ca imagine a bibliotecilor //Buletinul ABRM. — 2007. — Nr. 2(6). — P. 10-11.

Coravu, Robert. Imaginea bibliotecii în mediul universitar. Strategii de optimizare [Resursă electronică] / Robert Coravu. — Disponibilă pe Internet : <<http://www.geocities.com/conanbibliotecarul/ComunicareBrasov.rtf>

Борисова, Ольга. Взгляд социолога на рекламу / Ольга Борисова // Библиотека. - 2007. - №. 9. - С. 58-60.

Матлина С. Г. Библионимика. Имя как символ и бренд библиотеки. (Постановка проблемы) / С. Г. Матлина // Научные и технические библиотеки. - 2007. - №. 4. - P. 5-14.

Стефановская Н. А. Имидж провинциальной библиотеки в общественном сознании / Н. А. Стефановская // Библиотековедение. — 2006. — № 2. — С. 34-38.

OSOIANU, VERA. Ghidul comportamentului de performanță pentru personalul serviciilor de referințe informaționale / Vera Osoianu / Biblioteca Septentrionalis : Buletin semestrial (Baia Mare). — 2009. — Nr. 1-2. — P. 18-19.

1.0. Accesibilitatea

Pentru a avea o tranzacție de succes, utilizatorul trebuie să fie sigur că bibliotecarul de referințe este capabil să-i acorde asistență și trebuie să se simtă confortabil când se adresează bibliotecarului pentru ajutor. Comportamentul inițial între bibliotecar și beneficiar va da tonul pentru întreg procesul de comunicare. Aceasta va influența considerabil nivelul interacțiunii între bibliotecar și beneficiar.

La această etapă a relației, bibliotecarul trebuie să-l trateze pe beneficiar cu bunăvoință și mult tact, să-l facă să simtă că este binevenit, să se simtă confortabil, și să fie excluse din comunicare starea de intimidare și confuzie.

Pentru a fi accesibil, bibliotecarul trebuie să respecte următoarele reguli:

– să abandoneze orice activitate pe care o avea înainte și să se facă disponibil pentru beneficiar;

- să stabilească contactul vizual;
- să confirme prezența cititorului printr-un zâmbet;
- să inițieze o discuție prietenoasă (să-și arate interesul față de utilizator, ridicându-se în picioare și îndreptându-se spre acesta); să țină cont de prezența altor beneficiari care-și așteaptă rândul; să rămână în fața clientului cât mai mult timp posibil;
- să circule prin aria de referințe, acordând asistență oriunde este necesar.

2.0. Interesul

Un bibliotecar de referință, de performanță trebuie să demonstreze un interes deosebit față de tranzacția de referințe, el își va adapta limbajul profesional la capacitățile de înțelegere și caracteristicile clientului, îi va furniza informații obiective centrate pe problema clientului, și îi va comunica ceea ce clientul trebuie să știe, nu ce ar dori bibliotecarul să audă clientul.

Pentru a arăta că este interesat, bibliotecarul trebuie:

- să evite transpunerea în starea emoțională a utilizatorului;
- să mențină contactul vizual cu utilizatorul pe tot parcursul tranzacției;
- să stabilească o distanță fizică confortabilă între beneficiar și bibliotecar;
- să semnaleze o înțelegere față de necesitățile beneficiarului încuviințând din cap sau prin comentarii și întrebări scurte;
- pe tot parcursul tranzacției, să nu arate că este grăbit;
- să își fixeze atenția asupra utilizatorului;

Utilizatorul prezent are prioritate față de cel care sună la telefon, dar ambii sunt tratați cu politețe.

3.0. Ascultător / întrebător

Interviul este inima tranzacției de referințe și este hotărâtor pentru succesul procesului. Bibliotecarul trebuie să fie eficient în identificarea necesităților de informare ale utilizatorului. Pentru comunicarea pozitivă, sunt necesare abilitați puternice de a asculta și întreba.

În calitate sa de bun interlocutor, bibliotecarul:

- comunică într-o manieră cordială, receptivă, care să încurajeze beneficiarul;
- permite beneficiarului să se exprime în limbajul său;
- are răbdare să asculte beneficiarul până la capăt;
- are dreptul de a reformula întrebarea, pentru a fi sigur că a înțeles corect;
- folosește tehnici de intervievare pentru a încuraja utilizatorul în căutarea informației.

De exemplu:

- Vă rog să-mi spuneți ceva mai mult despre tema Dvs.
- Ce informații suplimentare ați putea să-mi oferiți vizavi de tema Dvs?
- Cât de extinsă poate fi informația de care aveți nevoie?
- Unde ați mai căutat informația de care aveți nevoie?
- Ce ați găsit deja? Ce tip de materiale ați găsit deja?
- Ce tip de materiale vă interesează (cărți, articole, CD etc.)
- Aveți nevoie de informație curentă sau retrospectivă?
- Clarifică terminologia confuză și evită jargoanele excesive;
- Este obiectiv, nu discută valoarea sau natura întrebării.

4.0. Căutare

Procesul de căutare este segmentul tranzacției, în care comportamentul și corectitudinea se intersectează. Fără o căutare efectivă, informația dorită este puțin probabil să fie găsită. În căutarea informației, bibliotecarul trebuie:

- să selecteze termenii care reprezintă mai bine informația dorită; să explice utilizatorului strategia de

căutare;

- să consulte ghiduri, baze de date sau să ceară ajutor de la alți bibliotecari atunci când nu poate identifica de unul singur informația;
- să explice cum a folosit resursele electronice și cele în format tradițional;
- să ajute beneficiarul să selecteze informația mai importantă, în cazul în care a fost descoperită prea multă informație;
- să întrebe beneficiarul dacă nu are nevoie și de altă informație decât cea găsită în prima fază a căutării; să afle unde să trimită utilizatorul pentru o mai amplă căutare.

5.0. Continuitate

Tranzacția de referință nu se încheie când bibliotecarul a terminat discuția cu utilizatorul. Bibliotecarul este responsabil să determine dacă utilizatorul este mulțumit de rezultatele căutării și e responsabil să-l direcționeze spre alte surse, chiar dacă acele surse nu sunt în bibliotecile locale.

Pentru asigurarea continuității, bibliotecarul trebuie:

- să întrebe utilizatorul dacă răspunsul este complet. Să încurajeze utilizatorul să se adreseze serviciului de referință pentru asistența de mai departe;
- să consulte alți colegi dacă este necesară o expertiză suplimentară;
- să facă aranjamente, dacă este necesar, pentru utilizator, adică să îl ajute să găsească răspunsul la întrebare chiar dacă acesta a părăsit biblioteca;
- să încerce să se asigure că utilizatorul va primi asistența necesară, să explice persoanei care preia utilizatorul care sunt necesitățile acestuia și ce s-a făcut deja pentru a-i da un răspuns deplin;
- să faciliteze procesul și să-l pună pe utilizator în contact cu alte biblioteci sau agenții de informare, oferind celor din urmă cât mai multe detalii despre cerințele utilizatorului.

Adoptat după "Ghidul comportamentului de performanță pentru profesioniștii din serviciile de referință și informaționale" *American Library Association*

OSOIANU, VERA. **Statistica bibliotecară ca vector de imagine** / Vera Osoianu, Ecaterina Dmitric // *Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării*. – 2010. – Nr. 8. – P. 226-233.

Bibliotecarii care au careva tangențe cu recepționarea, sistematizarea, analiza, comunicarea și interpretarea indicatorilor statistici cunosc calvarul inerent fiecărui început de an. Însă odată puse la punct situațiile statistice se transformă într-un bun necesar, pentru că practic nici o mișcare importantă în activitatea bibliotecară nu se face fără implicarea statisticii.

Statistica de bibliotecă are menirea de a scoate în evidență natura multidimensională a serviciilor de bibliotecă și impactul instituției bibliotecare asupra societății. Pentru ca biblioteca să se dezvolte în corespundere cu tendințele moderne, informația despre funcționarea ei, atât cea statistică cât și cea factologică, trebuie să fie actualizată permanent și larg accesibilă atât decedenților politici, organelor finanțatoare cât și utilizatorilor reali și potențiali.

Turbulențele și crizele financiare din ultimii ani au sporit importanța statisticii de bibliotecă și a indicatorilor de performanță, folosiți tot mai insistent în demersul managerial. A crescut importanța acestora atât pentru managementul și funcționarea cu succes a bibliotecii cât și pentru a demonstra valoarea bibliotecii în fața utilizatorilor, instituțiilor adiacente, organelor finanțatoare, partenerilor etc. Nu poate fi tăgăduită nici valoarea statisticii ca avocat și instrument de lobby pentru a ilustra politicienilor, factorilor de decizie financiară, partenerilor rolul bibliotecilor în promovarea accesului la moștenirea culturală și științifică; contribuția la dezvoltarea societății; sprijinul proceselor democratice; micșorarea inegalității digitale; sprijinul în procesul de instruire pe tot parcursul vieții etc. Exploatate cu pricepere și îndemănare, datele statistice pot fi foarte convingătoare în negocierea bugetului la diferite niveluri de competență.

Statistica se impune tot mai mult ca un important și puternic instrument de management care ajută la

prezentarea, compararea și analiza rezultatelor activității instituției bibliotecare. Fără datele statistice este de neconceput transparența, controlul, stabilirea necesarului de resurse, măsurarea performanțelor, monitorizarea progresului activității, constatarea stagnării, elaborarea strategiilor și, cel mai important, conceperea politicii de dezvoltare a domeniului.

Pentru a demonstra importanța bibliotecilor în societate și rolul lor în dezvoltarea și prosperarea membrilor societății au fost efectuate mai multe studii, sondaje atât în țări luate aparte, cât și la nivel global.

Un Eurobarometru efectuat cu câțiva ani în urmă la solicitarea Comisiei Europene au preferințele culturale ale europenilor ce le clasifica în felul următor: frecventarea cinematografului – 2.03, frecventarea bibliotecii – 1.67, vizitarea monumentelor istorice - 1.65, mersul la evenimentele sportive – 1.64, etc. (4)

Este adevărat că, în ultimul timp, extinderea Internetului a încurcat puțin numărătoarea, acesta eclipsând un pic importanța preferințelor culturale și situându-se pe prim plan, dar biblioteca precede încă alte activități culturale, precum și mersul la evenimentele sportive care, lucru bine știut, antrenează resurse financiare colosale și fenomenul este deloc de neglijat. Studiul OCLC „Bibliotecile și resursele informaționale în percepția utilizatorilor”, efectuat în 2005 relatează faptul că 33% dintre respondenți au menționat, că după apariția Internetului în viața lor vin la bibliotecă mai rar. Vizionarea televizorului, frecventarea bibliotecii, lectura cărților, lectura ziarelor sunt patru activități de top, pe care respondenții le fac mai rar după ce au început să utilizeze Internetul.(3)

În anii 70 ai secolului trecut, UNESCO a început colectarea situațiilor statistice la nivel global, privind activitatea bibliotecilor, în anii 70 ai secolului trecut. La început a existat un singur formular care acoperea toate tipurile de biblioteci din țările membre UNESCO. La sfârșitul anilor 70 bibliotecile au fost grupate în trei categorii: biblioteci naționale și publice, biblioteci ale instituțiilor superioare de învățământ și școlare, biblioteci specializate. În anul 2000 UNESCO renunță, însă, la această activitate pe motiv că nu toate țările raportau datele solicitate, iar calitatea statisticii era mult sub nivelul așteptărilor.

IFLA a preluat ștăfeta și în încercarea de a asigura continuitatea, împreună cu Institutul pentru Statistică UNESCO (UNESCO Institute for Statistics), inițiază un șir de proiecte.

În anul 2003 a fost publicat raportul Statistica globală de bibliotecă, care se bazează pe datele prezentate de Institutul pentru Statistică UNESCO, compartimentul „Cultură și Comunicare”(„ Culture and Communication”). Un alt izvor care a stat la bază raportului a fost studiul „Statistica internațională de bibliotecă: tendințe și comentarii bazate pe datele LIBECON („International library statistics: trends and commentary based on the LIBECON data”).

Conform Raportului Statistica globală de bibliotecă la începutul mileniului trei în lume existau 569,627 biblioteci în serviciul publicului, cu un fond total de 35 miliarde unități tradiționale de păstrare, inclusiv 20 miliarde de cărți. Au fost raportați de asemenea 2,5 miliarde de utilizatori, 1,5 trilioane de tranzacții de împrumut, 8,7 trilioane de dolari SUA cheltuieli, și 1 000 000 de bibliotecari. Studiul mai prezintă informații despre resurse electronice disponibile în biblioteci, numărul de computere pentru utilizatori, inclusiv conectate Internet, dar așa cum aceste cifre reprezintă nivelul anului 2000, acum nu mai au nici o relevanță. Anume în acest domeniu în ultimii ani au avut loc cele mai spectaculoase schimbări. Marea majoritate a indicatorilor sunt prezentați după continente: Europa, Asia, America etc. și pot fi folosiți mai puțin pentru a demonstra niște lucruri comparabile la nivel național. În multe cazuri calitatea situațiilor statistice prezentate este îndoielnică. Mexic, de exemplu, raporta aproape de zece ori mai multe vizite decât împrumuturi.

Datele globale prezentate rămân însă în urma datelor statistice naționale disponibile în diverse țări. Deși standardele internaționale privind statistica de bibliotecă și indicatorii de performanță sunt larg folosite la nivel internațional, nu toate țările colectează aceleași date ori includ aceleași aspecte de activitate. Aceasta duce inevitabil la serioase lacune în datele furnizate de unele țări, fenomen ce complică realizarea unui tablou de ansamblu, iar situațiile statistice practic nu pot fi folosite pentru a opera careva comparații între țări.

În asemenea condiții cel mai valoros studiu internațional privind statistica de bibliotecă rămâne „International library statistics: trends and commentary based on the Libecon data” (Statistica internațională de bibliotecă: tendințe și comentarii bazate pe datele LIBECON). Publicat în iunie 2004, studiul completează Raportul Mileniului efectuat anterior și adaugă încă trei ani, respectiv 1999, 2000, 2001. Chestionarul LIBECON, în baza căruia a fost elaborat studiul menționat, a fost actualizat în conformitate cu prevederile noii ediții a Standardului ISO 2789 „Statistica Internațională de bibliotecă”. LIBECON a monitorizat în special activitatea țărilor membre ale Uniunii Europene, însă a inclus și țări precum SUA, Canada, Japonia, Coreea, Turcia etc. Prezența unor țări din afara Europei permit comparații cu comunități profesionale din afara continentului, lucru care nu s-a mai întâmplat anterior. Este o adevărată bază de date statistice inter-

națională.

În baza de date LIBECON figurează situațiile statistice privind activitatea bibliotecară în 32 de țări. Studiul este încă destul de prețios dat fiind faptul că alte statistici de nivel internațional mai actuale efectiv nu există. Cu ajutorul situațiilor prezentate în acest studiu poate fi urmărită starea de lucruri în diferite țări, pot fi efectuate comparații între țări, iar mediile diferitor indicatori la nivel internațional sugerează repere și tendințe pentru strategiile de dezvoltare ale domeniului. Numai în comparație cu situația de ansamblu bibliotecă sau serviciile oferite pot fi văzute din propria perspectivă.

În diferite țări statistica de bibliotecă încă este colectată diferit. Există un spectru larg de instituții care se ocupă de această problemă: ministere sau agenții guvernamentale, oficii naționale responsabile de colectarea statisticii, biblioteci naționale, asociații profesionale etc.

La noi această responsabilitate revine Bibliotecii Naționale, care după recepționarea și sinteza datelor statistice, prezintă materialul de sinteză Ministerului Culturii și Turismului, iar varianta contrasemnată de minister Biroului Național de Statistică a Republicii Moldova.

Ultimul chestionar în conformitate cu care sunt colectate datele statistice, la nivel internațional, a fost elaborat de UNESCO și IFLA și poate fi accesat la http://www.uis.unesco.org/template/pdf/cscl/Qre2007_Libraries_EN.pdf.⁽²⁾ Chestionarul solicită informații despre activitatea bibliotecilor publice și bibliotecilor instituțiilor superioare de învățământ. Datele solicitate sunt grupate în 6 compartimente principale și anexa Topul bibliotecilor, efectuată în baza a doi indicatori: număr de volume și număr de utilizatori. Compartimentele sunt prezentate în felul următor: Biblioteci: acces și facilități; Colecții; Activități de bibliotecă și evenimente; Utilizarea bibliotecii și utilizatori; Personal; Cheltuieli.

Majoritatea indicilor solicitați în Chestionar se regăsesc și în formularul 6-c Activitatea bibliotecilor publice: Raport statistic (anual) și respectiv în tabelul centralizator, care cumulează datele la nivel de municipiu, oraș, raion și în formulă finală la nivel național. Există însă și un șir de indici care lipsesc din statisticile noastre, dar care sunt considerați foarte importanți în alte țări de vreme ce au fost incluse în chestionarul IFLA-UNESCO. De menționat: numărul cataloagelor online, accesarea resurselor electronice gratuite, accesarea resurselor electronice contra plată, numărul cărților electronice (titluri). Un capitol care lipsește în statisticile noastre este: activități de bibliotecă și evenimente, care solicită numărul de evenimente și numărul activităților de instruire, respectiv numărul sesiunilor de instruire a utilizatorilor în vederea utilizării bibliotecii și a serviciilor informaționale și numărul de utilizatori care au participat la activitățile de instruire.

Instruirea utilizatorilor în vederea utilizării bibliotecii și a resurselor disponibile (și aici se au în vedere în primul rând tehnologiile moderne de informare și comunicare și resursele electronice), care de mai multă vreme se înscriu printre prioritățile bibliotecilor de peste hotare este o problemă fără prea mare contur pe la noi, parte pe motiv că echipamentele moderne încă nu și-au impus prezența în bibliotecile noastre, parte pe motiv că însăși bibliotecarii, care ar trebui să se ocupe de instruirea utilizatorilor nu strălucesc prea mult la acest capitol.

Cert este faptul că la o viitoare actualizare a formularului statistic 6-c va trebui făcută o ajustare care să reflecte solicitările ultimei variante a Chestionarului IFLA-UNESCO.

Suplimentar la datele din compartimentele menționate mai sus, Chestionarul IFLA-UNESCO solicită un TOP al bibliotecilor conform numărului de volume și numărului de utilizatori.

Chiar dacă colectarea statisticilor se face în baza Standardului internațional de statistică, datele raportate de diferite țări sunt greu de comparat pentru că nu toate definițiile sunt acceptate la nivel internațional. Nu sunt rare cazurile, când una și aceeași definiție este înțeleasă în mod diferit. Există și problema traducerii. Dar și în cazurile când definiția este unanim acceptată este greu de spus dacă este aplicată corespunzător. Sunt și indicatori de performanță care pot fi comparați cu ușurință, iar rezultatele sunt foarte elocvente. Studiul „International library statistics: trends and commentary based on the Libecon data” a prezentat și un top al țărilor cu cele mai bune biblioteci publice, luând ca bază 8 indicatori de performanță și anume: utilizatori ca procent din populație, vizite per capita, computere conectate Internet pentru populație, achiziții per capita, împrumuturi per capita, achiziționarea materialelor A-V per capita, personal, împrumuturi per bibliotecar, și ulterior cheltuieli pe cap de locuitor. Primul loc în top îl ocupă Finlanda, urmată de Danemarca, Estonia, Islanda și Anglia. Norvegia, Slovenia și Suedia se situează pe locul 6, Lituania pe locul 9, iar Irlanda, Japonia și Olanda pe locul 10. Interesant este faptul că inițial această gradare a fost efectuată fără a da prea mare importanță cheltuielilor pe cap de locuitor. Când ulterior a fost făcută o analiză a țărilor după nivelul de cheltuieli s-a descoperit că șase dintre țările care ocupă primele locuri în acest din urmă clasament și anume Danemarca, Finlanda, Islanda, Suedia, Olanda și Norvegia figurează și în topul țărilor

cu cele mai bune biblioteci și servicii pentru public, dovadă că pentru a dezvolta niște servicii de calitate este nevoie de un suport financiar corespunzător. De remarcat și faptul că topul este predominat de țările nordice, recunoscute prin susținerea acordată bibliotecilor publice de către autorități. Finlanda și Danemarca sunt țările cu cele mai bune biblioteci și servicii. Probabil că acestui studiu Finlanda îi datorează faptul că în ultimii ani a fost calificată ca lider european în ceea ce privește dezvoltarea serviciilor oferite de bibliotecile publice.

În *Programul cadru de activități și lucrări* în vederea promovării lecturii, elaborat și difuzat la Seminarul Național din 2007, au fost anunțate două concursuri: *Raionul, municipiul cu cele mai eficiente aplicări ale cuantumului guvernamental la completarea bibliotecilor (indicator de performanță: cheltuieli pe cap de locuitor pentru achiziția de publicații)* și *Biblioteca cu cel mai mare indice mediu de lectură*. La nivel municipal, raional, orășenesc totalurile urmau să fie efectuate de bibliotecile principale din rețea, iar la nivel național de către Biblioteca Națională.

În topul raioanelor cu cel mai bun indicator de performanță cheltuieli pe cap de locuitor pentru achiziția de publicații se situează :

Dubăsari – 8,71,	Ștefan Vodă 4,37
Căușeni – 8,39	Basarabeasca – 4,32
Chișinău – 7,11	Rezina – 4,11
Anenii-Noi – 6,24	Strășeni – 4,07
Nisporeni – 4,44	Telenești – 3,94

Clasarea raionului Dubăsari pe prima poziție în top a fost o surpriză plăcută mai ales dată fiind situația delicată a acestei localități. Raionul nu dispune de o bibliotecă publică raională și în aceste condiții această problemă a fost gestionată de șeful direcției cultură și specialistul principal responsabil de activitatea bibliotecilor. Așa cum activitatea de completare a bibliotecilor este centralizată, la achiziționarea publicațiilor a contribuit atât consiliul raional cât și primăriile. Raionul cu cea mai mică medie a acestui indicator de performanță este Cahul, cu 0,97 lei per capita.

În anul 2008 media indicatorului de performanță cheltuieli pentru achiziția de carte pe cap de locuitor în republică a constituit 3,35 lei (0,25 eurocenți).

Indicatorul cheltuieli total per capita a constituit – 21,8 lei sau 1,5 euro. Media în țările Uniunii Europene la acest indicator este de 14,71 euro per capita.

IFLA-UNESCO recomandă ca rată optimă de achiziții per capita 0,25 publicații sau 250 pentru 1000 de locuitori. Cifra înregistrată în bibliotecile publice din țară în anul 2008 a fost de 0,10.

Conform Hotărârii Guvernului Republicii Moldova Nr.1215 “Cu privire la cadrul de cheltuieli pe termen mediu (2006-2008)” în anul 2008 au fost prevăzuți 10 lei pentru un locuitor la articolul achiziția de publicații. După unele modificări a fost recomandată cifra de 7 lei. Până la urmă n-a fost alocată nici jumătate din suma preconizată în acest scop.

În ultimii ani bibliotecile din mai multe țări folosesc pentru a stabili necesarul de resurse financiare pentru achiziția de publicații următoarea formulă: numărul total al populației țintă înmulțit cu rata medie anuală a achiziției pe cap de locuitor (0,25) și înmulțit cu prețul mediu al unei publicații.

În situația aceasta concretă se evidențiază foarte clar rolul indicatorilor de performanță. Dacă am opera numai cu o situație statistică concretă și anume cheltuieli curente pentru achiziția de publicații n-am putea demonstra nimic și nici face careva comparații cu biblioteci de același tip, mărime etc. Atunci însă când vorbim de cheltuieli pentru achiziții curente pe cap de locuitor, situația reală se conturează foarte clar. Cu cât mai mare este acest indicator cu atât mai evidentă este grija organelor de decizie față de bibliotecă și implicit față de membrii comunității.

La Concursul *Biblioteca cu cel mai mare indice mediu de lectură* situația se prezintă în felul următor:

Chișinău - 57,74	Criuleni – 22,31
Cimișlia – 26,28	Anenii – Noi - 21,3
Strășeni – 23,18	Donușeni – 20,79
Telenești – 23,12	Ialoveni – 20,71
Briceni – 22,35	Taraclia – 19,95

În ultimii 10 ani indicele mediu de lectură a variat între 14 și 20. În anul 2007 media pe republică a constituit aproximativ 20. În anul 2008 media pe republică a fost de 24,22. Cel mai mare indice mediu de lectură 57,7 a fost raportat de BM „B.P.Hasdeu”. Această cifră, care se desprinde atât de mult de media pe republică și raioanele clasate pe următoarele locuri este oglinda celor 4393,4 de lei cheltuiți pentru achiziția de publicații în anul de referință, a ratei medii de înnoire a fondului de 13,7 ani, dovada unui stoc de publicații de înaltă calitate, a eforturilor bibliotecarilor și evident a imaginii bibliotecii în comunitate.

La limita de jos a clasamentului se află raionul Dubăsari cu 11,64 și raionul Glodeni cu 13,61.

Există o legătură foarte strânsă între următorii indicatori: fond total, achiziții pe parcursul anului de referință, împrumuturi, rata medie de înnoire a stocului, rata medie de circulație a fondurilor, indicele mediu de lectură etc. Relația dintre împrumuturi și achiziții este chiar mai strânsă decât cea dintre împrumuturi și fond total. Interpretarea acestor indicatori de performanță trebuie făcută în ansamblu dar aceasta, mai degrabă, în cadrul bibliotecilor concrete, pentru a face unele corectări în strategia de completare și implicit cea de finanțare și de stabilire a priorităților.

Calitatea colecțiilor unei biblioteci este oglindită în mare parte prin indicele mediu de circulație a fondului și indicele mediu de înnoire a fondului. În țările Uniunii Europene indicele mediu de circulație a fondului variază de la 5,58 în Italia la 0,20 în Grecia. Un indice mediu de circulație a fondului de nivel ridicat cum este cel din Italia, poate fi bun, dar numai până la un anumit moment, acesta poate fi argumentat printr-o calitate excelentă a achizițiilor curente și un fond total mereu actualizat, care să corespundă necesităților de informare și documentare ale utilizatorilor din aria de servire, dar poate fi și cauza unei biblioteci prea mici cu o ofertă prea săracă, a unor colecții învechite, lipsei activităților de marketing, când colecțiile sunt bune, dar utilizatorii nu sunt suficient de informați despre aceasta. La noi acesta a constituit 1,5 în 2006 și 2007 și 1,2 în 2008. La Biblioteca Municipală „B.P.Hasdeu” în 2008 indicele mediu de circulație a fondului a constituit 6,1, chiar mai mult decât în Italia, care deține recordul european la acest indicator.

Calitatea și gradul de actualizare a fondului pot fi verificate prin indicele mediu de înnoire a fondului, calculat prin raportarea fondului total de publicații la achizițiile pe parcursul anului de referință. Acest indice variază foarte mult de la bibliotecă la bibliotecă. În anul 2008 media din bibliotecile țării a constituit 49,7 mult peste media de 7-10 ani, recomandată de IFLA-UNESCO. Situația este mai bună la Biblioteca Municipală – 13,7. Media pentru țările Uniunii Europene este de aproximativ 17 ani. La capătul de jos al clasamentului se află raionul Edineț cu 178,76 ani.

Dat fiind specificul bibliotecii publice și colecțiile enciclopedice pe care le deține este esențial ca înnoirea stocului să se facă cât mai repede posibil. Numai așa cartea poate lucra pentru făurirea personalității și nu pentru distrugerea ei.

Utilizatorii ca procent din populație este un indicator care vorbește foarte elocvent despre imaginea și locul bibliotecii în comunitate. Studiul LIBECON raporta că în țările Uniunii Europe aproximativ 23,6% de populație folosesc serviciile bibliotecilor publice. Și acest indicator variază foarte mult de la țară la țară: de la 8% în Luxemburg și câte 10% în Germania și Austria la 56% în Anglia. De menționat faptul că în Anglia în ultimii ani a sporit foarte mult atenția opiniei publice și a decidenților față de biblioteca publică. A existat chiar și un raport elaborat de un grup de experți în frunte cu Tim Coates „A cui este responsabilitatea?” în care organele de decizie erau avertizate, că dacă atitudinea față de bibliotecile publice nu se va schimba, în următorii douăzeci de ani biblioteca publică va înceta să mai existe în formula cunoscută de noi astăzi.

Este interesant faptul că dacă în anul 2001 SUA raporta 21% de utilizatori activi ca procent din populație, un sondaj rezultatele cărui au fost făcute publice la 22 septembrie 2008 releva faptul, că 68% dintre americani sunt deținătorii unui card de bibliotecă. Este cea mai mare cotă înregistrată de la 1990 încoace, de când ALA (Asociația Bibliotecarilor Americani) a început să efectueze evidența numărului de utilizatori înregistrați anual în biblioteci. Sunt efectele crizei cu care se confruntă SUA, dar și a imaginii bibliotecii în comunitate.

În bibliotecile din țară media acestui indice a constituit 23,6%. Diferența dintre cota maximă de 38% la Dubăsari și 36% la Șoldănești și cota minimă de 18% la Chișinău și Strășeni, este foarte mare - 20%.

Pentru Chișinău ar putea servi drept justificare o suprasaturație de biblioteci: universitare, școlare, speciale plus cele două biblioteci naționale care împreună împart populația Chișinăului, dar și faptul că aici se efectuează cu strictețe evidența cititorului unic (cu același card utilizatorii pot folosi toate filialele bibliotecii). Raionul Strășeni situat în imediata apropiere a Chișinăului, cu o parte considerabilă din populație, care muncește aici ar avea și el suficiente argumente pentru acest indice sub media națională. Cât privește raioanele Dubăsari și Șoldănești probabil este necesară o analiză serioasă. În cazul când situația este reală merită toate felicitările.

Profesioniștii domeniului bibliotecar consideră că o repartizare optimă a bugetului trebuie să arate în felul următor: 33% cheltuieli de personal, 50% materiale și servicii și 17% alte cheltuieli. În realitate însă mai mult de jumătate din cheltuieli sunt cele de personal. Iar aceasta nu înseamnă decât că bugetul este foarte mic. Situația este caracteristică pentru toate țările și doar proporțiile sunt altele. Nici o bibliotecă din lume nu este finanțată așa cum și-ar dori sau cum consideră că este suficient.

Ar putea fi aici o problemă și anume un număr prea mare de bibliotecari. Să vedem. IFLA-UNESCO recomandă o unitate de bibliotecar echivalent normă întreagă la 2500 de persoane. Noi avem un bibliotecar la aproximativ 1500 persoane. La Biblioteca Municipală situația este un pic mai bună - un bibliotecar la aproape 1700. Un număr mai mare de bibliotecari decât cel recomandat de IFLA-UNESCO ar putea fi justificat dacă este însoțit de un număr mare de împrumuturi, vizite, referințe, evenimente culturale și științifice, activități de instruire a utilizatorilor etc.

Și pentru că tot am umblat la statistici am făcut și un top al bibliotecilor municipale, raionale, orășenești. Când vorbim de biblioteca raională se are în vedere numai biblioteca din centru de reședință a raionului. Faptul că nu toate bibliotecile orășenești au și statut de bibliotecă raională complică un pic lucrurile dar nu le face imposibile. În prezent în 11 raioane biblioteca orășenească nu are și statut de bibliotecă raională. Există justificări pro și contra, cert este faptul că rețelele de biblioteci publice nu mai sunt în aceeași formulă în toate raioanele. Așa cum dreptul de decizie îl au autoritățile locale unitatea în acest domeniu, în viitorul apropiat, va fi mai greu de asigurat.

Menționam mai sus că acest top este solicitat ca anexă la Chestionarul privind statistica de bibliotecă elaborat de IFLA-UNESCO. La baza topului sunt următorii indici: colecții și utilizatori pe parcursul anului de referință. Noi am indicat și populația țintă pentru a avea o înțelegere mai deplină a proporțiilor. Populația țintă este prezentată conform rezultatelor recesământului din 2004. Tabloul general arată după cum urmează:

	Populație			Fond total			Utilizatori	
1	Mun. Chișinău	618,34	1	Chișinău	1030,0	1	Chișinău	109,4
2	Mun. Bălți	147,1	2	Bălți	639,4	2	Bălți	30,7
3	Cahul	35,5	3	Soroca	189,4	3	Cahul	11,2
4	Ungheni	32,5	4	Cahul	162,6	4	Soroca	9,6
5	Soroca	28,4	5	Briceni	160,3	5	Drochia	6,3
6	Orhei	25,6	6	Rîșcani	121,8	6	Ialoveni	6,2
7	Comrat	23,3	7	Glodeni	121,2	7	Sîngerei, Ungheni	5,9
8	Ciadîr-Lunga	19,4	8	Drochia	117,8	8	Fălești	5,7
9	Strășeni	18,3	9	Ungheni	115,9	9	Hîncești	5,6
10	Căușeni	17,8	10	Rezina	113,2	10	Vulcănești	5,5

Din tabel se vede clar că proporțiile logice sunt respectate numai în municipiile Chișinău și Bălți, și parțial la pozițiile 3,4 și 5, în rest explicația logică își pierde din relevanță.

Anul acesta s-a încercat pentru prima dată un Top al rețelelor de biblioteci publice raionale, municipale cu cei mai buni indicatori de performanță. Unele rezultate ar putea să ne ducă la gândul că acestea sunt și bibliotecile cu cele mai bune servicii pentru public. Metodologia folosită la efectuarea clasamentului a fost cea aplicată în studiul LIBECON pentru clasamentul țărilor cu cele mai dezvoltate servicii pentru publicul larg de utilizatori. La baza topului au fost luați următorii indicatori:

- Utilizatori ca procent din populație;
- Vizite per capita;
- Împrumuturi per capita;
- Rata medie de înnoire a stocului;
- Indice mediu de circulație a fondului;
- Indice mediu de lectură;
- Cheltuieli pentru achiziții per capita;
- Cheltuieli total per capita.

Tabelul 1

Nr. d/o	Localitățile din R. Moldova	Numărul populației țintă	Achiziții per capita	Cheltuieli per capita pentru achiziții de publicații	Cheltuieli total per capita	Indice mediu de înnoire a fondului	Indice mediu de circulație a fondului	Indice mediu de lectură	Vizite per capita	Împrumuturi per capita	Utilizatori ca % din populație	Populație per capita bibliotecar (mii)
1	Mun. Chișinău	618,34	0,12	7,11	28,54	13,96	6,14	57,74	3,36	10,22	18	1,74
2	Mun. Bălți	147,1	0,05	1,28	30,45	85,26	0,92	19,13	1,5	4	21	3,01
3	Anenii Noi	83,2	0,12	6,24	23,65	35,82	1,02	21,3	1,93	4,12	19	1,81
4	Basarabesca	29,6	0,17	4,23	22,44	23,74	0,88	14,17	1,7	3,5	12	1,48
5	Briceni	77	0,07	1,27	19,43	76,94	1,1	22,35	1,93	5,37	24	1,46
6	Cahul	124,1	0,05	0,91	13,49	93,25	0,94	17,77	2,14	4,03	23	1,86
7	Căușeni	93,6	0,15	8,39	26,41	27,37	1,52	18,9	2,58	5,98	32	1,51
8	Călărași	80,3	0,13	3,91	23,08	27,77	0,92	14,33	1,31	3,09	22	1,58
9	Cantemir	63,6	0,08	3,58	14,25	93,05	0,62	14,25	2,01	4,13	29	1,2
10	Cimișlia	63,8	0,07	2,93	26,28	65,64	1,12	26,28	2,45	5,07	19	1,31
11	Criuleni	72,9	0,08	3,76	22,31	54,76	1,14	22,31	2,28	4,87	22	1,83
12	Dondușeni	46,9	0,05	2,75	20,79	135,86	0,99	20,79	3,27	6,03	29	1,43
13	Drochia	92,4	0,05	1,18	17,84	116,32	0,85	17,84	2,19	4,81	27	1,65
14	Dubăsari	35,4	0,2	8,71	11,64	19,82	1,14	11,64	2,22	4,38	38	2,09
15	Edineț	84,4	0,04	1,71	15,67	178,76	0,88	15,67	2,47	5,41	34	1,19
16	Fălești	94,4	0,08	2,97	15,76	61,69	0,93	15,76	2,12	4,16	26	1,46
17	Florești	92	0,13	1,77	16,91	41,07	0,88	16,91	2	4,41	26	1,3
18	Glodeni	63,6	0,07	3,17	13,61	101,47	0,54	13,61	1,55	3,83	28	1,18
19	Hâncești	124,3	0,08	3,63	18,66	64,44	0,78	18,66	1,67	3,65	20	1,58
20	Ialoveni	97,5	0,09	1,81	20,71	42,45	1,2	20,71	1,96	4,46	22	2,04
21	Leova	54,5	0,09	3,49	19,63	61,45	1,23	19,63	3,34	6,48	33	1,12
22	Nisporeni	67,8	0,13	4,44	19,29	30,23	1,54	19,29	3,13	5,98	31	1,31
23	Ocnîța	57,2	0,07	1,3	19,44	106,87	0,94	19,44	3,11	6,46	33	1,3
24	Orhei	126,6	0,11	3,72	19,73	40,82	0,92	19,73	2,46	3,96	20	1,43
25	Rezina	53,4	0,09	4,11	15,33	65,13	0,89	15,33	2,55	5,17	34	1,03
26	Rișcani	72	0,08	2,56	16,09	77,55	0,88	16,09	1,91	4,99	31	1,2
27	Singerei	94,8	0,1	2,47	19,87	36,97	1,31	19,87	2,77	4,49	23	1,76
28	Soroca	101,3	0,07	2,28	14,11	76,35	0,86	14,11	1,62	4,27	30	1,37
29	Strășeni	91,5	0,14	4,07	23,18	26,73	1,14	23,18	1,67	4,23	18	1,61
30	Șoldănești	44,6	0,1	3,08	17,24	63,1	1,24	20,4	3,7	7,5	36	1,12
31	Ștefan Vodă	73,4	0,13	4,37	19,9	36,9	0,93	19,9	2,36	4,37	22	1,64
32	Taraclia	44,9	0,05	1,09	19,96	120,7	1,28	19,96	2,64	6,85	34	1,16
33	Telenești	75,6	0,13	3,94	23,12	39,59	1,38	23,12	4,49	6,79	29	1,13
34	Ungheni	117,3	0,11	3,89	16,82	39,25	0,86	16,82	1,48	3,7	22	1,51
35	UTA Găgăuzia	159,8	0,09	1,4	17,36	47,22	0,93	17,36	1,53	3,73	21	1,69

Topul a fost efectuat în baza situațiilor statistice prezentate de cele 32 de localități raionale, municipale și Unitatea Teritorial Administrativă Găgăuzia. După calcularea indicatorilor de performanță au fost selectate bibliotecile clasate pe primele zece locuri la fiecare din cei opt indicatori de performanță menționați mai sus și s-a făcut clasamentul după numărul de apariții în topul celor 8 indicatori.

După calcularea indicatorilor de performanță (Tabelul 1) au fost selectate bibliotecile cu cele mai bune rezultate (Tabelul 2)

Tabelul 2

Populație		Utilizatori ca % din populație		Vizite per capita		Împrumuturi per capita		Achiziții per capita	
1		2		3		4		5	
Mun. Chișinău	618,34	Dubăsari	38	Telenești	4,49	Chișinău	10,2	Dubăsari	0,2
UTA Găgăuzia	159800	Șoldănești	37	Șoldănești	3,7	Taraclia	6,85	Basarabeasca	0,17
Mun. Bălți	147100	Edineț, Rezina, Taraclia	34	Chișinău	3,36	Telenești	6,79	Căușeni	0,15
Orhei	126600	Leova, Ocnîța	33	Leova	3,34	Leova	6,48	Strășeni	0,14
Hîncești	124300	Căușeni	32	Nisporeni	3,13	Ocnîța	6,46	Călărași, Florești, Nisporeni, Ștefan Vodă, Telenești	0,13
Cahul	124300	Nisporeni, Rîșcani	31	Ocnîța	3,11	Dondușeni	6,03	Chișinău, Anenii Noi	0,12
Ungheni	124100	Soroca	30	Sîngerei	2,77	Căușeni, Nisporeni	5,98	Orhei, Ungheni	0,11
Soroca	101300	Cantemir, Dondușeni, Telenești	29	Taraclia	2,64	Edineț	5,41	Sîngerei, Șoldănești	0,1
Ialoveni	97500	Glodeni	28	Căușeni	2,58	Briceni	5,37	Ialoveni, Leova, Rezina, UTAG	0,09
Sîngerei	94800	Drochia	27	Rezina	2,55	Rezina	5,17	Cantemir, Criuleni, Fălești, Hîncești, Rîșcani	0,08

Tabelul 2, continuare

Indice mediu de înnoire a fondului		Indice mediu de circulație a fondului		Indice mediu de lectură		Cheltuieli per capita pentru achiziții		Cheltuieli per capita	
6		7		8		9		10	
Chișinău	13,96	Chișinău	6,14	Chișinău	57,74	Dubăsari	8,71	mun. Bălți	30,5
Dubăsari	19,82	Nisporeni	1,54	Cimișlia	26,28	Căușeni	8,39	mun. Chișinău	28,5
Basarabeasca	23,74	Căușeni	1,52	Strășeni	23,18	Chișinău	7,11	Căușeni	26,4
Strășeni	26,73	Telenești	1,38	Telenești	23,12	Anenii Noi	6,24	Cimișlia	26,3
Căușeni	27,37	Sîngerei	1,31	Briceni	22,35	Nisporeni	4,44	Anenii Noi	23,7
Călărași	27,77	Taraclia	1,28	Criuleni	22,31	Ștefan Vodă	4,37	Strășeni	23,2
Nisporeni	30,23	Șoldănești	1,24	Anenii Noi	21,3	Basarabeasca	4,23	Telenești	23,1
Anenii Noi	35,82	Leova	1,23	Dondușeni	20,79	Rezina	4,11	Călărași	23,1
Ștefan Vodă	36,9	Ialoveni	1,2	Ialoveni	20,71	Strășeni	4,09	Basarabeasca	22,4
Sîngerei	36,97	Dubăsari, Criuleni, Strășeni	1,14	Taraclia	19,96	Telenești	3,94	Criuleni	22,3

Clasamentul bibliotecilor după numărul aparițiilor în top arată în felul următor:

Chișinău	7	Hâncești	-
Bălți	1	Ialoveni	2
Anenii-Noi	4	Leova	4
Basarabeasca	3	Nisporeni	6
Briceni	2	Ocnița	3
Cahul	-	Orhei	-
Căușeni	7	Rezina	4
Călărași	2	Râșcani	1
Cantemir	-	Sîngerei	3
Cimișlia	2	Soroca	1
Criuleni	1	Strășeni	5
Dondușeni	3	Șoldănești	2
Drochia	1	Ștefan-Vodă	2
Dubăsari	4	Taraclia	5
Edineț	2	Telenești	7
Fălești	-	Ungheni	-
Florești	-	UTA Găgăuzia	-
Glodeni	1		

A fost o mare surpriză faptul, că în clasament n-au nimerit mai multe rețele puternice de biblioteci cu tradiții frumoase în domeniu, unele dintre ele nu figurează în top nici la unul dintre indicatorii luați la bază. Rețelele de biblioteci care nu s-au regăsit nici la unul dintre indicatori printre primii zece, trebuie să facă o analiză serioasă a activității pentru a depista golurile, care urmează a fi redresate. Ar putea să fie vorba despre o problemă de funcționare a rețelei de biblioteci pentru că în topul bibliotecilor municipale, orășenești prezentat mai sus multe dintre bibliotecile care nu figurează aici, figurează printre bibliotecile cu cel mai mare număr de utilizatori sau cea mai mare colecție de publicații. Studiul semnalează niște probleme, iar cei vizați ar trebui să vină cu rezolvarea. Poate după acest model fiecare bibliotecă raională ar trebui să facă o analiză similară a activității în ansamblu pe raion.

După selectarea celor 10 biblioteci care au figurat de mai multe ori pe primele 10 poziții și repartizarea pe locuri, situația arăta după cum urmează:

Raionul, municipiul	Nr.de apariții în clasament	Locul 1	Locul 2	Locul 3
Chișinău	7	4	1	2
Căușeni	7	1	1	2
Telenești	7	1	-	1
Nisporeni	6	-	1	-
Strășeni	5	-	-	1
Taraclia	5	-	1	1
Rezina	4	-	-	1
Leova	4	-	-	-
Dubăsari	4	2	1	-
Anenii-Noi	4	-	-	-

Raionul Leova, care nu apare nici o dată pe locul 1, 2 și 3 ocupă trei poziții pe locul 4.

Raionul Anenii-Noi, care, de asemenea, nu apare pe locurile 1, 2 și 3 apare cu o poziție pe locul 4 și restul de la locul 5 în jos.

Clasamentul obținut în final arată în felul următor:

1. Chișinău	6. Nisporeni
2. Căușeni	7. Strășeni
3. Telenești	8. Rezina
4. Dubăsari	9. Leova
5. Taraclia	10. Anenii-Noi

În lumea bibliotecară internațională nu există un consens real în privința faptului cum ar trebui să arate niște servicii de bibliotecă cu adevărat bune, însă cei opt indicatori de performanță care stau la baza Topului scot în evidență situații foarte reale și arată clar aspectele pozitive ale activității, dar și unde este loc de mai bine. De menționat faptul, că și aici, ca și în studiul LIBECON, cinci dintre bibliotecile, care au nimerit în topul celor mai buni, figurează și în topul celor mai buni la indicatorul de performanță cheltuieli total per capita, iar opt se regăsesc și în topul celor mai bune rezultate ale indicatorului cheltuieli pentru achiziții per capita. Ce dovadă mai bună că niște servicii de calitate necesită și o finanțare corespunzătoare.

Deși sunt și niște momente la care va trebui să mai meditam, clasamentul nu surprinde prea mult și acum chiar putem vorbi despre BM „B.P.Hasdeu” ca despre liderul național în dezvoltarea serviciilor de bibliotecă pentru publicul larg. Tabloul de mai jos oferă perspectiva de ansamblu a locului pe care bibliotecile din Moldova îl au în comparație cu țările Uniunii Europene și recomandările IFLA-UNESCO. Este evident că aspectele slabe sunt cele legate de finanțare.

Pe cap de locuitor	UE	Moldova	Recomandări
Colecții total	2,2	4,7	1,5-2,5
Achiziții	0,13	0,10	0,25
Împrumuturi	4,9	5,7	
Cheltuieli	14,71euro	1,5 euro	
Utilizatori ca procent din populație	25,3%	23,6%	
Circulația fondului	2,2	1,2	
Rata medie de înnoire a stocului	17 ani	49,7	7-10 ani

Cea mai grea situație este cea legată de rata medie de înnoire a fondului, dovadă că publicațiile din bibliotecile noastre sunt mult sub nivelul calității care ar trebui să fie inerente unei biblioteci publice. Alte recomandări IFLA-UNESCO:

- un bibliotecar cu normă întreagă la 2500 populație;
- 0,5%-1% din bugetul total al bibliotecii să fie alocat pentru instruire;
- un minim de 2500 cărți pentru o bibliotecă sau filială.

Statisticile nu întotdeauna prezintă situația exactă. De cele mai multe ori cifrele cu care operăm sunt relative. În ultimii ani, în lumea bibliotecară se operează tot mai mult cu indicatorii de performanță și numai așa profesioniștii domeniului își pot vedea bibliotecile în raport cu altele, și pot ști spre ce ar trebui să tindă, care sunt și cum arată înălțimile ce urmează de cucerit.

Comarate cu anul trecut, situațiile statistice n-au înregistrat o schimbare spectaculoasă care să poată fi justificată prin campania extensivă de promovare a lecturii prioritare în anul 2008. Ar fi prea simplist dacă am putea interpreta cifrele în acest fel.

În anul 2008 indicii principali de activitate au înregistrat chiar o ușoară descreștere în comparație cu anul 2007 și au constituit: 17120,0 – fondul total de publicații; 344,3 – achiziții noi pe parcursul anului; 20527,0 – împrumuturi; 847,7 – utilizatori; 8619,4 – vizite. Dar pe parcursul Anului Bibliologic 2008 au fost făcute niște eforturi suplimentare, au fost diversificate formele și metodele de activitate, au fost acumulate experiențe noi, au fost puse probleme, chiar dacă unele au rămas încă fără răspuns. Înarmați cu tot ce-a ieșit

mai bun profesioniștii domeniului trebuie să-și facă datoria și prin promovarea lecturii și a informației, cele două mari activități care stau la baza funcționării bibliotecii și care constituie motorul motrice al instituției bibliotecare să dea acesteia noi valențe și noi dimensiuni.

Referințe:

1. Anuarul statistic al Republicii Moldova, 2007. – Chișinău: Statistica, 2007. – 560 p.
 2. Chestionary on library statistics // http://www.uis.unesco.org/template/pdf/cscl/Qre2007_Libraries_EN.pdf.
 3. David Fuegi, Martin Jennings. International library statistics: trends and commentarz based on the Libecon data. – June, 2004 // www.libecon.org
 4. Global Library Statistics 1990-2000 // www.ifla.org/III/wsis/wsis-stats4pub_v.pdf
 5. Recensământul populației 2004: Culegere statistică. – Chișinău: Statistica, 2006
- *Indicatorii de performanță au fost calculați în baza Formulelor 6-c Bibliotecii publice(2008) și a Tabelelor centralizatoare, prezentate de bibliotecile raionale și bibliotecile municipale (pot fi consultate în Departamentul Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie).

PANICI, ALLA. Metode, soluții și standarde de stocare a informației privind resursele electronice și non-publicațiile / Alla Panici // Cercetare și dezvoltare în bibliotecile naționale ale României și Republicii Moldova. - București ; Chișinău : volum de lucrări științifice. – București ; Chișinău, 2008. – P. 67-73.

Resursele electronice

Dezvoltarea impetuoasă a creării și extinderii purtătorilor de informații în format electronic a generat apariția unor metode diverse de stocare a datelor privind resursele electronice (RE), acumulate în colecțiile unei biblioteci sau în spațiul virtual, pe care l-au creat tehnologiile informaționale avansate. În prezent, în bibliotecile Republicii Moldova sunt cunoscute și utilizate mai multe metode și reguli pentru descrierea resurselor electronice:

- Standardul internațional de descriere bibliografică a resurselor electronice - ISBD (ER), care poate fi consultat pe site-ul IFLA la adresele:

- <http://www.ifla.org/VII/sl3/pubs/isbd.htm#l> – în limba engleză

- <http://www.ifla.org/VI/3/ndl/isbdlist-ro.htm> – în limba română

- Standardul interstatal ГОСТ 7.1-2003 «БИБЛИОГРАФИЧЕСКАЯ ЗАПИСЬ. БИБЛИОГРАФИЧЕСКОЕ ОПИСАНИЕ. Общие требования и правила составления», elaborat conform ISBD (ER) și acceptat de către Serviciul de Standardizare și Metrologie al Republicii Moldova, „Moldova-Standard”, ca instrument pentru reglementarea și uniformizarea descrierilor bibliografice în instituțiile bibliotecare și științifice din Republica Moldova: http://www.arbicon.ru/downloads/pdf/std7_1_2003.pdf

- Dublin Core, inițiat de OCLC (dublincore.org). Standardul a fost elaborat în 1995 la Dublin (Ohio, S.U.A.). “Core” reprezintă nucleul care indică norma și unitatea elementelor comune pentru descrierea celor mai diverse resurse electronice.

- Sunt cunoscute aproximativ încă zece „stiluri” (reguli) de descriere a resurselor electronice. Lista acestor reguli este publicată pe site-ul IFLA (<http://www.ifla.org/l/training/citation/citing.htm>). Regulile au fost elaborate în special de instituții și organizații profesionale americane, printre care cele mai cunoscute sunt American Psychological Association (www.apastyle.org) și Modern Language Association (www.mla.org).

Mult vehiculat și discutat pe parcursul ultimilor ani, Dublin Core necesită o analiză comparativă cu standardul IFLA de descriere bibliografică a resurselor electronice. Structura Dublin Core Metadata Elements (DCMES) include 15 elemente de metadata:

1. Title (titlul sau vedeta de subiect);
2. Creator;

3. Subject (tema, subiectul resursei descrise);
4. Description (descrierea resursei);
5. Publisher (editorul);
6. Contributor (participant la ediție);
7. Date (data);
8. Type (tipul);
9. Format (formatul documentului);
10. Identifier (identificator);
11. Source (sursa, URL);
12. Language (limba);
13. Relation (relații);
14. Coverage (acoperire);
15. Rights (dreptul de autor).

DCMES expune opțiuni total opuse descrierilor bibliografice tradiționale a resurselor electronice. Conform concepției creatorilor DCMES:

- fiecare Webmaster, creator de site-uri, trebuie să includă în structura pagini Web (în regiunea metadatelor) elemente destinate descrierii resurselor electronice: conținutul și datele de editare (apariție) (vezi **elemente DCMES, prezentate anterior**);

- fiecare pagină Web trebuie să fie precedată de acest set de elemente. **Conceptul Dublin Core Metadata Initiative** (DCMI) permite ca descrierea resurselor să fie realizată de creatori de site-uri de diverse specializări. Ordonarea metadatelor (date structurate despre date) necesită calificare și cunoștințe în domeniu, de care nu dispun creatorii de site-uri. Dublin Core oferă soluții simplificate de structurare a metadatelor și din acest motiv efectuarea descrierii și administrării resurselor electronice conform DCMI lasă de dorit, fiind selectivă, parțială și superficială, chiar de proastă calitate.

În consecință, o asemenea descriere și administrare a resurselor electronice nu satisface cerințele sofisticate ale utilizatorilor; prin urmare, cea mai rezonabilă soluție pentru descrierea bibliografică a documentelor este utilizarea conceptului oferit de IFLA și adoptat și de GOST 7.1-2003.

Conceptul IFLA, tratat în ISBD(ER) și GOST 7.1-2003 oferă posibilitatea catalogării „manuale”, de o maximă profunzime bibliografică, analogă catalogării cărților în bibliotecă, dar necesită timp îndelungat și eforturi intelectuale profesionale. Este bine cunoscut și faptul că resursele online sunt efemere, până să fie catalogate pot să își piardă actualitatea sau chiar să dispară. Conceptul IFLA (inclusiv GOST 7.1-2003) este o soluție costisitoare de administrare a resurselor electronice. Există doar un singur avantaj: *rezultate de înaltă calitate la căutare, obținute grație punctelor de acces: bibliografice și de autoritate (nume, titluri, noțiuni, cote de indexare)*.

Din punctul de vedere al catalogării, resursele electronice pot fi tratate în funcție de accesibilitate:

- cu acces local (tangibile)
- cu acces la distanță (intangibile sau delocalizate).

Resursele electronice sunt în acces local în cazul în care un suport fizic poate fi manipulat de către utilizator. Un astfel de suport (de exemplu un disk/disc, o casetă, un cartuș) poate fi introdus de către utilizator într-un calculator sau într-o componentă periferică atașată unui calculator.

Resursele electronice sunt în acces la distanță în cazul în care suportul fizic nu poate fi mânuit de către utilizator; de regulă accesul se face doar prin utilizarea unui instrument de tip input-output (de exemplu un terminal), conectat la un sistem informatizat (de exemplu o resursă online) sau prin consultarea resurselor stocate pe o unitate de disc sau alt mediu de stocare.

Zonele descrierii bibliografice pentru resursele electronice: Schema ISBD (ER)

Notă:

Fiecare zonă, cu excepția zonei 1, este precedată de un punct, spațiu, linie, spațiu (. -)

** - Elemente repetabile*

Zona	Punctuația recomandată care precede (sau încadrează) elementele	Elementul
1. Zona titlului și a mențiunii de responsabilitate	[] = : / ;	1.1 Titlul propriu-zis 1.2 Desemnarea generală a materialului (opțional) *1.3 Titlul paralel *1.4 Informații la titlu 1.5 Mențiuni de responsabilitate Prima mențiune *Următoarea mențiune
2. Zona ediției	= / ; , / ;	2.1 Mențiunea de ediție *2.2 Mențiunea paralelă de ediție 2.3 Mențiuni de responsabilitate referitoare la ediție Prima mențiune *A doua mențiune *2.4 Mențiunea suplimentară de ediție 2.5 Mențiuni de responsabilitate referitoare la mențiunea suplimentară de ediție Prima mențiune *A doua mențiune
3. Zona datelor specifice. Tipul și extinderea resursei	()	3.1 Desemnarea resursei 3.2 Extinderea resursei (opțional)
4. Zona datelor de publicare, difuzate etc.	; : [] , (:.)	4.1 Locul de publicare și/sau difuzare Primul loc *Următorul loc *4.2 Numele editorului, producătorului și/sau difuzorului etc. *4.3 Mențiunea funcției difuzorului (opțional) 4.4 Data editării, producerii și /sau difuzării etc. *4.5 Locul producerii (opțional) *4.6 Numele producătorului (opțional) 4.7 Data producerii (opțional)
5. Zona descrierii fizice	: ; *+	5.1 Desemnarea materialului specific și extinderea documentului 5.2 Alte detalii fizice 5.3 Dimensiuni 5.4 Mențiunea materialului însoțitor

<p>6. Zona colecției Notă: o mențiune a colecției se include între paranteze. Când există două sau mai multe mențiuni de colecție, fiecare se va include între paranteze</p>	<p>= : / ; , ;</p>	<p>6.1 Titlul propriu zis al colecției sau subcolecției *6.2 Titlul paralel al colecției sau subcolecției *6.3 Informații la titlu 6.4 Mențiuni de responsabilitate referitoare la colecție sau subcolecție Prima mențiune *Următoarea mențiune 6.5 Numărul internațional standard pentru seriale al colecției sau subcolecției 6.6 Numerotarea în cadrul colecției sau subcolecției</p>
<p>7. Zona notelor</p>		
<p>8. Zona numărului standard (sau alternativ și a termenilor de disponibilitate</p>	<p>= :</p>	<p>*8.1 Numărul standard (sau alternativa) 8.2 Titlul cheie *8.3 Termenii de disponibilitate și/ sau preț (opțional)</p>

Zonele descrierii bibliografice, specificări:

1. Zona titlului și a mențiunii de responsabilitate conține:

Titlul propriu-zis;

Desemnarea generală a materialului (opțional);

Titlul paralel;

Informații la titlu;

Mențiuni de responsabilitate.

Desemnarea generală a materialului [Resursă electronică] – opțional: se recomandă utilizarea sa în bazele de date care conțin diverse resurse bibliografice, în cataloagele tradiționale și bibliografiile care includ diferite tipuri de resurse bibliografice: *pentru materiale non-carte în cataloage și bibliografii integrate* în bibliografiile care conțin resurse omogene (de exemplu texte tipărite), DGM poate fi omis. *Exemplu:* FAMILIA ISBD : Lista traducerilor în limba română – ISBD(CR) [Resursă electronică]: Descrierea bibliografică internațională standardizată pentru seriale și alte resurse în continuare / traducere în limba română realizată în cadrul Serviciului Catalogare-Indexare al Bibliotecii Centrale Universitare din București.

2. Zona ediției conține:

2.1 Mențiunea de ediție

2.2 Mențiunea de ediție paralelă (opțional)

2.3 Mențiuni de responsabilitate referitoare la ediție

2.4 Mențiunea suplimentară de ediție

2.5 Mențiuni de responsabilitate referitoare la o mențiune suplimentară de ediție

Pentru resursele la distanță, actualizate frecvent, mențiunea de ediție se omite în zona 2 și trece la note în zona 7

Exemplu: . - Actualizare frecventă; Ultima actualizare: 2/18/97

. - Actualizare săptămânală

. - Actualizare permanentă; Versiunea 7 datează din 5 mai 1997

3. Zona tipului și extinderii resursei. *Zonă caracteristică documentelor speciale ISBD (G).

Zona materialului specific conține:

Desemnarea resursei

Extinderea resursei (*opțional*)

Categorii pentru desemnarea resursei (vezi Anexa IV)

Exemplu: . - Document electronic (795 KB)

4. Zona editării, difuzării etc.

Conține:

4.1 Locul editării, producerii și/sau difuzării

4.2 Numele editorului, producătorului și/sau difuzorului

4.3 Mențiunea funcției difuzorului (*opțional*)

4.4 Data editării, producerii și/sau difuzării

4.5 Locul producerii (*opțional*)

4.6 Numele producătorului (*opțional*)

4.7 Data producerii (*opțional*)

5. Zona descrierii fizice

Destinație: Resurse electronice în acces local

Pentru indicarea desemnării tipului de resurse electronice în acces la distanță se utilizează zona 3. Completarea acestei zone pentru resursele electronice în acces la distanță este inutilă; nu se indică caracteristicile fizice ale extinderii resursei. O resursă electronică în acces la distanță nu necesită descriere fizică.

Conține:

5.1 Desemnarea specifică a materialului și extinderea

5.2 Alte detalii fizice

5.3 Dimensiuni

5.4 Mențiunea materialului însoțitor (*opțional*)

Exemplu: . - 1 compact disc (CD-ROM): sd., col.; 12 cm + 1 casetă sonoră

6. Zona colecției

Conține:

6.1 Titlul propriu-zis al colecției sau subcolecției

6.2 Titlul paralel al colecției sau subcolecției

6.3 Informații la titlul colecției sau subcolecției (*opțional*)

6.4 Mențiuni de responsabilitate referitoare la colecție sau subcolecție

6.5 Numărul standard internațional pentru seriale al colecției sau subcolecției

6.6 Numerotarea în cadrul colecției sau subcolecției

Pentru completarea zonei, vezi ISBD(G).

7. Zona notelor

Conține:

7.1 Note privind zona titlului și a mențiunii de responsabilitate

7.2 Note privind zona ediției și istoricul bibliografic al documentului

7.3 Note privind zona tipului și extinderii resursei, precum și alte caracteristici ale resursei

7.4 Note privind zona editării, difuzării etc.

7.5 Note privind cerințele de sistem și zona descrierii fizice

Exemplu: . - Cerințe de sistem: Macintosh; cel puțin 1MB; Sistem 6.0.5 sau superior; Versiune Hypercard

1.0 sau superioară; driver de hard disk; videodisc player (Pioneer 2200, 4200, 6000A, 6010A, 8000); cablu de conexiune RS232 (de la Macintosh la player-ul discului video)

7.6 Note privind zona colecției

7.7 Note privind conținutul

Exemplu: . - Conține 1.200 de colecții

7.8 Note privind disponibilitatea

Exemplu: . - Ediție de 250 de exemplare.

. - Software public

7.9 Note privind resursa descrisă

Exemplu: . - Descriere bazată pe versiunea din Oct. 4, 1997 13:22:11

. - Descriere bazată pe Vol. 3, no. 3 (May/June 1995)

. - Descriere bazată pe pagina Web actualizată la 09/06/96

. - Descriere a resursei din 19 mai 1996

7.10 Note privind un rezumat

7.11 Note privind utilizarea/destinația

7.12 Note privind numerele

Aceste note se referă la numerele conținute de document, altele decât ISBN-urile (vezi 8.1).

Exemplu: . - Pe etichetă, nr. suplimentar: A-096

. - Pe container: „M1 527”

. - Studiul ICPSR nr. 0003

7.13 Orice note specifice ISBD-urilor sau note considerate importante de către agenția bibliografică sau instituția catalogatoare

Exemplu: . - Numele local al setului de date: RBBIT.1

. - Numele local al fișierului: MENSAT

. - Resursă copiată în oct. 1996 din rețeaua locală

8. Zona numărului standard (sau alternativa) și a termenilor de disponibilitate

Conține:

8.1 Numărul standard (sau alternativa)

8.2 Titlul cheie asociat cu ISSN-ul

8.3 Termenii de disponibilitate și/sau prețul (*opțional*)

Exemplu: . - ISBN (calificare): preț

. - ISBN : preț (*calificare*)

Exemple de descriere bibliografică a resurselor electronice:

Resursă electronică în acces local

Visible speech [Resursă electronică] / ed. Harold Bibb. - West Waterford (CT) : Partners In Speech, cop. 1994. - Discuri electronice : sd. ; 9-14 cm.

Cerințe de sistem: 386 CPU sau superior; 4Mb RAM; Windows 3.1 sau superior; hard disk (5Mb spațiu liber)

Titlu preluat din ecranul inițial

Editat și pe CD-ROM

Conține: Vol. 1: Segmentals / introduced by Alex Hanes-White. - Vol. 2: Suprasegmentals / by Mary Loftus.

Resursă electronică în acces la distanță

Waking in Jerusalem [Resursă electronică] / Sharon Katz. - Date electronice. - [Nepean, Ont.] : Interaccess Technology Corp., 1995.

Mod de acces: World Wide Web. URL: <http://digimark.net/iatech/books>.

Titlu preluat din ecranul inițial.

Non publicații

Non-publicațiile sunt documentele care conțin rezultatele investigațiilor științifice, experimentale și tehnologice. Din această categorie fac parte:

- teze de doctorat
- rapoartele investigațiilor experimentale și tehnologice
- lucrări științifice depuse
- algoritmi și programele

Exemplele care urmează au fost selectate intenționat în altă grafie decât cea a limbii române, în scopul ilustrării cazurilor în care în colecții sunt deținute documente în grafie chirilică, iar catalogul informatizat al bibliotecii se bazează pe UNICODE, care permite stocarea datelor, indiferent de caracterele cu care este tipărit textul documentului:

Lucrări științifice depuse:

Разумовский, В. А. Управление маркетинговыми исследованиями в регионе [Text] / В. А. Разумовский, Д. А. Андреев; Ин-т экономики города - Москва : [s.n], 2002. - 210 p. : scheme. - Bibliogr.: p. 208-209. - Depusă la: ИНИОН Рос. акад. наук 15.02.02, № 139876.

Importantă și specifică este completarea zonei notelor.

Rapoarte ale investigațiilor experimentale și tehnologice

Формирование генетической структуры стада [Text] : отчет о НИР (промежуточ.) : 42-44 / Всерос. науч.-исслед. ин-т животноводства; рук. Попов В. А.; исполн.: Алешин Г.П. [и др.]. - Москва: [s.n.], 2001. - 75 p. - Bibliogr.: p. 72-74. - № ГР 01840051145. - № inventar 04534333943.

Teze de doctorat

Белозеров, И.В. Религиозная политика Золотой Орды на Руси в XIII – XIV вв. [Text] : дис. ... канд. наук : 07.00.02 : защищена 22.01.02 : утв. 15.07.02 / Белозеров Иван Валентинович. - Москва : [s.n.], 2002. - 215 p. - Bibliogr.: p. 202-213.

În explicațiile la titlu se indică data prezentării și aprobării tezei de doctorat. Această opțiune se recomandă ca element facultativ pentru bibliotecile publice din motivul surplusului de informație în fișa ISBD.

Bibliografie

1. *Dublin Core Metadata Element Set, Version 1.1* [Resursă electronică]. Dublin (S.U.A.): Dublin Core Metadata Initiative, 1999.

Mod de acces: <http://dublincore.org/documents/dces/>. Data ultimei actualizări: 09.06.2008.

2. *ISBD (ER)* : [Resursă electronică] : *Descrierea bibliografică internațională standardizată pentru resurse electronice* / traducere în limba română realizată în cadrul Serviciului Catalogare-Indexare al Bibliotecii Centrale Universitare din București de Daniela Ion. [Haga] : IFLANET, 2003.

Mod de acces: [http://www.bcub.ro/continut/noutati/isbd\(er\).pdf](http://www.bcub.ro/continut/noutati/isbd(er).pdf).

3. Библиографическая запись. Библиографическое описание. Общение требования и правила составления [Resursă electronică] : Межгосударственный стандарт : Система стандартов по библиотечному и издательскому делу / Межгосударственный Совет по Стандартизации, Метрологии и Сертификации. Москва : ИПК. Изд-во стандартов, 2004. Mod de acces: http://www.arbicon.ru/downloads/pdf/std7_1_2003.pdf.

RĂU, ALEXE. Bibliotecile și informația în pragul secolului XXI : (I) / Alexe Rău // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1998. – Nr. 8. – P. 243-244.

Dacă la conferințele generale anuale ale FIAB ar fi prezentate rapoarte de sinteză asupra temelor și subiectelor generice, de asemenea, dacă ar fi adoptate niște documente finale directe, care să conțină o evaluare obiectivă la subiect și să traseze niște linii de orientare strategică pentru comunitatea biblioteconomică internațională, acestea din urmă s-ar alege cu un spor de eficiență în ceea ce privește dezvoltarea pe plan național și cooperarea internațională a bibliotecilor. Nu sunt de neglijat și alte beneficii ce ar putea fi obținute printr-un asemenea mod de abordare, fie chiar și acela, mai puțin global la prima vedere, că delegații prezenți la conferințe ar putea mai lesne, într-un curent de opinie format, să-și pună ordine în gânduri. Așa însă, participanții la aceste întruniri sunt puși în fața inevitabilității unui travaliu de *analiză* și sinteză comparabil cu parabola paustovskiană a trandafirului de aur. Subiectivitatea și, nu rareori, incompatibilitatea instrumentarului de „cernere” fiind axiomatică, rezultatele obținute vor fi asemenea. Din acest unghi de vedere, dacă raportăm finalitatea adunărilor IFLA la mesajul sus-amintitei parabole, se subînțelege cu de la sine putere că unul din însemnele aproape stigmatice ale conferințelor este acesta: „Câți delegați, atâția trandafiri (de aur)”.

Forumul IFLA – 97, convocat la Copenhaga, nu a fost, în acest sens, o excepție, așa încât poți să te alegi cu niște concluzii și idei de ansamblu pe întreaga arie a temei generice („Bibliotecile și informația în dezvoltarea societății umane”) numai după ce cumulezi și apoi „cerni” rapoartele, comunicările și alte materiale risipite pe ședințe, secțiuni și prin raioanele expoziției desfășurate în Bela Center. Primul lucru de menționat este că suportul general-uman și juridic pe care s-au așezat dezbaterile a fost Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu accent pe dreptul de acces la documente și informație. Postulatul-pivot (filozofico-bibliologic) a reieșit, în această ordine de idei, din relativ mai vechea idee a comunei globale, a unui sat mondial, așezările rurale oferind, în viziunea specialiștilor, un model de comunicare lejeră, de circulație operativă și eficientă a informației, de acces simplu și deplin la aceasta din urmă. Bibliotecile sunt menite să fie niște puncte nodale ale preconizatului sat global informațional, iar pentru aceasta ele urmează să converge, să se constituie, prin cooperare, într-o Bibliotecă Mondială Unită. Avantajele unei asemenea întreprinderi s-ar focaliza, sumar, în următoarea finalitate: orice om din orice țară, unitate teritorial-administrativă, oraș, sat, cătun ar putea să aibă acces liber la colecțiile și bazele de date ale B.M.U., adică la colecțiile și bazele de date din orice altă țară, oraș etc.

Cum ar trebui și cum ar putea fi realizat un asemenea proiect? Dezbaterile de la Copenhaga s-au concentrat, în acest sens, asupra următoarelor probleme-cheie:

1. Aspectul sociologic, general-uman;
2. Problema resurselor tehnologice;
3. Problema resurselor umane;
4. Cooperarea și integrarea;
5. Infrastructura.

Cel puțin câteva dintre aspectele acestea trebuie să fie reflectate într-un mod distinct.

1.

Sfidarea erei virtuale, la care s-au referit majoritatea vorbitorilor, se produce, în acest final de secol și de mileniu, sub semnul dominator al paradoxurilor. În multe țări, nu este pusă la punct nici cel puțin elaborarea și editarea bibliografiei naționale, iar Internetul le introduce deja în epoca accesului virtual. Paradoxurile existente își au sorginea în lipsa unor infrastructuri necesare și a unor cadre suficient pregătite, în costurile inaccesibile ale informației înseși. Schimbarea este chintesența erei virtuale care o surclasează pe aceea a lui Gutenberg nu numai prin depășirea limitelor difuzării informației, ci și prin anularea paradigmatelor și normelor relative la dreptul de autor și la accesul la documente. În opinia lui Barden (aici și în continuare voi opera cu numele biblioteconomiștilor care au luat cuvântul la IFLA - 97 sau la care s-au referit vorbitorii), bibliotecarii și informaticienii trebuie să-și revizuiască scopurile, acestea ținând nu doar de regăsirea informației, ci și de un nou „ambalaj” al acesteia, rețeaua mondială de computere WWW impunând reconsiderarea conservării și difuzării. Accesul fizic la documente nu mai este atât de important: serviciile on-line, bazele de date pe CD, Internetul au generat o schimbare a opticii, a mentalității și chiar a realității. Lectura nu mai este singura formulă de acces, căci utilizatorul are privilegiul alegerii formatului.

Automatizarea nu mai constituie, pentru biblioteci, un vis, ci o realitate cel puțin înconjurătoare. Scopul lor trebuie să fie integrarea serviciilor și asigurarea accesului utilizatorilor la noua realitate informațională. De la Rașid citire: „Dacă mai ieri principalul indiciu de calitate era, pentru biblioteci, volumul colecțiilor, astăzi iese în prim-plan capacitatea de transmitere-recepționare a documentelor și a informației. Noua realitate este una a **bibliotecilor electronice** și a **bibliotecilor-agentii**”.

Schimbările ce au loc sub aspectul globalizării și sub acela al infrastructurii informaționale au făcut-o pe o reprezentantă a Africii Centrale să vorbească de un „cutremur de pământ în sfera informației”. Poate și de atâta, că realitatea satului global face ca informația să devină o resursă strategică de importanță capitală. Magistralele informaționale vor constitui forța motrice a prosperității economice și sociale în sec. XXI. Noi, menționa Peter Druker, trăim în perioada transformării societății umane într-o societate a cunoașterii prin informație și a primatului cunoștințelor. Pământul, capitalul, munca devin secundare. Informația se transformă în cunoștințe, iar acestea vor constitui obiectul principal al proprietății și al puterii. Din perspectiva acestei virtuale realități, urmează să se producă o reconsiderare a sociologiei și a statisticii sociologice. Indicatorii de performanță pentru era virtuală urmează a fi nu numărul de autoturisme, televizoare, mașini de spălat ș. a. per capita, ci numărul de linii și rețele telefonice, de linii Internet, de CD-uri etc. la mia de locuitori. E de remarcat faptul că sub aspectele acestea ale infrastructurii, Suedia, care deține locul întâi în lume după numărul de linii telefonice (682) la mia de locuitori, a fost apreciată de mai mulți specialiști ca fiind Țara secolului XXI în ceea ce privește informatizarea bibliotecilor.

Un alt amendament sociologic făcut de specialiști este acela că în era virtuală trebuie să se treacă de la noțiunea de **echitate socială** la aceea de **echitate informațională** (la nivel de indivizi, comunități, țări, regiuni globale). Tonul a fost dat în acest sens prin afirmația-constatare a lui Cartie, că „transferul resurselor în domeniul tehnologiilor de vârf duce la reducerea alocărilor în sfera socială, creându-se un stil de viață care este accesibil doar unei părți din populație”. Sindromul acesta se manifestă de pe acum, pricinuind o întreagă avalanșă de repercusiuni malefice, de la încălcarea drepturilor omului la periclitarea securității naționale și regionale. De pe acum, din cauza prețurilor inaccesibile, populația săracă din multe țări apelează la rețele telefonice clandestine de pe piața neagră. Din aceeași pricină se produce scurgerea informației din Sud spre Nord, din coloniile informaționale spre metropolele informaționale. Independența și suveranitatea oricărei țări în era virtuală va depinde (a și început să depindă) nu de puterea economico-militară, ci de aceea informațională, de unde necesitatea revendicată de pe acum de către comunitatea internațională (inclusiv la IFLA - 97) de a sprijini constituirea și dezvoltarea sistemelor informaționale naționale. A început exploatarea informațională: țările sărace se văd nevoite să cumpere informație (chiar și pe aceea despre ele însele) de la țările bogate. Contrabanda, pirateria, specula s-au reorientat și ele și proliferază în mediul informațional, în domeniul informației-marfă. Informația despre o țară europeană, de exemplu, e mai ieftină sau chiar e gratuită dacă e dobândită, din magistralele informaționale, de pe teritoriul țărilor lumii a treia. Adusă în Europa, însă, ea este realizată la prețuri fabuloase.

Conotațiile social-politice ale fenomenului par a fi și mai flagrante. Tehnologiile informaționale au sporit forța cercurilor de putere (oficiale și interlope deopotrivă), dar în același timp au marginalizat, iar pe alocuri au imobilizat mijloacele de difuzare a informației pentru populație, stare întreținută, ai impresia, prin lipsa cronică (sau poate dirijată?) de finanțare și de investiții tehnologice din partea statului. Prin urmare, dacă informația înseamnă putere, atunci populația simplă, neavând acces la ea, devine tot mai neputincioasă, tot mai înrobite. În sfârșit, Internetul, magistralele informaționale, rețeaua WWW sunt nu numai un instrumentariu aducător de nou și de progres, ci și o armă care poate să destabilizeze țări și regiuni întregi. Cartie: „Internetul poate deveni un Cal Troian cultural și economic în multe țări”. Acțiunile și revendicările anticipative preconizate și promovate de către comunitatea biblioteconomică internațională, cum ar fi constituirea sistemelor de securitate națională informațională, crearea unor mecanisme eficiente de aplicare a Protocolului Internațional Internet, promulgarea unor legi naționale relative la acest mediu ș.a. sunt de o importanță hotărâtoare pentru destinele societății umane și, prin urmare, ele trebuie să fie tratate pe măsură de către această societate.

2.

În virtutea gravității problemelor noi scoase pe tapet de noua realitate, important este nu atât să fie elaborate măsurile adecvate de sancționare a unor fapte deja împlinite, cât să fie depistați, cercetați, scoși în vileag și înlăturați factorii generatori de inechitate informațională și de fenomene cu repercusiuni malefice. Un merit al întrunirii de la Copenhaga este acela că acești factori au fost supuși unei analize implicate, de angajare, încercându-se și o clasare a lor precum urmează:

1. factorul cultural – instruirea și educația insuficientă, analfabetismul populației în materie de informatică și informatizare;
2. factorul social – incapacitatea de a aprecia și a trata informația ca pe o resursă;
3. factorul demografic – barierele lingvistice, așteptările exagerate de la tehnici și tehnologii, lipsa de autoritate a științei, nivelul insuficient al industriei poligrafice;
4. factorul informațional – rețelele telefonice, poștale și electrice neadecvate, restricțiile la import;
5. factorul infrastructural – inaccesibilitatea rețelilor de telecomunicații, lipsa de standarde în multe aspecte ale informatizării, evidența bibliografică prost organizată sau nepusă la punct, lipsa de reprezentativitate a colecțiilor de tipărituri, calificarea insuficientă a cadrelor, educația continuă neadecvată;
6. izolarea geografică și intelectuală – prețurile inaccesibile la lucrările de rețea în sistemele continentale, lipsa infrastructurii necesare în spațiul rural, fluxurile comunicațional, informațional și de transport neadecvate.

Problemele legate de echitatea informațională a populației, de asigurarea unui acces egal pentru toți oamenii dintr-o comunitate, pentru toate comunitățile dintr-o țară, pentru toate țările de pe un continent, pentru toate continentele de pe glob se află de mai mult timp în câmpul de preocupări al comunității mondiale. Organisme internaționale cum sunt UNESCO, UNDP, IFLA, Consiliul Europei, Fundația SOROS ș.a. finanțează programe de rețehnologizare a instituțiilor și țărilor sărace. Acestea din urmă sunt clasate mereu la așa-zisa lume a treia, deși se pare că actualmente sintagma aceasta a ajuns să țină doar de un fel de a spune, ea neavând o acoperire, în conținut, reală. Or, în comparație cu multe țări raportate la această clasă, Republica Moldova este incomparabil mai patriarhală. Și atunci apare în mod firesc întrebarea dacă nu cumva noi ar trebui să fim clasați la o lume a patra. Oricum, în virtutea unei tradiții constituită, fără de această clasare, indiferent de justețea ei, este dificil să obții un sprijin financiar internațional.

Retehnologizarea, însă, oricât de performantă ar fi ea, nu rezolvă de la sine problema accesului la informație. Important este ca populația să știe cum să se folosească de noile tehnologii. În acest sens, la IFLA - 97 a fost reconfirmat postulatul că asigurarea accesului înseamnă în primul rând o instruire generală și că bibliotecile se numără printre cele mai indicate de locuri de familiarizare a oamenilor cu computerul, Internetul etc. Această reconsiderare a noțiunii de acces își află deja o transpunere practică în țările cuprinse de valul așa-zisei a doua alfabetizări.

RĂU, ALEXE. Bibliotecile și informația în pragul secolului XXI : (II) / Alexe Rău // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1998. – Nr. 9. – P. 272-273.

3.

Resursele tehnologice devin, în condițiile societății informatizate, ca un act de identitate pentru orice instituție, comunitate, țară. Tendințele de evoluție a acestora au fost ridicate de către specialiști la rangul de legități ale lumii noi, ele reducându-se la următoarele trei postulate: 1. vectorul evoluției tehnologiilor informaționale configurează o încercuire globală; 2. schimbarea este singurul lucru stabil și 3. blocarea și suprasolicitarea sunt iminențele cele mai actuale.

Nota bene: la întrunirea de la Copenhaga, la categoria resurselor tehnologice, au fost raportate și clădirile de bibliotecă! Nevoia unei asemenea abordări se resimțea de mult. Or, structurile arhitectonice tradiționale, mai ales cele istorice, chintesenta cărora sunt rigiditatea conservatoare, nemișcarea – nu se pretează, ba chiar vin în contradicție cu esența societății informatizate care este schimbarea. Aceste structuri (și despre aceasta ne-am convins și noi atunci când am purces la automatizarea Bibliotecii Naționale din Chișinău) îngreunează procesul de implementare a sistemelor automatizate de bibliotecă, dictând cheltuieli suplimentare considerabile pentru efectuarea lucrărilor de adaptare și fac extrem de dificilă aplicarea managementului biblioteconomic performant bazat pe flexibilitate morfologică continuă, pe potrivirea funcțională permanentă la necesitățile mediului în schimbare. Noțiunea de „**mobile building**”, introdusă în uz de către managerii și biblioteconomiștii americani, a însemnat, inițial, aplicarea în interiorul construcțiilor de bază ale clădirilor de bibliotecă a unor pereți mobili care să permită flexibilitatea funcțional-morfologică în funcție de cererea pieții informaționale. În țările de expresie sau de stilistică germano-britanică a fost pusă în aplicare **ideea de hală**, aceasta presupunând lipsa oricăror pereți interiori, spațiile funcționale fiind demarcate convențional prin dispunerea mobilierului, iar interiorul în ansamblul său are similitudini cu acela al uzinelor. Proiectat și edificat în această cheie, interiorul Bibliotecii municipale din Copenhaga, ca și

felul cum activează această instituție, sunt o întruchipare vie a ideii de **industrie a serviciilor de bibliotecă**. Să fim de acord însă că aceste două orientări în biblioarhitectura contemporană nu reflectă nici pe departe complexitatea fenomenului numit bibliotecă. Născute pe un palier de gândire și acțiune în extremis, dictat de nevoia de a supraviețui, de a rezista concurenței pe piața informațională, ele, ca de altfel, și industrializarea bibliotecărească, mai curând deformează această complexitate și nu este exclus să ajungă a fi expresia unei decadente în bibliologie. Or, mobilitatea, fluxul serviciilor și altele asemenea, deși se înscriu perfect în spiritul timpului, nu pot să dețină primatul în raport cu parametrii socio-culturali, spirituali și soteriologici ai institutului de bibliotecă. Omul nu se va confunda, să zicem, cu mașinile ce fac coadă la benzinărie, stând și el în rând în hala unei biblioteci pentru a se „alimenta” cu informație. În chiar municipala din capitala daneză se desfășoară numeroase activități de suflet, conținutul cărora se potrivește cu interiorul de hală ca nuca de perete.

Pe de altă parte, nu e mai puțin adevărat că și conținutul modernizat al bibliotecii are același grad de potrivire cu clădirile tradiționale și istorice. În această ordine de idei, pornind de la aprecierea clădirii de bibliotecă la rang de resursă tehnologică, biblioteconomiștii danezi au realizat o nouă tipologizare a bibliotecilor, împărțindu-le, după acest criteriu, în cele clasice și cele moderne. Cu referință la cele din urmă, ideea care în cadrul dezbaterilor s-a transformat, totuși, într-un curent de opinie, este că proiectele noilor clădiri de biblioteci trebuie să fie umanizate, homocentralizate. Concesia făcută de „industrialiști” rezidă în acceptarea și introducerea în uz a unei noi noțiuni, a aceleia de „**spațiu arhitectonic informațional**”, aceasta presupunând conjugarea funcționalității tehnologice cu îmbinarea artistică a elementelor constructive. Proiectul noii clădiri a Bibliotecii Regale a Danemarcei pare să fie circumscris acestui consens.

Dar nici acest mod de abordare arhitecturală și ingierească nu acoperă pe deplin complexitatea fenomenului. Drept care tot mai mulți specialiști subliniază nevoia unei **metafizici moderne a biblioarhitecturii**. Proiectul „Bibliothèque de France”, mult discutat și apreciat la IFLA-97 ca fiind unul pentru mileniul III, este produsul unor investigații de profundis tocmai în această direcție. Concepție cu valoare de unicat și de premieră mondială, „Bibliothèque de France” își are un suport filozofic elaborat sub toate aspectele, inclusiv cel arhitectonic, care se bazează pe ideea de bibliotecă națională ca memorie a națiunii și pe un program conceptual de lungă durată – „Memoire de France”. Structura arhitectonică a creierului uman a servit, într-un anume fel, drept model de imitație. La umbra fascinației domnitoare generată de această lucrare te întrebi, totuși, dacă nu cumva elementele ce reprezintă în ea intelectul uman le copleșesc pe celelalte „reprezentante” ale omului, în special ale omului francez și, deci, dacă în consecință acest proiect nu este și el puțin dezzechilibrat.

Și a fost expus în Bela Center un proiect care, din păcate, nu s-a prea aflat în câmpul de atenție al vorbitorilor, dar care reprezintă un model perfect de metafizică biblioarhitecturală modernă – proiectul noii clădiri a bibliotecii naționale din Riga. O formulă artistică ce o surclasează pe aceea a francezilor. O acoperire deplină și armonioasă a întregii complexități a bibliotecii ca fenomen, precum și a viziunilor asupra ei din veacuri și din prezent (far, cetate, corabie (maritimă, dar și cosmică), arcă biblică, templu, deal natal, memoria neamului, univers, loc soteriologic de comunicare umană). Formă arhitecturală nemaîntâlnită niciunde și niciodată. Chip simpatetic iradiind dragostea pentru om și iubirea de țară. Un implicit tehnologic de ultimă oră, plus viziuni tehnice inovatoare, gen SF. O întruchipare a tuturor timpurilor. Proiectul leton va fi, cred, una dintre referințele secolului XXI, dacă-și va afla o înfăptuire pe măsură.

4.

Despre „trupul” și „spiritul” informatizării (vorba antreprenorilor de la IME București), adică despre hardware și software s-a discutat atât cât era necesar să se sublinieze interdependența dintre acestea și resursa arhitecturală, statutul lor prin care au devenit ca un dat al biblioteconomiei, cât și nevoia și modalitățile performantizării lor continue. Nu e mai puțin notabilă interdependența evolutivă dintre ele însele: generațiile mai noi de computere dictează necesitatea elaborării unor logisieluri adecvate și viceversa: software-urile de dată recentă depășesc prin complexitatea lor parametrii calculatoarelor relative vechi. Noțiunea de generație (versiune) a intrat și în uzul curent al programatorilor, la IFLA-97, fiind demonstrate ultimele generații de programe VTLS și VUBIS. Disputa dintre inginerii-programatori și biblioteconomiști (mai puțin principală și mai puțin consistentă ca aceea ce s-a produs cândva între fizicieni și poeți (poate și din cauza insuficienței informării reciproce a acestora dintâi asupra domeniilor profesate) s-a soldat cu acceptarea unui adevăr axiomatic: nici un soft de bibliotecă nu va avea calitatea și eficiența scontate dacă în elaborarea lui nu sunt implicați și tehnologi-biblioteconomiști. Principiul acesta al tandemului rămâne valabil și la exploatarea sistemelor automatizate de bibliotecă. Deși, nu puține sunt opțiunile în favoarea unor biblioteconomiști cu reciclare aprofundată în domeniul programării și al administrării rețelelor de computere și a bazelor de date.

În condițiile repeziciunii debordante cu care se învechesc produsele de soft și hard, avându-se în vedere finanțarea insuficientă și în general problematică a bibliotecilor, de o importanță vitală este găsirea unor soluții tehnologice și logistice de renovare, redotare și adaptare a resurselor disponibile. O subcomisie în cadrul FIAB-ului, de asemenea niște structuri corespunzătoare de nivel național ar contribui realmente la soluționarea acestei probleme.

Pentru informatizarea bibliotecilor hotărâtoare devine ceea ce unul dintre participanții la conferință a numit „**mentalitate de rețea**”. Într-un spațiu informatizat, însăși noțiunea de PC pare să-și piardă conotațiile sale primare, rețelele locale, teritoriale și naționale impunând o cu totul altfel de ideologie. PC-urile ar putea să mai însemne ce-au însemnat doar pentru utilizatorii la domiciliu. Globalizarea informației definește această situație, toate resursele intrând într-o relație de subordonare cu rețeaua World Wide Web, cu magistralele informaționale și cu Internetul. mult râvnitul Sat Global începe să devină o realitate. O noțiune nouă, aceea de „**bibliotecă în aerospațiu**”, a fost introdusă în uz de către Comisia Europeană, aceasta prezentând la Copenhaga pachetul de programe „Telematics for libraries”. 80 de proiecte, în elaborarea cărora s-au investit 64 milioane dolari americani, integrează într-un tot informațional sisteme de biblioteci ale țărilor membre în blocul NATO. În fond, această bibliotelematecă este expresia unui „sat” informațional continental, exemplul de urmat și pentru alte continente și, poate, o sugestie că la „satul mondial” se poate ajunge prin constituirea „mahalalelor” sale. Asta, bineînțeles, pentru acei care au traversat niște etape anterioare: PC-uri cu utilizare în sens primar, rețele locale, teritoriale, naționale. Bibliotecile moldovene mai au de făcut niște pași...

RĂU, ALEXE. Bibliotecile și informația în pragul secolului XXI : (III) / Alexe Rău // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1998. – Nr. 10. – P. 307-309.

5.

Cunoașterea evoluției tehnologice a bibliotecilor din țările fruntașe este pentru acei din ariergardă un exercițiu instructiv și recuperatoriu în sensul că prin efort de autodepășire, beneficiind de rezultatele unor cicluri de probe și erori deja consumate, îți crezi posibilitatea de surmontare a unor etape. Afinitățile noastre cu francezii, genitive dar și electiv de multe ori (la promovarea reformei bibliotecare în Republica Moldova, de exemplu, au fost urmate, direct sau prin filiera biblioteconomiei românești, idei și modele franțuzești) ar fi un argument firesc în favoarea alegerii experienței probante a acestora drept palier al travaliului cognitiv, din care, în cazul cel fericit, am putea să rămânem cu un imbold faustic întemeietor de personalități noi, de o comunitate bibliologică nouă în Basarabia, aliniată și orientată altfel decât a fost. Cu atât mai mult că experiența galică suscită tot mai mult interesul general, fiind înalt apreciată pe mapamondul bibliologic, alegerea dnei Cristine Dechamp în funcția de președinte IFLA încununând această prețuire.

Sistemul de biblioteci al Franței (la Copenhaga i-au fost consacrate numeroase comunicări, raportul lui Dominique Lahany fiind unul de referință) se caracterizează în general printr-un mod de comportament prudent. Există câteva biblioteci-pilot (bibliothèques-pionniers) – la Cambrai, Lyon, Valenciennes, Taverny, Licieux, Paris (BPI „Pompidou”) pe seama cărora sunt probate majoritatea inovațiilor înainte ca acestea să fie omologate. Punctul de plecare al modernizării a fost inventarea **mediatecii**. Prima bibliotecă de acest fel a apărut la Cambrai, ideea minimă fiind ca ea să conțină ceva mai mult decât cărți (documente sonore, apoi: video, reproduceri de artă, jocuri, CD-ROM-uri). În anii '80-90 a apărut o întregă rețea de asemenea instituții care a raportat un succes masiv. S-a constituit și un nou tip de clădiri numite tot mediateci. Problema coexistenței unor suporturi diferiți s-a aflat atunci în centrul atenției biblioteconomiștilor francezi. La Cambrai s-a optat pentru clasificarea și catalogarea unică a tuturor suporturilor. În alte biblioteci s-a recurs la catalogarea separată pe genuri de suporturi: cărți (adulți, juniori), discuri, video etc. În această perioadă este introdusă în uz noțiunea de **multimedia**.

Nu mai puțin relansatoare a fost ideea formalizării datelor catalografice, formatele UNIMARC și RAMEAU fiind aduse la statutul de standarde naționale. Informatizarea întemeiată pe aceste formate a decurs în două planuri: cel al antreprizelor, cuprinzând bibliotecile mari și rețelele de biblioteci și acela numit în Franța **l'informatique domestique** (7 milioane de computere Minitel utilizate la domiciliu au fost conectate la bazele de date din biblioteci). Etapa imediat următoare a fost și s-a numit **prefigurarea logitecii**. În preludiul ei, numit de francezi primul val (sintagmă ce a făcut faimă în biblioteconomia lor națională) s-a produs implementarea documentelor electronice hors ligne, experimentală și treptată: 1) utilizarea CD-Rom-urilor ca instrumente bibliografice, 2) oferirea lor spre consultare cititorilor sur place și 3) imple-

mentarea masivă în toate genurile de activități și de împrumut (inclusiv la domiciliu) pe întreg cuprinsul sistemului de biblioteci, constituirea **sideromotecilor**.

S-a trecut apoi la formarea primelor **colecții numerice**. Procesul de numerizare (numerisation) a cuprins documentele ținătoare de patrimoniul național imprimat și de istoria Franței. Suportii utilizați pentru aceasta au fost (și mai sunt) CD (ROM și photo), durdisque, DON. Accesul la aceste colecții a fost separat de catalogul general. Pe lângă biblioteca publică din Valenciennes a fost înființată prima stațiune de numerizare.

„**Le choc Internet**” a fost titlul celui de al doilea val. Experimentul a început în cadrul programului de interacțiune a bibliotecilor universitare cu rețeaua RENATER. Întrucât Internetul este considerat un obiect de mediatizare ambiguă (nu sunt filtrate elementele porno, de propagare a rasismului etc.), implicarea bibliotecilor și a cititorilor a fost prudentă și minoritară. Accesul publicului s-a înfăptuit în mod treptat (dozat) la Lyon, Taverny și la BPI „Pompidou”. Accesul este limitat în timp și se realizează în parte cu plată, în parte gratuit, prin pagina de orientare, pagina de acces și furnizorul de acces. Beneficiarilor li se oferă servicii de navigare, copii pe imprimante și deșarjarea pe discheți. În paralel cu omologarea serviciilor Internet se produce conectarea bibliotecilor franceze la rețeaua WWW. Etapa „Web” a însemnat conștientizarea nevoii trecerii de la autonomie la integrarea internă și externă.

Integrarea internă a urmărit scopul juxtapunerii suporturilor și tehnologiilor incompatibile. În 1994 la Valenciennes, Windows-ul este folosit ca program integrator intern, reușindu-se compatibilizarea catalogului general cu rețeaua CD-ROM, posturile de logitecă și accesul la Internet. Ia naștere, astfel, primul **catalog electronic multimedia**. La BPI și la Lyon a fost aplicat în acest scop așa-numitul via telnet. Astăzi integrarea internă este facilitată de noua tehnologie complexă **Intranet**.

Integrarea externă (de rețea și de sistem bibliotecar) se înfăptuiește în cadrul strategiilor Internet ale comunităților locale, în rețeaua de documentare constituită prin cooperarea bibliotecilor universitare cu cele publice ș.a. Un sistem integrat la nivel național se pune la punct o dată cu realizarea proiectului „Bibliothèque de France”. Serviciile oferite publicului în acest regim integrat sunt de o diversitate și de o complexitate impresionantă, de la simpla pagină de prezentare la veritabile animații literare cu publicări de texte.

De notat este că dezbaterile, controversile actuale ale biblioteconomiștilor francezi, problemele scoase de ei pe tapet sunt mai mult de ordin bibliotecăresc decât tehnologic. Se crede, de exemplu, că tehnologiile noi busculează organizarea bibliotecilor. Un subiect mereu deschis este „Multimedia și problema granițelor dintre genuri” (jocurile, fac ele parte din colecțiile bibliotecii? și altele asemenea). Cum în mediul Internet utilizatorul versat nu prea are nevoie de ajutorul bibliotecarului, ba chiar dispare și publicul cititor în locul lui venind clientela, se discută mult despre destinul și viitorul bibliotecii și ale bibliotecarului. Extensiunea serviciilor a generat și ea câteva subiecte permanente în cadrul disputelor, conferințelor și în paginile publicațiilor de specialitate (funcția „de impresie” a CD-ROM-ului, Internetul care este mai mult decât un spațiu de lectură ș.a.). Problemele de ordin juridic și chiar tarifar s-au răsfrânt și ele asupra luărilor de atitudine și a evoluției cadrului de reglementare.

6.

Resursa umană (bibliotecarul și beneficiarul/utilizatorul) are a cunoaște și ea metamorfoze peotriva schimbărilor ce se produc. Este evident că bibliotecarul de formație clasică și cu atât mai mult nespecialistul reciclat sau reformat la cursuri postuniversitare (chiar cu vechime considerabilă în muncă) va avea tot mai puține șanse de supraviețuire dacă nu-și va reconsidera și nu-și va îmbunătăți în mod radical pregătirea profesională. Or, el trebuie nu doar să cunoască și să știe a manipula noile resurse tehnologice, dar să-i și familiarizeze cu ele pe cititori, lucru fără de care acestea din urmă nu-și vor putea realiza dreptul de acces la informație. În plus, noile tehnologii au un impact radical asupra biblioteconomiei înseși, multe compartimente ale căreia, în special cele ținătoare de tehnica de lucru, au fost și continuă să fie revizuite, ele dictează necesitatea unei exactități, punctualități, a unei discipline tehnologice fără precedent: orice necorespondere, fie și neînsemnată, nu mai rămâne un incident local sau localizat, ca mai înainte, ci se răsfrânge imediat asupra ciclului tehnologic al întregii biblioteci, iar uneori și asupra unei rețele bibliotecare. Se iscă, în acest context, o situație paradoxală: pe de o parte, specializările trebuie să fie mult mai aprofundate și mai exacte (legate de posturi concrete), pe de alta, însă, tocmai o astfel de specializare, în condițiile regimului funcțional de rețea și a unei viteze operaționale nemaicunoscute, poate periclita mai mult ca oricând integritatea sistemică dacă angajatul nu are o viziune a întregului, în special dacă nu are cunoștințe despre ce trebuie să întreprindă ori să evite la postul său, în parte, pentru a nu prejudicia, a nu bloca ciclul de procese și operații al instituției în totalitatea și în unitatea sa. De unde necesitatea însușirii unor cunoștințe sintetice, ținătoare chiar de o metafizică biblioteconomică, dar care trebuie să fie mai revelatoare și mai esențiale decât filosofă-

rile adeseori gratuite și aproximative de până acum. Se impune, prin urmare, o reconsiderare a concepțiilor (noțiunilor) de profesionalism și de profesionism în biblioteconomie.

Schimbările de fond ale profesiei ar putea să aibă un impact modificator asupra titlului ei însuși. Când, în anii 90, în Franța se derula perioada de grație a sideromotecilor, specialiștii erau pe punctul de a oficializa în locul denumirii de bibliotecar pe aceea de **sideromotecar**. Dezbaterile asupra acestei chestiuni au continuat și la IFLA-97. Opțiunile rămân deocamdată împărțite. Se rețin ca fiind mai relevante și mai echilibrate definițiile propuse de reprezentanții ALA („**lucrător/bibliotecar de referință**”), Peter Druker „**lucrător al cunoașterii și al cunoștințelor**”) și Deluiz („**bibliotecar – informatician**”).

De regulă, definițiile noi ale profesiei au drept acoperire concepții noi asupra învățământului bibliologic. Noțiunea de educație continuă este regândită și reconsiderată, conștientizându-se inevitabilitatea propunerii (acceptării) unor obiective majore, de performanță, mereu înnoite, care să conducă la emergența valorilor în biblioteconomie, la formarea unor specialiști de top, la depășirea, în sfârșit, a efectului (devenit patologic la noi) de conservare a condiției minore de inerție, de fobie în fața noului, de incertitudine și de vizionarism fatidic. Noțiunea de **instruire performantă** a fost acceptată unanim ca fiind una generică și directoare. Strategia pregătirii cadrelor de bibliotecă trebuie să presupună nu doar cultivarea unor deprinderi de orientare în bibliografia profesiei și de autoinstruire, ci, în primul rând, însușirea unor metodologii de gândire biblioteconomică și situațională, de cunoaștere bibliologică, formarea unor capacități de adaptare la schimbări, dar mai ales a unor aptitudini de anticipare a schimbărilor, de prognozare a acestora, de modelare continuă a unor funcții, rămânând ca ceea ce au făcut, în general, până acum studenții (memorizarea adeseori mecanică și altele asemenea) să rămână „în grija” computerelor personale ale acestora, care computere urmează și ele să-și „facă studiile” dimpreună cu proprietarii lor. Una dintre condițiile de înmatriculare ar fi, deci, nu doar să posezi computerul, ci să și posezi un computer.

În virtutea unei astfel de viziuni, partea de leu a investițiilor în învățământ trebuie să fie destinată studiilor la facultate și nu educației continue, pentru care statul cheltuiește sume considerabile, până la urmă și, în mare, nejustificate. Durata studiilor urmează a fi mărită de la 4-5 la 8-9 ani, programele de studii conceptuale și metodologice fiind conjugate în mod obligatoriu cu activitatea practică într-o bibliotecă, unde studentul are statut de angajat pe toată durata studiilor. Ciclul formativ va include câteva trepte pe care viitorul bibliolog va trebui să le ia, la facultate și în bibliotecă, asemeni celor ce studiază medicina. În mod analog, catedrele facultății vor avea drept baze de pregătire bibliotecii concrete, în care profesorii vor fi și ei angajați la nivel de șefi de compartimente. După absolvire, autoinstruirea (educația continuă) va ține de competența și de grija fiecărui specialist, de aceasta depinzând evoluția carierei sale și remunerarea muncii, în baza unei grile de trepte pe care acesta urmează să le ia pe parcursul activității sale de muncă.

Câteva dintre principiile directoare implicite ale noilor concepții de formare bibliologică rețin atenția:

Cvin: „Principiul holistic trebuie să stea la temelia actului formativ. Orice decizie tehnică presupune cunoștințe adecvate pentru cunoașterea și înțelegerea întregului scenariu”;

Deluiz: „Bibliotecarul-informatician trebuie să fie pregătit pentru a asimila și a dirija schimbările din societatea informațională, el trebuie să devină acceleratorul canalului dintre resursele tehnologice și informația vitală”;

Kein: „Bibliotecile actuale pot să rămână viabile în sec. XXI numai dacă se vor schimba procesele de bibliotecă, acestea pivotându-se pe ideea și pe deprinderile practice de acces la informație”;

Monro: „Formarea trebuie să reiasă din paradigma schimbată a serviciilor care în condițiile societății informatizate, cuprinde: 1) informarea, 2) instructarea, 3) dirijarea (orientarea) și 4) stimularea (marketing-ul). În condițiile schimbării, bibliotecile trebuie să-și asume și funcția de protecție socială. Biblioterapia (în special terapia lecturii, atunci când informația este ambiguă) și bibliopsihologia urmează a fi reabilitate”.

E posibil, deci, ca într-un viitor nu prea îndepărtat, dacă lucrurile vor evolua în direcția opțiunilor conceptuale enunțate, sub genericul profesiei de bibliotecar-informatician (eu unul pledez pentru această definiție) să apară specialități adiacente noi, precum acelea de biblioterapeut, bibliopsiholog, biblioarhitect, bibliotehnolog, biblioprogramator ș. a. alături de acelea care sunt deja prezente: administrator de rețea computerizată, administrator baze de date, administrator Internet, bibliosociolog etc.

Dincolo de formarea și perfecționarea continuă a cadrelor, o revoluționare a managementului resursei umane în biblioteconomie se impune în mod implicit și imperios, fiind vorba aici, de fapt, dacă e să spunem lucrurilor pe nume, despre nevoia unei a doua alfabetizări, în acest sens, a conducătorilor din biblioteci. Perspectivele sunt legate de acceptarea și trecerea la TQM, sistem prin care calitatea devine componenta modului de viață al bibliotecarului.

7.

La o raportare a stării de lucruri de la noi la aceea din lumea de avangardă, diferențele se văd cu ochiul dezarmat. De fapt, ele pot fi sesizate, ba chiar presupuse și fără un asemenea exercițiu. Lucrul acesta nu trebuie să fie, însă, în nici un caz, un prilej de accentuare a fobiilor noastre aproape apriorice. Or, în acest fel, este ușor să compromitem esența și sensul umanului însuși. Să încercăm încă o dată, cum au făcut-o predecesorii în ziua dintâi, să ne dezdoim coloana vertebrală, dar în același timp să nu exagerăm așteptările de la tehnicile și tehnologiile de ultimă oră. Or, trecerea fizică a graniței mileniului trei nu înseamnă forțarea unor schimbări. Să luăm aminte la spusele celor mai deștepți ca noi că „trebuie să-ți propui obiective majore ca să nu admiți conservarea condiției tale minore” și că „omul sărac trebuie să-și depășească condiția și să-și rezolve problemele prin instruire”. Apoi să ne apucăm să constituim cel puțin un catalog electronic veritabil, să lichidăm handicapul flagrant dintre spațiile informaționale urban și rural, să încercăm chiar să elaborăm un proiect intitulat „Bibliotelemateca Moldovei” cu care am putea fi luați și noi în serios și acceptați în Europa integrată. Toate acestea să le includem apoi în simbolul trandafir de aur despre care am pomenit la început, trandafir cu care sper că m-am ales și pe care vi-l întind și vouă în mod dezinteresat dar, totuși, cu un interes necontrafăcut de altruist.

RĂU, ALEXE. Biblioteconomie pe malul mării / Alexe Rău // Lectura. – 2006. – Nr. 2. – P. 12-16.

Nu știu dacă ar putea exista o alta mai nobilă răzbunare pentru condiția existențială minoră a bibliotecarilor din spațiul ex-sovietic decât organizarea pentru ei a unui „bal”, a unui ospăț biblioteconomic pe litoralul Mării Negre. Conferința anuală din Crimeea a devenit o astfel de sărbătoare. Chiar dintru început, ea se dorea a fi un fel de replică la conferințele generale anuale IFLA. Ajunsă la cea de a treisprezecea ediție, evoluând de la statutul de întrunire regională destinată celor ce nu prea aveau posibilități financiare să ajungă la vreo sesiune generală a federației internaționale la acela de întrunire mondială inclusă în programul de activitate al FIAB-ului, ea este astăzi unul din punctele de orientare strategică pe mapamondul biblioteconomic. La ediția 2006 a acestei conferințe au participat peste 1200 delegați de pe toate continentele. Prezența și implicarea în programul întrunirii a conducerii de vârf a IFLA a conferit evenimentului o pondere aparte. S-ar putea vorbi chiar despre un element surclasator față de sesiunea generală a federației, anume sedentarismul, locul constant. Și încă ce loc! Unul care a fost din timpuri străvechi un punct de intersecție și de convergență a culturilor, loc prin care au trecut eroii lui Homer, iar orașelul Sudak, numit astfel tot de greci (sug dak înseamnă mare și munți), devine, iată, și un punct de convergență a ideilor și experiențelor biblioteconomice mondiale.

Tema generală pe care s-au pivotat lucrările din acest an ale Conferinței din Crimeea a fost aceasta: „De la informație la cunoaștere: rolul bibliotecilor, universităților și pieței cărții”. Programul a fost construit pe modelul sesiunilor generale ale federației internaționale: ședință plenară în prima zi, dezbateri pe secțiuni pe parcursul săptămânii (conferința a avut loc în perioada 10-18 iunie) ședință plenară de închidere. Plus excursii în locurile de faimă ale peninsulei (Ialta în care s-a aflat Cehov, Bahçisaraiul admirat de Pușkin, Feodosia în care își lucra picturile marine Aivazovskii ș. a.), plus ocazia de a te relaxa pe malul mării în orele de după program. Mi-am organizat participarea (sponsorizată de altfel de Asociația Bibliotecară Eurasia) pe modelul folosirii programelor teleradio: nu mi-am ales o secție anume, ci mi-am însemnat confidențele, comunicările și alte acțiuni care comportau elemente de noutate pe plan teoretico-aplicativ sau, cel puțin, de prospețime tematică și m-am străduit apoi să asist la toate, chiar dacă distanța dintre clădirile în care se țineau acestea îmi impunea un ritm de deplasare nu întotdeauna normal. Și așa am reușit să mă aleg cu o salbă întreagă de „trufandale” biblioteconomice din care vă invit să gustați și domniile voastre, dacă cumva mi-ați luat-o înainte, cercându-le în alte locuri decât cel în care am fost eu.

În cadrul plenarei din ziua întâi, s-au pus pe tapet niște teme mult discutate astăzi. Prima dintre ele ar fi aceea legată de conceptul institutului de bibliotecă. Iese în prim-plan, dacă e să judecăm după conferințele doamnelor Claudia Lux și Evghenia Ghenieva, abordarea sistemică a acestuia, de pe pozițiile metodei structuraliste, drept care termenul de bibliotecă-hybrid se anunță a fi depășit, el putându-se referi doar la colecții și nicidecum la celelalte trei componente ale sistemului „bibliotecă”, precum și la bibliotecă în totalitatea ei. Cea de a doua dintre aceste vorbitoare, propunând pentru tranziția de la societatea informației la societatea cunoașterii genericul „De la Turnul Babel la limbajul lui Adam” (aluzie la individualizarea și personalizarea prefigurate în documentele programatice referitoare la societatea cunoașterii), crede că este depășit deja și

termenul de „utilizator”. În orice caz, el împinge omul ca om, ca entitate interioară, intimă pe planul secund, scoțând în față aspectele exterioare, tehnice și consumatoriste, ceea ce vine în dezacord flagrant cu vectorul umanizării și al așa-zisei ecologii spirituale. E posibilă, prin urmare, o reîntoarcere nietzscheană la conceptul de cititor.

D-na Claudia Lux, președintele ales al IFLA, a propus, în cadrul lecției ținută în auditoriul Tawria, o nouă viziune asupra globalizării și a rolului bibliotecilor în contextul acesteia. Legând apariția fenomenului globalizării de liberalizarea în 1850 a comerțului mondial, dumneai a comunicat că IFLA își reorientează strategiile sale pornind de la realitățile economiei de piață globală. Noi, a subliniat dna Lux, reieșim din faptul că globalizarea e un sistem de schimbări (politice, de piață, tehnologice, de mediu, sociale, culturale) și încercăm să găsim răspuns la întrebarea: cum pot lua parte bibliotecile, care e locul și rolul lor în acest sistem de schimbări? Viața economică și socială a planetei noastre, a spus ea, se întemeiază pe triada: GATT (General Agreement on Tariffs and Trade – Convenția Generală a Tarifelor și Comerțului), GATS (General Agreement on Trade in Services - Convenția Generală Relativă la Piața Serviciilor) și WTO (World Trade Organisation – Organizația Mondială a Comerțului). În toate trei componentele se efectuează o armonizare a restricțiilor legate de proprietatea intelectuală cu celelalte restricții. Ei bine, IFLA și-a stabilit locul său de acțiune în zona WTO și GATS. De ce? Pentru că misiunea principală a bibliotecilor este prestarea serviciilor, iar acestea nu pot să nu se afle sub impactul pieței generale a serviciilor. Sigur, această situație are o strategie compozită: pe de o parte, se urmărește folosirea avantajelor pe care le oferă pentru bibliotecii globalizarea, pe de alta – situarea bibliotecilor, în calitatea lor de instituții sociale, în opoziție cu aspectele indezirabile ce le comportă acest fenomen. În plus, d-na Lux a enunțat și ideea unui fel de implicare a bibliotecilor în actul politic, dar fără a se politiza.

Secțiunea 1. a abordat probleme legate de infrastructura și resursele informaționale naționale și internaționale. A fost lansată în acest cadru o nouă concepție, un nou model al colaborării internaționale în domeniul biblioteconomiei, axată pe cooperare, partajare, intelectualizare și în același timp pe interesele economice ale bibliotecilor (autorul ideii este Iacov Sriberg, președintele comitetului organizatoric al Conferinței). În paralel, a luat naștere conceptul și noțiunea de turism științific pentru biblioteconomiști. Janet Zmroczek de la Biblioteca Muzeului Britanic, Tanja Ostojić de la Biblioteca Națională a Serbiei și a alți specialiști au vorbit despre strategiile UE în domeniul moștenirii numerice și răsfrângerea lor asupra activității bibliotecilor naționale din Europa. În cadrul acestei secțiuni am prezentat și eu proiectul sistemului informațional integrat al bibliotecilor din Moldova-SIBIMOL. Sistemul nostru a fost apreciat de participanți ca fiind unul cu adevărat novator pe plan internațional, iar reprezentanții OCLC au ținut să nuanțeze că el ar putea fi „un frate mai mic” al sistemului lor. E cazul să subliniez aici și acum că la acest succes își au partea lor de contribuție experții oficiali ai proiectului nostru, Dan Matei și Liviu Dediu.

Secțiunea 2. „Sisteme bibliotecare automatizate corporative” a realizat, prin comunicările ținute în cadrul ei, o viziune de ansamblu asupra situației și tendințelor automatizării bibliotecilor. S-a făcut remarcată o preocupare specială pentru problemele terminologice ale automatizării, lucru fără de care nu este posibilă, așa cum au menționat vorbitorii, nu doar abordarea teoretică și metodologică a acestei problematice, ci și activitatea de implementare și mai ales aceea de școlarizare. Au fost prezentate variante substanțial îmbunătățite ale sistemelor UNICODE, MARK-SQL, precum și o versiune nouă a programului LibNavigator. Sistemul IRBIS, care este implementat, cu susținerea fundației SOROS, într-un șir de republici ex-sovietice, a fost demonstrat într-o versiune performantă.

Secțiunea 3. „Biblioteci electronice” s-a bucurat de cea mai mare audiență, întrunind un auditoriu pe cât de numeros pe atât de participativ. Curentul de opinie ce s-a format este că tema conceptualizării bibliotecii electronice este una aproape consumată. După limpezirea aspectelor terminologice (s-a renunțat deja la expresiile gen bibliotecă fără pereți ș. a., înrădăcinându-se expresia bibliotecă electronică) și conceptuale (a intrat în uz general schema cu cele trei componente - resurse electronice, tehnologii de acces la aceste resurse și serviciile electronice prestate în baza resurselor, precum și modelul funcțional al BE construit pe două componente de bază: resurse locale și resurse la distanță), se discută acum mai mult aspectele conținutale și cele legate de ideologia structurării accesului. O nouă teorie a accesului liber stă să se nască. S-a discutat și pe marginea unei sintagme noi – Noua Realitate Biblioteconomică (realitate generată, bineînțeles, mai ales de proiectele bibliotecilor numerice mondială și europeană). Tehnologiile și strategiile numerizării fac cap de afiș în toată lumea. O idee nouă discutată constructiv a fost aceea a nevoii elaborării unor indexuri naționale ale citării, ca resurse informaționale și instrumente analitice deopotrivă, eficiența informațională, utilitatea și alte aspecte ale publicațiilor scoase într-un teritoriu național fiind reflectate în ele în mod pluri-aspectual și cu multă exactitate. A captat atenția ascultătorilor și dl Kirill Fesenko, reprezentantul companiei americane East View Information Services (Minneapolis) care a făcut o trecere în revistă a tendințelor

mondiale de dezvoltare a resurselor electronice.

În cadrul secțiunii 4. „Bibliotecile și muzeele în spațiul comun al informației și culturii” s-a pus accentul pe câteva concepte novatoare: imaginea informațională a instituțiilor de cultură ca factor cultivator de mentalitate postmodernă și proiectele interinstituționale în domeniul culturii. Nu puține au fost vocile care sugerau oportunitatea fuzionării, la nivel de administrare publică centrală și locală, a componentelor cultural și informațional. Tema serviciilor tarifare prestate de biblioteci și muzee, discutată într-o ședință specială, s-a soldat cu acceptarea unui model tarifar adaptat la condițiile economiei de piață.

Secția 5. „Biblioteconomie” (una teoretică, academică prin excelență) a continuat discuțiile teoretice asupra conceptului de bibliotecă începute în ședința plenară de deschidere, metoda structuralistă, sistemică fiind îmbrățișată de majoritatea experților, chit că moderator a fost dl Iu. Stolearov, unul din fondatorii teoriei sistemice a bibliotecilor. S-au lansat câteva idei noi, două dintre ele producând o rezonanță amplă: contradicția tot mai pronunțată dintre globalizarea biblioteconomică și datul intim al lecturii și aceea a integrării documentaristicii, arhivisticii, biblioteconomiei, arheografiei și bibliografiei într-o disciplină nouă. În sfârșit, a fost salută prezentarea unei concepții științifice asupra biblioterapiei, disciplină nouă în domeniul nostru de activitate, anunțată încă la sesiunea generală IFLA de la Copenhaga, dar conturată plenar abia acum.

Discuțiile din cadrul Secției 6. „Cadrele bibliotecare: profesia și instruirea”, moderată, între altele, și de dl John Richardson, decanul Facultății de Științe Informaționale a Universității din California, s-au axat pe de o parte, pe noile normative ale culturii și adaptarea la acestea a conținutului procesului de formare a viitorilor bibliotecari, pe de alta – pe adaptarea (chiar revizuirea) sistemului de pregătire și instruire continuă a cadrelor bibliotecare în conformitate cu cerințele societății cunoașterii. S-a acordat multă atenție teoriei și practicii modelării instruirii biblioteconomice, strategiei și tacticii impuse de noua realitate biblioteconomică. Au fost prezentate câteva comunicări (în special din țările nord-europene) despre utilizarea factorilor motivaționali în management, încercându-se formularea unei teorii noi privind relația dintre interesele personale și colective, în baza datelor noi ale filozofiei, sociopsihologiei și bibliopsihologiei postmoderne (corelația internalist-externalistă). Au fost prezentate câteva profesii (de fapt, specializări) biblioteconomice noi (info-broker, analist informațional (specialist în domeniul utilizării metodelor statistice de dirijare a bibliotecilor), manager de resurse informaționale. Utilizarea tehnologiilor informaționale în procesul de instruire a fost analizată sub toate aspectele posibile, iar instruirea electronică a devenit un fel de temă-bestseller, grație mai ales unor sisteme corporative de instruire la distanță constituite de biblioteci din Rusia, Franța, Germania și USA.

Secțiunea 7. a luat în dezbatere aspectele asigurării lingvistice a sistemelor informaționale bibliotecare. Lucrul cel mai nou și mai suscitant relatat aici este că este elaborată și se implementează o disciplină nouă de studiu intitulată „Asigurarea lingvistică a tehnologiilor informaționale bibliotecare”. Bibliotecarul viitorului va ști astfel a programa baze de cunoștințe, a elabora ontologii și alte lucruri inerente bibliotecilor electronice. A fost prezentată apoi activitatea Fundației UNIMARC&Friends. Statut de noutate absolută a avut prezentarea formatului RUSMARC. În ceea ce privește teoria și practica catalogării și indexării, discuțiile s-au axat pe două concepte recente: prelucrarea semantică a documentelor și crearea imaginii documentului în scopul eficientizării procesului de căutare.

În cadrul secțiunii a opta s-a discutat despre rolul bibliotecilor în asanarea problemelor ecologice, ajungându-se, în final, la adoptarea unor recomandări speciale, cu titlu de model strategic relativ la rolul informației în prevenirea și lichidarea consecințelor catastrofelor ecologice. S-a subliniat că în societatea cunoașterii nevoia de cultură ecologică va fi pusă, ca importanță, pe același cântar cu diseminarea informației.

Participanții la secțiunea a noua („Piața informațională și formarea colecțiilor de bibliotecă”) au reușit să scoată la iveală un întreg tablou al stării de lucruri în acest sector. Idei: punerea pe picior larg a activității editoriale a bibliotecilor în vederea asigurării beneficiarilor cu copii ale lucrărilor de mare audiență care lipsesc din colecția bibliotecii, dar și al acumulării unor mijloace extrabugetare destinate reînnoirii fondurilor. Profesorul universitar V. Neșitoi, din Mencia, a raportat că a descoperit și a formulat, în baza cercetării matematice a dinamicii colecțiilor bibliotecilor din Belarusia, legea universală a dispersării îmbătrânirii (învechirii) informației. Una din concluziile finale ale secțiunii: în ceea ce privește discuțiile despre dispariția cărții, ele nu au un suport concludent. Realitatea este că, în ceea ce privește suporturile publicațiilor, nimic nu înlocuiește nimic, lucrurile noi și cele vechi coexistă pașnic într-un spațiu informațional integrat. Suntem o societate multimedia.

Aspectele dreptului de autor și ale ocrotirii proprietății intelectuale au fost obiectul unor dispute aprinse în cadrul secțiunii a zecea. Experiența Rusiei în ceea ce privește cadrul juridic al organizării și funcționării bibliotecilor electronice a servit drept punct de reper. E de remarcat faptul că în această țară există deja o mulțime de biblioteci electronice particulare, înregistrate de stat și accesibile pentru utilizatori. S-a constituit chiar o rețea a acestor biblioteci. O idee importantă produsă în cadrul secțiunii: în societatea contemporană, cu toate problemele de ordin juridic cu care se confruntă oamenii, se resimte tot mai mult nevoia elaborării și implementării conceptului de bibliotecă-expert.

Secțiuni aparte au avut bibliotecile municipale, bibliotecile pentru copii și tineret și bibliotecile medicale. Din spusele participanților, a fost dezbătută în contradictoriu problema accesului la Internet a copiilor, discuție care pe alocuri trecea într-un fel de război verbal dintre bibliotecarii din est și cei din vest.

Biblioteconomiștii universitari și-au încrucișat retoricele suliți în cadrul secțiunii 14. De fapt, a fost un cruciș de idei avansate, tenta elitistă a acestor instituții, alimentată și de posibilitățile financiare net superioare (out of this world, cum ar zice slujitorii bibliotecilor publice), fiind una tot mai înveterată. Pivotalul discuțiilor l-a constituit acest generic: abordarea inovațională a dezvoltării complexului universitar. Teme și idei mai proaspete: conceptul de formare deschisă (liberă), conceptul științogradului și etapele de construire a lui (complexul universitar privit ca o structură, ca un organism producător de cunoaștere științifică, aidoma unui oraș industrial). Asigurarea informațională a proceselor universitare. D-na Jogita Sauka din Letonia a prezentat o fulminantă comunicare relativă la dimensiunile de evaluare a beneficiarilor actuali ai bibliotecilor universitare.

Din idee în idee, din etapă în etapă, bibliotecile universitare trec printr-o metamorfoză contradictorie: pe de o parte, prinse în structura universităților ca roticele într-un ceasornic, ele sunt mâinate înainte de strategiile complexului universitar, strategiile proprii ale lor nefiind altceva decât niște conformări constrânse la strategia întregului care le încorporează. Pe de alta, căutându-și totuși niște căi de evadare cel puțin modică din teroarea complexului, a conveierului industrial de producere de cunoștințe și de specialiști, ele își promovează, în cadrul comunității bibliotecare, concepțiile biblioteconomice proprii, care, însă, nu pot să nu poarte și ele amprenta științogradului. Drept care, se cascadează tot mai tare diferența (mai ales în ceea ce privește ideologia biblioteconomică) dintre bibliotecile de învățământ și bibliotecile publice, ea devenind ca un pendant al diferenței dintre gnoseologie și epistemologie. Probabilitatea (pericolul?) unui separatism biblioteconomic crește și ea.

În cadrul aceleiași secții a fost lansată cartea lui V. Drigailo, din Ucraina, „Bazele organizării științifice a muncii de bibliotecă”. Ea a devenit imediat un best-seller, autorului propunându-i-se traducerea lucrării sale în mai multe țări.

Secțiunea 15 s-a constituit într-o veritabilă gală a noutăților din lumea tehnologiilor Internet, dar și un exemplu de manifestare a spiritului critic în câmpul IT. Peter Bodnar din Washington a prezentat noutățile radioaccesului și noile standarde de utilizare a lui. Jochen Picht din Paris a făcut o demonstrație live (prin Internet) a dotărilor ultramoderne și a noilor servicii oferite de biblioteca electronică a OECD (Organizația colaborării și dezvoltării economice). Într-un șir de comunicări a fost dezvăluită o nouă viziune asupra conceptului „mentalitate de rețea”. Terence Emmons de la Universitatea din Stanford a prezentat o analiză „de istoric” a stării de lucruri privind căutarea cărților în GOOGLE. Concluzia ce se impune este că GOOGLE-ul poate oferi posibilități maxime de căutare doar în ceea ce privește cărțile în limba engleză și în special cărțile publicate în SUA. Cât privește celelalte limbi și țări, GOOGLE-ul rămâne a fi neputincios, iar rolul cataloagelor electronice ale bibliotecilor va rămâne a fi unul dominant. Ari Rouvari și Esa Hakala din Finlanda au prezentat proiectul NELLI (modelul finlandez al unui portal de acces și de căutare), cucredându-ne prin originalitate, simplitate serioasă și în același timp ludică și chiar prin inovațiile tehnologice autohtone.

Ziceau unii că ar fi existat și o secțiune a celor care se bronzau pe plajă, discutând biblioteconomicește.

Pe lângă secțiuni, programul Conferinței a cuprins nenumărate acțiuni speciale (seminare, forumuri tematice, cluburi de discuții, concursuri etc). O amplă expoziție de materiale și publicații organizată de participanții la Conferință, cu zeci de lansări la raft, cu posibilitatea de a achiziționa unele ediții sau de a le obține pe gratis, mi-au permis să mă întorc acasă cu câteva sacoșe pline și să organizez la BNRM o întreagă expoziție. Numeroase firme din țările lumii au organizat ample sărbători de prezentare. Aș remarca în această ordine de idei compania Cambridge Scientific Abstracts, corporația OCLC, casa de editură Elsevier (Amsterdam), numeroase edituri care publică lucrări în domeniul nostru din 25 de țări.

Un larg ecou au avut două seminare organizate la Sudac. Primul din ele a fost consacrat dezvoltării serviciilor virtuale de referințe în spațiul CSI. Biblioteca națională din Sankt Petersburg a prezentat un proiect de anvergură (Centrul de servicii informaționale), propunându-ne un model despre cum trebuie să fie rolul unei BN în așezarea și dezvoltarea corporativă a serviciilor virtuale în plan național. Ucrainenii au cucerit simpatia publicului demonstrând sistemul lor național de referințe virtuale denumit Serviciul de Urgență Informațională. O idee interesantă lansată la seminar este aceea a constituirii, în spațiul informațional comun, a unui Informatorium biblioteconomic virtual.

Cel de-al doilea seminar la care am participat a luat în dezbateri conceptul de bibliotecă intelectuală. De la istoria evoluției ideii de bibliotecă intelectuală la componentele conceptului (arhitectural, ambiental, informațional, comunicativ, hedonic etc.) – acesta a fost diapazonul dezbaterilor. Concluzie generală: bibliotecă intelectuală este bibliotecă viitorului.

Un eveniment aristocratic a fost lansarea, într-un spațiu select, a cărții Evgheniei Ghenieva „Biblioteca – centru de comunicare interculturală”. Acest concept ea l-a promovat și în cadrul lecției sale speciale consacrate evoluției conceptelor institutului de bibliotecă. Cu câțiva ani în urmă ea lansase ideea că bibliotecă este un spațiu al toleranței. Abordarea spațială a conceptului de bibliotecă este una din orientările teoretice moderne pregnante ale biblioteconomiei și biblioarhitecturii.

În ziua de închidere, dna Claudia Lux și dl Francis Kirword, reprezentanții conducerii de vârf a FIAB-ului, au ținut să sublinieze că în acest an la Sudac au fost prezentate niște comunicări și s-au întâmplat niște acțiuni științifice care fac dovada unei aprofundări remarcabile a cunoașterii biblioteconomice. Și, de vreme ce Conferința se organizează sub egida și cu sprijinul IFLA, succesul acesta aparține întregii comunități bibliotecare mondiale. De altfel, unul din pilonii pe care este așezată activitatea IFLA constă tocmai în familiarizarea bibliotecarilor din toată lumea cu realizările biblioteconomice cele mai noi, indiferent de țara sau chiar localitatea în care acestea s-au produs.

Așa că, prin ani, s-ar putea întâmpla ca întâlnindu-se biblioteconomiști de pretutindeni și oriunde, să se întrebe: ai făcut vreodată biblioteconomie la mare?

RĂU, ALEXE. Clasic și modern în managementul de bibliotecă : modelul cibernetic / Alexe Rău // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1992. – Nr. 9-10. – P. 24-25.

Rezultatele unei investigații efectuate mai demult de către U.N.E.S.C.O. arătasera că lumea bibliotecilor se situa printre domeniile sociale cele mai conservatoare, fiind depășită în această privință doar de lumea științei academice. Nu încapă îndoială că o asemenea stare de lucruri mai subzistă. Stau mărturie în acest sens formulele de dirijare aplicate în biblioteconomia basarabeană în majoritatea lor tradiționale, adeseori patriarhale și vetuste. Circumscrise, pe parcursul multor decenii, unei infrastructuri sociale vicioase, când algoritmurile de funcționare erau slobozite de sus, canonizând chiar și manifestările exterioare cele mai neînsemnate, bibliotecile înfățișau, dacă e să recurgem la niște noțiuni din domeniul picturii, un fel de natură statică cu programul și statutul partidului. Orice manifestare dinamică era posibilă numai în măsura în care aceasta se sincroniza cu oscilările sau cu undulările capricioase ale liniei oficiale. E drept că sedentarismul biblioteconomic a fost cauzat nu doar de regimurile politice, deși anume pe ele cade culpa cea mai grea de a ne fi atrofiat capacitatea de adaptare și interacțiune cu mediul, ci și de factori de sorginte internă, profesională, dintre acestea evidențiindu-se tradiționalismul formal al purtătoarelor de informație și al metodelor de conservare, comunicare și vehiculare a acestora alături de tehnologiile biblioteconomice standardizate pe plan internațional și, deci, cu greu susceptibile.

Și totuși, ultimul pătrar, dar mai cu seamă această finalizatoare decadă de secol XX, a propulsat universul bibliologic încât determinantele domeniului bibliotecilor au devenit, așa cum scrie Ion Stoica, cele ale unui „teritoriu de o seculară stabilitate, traversat azi de liniile de forță ale unui dinamism copleșitor”. Managementul de bibliotecă s-a pomenit într-o situație fără precedent. Pe de o parte, interconexiunea biblioteconomiei cu informatica și computerizarea generală a celei dintâi impune depășirea formulelor tradiționale de dirijare, iar căderea regimului totalitar și liberalizarea vieții socio-economice, imprevizibilul și incertitudinea cu care se confruntă bibliotecile adaugă, la acest obiectiv, nevoia de corespondență cu mediul schimbător și de a supraviețui. Pe de altă parte, mecanismul nou de dirijare trebuie să integreze determinantele antinomice ale lumii bibliotecilor: stabilitatea și dinamismul, clasicul și modernul, tradiția și inovația pentru

că altminteri el nu numai că nu s-ar suprapune cu starea obiectului dirijat, ci ar mai și crea niște dihotomii dăunătoare pentru dezvoltarea armonioasă a acestor instituții. Clișeele și preceptele comune sunt, în acest concurs de factori și împrejurări, nu numai ineficiente, ci chiar derutante și, deci, contraindicate. Cum fiecă bibliotecă își are o ambianță specifică, ipoteza tuturoră fiind actualmente una aleatorie, alternativa unică de afirmare și dăinuire este, după opinia mea, autoreglarea, aceasta necesitând, totuși, într-o măsură anumită, un cadru juridic adecvat. Mimetismul va trebui să bată în retragere de pe poziția sa dominatoare, împuternicirile sale limitându-se doar la ceea ce vizează comportamentul sistemelor vii care, topindu-se și călindu-se prin autoreglaj, sunt, în speță, niște aliaje organice de trecut, prezent și viitor, adică la ipostaza lor de modele cibernetice.

Întrebarea firească ce se iscă în această ordine de idei este dacă nu cumva paralela, fie chiar și sub genericul ciberneticii, între sistemele vii și cele nevii este aberantă. Or, se știe că *ciberneticienii* contemporani pornesc, în demersul lor, de la mașini și agregate tehnice. Opera, insuficient remarcată la timpul său dar care, revalorificată astăzi, ni-l dezvăluie pe autorul ei, marele savant român Ștefan Odobleja, ca pe unul dintre ctitorii ciberneticii mondiale, vine să ne spulbere toate îndoielile. Descoperirile făcute de el au relevat faptul că fenomenele psihice ca dimensiuni ale lumii noastre interne nu sunt de la început fapte pur interne: ele își au o cauză, un precedent în procesele materiale, aderă la totalitatea claselor celorlalte fenomene – de ordin mecanic, fizic, chimic, biologic, social, cultural, educațional – toate derulându-se conform unor principii unice și unificatoare: consonanța, antagonismul, corespondența, complementaritatea. Sesizând capacitatea faptului psihic de a fi un rezonator și un reproducător al celorlalte categorii de fenomene, savantul român descoperă că acesta poate fi postulat ca prototip, model, criteriu de abordare și interpretare a logicii organizării și funcționării oricăror alte sisteme, după care procedează la extrapolări de anvergură, operând unificări și integrări originale ale cunoștințelor din toate domeniile. Faptul capital relevat de Odobleja este că fenomenele psihice, ca prototip al tuturor sistemelor dinamice, au capacitatea de a se desfășura reversibil, de a se mișca în circuit, ele funcționează pe bază de corespondență, binaritate, simetric, alternare, conducând la reacții și comportamente care influențează, la rândul lor, procesele de percepție. Astfel, pornind de la felul de organizare și funcționare a fenomenelor vieții sufletești ca formă, cea mai complexă, de manifestare activă a naturii, Odobleja descoperă principiul general al ciberneticii: autoreglarea și auto perfecționarea compartimentelor sistemelor vii și nevii pe bază de reversibilitate. Importanța strategică a consonantismului odoblejean stă nu doar în prioritatea aportului adus de savantul român la construirea fundamentelor cibernetice, ci mai ales în homocentrismul viziunilor sale, astfel încât, modelele de dirijare întemeiate pe principiile elaborate de el au de la bun început avantajul de a incorpora și a concilia într-un întreg organic antinomiile lumii bibliotecilor, în timp ce abordările tehnocentrice au creat probleme serioase legate de adaptabilitatea și chiar de statutul factorului uman. Din acest unghi de vedere teoria odoblejană pare a fi, cu siguranță, deschizătoarea unui drum nou în știință, cel al ciberneticii umaniste, fapt care ne-a și determinat s-o alegem drept punct de plecare atunci când, demarând reorganizarea Bibliotecii Naționale a Moldovei, am purces la elaborarea unei structuri noi și a unui model nou de dirijare a acesteia. Cum însă autorul psihologiei consonantiste și-a menținut demersul său la altitudinea ciberneticii generalizate și cum constituirea unui model cibernetic de dirijare își are legitățile și principiile sale particulare, elaborările noastre s-au întemeiat și pe revelațiile unor savanți contemporani din domeniul ciberneticii aplicate, noi străduindu-ne, totuși, atunci când a fost cazul, să le reconsiderăm pe acestea din urmă pentru a le aduce la poziția de corespondență cu cibernetica umanistă prin reasezarea lor pe un suport homocentric.

Abordând managementul ca pe o categorie cibernetică, savanții W. Eșbi, A. Berg, V. Afanasiev, St. Birzt ș.a. au realizat că temelia acestuia o constituie informația și că legea fundamentală a dirijării este primul genetic al informației chiar față de dirijarea însăși. Dirijarea fiind tratată ca un proces informațional, modelul de management se constituie și el pe temeiul unor legi și principii informaționale: ierarhicizarea, circuitul informațional reversibil (sau legătura inversă și retrospectivă), diversitatea necesară, completarea exterioră (sau complementaritatea consonantistă).

Legea ierarhicizării stă la baza oricărui sistem cibernetic de management, aplicarea corectă sau incorrectă a acesteia determinând faptul dacă dirijarea va fi din capul locului una optimă și eficientă, ori amorfă și falimentară. Legea în cauză ne spune că dirijarea ca proces informațional-cibernetic se poate produce numai în condițiile unei structuri ierarhice complexe. Orice tentativă de simplificare nejustificată, dar mai ales degradarea în simplism echivalează, în acest sens, cu o ablațiune vătămătoare pentru organismele vii, de la care pornește cibernetica, consecințele fiind, în cazul acestora, pierderea capacității de autoreglare, iar pentru sistemele sociale – și o cădere într-o formulă de conducere rudimentară, ba adeseori chiar în entropism. În lumina homocentrismului odoblejean, doi ar fi parametrii de la care ar trebui să pornească evaluarea gradului optim de ierarhizare. Primul constă în capacitatea omului (în cazul dat al dirigitorului

de compartiment) de a recepționa și de a prelucra informația. Pornind de la ideile lui N. Wiener, unul din patriarhii ciberneticii, savanții americani K. Shannon și R. Hartly, introducând bit-ul ca unitate de măsură cantitativă a informației, au elaborat și niște formule matematice pentru calcularea volumului ei, formula lui Hartly ($H = \log K$) pretându-se mai mult pentru evaluarea cantității de informație cuprinsă în texte, iar cea a lui Shannon ($H = \sum P_i \log P_i$) fiind una generală și deci, mai adecvată în cazul nostru, întrucât dirijarea se confruntă, practic, cu toate genurile de informație. În baza aplicării celei de a doua formule s-a constatat că, deși teoretic volumul memoriei umane îl surclasează pe cel al mașinilor de calcul, practic omul nu poate beneficia de acest avantaj al său dat fiind faptul că „introducerea” informației în creier se produce cu o viteză de numai 1 bit pe secundă, adică de 2.500 biți pe parcursul unei zile de muncă și asta în cazul în care el s-ar afla numai în regim de recepție, necheltuind nici o secundă pentru prelucrarea informației și luarea unor decizii, asta însemnând că, chiar dacă ar rezista unei atare suprasolicitări, nu ar avea timp să mai și rămână om. Eventualul ajutor din partea mașinilor de calcul poate fi, în acest context, doar parțial, căci omul-conducător se confruntă cu un volum important de informație neformalizată (auditivă, vizuală etc.) pe care computerele încă nu o receptează (și e bine că este așa, pentru că așa ne și asigură, deocamdată condiția de homo sapiens și de homo sensibilis). În consecință, volumul optim de informație de serviciu care poate să revină unui om, luând în considerație necesitățile creative și de autoperfecționare, este, după evaluările aproximative ce le-am efectuat, de 170—200 mii biți pe durata unui ciclu de dirijare (adică într-un an). Reieșind din acest indicator, s-au efectuat calcule referitoare la mărimea compartimentelor Bibliotecii. Al doilea parametru de care s-a ținut cont la elaborarea structurii ierarhice ține de aspectul sociopsihologic al managementului de bibliotecă, în cadrul mai multor sondaje sociologice, efectuate într-un șir de țări, s-a demonstrat că, sub acest aspect, un personal își menține integral și își manifestă efectiv calitățile de colectiv doar în cazul în care numărul lui nu e mai mare de 70—100 de persoane. Depășindu-se aceste limite, personalul începe să se transforme din colectiv într-o sumă de părți eterogene, adeseori centrifuge. Într-o bibliotecă mare, cu un personal de 350 de salariați, cum e a noastră, acest aspect nu poate fi neglijat, soluția la care am recurs fiind constituirea a șase departamente cu identitate distinctă, compartimentarea la nivelurile inferioare (servicii, oficii, birouri) fiind realizată pe criteriul informațional enunțat mai sus. Desigur, la elaborarea structurii noi s-a ținut cont și de aspectul funcțional, tocmai el impunându-ne, în unele cazuri, alegerea unor variante ce deviau un pic de la conceptul teoretic.

Rigorile ciberneticii cer ca legea ierarhizării să fie aplicată în strânsă legătură cu principiul reversibilității informaționale pentru a obține ceea ce Odobleja numea „cercul vicios de energii”. De fapt, este vorba de asigurarea funcționării ciclului informațional de dirijare, acesta necesitând punerea la punct a circuitului de informații de la subiectul la obiectul de dirijare și viceversa, precum și a unor legături informaționale între toate verigile structurii ierarhice, pe verticală și pe orizontală, în ambele sensuri. Ținând seama de faptul că ciclul informațional este sufletul, forța motrice a unui model cibernetic de management, în fiecare departament al Bibliotecii noastre a fost instituit câte un post de manager, specialitate nouă în biblioteconomie, vocația ei fiind, în primul rând, dispecerizarea ciclului informațional în procesul de dirijare.

A doua lege fundamentală pe care se întemeiază un model cibernetic de dirijare este cea a diversității necesare, ea fiind descoperită și enunțată de către savantul englez W. Eșbi. Unul din momentele principale ale dirijării sociale, spune ciberneticianul londonez, îl constituie alegerea. Însă cu fiecare alternativă soluționată se reduce diversitatea subiectului “dirijării, în timp ce, de altă parte, obiectul dirijat poate, dimpotrivă, să-și extindă pluriaspectualitatea sa. Această tendință se manifestă și în biblioteconomie, mai ales în condițiile actuale, când, datorită interconexiunii cu informatica, schimbării mediului socio-economic și cultural, statutul funcțional al bibliotecilor a devenit cu mult mai variat și mai complex. Pentru dezvoltarea optimă și armonioasă a oricărui sistem dinamic, însă, este necesar, conform legii lui Eșbi, ca diversitatea subiectului dirijării să nu fie mai mică decât cea a obiectului dirijat, iar sporirii gradului de complexitate a obiectului să-i urmeze mutații corespunzătoare în subiectul managementului. Recuperarea diversității conducerii trebuie să se facă în spiritul ciberneticii contemporane, adică prin aplicarea unor metode matematice, prin utilizarea tehnicii de calcul, prin autoperfecționare și operarea unor modificări de ordin organizatoric, dar nu pe calea măririi aparatului de conducere, sau, ceea ce ar fi și mai rău, prin simplificarea structurii, aceasta din urmă ducând la crearea unor sisteme de conducere simple, care așa cum a observat academicianul St. Nir, „nu numai că sunt inapte de a comite greșeli, ci nici nu pot să funcționeze corect”. O cale eficientă de asigurare a corespondenței diversităților susnumite ar fi, după opinia mea, autoreglarea și autoperfecționarea subiectului dirijării în baza unui model întemeiat pe cele 7 legi universale ale mecanismului creativității și pe cele 50 de reguli pentru stimularea capacității creatoare, toate descoperite și formulate de Ștefan Odobleja. În acest scop ar putea fi organizate testări și autotestări periodice.

În sfârșit, cea de a treia piatră de temelie a unui model cibernetic de management o constituie principiul

completării exterioare, formulat de savantul St. Bir, enunțul acestuia suprapunându-se cu ceea ce Ștefan Odobleja definea, la nivel de cibernetică generalizată, drept principiu consonantist al complementarității. Esențial în această lege este că modelul cibernetic, întemeiat pe o dialectică circulară, poate fi afectat ca orice sistem închis de anumiți factori negativi care să-i pericliteze buna desfășurare, aceasta din urmă conducând, de obicei, la conservatism și chiar la regres. Un exemplu clasic în această privință ni-l oferă Japonia care, stăgănând mai bine de 250 de ani în cercul său de izolare totală, a renăscut și a devenit ceea ce este astăzi numai datorită deschiderii către lume începută în perioada Restaurației Meiji. În cazul modelului cibernetic al unei biblioteci mari factorul interacțiunii insuficiente cu mediul comportă o dublă manifestare. Pe de o parte, în timpul perfectării ciclului de dirijare, e posibil să nu se țină cont de toată informația necesară privind ambianța în care funcționează instituția și atunci e necesar, așa cum spune St. Bir, ca ciclul informațional să funcționeze în așa fel încât una din orientările de bază ale acestuia să fie acoperirea deficitului de date din exterior. De altă parte, subdiviziunile mari ca departamentele Bibliotecii noastre sunt și ele, sub aspectul organizării și funcționării, niște sisteme cibernetică ciclice, închise. Organul superior de conducere a Bibliotecii nu intervine în activitatea acestor compartimente decât în faza de stabilire a liniei algoritmice strategice, când se elaborează decizia de dirijare (programul), și în cea de estimare a rezultatului final, la încheierea unui ciclu de management. În consecință, subzistă și la acest nivel necesitatea completării exterioare în cazurile când se produc devieri de la pivotul strategic al întregului sau când încep să se manifeste, rezultând din efectul cercului, tendințe de stagnare ori de atenuare a receptivității la nou. Soluția aleasă de noi în vederea satisfacerii rigorilor acestui principiu constă în înființarea unui serviciu de experți independenți. Fiind propuși de către Minister, experții, exercitând funcția completării informaționale exterioare, efectuează asistența științifică, analitico-sintetică și consultativă a procesului de management, în special în fazele de elaborare a programelor de activitate creatoare, benefică pentru evoluția calitativă a obiectului dirijat.

O soluție interesantă ne propune și academicianul Afanasiev, după opinia căruia eventualele insuficiențe informaționale în relația obiect-meniu e mai bine să fie tatonate cu anticipație, folosindu-se în acest scop metoda experimentală a buclei închise (rușii o numesc „ciornii iașnic”), care constă în modelarea felului de comportament a unei părți a obiectului dirijat într-o situație posibilă pentru a elabora, prin inducție, o probabilitate algoritmică relativă la întregul organism. În acest scop în cadrul Bibliotecii Naționale a fost înființat un serviciu de sociologie și marketing.

După cum am menționat deja, modelul cibernetic de management se întemeiază pe primatul informației. Aspectul acesta necesită, probabil, un studiu special, dat fiind faptul că teoriile informației sociale existente până mai ieri s-au polarizat în funcție mai mult de ideologiile dominante într-un stat sau altul, decât de suportul filozofic și profesional al demersurilor, pe când tocmai acesta poate să ofere, până la urmă, niște principii obiective și universale. La nivelul pragmatic al problemei, însă, există un concurs unanim potrivit căruia genurile de informație folosită în procesul dirijării se suprapun și sunt omonime cu fazele unui ciclu de management și că circuitul informațional se poate derula eficient numai dacă se eșalonează conform diferențierii sincronizate a acestora. În Biblioteca Națională a Moldovei ciclul informațional se desfășoară precum arată tabelul de mai jos:

Nr.	Funcțiile dirijării	Genul de informație	Executanți – puncte nodale ale circuitului informațional
1.	Elaborarea și adoptarea deciziei de dir.	Incipientă	Director, șefii servicii, oficii, expertul
2.	Organizarea	Organizațională	Director, manager
3.	Regularizarea, corijarea	De regularizare	Director, expert
4.	Evidența	De evidență	Manager
5.	Control	De control	Manager

Modelul cibernetic de management, pe lângă faptul că încorporează tendințele de închidere ciclică și cele de deschidere și de consonanță cu mediul, clasic și modernul într-un tot organic, se impune prin flexibilitatea sa morfologică, aceasta fiind chezașia adaptabilității optime și, deci, a unei evoluții armonioase. E drept, însă, că modelul acesta presupune o multilateralitate și o capacitate de adaptare avansată a personalului. Altfel spus, el poate fi realizat doar când bibliotecarii implicați, și mai cu seamă șefii de compartimente se manifestă ca niște personalități, de aceasta atârând în mare măsură sortii de izbândă sau eșecul.

RĂU, ALEXE. Conceptul de bibliotecă națională : idei în circulație / Alexe Rău
// Cercetare și dezvoltare în bibliotecile naționale ale României și Republicii Moldova :
volum de lucrări științifice.– București ; Chișinău, 2008. – P.34-42. ; Biblioteca : Re-
vistă de bibliologie și știința informării. – 2009. – Nr. 9-10. – P. 231-237.

1. Determinantele conceptului

Atunci când se afirmă că ideea și conceptul de bibliotecă națională au apărut odată cu Biblioteca Regală a Franței și, în special, prin decretul regelui Francisc I privind depozitul legal, se are în vedere că DL-ul este principala determinantă a acestui tip de bibliotecă. Însă această caracteristică, luată izolat, nu constituie un parametru tipologic identitar. Este suficient să constatăm, pentru exemplificare, că din cele șapte biblioteci mari de peste Prut, beneficiare ale depozitului legal al României, numai una este națională, iar Biblioteca Academiei este abilitată cu unele funcții de bibliotecă națională (în ceea ce privește conservarea și valorificarea bibliografică a patrimoniului vechi tipărit). La noi, Biblioteca Centrală a pedagogilor (sau universitară), înființată în 1918, a beneficiat, în perioada 1922-1940, de un exemplar de depozit legal al României, dar ea nu a avut nimic în comun cu statutul funcțional al bibliotecilor naționale. La fel se poate spune și despre numărul impunător de biblioteci mari din Republica Moldova care au beneficiat și vor mai beneficia de un exemplar DL al Republicii Moldova. Și în primul, și în al doilea caz, a fost vorba de abordarea DL ca sursă de completare. În cazul BCU, acest mod de abordare a fost unul deliberat: îngrijorat de nivelul scăzut de pregătire al pedagogilor din provincii, prim-ministrul Nicolae Iorga a dispus ca bibliotecilor centrale universitare (pedagogice) să li se repartizeze câte un exemplar din toate publicațiile apărute în țară pentru ca pedagogii din teritoriu să aibă acces la ele și să se autoperfecționeze.

Depozitul legal poate fi una din determinantele tipologice ale bibliotecii naționale, doar în funcție de finalitatea sa și anume, atunci când destinația lui este salvagardarea și înregistrarea bibliografică a patrimoniului național tipărit, ca modalitate de conservare a identității naționale a unui stat sau popor. Francisc I a adăugat acestei misiuni fundamentale a Bibliotecii Regale și pe aceea de conservare și dezvoltare a limbii franceze, misiune continuată și astăzi de Biblioteca Națională a Franței. Trebuie precizat că misiunea de salvagardare a memoriei naționale prin conservarea patrimoniului scris poate fi îndeplinită, în principiu, și fără a beneficia de DL, prin achiziții sistematice și exhaustive, posibilitate care depinde, desigur, de situația financiară a statului respectiv și a bibliotecii sale naționale. Se poate spune, în această ordine de idei, că DL-ul a fost (și rămâne) nu atât o determinantă identitară a unei biblioteci naționale, cât un instrument de consolidare a rolului și misiunii pe care această instituție o are în țara sa, una din măsurile prin care statul consfințește și recurge la acest rol și la această misiune a BN pentru a-și consolida propriul rol și propria imagine.

De altfel, noțiunea de imagine ne conduce la o determinantă mult mai importantă și mai veche a conceptului de bibliotecă națională. Până la Francisc I, Carol al V-lea și succesorii săi întrețineau, în incinta reședinței regale, o colecție de cărți pe care ei o numeau "librărie" și care contribuia la crearea unei imagini mai atrăgătoare și mai impunătoare a regelui, atât în interiorul, cât și în exteriorul țării. Iar ceea ce ține de imaginea conducătorului și, implicit, a statului, constituie, precum se știe, atributul statalității din care a apărut, ulterior, misiunea de prezervare a memoriei naționale și a limbii de stat; prin aceasta, biblioteca națională (chiar și atunci când nu aceasta îi era titulatura) a devenit unul din atributele identității și suveranității statale. Memoria înseamnă însă, prin definiție, nu doar stocarea și conservarea informațiilor, ci și transmiterea de învățături de la o generație la alta, pentru a asigura continuitatea creării și circulației ideilor, factorii primordiali ai progresului. În acest sens, biblioteca națională/centrală a unui stat are misiunea de impact asupra teritoriului. La început, aceasta se realiza fie prin comunicarea colecției, la sediu și la distanță, fie prin prestarea de activități scriptoriale (copiere, multiplicare). O asemenea funcție îndeplinea și principala bibliotecă a Babilonului, biblioteca egipteană din Teba ș.a.m.d. Sub aspect biblioteconomic, trebuie remarcată mai cu seamă biblioteca din Hattusas, capitala statului hitit (nu departe de locul unde se află astăzi Ankara), instituție care, prin experiența sa avansată, a anticipat cu aproape două mii de ani, principiile de bază ale biblioteconomiei europene moderne. Dar ceea ce țin să subliniez cu referire la acea bibliotecă, este că ea era chezașia existenței și prosperității statului. Nicio lucrare în acea țară nu era redactată, fără să fie studiat îndreptarul, instrucțiunea ori edictul corespunzător care se păstra în colecțiile bibliotecii. S-a afirmat, pe bună dreptate, că biblioteca hitită a fost un fel de creatoare a statului hitit. Interesant este că, peste multe secole, islamismul a continuat conceptul de funcționalitate a bibliotecii strămoșilor, prin scrierea Coranului, care este, de fapt, un fel de bibliotecă ambulantă, pentru că, pe de o parte, cuprinde toate învățăturile practice și

spirituale necesare prosperității unui stat, iar pe de alta – este disponibil fiecărei familii. Acesta este secretul evoluției fulminante și al succeselor istorice ale mahomedanilor. Cultura și civilizația lor au transgresat cartea și biblioteca. Biblioteca din Alexandria, deși a fost doar o reiterare a modelului hitit, a avut parte de o intrare mult mai spectaculoasă în istorie, rămânând până astăzi un reper. Mai târziu, odată cu apariția rețelelor de biblioteci, impactul bibliotecilor naționale va impune și o accentuată conotație biblioteconomică, ele fiind, ca să recurgem la formula franceză devenită în scurt timp universală, inimi ale rețelelor naționale de biblioteci, prin orientarea activității biblioteconomice din țară, organizarea cooperării, asistența de specialitate și formarea continuă a bibliotecarilor.

2. Standardul UNESCO și recomandările Consiliului Europei

Înregistrat și publicat sub numărul PGI-87/WS/17, documentul intitulat “Bibliothèques nationales: principes directeurs” (Paris, 1997) servește de mulți ani ca standard internațional de organizare și funcționare a bibliotecilor naționale. Bazat pe un studiu UNESCO efectuat pe parcursul mai multor ani asupra evoluției în timp și spațiu a conceptului de bibliotecă națională, standardul cuprinde principii de bază referitoare la colecțiile BN, agenția bibliografică națională, prestarea de servicii pentru utilizatori, conservare și prezervare, relații naționale, relații internaționale, statutul și gestiunea BN, imobile și echipamente, corelația dintre centralizare și descentralizare în biblioteconomia națională etc. BN nu e percepută ca fiind o instituție în sine, ci o verigă nodală a sistemului național de biblioteci. Sunt prefigurate mijloacele și instrumentele organizatorice, conceptuale și manageriale menite să servească la transpunerea în fapt a determinantelor istorice ale conceptului de bibliotecă națională: conservarea memoriei naționale conținute în documentele tipărite, comunicarea colecțiilor, impactul asupra teritoriului (în cele două aspecte la care ne-am referit mai sus), adaptarea la normele, tehnologiile și metodologiile internaționale, controlul bibliografic național și depozitul legal, conformarea la rigorile Accesului Universal la Informații, catalogarea națională partajată, sistemul împrumutului interbibliotecar; structura organizatorică (departamente - servicii - birouri - oficii), sistemul de management etc. Un element de noutate în ceea ce privește evoluția conceptului de BN îl constituie legiferarea pe plan internațional a bibliotecilor cu statut funcțional dublu. Astfel, Biblioteca Congresului și Biblioteca Dietei Japoniei sunt și biblioteci parlamentare. Bibliotecile universitare din Helsinki și Ierusalim acoperă în același timp și funcția de bibliotecă națională. Biblioteca Regală din Stockholm îndeplinește și funcțiile agenției bibliografice naționale, iar Biblioteca Parlamentului suedez este și bibliotecă publică. Aceste “abateri” țin de respectarea unei experiențe istorice și nu reprezintă recomandări pentru alte țări, în special pentru cele nou înființate și primite în ONU.

Nu trebuie trecută cu vederea nici existența unor agenții bibliografice autonome (camerele cărții din fostele republici ale URSS, de pildă), subliniindu-se necesitatea cooperării și integrării lor în rețelele naționale, cu atât mai mult cu cât bazele acestor agenții au fost puse chiar de către bibliotecile naționale. (Și Camera Cărții din RSSM a fost întemeiată în baza dubletelor scoase din colecțiile BNRM și ale Bibliotecii Naționale a Ucrainei.)

În ultimul deceniu al secolului XX, chestiunea referitoare la conceptul și statutul BN europene a fost pusă în discuție în cadrul mai multor reuniuni organizate de Consiliul Europei (la Strasbourg, Viena, Budapesta) pe tema reformei legislației de bibliotecă. În recomandările CE publicate în volumul de sinteză “Reforma legislației bibliotecare în Europa Centrală” se atrage atenția asupra necesității de a conferi bibliotecilor naționale, statutul de instituții de importanță deosebită și de a elabora legi aparte pentru acestea. Parlamentele mai multor țări au adoptat deja legea bibliotecii naționale, fapt care a contribuit la soluționarea unui șir de probleme de ordin juridic, economic și financiar cu care se confruntă aceste instituții.

3. Momentul 1990-1992 și BNRM

La începutul reformei bibliotecare, lansate odată cu adoptarea de către Parlament a Declarației de Independență și Suveranitate a Republicii Moldova, s-a afirmat mereu că am scăpat de subordonarea față de Moscova (în acest caz, față de Biblioteca Unională “V. I. Lenin”), de politizarea și ideologizarea activității bibliotecare. Dar partea cea mai mare de adevăr, rămăsă cumva într-un con de umbră, era că din acel moment nu mai aveam de unde primi soluții și recomandări conceptuale, organizatorice, metodologice și manageriale. Trebuia să ne elaborăm singuri, concepte și soluții; responsabilitatea era cu atât mai mare, cu cât, puse în situația de a-și regândi activitatea, centrele biblioteconomice așteptau de la noi soluții strategice și de moment, uneori chiar și în cazurile care

țineau de nivelul lor de competență.

Elaborarea noii viziuni a BNRM fusese precedată de o experiență deosebită, aceea de creare a modelului strategic al sistemului național de biblioteci, în timpul căreia am suferit personal, o mutație epistemologică, de cunoaștere bibliologică ce m-a marcat pentru totdeauna. Până în acel moment, dominante în munca de planificare strategică erau metodele inductive, în special cea a extrapolării, prin care, în baza unor măsurări și calcule exacte, se aflau tendințele de evoluție a bibliotecii în ultimii, să zicem, zece ani, tendințe care erau ulterior utilizate în planificarea următorilor zece ani. În cazul modelului SNB, extrapolarea nu mai putea fi aplicată, pentru că intram într-un sistem socio-politic și biblioteconomie total diferit. Am recurs, așadar, la metodele deductive, la inteligență, imaginație, intuiție și logică. Cunoașterea deductivă se caracterizează, însă, prin faptul că judecățile și enunțurile trebuie să fie confirmate de experiență, altfel rămân relative. Fără să ne dăm seama la început, am luat-o pe o cale a relativității, similară celei deschise de Albert Einstein în științele naturii și de Eugen Coșeriu în lingvistică. Iar relativitatea, în esența ei, este un pseudonim al schimbării. Documentele rezultate dintr-o gândire așezată pe astfel de coordonate conțineau în ele potențialitatea schimbării, care a dat în decursul aceluia deceniu de căutări, rezultate ce au modificat imaginea bibliotecilor moldovenești.

Și dacă în biblioteconomie, ca și în lume în general, totul este relativ, problemele și soluțiile trebuie evaluate în funcție de coordonatele spațio-temporale în continuă schimbare. În cazul nostru, centralismul și sistemul de directive și indicații venite “de sus” nu mai aveau sorți de izbândă. Structurile socio-economice trebuie să treacă la autoghidare, interacționând cu mediul și adaptându-se la el sau influențându-l. Înțelegerea acestui adevăr ne-a făcut să apelăm la ideile cibernetice. De fapt, în acel moment am descoperit cibernetica. Până atunci, această disciplină se asocia pentru noi cu tehnica și matematica, dar mai mult cu roboții și calculatoarele, imagine impusă de interpretările literaturii sovietice, singura accesibilă până atunci. Excepție făceau doar câteva texte de Norbert Wiener, două traduse în limba rusă și trei în engleză. Grație revistei *Academica*, însă, care a publicat în acel moment un ciclu de texte de și despre Ștefan Odobleja, am aflat cine este adevăratul părinte al ciberneticii și că aceasta înseamnă, de fapt, studierea legității și a mecanismelor de funcționare și autoreglare a organismelor vii, în perspectiva aplicării lor în câmpul structurilor sociale. Ideile de bază ale doctrinei odoblejene, precum și ideile lui W. Aeshby și A. Bery, referitoare la baza informațională a managementului, ale lui K. Shannon și R. Harttly, privind calcularea în biți a limitelor informaționale în care poate funcționa o substructură, ale lui St. Byr, referitoare la principiul completării exterioare etc., care au fost utilizate în conceperea noii viziuni a BNRM. Studiul privind această viziune, pe care am avut onoarea să îl scriu la câțiva ani după demararea reformei, a fost pus în discuție, în versiune engleză, în cadrul unei mese rotunde la Washington și apoi publicat pe site-ul Web al ALA. Hermina Anghelescu, cunoscutul specialist român în biblioteconomie stabilit în S.U.A., îmi povestea, în timpul unei vizite la Chișinău, că studiul referitor la modelul cibernetic al bibliotecii a fost, în contextul pragmatismului american, o adevărată provocare și că, în atmosfera interesului general suscitată de lucrare, un astfel de concept nu poate fi realizat pe deplin decât de o echipă de oameni ideali. Și totuși, zicea dânsa, conceptul era atractiv tocmai prin faptul că reprezenta un ideal, o motivație superioară.

În sfârșit, o a treia experiență spiritual-cognitivă care mi-a marcat puternic mentalitatea și a avut, dimpreună cu cele două amintite mai sus, un impact decisiv asupra felului meu de a gândi lucrurile în bibliologie și nu numai, a fost deslușirea teoretică a noțiunii de reformă și a etapelor unui act reformator, în special ale reformei bibliotecare în Moldova. Nu știu exact de ce natură a fost impulsul care m-a făcut să apelez, atunci, la înțelepciunea biblică și, mai ales, la actul reformator al lui Iisus Hristos, însă revelațiile pe care le-am avut au fost cu adevărat fascinante, lăsându-mi pentru tot restul vieții, convingerea că procesul de cunoaștere și mai ales rezultatele sale nu vor valora prea mult dacă nu au fost trecute printr-o dimensionare creștină sau, în sens mai larg, dacă nu au fost alimentate de un sentiment de credință și de adevăr.

Toate acestea, fie într-o expresie scriptică, fie într-o formă subliminală sau prezente doar în exercițiile mentale din momentul elaborării modelului-concept cibernetic de BN, și-au găsit o reflectare mai largă și mai inteligibilă în documentele care reglementau aplicarea noului concept. În linii mari, organigrama de atunci (și, într-o mare măsură, cea de astăzi) prevedea câte un compartiment funcțional pentru fiecare dintre cele patru determinante istorice ale conceptului de BN, de care am vorbit în primul paragraf. În plus, fiindcă orice model-concept cibernetic presupune abordarea sa ca organism, care poate să se autoregleze doar dacă toate funcțiile sale sunt la capacitate optimă, am elaborat un desfășurător de subfuncții detaliat, pentru fiecare dintre cele patru compartimente funcționale, desfășurător care a stat la baza programului de activitate al BNRM (și se află și în prezent), așa încât pentru fiecare subfuncție să fie programate și îndeplinite cel puțin câteva lucrări/activități. Desfășurătorul acela a fost oferit, în cadrul primei ediții a Seminarului Național al directorilor de biblioteci, și colegilor noștri din teritoriu. Și cum structura centrelor biblioteco-

nomice teritoriale era similară cu aceea a BN (departamentelor noastre le corespundeau serviciile raionale etc.), la fel stând lucrurile și în ceea ce privește structura programelor de activitate și tipologia activităților. BNRM era de facto inima rețelei naționale de biblioteci, fiecare departament al BN avându-și, în mod obligatoriu, impactul său în teritoriu. Aceea a fost, pentru BN, o structură ideală. Criza economică a afectat-o mult – este suficient să amintesc doar reducerea personalului BN cu 72 de posturi.

Noul concept era aplicat pe o structură deja existentă, nefiind vorba de instruire ci de reorganizare, lucru care a îngreunat cu mult procesul de implementare. Trebuia să păstrăm ceea ce am moștenit mai bun de la generațiile anterioare de bibliotecari care au lucrat în BNRM, dar și să aducem partea de noutate necesară pentru a fi în pas cu timpul și a schimba întregul SNB. În biblioteconomia europeană – tonul dându-l, desigur, Dominique Lahary – se pornește de la o analiză managerială a celor “cinci piloni” pe care se sprijină o bibliotecă modernă: colecțiile, timpul, locul, instituția (politica instituțională) și normele, lucru pe care l-am făcut și noi, rezultatele găsindu-și reflectarea în documentele care alcătuiesc cadrul de organizare a instituției.

Cel mai greu de soluționat au fost și rămân problemele legate de colecții. Ceea ce am moștenit mai rău în acest sens a fost structurarea colecțiilor după criteriul lingvistic, fapt care transformă, adesea biblioteca, într-o ostatică a politicului și politizării și creează inconveniente mari beneficiarilor, aceștia fiind nevoiți să viziteze mai multe servicii pentru a-și întocmi o bibliografie exhaustivă asupra temei sau domeniului cercetat. Orientarea spre organizarea pe domenii a fondurilor urmărește depășirea acestei situații. A fost necesară și reformularea politicii de achiziții, prin depășirea limitelor financiare ale acelor ani de tranziție, având mereu în minte parabola lui Dominique Lahary, care ne spune că trebuie să transformăm biblioteca într-o fereastră deschisă spre oceanul informațional și să nu uităm că oceanul nu poate să încapă într-un pahar. Convingerea noastră este că, în această situație, politica de achiziții ar putea să se bazeze la fel de bine pe plastica parabolă a lui Constantin Noica, în care se spune că oceanul este mai mic decât izvorul, deoarece oceanul este limitat, iar izvorul este infinit, pentru că el curge încontinuu. Este indicat ca, în condițiile de criză, și nu numai (pentru că resursele financiare sunt limitate chiar și în cele mai bogate țări), biblioteca să ofere acces la surse de informare și, în același timp, să nu risipească fondurile pe acumularea și stocarea de informații. De aceea ne preocupă în special, la acest capitol, ceea ce ține de DL și de memoria Moldovei.

4. Cercetare și dezvoltare. Circuitul de idei

În vestitul său tratat de istorie a societății umane, William McNeill ne demonstrează că, de-a lungul secolelor și mileniilor, la baza progresului a stat întotdeauna circulația ideilor și că efortul principal a fost îndreptat mereu, nu atât spre a produce idei noi, pentru că, vorba lui Eminescu, “toate-s vechi și nouă toate”, ci spre a crea noi mijloace tehnologice de propulsare și asigurare a vitezei de circulație a ideilor existente. Cea mai genială tehnologie a fost și rămâne scrierea, alfabetul, după care vin mijloacele de comunicație, fiecare din ele producând, în momentul apariției, câte un val, câte o “explozie” tehnologică (calul, vaporul, trenul și automobilul, telefonul și telegraful, radioul, televiziunea, avionul, Internetul). Cât privește noua concepție a BNRM, ea prevede ca această instituție să fie, pe de o parte, o sursă generatoare de idei biblioteconomice și bibliologice, în special prin activitățile de cercetare și dezvoltare, iar pe de altă parte, o forță motrice care să întrețină circulația ideilor biblioteconomice în teritoriul țării. Am început, acum câțiva ani, implementarea așa-zisului regim inovațional în BNRM, care prevede, în pofida marilor dificultăți financiare cu care ne confruntăm, remunerarea cu titlu de onorariu a salariaților care furnizează sau implementează idei noi și eficiente în activitățile BN.

Pentru a ne achita de această sarcină complexă, am încercat mai multe metode și formule, o mare parte dintre acestea bucurându-se de audiență în cadrul comunității bibliotecare (revista *Magazin bibliologic*, *Buletin bibliologic* și simpozioanele “Anul bibliologic” și “Valori bibliofile”, Seminarul Național al directorilor de biblioteci etc.).

Prin studiu și cercetare, am acumulat și am produs o sumă de idei științifice care au și vor avea în continuare un rol important în dezvoltarea domeniului, prefigurând orientările sale vectoriale. Începutul l-a simbolizat, se pare, regândirea statutului funcțional al instituției de bibliotecă. Identificarea a patru funcții de bază (în loc de 11-12 câte figurau până atunci în literatura de specialitate) rămâne o realizare unică pe plan european; importanța ideii constă, desigur, nu în numărul de funcții ca atare, ci în deducerea lor din determinantele istorice ale conceptului de bibliotecă în general și de BN, în special. Abordarea multidisciplinară a unor teme, probleme și concepte, infuzia ideilor cibernetice, epistemologice, matematici, psihologice și sociologice în biblioteconomie i-au conferit domeniului nostru profunzime, prospețime și

originalitate și au adus rezultate remarcabile, precum cele pomenite anterior.

Chiar de la început, am avut drept obiectiv principal, desfășurarea unor activități de cercetare științifică pentru a acoperi toate disciplinele domeniului bibliologic – s-au efectuat studii și cercetări și s-au editat diferite tipuri de publicații care țin de istoria scrisului și a cărții, de istoria bibliotecilor, bibliografie, biblioteconomie, bibliopsihologie, bibliofilie, ex-libris și grafică de carte, bibliometrie, bibliotehnică etc. – și, nu în ultimul rând, tematica privind cei “cinci piloni” ai bibliotecii:

- colecțiile – în acest sens, cele mai importante concluzii ale activităților noastre de investigare, documentare și elaborare sunt cuprinse în volumul trei al catalogului general “Cartea Moldovei” și în programul național de salvagardare a patrimoniului tipărit;

- locul – s-a acumulat un volum considerabil de informații referitoare la evoluția arhitecturii de bibliotecă din cele mai vechi timpuri până în prezent;

- timpul – aș remarca, în primul rând, lămuririle de ordin istorico-filosofic ale temei “Categorii de ordine și instituția de bibliotecă”, în baza căreia putem să înțelegem esența biblioteconomiei și printre altele, să descifrăm motivele subiacente ale paralelei borjesiene referitoare la bibliotecă și paradis;

- instituția la modelul cibernetic s-au adăugat idei importante vizând organizarea și resursele manageriale și de politică instituțională;

- normele – am încercat să abordăm acest “pilon” prin prisma categoriilor de limită, potențialitate și actualitate și să reinterpretăm noțiunile de standard și standardizare din punctul de vedere al sociologiei, deontologiei și cooperării, interesându-ne, de asemenea, de corelația dintre indivizi și măsurătorile de performanță.

O preocupare permanentă a noastră în deceniul de referință și în continuare a fost și rămâne “filosofia biblioteconomiei”. Sintagma aceasta a fost folosită și de către alții. Este bine cunoscută, de pildă, monografia “Filosofia biblioteconomiei în S.U.A.”, ajunsă și la noi, în versiune rusească. Dar după ce o citești, constăți că, de fapt, cartea nu este altceva decât o lucrare de biblioteconomie generală. Filosofia, nu are nimic în comun cu teoria și cu teoretizarea. Pe când teoria, știința în general, abordează lucrurile din afară, dinspre natură și univers, spre interiorul uman, filosofia, dimpotrivă, interpretează lucrurile pornind din interiorul ființei umane. Întrebările la care ar trebui să răspundă filosofia biblioteconomiei ar fi, de pildă: Când, cum și ce s-a întâmplat în interiorul omului, atunci când a început să scrie? Ce se întâmplă acolo, în interiorul ființei, în timpul actului lecturii? Ce impact are arhitectura de bibliotecă asupra ființei umane? Materialul acumulat până acum ne demonstrează că majoritatea categoriilor filosofice (timp, spațiu, ordine, existență, memorie, cunoaștere și adevăr, libertate, fericire, limbă, limbaj etc.) se regăsește în câmpul bibliologiei și biblioteconomiei și, sistematizată și interpretată adecvat, poate constitui o disciplină de sine stătătoare, care pe de o parte, ar oferi o bază și niște principii unificatoare pentru ramurile domeniului bibliologic (așa cum este teoria relativității în științele naturii) și, pe de altă parte, ne-ar învăța cum să procedăm cu înțelepciune în diferite situații biblioteconomice și să interpretăm corect fenomenologia domeniului, ceea ce ne-ar permite să alegem soluții oportune și să luăm decizii cumpănite. Lămuririle de până acum ne sugerează că multe aspecte ale bibliologiei și biblioteconomiei vor trebui regândite. În lumina interpretărilor heideggeriene a categoriilor de loc și ființă, de exemplu, arhitectura clădirilor de bibliotecă trebuie să fie concepută cu totul diferit – în Europa există deja modele remarcabile de abordare filosofică a acestui aspect, cum ar fi noul edificiu al Bibliotecii Naționale a Franței, proiectul Bibliotecii Municipale din Viena și, mai ales, proiectul noului edificiu al Bibliotecii Naționale din Riga (cel mai valoros până în acest moment, dovadă făcând-o și decizia UNESCO de a finanța realizarea sa).

În domeniul teoriei lecturii, se va produce, iminent, o schimbare de optică atunci când se vor valorifica interpretările lui Kierkegaard (lectura ca reamintire, în opoziție cu interpretarea Platon-Bergson conform căreia actul de lectură este o amintire și legea contrastului în ceea ce privește crearea atmosferei necesare pentru diferite tipuri de lectură-reamintire, lege de care va trebui să se țină seama și în arhitectura de bibliotecă), când lectura va fi abordată prin prisma interpretărilor filosofice (ale lui Heidegger, în primul rând) ale Ființei.

O bună parte din aceste idei își va găsi aplicarea în cadrul cercetării sociologice naționale “Timpul și spațiul lecturii în Moldova” lansată recent în fine, pentru că tot veni vorba de circulația ideilor, aș încerca să propun aici o scurtă listă a unor idei de anvergură, unele identificate în cadrul BNRM și puse în aplicare, în virtutea mai multor circumstanțe, în alte instituții, majoritatea covârșitoare constituind-o, însă, acelea, care au fost create și aplicate în cadrul bibliotecii noastre:

1. Statutul funcțional al institutului de bibliotecă dedus din determinantele conceptului istoric constituit

al acesteia;

2. Fundamentarea teoretică a reformei bibliotecare;
3. Modelul cibernetic în managementul de bibliotecă;
4. Asociația bibliotecarilor;
5. CBN;
6. Programul Național “Memoria Moldovei”;
7. Salonul Național de Carte;
8. Școala de Biblioteconomie din Moldova;
9. Centrul tehnic de conservare și restaurare a edițiilor de patrimoniu;
10. Biblioteca de Drept;
11. Filosofia biblioteconomiei;
12. Noile criterii valorice de evaluare în cadrul clasamentului bibliotecarilor;
13. Concursul național pentru cele mai bune lucrări de bibliologie;
14. Prima revistă de specialitate din Republica Moldova – ”Magazin bibliologic”;
15. “Gazeta bibliotecarului”;
16. Prima variantă a legii bibliotecilor;
17. Polipticul cultural-istoric și științific “Basarabeni în lume”;
18. Ateneul “Moldova”;
19. Simpozioanele “Anul bibliologic” și “Valori bibliofile”;
20. Activitatea expozițională;
21. Cafeneaua filosofică;
22. Managementul calității totale;
23. Onorariu pentru furnizarea și implementarea de idei biblioteconomice;
24. Proiectul național SIBIMOL (Sistemul Integrat al Bibliotecilor Informatizate din Moldova);
25. Clubul biblioteconomiștilor;
26. Modelul strategic al Bibliotecii Naționale Digitale a Republicii Moldova, ca parte integrantă a Bibliotecii Digitale Europene. Și lista nu este nici pe departe încheiată.

5. Impactul informatizării și al noilor tehnologii.

Biblioteca, spune Dominique Lahary, poate să facă act de prezență în societatea informațională în două feluri: ca producător și ca utilizator. Ea poate să se manifeste în amândouă ipostazele, ori în una dintre ele. Desigur că postura de producătoare de informații îi creează o situație mult mai sigură și mai prosperă. În virtutea conservatismului ei, însă, biblioteca nu și-a pus această problemă decât atunci când cărțile de joc pe piața informațională fuseseră deja repartizate. În plus, chiar dacă ar recupera cumva timpul pierdut, standardele complexe de care se folosește ca în prelucrarea, stocarea și accesarea informației sunt de multe ori dificile și chiar necunoscute beneficiarilor, așa încât aceștia vor apela cu predilecție la alte structuri informaționale, în care accesul la informație este mult mai simplu. În consecință, specialistul francez în biblioteconomie crede că șansa bibliotecii constă în a contrapune mercantilismului de pe piața informațională, accesul gratuit la sursele de informare. Nici specialistul american Lancaster nu este mai optimist. Acesta își pune în mod hamletian următoarele întrebări referitoare la rostul bibliotecilor în societatea informațională: “Încotro bibliotecile? Avem noi oare nevoie de biblioteci?”

Dar dacă recurgi la o abordare filosofică a problemei, nu poți să le dai dreptate deplină nici celor care au viziuni apocaliptice în ceea ce privește viitorul instituției bibliotecii, nici celor care, atunci când tratează acest subiect, fac uz de stilul înalt, retoric, îndepărtându-se de miezul problemei. Și unora și altora le scapă adevărul pe care ni-l reamintește filosofia: acela că revoluția informațională, ca și toate celelalte revoluții, este înfăptuită de oameni. Mai mult, filosofii contemporani ne atrag atenția asupra faptului că în ceea ce privește interiorul uman, nu au prea existat progrese în ultimele secole. Heidegger, în tratatul său cu privire la tehnică, ne atrage atenția asupra pericolului desființării ființei din cauza exploziei tehnologice, dar mai ales a iluziilor care îl îndepărtează pe om de esența sa. Soluția pe care ne-o propune filosofia este aceea de a privi tehnologiile moderne ca pe un sprijin, un ajutor pentru om (ca pe o proteză, cum zicea Nichita Stănescu,

referindu-se la calculatoare). Tot așa cum l-au sprijinit, i-au fost de folos și l-au ajutat să își ridice nivelul de cultură și civilizație, calul, uneltele de fier, motorul, roata etc. Tehnologiile sunt menite să sporească eficiența activității umane și nimic mai mult.

Ce se întâmplă de fapt în segmentul nostru de timp? Descoperirea proprietăților siliciului, aurului și argintului de a memoriza, transmite și configura cu o viteză neobișnuită, la distanțe nelimitate, orice fel de informație (vizuală, auditivă, text, multimedia) îi permite omului să mărească în proporții spectaculoase, viteza, plenitudinea și calitatea circulației ideilor. A descoperi, însă, nu înseamnă a crea, ci doar a scoate din umbră (conform lui Heidegger) ceea ce există potențial în natură, de milioane de ani. Adică, toate acestea au fost date de Creatorul Suprem, de Dumnezeu, în formă ascunsă, desigur, pentru ca omul să le caute, tot așa cum caută divinitatea, care este întruchiparea ubicuității. Nota bene: descoperirile științifice din a doua jumătate a secolului XX (a se vedea interpretarea lor de către filosoful Stephan Lupasco în tratatul "Universul psihic", apărut în versiune românească, la Institutul European din Iași). Construcția interioară a omului nu este altceva decât un sistem energetic, bioelectric, iar creierul și memoria sa funcționează precum particulele de siliciu din calculator, cricurile fiind înlocuite de influxul nervos. Noi ne-am creat iluzia unei îndepărtări, a unui progres în raport cu primordialitatea, dar de fapt, prin ceea ce descoperim, nu facem decât să ne apropiem de esențele, de potențialul pe care divinitatea le-a ascuns în noi și în natură încă la origini.

Am arătat într-un eseu intitulat "Prodrom la ferestre" (vezi revista *Contrafort* din 2001) că problema dispariției cărții este cumva exagerată și improprie. Importantă este existența scrierii, a limbajului și acestea nu văd cum ar putea să dispară. Se schimbă doar suporturile. Și mă gândesc că și în acest sens noi căutăm să ne apropiem de esența umană primordială. Semnele, imaginile, gândurile au apărut în creier și omul a căutat mereu un suport mai bun pentru a le exterioriza. Cel mai bun suport va fi acela care va fi cel mai aproape de factura materiei neuropsihice. Iată că siliciul ne-a apropiat foarte mult de acest ideal. În plus, tehnologiile de astăzi, calculatorul în special, spre deosebire de textul pur care apela doar la funcțiile cerebrale, apelează, prin sunetele și imaginile pe care le adaugă textului, și la organele senzoriale. Și nu există o altă cale de al face pe om mai bun decât aceea a simțurilor.

Dacă e să revenim la determinantele conceptului de bibliotecă și ale aceleia de bibliotecă națională în particular, trebuie să constatăm că impactul informatizării constă tocmai într-o revenire la esențele primordiale ale bibliotecii. Primele mari biblioteci de pe pământ conțineau, de obicei, o colecție de cărți, un muzeu, o arhivă și un scriptorium. Cu timpul, volumul informațiilor și cantitatea documentelor au crescut, iar posibilitățile tehnologice rămăneau în urmă, așa încât, multe secole, biblioteca nu a mai putut acoperi funcția scriptorială, de arhivare și de teaurizare, munca de căutare și regăsire devenind tot mai dificilă. Calculatoarele, copiatoarele și celelalte echipamente, precum și tehnicile și metodele de stocare îi permit bibliotecii să se reîntoarcă la conceptul său primordial. Desigur că aceste tehnologii trebuie utilizate în mod corespunzător, trebuie să ne alfabetizăm în domeniul lor. Dar predecesorii noștri nu erau oare nevoiți să învețe să călărească, să meargă cu bicicleta, să conducă vehicule motorizate etc.? Mitul nietzscheean al eternei reîntoarceri (pe spirală, desigur) devine realitate. Știa ce știa, deci, specialistul german în biblioteconomie Ulrich Raulf atunci când spunea, în cadrul unui seminar, la Budapesta, că orice s-ar întâmpla, azi și în viitor, biblioteca va fi concepută pornind mereu de la modelul Bibliotecii din Alexandria.

Bibliografie selectivă

1. *Bibliothèque Nationale de France*. Paris: BNF, 2005.
2. *Bibliothèque nationale: principes directeurs*. Paris: UNESCO, 1987.
3. BLASSELLE, Bruno. *La bibliothèque nationale, mémoire de l'avenir*. Paris: Gallimard, 1991.
4. *La réforme des législations bibliothécaires en Europe centrale*. Strasbourg: CE, 1996.
5. LAHARY, Dominique. *Bibliotecile la răspântie*. În: *Magazin bibliologic*, Chișinău, nr.1-2, 2004.

RĂU, ALEXE. Gânduri despre cadrul juridic, de reglementare a bibliotecilor din R. Moldova / Alexe Rău // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2002. – Nr. 1. – P. 15-18.

Problema pe care am fost rugat să o abordez în fața dumneavoastră, dragi colegi, la această întrunire republicană, cu prilejul primei ediții a sărbătorii oficiale Ziua Bibliotecarului, ține de fundamentele ordinii biblioteconomice și ar merita să fie vizualizată la intrarea în edificiul imaginar al lumii bibliotecilor, sublimată într-o inscripție ca aceea de pe portalul curții regale din Viena: „Justitia regnorum fundamentum est”. Legea, susține filosoful Ștefan Lupașcu, este o codificare a potențializării faptelor, de o asemenea manieră, încât atunci când se trece la actualizarea prin fapte, dialectica acțiunilor se menține sub controlul aceluși cod, păstrând desfășurarea în limitele identității omogenizante a întregului, și întreținând ordinea sub toate aspectele ei (de la cele sacre la cele profane), tot așa cum acel cod ereditar, numit ADN, nu dă voie mutațiilor și evoluțiilor fizico-biologice și neuro-psihoice din interiorul omului să-l transforme pe acesta în altceva. Cadrul juridic, justiția este, deci, un ADN al unei comunități, al unui sistem cibernetic, anume acest lucru avându-se în vedere în inscripția vieneză sus-amintită.

În practica biblioteconomică europeană elaborarea cadrului juridic pentru biblioteci a urmărit și mai urmărește, în general, două finalități: una legată de existența, de ocrotirea de către stat a instituției bibliotecare (predominante fiind aici aspectele financiare și acelea legate de, să spunem așa, securitatea spirituală și culturală a unei comunități) și alta referitoare la garantarea drepturilor cetățenilor de a avea acces la colecțiile bibliotecilor. S-au conturat, așa cum s-a menționat și într-un volum de sinteză asupra acestor probleme, editat de Consiliul European, două modele de legislație bibliotecară: continental și anglo-saxon, diferența principală dintre ele fiind, pe de o parte, locul și rolul statutului în dezvoltarea sistemului de bibliotecă (descentralizat în sistemul carolingian anglo-saxon și deconcentrat pe continent), iar pe de alta, modelul funcțional al institutului de bibliotecă. Nu mai puțin remarcabilă este și diferența de stil, de concepere, formulare și redactare a actelor juridice ținătoare de biblioteci.

În perioada ce s-a scurs de la declararea independenței și suveranității Republicii Moldova, la noi s-a elaborat un sistem mai mult sau mai puțin complex de acte juridice și reglementatoare în domeniu, remarcabil fiind felul metodic în care acestea au apărut, într-o succesiune organică și logică. Primul document important elaborat și aprobat imediat după declararea independenței statale a fost Modelul Strategic al Sistemului Național de Biblioteci (1991), document de căpătâi pentru tot sistemul de reglementări următoare. Anume din acel model au ieșit regulamentele privind reorganizarea rețelei de biblioteci publice, reorientarea politicii de achiziții, reforma managerială (și instituțională în multe cazuri) a bibliotecilor ș. a. Dar principalul act juridic ce a reieșit din acel model strategic a fost Legea bibliotecilor din Republica Moldova, recunoscută în cadrul unui seminar european în problemele legislației bibliotecare, organizat de Consiliul European la Strasbourg, drept una dintre cele mai reușite în acest domeniu, în spațiul European de Sud-Est. Au urmat, apoi, ca o înlănțuire pornitoare de la Modelul Strategic și de la Lege, o serie de documente normative și reglementatoare, la diferite niveluri, între care și Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Biblioteconomic Național. Acesta, o dată așezată activitatea lui, a continuat acea înlănțuire, elaborând o serie de importante regulamente, normative, programe și proiecte care au așezat activitatea biblioteconomică într-o ordine conturată. În paralel, anumite acte reglementatoare au pus în circuit Asociația Bibliotecarilor, Comitetul Tehnic nr.1, Ministerele și Departamentele care au în subordine biblioteci, precum și bibliotecile însele.

S-ar putea spune că la ora actuală în țara noastră bibliotecile dispun de un cadru juridic și de reglementare în linii mai așezate. Și tocmai aici ne ciocnim de o situație paradoxală. Judecând după toate publicațiile de specialitate care au ajuns în Moldova, cele mai bune biblioteci din Europa sunt, la ora actuală, cele din Franța, Germania și Suedia. Ultimele, cele suedeze, încep să iasă în fruntea biblioteconomiei continentale. Bine, dar tocmai aceste țări nu au încă o lege a bibliotecilor! Cum am putea explica faptul că ele, neavând-o, asigură prosperitatea bibliotecilor lor, pe când noi, cu cadrul nostru juridic cu tot, o ducem atât de prost la acest capitol? Situația economică, veți spune dumneavoastră, ea este cauza cauzelor. Și veți avea perfectă dreptate. Dar mă gândesc că nu ar trebui să ne limităm la această constatare, pentru că mai există un șir întreg de cauze care, dacă nu ar fi fost prezente în realitatea noastră, nu ne-ar fi adus în starea actuală.

Aș începe-o cu o afirmație a lui Dimitrie Cantemir, care din păcate, rămâne în vigoare și astăzi, ca și multe alte constatări făcute de înaintașul nostru în „Descrierea Moldovei”. Noi știm cât de actual rămâne verdictul său privitor la faptul că moldovenii nu se prea trag la carte. Dar el a spus nu mai puțin tăios și despre ce fel de atitudine avem noi față de legi. Moldovenii, zice Cantemir, scriu o lege și o pun la catastif, să

mai aștepte. După care se așează repede pe făcut o altă lege, una nescrisă, în care includ, de obicei, năravurile neamurilor megieșe. Anume aceste legi nescrise stau la baza vieții lor publice, drept care sunt cumpărați judecători care să dovedească, în proces, că legea dreaptă este strâmbă, iar năravurile din cea strâmbă sunt litera dreptății. Starea aceasta de lucruri nu s-a schimbat cu nimic până astăzi, ba chiar s-a agravat, a pătruns, ca o metastază, în toate straturile, în toți porii societății. Situația e specifică pentru mai multe foste republici unionale. Cunoscutul om de afaceri George Soros scrie într-un articol publicat nu de mult în revista „Lettre Internationale”, că în spațiul ex-sovietic domină nu legile, ci altceva și că soarta acestor țări se află nu pe mâna aleșilor poporului, ci pe aceea a birocrăției, aceasta din urmă având drept vector comportamental interesele și capriciile oligarhiilor financiare. Pe lângă legile adoptate de Parlament, funcționează legile nescrise ale birocrățiilor. Dar de fapt, nu pe lângă, ci deasupra lor. Vreți exemple concrete de la noi? Legea bibliotecilor prevede că nici un buget nu se aprobă, dacă el nu prevede resursele necesare pentru funcționarea bibliotecilor și menținerea lor la nivelul metodologiilor și tehnologiilor moderne. Cine respectă această prevedere? Nimeni. Nici chiar Parlamentul care a adoptat această prevedere. Apoi, bugetul aprobat este și el o lege, care trebuie să fie respectată de toți, la toate nivelurile și executată. La noi, pentru a obține banii ce ți se cuvin conform bugetului aprobat, trebuie să faci lobby, să milogești pe la ușile birocrățiilor, care, dacă te duci la ei numai cu vorba, te poartă tot anul. Colegele noastre, dna Corotenco și dna Baghici se zbat de la începutul anului să scoată din Trezorerie sumele ce le revin pentru abonarea la ediții periodice, dar, până astăzi, 4 octombrie, nu li s-a dat nimic... Disperarea lor este și a noastră, a întregii comunități bibliotecare, numai că noi o mocnim, care din scepticism, care din lehamite, care din lașitate.

Și apoi, numai încercă, la noi, să pui problema așa cum trebuie ea pusă, în spiritul unui stat de drept. De sus până jos ți se va spune: „Măi tu, legea e lege, dar noi hai să procedăm omenește...” Cantemir ne-a țintit drept în frunte, cum se spune.

O altă cauză ar fi aceea că la noi a fost inversată logica activității legiuitoare. Orice lege, pentru ca să funcționeze după adoptarea ei, trebuie să fie așezată de comunitate prin aleșii săi. Anume ea, comunitatea trebuie să stabilească de ce fel de biblioteci are nevoie, să formuleze cerințele sale într-o lege sau în alt act de reglementare și să supravegheze îndeplinirea lui de către fondatorii de biblioteci și de către bibliotecari. La noi, legea bibliotecilor a fost făcută de bibliotecarii înșiși. Probabil, anume în virtutea acestui fapt, multe din formulările conținute în ea poartă un caracter mai mult biblioteconomic decât juridic, ceea ce de asemenea diminuează funcționalitatea documentului.

În fine, dacă e să continuăm gândul despre juridicitatea formulărilor, legile noastre suferă de un exces de ambiguitate, încât, nu rareori, pentru una și aceeași faptă, subiectul poate fi și stimulat, și sancționat, lucru care dă apă repede la moara corupției, pe firmamentul edificiului căreia stă de mult o inscripție invizibilă, opusă ca mesaj celei vieneze cu care am început această comunicare: „Zacon cac dâșlo – cуда povernul, tuda i vâșlo”.

Cu toate acestea, sperând într-o mai bună și mai dreaptă așezare a societății noastre, trebuie să continuăm dezvoltarea cadrului nostru juridic, de reglementare, dând aceluși contur ce s-a alcătuit, al sistemului de acte de care dispunem, o împlinire de fond, înlăturând ceea ce este în el nefiresc, șlefuid locurile brute și umplând locurile deșerte. Am mai spus că ceea ce am realizat noi până acum la acest capitol ține de modelul legislativ-reglementator continental, ceea ce ne obligă să ne ținem de această orientare și în ceea ce vom face mai departe, ca să nu deregăm sistemul pus pe așezare. Ar trebui, mai întâi, să avem un act strategic, care ar exprima, ar fi un fel de manifest politic al statului moldovenesc în domeniul biblioteconomiei, unul asemănător cu hârtia promulgată prin decret regal în Danemarca. Apoi, ceea ce mi se pare extrem de important în condițiile aleatorismului nostru, e nevoie să avem standarde oficiale pentru fiecare tip de bibliotecă, de la cea comunală la Biblioteca Națională. Standardele acestea, reflectând parametrii pe care trebuie să-i întrunească orice bibliotecă de tipul respectiv, ne-ar ajuta, pe de o parte, să avem o garanție a calității în ceea ce privește fondarea, organizarea, funcționarea și dotarea bibliotecilor, pe de alta, să ne alegem cu o pârghie suplimentară în lupta pentru ameliorarea situației bibliotecilor, aceea care este dreptul de control și de prescripție al departamentului pentru metrologie și standardizare. Legea bibliotecilor, dacă vom reveni din nou la ea peste nu știu câți ani, trebuie adusă în concordanță cu recomandările Consiliului Europei pe care le-am ignorat atunci când s-au elaborat amendamentele votate în acest an în Parlament, vina fiind, precum am spus și într-un articol publicat în „Gazeta Bibliotecarului”, nu a parlamentarilor, ci a CBN-ului, care, atunci când a ticluit amendamentele, a reieșit din porniri și interese de cu totul alt soi, necum din criteriile europene relative la un astfel de act juridic. Nu vom uita, cu acea ocazie viitoare, că o lege a bibliotecilor este un act juridic ținător de dreptul civil și de cel administrativ și vom da formulărilor conținute în ea un stil și un conținut corespunzătoare. Vom lua ca bază, în spiritul recomandărilor CE, actele internaționale ținătoare de funcționarea tipurilor de biblioteci, Legea fundamentală a țării, Declarația drepturilor omului

și ne vom strădui să pivotăm toate acestea pe ceea ce se cheamă, pretutindeni, specific național acesta din urmă urmând să fie înțeles contextual, adică din punct de vedere al așezării juridico-morale și administrative, ocolind nuanțele de alt gen, chiar dacă destinul ce nu ne-a răsfațat ne ispitește să ținem mai mult la aceste aspecte.

Ar fi bine, apoi, ca legea depozitului legal în curs de pregătire să reflecte, în sfârșit, viziunea europeană și internațională asupra acestuia, alterată la noi prin tendința și dorința de a vedea în el mai mult o sursă de completare privilegiată.

Avem nevoie de o lege a patrimoniului imprimat. În același context, ar fi bine dacă diplomația țării noastre ar obține semnarea unor convenții interstatale ce ar viza manuscrisele, cărțile rare, documentele de arhivă duse de la noi în Rusia și Ucraina. Nu cred că s-ar putea aborda, în acest context, problema retrocedării, dar facilitarea accesului bibliologilor și a altor categorii de cercetători moldoveni, obținerea unor copii pe diferite suporturi ar fi reală și este de mult așteptată.

Sunt stringent necesare normative de finanțare a bibliotecilor, lucru care ar fi un sprijin și un instrument capital pentru managerii de bibliotecă în primul rând, dar și pentru organele administrației publice centrale și locale.

Se impune imperios o standardizare totală în domeniu, or, cu puținele standarde de care dispunem, nu reușim să facem față noilor cerințe. Problemele cele mai spinoase ivite în acest context sunt cele scoase în vileag de procesul de informatizare, mai cu seamă în acele aspecte ale acestuia care țin de compatibilitate și de integrarea veritabilă a Sistemului Național de Biblioteci.

Ar fi multe de făcut și în alte sectoare ale ariei cadrului juridic și de reglementare ce s-a conturat. Mi se pare, însă, că în capul la toate trebuie să fie pusă, la noi, combaterea pe toate căile a năravurilor la care se referea Dimitrie Cantemir. Cine știe, poate că dacă n-ar fi acestea, am putea avea o situație mult mai bună, așa cum au reușit să creeze biblioteci minunate, fără să aibă vreo lege specială în acest sens, Franța, Germania și Suedia.

VILKS, ANDRIS. „Biblioteca Națională e menită să fie simbolul și ADN-ul națiunii...” : (Dialog cu dl Andris Vilks, directorul Bibliotecii Naționale a Letoniei) / Andris Vilks ; interlocutor Alexe Rău // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2010. – Nr. 2. – P. 58-60.

– **Domnule director, sosit în Letonia, am și reușit să traversez Lielupe, a doua apă curgătoare, în ordinea mărimii lor, să măsoar cu pasul toată Jurmala până la țărmul Balticii, iar acolo am fost surprins de tabloul mișcător al apei celei mari a țării dumneavoastră. Și nu metaforizez defel când spun tablou. Perindarea creștelor negre ale valurilor bătând spre maluri și intervalele de un albastru nenumit încă dintre ele, îți dau această revelație a unui peisaj pe care o mână de sus îl scrie în vârtoarea inspirației, care e și ea ca aceea a valurilor. Cel puțin uneori.**

– Când am vizitat Republica Moldova și apoi România mi s-a spus că există și în ființa națională a voastră un albastru autentic, cel de la mănăstirea...

– **Voroneț.**

– Perindarea aceasta a negrului și a albastrului ne exprimă și ea ca ființă națională. E, undeva, o expresie a pescarilor a vieții lor între mare și pământ, dar și între cer și pământ. Miile de pescari naufragiați, avându-și locul cel de veci pe fundurile Balticii, sunt cu sufletele în bolțile înalte. Viața nordică e aspră și necruțătoare, la nord ori ești bărbat ori nu ești defel. Apoi, pot să spun și eu că acesta e un albastru de Riga, albastru de Jurmala, căci nuanța aceasta de albastru se întâlnește, se creează doar în golful de aici. De pe celelalte segmente ale țărmului nostru nu poți vedea un astfel de albastru. Dar de fapt, ar fi trebuit mai întâi să vă salut și să vă primesc pe letonește, căci ați făcut un drum tare lung și anevoios, și, mai ales, pus la cale cam din fugă. Ambasada noastră de la Kiev și ministerul nostru de externe au recurs la măsuri neobișnuite față de spiritul așezat și străin grabei în mijlocul căruia funcționează. Bine că ați ajuns cu bine și bine ați venit. Noi, cei de la CENL, sperăm să vă vedem și la întrunirea de la Sankt Petersburg, că e mai aproape decât țara noastră. Sper să nu fi fost eu cel care a creat motivul lipsei dumneavoastră. Deși, propunerea de cazare pe care v-am făcut-o e o gafă dublă: pe de o parte pentru că nu trebuia să se producă, pe de alta, nu am avut voie să o fac înainte de a mă consulta cu dvs.

– **Totul este ok. În plus, avem atâtea prilejuri înainte de a ne întâlni la adunările anuale ale CENL. Și vreau să vă mulțumesc pentru sprijinul financiar pe care ați găsit posibilitatea să ni-l acordați pentru a fi membri plenipotențieri ai fundației bibliotecilor naționale din UE.**

– Vă aștept la adunarea de la Helsinki din acest an.

– **Vă mulțumesc. Acuma haideți să revenim la subiectele pentru care ne-ați invitat la acest seminar Riga-Jurmala. Ați anunțat oral și ați specificat și în documentele pe care le-ați distribuit că e vorba despre ședința de încheiere a programului TEL-MEMOR. Noi acolo la Chișinău sperăm că acest program va fi de-o mai lungă durată și că, până la urmă, cumva, ne-am putea alege și noi cu ceva...**

– S-a constituit o tradiție că în comunitatea BN ale UE problemele tehnice, logistice, de rețea sau de altă natură se rezolvă în baza unor proiecte pe care noi le elaborăm în speranța că, progresistă fiind, comisia UE, după ce le va examina, ne va acorda granturile necesare. În 2001, de ex., 9 BN au ajuns la ideea creării TEL, a unei stații web prin intermediul căreia aceste instituții să-și asigure accesul reciproc la cataloagele lor electronice și să poată efectua export-import de date. Am elaborat mai multe proiecte (COBRA, de exemplu), în baza cărora am obținut finanțările necesare pentru funcționarea TEL, a Bibliotecii Europene. Am cerut bani pentru stație ca atare, am alcătuit proiecte de perfecționare a posibilităților tehnice, de program etc. ale bibliotecilor participante la TEL. În martie 2007, la inițiativa președintelui Franței, se pornește la drum o nouă idee – Biblioteca Numerică Europeană (EDL), ca o replică ce urmează să fie dată Google-ului, care numerizează și dă acces în Internet la multe milioane de cărți anglofone. Francezii, și nu numai ei, au văzut în aceasta un pericol la adresa multimilenarei culturi europene care, iată, rămâne nereprezentată în Internet, tineretul european nu o avea în câmpul său de vedere și astfel din acest pericol ar putea să apară unul și mai mare – acela al deznaționalizării. Frumosul naționalism (citește: demnitate națională) al bătrânului continent este bine cunoscut și trebuie să fie tot așa de bine știut, văzut și în mediul virtual. Desigur, noul proiect a impus noi viziuni, noi tehnologii (mai ales în ceea ce privește numerizarea), noi programaturi etc., așa încât CENL (bibliotecile naționale din UE și-au creat între timp o fundație) nu are altă cale de soluționare a noilor probleme apărute decât prin intermediul managementului de proiecte. Proiectul TEL-ME-MOR a fost destinat îmbunătățirii dotărilor, accesului, cadrului de reglementare, extinderii colaborării în rețea etc. a unui număr mai restrâns de biblioteci din țările UE, printre care ne-am aflat și noi. Prin TEL-ME-MOR noi ne-am creat o bază tehnologică radical îmbunătățită, aceasta referindu-se la toate aspectele: programatura, stațiile de numerizare, prelucrarea electronică a documentelor, asigurarea tehnologică a accesului, școlarizarea (în primul rând a beneficiarilor) etc. Dacă e să vă spun într-un cuvânt, scopul a ceea ce am făcut noi în Letonia și în celelalte BN participante la TEL-ME-MOR, constă în a efectua o turnură conceptuală a BN, aceasta însemnând lucrul cu conținuturi și accesul la conținuturi. De fapt aceasta e deviza întregii CENL. Metadatele rămân într-un plan secund, așa cum rămân, dacă e reușită această comparație a mea, suflorii de teatru. Anterior, un grup de specialiști a elaborat Cartea albă a BNE (EDL), lucru fără de care nu am avea cum să fim compatibili și, deci, să asigurăm o adevărată funcționare a Bibliotecii Europene Numerice. O problemă care a stat și rămâne pe ordinea zilei este portalul TEL-BNE. Se cere o altă programatură, o întoarcere cu fața spre utilizatori, fiind și aceasta o schimbare radicală, o nouă arhitectonică și concepție vizuală. Dar, repet, de banii alocați pentru proiectele noastre pot beneficia doar BN din țările UE, adică din acelea care sunt contribuabile la bugetul UE. Pe lângă acest proiect, mai demarează altele două, TEL-PLUS și EDL-NET. Primul va fi consacrat modernizării tehnologice a încă 9 biblioteci pentru a le face compatibile cu BNE (printre ele BN ale Bulgariei și României), de asemenea multor probleme specifice care vor fi abordate în mod partajat: Cehia va fi preocupată de conversia datelor, Portugalia de – compatibilizarea infrastructurală, Franța – de multilingvismul proiectului, Italia va rezolva problema personalizării accesului. O bună parte din suma alocată pentru acest proiect va fi utilizată pentru conexiunea BN ale Bulgariei și României. Proiectul EDL-NET vizează crearea sistemului automatizat de management și de autoreglare a TEL. De asemenea, în cadrul lui se vor contura componenta sistemului și abilitățile fiecărui participant. Și-au anunțat participarea peste 50 de parteneri: biblioteci, arhive, muzee, case de editură, agențiile naționale executive în domeniul moștenirii culturale.

– **Ce reprezintă deja Biblioteca Europeană?**

– Actualmente BNE încorporează 240 colecții numerice, portalul bazându-se pe toate protocoalele și standardele de ultimă oră. În 2009 erau 38 de biblioteci participante, aderând de asemenea și multe muzee și arhive.

– **Am văzut pe un site PP demonstrat aici că și în dreptul sintagmei TEL și în dreptul BNE (EDL) stă câte un semn de întrebare...**

– Noi am creat TEL-ul și ținem mult la el. Iar BNE (EDL) se va dezvolta pe baza infrastructurii TEL. Așa

că stăm și noi și ne gândim, că dacă tot ceea ce am făcut rămâne pe baza a ceea ce am creat noi împreună se va așeza BNE, poate lăsăm, cel puțin așa, oral, între noi, folosirea siglei TEL. După cum vedeți, uneori pot fi sentimentali și nordicii...

– **Încă în 1997, când participam la sesiunea generală IFLA, la Copenhaga, am auzit și am văzut și în expoziția organizată acolo proiectul noii biblioteci a BN a Letoniei. Intrat în posesia unui bogat booklet conținând texte și imagini despre proiectul dvs., am scris despre el un eseu pe care l-am publicat la București și la Chișinău și care a suscitat un interes notoriu. Acum văd că treburile s-au mișcat, aveți și finanțare iar minunea arhitecturală făgăduită e pe cale să ia ființă.**

– Să știți că e într-adevăr o minune arhitecturală. Vreți să vă relatez pe scurt povestea ei? Există pe lumea aceasta un mare, un genial, aș remarca eu, arhitect leton, pe nume Gunnar Birkerts, stabilit de mai mulți ani în SUA. E un arhitect care gândește metaforic. Și haideti să vă spun așa cum povestește el însuși. Există, zice dumnealui, două feluri de arhitectură: cea care este creată pe bazele raționalismului și alta, care se nutrește din subconștientul arhitectului, care este creată cu metodele intuiționismului. Dl Gunnar este promotorul stilului intuiționist, dar în America metaforele lui nu au prea avut prețuire și căutare. De fapt nici nu au fost înțelese cum se cuvine. America înseamnă raționalism. America înseamnă pragmatism. În asemenea auspicii, arhitectul nostru a fost nevoit să se adapteze la felul de a gândi al transoceanicilor. Și trebuie spus că i-a reușit, pentru că i s-au comandat zeci de proiecte. Ar fi suficient să amintesc că guvernul SUA îl preferă cel mai adesea pe el atunci când e vorba de edificat sedii pentru ambasadele acreditate în diferite țări. Are și alte proiecte cu totul deosebite ca formă și ca materiale folosite, metode avangardiste, le-aș zice eu, cum ar fi antena TV din Michigan, ASV vestniciba Helsinkos, IBM Computer Center, Federal Reserve Bank din Minneapolis, Multi-Use Center din Torino, Italian Humanity Faculty din același Torino, Sport Center din Venetia, Italia, Contemporary Arts Museum, Houston, Texas; City University din California, Funeral Home, Southfield Michigan, Refonning Arts Center din același Michigan și multe alte bijuterii arhitectonice care i-au asigurat lui Gunnar Birkerts un loc aparte în istoria arhitecturii mondiale, despre el fiind scrise zeci și sute de cărți în multe țări ale lumii. Totuși, când a fost anunțat la Riga, concursul pentru cel mai bun proiect al noii clădiri a BN a Letoniei, Gunnar a abandonat toate lucrările la care era implicat atunci, a venit acasă, a depus cerere de participare la concurs, iar la termenul stabilit de Regulament, a prezentat ceea ce este minunea, cununa creației sale arhitecturale. Cât lucra la proiect, el spunea mereu că abia își începe viața sa de arhitect, că abia acum își va putea aplica gândurile, sentimentele, metaforele care s-au adunat în sufletul său încă din copilărie.

– **Noua bibliotecă a dvs. e numită ba Castelul Luminii, ba Drumul spre Castelul Luminii. Se resimte aici un suport etnofolcloric, poate chiar mitologic.**

Așa este. În toiul lucrului asupra proiectului, Gunnar nu doar și-a redeșteptat subconștientul, ci a și studiat din nou literatura și folclorul leton. Există la noi câteva legende, cântate în versuri și de Ianis Rainis. Într-una se spune despre un Castel al Luminii, pe care o sesiza și o „citea” doar cel ce știa limba locului, adică numai poporul băștinaș. În timpul năvălirii și ocupării țării de către un popor vrăjmaș, castelul s-a scufundat în apa Daugavei. În alta se spune că sus, pe vârful unei coline prea înalte, se afla un castel în care se găsea frumoasa adormită. O puteau trezi din lungu-i somn doar cuvintele materne, cuvintele locului pe care i le-ar spune la ureche un voinic care ar putea urca călare până la acea înălțime. Sigur, trezirea frumoasei adormite semnifica trezirea conștiinței naționale.

– **După cum arată frumosul edificiu amplasat pe malul Daugavei, te alegi cu senzația că în acest moment Castelul Luminii iese din apă. Semn că ocupanții s-au retras într-ale lor. În alte foste republici naționale cred că castelul ar mai rămâne scufundat...**

– Gunnar a făcut un proiect metaforic de cea mai înaltă artă. Dacă ați fost la Minsk, ați văzut probabil metafora aceea cu briliantul, care e rațională și se citește simplu, fără a te îndemna să-ți pui prea mult la lucru asociațiile. La Riga avem de a face cu o operă de artă de nivel superior, cu sensuri ascunse, de căutat cu imaginația și cu intuiția. Proiectul de la Riga conține în el aluzii la întreaga istorie a acestui popor care a supraviețuit prin vremuri de izbeliște, un ansamblu de metafore topite într-un tot cu totul deosebit. Veți surprinde aici și aluzia la colina cu castelul, și străvechea magazie în care se ascundea, departe de așezare, rezerva de semințe pentru viitor, ca să fie salvardate în caz că tot satul este prădat sau incendiat... Dar Biblioteca... nu e oare o magazie care conservă semințele înțelepciunii, ale luminii spiritului? Se ghicesc în ansamblul arhitectural și istoricele hambare în două haturi din Letonia străveche, și forme ce ne amintesc de fortărețele letone din lemn, din anii cei vechi... Pitoreștii mesteceni letoni sunt reflectați în liniile fațadelor. Specificile turnuri ale Rigăi și-au găsit și ele aluzii stilistice pe potrivă. Noua clădire a BN a Letoniei a însumat, figurativ, toată arta arhitectonică a Letoniei, devenind astfel un simbol al ei, unul de o rară finețe. Arhitectura adevărată, zice Andris Vilks, nu îmbătrânește niciodată. Se învechește numai tehnologia. Noul proiect leton e prevăzut cu dotări tehnologice în stil SF. În plus, au fost proiectate și unele care vor

rămâne eterne, ca și arhitectura. Noi am văzut în multe biblioteci noi, în cea de la Minsk, de pildă, soluții tehnologice pentru depozite impunătoare și somptuoase. Letonii însă au creat o tehnologie de conservare unică, poate cea mai compactă și mai sigură din lume, deși volumul de fonduri care urmează să fie conservat aici e de numai 6 milioane de exemplare. În noua clădire se va păstra doar „sămânța”, fondul național de publicații și folclorul. Restul va fi amplasat în clădirea veche... Astfel această bibliotecă conservă toată creația populară orală, tot folclorul leton. Metadatele acestor creații se păstrează în niște dulapuri specific letone, cu safeuri dintr-un lemn special. Ei bine, proiectanții au conceput depozitul noii clădiri a Bibliotecii în forma unor safeuri ultramoderne, automatizate, mai compacte din câte au existat vreodată undeva. Prin arta sa, noul edificiu al BN a Letoniei are menirea de a face vizibil invizibilul specificului, caracterului național leton. Noua clădire nu este una enormă, ci compactă, menită să păstreze ceea ce mai sus am numit sămânța naționalului. Andris a găsit o expresie fericită: Biblioteca Națională e menită să fie simbolul și ADN-ul națiunii.

– **Am înțeles, că odată cu înălțarea și tehnologizarea noii BN în Riga se lucrează și la constituirea unui sistem informațional unic al tuturor bibliotecilor din țara dumneavoastră.**

– Într-adevăr, a fost proiectat și se constituie SULINS-ul, Sistemul de stat informațional unic al bibliotecilor din Letonia. Sistemul include BN, bibliotecile raionale, bibliotecile publice, bibliotecile parohiale și sistemele informaționale de stat dar și pe acelea din sectorul privat. Am realizat o rețea centralizată, configurație „Stea”. Funcționează modulele principale ale unui astfel de sistem: achiziții, catalogare și clasificare unică, împrumut interbibliotecar, biblioteca numerică etc. Sistemul nostru este unul cu noroc în sensul că a fost observat de Bill și Melinda Gates, Fundația cărora susține și întreține în temei sisteme de biblioteci din țările nordice.

– **La construcția noului edificiu vi se acordă finanțarea promisă de către UNESCO?**

– În Italia a avut loc o expoziție de proiecte de biblioteci care urmează să fie întreținute de UNESCO. Au fost alese două proiecte: Alexandria și noi. Alexandria este deja realizată, e o adevărată minune biblioarhitectonică. Totuși, mi se pare mie că stilul ei este unul demonstrativ, decorativ, e mai puțin profund ca al nostru. Pentru edificarea BN de la Riga, UNESCO a pus condiția participării la finanțare, cu 30 la sută, a statului. Din acest an statul leton a început să-și asigure partea sa de contribuție, așa că proiectul a demarat. Îl văd de pe acuma ca pe una din cele mai frumoase biblioteci din lume. În orice caz, conform juriului de la concurs, Alexandria și Riga sunt cele mai frumoase biblioteci din lume.

– **Haideți să vă pun o întrebare referitoare, să zic așa, la orientarea politicii biblioteconomice a Letoniei. Iată că ne invadează pe toți (uneori în sens pozitiv) America. Noi mai resimțim orientarea franceză, dar mai ales cea românească... Dar voi, cu cine sunteți?**

– Noi suntem cu noi înșine, noi suntem la noi acasă. Trebuie să vă spun că încă de pe la sfârșitul sec. XIX noi urmăm metodologia engleză, anglosaxonă. Nemții sunt pentru noi prea meticuloși în ce privește biblioteconomia, deși Bauhaus-ul, stilul lor de arhitectură face fața Rigăi și a Letoniei în general. Nemții sunt meșteri care umblă cu micronul, pe când noi am vrea să fim mai liberi, mai în metru. Există apoi niște tradiții letone, chiar în ceea ce privește tehnica și inventivitatea, care fac irezonabile la noi performanțele, ori, mai exact, manierele tehnicismului german. Deși, repet, am învățat cândva multe de la ei și urmele lor la noi sunt de neșters. Americanii nu cred că sunt un stil, ei sunt eclecticici, sunt adesea, chiar și în biblioteconomie, o sumă, un amestec stilistic de multe ori neclar. În plus, ei își promovează viziunile lor biblioteconomice prea insistent, prea apăsător nu știu cum, iar în acest mod nu poți fura inima letonului. Nemaivorbind de faptul că maximalismul lor, modul de a-și consacra muncii tot timpul fără a-și crea răgazul zilnic (nu anual) de a mai și trăi. Ei parcă s-ar afla într-un fel de competiție cu niște dinozauri, nu cu bibliotecari, așa că aspectul acesta ne provoacă un surâs blajin. Noi nu ne propunem să fim cei mai cei mai din lume, noi vrem să fim mulțumiți la noi acasă, unde să ne mai ocupăm de semințele și de ADN-ul națiunii noastre... Noi vrem să rămânem letoni și nu vom admite niciodată să fim asimilați de globalizare. Castelul luminii noastre a ieșit, iată, de unde era scufundat și mai mult nu vom lăsa să se mai întâmple din nou așa ceva... Iată de ce nouă ne plac metodicele și tehnicile englezești. Chiar acum am preluat niște softuri de la ei și le adaptăm pentru noi...Trebuie să rămânem noi înșine și... să nu uităm istoria, destinul Titanicului. Dumnezeu ne previne numai o dată...

– **Ce mesaj le-ați transmite bibliotecarilor noștri la finele acestei întrețineri?**

– Când vă făceam excursia prin Riga, ați observat probabil în centrul urbei noastre Statuia Libertății. Statuia noastră. Încercați să vă faceți și voi una, că ajută. Cel puțin construiți-vă câte o statuie interioară a libertății. De la această ispravă vor porni toate cele necesare dăinuirii voastre, întreținerii, nutririi demnității naționale. Iar dacă aceste două lucruri se întâmplă, Dumnezeu va ține totdeauna cu voi.

(Riga-Jurmala, 29-30 ianuarie 2007)

STUDII ŞI CERCETĂRI

АНДРИЕШ, А.М. **Свидетельство профессиональной зрелости : (о библиотечной периодике Республики Молдова) / А. М. Андриеш // Вестник БАЕ. – 2007. – № 3. – С. 92-94.**

Первое профессиональное издание на молдавском языке, адресованное библиотекам, библиотекарям, а также тем, кто в той или иной мере связан с книгой, начинает издаваться в 1992 г., небольшим форматом под названием *Atheneum*, позднее журнал был переименован в *Magazin bibliologic* или *Библиологический журнал*.

По началу идея создания журнала казалась неосуществимой: время распада и разрушения всего и вся, утраты ориентиров, катастрофической нехватки денег, но, видимо, необходимость издания периодического печатного органа была велением времени. Его появление обусловлено кардинальными изменениями в жизни общества, возникла потребность в информации, которая бы разъясняла социокультурную ситуацию и направляла библиотечную мысль.

Ответственность за выпуск и реализацию идеи были возложены на коллектив редакции, возглавляемый генеральным директором Национальной библиотеки Республики Молдова А. Рэу, который и был инициатором создания журнала.

На протяжении многих лет *Библиологический журнал* служит практическим пособием для библиотек. На его страницах сталкиваются точки зрения по поводу профессиональных проблем, выдвигаются идеи и поддерживается их циркуляция в масштабах всей Республики. От издания к изданию журнал расширял свою аудиторию. В 2002 г. была изменена концепция журнала: по содержанию он стал более академичен, качественнее в полиграфическом исполнении. Материалы сопровождаются иллюстрациями: экслибрисы, книжная графика из коллекций художников страны. Изменилась структура журнала. Привлекает оригинальность его рубрик, интригующих и даже загадочных: *Агора, Камни для храма библиологии, Галерея МБ, Теория и практика, Библиософия, Библистика, Клио и Библон, Премьера, Библиоархитектура, Гость журнала, Мир чтения, Исследования, Память* и др.

У некоторых рубрик есть своя история возникновения. Разработка А. Рэу в течение ряда лет новой дисциплины — *Библиософии* — послужила появлению в журнале рубрики с таким же названием.

Журнал предоставляет широкий спектр материалов, среди которых: *Библиотека для третьего тысячелетия*, А. Рэу; *Национальная цифровая библиотека Республики Молдова*, С. Барбей; *Проблемы пропаганды национального языка и культуры в виртуальной среде*, В. Осояну; *Будущее библиотек Молдовы сквозь призму информационного общества: новый взгляд на проблемы*, Л. Гологан; *Проблемы чтения в обществе знаний*, Н. Негру.

В разделе *Теория и практика* затрагиваются самые актуальные темы, связанные с информационными технологиями, автоматизацией, сетью библиотек, дистанционными услугами, сохранностью национального достояния. На теоретическом уровне обсуждаются вопросы межбиблиотечного сотрудничества, формирования информационной культуры, оценки библиотечных услуг. Идет полемика в вопросах лингвистического обеспечения библиотек Республики Молдова и координированной индексации. Крупные библиотеки публикуют отчеты о своей деятельности.

Читая журнал, нельзя не отметить циркуляцию культурных и научных общечеловеческих ценностей. В последнем номере журнала за 2006 г., в рубрике *Клио и Библон*, находим статью Н. Негру *Ученый в ожидании своих издателей и читателей* (Беседа с Ольгой Андреевной Белобровой, петербургским исследователем творчества Николая Милеску Спэтару). В этом же номере, в рубрике *Гость журнала*, можно прочесть: *Понятие о библиотеке было и остается неизменным... (Диалог-эссе*

с Р. Мотульским, директором Национальной библиотеки Белоруссии), а также статью *Книга-письмо Санды Голопенци*, известного американского социолога в рубрике *Мир чтения*. Рубрика *Агора* предлагает диалог с Жаном-Ноэлем Жанненеем, президентом Национальной библиотеки Франции, под названием *Европейская цифровая библиотека: точка зрения*.

Издание выходит под эгидой Национальной библиотеки, Ассоциации библиотекарей Республики Молдова, Общества библиофилов. Журнал теоретико-практический, ежеквартальный. Объем издания — в пределах 100 страниц. Тираж от 150 до 200 экземпляров. Издается на средства Национальной библиотеки. Он не введен в почтовый каталог, на него нельзя подписаться. Журнал распространяется бесплатно по районным и городским публичным библиотекам, специальным и университетским.

Что означает сегодня для библиотечного сообщества Молдовы *Библиологический журнал*? Прежде всего, это возможность говорить о библиотеке как об институте первой необходимости в обществе знаний и информации, назначение которого — сделать доступным право всех на информацию, на культуру, на воспитание. Возможность обсуждать на страницах журнала то, что важно в нашей профессии, библиотечной среде, раскрывать болевые точки и находить решения, обмениваться опытом и новыми идеями, узнавать о законодательстве в библиотечной деятельности, международных конгрессах, симпозиумах, семинарах.

В целом, публикации журнала носят профессиональный характер, но зачастую можно встретить на его страницах статьи писателей, историков, педагогов, людей различных сфер культуры.

Развитию отраслевой периодики в области библиотековедения способствует научный вклад директора Национальной библиотеки Молдовы, главного редактора *Библиологического журнала* А.А. Рэу — поэта, публициста, «философа культуры», но, прежде всего, библиотековеда-теоретика, обогатившего национальную библиотековедческую науку изданием ряда книг: *Существует и Бог библиологии*, *Парижский журнал*, *Глаз в зеркале страницы* и др. Журнал стал общественно-значимым явлением в культурной жизни Республики.

Любая профессия нуждается по меньшей мере в одном периодическом издании по специальности — библиотечному сообществу Молдовы было необходимо издание ежемесячное, для быстрой доставки информации, где большую часть занимали бы материалы информативного характера, а главное доходило бы до каждой сельской библиотеки. Появление *Газеты библиотекаря* можно рассматривать как социальный заказ. Газета адресована специалистам библиотек всех систем и ведомств, студентам, педагогам, руководителям органов культуры.

Газета издается на средства Национальной библиотеки с 1997 г., распространяется бесплатно по библиотекам Республики. Она оперативно обеспечивает специалистов информацией, отражает профессиональные интересы библиотечных работников, освещает жизнь всех типов библиотек, работу Школы библиотековедения, способствуя решению общих профессиональных задач. На страницах газеты специалисты активно рассказывают о своих планах по автоматизации библиотек, обмениваются опытом по фандрейзингу, освещают взаимоотношения с местной властью. Газета отражает историю развития библиотек Молдовы всех типов, повествует обо всем, что происходит в библиотечном сообществе страны и за ее пределами.

Публикация материалов исследований, репортажей, интервью, разнообразие тематики рубрик этих изданий представляют собой живую хронику событий в профессии и зеркальное отражение социально значимой культурной деятельности. Профессиональная периодика активно включается в жизнь публичных библиотек Молдовы, содействуя утверждению их социальной роли, развитию и модернизации. Думаю, не ошибусь, если скажу, что они являются фактором солидаризации библиотечного сообщества Молдовы. Появление отраслевой периодики свидетельствует о профессиональной зрелости библиотечной отрасли в Республике.

CONȚESCU, ELENA. Activitatea editorială a lui Onisifor Ghibu la Chișinău între anii 1917-1918 / Elena Conțescu // Onisifor Ghibu, unitatea românească și chestiunea Basarabiei : Studii și eseuri prezentate cu prilejul "Zilelor Onisifor Ghibu", Chișinău, 1992-1995 / ed. îngr. de Dumitru Preda. – București : Editura "Fiat Lux" & Departamentul Informațiilor Publice al Guvernului României, 1995. – P. 125-133.

Onisifor Ghibu sosește în Basarabia într-o perioadă când ea se afla la o răscruce a istoriei. În tot Imperiul Rus, sub stăpânirea căruia se afla această provincie, domneau haosul și mizeria, cauzate în mare măsură de prima conflagrație mondială, dar și de tulburări interne. Popoare întregi încercau să scuture jugul rusesc și să-și clădească sau reclădească statul lor național. Peste toate acestea veni apoi Revoluția democratică din februarie, care proclama drepturi cetățenești și naționale, inclusiv crearea unei vieți culturale proprii.

În aceste condiții, Basarabia avea nevoie de niște minți lucide, de oameni gata de jertfă și capabili să canalizeze energia și aspirațiile neamului lor în direcția cuvenită.

O asemenea personalitate a fost Onisifor Ghibu, care și-a oferit, neimpus de nimeni, bogata experiență de luptă pe tărâm național, vastele-i cunoștințe și marele său spirit de sacrificiu cauzei românismului din Basarabia. Întreaga sa activitate din anii 1917-1918 este axată pe două obiective majore, strâns legate între ele:

1. Politic, care constituie un subiect aparte; menționăm doar că e vorba de organizarea unei mișcări naționale, care ar lupta la început pentru autonomia ținutului, iar mai apoi, în cazul evoluției lucrurilor în bine, pentru dezlipirea Basarabiei de Rusia și unirea ei cu România.

2. Readucerea, prin școală, biserică, carte, cultură etc., în albia românismului a sutelor de mii de români basarabeni.

Ca pedagog, Onisifor Ghibu, pune accentul principal pe școală. Aceasta se afla atunci la început de drum și era totalmente lipsită de manuale în limba maternă, de literatură metodică și de cadrele didactice necesare. Revoluția din februarie dădea pentru prima oară dreptul de a deschide școli cu predarea în limba maternă, dar simpla traducere a manualelor rusești, chiar dacă se democratiza oarecum conținutul lor, însemna ținerea și mai departe a elevilor în sfera spirituală rusească.

Românii basarabeni, ca de altfel și alte popoare oprimate ale Imperiului Rus, aveau nevoie de o școală de tip nou, nu numai ca expresie lingvistică, dar și cu un conținut nou, național. Dar cine altul, decât Onisifor Ghibu putea să reazeze școala pe un fundament nou, să facă din ea un așezământ național? Profesorul și-a dat seama de importanța momentului și de misiunea sa. Începea o muncă de rutină, supraomenească, rămasă, din păcate, și până astăzi în anonimat. Onisifor Ghibu era în Basarabia un străin, un cetățean al altui stat și orice activitate a sa putea da imediat de bănuire autorităților rusești care, cu toată democrația lor afișată, indiferent de culoarea lor politică, burgheză sau bolșevică, erau foarte vigilente la tentativele popoarelor de a scăpa din îmbrățișarea imperialistă. Mai trebuia de pus la socoteală și orgoliul unei părți a basarabenilor, trecuți prin înalte școli rusești și corupți în mare măsură de ideologia și mentalitatea rusească.

De aceea, Onisifor Ghibu va acționa cu mult tact și răbdare, el venind cu inițiativele și tot el îndeplinind în mare măsură cele discutate și adoptate apoi cu asentimentul confrăților de luptă basarabeni.

Desigur, nu ar trebui să credem că basarabenii au fost numai niște executanți sau martori pasivi a evenimentelor, dar și cealaltă extremă — neglijarea, uneori totală, ostentativă a celor îndeplinite de Onisifor Ghibu este, de asemenea, condamnată.

Pentru crearea unei școli naționale era nevoie de manuale noi, după cum spuneam. O latură importantă a problemei, însă, o constituia alfabetul în care trebuiau tipărite acestea. Alfabetul rusesc, neadecvat firii limbii noastre, dar în care văzuseră lumina câteva cărți moldovenești, era și el un mijloc de asuprire și totodată de înstrăinare totală de cultura spirituală românească.

Acum sosise momentul prielnic să se treacă la scrisul românesc. O parte din intelectualii basarabeni își manifestaseră o asemenea dorință în diferite ocazii. Onisifor Ghibu introduse această problemă pe ordinea de zi a comisiei școlare de pe lângă Zemstva gubernială și primi lumină verde. Apoi problema alfabetului fu dezbătută pe larg și aprobată în unanimitate la Congresul învățătorilor moldoveni din Basarabia, ținut între 25-28 mai 1917.

Chiar Onisifor Ghibu pregătise referatele de bază ale vorbitorilor.

În Basarabia nu exista la acea vreme o tipografie cu literă românească și era interzisă chiar aducerea cărților românești de peste Prut. La 1865 un profesor chișinăuian, Ion Doncev, scosese de sub tipar,

cu litere latine, în tipografia lui Achim Popov o lucrare care se intitula *Manual de limbă rumână*. Reacția autorităților rusești fusese, însă, atât de violentă, încât țarul a semnat cu propria-i mână o dispoziție prin care limba, zisă din anumite motive moldovenească, se excludea din cele câteva școli secundare din Basarabia, unde se preda ca disciplină facultativă. Ce s-a făcut cu tipografia lui A. Popov, la trecerea a mai bine de jumătate de veac, nu se știa. Trebuia de procurat, deci, o tipografie și acest lucru se putea face, desigur, numai în România. Sarcina, însă, nu era deloc ușoară, căci țara era în cea mai mare parte ocupată de armate străine, autoritățile se aflau refugiate la Iași cu o mulțime de probleme pe capul lor.

A interveni cu o asemenea rugămintă părea ceva nu numai straniu, ci și ridicol. Și apoi cine dintre basarabeni, care de-abia trecuseră Prutul, și numai în uniformă militară rusească, putea să găsească și să cumpere o asemenea tipografie? E clar că numai Onisifor Ghibu cu relațiile sale în lumea politicienilor și oamenilor de cultură refugiați la Iași, cu tenacitatea ce l-a caracterizat întotdeauna a putut face acest lucru. Dar apărea o altă problemă – aducerea tipografiei dincoace de Prut. Autoritățile rusești, care controlau cu strictele granița ruso-română, deși era timp de război și era un du-te-vino de armată, de civili, iar România era aliata rușilor, nu ar fi permis, nici în ruptul capului, ca un român, și încă născut în Austro-Ungaria, să aducă în Basarabia o tipografie. Tot Onisifor Ghibu va găsi soluția. El convoacă mai mulți oameni de bunăcredință din Chișinău, intelectuali ce simțeau românește și puse împreună baza „Societății culturale a românilor din Basarabia”. Era o simplă formalitate. Asemenea societăți s-au creat pe atunci, s-au creat multe și în zilele noastre, care, însă, n-au mai făcut nimic în afară de niște solemnități pompoase la inaugurare. Oricum, statutul permitea ca societatea culturală să aibă o tipografie a sa. Fiindcă profesorul nu se putea duce la Iași, să aducă tipografia cumpărată de el, din motivele mai sus arătate, societatea l-a delegat pe Simion Murafa, cel care la scurt timp avea să cadă jertfă unei bande de dezertori ruși. Murafa a adus tipografia la Chișinău, dar ea a zăcut preț de câteva luni împachetată, Ghibu fiind foarte ocupat la cursurile de învățători, iar conducerea societății bătându-și prea puțin capul cu tipărirea cărților.

Abia la 8 septembrie 1917, tot datorită ostenețelor profesorului, tipografia era pusă în funcțiune. El va aduce muncitori tipografi de la Iași și pe parcurs va interveni în repetate rânduri și o va asigura cu cantitatea necesară de literă. Semnificativă în această privință este scrisoarea lui Onisifor Ghibu adresată lui I. Simionescu, pe atunci secretar general al Ministerului Instrucțiunii: „Vin din nou cu o rugămintă mare către ministru”, scria el la 22 decembrie. „Litera pe care am adus-o de la Iași e absolut insuficientă pentru multele lucrări pe care trebuie să le facem aici. Necesitățile cresc zilnic ca o lăvănie uriașă și noi cu materialul nostru tipografic nu le putem face față. De la 1 ianuarie o să apară gazeta «Sfatul Țării» – de 3 ori pe săptămână – 4 pag[ini]; «Ardealul» – tot de 3 ori; «Școala moldovenească» – săptămânal, apoi cărțile de școală a căror tipărire stă pe loc, apoi «Biblioteca Națională», din care vol. I e sub tipar cu *Deșteptarea moldovenilor de peste Nistru* și o mulțime de alte tipărături mici pentru care ne trebuie neapărat cel puțin încă o dată atâta literă, deci vreo 15 case de literă cu albitura lor”.

Așadar, chiar de la bun început Onisifor Ghibu desfășoară o activitate editorială intensă, tipărind nu numai cele câteva ziare menționate, ci și o mulțime de cărți și manuale.

Primele tipărături au fost, desigur, destinate școlii. Au fost puse la îndemâna învățătorilor programele și planurile de lucru de care aceștia aveau acum atâta nevoie și anume Instrucție pentru școlile începătoare moldovenești din Basarabia și Instrucție de program de învățământ pentru școlile de 2 clase (2-h klassnie școli). Onisifor Ghibu le elaborase încă din vară pe când conducea cursurile de învățători moldoveni. În aceste instrucțiuni, pe lângă indicațiile atât de necesare în lucrul de fiecă zi, el arată esența și scopul noii școli moldovenești, adică să-i învețe pe elevi, cităm „cu ajutorul limbii naționale”, acele lucruri și științe care pot să-l ridice pe moldovan la o viață nouă, în rând cu popoarele luminate ale lumii. Școala cea nouă națională va trebui să-l facă pe moldovan, să înțeleagă cine este el, de unde se trage, ce viață a dus până acum, ce datorii are pe viitor, cum își poate el împlini chemarea pe lumea aceasta și alte asemenea lucruri de însemnătate hotărâtoare atât pentru el, cât și pentru neam. Numai în acest chip școala cea nouă va fi o școală națională, căci singură învățarea limbii nu face din ea un așezământ național”.

De acest principiu s-a călăuzit, de altfel, Onisifor Ghibu la scrierea și redactarea manualelor tipărite la Chișinău în acei ani.

Exemplu elocvent în această privință ne poate servi *Abecedarul moldovenesc* al lui Gurie, una din primele tipărături. Până la 1917, în Basarabia nu au existat abecedare moldovenești, căci întreg învățământul se făcea în rusește. Abecedarele ruso-moldovenești ale lui Gheorghe Codreanu nu pot intra la socoteală, deoarece ele conțineau doar câteva cuvinte moldovenești ce sunau ca în rusește – *rac, rană, topor*.

La 1909 arhimandritul Gurie Grosu încearcă să vină în ajutorul elevilor basarabeni și tipărește, preluând două izvoare rusești, *Bucoavna moldovenească*, bine ilustrată și muncită cu dragoste de neam.

Dar această bucoavnă nu a fost comandată de autoritățile școlare și n-a fost folosită în învățământ. Autorul pornise, după cum spunea el, de la nevoia „de învățare la cetire și scrisoare rusească pe cuvinte moldovenești. La învățarea citirii, a buchilor rusești și slavinești pe cuvinte moldovenești, cunoscute școlilor, se va păstra în elevi dragostea vie spre lucru și deprinderea iscusinței de a citi și a scrie se va face mai curând”.

Așadar, Gurie Grosu încearcă să-i învețe pe elevii moldoveni cititul și scrisul în limba maternă și aceasta doar pentru a-i deprinde să citească mai ușor rusește. Dar îndrăzneala sa de a tipări o asemenea carte a fost aspru pedepsită.

Când la 1917 s-a pus problema editării unui abecedar de care avea atâta nevoie școala moldovenească, ba chiar și populația adultă, cea mai nimerită candidatură era, desigur, a lui Onisifor Ghibu, care lucrase deja în învățământ, studiasse toate bucoavnele și abecedarele apărute în țările române și chiar începuse în Transilvania lucrul asupra unui asemenea abecedar. Dar profesorul vroia să flateze mândria basarabenilor și să-i atragă și mai mult de partea sa în munca de renaștere națională. Cunosându-l bine pe Gurie Grosu, care era un bun patriot și pătimise pentru bucoavna sa, i-a propus acestuia să vină cu o versiune îmbunătățită a bucoavnei sale. Gurie a prezentat textul vechi cu povestiri și poezii închinată țarului și Rusiei, or, aceasta nu mai mergea acum. De aceea, Onisifor Ghibu a prelucrat textul adus de autor, lăsând doar partea inițială cu desenele și cuvintele-exemple la literele ce se învățau. A mai alcătuit 23 de istorioare ai căror protagoniști erau copiii, prin acestea căutând să le cultive anumite calități și virtuți – dragostea de neam, respectul față de cei mai în vârstă, bunătatea, cinstea, dragostea față de școală etc. Scrise într-un limbaj accesibil copiilor, cu scene și întâmplări din viața lor, aceste istorioare aveau un farmec deosebit. Totodată, la fiecare literă majusculă se mai dădeau niște povețe, îndemnuri, sfaturi, scrise de mână ca model caligrafic, care urmau să fie învățate pe de rost. Ca de exemplu: – Prin noi înșine vom birui; purtările noastre să placă tuturor; moldovan, zicem, român, zicem, totuna e”. Învățate pe de rost, acestea deveneau o călăuză pentru copii.

Partea a doua a „Abecedarului” s-a tipărit aparte – era o culegere pentru lectură, unde erau incluse povestiri și poezii. Nu știam cine e alcătuitorul sau autorul, dar din date indirecte pare a fi tot Onisifor Ghibu; or, dacă lucrurile au fost așa, atunci cărturarul transilvănean este autorul „Abecedarului” în proporție de vreo 75 la sută. Acesta a apărut, însă, sub semnătura lui Gurie Grosu, cu precizarea, cităm: „În tovărășia mai multor iubitori de luminarea norodului”.

Despre aceasta n-a scris nimeni și nici Onisifor Ghibu n-a spus nimănui un cuvânt. Abia spre sfârșitul vieții, el avea să noteze pe un abecedar tipărit la Iași, tot în 1917, următoarele: „Am făcut și eu odată – la 1917 – un abecedar oarecare, pe care l-a semnat, ca autor, Arhimandritul Gurie, la Chișinău. Ce e drept, originalul fusese făcut de acesta, dar ce a rămas din el după ce l-am văzut eu? Doar un schelet, pe care eu l-am îmbrăcat în vestă, în duh «moldovenesc» românesc și omenesc. Arhimandritul elaborase cârticica în duhul «Rusiei, - patria noastră», Eu, spre uimirea lui, am tras dungii cu cerneală roșie peste poezia intitulată: «Rusia – patria noastră» și am potrivit lucrarea pe calapodul neamului nostru din acele vremi de mari suferințe și de mari avânturi. Ministrul Instrucției de la Iași, I. G. Duca, mi-a cerut să tipăresc și pentru Moldova o sută de mii de exemplare. N-am putut”.

Onisifor Ghibu tipărea acest „Abecedar” chiar în toamna lui 1917 pe hârtie de război, ieftină. Cu toate acestea, cartea se bucura de o apreciere nemaipomenită. O cereau nu numai școlile, ci și țărani în vârstă, soldați de pe front.

În prima jumătate a lui 1918, Onisifor Ghibu scotea a doua ediție în „Tipografia românească”, cum se numea în ultimul timp tipografia „Societății culturale a românilor din Basarabia”.

O altă lucrare apărută în acea perioadă e *Deșteptarea moldovenilor de peste Nistru*. De românii transnistreni îl lega ceva deosebit și acest ceva avea să-l poarte toată viața în suflet. În decembrie 1917, Onisifor Ghibu împreună cu câțiva deputați din Sfatul Țării asistă la Congresul moldovenilor din stânga Nistrului ce s-a ținut la Tiraspol. Impresionat de trezirea conștiinței de neam, de revendicările sfinte ale românilor de peste Nistru, el va descrie pe larg lucrările congresului în ziarul „Ardealul”. Articolul va apărea apoi în broșură de 80 pagini în seria „Biblioteca națională”, pe care tot Onisifor Ghibu o inițiasse.

Afară de broșura aceasta. Onisifor Ghibu mai scrisese sau găzduise în paginile ziarului pe care-l conducea și alte materiale despre românii transnistreni. El intenționa chiar să scoată pentru aceștia un ziar „Glasul Nistrului”, la început cu litere rusești, apoi latine.

Tot pentru școală Onisifor Ghibu mai tipărea *Cartea de cetire* a lui Ștefan Ciobanu, aceasta cu o dedicație pentru Mateevici și Murafa și *Cartea de religie* a preotului de la Biserica “Sf. Troiță” din Chișinău, Nicolae Vlad, asigurând, astfel, necesitățile învățământului primar.

Cu toate condițiile grele, inerente unei asemenea perioade, tipărirea cărților românești în Basarabia era

pusă de Onisifor Ghibu pe o bază solidă la hotarul anilor 1917-1918. Iată, însă, că după actul Unirii din 27 martie 1918, situația avea să se deterioreze brusc și nu din vina lui Onisifor Ghibu.

Politicieni mediocri, cocoțați în fotolii, încearcă să-și asume niște merite pe care nu le-au avut niciodată. Nu acest lucru îl afecta pe profesor, ci faptul că aceștia, uzurpând și conducerea tipografiei, îl priveau tocmai pe el, care o procurase și făcuse atât de mult pentru buna ei funcționare, dreptul de a-și tipări aici ziarul și alte lucrări. Onisifor Ghibu este omul care nu se dă bătut niciodată și o ia de la început, cu multă răbdare și perseverență. Face rost de o nouă tipografie, pe care în vara lui 1918 o aduce de la Iași și o instalează, dându-i numele „România Nouă”, ca și ziarul pe care îl scotea atunci. Școala rămâne în atenția lui mai departe. Se scoate de sub tipar a treia ediție a *Abecedarului moldovenesc* de Gurie, tot pe hârtie simplă, dar mai fină, cu textul mai puțin compact, spații mai mari între cuvinte și rânduri. El socotea că abecedarul trebuie să fie Evanghelia unui neam, de aceea acorda acestei cărți cele atâtea atenție. Și după plecarea lui din Basarabia, abecedarul s-a editat în repetate rânduri, în 1925 ajungând la a opta ediție, deși între timp fuseseră aduse și alte abecedare românești. Nu puteau însă concura cu abecedarul inițiat de Onisifor Ghibu. Pentru învățători, acesta va mai tipări *Aritmetica practică* a lui C. Popescu, învățător basarabean, secretarul învățământului primar din județul Chișinău.

Aș vrea să mă opresc mai pe larg asupra unei alte lucrări apărute la „România Nouă”. E oarecum o excepție printre celelalte tipărituri. Până la acea dată, Onisifor Ghibu tipărise numai autori basarabeni și numai în românește. Lucrarea la care mă refer e scrisă în limba franceză de un român timocean – Atanasie Popovici, fostul director al tipografiei „Societății culturale a românilor din Basarabia”. Onisifor Ghibu îl cunoscuse încă în Germania, când își făceau studiile acolo. Trecut prin școli sârbești, căci în Valea Timocului din nord-estul Serbiei, unde mai trăiesc și astăzi compact vreo 2 milioane de români, nu erau și nu sunt, din păcate, nici acum școli românești. A. Popovici nu avea prea mari cunoștințe de trecutul neamului românesc, de spațiul pe care îl ocupa acest popor și de viitorul pe care ar putea să-1 aibă, unindu-se. Avea în această privință foarte mult în comun cu intelectualii basarabeni și aceștia trecuți prin școli foarte înalte, dar privați de posibilitatea de a studia cultura și istoria neamului. Avea însă mândria de român și durerea pentru frații săi din Serbia, lipsiți de orice drept național.

După numeroase și îndelungate discuții, Onisifor Ghibu reuși să facă din acesta un luptător pentru cauza românilor din Timoc. Sosit la Chișinău, el îl invită și pe A. Popovici, pe care îl numi apoi în fruntea tipografiei.

Cărturarul timocean scrisese o broșură *Les Roumains de Serbie*, care văzu curând lumina tiparului. Apărută într-o limbă de circulație, broșura a fost expediată în mai multe țări pentru a informa opinia publică de acolo despre soarta tragică a românilor din Timocul sârbesc. Ea a fost binevenită și la Conferința Păcii de la Paris, unde autorul ei avea să pledeze, în cadrul delegației române, pentru românii timoceni.

Din păcate, nu am putut cerceta în întregime activitatea editorială a lui Onisifor Ghibu. Prea modeste sunt posibilitățile de care dispunem aici la Chișinău, dar din ceea ce avem am depistat 27 de titluri tipărite la aceste două tipografii – cea a „Societății culturale a românilor din Basarabia”, numită un timp „Tipografia românească”, și „România Nouă” – în intervalul 8 septembrie 1917 - 2 decembrie 1918. Probabil că au apărut mult mai multe cărți, ele însă nu figurează nicăieri toate. Chiar și în Bibliografia românească modernă (1831-1918) lipsesc multe din titlurile de care avem cunoștință.

Ce prezentau aceste tipărituri ca număr, volum și conținut? Desigur latura cantitativă nu e la prima vedere atât de impresionantă. 30-40 de titluri, majoritatea cu un format nu prea mare 18/13, variind între 6 și 80 de pagini, dar dacă ținem cont de condițiile în care au văzut lumina tiparului, părerea se schimbă. Important e nu atât numărul lor, cât însemnătatea, folosul pe care l-au adus ele românilor basarabeni. O bună parte din aceste tipărituri sunt manuale și cărți didactice, pagini de istorie a neamului și de literatură română basarabeană (Russo, Stamati), cărți despre soarta românilor de pe alte meleaguri și foarte important „legi și proiecte de legi de reformă agrară și electorală”. Aceste tipărituri erau primele cărți românești în Basarabia, scoase aici la Chișinău de autori basarabeni și pentru basarabeni.

Onisifor Ghibu a adus mai multe mii de cărți de peste Prut, dar el era convins că acestea pot rezolva doar parțial lipsa de carte în Basarabia.

O mișcare românească puternică, inclusiv tipărirea cărților, trebuia să se dezvolte, socotea el, și să ia amploare în fiecare provincie alipită la statul român. Și el a fost acela care a pus bazele tipăririi de cărți românești în Basarabia, aducând cele două tipografii, litera necesară, personalul de deservire, elaborând și scriind unele lucrări principale și redactând toate lucrările ieșite de sub teascurile tipografiei. Din păcate, la Chișinău sunt doar vreo 5-6 lucrări apărute atunci. Am luptat pentru grafia latină și mai luptăm încă pentru limba română, însă ne-am interesat prea puțin de primele noastre cărți românești apărute la Chișinău. De

aceea este o mare rugămintă către bibliotecile din țară de a completa un fond special de cărți apărute la aceste două tipografii, iar specialiștii care au acces la materialele respective să facă un studiu amplu, bine documentat despre activitatea editorială a lui Onisifor Ghibu. Întrucât în sală sunt prezenți mai mulți istorici din România și Republica Moldova, mai adresez o rugămintă: domniile lor sau discipolii ori colegii domniilor lor să elaboreze un studiu bazat pe serioase investigații de arhivă despre Basarabia anilor 1917-1918, mai exact despre mișcarea de eliberare națională de aici, rolul lui Onisifor Ghibu în această mișcare și în trezirea conștiinței naționale a românilor basarabeni.

Aceasta ar fi nu numai un prinos la cunoașterea adevărului istoric, ci și un omagiu adus lui Onisifor Ghibu, omul care a luptat toată viața pentru integritatea spirituală și politică a tuturor românilor.

CONȚESCU, ELENA. Prima ediție a lui M. Eminescu în Basarabia postbelică / Elena Conțescu // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1996. – Nr. 9. – P. 250-251.

De la trecerea în neființă a lui Mihai Eminescu și până în prezent, a apărut un număr impresionant de articole, studii și monografii asupra vieții și operei Domniei Sale. Cercetătorii literari, români sau străini, n-au trecut cu vederea nici traducerea și apariția lui Eminescu în alte limbi, nici înalta prețuire de care s-a bucurat și se bucură el pe meridianele lumii. Nu există însă, deocamdată, nici o scriere, oricât de modestă ca volum sau realizare, despre pătrunderea și editarea operei eminesciene în Basarabia, mai cu seamă după anexarea acesteia de către sovietici.

Este adevărat că până mai ieri specialiștii în materie nici nu îndrăzneau să atace politica culturală, de fapt de asimilare, promovată de fratele mai mare în spațiul dintre Prut și Nistru și nici nu aveau acces la arhivele unde și-ar fi putut culege informațiile necesare. Astăzi, însă, când lucrurile s-au schimbat, această temă ar trebui să se bucure de atenție cuvenită.

Creația lui Eminescu devine tabu în Basarabia o dată cu intrarea tancurilor rusești în această provincie românească. Precizăm că este vorba de o interzicere totală a operei sale și nu doar de trecerea la index a unor poezii sau articole ce contravin noului regim, așa cum avea să se întâmple mai târziu la București.

Poetul este dat cu totul uitării, fiind socotit de oficialitățile de la Chișinău “român” ceea ce echivala pe atunci cu dușman de moarte al poporului moldovenesc.

Și dacă despre unii scriitori – Creangă, Asachi, Donici, Stamati – apare câte ceva în periodicele basarabene (între anii 1945-1947), Luceafărului poeziei noastre nu i se consacră nici un articol de ziar, nici chiar la 1950 cu ocazia centenarului nașterii. Numele lui e pomenit, totuși de câteva ori doar în treacăt și atunci în contexte proruse sau antiromânești.

Și iată că în 1954 la Chișinău iese de sub tipar o culegere de poezii de M. Eminescu, alcătuirea și îngrijirea textului aparținând domnilor Andrei Borșci și Ramil Portnoi.

Dar până la apariția acestei culegeri la Chișinău au mai fost scoase în lumină, începând cu 1952, fabulele lui A. Donici, poveștile și amintirile din copilărie ale sfătosului humuleștean, o parte din opera lui Negruzzi și C. Stamati, fiecare autor beneficiind de câte un volum aparte și de câte un tiraj de 10 000 exemplare.

Editarea clasicii români, născuți la răsărit de Carpați, inclusiv a lui Eminescu, privit cu suspiciune și ostilitate până la acea dată, nu însemna nicidecum o schimbare în bine în politica Moscovei și a Chișinăului vizavi de soarta limbii și a culturii românilor dintre Prut și Nistru.

Motivul adevărat al acestei acțiuni culturale de amploare trebuie căutat în sfera de interese ale propagandei sovietice, în tentativele acesteia de a destrăma conștiința de neam și unitatea lingvistică românească. Ocupând Basarabia și Nordul Bucovinei la care au mai adăugat “din greșeală” și o parte a județului Dorohoi, sovieticii au încercat să justifice faptul prin existența unui popor moldovenesc, pe care ei l-ar fi eliberat de sub stăpânirea străină, românească. Și cum acest popor nou-născut trebuia să aibă toate trăsăturile, toate caracteristicile specifice unui neam, propaganda sovietică a trecut la fabricarea unei limbi și culturi noi, moldovenești. În privința aceasta ea avea deja o experiență de peste 15 ani, căci la sfârșitul lui 1924 rușii creaseră în stânga Nistrului, pe teritoriul a două județe locuite în mare parte de români moldoveni, o unitate administrativ-teritorială căreia îi dăduseră denumirea de Republică Autonomă Sovietică Socialistă Moldovenească.

Această republică cu veleități statale era în realitate o bază de atac militar, dar și ideologic îndreptată

împotriva României întregite, în special împotriva Basarabiei, căci chiar de la bun început Moscova fixă granița de vest a acestei pretinse republici (deocamdată numai pe hărți) pe râul Prut, ținta politicii ei expansioniste de la 1918. Românii din această republică, vreo 200 000 de inși, lipsiți de școală și cultură românească mai multe decenii la rând, porniți în mare parte pe calea asimilării sunt supuși acum la tot soiul de experiențe lingvistice, impunându-li-se pe parcursul fiecărui cincinal sovietic o nouă limbă moldovenească și cultivându-li-se o ură nemaipomenită față de tot ce e românesc.

În 1940 a fost adusă în Basarabia o astfel de limbă moldovenească, un amestec de forme arhaice și dialectale, lipsite total de sfera neologicului și celor mai expresive cuvinte, dar dozat în schimb cu sovietisme și construcții calchiate după model rusesc. Au venit să-i ilumineze pe basarabeni creatorii și purtătorii acestei limbi, fiind imediat numiți în posturile cheie, precum și la redacții și edituri pentru a apăra limba “moldovenească” de românizare. Și ca acest jargon venit de peste Nistru să fie mai ușor implantat prin intermediul școlii, presei, literaturii, Chișinăul nu editează nimic până la 1952 din literatura română, așa după cum arătam mai sus.

Dar în Basarabia, care trăiesc 22 de ani de viață românească, limba și ideile de fabricație sovietică, cu toate metodele de constrângere nu prea prindeau rădăcini, populația întâmpinându-le cu reticență și ură. Și atunci aparatul ideologic a simțit că e nevoie de metode mai rafinate, de o acțiune de lungă durată care să modeleze treptat sufletul și mintea generațiilor în creștere, să le creeze un fals cod genetic, o falsă mândrie de neam, precum și un sentiment de venerație pentru tot ce e rusesc.

Pentru atingerea acestui scop se cereau exemple mai convingătoare, fapte din trecut care ar confirma că înaintașii au avut aceeași viziune asupra lumii, aceeași conștiință moldovenească, se cerea o acoperire istorică a tot ceea ce propaga regimul. Și cum așa ceva nu existase, s-a intensificat falsificarea istoriei neamului, a patrimoniului său cultural. Editând unii clasici români știința sovietică moldovenească prezenta viața și opera lor după o schemă prestabilită:

1) A existat o prietenie de veacuri între moldoveni și ruși și toți scriitorii noștri au fost mari prieteni ai poporului rus, admiratori ai culturii și literaturii ruse;

2) Scriitorii moldoveni au fost niște critici vehemenți ai regimului burghezo-moșieresc, ei au visat la societatea instaurată de revoluția din Octombrie, dar nu știau cum să ajungă la ea;

3) Toți scriitorii erau ateii convinși și au demascat în scrierile lor esența de clasă a religiei;

4) Scriitorii români (numai cei născuți la răsărit de Carpați) au fost în realitate moldoveni, de naționalitate moldovenească; ei au avut o conștiință de neam moldovenească, au scris în limba moldovenească și cel mai strașnic lucru, opera lor a avut foarte mult de suferit din cauza editorilor bucureșteni, care le românizau limba, exact așa cum încercau să facă unii intelectuali din Basarabia postbelică cu limba moldovenească.

Aceste principii, de fapt niște dispoziții ale Comitetului Central, erau obligatorii nu numai pentru editori, dar și pentru alcătuitoarii de manuale, criticii și istoricii literari, pentru toți cei ce predau și studiau literatura clasică.

În climatul social-politic și lingvistic descris și respectându-se cu strictețe cele 4 principii de valorificare a moștenirii literare a apărut la Chișinău prima ediție Eminescu, conținând 76 de pagini de tălmăcirii și interpretări arbitrare ale vieții și operei sale. Din schița biografică se desprinde ideea că poetul a fost toată viața sărac, lipsit de orice mijloace de trai, exploatat la culme de burghezie. Poetul e prezentat totodată ca un mare luptător împotriva orânduirii nedrepte, accentul punându-se pe analiza poeziilor sale cu caracter social. Deși critică vehement societatea capitalistă și luptă pentru o nouă orânduire, Eminescu, cităm “nu și-a dat sama de misia istorică a proletariatului, de puterea lui de transformare a obștii. Principala bază socială pozitivă a obștii, a nației el o vede în masele țărănești și în meșteșugari”. După părerea alcătuitoarilor, Eminescu s-ar apropia mult de narodnicismul rus, un curent revoluționar din secolul trecut. Vina însă pentru “concepțiile” și “oscilațiile” sale alcătuitoarii o aruncă în capul societății “Junimea”, care l-ar fi derutat mult.

O altă latură pozitivă a biografiei lui, creată de imaginația culturnicilor de la Chișinău, ar fi marea admirație a poetului față de limba și literatura rusă. În această ordine de idei s-a făcut mult caz de recenzie scrisă de Eminescu la “Revizorul” de Gogol. Și mai multă vâlvă s-a făcut în jurul scrisorilor lui Eminescu către Novleanu, scrisori publicate de Octav Minar, dar nerecuperate până azi, trăgându-se de aici concluzii eronate. Uneori lucrurile au ajuns până la absurd. Astfel s-a afirmat, cităm: “Că Eminescu se socotea elevul marelui poet Pușkin, că de la acesta el a împrumutat măiestria poetică, traducându-i și versurile sale în limba moldovenească (vezi: I. Injevatov. Pușkin i moldavskij narod. – Ch., 1949. – S. 54).

Ar fi naiv să credem că aceste aberații rămâneau doar pe hârtie și nu aveau un efect practic. Cine nu cunoaște mecanismul procesului de deznaționalizare, nu poate înțelege nici cum s-a ajuns la dezastrul de azi din sufletele basarabenilor. Dar dacă asemenea interpretări au avut loc și la București în timpul regimului comunist, la Chișinău s-a mers mult mai departe, căci pentru editarea lui Eminescu se cerea să se demonstreze că el e moldovean de naționalitate, or lucrul acesta a decurs ceva mai greu.

Dar să revenim la edițiile din opera marelui poet.

În 1950 la Moscova apare un volum de versuri îngrijit și comentat de Iurii Kojevnikov (rus) în limba rusă; în 1952 apare altul la Kiev în limba ucraineană. Aceste apariții silesc autoritățile de la Chișinău să-și revizuiască atitudinea față de Eminescu. Fiindcă Eminescu și-a scris opera sa după 1853, anul unirii Moldovei din dreapta Prutului cu Muntenia și exista deja Statul Național român, culturnicii de la Chișinău nu-l mai puteau califica drept poet moldovean. De facto, spuneau ei, Eminescu este moldovean, de jure, el este român. Se elaborează atunci o concepție expusă pentru prima oară în prefața la poeziile lui Eminescu, care trebuia să pună punctul pe i, definind cine sunt moldovenii și cine sunt românii, care scriitorii sunt moldoveni și care sunt români. Această concepție devine un document programatic și ea rămâne valabilă până la evenimentele de acum doi-trei ani și mai este și azi vehiculată de unele forțe. Potrivit acestei concepții românii apar în istorie abia pe la 1890-1900. Până la acea dată există două popoare: valahii și moldovenii, fiecare cu limba lui. La 1859 moldovenii se unesc cu valahii și se începe procesul de transformare a lor în români. Totuși, până la 1890 mai putem vorbi de limba moldovenească și literatura moldovenească în dreapta Prutului în cadrul statului național român, precum și de limba și literatura valahă. Moldovenii din Basarabia, aflați sub stăpânirea rusă nu se prefac în români, ci rămân mai departe moldoveni, vorbind în continuare limba moldovenească.

Dar fiindcă scriitorii ca Eminescu, Alecsandri, Hașdeu folosesc după 1859 în scrierile lor și cuvinte sau forme gramatice valahe, acești scriitorii aparțin în egală măsură și poporului moldovenesc și poporului român, sunt scriitorii moldo-români. Drept dovadă că lucrurile s-au petrecut anume așa, în ediția din 1954 se citează mai multe exemple: **josnic** în limba moldovenească și **Infam** în cea muntenească; **colb** în limba moldovenească și **praf** în limba muntenească; **poveste** în limba moldovenească și **basn** în limba muntenească etc.

Și fiindcă editorii valahi l-au “românizat” pe Eminescu, alcătuitoarii de la Chișinău au avut grijă să repare această greșeală. Ei au redactat versurile eminesciene așa cum le-a convenit, într-o ortografie creată de ei, fiind convinși că Eminescu, cităm “**rostea** tare după fonetismul moldovenesc: **bolț**, **oglinz**, **șăd**, **mult**, **păreț**, **zile**, etc”. Vă dați desigur seama de nivelul intelectual și profesional al acestor alcătuitoari, de intențiile lor. Ortografierea și comentarea lui Eminescu în halul descris urma să creeze impresia la cei ce mai șovăiau: “Poate într-adevăr există o limbă moldovenească care se rostește și se scrie așa cum ni se spune de sus dacă și marele Eminescu scria și rostea: **ziuă**, **cîntic**, **sîlă**, **rîdică**, **vesăl** etc. Dar cu toate scopurile urmărite de propaganda sovietică, editarea clasicilor la Chișinău, în special a lui Eminescu, a avut o mare importanță pentru limba și cultura românească din Basarabia. La 1957 când toți scriitorii numiți moldoveni fuseseră deja tipăriți, guvernul de la Chișinău se vede nevoit să revizuiască normele ortografice în vigoare și să adopte altele noi, acestea bazându-se pe limba în care au scris clasicii și fiind mult mai apropiate de cele românești, în aa. 1956-1957 opera lui Eminescu și a altor scriitorii ce văzuseră lumina tiparului, se introduce în programele școlare, ceea ce conduce implicit la studierea lui profundă și la apariția a zeci de articole cu caracter metodic, omagial, științific.

Limba română, în special lexicul, este scoasă din găoacea în care a fost încorsetată de cenzorii sosiți de peste Nistru. Scriitorii, ziariștii, savanții puteau folosi din plin bogăția limbii, făcând în cazul când erau bănuți de românizare trimiteri la opera lui Eminescu. În prezent oficialitățile de la Chișinău, forțele neocomuniste vehiculează din nou ideea “popor moldovenesc” și “limbă moldovenească”, punând astfel obstacole serioase în calea realizării idealului național.

NEGRU, NINA. **Biblioteca Centrală din Chișinău în căutarea identității : (I)** / Nina Negru // *Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării*. – 2003. – Nr. 11-12. – P. 352-354.

I. Tradiția bibliotecilor centrale în România.

În România secolului XIX Ministerul Instrucțiunii Publice, care uneori își asocia în titulatură și pe cel al Cultelor sau Justiției, era responsabil de organizarea bibliotecilor.

Pe timpul lui Al. I. Cuza, la 28 octombrie 1864, apare, din inițiativa lui N. Kretzulescu, primul Regulament pentru bibliotecile publice¹, care se împărțeau atunci în 3 categorii: a) didactice, speciale; b) comunale sau populare și c) publice centrale. În Regulament se preciza că bibliotecile centrale „primesc depozitele de cărți după Legea presei” (ceea ce numim azi Legea depozitului Legal) și împart cărțile din care au mai mult de 2 exemplare bibliotecilor școlare și populare.

Prefecții aveau lista tuturor imprimeriilor din județe și după ce primeau de la acestea pachetele cu cărți, trimiteau cele 3 exemplare obligatorii, conform Legii presei, bibliotecilor centrale din București și Iași, precum și Bibliotecii Academiei.

În secolul XX noțiunea de bibliotecă centrală își schimbă conținutul, se democratizează. Astfel, în 1901, prin legea publicată în *Monitorul Oficial* nr. 12 din 17 aprilie, serviciul Bibliotecii Centrale a Statului din București se desființează, fondurile ei fiind cedate Bibliotecii Academiei Române, căreia i se acorda o subvenție anuală fixă de 25.000 lei, inclusă în bugetul Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice. Din acel moment Legea presei obligă trimiterea a câte două exemplare Bibliotecii Academiei și Bibliotecii Centrale din Iași și un exemplar Fundației Universitare „Carol I” din București².

Prin Decretul-Lege pentru crearea Asociației Bibliotecilor Publice cu caracter de stat, publicat în *Monitorul Oficial* nr. 65 din 8.VI.1919, după unirea tuturor provinciilor românești, se unesc într-o asociație și bibliotecile arondate Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice³. Se permitea însă ca și bibliotecile, subordonate altor ministere, să se comaseze cu cele publice, păstrându-și dreptul de proprietate asupra fondului de cărți depus. Administrația Școalelor era însărcinată cu organizarea acestei categorii de biblioteci. De aceea și sarcina de bibliotecar era încredințată, conform legii, unui profesor secundar, institutor sau unui student.

Casa Școalelor a înzestrat cu cărți bibliotecile din Vechiul Regat, devastate în timpul Primului Război Mondial, dar și pe cele 600 de biblioteci noi înființate în 1922 în Basarabia (200), Bucovina (100) și Ardeal (300)⁴. Acestea erau biblioteci școlare și populare.

În luna decembrie a aceluiași an 1922, apare în *Monitorul Oficial* nr. 205 lista bibliotecilor cuprinse de Legea presei: Biblioteca Academiei, Bibliotecile Universitare din Cluj și Cernăuți, Biblioteca din Chișinău și Biblioteca Ateneului Român. Acestea urmau să primească obligatoriu câte 2 exemplare, iar Biblioteca Astei de la Sibiu și cea a Fundației Universitare „Carol I” din București, câte un exemplar⁵. Este ușor să reținem că titulatura celei din Chișinău este neobișnuită în constelația bibliotecilor enumerate mai sus.

Confuzia poate fi înlăturată, dacă examinăm veleitățile provinciilor unite cu țara în ceea ce privește înființarea universităților pe teritoriul lor. Pentru întregul Ardeal se deschide în 1919 Universitatea din Cluj, iar pe teritoriul celeilalte provincii istorice, Moldova, existând deja două universități - la Iași și Cernăuți - părea exagerată ambiția basarabenilor de a avea și ei o universitate la Chișinău. Cu toate acestea, fiind cunoscut dezastrul lăsat de regimul țarist în urma deznaționalizării basarabenilor prin interzicerea cărții românești, s-a acceptat crearea la Chișinău a unei biblioteci cu un statut incert, care urma a fi clarificat după ce va fi adunat, prin Legea presei, un fond de carte românească separat de cel al bibliotecilor rusești existente în fosta gubernie. După 1926 s-au înființat și bibliotecile facultăților de teologie și agronomie ale Universității din Iași cu sediul la Chișinău.

Bazele „bibliotecii românești de la Chișinău” (așa o numea P. Halippa) 1917 de Onisifor Ghibu. În 1918, când s-a înființat aici Universitatea Populară, la fondul inițial al Societății Culturale a Românilor din Basarabia (de pe lângă ziarul „România Nouă”) s-au adăugat donațiile de carte de peste Prut. În 1924 Biblioteca din Chișinău prezenta Ministerului Instrucțiunii Publice un detaliat memoriu despre istoricul creării instituției, în care sunt incluși cei mai importanți donatori, care au contribuit la formarea fondului inițial de carte (12.000 vol.) al bibliotecii: Comitetul școlar Vaslui (2222 vol.), Comitetul ostășesc român din Iași (510 vol.), Biblioteca Universității din Iași (9 lăzi cu dublete), Academia Română (un număr de volume donate prin intermediul prof. I. Nistor), Serviciul geografic al Armatei (472 vol.), Școala Normală din Chișinău (3511 cărți rusești), Societatea învățătorilor din Chișinău (450 vol.), donații particulare ale Episcopului Hu-

șilor Nicodim Munteanu, ale lui Semigradov (15.000 rub. pentru cumpărarea cărților), ale lui G. Murgoci și M. Carp, ale căpitanilor Diaconescu și T. Porucic ș. a.

Directoratul învățământului Public din Basarabia, prin directorul Ștefan Ciobanu, care are primul ideea de a organiza la Chișinău o bibliotecă centrală pe baza celei existente pe lângă Universitatea Populară, schimbă statutul bibliotecii românești de la Chișinău. La Directorat exista o bibliotecă de 2909 volume, zisă „centrală” doar cu numele, întrucât nu avea element de funcționare: local, personal, fond important de carte etc.⁷ În 1924 Directoratul cumpără biblioteca Universității Populare, care fuzionează cu cea centrală, cu condiția ca să-și poată retrage fondul depus (7894 vol.), când va dori s-o susțină pe forme proprii. O altă condiție acceptată de Directorat era ca Universitatea Populară să aleagă dintre profesorii ei un bibliotecar. Postul se dădea prin delegație, reînnoită anual. Din 1920, cel care l-a înlocuit pe primul bibliotecar, T. Porucic, a fost profesorul Iustin Frățiman de la Universitatea Populară. În 1921, prin ordinul personal al ministrului Popa-Liseanu către Directorul Învățământul Public din Basarabia, Biblioteca Universitară Centrală din Chișinău (așa s-a numit un timp, după fuziune) este trecută la buget ca bibliotecă publică de stat, chiar dacă Universitatea Populară, instituție particulară, prin comitetul ei profesoral, alegea bibliotecarul⁸.

În 1923, când expiră delegația lui Iustin Frățiman și Universitatea Populară îl alege în postul de bibliotecar pe un alt profesor al ei, Ion Zaborovschi, se declanșează cele mai vii discuții în legătură cu scopul și titulatura bibliotecii românești de la Chișinău. Reînnoirea delegației putea fi și un prilej de plasare în funcții din interese de partid, iar Iustin Frățiman, cărturarul cu trei diplome - a Academiei Teologice din Kazan, a Institutului Imperial de Arheologie din Petersburg și a Facultății de Litere și Istorie din Petersburg - nu se preta la jocuri politice, întrucât merita respect pentru trecutul său de suferințe întru cauza românească. Este de mirare că Universitatea Populară i-a retras delegația, când se știa că singura bogăție a acestui intelectual erau „rafturile de cărți latinești, grecești, nemțești, franțuzești, românești și rusești, pentru care a fost deportat în perioada țaristă”, scrie Paul Vataman în cartea sa despre personalitățile sorocene. Cu toate că în 1919 a fost ales membru corespondent al Academiei Române, Iustin Frățiman murea în 1927 sărac și neluat în seamă, după ce se retrăsese de la Biblioteca Universitară Centrală, „mâhnit și încovoiat în fracul său cazon, căutând cu vrăjmășie prin ochelarii săi demodați”⁹. Eminescu, jumătate de veac înainte, pleca și mai trist de la Biblioteca Centrală din Iași, în urma intrigilor unor adversari politici.

Prin efortul senatorului Iuliu Dragomirescu și a unor deputați basarabeni, dar și al Ministerului Instrucțiunii Publice, în 1922 biblioteca românească de la Chișinău era inclusă în lista bibliotecilor universitare vizate de Legea presei¹⁰. Fără să fie o bibliotecă universitară, s-a numit un timp așa. Fără să fie centrală în sensul regulamentelor românești din sec. XIX, s-a numit și așa. Pe ștampilă și antet, în 1923, era scris „Biblioteca Universitară Centrală. Ministerul Instrucțiunii Publice”. Pe de altă parte, amândoi profesorii Universității Populare, care au fost bibliotecari, I. Frățiman și I. Zaborovschi, căutau să se pună sub adăpostul deciziilor guvernamentale, care transformau biblioteca într-o instituție controlată de stat și nu de Universitatea Populară. Evident că situația neclară a bibliotecii de la Chișinău reclama elaborarea unui regulament care să-i fixeze titulatura.

Noul bibliotecar, Ion Zaborovschi, ales de Universitatea Populară și numit provizoriu pe termen de un an de Directoratul învățământului Public din Chișinău, intră în funcție la 1.XII.1922¹¹. În martie 1924 ministrul Instrucțiunii Publice D. Burileanu aprobă prelungirea delegației lui I. Zaborovschi „până la facerea regulamentului bibliotecii românești de la Chișinău”. Acesta este depus la minister în 1924. Titulatura rămânea aceeași, motiv de noi tergiversări privind statutul acestei bibliotecii, pe care ministerul o trata ca pe o „instituție de sine stătătoare, depinzând direct de Ministerul Instrucțiunii Publice, care singur numește și revocă pe conducătorul bibliotecii”. Se preconiza ca „actualul bibliotecar să devină director”¹² în cazul Bibliotecilor Universitare din Cernăuți și Cluj, directorul bibliotecii era numit prin decret regal, în baza propunerii Senatului Universitar și în urma raportului Ministerului Instrucțiunii Publice. Activitatea bibliotecii universitare era controlată de Comisia bibliotecii universitare, iar directorul ei comunica cu ministerul prin rectorat. Statele de plată a salariilor personalului bibliotecilor ministerului arătau clar că, deși profita de Legea presei pentru a-și îmbogăți fondul de carte, biblioteca de la Chișinău nu se putea compara ca prestigiu cu cele universitare din Cernăuți și Cluj¹³ unde personalități ca T. Bălan, C. Mandicevschi, E. Barbul, I. Mușlea erau directori. Ion Zaborovschi era profesor secundar, fără prestigiu științific în domeniu, ca dr. Ion Mușlea. Biblioteca Universității din Cluj avea un edificiu propriu, nou și cel mai modern din Sud-Estul Europei. Biblioteca Universității din Cernăuți avea un personal de 19 oameni, pe când cea din Chișinău abia 7, iar din 1923 - 9 oameni, de regulă absolvenți ai Școlii Normale și ai Școlii Eparhiale din Chișinău. (Pentru comparație: Biblioteca populară „I. C. Bibicescu” din Turnu-Severin avea un personal la fel de „numeros” ca și B.C.U. din Chișinău). Salariile celor 9 bibliotecari (împreună cu cel al lui I. Zaborovschi), făceau cât

salariul directorului Bibliotecii Universității din Cluj, Ion Mușlea. Cu toate acestea, în 1928 Chișinăul apare în statele de plată pentru personalul bibliotecilor universitare pe aceeași listă cu Iași, Cluj, Cernăuți, în timp ce Biblioteca „I. C. Bibicescu” din Turnu-Severin sau „V. A. Urechia” din Galați apar pe lista „bibliotecilor publice”¹⁴.

La 19.VI.1929 I. Zaborovschi prezintă Ministerului Instrucțiunii Publice un nou proiect de Regulament al bibliotecii pe care o conducea, precedentul nefiind aprobat din cauza titlaturii. De data aceasta biblioteca se numește numai „Centrală”, deși în proiect se precizează că se bucură, ca bibliotecă publică de stat, de privilegiul Legii presei, acordat bibliotecilor universitare din țară”. Directorul însă, „se numește prin decret regal, pe baza propunerii Ministerului Instrucțiunii Publice”¹⁵.

Titlatura „Biblioteca Centrală din Chișinău” și-a găsit justificare abia după 14 aprilie 1932, când a apărut Legea pentru organizarea bibliotecilor și muzeelor publice. Art. 3 al legii preconiza înființarea unor biblioteci publice centrale în fiecare municipiu, comună urbană, capitală de județ cu peste 10.000 de locuitori. (Chișinăul avea, conform datelor culese de Zamfir Arbore la 1902, o populație formată din 60.000 evrei, 70.000 ruși, 25.000 români și 6.000 de alte naționalități). Art. 4 preciza că bibliotecile populare ale M.I.P., cele parohiale și muncitorești de stat vor intra în cadrul acestei legi, primind organizarea ei. Cele populare ori ale societăților particulare puteau face oficiul de biblioteci publice sau să se contopească într-una înființată deja, pe temeiul unei convenții în care să se stabilească prin inventar aportul lor¹⁶. (Era procedeul prin care fuzionase Biblioteca Universității Populare, devenită bibliotecă publică cu numele „Biblioteca Centrală din Chișinău”). Un consiliu compus din 2 membri aleși de directorii bibliotecilor centrale și un delegat al Ministerului Instrucțiunii Publice administrau bibliotecile publice din România interbelică.

În 1932 Biblioteca Centrală din Chișinău se mută într-un nou local, ocupând o aripă a Liceului „B. P. Hasdeu”. Periplul imobiliar al ei n-a cunoscut decât această schimbare, după ce în primii doi ani, 1918-1920, fusese găzduită în casa Skomorovskaia de pe str. Gogol 39, iar 12 ani (1920-1932) pe str. Leova 79, în localul Directoratului Instrucțiunii Publice (desființat în 1923), amplasată într-o singură cameră, între cancelaria prefecturii și cea a inspectoratului școlar. Pentru cititori exista doar o singură masă, iar în 1924 s-a făcut și o sobă¹⁷.

În martie 1934 expirând delegația lui I. Zaborovschi, este numit, fără a fi ales și de Universitatea Populară, un alt bibliotecar, Ștefan Băleanu, licențiat al Facultății de Teologie și funcționar la Ministerul Muncii. P. Halippa scria în memoriul său, adresat ministrului C. Angheliescu, în numele Consiliului profesoral al Universității Populare, că I. Zaborovschi a făcut prea mult pentru acea bibliotecă pentru a fi tratat cu ingratură. Acest memoriu mai scoate în evidență, pe lângă meritele lui I. Zaborovschi, și faptul că „situația stabilită să se mențină, adică bibliotecarul vechi să funcționeze până la întocmirea regulamentului de funcționare”¹⁸.

Pe timpul lui Ștefan Băleanu statutul Bibliotecii Centrale nu se clarifică, bibliotecarul fiind mai puțin interesat în rezolvarea problemei, întrucât funcționa în cadrul altui minister și nu avea prea mare legătură cu învățământul.

Din inerție, în 1938 Monitorul Oficial nr. 18.VIII includea în lista bibliotecilor vizate de Legea depozitului legal și „biblioteca din Chișinău”, fără titlatura fixată în 1929. În fondurile Arhivei Naționale de Istorie de la București n-am găsit, ulterior anului 1929¹⁹, un regulament aprobat al Bibliotecii Centrale din Chișinău.

Nici în 1939, când Ministerul Învățământului îl numește bibliotecar iarăși pe I. Zaborovschi, acesta nu prezintă un alt regulament de funcționare a bibliotecii¹⁹. În același an 1939, prin adresarea nr. 629 din 28 aprilie către directorul Bibliotecii „V. A. Urechia” din Galați, Biblioteca Centrală din Chișinău formula o solicitare surprinzătoare: „Având nevoie, pentru reorganizarea bibliotecii noastre, de regulamentele de funcționare ale bibliotecilor din țară, Vă rugăm să binevoiți a dispune să ni se trimită un exemplar al regulamentului Dv. [...] sau informația dacă acesta a apărut în Monitorul Oficial, unde l-am putea găsi. Cu vii mulțumiri, director I. Zaborovschi”²⁰.

Peste un an ocupația bolșevică găsea Biblioteca Centrală din Chișinău cu același statut neclar, însă înzestrată cu un important fond de carte românească, la care sovieticii adaugă și un fond de carte rusă²¹. În documentele românești însă Biblioteca Centrală din Chișinău era considerată desființată ca instituție. În Monitorul Oficial din 1941 referitor la depozitul legal Biblioteca din Chișinău lipsește²².

Găsim în arhive o adresă a Institutului de Arte Grafice către Ministerul Educației Naționale, prin care în 1941 se cereau informații despre bibliotecile din Cernăuți, Chișinău și Cluj, spre a li se trimită imprimările tipărite conform Legii depozitului legal. Pe verso-ul adresei răspunsul este: 18.11.1941 Biblioteca Universi-

tății Cernăuți - desființată; Biblioteca Centrală din Chișinău - desființată; Biblioteca „Regele Ferdinand” din Cluj are sediul la Sibiu”²³.

¹ Mătușoiu, Constantin; Dinu, Mihaela Helene. *Bibliotecile României în legi și documente*. - București, 2001. - p. 49.- vol. 1.

² Supra 1, p. 110.

³ Supra 1, p. 184.

⁴ Supra 1, p. 210 și Buluță, Gheorghe. *Scurtă istorie a bibliotecilor din România*. - București, 2000. - p. 176,

⁵ Supra 1, p. 221.

⁶ Arhivele Naționale ale României. Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale (București), Fondul Ministerului Instrucțiunii Publice, Inventar 712, dosar 545/1924, ff. 281-287.

⁷ Supra 6.

⁸ Supra 6, inv. 711, d. 714/1923, ff. 28-29, 30, 31, 35.

⁹ Vataman, Paul. *Figuri sorocene*. - Chișinău, 1993. - p. 97.

¹⁰ Supra 6.

¹¹ Supra 8, f. 31.

¹² Supra 6, d. 545/1924, f. 265.

¹³ Supra 6, inv. 714, d. 509/1926, inv. 908, d. 598/1934, ff. 15-21.

¹⁴ Supra 6, inv. 812, d. 568, întregul dosar.

¹⁵ Supra 6, inv. 813, d. 629, f. 21-25.

¹⁶ Supra 1. p. 322.

¹⁷ Supra 6.

¹⁸ Supra 6, inv. 908. d. 598/1934, f. 5.

¹⁹ Supra 6, inv, 913, d. 1039/1939, f. 57.

²⁰ Arhiva Bibliotecii „V. A. Urechia” din Galați, Inv. d. 10, f. 3.

²¹ Supra 6, inv. 1071, d. 1117, f. 213.

²² Supra 1, p. 426.

²³ Supra 1, p. 4-70

NEGRU, NINA. Biblioteca Centrală din Chișinău în căutarea identității : (II) / Negru Nina // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2004. – Nr. 1. – P. 14-16.

Biblioteca din Cluj a supraviețuit o dată cu instituția tutelară, refugiată la Sibiu.

În vara lui 1941, peste un an de la desființare, se inaugurează și Biblioteca Universității din Cernăuți. Era „singura bibliotecă universitară rămasă intactă din teritoriul ocupat în 1940”. Datorită fostului ei bibliotecar Elpidifor Panciuc, ginerele poetei ucrainene Olga Kobăleanski, „au fost salvate bibliotecile profesorilor universitari I. Nistor, R. Sbierca, Tarangul, Gh. Gheorghiu, T. Sauciuc-Săveanu, precum și biblioteca Facultății de Teologie (20 mii de volume) care era cât pe ce să fie dusă la Harkov”²⁴.

Ion Zaborovschi, care a lucrat în aceeași perioadă pentru refacerea Bibliotecii Centrale din Chișinău, întâmpina greutăți mari în redobândirea privilegiului depozitului legal. În toamna lui 1941, I. Zaborovschi, delegat director al Bibliotecii Centrale din Chișinău, începe o corespondență interesantă cu Ministerul Educației în scopul modificării legii din 17.V. 1941, prin care Biblioteca Centrală din Chișinău era lipsită de privilegiul depozitului legal. În acest scop el aducea argumentul că în perioada 1922-1940, datorită extinderii Legii depozitului public, fondul de carte al bibliotecii crescuse de la 7 mii la jumătate de milion de cărți, reviste, broșuri²⁶. Pentru comparație: Biblioteca Universitară din Cernăuți în perioada 1922-1934 avea o creștere a fondurilor provenită de la Depozitul legal de 112.000 volume, deci mai puțin.

Prin Decretul-Lege din 31.I.1942 se modifica art. 1 al Legii pentru depozitul legal și Biblioteca Centrală din Chișinău este reintrodusă în rândul instituțiilor care se bucurau de acest privilegiu²⁷. La 31.IV. 1944, după modificarea unor dispoziții din legea nr. 444, Biblioteca Centrală din Chișinău se menține pe lista celor care urmau să primească cele două exemplare obligatorii²⁸.

În cei trei ani de război incertitudinea a planat în continuare asupra bibliotecii. La 7 august 1941 I. Zabo-

rovschi se adresa ministerului în legătură cu cererile de repunere în funcții a bibliotecarilor și impiegatilor care rămăseseră în Basarabia sub ocupația rusă, „păstrând averea și chiar firma românească a instituției”²⁹. Guvernatorul C. Voiculescu considera însă că I. Zaborovschi are o situație neclară la Biblioteca Centrală. Când a revenit la Chișinău, în vara lui 1941, era profesor la Liceul „Gh. Șincai” din București și fusese delegat director al Bibliotecii Centrale cu plata suplinitorului din oficiu. În noiembrie 1941 Zaborovschi solicita un concediu, iar în octombrie 1942 iarăși i se aproba un concediu în scopul continuării lucrului la Chișinău. Ministerul îi fixa și un salariu de bibliotecar-șef cu prima gradație (16.000 lei lunar) din bugetul Directoratului învățământului și Cultelor, după ce confirmase funcționarea prin detașare a lui Zaborovschi în calitate de director al bibliotecii pe anul școlar 1942-1943³⁰.

C. Voiculescu îi reproșează totuși că nu are „numire formală” și nu lucrează suficient pentru redeschiderea bibliotecii într-un local adecvat, într-adevăr, după ce a reîncadrat vechiul personal – Paulina Soliomon, Vera Sacenko, Elena Plopa, Ecaterina Dașkîeva și alții, care lucraseră câte 15-20 de ani sub regim românesc, I. Zaborovschi a cam lipsit, incredințându-i conducerea Paulinei Soliomon. Dar avea și scuze – fusese utilizat în acest timp la Odessa și Cetatea Albă, pentru reorganizarea unor biblioteci raionale și selectarea unor cărți referitoare la Transnistria, pentru a fi transportate la București. Să ghicim aici jocuri de interese ori poate C. Voiculescu avea argumente de alt ordin, atunci când cerea ministerului să dea Aurorei Duduica-Ionescu, bibliotecară la Universitatea din Iași, delegație de a conduce Biblioteca Centrală din Chișinău?³¹. Se pare că guvernatorul a fost informat că I. Zaborovschi nu permite profesorului de limbi slave de la Universitatea din Iași, P. Caraman, venit în delegație să selecteze cărți rusești din fondul cu care a fost înzestrată instituția în 1940-1941. Cu un an înainte, imediat după eliberarea provinciei, doi doctoranzi din Sibiu veneau la Chișinău să lucreze în biblioteci, „căutând cărțile evacuate în podul primăriei” cu scopul de a selecta material despre epidemii și a forma un fond „Russica” din material documentar rămas după anul de ocupație rusă³².

Ion Zaborovschi nu poate fi însă singurul vinovat pentru neașezarea Bibliotecii Centrale din Chișinău, care, după ce a cedat provizoriu o cameră, în 1941, Armatei a V-a Române, în 1942 se pomeni somată de directorul Liceului „B. P. Hasdeu” Vasile Harea să se evacueze din aripa clădirii ocupată în 1932³³. Ministerul a permis însă bibliotecii să rămână în acea aripă a liceului, unde s-a lucrat un timp la identificarea și predarea bibliotecilor publice și particulare vărsate de sovietici în Biblioteca Centrală și la organizarea secțiilor de „publicații în limba română”, „publicații în limba germană”, „publicații în limba franceză” și „cartea în limba rusă”³⁴. Concomitent, I. Zaborovschi cerea să fie utilizat la catedra liberă de istorie de la Liceul „A. Russo” din Chișinău, la care fusese titular înainte de 1940. Guvernatorul C. Voiculescu a reușit totuși să-l înlocuiască pe Zaborovschi cu un profesor de limbă franceză de la Liceul „B.P. Hasdeu”, Temistocle Malenda, care a fost ultimul director și martorul sfârșitului tragic al Bibliotecii Centrale din Chișinău.

La 4-5 iunie 1944, Liceul „B.P. Hasdeu” avea să fie bombardat, după ce fuseseră evacuate doar 9426 de volume în școala satului Bibești, jud. Gorj. Într-un raport către minister, T. Malenda descria dramatismul evacuării din 20 martie și scindarea bibliotecii. În jurnalul preotului Paul Mihail, care avea grijă să evacueze bunurile patrimoniale ale Muzeului bisericesc din Chișinău, se dau amănunte zguduitoare despre această evacuare din martie, când toată lumea fugea de ruși, după ce îi cunoscuse în 1940. Când T. Malenda s-a întors în iunie să mai trieze din materialul livresc, nu s-a mai putut recupera nimic după bombardament³⁵. Din raportul lui către minister aflăm, că de data aceasta aproape tot personalul (15 oameni) s-a retras în România. Apare în state și numele Aurorei Duduica în funcția de bibliotecar-șef, și al Paulinei Soliomon ca bibliotecar-adjunct.

Evident, Comisia Aliată de Control și jefuire a României a reevacuat după 1944 o parte din fondul de carte de la Bibești. Astfel se explică, probabil, faptul că o parte din arhiva ei (87 de volume) și unele cărți din această bibliotecă stinsă s-au amestecat cu cele din bibliotecile Academiei, Arhivei Naționale, precum și ale Bibliotecii Naționale.

II. Discuții și polemici referitoare la bibliotecile publice din Chișinău

După sărbătorirea de către Biblioteca Națională a celor 170 de ani de la înființarea primei biblioteci publice în Basarabia și a celor 125 de ani de existență de către Biblioteca Municipală din Chișinău, am putea numi anul 2002 ca an al legitimării înapoi în biblioteconomia basarabeană. Chiar dacă aceste eforturi „jubiliare” se încadrează de obicei unei mode, sunt bine-venite, în măsura în care se finalizează cu împliniri ale muncii de cercetare, în acest domeniu prea puțin defrișat la noi din motive ideologice, care nu admiteau veleități de noblețe și vechime, decât pe o perioadă de 50 de ani înapoi.

Nu-mi place să polemizez ca sofistul Protagoras, care-și învăța discipolii că „orice este adevărat, întrucât

cu privire la orice lucru există două raționamente opuse unul altuia”. Această tendință de a neglija înțelesul în favoarea îndemănării verbale a fost utilizată în ultimele două secole ca instrument de anulare a logicii normale și de cultivare a logicii dialectice marxist-leniniste numită și „dubla gândire de tip orwelian”.

Luând în discuție metamorfozele primei biblioteci publice din Chișinău, M. Vieru-Ișaev³⁶ include și Biblioteca Centrală printre verigile ce ar trebui să susțină continuitatea, numai pentru motivul că ambele au fost biblioteci de stat.*

Într-un oraș care timp de un secol se schimbă în față de două-trei ori, pentru că nu rămâne piatră pe piatră din cauza năvălitorilor barbari, este ridicol să cauți, ca evgheniștii scăpătați, rădăcini vechi și nobile acolo unde au fost numai discontinuități. Oricât ar dori M. Vieru-Ișaev ca Biblioteca Națională să fie continuatoarea sau odrasla Bibliotecii Centrale interbelice (pentru ca astfel să rămână nestingherită Biblioteca Municipală în rolul de urmașă a vechii biblioteci din 1832), adevărul este că Biblioteca Centrală s-a stins înainte de momentul în care ar fi putut preda cuiva ștafeta, înainte de a străluci prin altceva, decât prin fondul bogat de carte românească adunat într-un timp scurt. Este inexplicabil de ce lipsește ea în tablourile bibliotecilor orașului alcătuite de chestură în perioada interbelică? Lista începea de obicei cu biblioteca municipiului, numită și „a primăriei”, după care se înșiruiu celelalte 17-18 biblioteci din Chișinău: a Tovărășiei de împrumut și Păstrare; a Cercului „Reuniunea”; a Ligii Culturale Evreiești; a Societății „Jockey-Club”; a Societății Funcționarilor Comerciali; a Societății „Hacoah” - toate având statut aprobat și catalogul cărților. Este straniu că Biblioteca Centrală nu apare nici printre bibliotecile fără regulament, ca cea a comunității luterane sau poloneze, ca „Livre etranger” sau ca bibliotecile particulare Dailis, Șah, Lujanschi, Delinschi, Drăgan ș. a.³⁷

Faptul că Biblioteca Centrală se considera „de stat” nu este hotărâtor pentru a se crede că Biblioteca Națională din ea își trage cordonul ombilical. Într-un document din 1923, privitor la situația bibliotecilor publice din Basarabia, Chișinăul era trecut cu 5 biblioteci de stat, iar Ismailul cu 9 de stat și 14 particulare³⁸.

Chiar dacă Ion Zaborovschi era proprietarul cotidianului „Viața Basarabiei” și al revistei cu același nume, situația bibliotecii lui era probabil de așa natură, încât nu se putea refuza publicarea unor articole critice ca cel semnat de V. Luțcan despre lipsa unei biblioteci normale, civilizate în orașul Chișinău. Dovadă că nu titlaturile puse în uz salvează, ci munca perseverentă a generațiilor în direcția afirmării unui ideal.

Ceea ce se observă cu ușurință sunt problemele similare ale Bibliotecii Centrale din Chișinău și cele ale primei biblioteci publice inaugurate în 1832; localuri care nu corespundeau normelor biblioteconomice, bibliotecari cu preocupări intelectuale alternând cu simpli funcționari și oameni de partid, regulamente de funcționare care nu justificau titulatura instituției. Vechea bibliotecă era ba „publică”, ba „gubernială”, ba „orașenească”.

Dilema dnei M. Vieru-Ișaev în ceea ce privește semnificația sintagmei „ona kak gubernskaia”, cred că se poate rezolva consultând cu mai multă perspicacitate Arhiva Națională din Chișinău. În fondul 2, bine cunoscut nouă, am depistat, la fila 2 din dosarul 8852, ce conține informații despre bibliotecile și librăriile orașului în 1892, următoarea precizare:

„Până vom găsi în arhive această „razrešenje” putem considera valabilă informația oficială care se sprijinea, probabil, pe ceva când fixa anul 1887 și nu 1877 sau un alt an.

Este adevărat că în 1913, când se alcătui un tablou mai complet al bibliotecilor Basarabiei de către Ministerul de Interne al Rusiei, în dreptul bibliotecii orașenești din Chișinău se scria că este deschisă în 1887”.⁴⁰

Bibliotecile Naționale fiind biblioteci centrale ale statului, ar fi fost logică o preluare a ștafetei de la Biblioteca centrală interbelică decât de la prima bibliotecă publică din 1832, care după cum preciza la 1861 Beler, unul din conducătorii competenți ai instituției, era o bibliotecă provincială. De altfel, nici „ca provincială” nu-și putea îndeplini funcțiile, fără un fond de carte în limba autohtonilor. Din experiența istorică a Bibliotecii Naționale a României trebuie să înțelegem că nu are mare importanță titulatura bibliotecilor care au preluat rolul de bibliotecă națională. La București rolul acesta l-a avut întâi Biblioteca Colegiului Național „Sf. Sava”, apoi Biblioteca Centrală, apoi Biblioteca Academiei. La Iași, Biblioteca Academiei Mihăilene, deschisă în 1841, se transformă în „universitară” la 1860 și în „Centrală” la 1864, pentru ca la 1916 să redevină „universitară”.

Rezultă de aici că schimbarea de titulatură întrerupe continuitatea, în cazul când fondul de carte se topește în noile formule?

Confuziile referitor la relațiile de „rudenie” și succesiune ale bibliotecilor Chișinăului vor fi înlăturate cu ajutorul unor simple cataloage: cine, cât și de la cine a moștenit?”

Cu toată sărăcia, la capitolul „documente” rămase din anul de ocupație 1940-1941, în Arhiva Națională se găsește un dosar⁴¹ care conține informații referitoare la bibliotecile controlate la 1 ianuarie 1941 de Comisariatul Norodnic al Iluminării (Învățăm.). Se înregistrau în orașul Chișinău doar 3 biblioteci: „biblioteca pentru copii, biblioteca orașenească și biblioteca științifică”. Ultima era probabil Biblioteca Institutului de Cercetare Științifică din Tiraspol, înființată în 1925 pe lângă Comitetul Științific și numită „Biblioteca Academică Centrală”, deși își completase substanțial fondul inițial de carte cu volume din biblioteca unui gimnaziu din Ananiev. În tabloul de pe aceeași pagină se consemnează existența la 1.1.1941 în or. Tiraspol a două biblioteci: una orașenească și una pentru copii. Deci, comasarea despre care Cernovița scrie în formă de „tuhta” după război, de fapt nu a avut loc.”****

Aceasta o dovedesc documentele din Arhiva Națională.⁴²

¹ Mătușoiu, Constantin; Dinu, Mihaela Helene. *Bibliotecile României în legi și documente.* - București, 2001. - p. 49. - vol. 1.

² Supra 1, p. 110.

³ Supra 1, p. 184.

⁴ Supra 1, p. 210 și Buluță, Gheorghe. *Scurtă istorie a bibliotecilor din România.* - București, 2000. - p. 176.

⁵ Supra 1, p. 221.

⁶ Arhivele Naționale ale României. Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale (București), Fondul Ministerului Instrucțiunii Publice, Inventar 712, dosar 545/1924, ff. 281-287.

⁷ Supra 6.

⁸ Supra 6, inv. 711, d. 714/1923, ff. 28-29, 30, 31, 35.

⁹ Vataman, Paul. *Figuri sorocene.* - Chișinău, 1993. - p. 97.

¹⁰ Supra 6.

¹¹ Supra 8, f. 31.

¹² Supra 6, d. 545/1924, f. 265.

¹³ Supra 6, inv. 714, d. 509/1926, inv. 908, d. 598/1934, ff. 15-21.

¹⁴ Supra 6, inv. 812, d. 568, întregul dosar.

¹⁵ Supra 6, inv. 813, d. 629, f. 21-25.

¹⁶ Supra 1, p. 322.

¹⁷ Supra 6.

¹⁸ Supra 6, inv. 908, d. 598/1934, f. 5.

¹⁹ Supra 6, inv. 913, d. 1039/1939, f. 57.

²⁰ Arhiva Bibliotecii „V. A. Urechia” din Galați, Inv. d 10, f. 3.

²¹ Supra 6, inv. 1071, d. 1117, f. 213.

²² Supra 1, p. 426.

²³ Supra 1, p. 4-70.

²⁴ Supra 6, inv. 1071, d. 1117/1941, f. 22.

²⁵ Supra 24, f. 220-224, 227

²⁶ Supra 24, f. 285

²⁷ Supra 1, p. 498

²⁸ Supra 1, p. 513

²⁹ Supra 24, f. 168

³⁰ Supra 24, ff. 217, 224, 282

³¹ Supra 6, inv. 1072, d. 1423/1942, f. 161

³² Supra 24. f. 322

³³ Supra 24, ff. 213-218

³⁴ Arhiva Națională a R. Moldova, f. 706, op. 1. d. 1037, f. 255-261

³⁵ Supra 6, Inv. 1074. d. 1695/1944, f. 94-99

³⁶ Vieru-Ișaev, Maria. Biblioteca Municipală „Bogdan-Petriceicu Hasdeu” din Chișinău (1877-2002). Etape, contexte, conexiuni și incursiuni istorice. - Chișinău, 2002. - P. 127, 144.

³⁷ Supra 34, F.679, op. 1, d. 6030, f. 41

³⁸ Supra 34, F. 1416. op. 1, d. 5, f. 58

³⁹ Supra 34, F. 2, op. 1, d. 8852, f. 2

⁴⁰ Supra 34, F 2, op. 1, d. 9342, întreg

⁴¹ Supra 34, F. 2848, op. 2, d. 1, f. 2

⁴² Supra 34, F. 2991, op. 1, d. 2, f. 148/1994.

* Într-unul din numerele următoare ale revistei vor fi publicate materialele unei discuții asupra cărții dnei Vieru-Ișaev și a scrierilor lui P. Ganenco, discuție la care au participat cunoscuți savanți din domeniile istoriei, filologiei și dreptului.

** Fanteziile dnei Vieru-Ișaev legate de particula „kak” țin de domeniul bovarismului: pe de o parte, dumneai inventează o unitate monologică inexistentă până acum în vreo limbă – aceea de „conjunție comparativă”, pe de alta – născocesc un criteriu nou de determinare a bibliotecii principale a unui ținut sau a unei țări, acela al prezenței în această bibliotecă a cititorilor din întreg teritoriul ținutului sau al țării. Conform acestei „invenții biblioteconomice”, nici o bibliotecă națională din lume nu mai este ca atare, pentru că în BN din Paris nu vei găsi cititori din Normandia Nice. În BN din Petersburg nu vei găsi cititori din Vladivostok ș.a.m.d. Dacă pășea, însă, peste acel „kak” și recurgea la criteriile biblioteconomice profesioniste autoarea n-ar fi putut să nu observe că accentuând funcția de depozitare a bibliotecii chișinăuene, Daria Harjevschi realiza o formulare aproape identică cu definiția de bibliotecă națională conținută în Standardul UNESCO „Bibliothèques nationales: principes directeurs”(Paris, 1997). În plus, acțiunile de unificare catalogării, a evidenței și a altor aspecte de specialitate în bibliotecile Basarabiei demonstrează elocvent rolul ce și l-a asumat și l-a îndeplinit această bibliotecă (nota red.).

*** A. Chirtoacă scrie în monografia sa despre Biblioteca Republicană (Chișinău: Cartea Moldovenească, 1961, P. 11) că în 1940 după 28 iunie salariații instituției au ridicat din clădirea bibliotecii publice chișinăuene un număr important de volume care, împreună cu cărțile rusești depozitate în clădirea fostei Bibliotecii Centrale, au alcătuit un fond de 130 mii exemplare. În anii războiului și mai ales în 1944, cea mai mare parte din aceste cărți a fost transportată în România. După război, la solicitarea guvernului U.R.S.S., România a restituit o bună parte din aceste cărți, în mod eșalonat, ele intrând în colecțiile Bibliotecii Republicane, inclusiv colecția lui Liprandi care a făcut parte din fondul inițial, cel din 1832. Cartea de inventar a BNRM certifică intrarea acestor cărți retrocedate în august 1945, ianuarie 1947 și septembrie 1948. În sprijinul ideii continuității vine și faptul că de la 1832 până la 1917 fondatorul bibliotecii a rămas neschimbat, el fiind Ministerul de Interne al Rusiei (nota red.).

**** O astfel de comasare nici nu poate fi concepută, pentru că biblioteca din Tiraspol aparținea statului sovietic, iar Biblioteca Centrală din Chișinău interbelic - statului român. Afară de aceasta, în conformitate cu Ukazul Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. despre formarea, în 1940, a R.S.S.M., a avut loc transferul instituțiilor centrale de la Tiraspol la Chișinău. Transferul, așa cum a arătat și acad. Andrei Eșanu, nu prevedea transportarea de fonduri și colecții dintr-un oraș în altul, ci doar alocări bugetare pentru așezarea activității acestor instituții în noul loc de reședință al capitalei (nota red.).

OSOIANU, VERA. **Bibliotecile în oglinda cifrelor** / Vera Osoianu // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2000. – Nr. 5. – P. 139-140.

În marea lor majoritate, bibliotecile nu corespund standardelor promovate pe plan internațional

Conform datelor statistice la 1 ianuarie anul 2000 în Republica Moldova activau 3 248 biblioteci, inclusiv un număr de 1417 biblioteci publice subordonate Ministerului Culturii. Anii de după demararea restructurării au fost un adevărat dezastru pentru bibliotecile publice. Începând cu anul 1985 toți indicii principali de activitate bibliotecară sunt în continuă descreștere. Numărul de biblioteci publice a scăzut de la 1960 în 1985 la 1417 în 1999. Dacă excludem cele 177 biblioteci din Transnistria, care din anul 1992 nu mai prezintă situațiile statistice, constatăm că în acești ani numărul bibliotecilor publice s-a micșorat cu 366 imitați. Din numărul total de biblioteci numai 191 sunt amplasate în încăperi speciale restul de 1 226 ocupă spații adaptate. 365 biblioteci necesită de mai mulți ani reparații capitale, iar 81 sunt avariate. La acest capitol, ca dealtfel și la altele, cele mai afectate sunt bibliotecile comunale: 332 necesită reparații capitale și 70 sunt avariate.

În Republica Moldova la fiecare aproximativ 3 mii de persoane revine o bibliotecă publică cu aproximativ 13 400 publicații.

Serviciile oferite de bibliotecile publice simt în mare măsură gratuite însă tot mai dese sunt cazurile când bibliotecile percep taxe pentru serviciile prestate și acestea sunt foarte variate și diferă de la o bibliotecă la alta. Acest suport financiar este destul de ne semnificativ. Dacă însă situația economică nu se va schimba va fi compromis principiul gratuității serviciilor bibliotecilor publice și implicit încălcat dreptul la informație al cetățenilor, mai ales al celor dezavantajați social. Dată fiind situația financiară extrem de dificilă, fondatorii bibliotecilor publice au drept scop principal nu atât îmbunătățirea serviciilor oferite de acestea, cât mai ales economisirea unor mijloace bănești de moment în aceasta constând și explicația reducerii numărului de biblioteci și de bibliotecari.

În marea lor majoritate, bibliotecile nu corespund standardelor promovate pe plan internațional privind diversitatea publicațiilor și informațiilor propuse publicului, varietatea și calitatea serviciilor oferite, a spațiilor de amplasare, a echipamentului tehnic etc.

Ca dotare tehnică bibliotecile publice cu excepția celor din Chișinău sunt sub orice limită. Automatizarea încă nu și-a găsit drum spre ele. Nici una din bibliotecile județene și orașenești, nemaivorbind de cele comunale nu au xeroxuri, faxuri, computere etc. Majoritatea bibliotecilor nu au nici legătură telefonică, care anterior era unicul mijloc de circulație a informației. De domeniul necunoscutului țin și acele mijloace de informare în masă cum ar fi casetele video, CD-ROM, diapozitivele etc.

Personalul de specialitate din bibliotecile publice s-a micșorat de la 3 620 persoane în 1985 la 2 511 în 1999. Din cei 2 511 bibliotecari pe parcursul anului 1999 – 464 au fost remunerați parțial: 127 au primit 75 la sută, 312 – 50 la sută și 24 - 25 la sută din salariu. Cea mai grea situație în ceea ce privește remunerarea personalului se înregistrează în județele Chișinău, Bălți, Lăpușna, Orhei și Ungheni unde respectiv 49, 84, 49 și 74 de bibliotecari nu-și iau salariile integral.

În ultimii ani este înregistrată o fluctuație a cadrelor nemaîntâlnită până acum în acest domeniu de activitate. În anul 1999 numai din județul Tighina au plecat 40 de bibliotecari. Se observă îmbătrânirea treptată a colectivelor. Specialiștii tineri nu rămân în biblioteci și cauza principală este salariul mai mult decât simbolic. 134 de lei pentru un director de bibliotecă județeană cu responsabilități deosebite pentru comunitatea din raza de servire a bibliotecii, nu acoperă eforturile intelectuale cerute de acest post și în mod sigur nu acoperă coșul minim de consum care demult a depășit cifra de 900 de lei.

Fondul de publicații din bibliotecile publice care la 1985 număra aproape 28 de milioane la 01.01.2000 era de 19 milioane 516 mii publicații. Unui cetățean îi revin în medie 4-5 cărți. Cantitativ situația este aproape de situații similare din alte țări. Calitatea literaturii existente în colecții însă lasă mult de dorit. Nucleul fondurilor îl constituie cărțile editate cu 15-20 ani în urmă când prin editare se urmărea un anumit scop și când era la apogeu cenzura ideologică și deci n-au fost editate cele mai bune lucrări necesare pentru lectură,

studiul și documentarea populației din toate sferele și domeniile de activitate.

Criza financiară a stopat drumul cărții în familii, mai ales în cele dezavantajate social. Un salariu minim de 18 lei (1,4 USD) raportat la coșul minim de consum de peste 900 lei (71 USD) face inutile orice comentarii.

Cei mai afectați sunt cititorii copii, cărțile pentru această categorie de cititori fiind dintotdeauna marea problemă a bibliotecilor publice.

În bibliotecile noastre (probabil caz unic în lume) pentru instruire se propune tot ce s-a adunat aici pe parcursul zecilor de ani, inclusiv publicații care demult ar fi trebuit scoase din uz.

Subvențiile statului destul de ne semnificative în ultimii ani nu pot urni din punctul mort editarea cărților nerentabile economic, dar cu mare priză la public, mai ales cartea de poezie atât clasică, cât și a scriitorilor contemporani. Așa cum de aproape 10 ani nu se mai face o completare sistematică a fondurilor, ele reprezintă un înalt grad de uzură fizică și morală. Prin aceasta se explică probabil și micșorarea numărului de împrumuturi cu 1 milion 72 mii publicații în raport cu anul precedent. Și tot prin aceasta poate fi explicat indicele mediu de circulație a fondului care abea ajunge la 1,1. În ultimii ani se citește tot mai puțin. Fenomenul ar trebui să pună pe gânduri aici organele de decizie locale cât și cele naționale.

Numărul de cititori a scăzut de la 1 milion 900 mii în 1985, 1 milion 31 mii în 1999. N-a constituit o excepție nici numărul de frecvențe. Această cădere liberă a indicilor principali de activitate bibliotecară începută în 1985 a fost oprită în 1998, an care a marcat o creștere absolută față de anul 1997: cu 11 mii numărul de cititori, cu 429 mii numărul de împrumuturi, cu 900 mii numărul de împrumuturi la publicațiile în limba română și marea surpriză a anului cu aproximativ 3 milioane numărul de frecvențe.

Fiind în imposibilitatea de a-și procura literatura necesară, cetățenii se îndreaptă spre biblioteca publică convingși fiind de faptul că au dreptul la informație gratuită, iar biblioteca publică trebuie să fie locul unde să coexiste toate valorile, indiferent de orientare ideologică sau politică și trebuie să aibă capacitatea de a răspunde la orice cerere a comunității și locuitorilor ei. Dezamăgiți de realitatea din biblioteci, cititorii renunță la serviciile lor spre dezavantajul dâșilor și bineînțeles spre cel al societății.

Anul 1999 a fost pentru bibliotecile publice un an extrem de dificil atât din punct de vedere financiar, cât și organizatoric. Succesiunea firească a lucrurilor a fost tulburată și de schimbarea structurii teritorial administrative a republicii. A început procesul de constituire a bibliotecilor județene sau mai bine zis de reorganizare a bibliotecilor orașenești din centrele de reședință a județelor în biblioteci județene. Concomitent, a început și procesul de transferare a bibliotecilor orașenești și comunale în gestiunea primăriilor. Au fost puse bazele evidenței descentralizate a publicațiilor. Deci scăderea indicatorilor principali de activitate bibliotecară ar putea fi justificată, deși în nici un caz nu poate fi acceptată.

Pentru o țară cu un nivel de trai atât de scăzut (ultimul loc în Europa), biblioteca publică este și va continua să fie singurul garant al protecției sociale în cultură. În calitatea lor de serviciu public, bibliotecile vor continua să joace un rol important în organizarea informației. Includerea S.N.B. în Programul național de informatizare a societății va schimba, poate, lucrurile, dar, din păcate, pentru bibliotecile din afara Chișinăului nu în viitorul apropiat. Informarea cetățenilor și lectura publică va trebui să constituie o grijă aparte a Guvernului. Oricât de mari ar fi alte griji, va trebui gândit un Program de salvare și susținere a culturii naționale. Situația centrelor de cultură de pe întreg teritoriul republicii demonstrează că peste câțiva ani nu va mai putea fi salvat nimic din edificiile pentru înălțarea cărora au fost cheltuite sume enorme din banii adunați cu atâta greu de predecesorii noștri.

Perspectiva bibliotecilor publice nu este deloc optimistă. În condițiile tergiversării problemelor financiare și a ignorării intereselor culturale de către reprezentanții organelor de decizie și resort, naționale și locale, posibilitățile bibliotecilor de a-și ajusta serviciile la necesitățile societății contemporane vor fi din ce în ce mai mici, mai ales dacă nu se va înțelege faptul că aceste structuri sprijinite și protejate pretutindeni în hune sunt indispensabile comunității.

OSOIANU, VERA. Probleme de planificare și statistică în sistemul dirijării științifice a bibliotecii / Vera Osoianu // Lectura. – 1996. – Nr. 21. – P. 17-18.

Pentru instituția bibliotecară, sfârșitul mileniului doi este marcat de intensificarea luptei pentru existență. Fenomenul este caracteristic pentru toate țările, indiferent de gradul lor de dezvoltare.

Practic nici una din marile biblioteci ale lumii nu poate declara că are tot necesarul pentru buna desfășurare a activității, deși, bineînțeles, în ceea ce privește echiparea tehnică și materială diferența dintre țări este de la cer la pământ.

Contradicția principală care determină poziția bibliotecii în epoca modernă constă în faptul că, în calitate sa de instituție socială biblioteca este în slujba culturii și istoriei, iar ca unitate administrativă trebuie să fie într-o permanentă căutare, să-și schimbe mereu formele și metodele de activitate pentru asigurarea accesului cât mai larg la valorile culturii și civilizației.

Este clar că mersul înainte este imposibil fără rezolvarea unor probleme cardinale cum ar fi optimizarea valorificării resurselor bibliotecare, ridicarea eficienței servirii beneficiarilor și ca urmare plasarea bibliotecii la locul corespunzător în sistemul instituțiilor de cultură și informare, și deci și în infrastructura informațională a societății. În ultimii ani specialiștii biblioteconomi discută mult despre viitorul bibliotecii. Printre multiplele păreri și presupuneri se conturează ideea că biblioteca va rezista prin integrarea ei în alte instituții de informare, pe baza evidențierii pe prim plan a funcției informative.

Dominând alte funcții principale, funcția informativă va permite perfecționarea formelor de activitate bibliotecară: însușirea metodelor moderne de dirijare; aplicarea în practică a principiilor marketingului necomercial și a planificării de perspectivă.

Accentuarea funcției informative, va antrena bibliotecile în procesele de modernizare și, fără îndoială, va contribui la dezvoltarea lor de mai departe.

Noile relații economice, creșterea prețurilor la producția editorială și la resursele necesare pentru modernizarea bazei tehnice și materiale sporesc însemnătatea planificării și dirijării economice.

În orice instituție, și bibliotecile nu sunt o excepție, totul începe de la programarea activității.

Desigur, în condițiile instabilității situației sociale, economice și politice, când este imposibil de prevăzut ce se va întâmpla mâine, planificarea devine un proces destul de dificil.

Cu toate acestea, această funcție fundamentală a bibliotecii nu poate fi neglijată.

Însă dacă înainte în fața unui director de bibliotecă stătea problema asigurării funcționării curente a bibliotecii, în condițiile actuale el trebuie să găsească principii și metode de dirijare științifică, care presupun: planificarea curentă și de perspectivă, organizarea, personalul, coordonarea, controlul etc, scopul final constând în desăvârșirea activității și folosirea rațională a resurselor existente.

Dacă administrarea este îndreptată către ziua de azi, dirijarea științifică are ca obiect ziua de mâine. Printre metodele dirijării științifice a bibliotecii un rol aparte revine planificării de perspectivă. O perioadă îndelungată această practică a fost destul de răspândită, bibliotecile elaborând programe de activitate pentru cinci, zece ani și chiar pentru perioade mai îndelungate.

O concepție unică însă privind planificarea de perspectivă n-a existat niciodată și treptat problema a dispărut de pe ordinea zilei.

Dictată de necesitatea dirijării științifice a activității bibliotecare, această problemă începe să se contureze din nou. E clar de pe acum că la actualizarea ei va contribui nu numai necesitatea modernizării bazei tehnice, care necesită mijloace financiare suplimentare, ci și gospodărirea judicioasă a resurselor existente.

Trăinicia planificării de perspectivă va consta cu siguranță în legătura indisolubilă cu întregul sistem de dirijare a bibliotecii care presupune realizarea sarcinilor trasate, perfecționarea serviciilor oferite beneficiarilor și dezvoltarea lor în continuare, trasarea unor noi sarcini reieșind din necesitățile de lectură și informare a utilizatorilor. Ultimul deziderat constituie obiectivul planificării de perspectivă. Deci pe viitor biblioteca va trebui să răspundă nu la întrebarea: ce poate să facă? Ce trebuie să facă?.

Proiectarea unui obiectiv în viitor determină practic soarta bibliotecii pentru o perioadă îndelungată și răspunderea pentru reușită cade în primul rând asupra conducătorului.

Un asemenea obiectiv ar putea fi de exemplu modernizarea bazei tehnice care permite automatizarea la termen stabilit a unor procese de activitate, subdiviziuni etc.

Faptul că, în planificarea de perspectivă, toate firele pornesc de la director nu minimalizează rolul sub-

diviziunilor.

La baza elaborării programului de perspectivă trebuie să stea unul din principiile esențiale ale dirijării științifice; verificarea tuturor variantelor să aibă un singur scop: să conteze nu atât manifestarea propriuzisă cât rezultatele ei.

În contextul dirijării științifice se înscrie și marketingul necomercial, pe el mizându-se ca pe un mijloc de revenire la prestigiul de altă dată al bibliotecii și tot lui revenindu-i ultimul cuvânt în procesul de planificare.

Concepția marketingului necomercial de bibliotecă se bazează pe prioritatea necesităților de lectură și informare a beneficiarilor, el deosebindu-se substanțial de cel comercial. Dacă esența ultimului este de a vinde cât mai scump serviciile oferite, esența marketingului necomercial este de a consolida legătura bilaterală între bibliotecă și societate. Această legătură are la bază ideea că biblioteca poate funcționa numai având sprijinul comunității, iar acest sprijin comunitatea îl acordă numai atunci când este convinsă că serviciile bibliotecii îi sunt indispensabile.

Metodologia marketingului necomercial oferă posibilitatea reacționării prompte la schimbările survenite în necesitățile beneficiarilor. Altfel spus în marketingul comercial serviciile oferite sunt obiect de vânzare iar, în cel necomercial, mijloc de cumpărare (se cumpără sprijinul comunității).

Un alt factor esențial, fără de care dirijarea științifică ar fi de neconceput, este estimarea activității prin darea de seamă. Principala particularitate ce deosebește darea de seamă, ca obiect al dirijării științifice, de darea de seamă ca obiect al administrării sunt criteriile de evaluare. Ele se divizează în cele funcționale și sociale. Statistica la care ne vom referi în cele ce urmează face parte din criteriile funcționale și și-a demonstrat deja rolul de barometru al activității bibliotecilor. Pe parcursul anilor, în domeniul statisticii și al evidenței s-au acumulat un șir de probleme care la rândul lor pun piedici altor procese de activitate.

Datele statistice pe care le deținem în momentul actual nu sunt îndeajuns nici pentru analiza activității nemaivorbind de dirijarea științifică a ei. Ele nu acoperă o bună parte din întrebările incluse în chestionarele UNESCO privind activitatea bibliotecarilor.

Lipsa unor directive teoretice și metodologice în domeniul statisticii de bibliotecă influențează negativ; practic evidența activității bibliotecare este puțin grăitoare chiar în cadrul aceleași rețele de biblioteci.

Indicii statistici recepționați de Bibliotecile diferitelor ministere și departamente sunt atât de variați încât nu pot permite o centralizare a lor, nemaivorbind despre o comparare cu cei din bibliotecile de peste hotare. Ca urmare, membrii comunității și specialiștii profesioniști sunt privați de dreptul de-a cunoaște starea reală a potențialului informațional în întregime. Despre necesitatea elaborării unui pachet de date statistice unice pentru întregul Sistem Național de Biblioteci se discută, în gol din păcate, de mai multă vreme.

Un reper în vederea soluționării acestei probleme ar putea fi standardul "Statistica internațională de bibliotecă" declarat național *de* către Moldova Standard prin Hotărârea nr.94 din 24 februarie 1995. Elaborat în conformitate cu Recomandarea UNESCO privind standardizarea internațională a statisticii de bibliotecă, adoptată de conferința generală a UNESCO la cea de-a XVI-a sesiune a ei, standardul are drept obiectiv, reducerea oricărei posibilități de confuzie în ceea ce privește ținerea statisticii de bibliotecă.

De asemenea este înlesnită calea de acces spre activitatea bibliotecarilor din diferite ministere și departamente, precum și din alte țări, permițându-ne o suprapunere și comparare a situației lor statistice furnizate de diverse biblioteci.

Pornind de la dezideratele principale ale Standardului, la Biblioteca Națională a fost elaborat un proiect pentru Formularul 6 (Raport statistic al bibliotecii publice) care probabil se va aplica în practică cu începere de la 01. 01. 1996.

Deși la elaborarea formularului a fost luat drept obiect bibliotecă publică, cu unele schimbări neesențiale, el ar putea fi accesibil pentru toate categoriile de biblioteci. Ultimul cuvânt în această privință urmează să fie spus de Consiliul Național al Bibliotecilor. Există deci o șansă reală de-a face ordine în statistica de bibliotecă, care actualmente în loc să apropie bibliotecile diferitelor ministere și departamente le depărtează catastrofal.

Ceea ce deranjează puțin constă în faptul, că formularul a fost elaborat de specialiști biblioteconomi fără concursul unor profesioniști în domeniul statisticii.

Să nu omitem însă faptul că și automatizarea proceselor bibliotecare a fost încredințată practic matematicienilor, psihologia lecturii – psihologilor.

Cât de optime sunt aceste variante este greu de spus. Revenind la dirijarea științifică a bibliotecii putem

spune, fără echivoc, că nu are altă alternativă și că necesitatea ei nu poate fi tăgăduită și nici pusă în discuție. Saltul de la administrare la dirijarea științifică v-a trebui făcut și depinde de personalitatea fiecărui manager de bibliotecă cât de rapid îl va face.

OSOIANU, VERA. Probleme ale promovării limbii și culturii naționale în mediul virtual în lumina reglementărilor UNESCO și ale Comisiei Europene / Vera Osoianu // Cercetare și dezvoltare în bibliotecile naționale ale României și Republicii Moldova : volum de lucrări științifice. – București, Chișinău, 2008. – P.91-97 ; Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2009. – Nr. 11-12. – P. 277-281.

Afirmarea Societății Informaționale ridică, în toată amploarea sa, un șir de întrebări printre care un loc aparte le revine celor foarte sensibile care țin de diversitatea culturală și lingvistică. Cum pot fi folosite bunurile culturale, făurite de-a lungul secolelor, pentru a stimula dezvoltarea în Societatea Informațională? Cum poate Societatea Informațională să pună cultura Europei la dispoziția cât mai multor persoane? Va fi Societatea Informațională dominată de una sau două limbi ori va fi multilingvă și multiculturală, asemenea Europei de azi?

Diversitatea lingvistică este în mare primejdie. Dominația Internetului de limba engleză este tot mai evidentă. Unii experți afirmă că aproximativ trei pătrimi din paginile de pe Internet sunt scrise în limba engleză. Raportul mondial, "Spre o societate a cunoașterii", prezentat la Conferința Mondială din Tunisia, în noiembrie 2005, avertizează că aproape jumătate din cele circa 7.000 de limbi vorbite curent în lume e posibil să dispară până la sfârșitul secolului XXI. Statisticile subliniază că 96% din aceste limbi sunt vorbite doar de 4% din populația globului. Conform specialiștilor lingviști, fenomenul dispariției limbilor are loc pe o scară mult mai largă; până la 90-95% din limbile existente sunt pe cale de dispariție. Problema dispariției limbilor se poate acutiza în Societatea Informațională, dat fiind faptul că revoluția noilor tehnologii pare, la prima vedere, să grăbească fenomenul de erodare a limbilor. În ultimii ani, acest risc a fost scos în evidență pe baza cercetărilor realizate de o serie de organizații non-guvernamentale și interguvernamentale. În special, UNESCO, Uniunea Europeană, CENL (Conferința Bibliotecilor Naționale din Europa), Organizația Internațională a Francofoniei, etc. Implicarea acestora din urmă în rezolvarea problemei nu este deloc întâmplătoare. Să ne amintim de faptul că Franța are vechi tradiții în ceea ce privește protejarea și dezvoltarea limbii și a culturii naționale. În Franța, toate manifestările organizate, indiferent de vocația și destinația lor, au la bază ideea protejării, promovării, dezvoltării și afirmării limbii și culturii naționale. Tot Franța a fost prima țară care a atras atenția asupra proiectului Google Print și a inițiat proiectul european de digitizare a celor mai valoroase lucrări ale culturii și științei europene.

Inițiativa Europeană "2010: biblioteci digitale" este un răspuns dat proiectului Google Print care prevede digitizarea a 15.000.000 de cărți din spațiul anglo-american, respectiv din Bibliotecile Universităților Harvard, Michigan, Standford, Oxford și din Biblioteca Publică a orașului New York.

Proiectul Google Print a deranjat foarte mult Parisul. Directorul Bibliotecii Naționale a Franței recunoștea că, deși cele aproximativ 4.500.000.000 de pagini digitizate prin proiectul Google Print îi vor ajuta pe cercetători și vor oferi națiunilor sărace, acces la cunoștințe și, există riscul ca dominația americană pe Internet să influențeze modul în care generațiile viitoare vor percepe lumea.

Fostul președinte al Franței, Jacques Chirac, a pus foarte serios problema oglindirii mai ample, pe Internet, a colecțiilor bibliotecilor franceze și europene, ca o contraofensivă la "dominația culturală americană" și i-a convocat pe ministrul Culturii și pe directorul Bibliotecii Naționale a Franței pentru a le cere să analizeze condițiile în care colecțiile marilor biblioteci ale Franței și Europei pot să apară cât mai repede pe Internet.

De altfel, prin proiectul Gallica, Biblioteca Națională a Franței a expus deja online o colecție bogată de materiale digitale, aproximativ 80.000 documente. În anul 2006, BNF a lansat un test masiv de digitizare (circa 100.000 de pagini) în scopul evaluării posibilităților, a vitezei de executare și costurilor pentru digitizarea a 150.000 cărți anual. Pentru anul 2007 se preconiza digitizarea a 800.000-1.500.000 de volume. Perioada estimată pentru desfășurarea întregului proiect este de cinci-zece ani, iar costul aproximativ, de 10.000.000 de euro anual.

Politica Franței de protejare a limbii și a culturii merită preluată de toate țările. Nu întâmplător, idei precum Biblioteca Digitală Europeană a luat naștere în Franța. Și, probabil, nu întâmplător, tot în Franța se experimentează acum digitizarea cărților aflate sub incidența dreptului de autor. Tocmai pentru a evita problemele care pot să apară în acest caz, toate marile proiecte de digitizare de până acum, inclusiv proiectul Google Print, proiectul inițiat de Microsoft (sistat recent) sau proiectul Open Content Alliance au pus accent pe digitizarea cărților din domeniul public. O tentativă de digitizare a cărților sub copyright a făcut Google, însă a renunțat după ce a fost chemat în judecată de autorii și editorii care doreau să stopeze proiectul. Dar, pentru că cele mai multe proiecte au ca scop final, nu atât prezervarea, cât facilitarea accesului, a început experimentarea digitizării cărților publicate recent (și aflate, în mod evident, sub protecția copyrightului).

În data de 14 martie 2008, cu ocazia Târgului de Carte de la Paris, a fost lansat un proiect experimental care se va derula pe parcursul întregului an. La realizarea proiectului participă Biblioteca Națională a Franței, Asociația Editorilor Francezi, Direcția Cărții și a Lecturii și Centrul Național al Cărții. Scopul proiectului este de a găsi soluții legale, tehnice și financiare care să permită accesul online la cărțile publicate recent, respectând prevederile Legii Dreptului de Autor.

Și Germania este preocupată de protejarea limbii și a culturii, problemă aflată pe agenda permanentă a Bibliotecii Naționale. La 29 iunie 2006 a intrat în vigoare noua lege privind Biblioteca Națională a Germaniei, care a înlocuit legea din 1969. Un aspect important al noii legi vizează extinderea achiziției de publicații online, pentru a susține biblioteca în prezervarea moștenirii culturale digitale. Domeniul publicațiilor online acoperă texte, imagini, lucrări audio, etc. disponibile în rețelele publice. Sunt achiziționate atât lucrările care au un echivalent în format tradițional, cât și lucrări existente doar pe Internet. Publicațiile online includ reviste electronice, cărți electronice, disertații, conținut digital, materiale multimedia, baze de date și site-uri Web. Nu sunt colectate publicațiile temporare, softurile care nu au un caracter educațional, instrumentele de lucru, programele radio și TV. În cazul în care lucrarea apare atât în format tradițional, cât și în format electronic, biblioteca achiziționează ambele formate. Publicațiile electronice apar și în Bibliografia Națională a Germaniei și în catalogul Bibliotecii Naționale a Germaniei.

Germania conștientizează faptul că moștenirea sa digitală este parte integrantă a realizărilor culturale și intelectuale ale societății și nu trebuie să se piardă. Potrivit noii legi, Biblioteca Națională arhivează toate paginile în limba germană de pe Internet – un proiect ambițios care implică probleme enorme. Legea mai stipulează că publicațiile de pe Internet vor fi, de asemenea, salvate în format digital: orice pagină Web, chiar și paginile Web ale persoanelor particulare. Acest proiect ambițios a fost propus guvernului german, de către Christina Weiss, Secretar de Stat pentru Cultură și Artă. Propunerea a fost lansată în urma Conferinței Generale UNESCO din 2001, când a fost adoptată rezoluția cu privire la salvagardarea moștenirii digitale. Se pare, că totuși, legislația a acționat în această direcție cu mult prea mare entuziasm, de vreme ce Internetul este foarte vast. În 2006, numărul paginilor Web care se terminau în *.de* era mai mare de zece milioane. Este imposibilă o estimare chiar și aproximativă a numărului de pagini Web (în afara celor peste zece milioane care se termină în *.de*) care au fost publicate în limba germană sau se referă la Germania.

Legea germană mai stipulează că, de acum încolo, autorii și operatorii paginilor de Internet în limbă germană au datoria să furnizeze Bibliotecii Naționale a Germaniei câte o copie din fiecare lucrare. Amendă pentru nerespectarea acestei cerințe stipulate în paragraful 19 al Legii este de 10.000 de euro. Profesioniștii domeniului afirmă că arhivarea tuturor paginilor Web în limbă germană ar putea costa între 2.000.000 și 3.000.000 de euro anual.

Biblioteca Națională a Germaniei și-a făcut public planul de activitate în acest domeniu, plan care se va derula în trei etape. În primul rând vor fi adunate publicațiile care există și în format tradițional, precum monografiile, disertațiile, publicațiile seriale, etc. Mai apoi va veni rândul publicațiilor specifice Webului, cum ar fi forumurile de discuții și blogurile. Etapa a treia va include arhivarea întregului Internet german, inclusiv paginile Web care nu sunt neapărat de interes public. Pentru a realiza acest proiect este nevoie de un motor de căutare care să adune toate paginile care se termină în *.de* sau conțin cuvântul Germania.

Contraofensiva europeană de multe milioane de euro are scopul de a furniza online literatura europeană, moștenirea culturală a întregului continent.

O mișcare de asemenea proporții necesită o coordonare serioasă la nivelul întregii Uniuni Europene pentru a decide asupra selectării lucrărilor care vor fi digitizate. De asemenea, disponibilitatea conținuturi-

lor în cât mai multe limbi rămâne o preocupare majoră.

La nivel regional, promovarea culturală și lingvistică a dus la elaborarea “Manifestului privind limbile regionale și limbile minoritare” aprobat de Consiliul Europei în 1992. UNESCO, la rândul său, n-a rămas indiferent la această problemă, lansând Declarația Universală privind Diversitatea Culturală și Planul de Acțiuni (2001), Declarația Universală privind Salvagardarea Moștenirii Culturale Intangibile (2003), Recomandările privind Promovarea și Folosirea Accesului Universal și Multilingv în Cyberspațiu (2003) și Convenția privind Protecția și Promovarea Diversității Creației Culturale (2005).

UNESCO a definit patru principii de bază pentru funcționarea Societății Informaționale:

- Libertatea de exprimare.
- Accesul universal la – informații și cunoștințe.
- Respectul pentru diversitatea culturală și lingvistică.
- Crearea premizelor pentru un acces egal la educația de calitate.

În acest context, accesul și folosirea informațiilor și a cunoștințelor trebuie să devină părți integrante ale strategiilor naționale de dezvoltare.

Accesul efectiv și echitabil la cunoaștere trebuie să fie axa societății cunoașterii.

Dezvoltarea societății cunoașterii este strâns legată de mandatul constituțional al UNESCO de a promova “schimbul liber de idei și cunoștințe” și de a “administra, spori și difuza cunoștințele”.

Diversitatea lingvistică și culturală care stimulează respectul pentru identitatea culturală, tradiții și religii este esențială în dezvoltarea Societății Informaționale, bazată pe dialogul intercultural și cooperarea regională și internațională.

Diversitatea culturală este moștenirea comună a umanității. Toleranța religioasă și națională este foarte importantă pentru înțelegerea interculturală, coexistența pașnică și viitorul nostru comun. La intrarea în mileniul III, Papa transmitea lumii un mesaj dur: secolul XXI va fi unul al înțelegerii dintre culturi sau nu va fi deloc. (Să ne amintim doar, cum a bulversat întreaga lume arabă, neînțelegerea legată de apariția unor caricaturi ale prorocului Mahomed în presa occidentală.)

Promovarea, afirmarea și prezervarea diverselor identități culturale și lingvistice, așa cum sunt ele reflectate în documentele Națiunilor Unite, inclusiv în Declarația Universală privind Diversitatea Culturală a UNESCO, vor îmbogăți pe viitor Societatea Informațională.

Crearea, diseminarea și prezervarea conținuturilor în varii limbi și formate trebuie să devină priorități în crearea Societății Informaționale. O atenție deosebită trebuie acordată lucrărilor de creație și respectării drepturilor autorilor. Este esențială accesibilitatea la toate conținuturile – educaționale, științifice, culturale – indiferent de limbă sau format. Dezvoltarea conținuturilor la nivel local, care să corespundă necesităților interne ori regionale, trebuie să încurajeze dezvoltarea socială și economică și să stimuleze participarea tuturor, inclusiv a persoanelor care locuiesc în mediul rural, în zone izolate sau la periferii.

Participanții la masa rotundă “Modelarea viitorului prin cunoaștere” organizată cu ocazia Conferinței de la Geneva din 2005, masă rotundă moderată de către directorul general al UNESCO, Koichiro Matsuura, și-au exprimat îngrijorarea pentru pierderea unei vaste cantități de cunoștințe indigene, care “nu pot fi transmise prin intermediul tastaturii” și pentru incapacitatea unui număr enorm de oameni de a accesa informații vitale pentru ei din pricină că informațiile nu sunt disponibile în limbile lor materne. Vorbitoarii au accentuat potențialul Internetului de a servi drept enciclopedie universală, care face cunoștințele disponibile tuturor. Au existat și dezbateri privitoare la credibilitatea conținuturilor existente pe Internet, participanții manifestându-și temerea că dezinformarea de pe Internet poate primejdui toleranța și coexistența pașnică.

Crearea Societății Cunoașterii deschide calea spre umanizarea procesului de globalizare. În pofida globalizării stilurilor de viață și a culturii, diversitatea culturală și lingvistică rămâne esențială în dezvoltarea și bunăstarea socială. Participanții la masa rotundă din 2005 au fost de acord că, în această privință, foarte mult depinde de educația care poate fi facilitată de noile tehnologii. A fost accentuată necesitatea ca problemele și oportunitățile privind informațiile și cunoașterea să se afle în permanență în vizorul autorităților.

În acest scop, UNESCO a elaborat raportul mondial, “Spre o societate a cunoașterii”, în care este explicată importanța trecerii de la conceptul de “societate a informației” la conceptul de “societate a cunoașterii”.

În vreme ce era informațională a reorientat rapid relațiile noastre cu informația și educația, problema utilizării în comun a cunoștințelor nu a fost suficient studiată.

Prin diversele activități la care ia parte, UNESCO funcționează ca laborator de idei “prin stimularea dialogului și susținerea unei viziuni intelectuale, strategice și etice a acestui subiect important”.

Prezervarea moștenirii culturale este o componentă esențială pentru identitatea și cunoașterea proprie și leagă comunitatea de trecutul său. Societatea Informațională trebuie să exploateze și să prezerve moștenirea culturală pentru viitor, prin toate metodele potrivite, inclusiv prin digitizare. Planul de acțiuni aprobat cu ocazia Conferinței Mondiale privind Societatea Informațională recomandă țărilor să elaboreze politici, care să contribuie la respectarea, păstrarea, dezvoltarea și afirmarea diversității culturale și lingvistice și a moștenirii culturale în cadrul societății informaționale, politici care să respecte documentele elaborate de UNESCO, inclusiv Declarația Universală privind Diversitatea Culturală.

Conceptul UNESCO privind Societatea Cunoașterii, prezentat la Conferința Mondială din 2005 presupune o implicare multilaterală, bazată pe o perspectivă clară de dezvoltare care să cuprindă procesele complexe și dinamice ale globalizării.

Instituțiile locale și naționale pot juca un rol important în definirea necesităților lingvistice ale comunităților.

Organele administrative de stat trebuie să elaboreze politici în domeniul culturii care să stimuleze crearea conținuturilor culturale, educaționale și științifice și dezvoltarea culturii la nivel local în concordanță cu particularitățile de cultură și limbă ale utilizatorilor.

Una dintre recomandări prevede ”sporirea potențialului popoarelor indigene de a dezvolta conținuturi în limbile materne”.

Multe țări au strategii ferme în această privință. Într-un interviu publicat în revista *Magazin Bibliologic*, directorul Bibliotecii Universitare din Vilnius, Claipeda Ianina Pupeliene, menționa că “... avem o strategie națională, și nu de ieri de azi..., ci i se subordonează toate ideile și faptele practice lituaniene. Nimic din ceea ce nu urmează această direcție de conservare a limbii, culturii și libertății noastre nu va fi acceptat și nici finanțat. Aceasta e o lege nescrisă care nu se discută”. Urmând această strategie, o țară mică de 3.700.000 de locuitori va rezista în timp, păstrând pentru generațiile viitoare limba și cultura.

În mesajul cu ocazia Zilei Internaționale a Limbii Materne, la 21 februarie 2006, directorul general al UNESCO menționa că “Promovarea limbilor reprezintă o dimensiune esențială a spațiului cibernetic, iar prezența unei limbi pe Web este posibilă numai dacă sunt întrunite mai multe condiții: politice, sociale și tehnice.

UNESCO are datoria de a facilita crearea acestor condiții, de a le coordona la nivel național, regional și internațional și de a continua, cu toată bunăvoința, să joace, mai activ, rolul de laborator de idei și de avocat internațional, prin sprijinirea discuțiilor, a negocierilor și a acțiunilor efective, susținute multilateral, care să inspire speranță pentru toți.

Însă angajamentul UNESCO nu poate deveni efectiv decât dacă va corespunde aspirațiilor comunității internaționale politice, științifice, educaționale și culturale. Promovarea limbilor în spațiul cibernetic reprezintă factorul cheie în crearea societății cunoașterii, într-un adevărat context cultural, și nu poate avea loc fără participarea tuturor actorilor implicați: politici, sociali și științifici.

Astfel, în această zi de sărbătoare, analiză și mobilizare, fac apel către toți liderii politici și economici, dar și către societatea civilă, să pledeze cauza limbilor și a diversității lor. În special în spațiul cibernetic, pentru ca acestea să fie apreciate în mod corespunzător și promovate la nivelul importanței lor”.

Multilingvismul reprezintă o arie de cercetare foarte importantă, care se bucură de o atenție deosebită din partea Comisiei Europene, în încercarea acesteia de a promova și încuraja diversitatea lingvistică și economia multilingvă. Totuși, în acest moment, nu există o abordare unitară sau o soluție care să permită accesul multilingv la datele bibliografice și full-text. Cercetările în acest domeniu trebuie să aibă în vedere diversele necesități ale societății informaționale multilingve.

Pentru digitizarea textelor scrise este necesar un echipament performant care să recunoască și caracterizeze specific altele decât cea engleză.

Sistemele de recunoaștere a caracterelor optice pentru limba engleză au fost testate și îmbunătățite pe parcursul ultimilor 10-15 ani. Sistemele similare pentru alte limbi sunt mai puțin avansate ceea ce implică costuri mai mari și o calitate mai slabă.

Comisia Europeană investește în cercetarea tehnologiilor lingvistice, iar facilitarea accesului și posibilitatea utilizării conținuturilor informaționale în context multilingv vor fi obiective de bază în viitorul

apropiat.

CENL (Conferința Bibliotecilor Naționale din Europa) are drept prim scop, creșterea importanței rolului Bibliotecilor Naționale Europene, a responsabilităților acestora privind păstrarea moștenirii culturale naționale și asigurarea accesibilității cunoștințelor din acest domeniu prin inițierea câtorva proiecte internaționale axate pe accesul multilingv:

- Biblioteca Europeană – poarta spre cunoștințele Europei;
- TEL-ME-MOR – Mediarea de Resurse Online;
- MACS – Accesul Multilingv pe Subiecte;
- MSAC – Accesul Multilingv pe Subiecte în Cataloagele Bibliotecilor Naționale.

Biblioteca Europeană este un serviciu gratuit, care oferă acces la resursele multilingve a peste 47 biblioteci naționale din Europa. Interfața portalului este multilingvă. Pentru validarea și verificarea corectitudinii lingvistice a interfeței și dezvoltarea serviciilor de căutare multilingvă a fost înființat un Grupul Lingvistic de Lucru care are un rol deosebit în păstrarea corectă și actuală a informației în diverse limbi. Fiecare bibliotecă națională își poate desemna un reprezentant care să participe la ședințele grupului de lucru.

Secțiunea “Biblioteci” a portalului va fi doar în limba engleză, franceză și germană. Scopul său principal este de a furniza publicului, pe cât este posibil, informația de care are nevoie, în limba pe care o cunoaște mai bine.

În noiembrie 2008 va fi lansat proiectul “Europeana” (www.europeana.eu).

Biblioteca Digitală Europeană va oferi utilizatorilor acces direct la aproximativ 2.000.000 de unități digitale, inclusiv cărți, filme, fotografii, picturi, înregistrări audio, hărți, manuscrise, ziare și reviste din cele mai mari colecții ale bibliotecilor muzeelor, arhivelor și altor depozitare ale moștenirii culturale europene. Conținutul va fi selectat din lucrările deja digitizate și disponibile în bibliotecile, muzeele, arhivele și colecțiile audiovizuale din Europa. Scopul principal este de a oferi conținuturi reprezentative din cât mai multe țări europene. Se intenționează ca spre sfârșitul anului 2010, portalul Europeana să ofere acces la peste 6.000.000 de cărți, înregistrări muzicale, filme, picturi, materiale de arhivă, etc. Interfața portalului inițial va fi disponibilă în engleză, franceză și germană, dar după lansare, numărul limbilor în care este disponibilă informația va crește.

Ideea Bibliotecii Digitale Europene a fost susținută de ministrii Culturii din toate țările membre ale Uniunii Europene, la întrunirea din noiembrie 2006 și promovată de Parlamentul European prin Rezoluția din 27 septembrie 2007. Crearea portalului este susținută financiar de Comisia Europeană. Proiectul *Europeana* este găzduit de Biblioteca Națională a Olandei și coordonată de Fundația “Biblioteca Digitală Europeană”.

Proiectul TEL-ME-MOR, finanțat de Comisia Europeană, promovează accesul la resursele bibliotecilor naționale, din noile state membre ale UE, prin interfețe în limbile locale. În plus, el generează propuneri de implementare a accesului multilingv la colecțiile Bibliotecii Europene. În acest scop au fost deja elaborate două rapoarte: unul privitor la capacitățile și cerințele UNICODE și al doilea, la instrumentele necesare pentru accesul pe subiecte.

Primul raport oferă o analiză cuprinzătoare și interesantă a principalelor probleme legate de performanța și căutarea încrucișată în cataloagele și colecțiile care utilizează diverse scrieri și caractere.

Al doilea raport studiază mecanismele accesului pe subiecte, axându-se în particular, pe resursele bibliotecilor naționale din noile țări membre care urmează să fie incluse în Biblioteca Europeană, examinând asemănările și investigând căile de îmbunătățire a căutării.

CENL participă și într-un șir de proiecte internaționale asociate. De mare interes este “Dicționarul Multilingv al terminologiei de bibliotecă”. Proiectul prevede traducerea a peste 5.000 de termeni specifici domeniului în 19 limbi europene. Traducerea în limba română este asigurată de dl Mircea Regneală și dna Gabriela Massaci.

Un rol deosebit în Societatea Cunoașterii îl va avea traducerea materialelor ca mijloc de mediere între diversitatea culturală și universalitatea cunoașterii. Ideea de bază constă în faptul că nu există o limbă universală, ci numai schimburi culturale și spirituale în căutarea unei limbi comune. Societatea cunoașterii va trebui să se asocieze unei societăți a “traducerii”, dacă vrem să evităm capcana universalismului și a falsului relativism, surse de neînțelegeri și conflicte.

Răspândirea noilor tehnologii oferă perspective promițătoare. Încă deficiente astăzi, sistemele de traducere automată, au făcut totuși progrese considerabile și reprezintă o oportunitate reală pentru prezervarea diversității lingvistice. După o perioadă de stagnare, cercetările în domeniu au luat un nou avânt în ultimii

ani, pe fondul globalizării pieții Internetului. Există programe care au capacitatea de a traduce aproape simultan paginile Web în limbile folosite mai frecvent pe Internet. Cu timpul, sistemele de traducere automată vor avea o răspândire mai largă prin încorporarea lor în echipamentele hard profesionale.

Din data de 8 mai 2008, sistemul Google Translate (www.translate.google.com) asigură traducerea automată în peste 20 de limbi. Și, deși traducerea este încă imperfectă, acest lucru reprezintă un pas uriaș spre înțelegerea și comunicarea dintre vorbitorii de limbi diferite. Conform același principii, funcționează și un site apărut recent în Moldova (www.traduno.com).

“Declarația de Principiu privind Toleranța” (1995) subliniază importanța combaterii violenței, intoleranței, terorismului, xenofobiei, naționalismului agresiv, rasismului, antisemitismului, marginalizării și discriminării minorităților naționale, etnice, religioase și lingvistice. Este accentuată, de asemenea, importanța vitală a promovării respectului, acceptării și aprecierii bogatei diversități culturale a lumii și încurajarea deschiderii, comunicării și libertății de gândire, conștiință și credință.

Accesul la educația de calitate pentru toți, informația pentru fiecare, respectul pentru diversitatea culturală și lingvistică și Internetul deschis, bazat pe respectul pentru drepturile umane și, în special, pe libertatea de exprimare sunt cei patru piloni pe care trebuie să se sprijine societățile cunoașterii, iar menirea noastră este să contribuim la edificarea ei.

Conștientizând importanța globală a acestei probleme, la 16 mai 2007, Adunarea Generală a Națiunilor Unite a declarat anul 2008 – Anul Internațional al Limbilor. Date fiind obiectivele sale de promovare a diversității culturale, a dialogului intercultural, a instruirii pentru toți și a dezvoltării cunoașterii, UNESCO și-a asumat rolul coordonator al activităților care vor fi organizate pe tot parcursul anului 2008. Pentru perioada 2008-2013, UNESCO și-a definitivat strategia privind multilingvismul, strategie care urmărește consolidarea rolului pe care limbile îl au în protejarea diversității culturale și a dialogului intercultural.

Obiectivul principal al UNESCO în acest domeniu ține de recunoașterea la nivel național, regional și internațional a importanței diversității lingvistice și a multilingvismului în cadrul sistemului educațional, administrativ și juridic, în expresiile culturale, în mass-media, în spațiul cibernetic, etc.

RĂU, ALEXE. Asociațiile bibliotecare în contextul societății civile a secolului XXI : (I) / Alexe Rău // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2001. – Nr. 1. – P. 18-19.

În spațiul acesta mirobolant oferit reuniunii noastre, ca și cum pentru a recompensa mediile ambientale din care au sosit delegații congresului bibliotecarilor, medii dominate actualmente de un dezechilibru ofensator între opulența minoritară și mizeria majoritară, de o promiscuitate existențială iremisibilă, în spațiul acesta vine de la sine predispoziția de a începe discursul cu evocarea generației de aur de la 1848, care, dacă i-ar fi fost îngăduit răgazul necesar, ne-ar fi adus la înălțimea națiunilor celor mai prospere. Dar fac acest lucru nu dintr-o pornire paseistă.

Motivul evocării este că din lecția aceluși moment de grație al istoriei noastre noi nu am tras învățămintele de rigoare. Opera generației pașoptiste a însemnat, precum se știe, trecerea la capitalismul de tip liberal, crearea statului român modern prin înființarea unor instituții democratice de tip occidental, carolingian și orientarea politicii sociale spre promovarea valorilor umane, a libertăților persoanei. „Ideile și energia acestei generații, scrie un cunoscut publicist, au realizat cea mai spectaculoasă nereducție instituțională românească. Din punct de vedere cultural, rezultatele acestei renașteri instituționale au fost decisive pentru formularea conceptului modern de cultură românească. În fond, întreg conținutul creației culturale românești moderne este legat de această fertilă înnoire”. La acestea s-au adăugat, desigur, inteligența, adevărata dragoste de țară, onestitatea, ținută morală ireproșabilă și pilduitoare, calități care astăzi la noi se-nănesc rar la baza piramidei și dispar către vârful ei. Atunci, însă, neamul nostru traversa o etapă fulminantă, încât același publicist, citat de mine mai sus, notează că privind la istoria noastră între 1848 și 1921, sentimentul pe care îl are este că „Dumnezeu își avea fața întoarsă spre noi. Tot ce voiam să realizăm și încercam să aducem la îndeplinire, ne ieșea”.

Spre neșansa noastră, însă, această generație nu a reușit să-și aducă la îndeplinire cea de a treia componentă fundamentală a concepției sale și anume crearea unei solide societăți civile democratice, în stare să confere legitimitate urmașilor ei politici în condițiile votului universal. De fapt, ea nu a avut răgazul unei

mai lungi păci prospere pentru a duce totul la o îndeplinire perfectă. Tocmai aceasta este una din principalele cauze ale aceluși soi de lejeritate cu care a călcat peste noi tăvălugul mentalității și ideologiei colectiv-totalitariste. Și tocmai în aceasta rezidă lecția ce ne-a dat-o acel segment al istoriei noastre și pe care ar trebui s-o însușim, dacă vreți, prin inculcare. Lecția aceasta ne învață că nici o societate democratică, nici o democrație nu poate să supraviețuiască fără de o societate civilă bine așezată.

De atunci până astăzi termenii problemei nu prea s-au schimbat, ea devenind în prezent, pentru noi, una deosebit de actuală și nu doar pentru noi. Problemele dezvoltării societății civile în perspectiva noului secol și a noului mileniu au ieșit în prim plan pe întregul mapamond. Diversele opinii și concepte tind să fuzioneze într-un proiect universal denumit CIVICUS. De la mai vechea definiție potrivit căreia societatea civilă este o comunitate de persoane adunate să schimbe societatea, s-a ajuns la formulări moderne, adaptate la noile condiții, în special la acelea ale informatizării și globalizării. Alcătuită din diverse segmente profesionale sau de interese, societatea civilă dincolo de aspectele comunicative, de specialitate, de solidaritate ș. a. își formulează, ca funcție centrală, dezideratul de a așeza o viață publică de alternativă, de obicei în opoziție cu puterea, de a apăra și aprofunda înaintarea procesului democratic. Sociologul M. Cioldin formulează o paradigmă a Civicusului, conform căreia societatea civilă trebuie să se fundamenteze pe *norme* (juridice, etice etc.) *structuri* (asocieri benevole), *rețele* de comunicare și pe *criteriul* valorii. Astfel organizată, ea trebuie să constituie una dintre cele trei componente de bază ale democrației viitorului, democrație pentru reprezentarea căreia este pusă în uz metafora scaunului cu trei picioare: un picior este parlamentarismul, al doilea - economia de piață liberă și al treilea - societatea civilă. E o imagine relevantă. Ea pune în lumină adevărul că e suficient să lipsească doar una din cele trei părți întemeietoare ca democrația să fie lipsită de expresie sau chiar să sucombe. Dovada o face chiar felul oripilant în care s-au spulberat la noi, peste veac, idealurile pașoptiste. Cât despre starea actuală de lucruri, vă las pe dumneavoastră să meditați și să numărați cam câte picioare ar avea taburetele democrației basarabene.

M. Marshall conchide, într-un eseu, că problema principală pentru care s-a consolidat societatea civilă a secolului XX constă în confruntarea cu cele trei mari crize ale acestui veac: criza bunăstării, criza dezvoltării și criza regimului totalitar. Depășirea acestora a fost și este posibilă, în viziunea lui, în primul rând prin punerea în valoare a capitalului uman și a capitalului social, cu condiția agregării lor într-o mișcare civică prin asocieri de persoane. Cu cât e mai mare posibilitatea oamenilor de a lucra împreună cu atât e mai mare șansa construirii societății civile, principalele elemente ale căreia, zice el, sunt asociațiile profesionale, iar acestea din urmă trebuie să promoveze:

1. lucrarea împreună;
2. solidaritatea;
3. ajutorul reciproc.

Care ar fi rolul bibliotecilor în construcția Civicus-ului? Marshall consideră că, criteriul valoric pe care trebuie să se pivoțeze o societate civilă nu poate fi valorificat dacă populația nu este pe deplin și corect informată, dacă nu i se cultivă deprinderi selective, de orientare în valorile sociale, de discernere. Dreptul de a alege este inoperant dacă acesta nu este asigurat în paralel cu dreptul omului de acces la documente și informație. Se impune astfel, în condițiile informatizării, trecerea de la parametri echității sociale la aceia ai echității socio-informaționale. Pe de altă parte, dreptul la informație rămâne, la rândul-i, neacoperit dacă nu se întreprinde alfabetizarea populației în ceea ce privește accesarea noilor tehnologii și mijloace informaționale. În acest sens, bibliotecile le revine un rol hotărâtor. Ele trebuie să devină, după Marshall, centre de atragere și de protecție socială a populației care să înfăptuiască și familiarizarea cu mediile electronice și furnizarea de informații pe toate felurile de suporturi și activități biblioterapeutice întru surmontarea anumitor fobii și incertitudini. În legătură cu rolul deosebit al acestor instituții, el crede că pretutindeni urmează să fie constituite Comitete civile de dirijare a bibliotecilor. Iar asociațiile de bibliotecari trebuie să devină, din acest unghi de vedere, niște veritabile turnuri în ansamblul arhitectonic al societății civile.

La această prefigurare strategică s-ar mai adăuga și ceea ce Bendic Rugas, un alt analist în această problemă, definește ca misionarism futurologic al bibliotecilor în societatea civilă. Acestea trebuie să privească mereu înainte pentru a prevedea și a focaliza condițiile de fericire pentru oameni. Și cum una din ipostazele fericirii, afirmă el, este accesul omului la bogăția informațională, asociațiile bibliotecilor și bibliotecarilor e necesar să fie abordate ca o resursă strategică. Iar pentru a deveni ca atare, ele urmează să-și constituie o structură civilă monolită care să păstreze și să transmită informația profesională, iar una din preocupările de căpătâi ale acestor asociații trebuie să fie managementul informațional. Drept termeni de referință în acest sens sunt date de el Japonia, țara ce are un program strategic pe termen de o sută de ani referitor la asigurarea libertății și egalității accesului la informație și ALA, care a fost și rămâne unul din instrumentele

de construire în SUA a unei societăți civile puternice.

Ține de ordinul evidenței faptul că, în lumina noilor abordări, existența și expresia unei asociații de bibliotecari și de bibliotecari nu poate fi concepută altfel decât întru societatea civilă. Iar pentru a-și atinge scopurile strategice pe nou formulate, ea trebuie să-și eșaloneze activitatea sa operațională, urmând să-și ia trei feluri de obiective:

- 1) interne, ținătoare de cadrul profesional;
- 2) externe, ținătoare de rolul bibliotecilor și al asociației în calitate de lubrifianț informațional al societății civile;
- 3) externe, cu impact cultural, informațional comunicativ, biblioterapeutic și reconfortant asupra întregii populații.

Tustrele aceste blocuri funcționale sunt străbătute ca de un fir roșu de acea misiune strategică a bibliotecilor și a asociațiilor bibliotecare despre care am pomenit mai sus, aceea de a fi turnuri de orientare informațională și valorică, puncte nodale în asigurarea dreptului omului la informație prin comunicarea colecțiilor și a bazelor de date, dar și prin a doua alfabetizare cerută de revoluția cultural-informațională a internetului și a tehnologiilor virtuale. Cât privește conținutul specific al fiecărui bloc, nu văd, momentan, o mai relevantă și mai instructivă modalitate de dezvăluire a lui decât aceea de clivare a repertoriului scriptic al formulelor de expresie ale unor de mult așezate și mult avansate asociații bibliotecare cum ar fi ALA sau cele din țările Europei occidentale. Utilitatea unei asemenea incursiuni sporește îndoind dacă avem în vedere și felul de a fi parolist al acestora, care exclude din capul locului crearea de falii între vorbe și fapte, impunând drept criteriu de trecere a oricărei expresii, a patriotismului chiar, numai și numai eficacitatea.

La capitolul sarcinilor și acțiunilor din cadrul profesional, dominante sunt, în aceste asociații, ideile cooperării, educației continue performante, dezvoltării și schimbării, solidarității. Se organizează pentru bibliotecari schimb de cunoștințe și asigurarea cu informație profesională, se întreprind acțiuni sistematice și generalizate privitoare la imaginea și statutul profesiei, contactele profesionale, rezolvarea problemelor sociale. Printre formulele de cooperare, în prim plan iese, cum ne arată un probant studiu al lui Erik Vaida, standardizarea. În viziunea actuală, standardele nu sunt numai instrumente de unificare. Ele trebuie să se bazeze pe experiența cea mai bună, iar nu pe invenții. Secolul XXI care va fi un secol al comunicării, trebuie să fie și un secol al standardizării, avându-se în vedere că o comunicare eficientă este imposibilă fără respectarea unor standarde de comportament etico-profesional. Cooperarea și ajutorul reciproc în condițiile informatizării este de asemenea de neconceput fără respectarea unor standarde comune, pentru că nerespectarea este sinonimă în acest sens cu incompatibilitatea, iar aceasta poate crea un asemenea impact asupra mentalului, încât să genereze stări conflictuale nedorite, de multe ori pernicioase. Astfel, standardizarea depășește vechea reprezentare despre ea și devine o categorie socială și sociologică. Anume în acest racursiu asociațiile bibliotecare sus-amintite au început deja să aplice diverse forme de control civil asupra respectării standardelor, dezabrobând și defăimând comportamentul nestandard. Sigur că altele sunt la ei și conotațiile noțiunii de comportament, încât nu este vorba aici de îngrădirea expresiei originale, irepetabilă, creatoare a personalității umane. Iar în segmentele susceptibile de crearea unor fisuri în acest sens, se aplică, anticipative, contraforturi cum ar fi, de pildă, anumite prevederi în Codurile etice, deontologice ale bibliotecarilor.

(N.R. Textul de față a fost prezentat ca Raport la Congresul al IV-lea al Bibliotecarilor din R.M, din 6-7 decembrie 2000 de la Chișinău)

RĂU, ALEXE. Asociațiile bibliotecare în contextul societății civile a secolului XXI : (II) / Alexe Rău // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2001. – Nr. 2. – P. 47.

O deosebită atenție în procesul educației continue, schimbului de experiență se acordă menținerii, dezvoltării și diversificării noilor servicii de bibliotecă.

O mare importanță pentru buna derulare a acestor și a altor feluri de activități o are așezarea structurală a asociațiilor, experiența lor în acest sens ar putea fi cuprinsă doar într-un studiu monografic întins. În mod succint, ar trebui să remarc două aspecte: tendința de a acoperi structural tendințele și obiectivele noi și aceea de a crea un cadru democratic de activitate a acestor structuri, de participare largă și neîngrădită a membrilor comunității bibliotecare.

În calitatea lor de lubrifianți informaționali ai societăților civile din țările lor, aceste asociații și bibliotecile membre au acumulat o experiență notorie. Esența s-ar reduce, poate, la faptul că ele contribuie la promovarea libertății intelectuale și a libertății de expresie, la formarea unei opinii publice corecte și chiar la articularea cadrului de reglementare propice pentru o democrație avansată. E suficient să amintesc aici că ALA, de exemplu, a reușit să declanșeze un act de rezistență a societății civile americane împotriva deciziei prezidentului SUA de filtrare a anumitor informații difuzate prin Internet, acțiunea soldându-se, până la urmă, cu anularea deciziei prezidențiale. Se mai practică diferite alianțe culturale între Asociațiile de bibliotecari și alte instituții ale societății civile.

Acțiunile cu impact asupra întregii populații au luat și ele o turnură care face dovada unei deosebite responsabilități în fața viitorului. Unul din logo-urile ALA-ei sună așa: „Bibliotecile construiesc comunitatea”. Vorbesc de la sine și genericele mai multor acțiuni, programe și proiecte ale acestei asociații, cum ar fi: „Alfabetizarea sec. XXI”, „Libertatea intelectuală”, „Egalitatea accesului la informație”. „Cenzura și libertatea cuvântului”. Și în America, și în Europa occidentală (mai cu seamă în Franța) una din preocupările prioritare ale asociației începe să devină așa-zisul „management al fricii”, constând în principal, în aplicarea biblioterapeuticii și a bibliopsihologiei la combaterea diferitelor fobii generate de spațiul virtual al lecturii, dar și în sprijinirea morală și prin alte mijloace a persoanelor dezavantajate sau intrate în derută din cauza schimbărilor ce se produc în tehnosferă afectând viața socială și generând stări de incertitudine și de teamă în fața zilei de mâine.

ABRM a încercat să tatoneze aceste orientări noi, în special după întrunirea de la Budapesta din mai 1998 a reprezentanților asociațiilor bibliotecare din Europa, la care biroul executiv al asociației a avut șansa să fie invitat și să participe, cu sprijinul financiar al Fundației SOROS Moldova, căreia ar trebui să-i exprimăm, din partea congresului nostru, toată gratitudinea pentru tot ce a făcut până acum și continuă să facă în sprijinul bibliotecilor din republica noastră. Parte din aceste tatonări s-au fructificat în pași concreți, urmărind scopul bransării la experiența internațională, acțiuni care sunt reflectate în raportul de activitate pe anii 1996-2000 care a fost remis filialelor asociației în ajunul congresului. Asociația s-a străduit să-și concretizeze profilul de activitate, excluzând elementele de dublare cu CBU și cu alte organisme, procedând la reșezarea structurii, înființarea unor noi comisii, așa încât să fie cuprinse cele mai importante din orientările noi la care dorim să ne aliniem (comisiile: pentru dezvoltare; pentru protecție socială; pentru educație continuă; pentru etica profesională și libertatea de expresie ș. a.). O seamă de proiecte realizate de asociație - Școala de Biblioteconomie din Moldova, școala formatorilor, topul bibliotecarilor, Concursul național pentru cele mai reușite lucrări în bibliologie, Programul național „Memoria Moldovei”, elaborarea Codului etic al bibliotecarului din Republica Moldova, afilierea la unele reuniuni și mișcări ale societății civile („Salvarea Națională” – asociația „Noi”) – fac dovada evoluării comunității bibliotecare de la noi pe calea asumării unei responsabilități concrete în procesul de schimbare a societății.

Sigur că problemele identitare cu care se confruntă mereu această palmă de pământ, propensiunea noastră spre Vernacular, plus starea de lucruri de la noi, criza economică și sărăcia, inclusiv insuficienta stare materială a asociației nu ne permit deocamdată să râvnim la anvergura asociațiilor din Occident. Și, totuși, trebuie să acționăm, să ne solidarizăm și să cooperăm întru surmontarea situației actuale, ori cel puțin întru a purta împreună suferința, făcând-o să pară mai puțin grea și mai puțin apăsătoare. Mai bine, însă, să încercăm, totuși, să o sfidăm. Să ne gândim împreună cum am putea influența lichidarea inegalității în dezvoltarea bibliotecilor din Chișinău și din celelalte orașe, între spațiile informaționale urban și rural. Printre prioritățile următorilor ani ar trebui să figureze o mai promptă circumscriere a asociației în societatea civilă de la noi, perfecționarea în continuare a structurii ei, reșezarea educației continue, promovarea insistentă a cooperării bibliotecare, în special în problemele de informatizare și modernizare, constituirea unor puter nice filiale județene ale ABRM și în general așezarea în filialele noastre a unei activități sistematice.

Să ne amintim mereu că în procesul democratic de la noi, tânăr și fragil încă, în scaunul acela metaforic, noi, chiar dacă nu suntem un picior întreg, suntem, totuși, o bună bucată din piciorul al treilea, cel al societății civile. Fără de voința și fără de angajarea noastră, piciorul acela, chiar dacă nu va lipsi, va fi totuși mai scurt, iar democrația, fără noi, va șchiopăta. Acesta ne este prilejul de demnitate, de onoare și aceasta ne este povara deloc ușoară, dar în schimb scumpă, pentru că ea ne rostuește pe noi, bibliotecarii, aici și acum; în prezent și în viitor.

(N.R. Textul de față a fost prezentat ca Raport la Congresul al IV-lea al Bibliotecarilor din Republica Moldova, din 6-7 decembrie, 2000 de la Chișinău)

RĂU, ALEXE. Filosofia numărului 175 : 175 de ani de la înființarea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova / Alexe Rău // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2008. – Nr. 1. – P. 3.

Astăzi am ajuns la concluzia că în structura BNRM (Biblioteca Națională a Republicii Moldova) trebuie să existe și un centru de Astrologie. Păcat că tocmai acum Guvernul anunță reducerea treptată a statelor de funcții în instituția noastră. Pentru că o astfel de structură ar însemna de zeci de ori mai mult decât NOT-urile de altădată. NOT pe atunci însemna Otdel Naucinoi Organizații Truda. Ce mai măsurători creau notiștii ăia. Și totuși, aveai mereu senzația că lipsește ceva. Iar ceea ce lipsea cel mai mult în acel sistem era tocmai omul. Acuma e cu totul altă treabă. Asculți dimineața la radio sau la televizor horoscopul zilei, te porți exact cum ți s-a spus acolo și gata, ești om în toată regula. E rău numai că informația astrologică despre fiecare nu e centralizată într-o bază de date care să servească la luarea de decizii manageriale. De exemplu, ai de dat o însărcinare doamnei X. Computerul îți spune că azi ea nu are parametrii necesari pentru o astfel de activitate, dar poate fi induși horoscopici peste o săptămână. Dacă lucrarea nu e urgentă, aștepti o săptămână. E drept, însă, că doamna X citește și ea astrologie, așa că peste o săptămână nu se știe dacă nu se va isca vreun motiv de absență, de exemplu.

Nu, nu așa trebuie să facem. Trebuie să avem într-adevăr o bancă de date horoscopice care să cuprindă toată informația de acest fel despre întreg colectivul instituției, numai că ea trebuie să fie aplicată într-un sistem avansat de management. Cum este, de exemplu, sistemul TQM. În baza acestor date totul se întemeiază pe conștiință (cât timp nu ți-ai pierdut-o). Volumul de lucrări programat pentru un compartiment se distribuie salariaților în corespundere cu datele lor horoscopice. Ce-i drept, fiind disponibil horoscopic pentru o operație, nu ai cunoștințe biblioteconomice, și atunci musai să te școlarizezi câteva zile, cel puțin, dar când știi ce și cum să faci, semnul zodiacal într-un alt decanat...

O! Gata, ne-a venit ideea salvatoare. Sub semnele cerești trebuie să fie așezat întregul sistem de formare, de educație continuă, de organizare și funcționare a instituției bibliotecare etcetera. Și atunci ne vom alege cu următorul tablou. La facultate grupele la fiecare an de studii vor fi împărțite pe zodii: grupul racilor, grupul porcilor... Da, dar rectoratul va trebui să caute profesori compatibili cu aceste grupe, să găsească profesori potriviți pentru porci, pentru... lei (o, ce leoaice s-ar mai plimba prin auditoriu). Pe urmă, vine alt aspect al problemei. Aceeași structurare vor trebui să aibă și bibliotecile! Iar șefii de compartimente vor trebui să se potrivească cu colectivele serviciilor cum profesorii cu grupurile de studenți...

Acesta-i un SWOT ceresc, cosmic, nu ca banalitatea de până acum ce poartă acest nume...

Dar mai sus de instituții?...

Știți ce, hai mai bine să vedem ce cod s-ar ascunde în numărul 175, numărul de ani pe care îi împlinește acum BNRM. Aici există premoniții mai abtite ca-n zodii, dar noi nu vom intra în toate nuanțele. Și așa 1 este întregul, începutul începuturilor, izvorul care, așa cum zicea Noica, e mai mare ca oceanul. El înseamnă unitatea primordială, începutul iubirii. Dar tot el este și simbolul singuraticului care trebuie să-și croiască singur drum în viață, și care seamănă cu această cifră dacă are tărie de caracter. Nu a trecut oare biblioteca noastră prin toate aceste vămi?

Dar ce înseamnă 7-le?

Cifra 7 înseamnă încheierea unei activități. Și oare nu am încheiat noi primenirea blocului nr. 2, și acum sfârșim SIBIMOLUL și alte lucruri pe care ni le-am plănuțit? 7-le semnifică că cineva dorește să-și stăpânească mai bine lucrurile, activitatea, și asta e ceea ce facem noi în acest an.

Cifra 5 înseamnă unirea a două jumătăți, a yini-ului și yangului, a celor două începuturi născătoare și prelungitoare de viață. Bărbatul este simbolul puterii, femeia – pământul și toleranța. În situația actuală din Moldova, noi am fost și sub una și sub alta. Dar poate mai mult sub prima. Dacă visează cineva cifra 5, înseamnă că norocul nu e departe. Hai s-o visăm împreună ca să ne mântuim cât mai curând și noi și instituția pe care o slujim și din care ne câștigăm pâinea noastră cea de toate zilele.

Dacă te-ai uita și din altă parte la acest număr, ai vedea semnul Domnului creator 1, cei doisprezece apostoli (7 + 5), zilele creației (în ziua a șaptea Dumnezeu s-a odihnit și ne poruncește și nouă să procedăm la fel). E drept că în suma lor, numerele 175 dau treisprezece. Însă numărul 13 zic unii că e norocos, iar de nu-i așa, să facem ce ne arată numărul cinci și 12 și vom izbândi. Iar a izbândi în situația actuală înseamnă a salvarda.

Iată că am citit în ceruri și în numere ca în cărțile din biblioteca noastră. Un fel de citire ne-a arătat o față, cealaltă, alta. S-o alegem pe cea dreaptă. Să vă, să ne ajute Dumnezeu în această necutenă trudă spirituală

întru binele acestei unice Biblioteci păstrătoare de memorie națională pe care trebuie s-o transmitem urmașilor. Adresăm cele mai vibrânde cuvinte de urare, de sănătate și de pomenire lungă în cărți tuturor slujitorilor acestei minunate instituții, acestei păstrătoare de comori la cea de a 175-a aniversare a sa.

RĂU, ALEXE. Rostul paradigmatic al Facultății în viața și în cariera bibliotecarului* / Alexe Rău // *Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării*. – 2001. – Nr. 6. – P. 173-174.

De fapt, înainte să mă înfățișez Dumilor-voastră, la această ședință jubiliară, pentru a îndrăzni să împart cu voi o parte din gândurile, din deslușirile ce mi s-au arătat în oglinda temei generice cu care am fost anunțat, mă gândeam dacă nu e mai potrivit să vorbesc despre un rol ființial al Facultății. Asta pentru că cea mai cunoscută arătare a Ființei, acel Arheus al lui Eminescu, încorporează, după cum veți vedea ceva mai încolo, aproape toate imaginile, semnele și sensurile pe care le voi evoca și invoca în această comunicare. Dar s-o începem, totuși, cu deslușirea noțiunilor-cheie cuprinse în titlu. Cuvântul „rost” l-am ales că este nespus de încăpător, e ca o casă, iar în cele ce urmează va fi vorba, la locul potrivit, și despre un fel de casă. Rost, așadar, se pretează temei noastre pentru că strânge laolaltă înțelesurile de plan, tâlc, menire, atribuție, sarcină, toate acestea având oricum legătură cu formarea, dar mai ales pentru că el mai are și sensul de „mod de a-ți rânduia viața”. „Paradigma”, la rîndul ei, ține de neamul „Facultății” pentru că desemnează tâlcurile de „exemplu”, „pildă”, „învățătură”, dar, în același timp, prin înțelesul ei de „tablou al componentelor unui tot luat ca model”, formează un cuplu unitar cu „Rost” (în cel de-al doilea înțeles al acestuia), iar împreună par să dea naștere unei conotații ce se ridică deasupra la amândouă și se apropie de înălțimea ființei.

De la ființă, deslușirile mele noționale au mers direct către Alma mater. Cum au arătat Eliade și Culianu în al lor „Dicționar al religiilor” apariția denumirii Alma mater ține de consecințele cuceririi în 1085 a Toledo-ului, eveniment după care începe o nouă perioadă în evoluția creștinismului. Această nouă perioadă a fost marcată și de o devoțiune specială adresată Fecioarei, Mamei lui Dumnezeu, aceasta devenind, într-un fel și într-o accepțiune anume „egala persoanelor treimice, adevărata regina coeli, stea mântuitoare care mijlocește în folosul oamenilor” (Eliade/Culeanu, p. 107). Simbolul acestei spiritualități noi devin Catedralele consacrate Doamnei Noastre. Înăuntrul acestor catedrale funcționau școli care puțin câte puțin se transformă în unități autonome și care se numesc Alma mater (Alma parens), acest supranume ce trimite la mama spirituală, mama hrănitore, dăinuind până astăzi.

Rostul lui Alma Mater reieșea din paradigma funcțională a societății de atunci. Mircea Eliade a dedus că la epoca la care ne referim, o societate, un stat dacă vreți, avea trei funcții de bază.

1. munca
2. educația
3. războiul

Nici prima, nici cea de a treia funcție nu puteau fi îndeplinite fără de o educație corespunzătoare, iar educatoarea societății era pe atunci, cum se apucase încă din neolitic, femeia. Mama, aceasta producându-se în ipostază de hrănitore în dublu sens: în cel alimentar și în cel spiritual.

Așadar, Facultatea ține de principiul matern al lumii, ea este hrănitoreea spirituală, venind în acest sens, în sprijinul Mamei, formând cu aceasta un tot întreg, organic. Altminteri spus, ea este ce-a de-a doua mamă a noastră.**

Vorbeam la început de rolul paradigmatic al Facultății. Se cere menționat aici faptul, recunoscut ca un fel de principiu axiomatic în ultimele decenii, că poate să-ți confere, să-ți formeze o paradigmă doar ceea ce (acela ce) conține imanent o paradigmă, sau se întemeiază pe o paradigmă. Mai mult ca atât, de potrivirea acestei paradigme imanente cu obiectul formării și cu sfera în care obiectul formării va activa apoi ca subiect (aici noțiunea de sferă trebuie receptată ca o suită de sfere concentrice: tehnosfera, sociosfera, profesiosfera, microsfera în care e cuprins locul de muncă) depinde în mod obvios și crucial destinul celui format.

În modernitate, paradigma formării și afirmării se întemeiază și se mai întemeiază în multe locuri pe nimenul nietzschean-freudist. Parametrii principali ai unui atare sistem formativ sunt efortul, disciplina, raționalismul (în sensul prolegomenelor cantiene și al postulatelor carteziene). Deficiențele lui au fost scoase de mult pe tapet, pregătindu-se astfel tranziția la o nouă paradigmă. Care ar fi, în mare, aceste deficiențe? S-a

constatat, de exemplu, că reducerea subconștientului la libidoul freudian l-a transformat pe acesta dintâi într-un sumum de fobii. Mai mult, freudismul a dus la blocarea căilor de acces la Ființă. De aici, probabil, acea tendință, reușită și realizată în mare parte, a postmodernismului de a abandona metafizica, de a renunța la căutarea absolutului, limitându-se la aspectele epidermice ale realului, la ludic și hedonism.

În prezent, așa cum arată tratatele publicate nu demult al lui Jean Francois Liotard și al lui Gianni Vattimo, se produce tranziția către abordarea ființială a paradigmei formative. Pare să fie un paradox acesta știindu-se una din aserțiunile programatice ale postmodernismului despre inexistența ființei precum și linia luată de el în ceea ce privește învățământul, spre formare de competențe, iar nu de caractere, de actori buni pentru rolurile dintr-o firmă sau alta, iar nu de personalități. Dar să nu uităm că postmodernismul este el însuși un conglomerat de paradoxii.

Calea spre abordarea ființială a paradigmei formative a fost pregătită de filozofi. E substanțială, în acest sens, contribuția lui Spenser, teoreticianul ritmurilor universului, a lui Bergson, cel care a fundamentat teoria intuiției, dar cel mai contributiv pare să fie totuși Martin Heidegger. În monumentalul-i tratat despre ființă și timp ca și în acela despre originea operei de artă, filozoful german demonstrează definitiv, ireversibil și magistral nu doar că abordarea ființială a lucrurilor este singura soluție pentru moment, dar că și ființa umană locuiește în limbă, în cuvinte. Descoperirea aceasta a casei ființiale, care, prin extensio, poate fi utilizată și atunci când este vorba despre ființa națională, a fost ca un balsam pentru națiunile asuprite de regimurile totalitare, mai cu seamă de cel sovietic.

Pe urmele lui Heidegger, românul Constantin Noica abordează sentimentul românesc al ființei, publicând o monografie omonimă ce nu-și va pierde utilitatea și actualitatea. Niște gânduri noi ciene sunt deosebit de revelatoare în contextul abordat aici. A fi într-o ființă, zice filozoful român, înseamnă a fi într-o ceva (un gând, un proiect, un înțeles de viață, o lege, o aspirație, un vis de a deveni ceva). Gândindu-te la acest ceva, primești cuvântul ce-l desemnează în ființa ta, „Ființa e ceea ce te învăluie, ceva care e mai puternic și mai vast decât tine. Acest ceva învăluitor îți dă identitatea. Învăluitorul care-ți dă identitatea n-are nici el identitate ci și-o capătă odată cu a ta”.

Totuși, cum am putea să ne reprezentăm ființa, casa ființei și câmpul ființei? În opinia lui Noica, cea mai reușită reprezentare a ființei o constituie Coloana fără sfârșit a lui Constantin Brâncuși. Ființa nu este ceva dat dinainte, o dată pentru totdeauna. Ea este în devenire. Construcția Casei ființei are în centru un Axis (coloană) care e mai înalt sau mai scund în funcție de numărul blocurilor (monadelor) ce se clădesc în coloană. Monadele ce alcătuiesc Axisul ființial sunt modelele ce le însușim prin formare și instruire (modele deontologice, gnoseologice, conceptuale, de orientare în timp și spațiu, de gândire, civilizatoare etc). Monadele sunt alcătuite, în morfologia lor, nu din cristale și pori, desigur, ci din cuvinte (categorii, noțiuni, definiții). Adăugându-se monade (pietre) în coloană (axis), crește axa și se mărește suprafața câmpului ființei. Acesta din urmă poate fi reprezentat ca având forma flăcării de lumânare, sau a frunzei de rozacee, axis-ul ființei fiind ca un pețiol al acestei frunze. Orice cuvânt nou intră ca parte componentă în câmpul ființei și „lucrează pentru noi”. Mai multe cuvinte noi aleg dintre ele categoriile, noțiunile, alcătuiesc din acestea o monadă nouă care se adaugă în vârful Axis-ului.

Cum se construiește Casa Ființei, Axisul și câmpul ei? Odată ce materialul prim de construcție sunt cuvintele, este clar că ziditoarele principale sunt cele două mame ale noastre, mama naturală și Facultatea (școala) de la care însușim atât cuvintele monadale cele mai esențiale, cât și cuvintele câmpului.

Tot aceste două mame trebuie să ne învețe cum să avem acces la câmpul ființei atunci când avem nevoie de anumite cunoștințe. Problema aceasta este cu atât mai importantă, cu cât, după unele teorii și descoperiri recente, memorizarea, în sensul cunoscut și practicat de noi, este ineficientă. Mai mult, memorizarea nu o face creierul cerebral, cum credem noi, ci creierul mentalului inconștient, numit plex solar și situat în zona abdomenului (oare nu din cunoașterea acestui secret s-a iscat acel stil al sculpturilor orientale, în care atenția principală se acordă acestei părți a corpului?). Creierul cerebral, asta a remarcat-o și Bergson, are o altă funcție, aceea de accesare și procesare. Prin urmare, problema memorizării, a slabei țineri de minte etc. pare să fie una improprie. Or, fiecui cuvânt cu care am intrat în contact, rămâne în câmpul ființei noastre pentru totdeauna. Problema e cum să găsești căi de acces la câmpul ființei și tocmai cultivarea unor astfel de tehnici și deprinderi ar trebui să constituie pivotul paradigmei formative și în familie, și la școală (facultate). De aceasta depinde dacă noi vom deveni numai într-o devenire, într-o statistică, sau vom deveni într-o ființă, ne vom afirma în câmpurile performanțelor și ale creativității. Altfel spus, aceste două mame ale noastre pecetluiesc, programează viața, destinul nostru, iar acesta e mai puternic decât noi și e mai presus decât noi. (Deși, în acest sens, grecii antici aveau un dicton mult mai volitiv: „Soarta omului e caracterul său...”).

În contextul acestor date noi, într-un șir de universități din lume a demarat procesul de schimbare a

paradigmei formative a Facultății, proces care, în linii generale, cuprinde:

1. Diversificarea și aprofundarea monadelor ce se clădesc în axis-ul ființei în paralel cu asigurarea unei coeziuni, a unei înlănțuirii monadale;

2. Mutarea accentului de pe înmagazinarea (memorizarea) informației pe gândire și cunoaștere. Tonul îl dau, în acest sens, redevabilii profesori universitari și savanți Emerson, Hudson, Esdaille, Murphi. Ultimul este autor a numeroase monografii și broșuri de popularizare, unele traduse și în română, din care atrag atenția două postulate mai importante:

a. „Ființa este tema gândirii”;

b. „Nimic nu este fixat sau prestabilit în mod definitiv dinainte. Atitudinea mentală, adică modul în care gândim sau simțim realitatea determină viitorul nostru”.

3. Limitarea raționalului în favoarea metodelor intuitive. Însușirea unor teorii și tehnici de accesare la câmpul ființei, la mentalul universal, la subconștient. Sunt în vogă tehnica vizualizării, metoda imaginii mentale, tehnica Baudouin ș.a.

4. Axarea deontologiei pe cultivarea a ceea ce Noica definea ca tărie de ființare, devenirea într-o ființă impunând iminent un salt, o rupere de (din) statistică.

În concluzie la cele expuse până aici, se cer menționate următoarele:

1. Facultatea, această a doua mamă, ne prestabilește vastitatea sau îngustimea câmpului ființei noastre și prin asta ne prestabilește viitorul, destinul;

2. În anii studenției se încheie, în linii mari, construcția locuinței ființei noastre. Iar o casă, precum se știe, este pe toată viața și este fața omului;

3. Modelele, învățăturile primite la facultate prefigurează întreaga deontologie a bibliotecarului și, în consecință, imaginea domeniului, prezentă și viitoare.

4. Legătura noastră cu facultatea, cu cea de a doua mamă, este aproape placentară, împotriva sau indiferent de voința noastră, așa încât atitudinea noastră față de ea nu are cum fi alta decât ca aceea față de destin.

5. Sentimentul românesc al ființei, în raport cu cel occidental, așa cum subliniază C. Noica, înlocuiește gravitatea cu libertatea. El presupune pluralismul de posibilități de devenire într-o ființă. În acest sens, stabilirea unor sarcini și indicatori de performanță rigizi și uniformi contravine specificului românesc al ființei și ar putea să conducă la rezultate inferioare, altele decât eficiența scontată.

* Din comunicarea rostită în octombrie 2000 la conferința jubiliară de la USM, consacrată celei de-a 40-a aniversări a Facultății de Bibliologie.

** A se avea în vedere creditul acordat facultății în momentul special, jubiliar al rostirii comunicării mele. În esență cea de a doua mamă spirituală a noastră facultatea o formează dimpreună cu instituția de învățământ mediu general pe care am absolvit-o.

РЭУ, А.А. Письменность как путь познания человеческого бытия (библиософия). Введение в библиософию // Вестник Библиотечной Ассамблеи Евразии. – 2007. – № 2. – С. 66-72.

Письменность рассматривается больше всего в аспекте графического, условного представления как записанная звуковая форма слова. Иными словами, она изучена более всего с точки зрения технического аспекта (в платоновском смысле слова).

Но, в принципе, она представляет собой феномен, который содержит важные свидетельства, касающиеся человеческого бытия. Это «след», оставленный разумом, благодаря которому он может быть «прочитан» и познан.

Начиная с идеи Хайдеггера, согласно которой логическое познание существования является вовсе не единственным и вовсе не самым эффективным, автор предлагает философский подход к письменности (идеалистический), трактуя ее как источник и выражение сознания (опираясь на кантовскую концепцию апперцепции, на доказательства Фрейда, из которых сознание предстает перед нами как «психическое письмо», и на комментарии Деррида по поводу этих доказательств).

Для того чтобы полностью прояснить этот аспект, сделаем поправку к истории письменности и приведем доказательства тому, что формы письменности содержат и геометрические знаки из палеолита, которые рассматриваются в свете геометрии Платона и концепции чистой интуиции Канта.

Главная идея состоит в том, что письменность во всех ее исторических формах представляет собой (как кардиограмма) дасейнограмму. Каждый отрезок дасейнограммы (каждая форма письменности) отражает этапы эволюции сознания (с выхода из божественной интуиции произошло постепенное пробуждение сознания, через переход от чистой интуиции и доходя до сознания сознания). Каждый этап в развитии сознания соответствует определенной форме письменности. Более того, эти формы письменности не только отражают сознание, но и производят его.

Затем в поле письма выделяется зеркальный эффект, который производит субстанцию этноса письма и Бытия, оставляя «следы», по которым можно узнать онтологическую эволюцию идей времени и пространства, который отражает и производит единство и разнообразие человеческого существования. Зеркальный эффект привел к поляризации Дасейна. Две его сферы – Восточная (идеографическая письменность и чтение – интерпретация) и Западная (алфавитная письменность и линейное чтение) – выражающиеся посредством письма и производимые им, определяют также полярные частности того, в чем состоит связь между материей и духом.

Эволюция форм письменности характеризует эволюцию отражения в сознании Вселенной. Дасейнограмма содержит в себе информацию о структуре и форме Мира. Квазисферическая форма Вселенной, полученная Эйнштейном путем математических вычислений, может быть получена и путем анализа эволюции форм письменности и графических знаков, скопированных человеком с природы.

Методы исследования, к которым прибегает автор, известны в философии, он специально предпочитает комбинацию философского отражения с философской интерпретацией данных науки, давая, может быть, больше свободы интуитивным методам (особенно моделированию).

ПИСЬМО КАК ИСТОЧНИК И ВЫРАЖЕНИЕ СОЗНАНИЯ (ИЛИ ОНТОЛОГИЯ ПИСЬМЕННОСТИ)

О происхождении письма

Делается краткий обзор идей и выводов, касающихся этого аспекта, идей, которые были распространены в прошлом и циркулируют до настоящего времени.

Онтология письма Платона

Предпосылки возникновения письма посредством обращения к аналогам опыта. Придерживаясь категории необходимости, можно считать, что письмо имело в качестве предпосылки забвение и смерть (выводы Ницше, Кьеркегора, Юнга, Капицы, Руссо).

Проблемы примата письма или речи

Краткое изложение мнений, существующих до настоящего времени по этому вопросу, в которых доминируют утверждения, что речь опередила письмо. После чего приводятся доказательства, из которых следует, что речь представляет собой более позднее «приобретение».

Доказательства первичности письма по отношению к речи:

- метафизическое доказательство (Кант, Бергсон, Патапьевич и др.);
- эпистомологическое и антропологическое доказательства (Капица, Лупашку, Леви-Строс, Гранет, Хейзинга, Вартик и др.);
- логико-лингвистическое доказательство (Хейзинга, Капица и др.);
- аналитическое доказательство (Деррида);
- библиотковедческое доказательство (Флокон, Нгуен-Хин и др.).

Письмо как источник и выражение сознания

Кантовская «апперцепция» и возникновение графических знаков.

«Внешний» характер сознания (Фрейд) и письмо как подтверждение человеческого существования, как выражение сознания (Лупашку).

Письменность как разоблачающий знак, который порождает переход к высшей форме сознания – Вере (Старый Тестament, Боргес, Патапьевич, Кьеркегор, Платон).

Письменность как генератор исторического сознания (Мирча Елиади).

Письменность как выражение и генератор сознания этноса (Алан Уотс).

ПИСЬМЕННОСТЬ – ПУТЬ ПОЗНАНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО БЫТИЯ (ДАСЕЙНА)

Письменность как дасейнограмма

Подобно кардиограмме, письменность графически отражает эволюцию сознания, образы человеческого существования и взгляд на Мир Бытия.

Каждая историческая форма письменности отражает определенный период в эволюции сознания.

Геометрическая письменность отражает образ, когда человек был погружен в святость и находился под божественной интуицией. В этот период графические знаки были прямым проявлением информации о внешнем мире, который кодировался в мозге в форме линий и геометрических фигур (Лупашку) и содержал неосознанные данные о природе и структуре Вселенной.

Платон и Кант о значении геометрических фигур и обращение к их выводам о различии значения геометрической письменности. Н.Денсушиану о геометрической письменности.

Одновременно с исчезновением сокральности происходит постепенное пробуждение сознания, а в первой фазе пробуждения «органом мысли» человека была рука, а источником его познания было осязание (Бергсон). Посредством этого понимания реальности и посредством игры (Хейзинга) возникает синтетическое письмо и пиктограмма. Это был период, в котором человек постепенно переходил от чистой интуиции, которая развивалась в период перехода от божественной интуиции к рационализму, от неосознанности – к осознанию. Этот период отражает разнообразие (природное и этническое) Места Бытия (в хайдеггерском смысле).

Далее следует аналитическая письменность, это отрезок дасейнограммы, который отражает полное установление осознания себя и особенно осознание этноса. Интуитивная письменность все больше уступает место рациональной письменности, а письменная игра все больше уступает место репрезентативному практицизму.

Проявление фонетической письменности (алфавита) отражает, в первую очередь, абстрактность мышления и знания и начало технологизации человеческого общества, и все более зримо отмечает поляризацию между восточной и западной цивилизациями.

Письменность как выражение и причина поляризации существования Дасейна

Фрейд о структуре психического аппарата, который является как бы «пишущим механизмом». Влияние письменности на менталитет и концепции о Мире и о жизни.

Письменность как эффект и причина поляризации Востока – Запада.

Алфавит как продукт и «цивилизации уха», иллюзии и материализма. Иллюзия алфавита и диалектика массы-элиты в существовании Запада. Опасности существования алфавитной иллюзии (Сократ, Платон, Патапьевич, Вартик).

Восточная письменность как следствие и причина «цивилизации глаза», духовного реализма. Гегель о восточной письменности.

Западная письменность (алфавит), рассмотренная с точки зрения кантовских выводов, представляет собой знание (рассуждение), направленное вниз, она ограничивает поле деятельности воображения и втискивает нас в «арматуру концепции» (Бюффе), она представляет собой продукт и генератор технического сознания и материалистических концепций.

Восточная письменность представляет собой знание (рассуждение), направленное вверх, интерпретация ее предполагает большую свободу воображения, по Канту, представляет собой

главный генератор (и актер) «приключения» духа. Восточная исьменность представляет собой отражение и источник преобладающей духовности. Отражение в письменности универсальной, а не только земной, полярности.

Письменность как отражение Порядка, Времени и Пространства

Дасейнограмма представляет собой знак отражения в сознании формы и динамики Вселенной, а также пространственно-временной системы Места Бытия.

Мирча Вулканеску о метафизике зеркала. Эффект вогнутых зеркал («глобус из огорода», «огонь Архимеда»). Утверждения большинства историков письменности об изменении, через века, пространственной позиции (на материальной основе) графических знаков, конфигурация которых была скопирована с природы (специально по траекториям и воображению, сделанным небесными телами). Эти изменения графических знаков, происходившие на протяжении истории, свидетельствуют о том, что именно бытие зарегистрировало в своем сознании, как бы находясь между вогнутых зеркал.

Сегодня есть много доказательств того, что формы письменности отражают этапы эволюции во времени и пространстве Бытия. («Грамматология» Ж. Деррида и в других произведениях).

Письменность как выражение состояния забвения Дасейна

Результаты современных антропологических исследований. Сложность человеческого мозга не развивалась, она дана богом (Капица). Человек постоянно искал адекватные средства выражения сложности мозга. Как следствие, эта сложность была как бы «отброшена» вперед, во времени. Открыв свои технологии и формы проявления сознания, человек, в сущности, не продвигается вперед, а наоборот – назад, к открытию скрытых значений в природе еще в генезисе. Платон «Мы направлены лицом к прошлому».

Умберто Эко об этом «возвращающемся» ориентировании письменности.

Хайдеггер о состоянии забвения Дасейна (чистого факта Бытия, открытого Творцу).

Письменность как выражение состояния забвения Дасейна. Возвращение к геометрии и цифрам как онтологическое тому доказательство. Два современных убедительных аспекта:

– в начале письмо состояло из линий и фигур (как была закодирована информация в мозге); в наши дни компьютеризация дошла до HTML, которая имеет удивительное сходство с геометрическим письмом (даже представляет собой его утверждение);

– первоначально главным средством сохранения и передачи информации было число (которое тоже касается письменности); в наши дни, главным средством (методом) сохранения и компьютерной передачи информации является оцифровывание.

Теперь как будто закрылся в эволюции Дасейна большой цикл, который отражается и в письменности.

ВЫВОДЫ

Письменность как онтологический код Бытия.

Отражение: от внутренних и внешних систем человека (Лупашку), к письменности как возвышенному отражению сознания и Вселенной.

Главенство письма над речью.

Письменность как причина и следствие этнического менталитета.

Письмо приоритетно по отношению к речи и включает ее.

Письменность и современные проблемы бытия.

ДОПОЛНЕНИЕ

Зеркальный эффект как онтологический принцип.

Взгляд на возникновение и существование Вселенной, основанный на исследовании и осознании эффектов отражения в природе, в библиотековедении, в письменности. Письменность представляет собой след духа, оставленного во Вселенной. Его раскодирование приближает нас к тому всемирному духу, который интуитивно имел в виду Гегель. Не является ли письменность тем следом, который оставляет Бог через нас Вселенной, чтобы дать нам какие-то знаки для ориентации в макро- и микрокосмосе, в построении мира и нас самих?

ПРЕДЛАГАЕМАЯ ПРОГРАММА СПЕЦИАЛЬНОГО КУРСА ПО БИБЛИОСОФИИ

Тема 1. Введение в курс

Специфика и предмет философии. Ее отличие от других наук: философия — это взгляд на мир изнутри человека и она субъективна. Философия как **онтологическая** дисциплина и наука как **онтический** предмет (по Хайдеггеру).

Библиософия как подход к рассмотрению с духовной точки зрения проблем, связанных с изучением книги, чтения и библиотеки.

Структура предмета библиософии:

1. Введение в курс.
2. Философы мира о книге, чтении, библиотеке. Историко-философский экскурс.
3. Философия письма.
4. Онтология книги и библиотеки.
5. Философия библиотековедения. Понятие «техника» (по Хайдеггеру) и ее проявление в организации библиотековедения.
6. Философия чтения.
7. Философские аспекты библиопсихологии и библиоархитектуры.
8. Философские проблемы книги и библиотеки в эпоху глобализации. Библиофутурология.
9. Самопознание и создание на его основе индивидуального библиософского стиля.

Тема 2. Философы мира о книге, чтении, библиотеке

Античные философы: Конфуций, Лао-Цзы, Платон, Гесиод, Аристотель, Марк Аврелий и др.

Философы Средневековья: Дионисий Ареопагит, Аврелий Августин, Боэций, Фома Аквинский, Абельяр.

Философы эпохи Возрождения: Бруно, Алигьери, Пико делла Мирандола, Кузанский, Леонардо да Винчи, Кеплер.

Современные философы: Ф. Бэкон, Р. Декарт, Д. Гуме, Д. Беркли, Т. Гоббес, Вольтер, Монтескье, Руссо, Гельвеций.

Классики немецкой философии: Кант, Гегель, Шеллинг.

Философы конца XIX—XX вв.: Шопенгауэр, Ницше, Гуссерль, Бергсон, Хайдеггер, Кьеркегор, Деррида, Гартман, Поппер.

Румынские мыслители: Д. Кантемир, М. Костин, Г. Асаки, В. Конта, Т. Майореску, М. Еминеску, Рэдулеску-Мотру, Л. Блага, К. Нойка, М. Ечиади, Б.П. Хаждеу.

Практикум: Комментирование курсантами некоторых определений и изречений философов о книге и библиотеке.

Тема 3. Философия письменности

Письмо как источник и проявление сознания. Происхождение письменности. Предпосылки возникновения письменности (Платон, Руссо, Юнг, Капица).

Проблемы примата письма или речи. Аргументы, приведенные философами в пользу примата речи (античные, средневековые и современные философы). Аргументы, приведенные в современный период в пользу примата письма: — метафизический аргумент (Кант, Бергсон, Патапьевичь);

- эпистемологические и антропологические аргументы (Капица, Леви-Строс, Хейзинга);
- логико-лингвистический аргумент (Хейзинга, Капица);
- аналитический аргумент (Деррида);
- библиотковедческий аргумент (Флокон, Нгуен Хин).

Письменность – путь познания Бытия (Дасейна). Письменность как дасейнограмма. Письменность как выражение и причина поляризации Бытия. Восточная письменность и западная письменность.

Письменность как отражение порядка во времени и в пространстве.

Эффект отражения. М. Вулкэнеску и его введение.

Письменность как состояние забвения Дасейна / отхода, отказа от Бытия, брасания Бытия/.

Практикум: Упражнения в написании букв по знакам природы и жестам. Перипатетические диалоги. Диалоговая интерпретация платоновского Федра.

Тема 4. Онтология книги и библиотеки

Обзор теорий о происхождении книги и библиотеки.

- Относительная версия о компенсировании несовершенства человеческой памяти.
- Версия о государственном детерминизме.
- Относительная версия о забвении и смерти.
- Антагонизм концепций устной книги и написанной книги.
- Использование диалектического метода в приведении выводов о происхождении книги и чтения. Применение аналогий опыта Канта.
- Онтологическая, онтическая и библиософская типологии.

Практикум: Привить курсантам навыки применения аналогов опыта в различных теоретико-практических ситуациях менеджерской и исследовательской деятельности. Перипатетические диалоги.

Ф. Гегель

М. Хайдеггер

Э. Кант

Тема 5. Философия библиотековедения

Отражение философских категорий в концепции библиотеки и в библиотечном учреждении:

- Библиотека – воплощение Порядка.
- Категории времени и пространства в библиотековедении.

Концепция «техники» в философии (М. Хайдеггер) и ее проявление в библиотековедении. Аспекты техники как способ обнаружения скрытого (каталоги, картотеки, базы данных, аналитическая роспись).

Философские подходы к библиотековедению как к предмету (технократическое ориентирование, социальное ориентирование, идеологическое ориентирование, сотериологическое ориентирование).

Европейское и заокеанское видения библиотеки как явления культуры.

Онтологическая типология библиотек:

- прототип лабиринта;
- прототип парадиза;
- прототип башни;
- прототип Порядка;
- прототип коллективной памяти;
- прототип узла (сфокусированного места), центр коммуникации.

Дебаты: Обсуждение (а при необходимости — чтение фрагментов) работы Боргеса «Библиотека Бабея».

Тема 6. Философия чтения

Взгляды на концепцию чтения на протяжении истории:

- Мир как книга. Смешивание понятия «существовать» с понятием «читать».
- Чтение следов (Фрейд, Деррида). Следы, оставленные телом, и следы, оставленные духом (умом). Письмо, текст как след духа.
- Две категории чтения в мире: исполнительское чтение (на Востоке) и чтение линейное (на Западе). Различия между ними и их влияние на Бытие и духовность.

Основные философские подходы к чтению:

- техника (Платон);
- чтение как воспоминание (Бергсон);
- чтение как напоминание (Кьеркегор);
- чтение как подражание (Валери, Пруст).

Онтические типы чтения:

- визуальное;
- слуховое;
- осязаемое;
- обоняемое;
- духовное чтение. Монастырское чтение.

Чтение и проблемы счастья (Боргес).

Теоретический подход к чтению: психоаналитический (Фрейд), психологическо-спиритический (Берри), текстологический (Корня).

Чтение в условиях информационного общества,

Гартман и Шэннон о пределах человеческого восприятия. Чтение как мультимедийное восприятие.

Аспекты электронного чтения, жизненные и онтологические проблемы (У. Эко).

«Круглый стол»: Опыты, наблюдения, задачи и предложения по поводу чтения детей и молодежи в Интернете.

А. Бергсон

С. Кьеркегор

Ф. Ницше

Тема 7. Философские аспекты библиотековедения и библиоархитектуры

Античный взгляд на библиотеку как Аптеку для души Причины (предпосылки) возникновения этого концептуального аспекта: страх смерти и страх богов (Лукреций), страх одиночества (Марк Аврелий). Помощь, оказываемая чтением, по мнению античных философов: обратимое время и расплывчатое пространство чтения, лекарство для избавления от забот (Платон), чтение как цель (Аристотель), чтение как игра (Хейзинга).

Воздействие пространства и окружающей среды на чтение. Закон контраста принятия и восприятия, сформулированный Кьеркегором.

Современные страхи и предпосылки появления библиопсихологии:

— Психологические страхи чтения. Страх ограничений. Комплексы неполноценности. Методы библиопсихологического подхода (лечения).

— Развитие библиопсихологии от античных времен до Рубакина и до наших дней.

— Социальные страхи и роль библиотек в поддержании веры в жизнь.

Библиоархитектура как фактор библиопсихологического влияния:

— Первоочередные концепции. Дом как символ Сознания. Дом и жертва. Дом и мировой порядок. Античные концепции здания для библиотек.

— Витрувию об антропоморфизме архитектуры. Человеческое существо как модель и как соотношение пропорций, эталон для архитектуры. Действие антропоморфических аспектов архитектуры на человеческую психику

— Закон о контрасте восприятия Кьеркегора и его применение в библиоархитектуре.

— Эволюция мировой библиоархитектуры. Метафоры, архетипы, современные тенденции. Экологические аспекты библиоархитектуры. Соотношение факторов психологического влияния библиоархитектуры: близкое и далекое, приближенное и отдаленное.

— Модели библиоархитектуры с точки зрения философского и библиопсихологического аспектов: Александрия, Париж, Рига, Квебек, Копенгаген, Варшава (центральная университетская библиотека) и др.

Практикум: Разработка модели оборудования читального зала в зависимости от вида чтения, практикуемого в нем.

Тема 8. Философские проблемы книги, библиотеки, чтения в эпоху глобализации. Библиофутурология. Постмодернизм в библиотековедении

Постмодернизм в культуре. Концепция глобального села и последствия ее воплощения. Постмодернистская библиотека (параметры, функции, перспективы).

Три подхода к рассмотрению (и предсказания) смысла и будущего книги, чтения, библиотеки:

— М. Лухан: Исчезновение книг и библиотек.

— У. Эко. От Интернета к Гутенбергу.

— Х. Р. Патапьевич. Критический синтез.

А. Рэу о старой / новой библиотеке в условиях старой / новой глобализации.

Библиофутурология как продукт информационной эры: онтология, методология, тенденции.

«Круглый стол»: Дискуссия на основе прочитанных публикаций, а также опыта, накопленного слушателями, о проблемах книги, чтения, библиотеки в современной Молдове, в философском и библиософском освещении.

Тема 9. Самопознание и создание на его основе индивидуального библиософского стиля

Проектирование сократовского постулата «Познай самого себя» в мире чтения. Методы познания пределов и личных способностей читателя и адаптация к ним акта чтения. Габриэль Лучиану об искусстве выбора книг для чтения. Лидеры чтения.

Сосредоточенность и сконцентрированность — главные условия акта чтения. Секреты обеспечения необходимых физических и психологических условий для творческого чтения. Проблемы чтения.

Гастрономический фактор и среда (место) чтения. Церковные рецепты.

Читательский профиль Ницше: необходимый субъективизм, знание пределов, чтобы мог их преодолеть, чтение как непрерывное усилие, как акт выживания.

Формирующее чтение. Личная система чтения, разработанная на основе самопознания. Чтение как условие проявления личности.

Анализ профиля и случая Патапьевича.

Практикум: Комментирование курсантами отдельных афоризмов о чтении, принадлежащих великим писателям, философам, ученым.

**Тема 10. Разработка библиософской
индивидуальной концепции
а основе самопознания**

Формой реализации данной темы будет симпозиум («философское кафе»). Каждый курсант коротко представит личные библиософские концепции (индивидуальные принципы, исходящие из индивидуальных пределов, из личных склонностей, личных правил, касающихся места чтения, внутренних представлений, питания, читательских карт, системы чтения по выбору и т. д.).

Необходимо, чтобы выступления происходили в свободном изложении, без зачитывания текста. Подготовленные курсантами тексты выступлений могут быть собраны и изданы в коллективном сборнике.

CRONICA RECONSTRUCȚIEI

CORGHENCI, LUDMILA. **Activitatea științifică a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova : starea actuală, perspective** / Ludmila Corghenci // *Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării*. – 1992. – Nr. 1-2. – P. 20-21.

Activității științifice a Bibliotecii Naționale îi sunt caracteristice următoarele direcții:

- analiza și sinteza biblioteconomiei din republică;
- studierea problemelor istoriei activității de bibliotecă, terminologiei în domeniul biblioteconomiei, bibliografologiei și bibliologiei române;
- sociologia bibliotecară;
- investigații cu caracter republican și intern;
- organizarea sesiunilor de comunicări și referate, lecturilor bibliotecare.

Astfel, sub egida Bibliotecii Naționale, în colaborare cu Catedra de Bibliografie a Universității de Stat din Moldova, a fost făcută o primă încercare de valorificare a terminologiei în domeniul bibliologiei (biblioteconomiei, bibliografiei). Este vorba de un dicționar rus-român, autor I. Madan, ce va fi reeditat cu anumite revederi, schimbări. În acest context e cazul să menționăm și cercetarea sociologică privind lectura și solicitarea de către cititori a literaturii în limba oficială de stat și în limbile reprezentanților altor popoare ce locuiesc pe teritoriul Moldovei. În prezent, sondajul se află la stadiul de strângere a datelor necesare.

Biblioteca Națională și-a adus contribuția la crearea sistemului publicațiilor bibliografiei naționale, sistem care se află în faza inițială de dezvoltare. Rezultatele investigării monumentelor documentare de istorie și cultură și au găsit expresie în publicația bibliografică „Cartea Moldovei”, fascicula 1/1643 - 1812. În crearea repertoriului cărții și bibliografiei naționale întâmpinăm un șir de dificultăți determinate de lacunele în completarea fondurilor naționale. În acest context, după părerea noastră, utile devin legăturile de „producție” și „creație” cu bibliotecile din România (de pildă, colaborarea cu Biblioteca „Gh. Asachi”, Iași, în alcătuirea bibliografiei naționale de gradul II).

Trăsătura caracteristică a activității de cercetare științifică a Bibliotecii Naționale în anul 1990 a constat în interacțiunea acestei activități cu cea metodică. Acest fapt și-a găsit expresie în asigurarea cadrului metodic de studiere a cerințelor de lectură (comunicări la seminarii zonale, consultații etc.) la bibliotecile publice, în analiza necesităților metodice ale SCB prin intermediul metodelor științifice și sociologice (de pildă, chestionare). Aceasta ne va permite apropierea activității metodice a BN de cerințele și doleanțele practicii bibliotecare.

În decursul anului 1990, Biblioteca Națională și-a adus contribuția și la coordonarea lucrului științific în domeniul biblioteconomiei. În acest context, este cazul să mă refer la elaborarea direcțiilor prioritare de dezvoltare a activității bibliotecilor, aspect neglijat până acum și care s-a reflectat negativ în procesul de alcătuire a „Planului perspectiv de coordonare a activității științifice, metodice și bibliografice pentru anii 1991-1993”. Pentru prima dată, începând cu anul 1989, BN a elaborat și multiplicat documentul analitico-sintetic anual „Totalurile lucrului de cercetări științifice în domeniul activității de bibliotecă din Republica Moldova”. La pregătirea documentului colaborează centrele metodico-științifice universale, de domenii, Facultatea de Biblioteconomie a U.S.M. Pe lângă funcția informațională, acest document constituie baza analizei stării curente și perspectivelor cercetării științifice în Moldova. Lucrarea este de un real folos practicienilor, teoreticienilor, studenților.

În condițiile crizei materiale și financiare a bibliotecilor, actual devine aspectul cooperării eforturilor bibliotecilor republicii în organizarea investigațiilor științifice. Cu părere de rău, eforturile BN în această

direcție nu au fost încununată de succes (mă refer la neparticiparea bibliotecilor agricole, sindicale la cercetarea „Lectura și solicitarea de către cititori a literaturii în limba de stat și în alte limbi naționale...”), simțindu-se lipsa unei conjugări a eforturilor atunci când este vorba de interese comune ale tuturor bibliotecilor.

Investigațiile cu caracter intern, organizate de către secția de cercetări științifice în colaborare cu alte servicii ale BN, au fost orientate spre perfecționarea componenței și utilizării fondurilor de publicații periodice, muzicale (discuri, înregistrări pe bandă magnetică), hărți. Rezultatele microsondajului „Opinia Dumneavoastră” a permis evidențierea și lichidarea unor lacune din activitatea de relații cu publicul, de formare și completare a fondurilor, de informare etc.

E de menționat și faptul că, pe parcursul anului 1990, colaboratorii Bibliotecii au organizat și participat la un șir de sesiuni de comunicări și referate de rang republican, unional și internațional (lecturi bibliotecare, conferințele științifice de la Chișinău, Minsk, Zaporojie, Kiev, Galați etc).

Aceasta-i pe scurt starea actuală a activității științifice a BN. Deși încercările de activitate științifică sunt meritorii, conferirea statutului de Bibliotecă Națională, noile cerințe ale timpului impun renovarea radicală a acțiunii Bibliotecii în acest domeniu. E vorba, în primul rând, de poziția primordială a BN în elaborarea modelului strategic de dezvoltare a activității de bibliotecă în republică, model care ar oglindi aspecte organizatorice și de conținut ca: structura sistemului național de biblioteci, dirijarea lui și statutul funcțional, formarea fondurilor, potențialul informațional-automatizat, economia bibliotecară, instruirea și reciclarea cadrelor. E deosebit de necesar acest document și, în prezent, sub egida Ministerului Culturii și Cultelor, sunt concentrate eforturile practicienilor și teoreticienilor în direcția pregătirii lui.

În al doilea rând, avem nevoie de un studiu obiectiv al istoriei biblioteconomiei din Moldova, mai ales a Bibliotecii Naționale. E cazul să ne știm cititorii Bibliotecii: ce contribuții au adus C. Negruzzi, C. Stamati, doctorul în drept Petru Manega la fondarea Bibliotecii. Așa cum își cunosc trecutul colegii noștri de breaslă de dincolo de Prut. Poate e cazul organizării unor cercetări în comun cu istorici, scriitori, filologi etc.

În prezent e necesară participarea activă a colaboratorilor Bibliotecii Naționale la elaborarea, discuția asupra legilor despre cultura și activitatea bibliotecilor din Republica Moldova.

Avem nevoie în prezent de un studiu fundamentat pe baza căruia biblioteca publică să capete contururi precise, începând cu funcția de culturalizare, informațională etc. până la schema ei de funcționare. În acest caz e necesară studierea în cadrul serviciului sociologic al Bibliotecii Naționale a problemelor referitoare la atitudinea cititorilor față de bibliotecă, a intereselor de lectură și a solicitărilor pentru literatură în diferite aspecte: tematico-tipologic, de limbă etc.

După părerea noastră, la fel de necesară este și cercetarea punerii în valoare a colecțiilor patrimoniului național din bibliotecile de stat, departamentale, din cele personale prin studii, sesiuni de comunicări și referate științifice, cataloage și bibliografii, expoziții tematice sau de colecții, deoarece publicul larg încă nu cunoaște valorile de care dispunem.

Există la Biblioteca Națională rezerve creatoare, organizatorice și materiale care permit trecerea la modernizarea activității în adevăratul sens al cuvântului.

CORGHENCI, LUDMILA. Biblioteca Națională a Republicii Moldova în cadrul confederației culturale românești : Prezent și perspectivă / Ludmila Corghenci // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1991. – Nr. 7-9. – P. 71-72.

La 20 iulie curent, la Palatul Elisabeta din București, a fost semnat Protocolul privind colaborarea între Ministerul Culturii și Cultelor din Republica Moldova și Ministerul Culturii din România pe perioada 1991-1993*. Acest document vine să faciliteze revenirea celor din Republica Moldova în cultural și spiritual firesc, să aprofundeze relațiile culturale ale populației românești de pe ambele maluri ale Prutului.

E semnificativ că Protocolul e precedat de capitoul ”Cărți și publicații bibliotecii” – fapt ce determină rolul și locul cuvântului scris și tipărit, concentrat în biblioteci la statornicirea național-culturală a popoului.

Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova îi revine primordialitatea în traducerea în viață a acestui document. Deja, în prezent, Biblioteca cunoaște progrese în relațiile cu prestigioasele instituții de cultură din România. E vorba de o colaborare rodnică în folosul publicului cititor și profesionist din Republica Moldova și România.

Facilitarea accesului publicului cititor la valorile național-culturale depinde în mare măsură de componența cantitativă și calitativă a colecțiilor Bibliotecii. Ele, cu părere de rău, în prezent, nu corespund statutului ei funcțional (la 1. 01.1991 volumul literaturii în limba română a constituit 157 928 de exemplare – 5 la sută din cel general). Ameliorarea acestei situații va fi determinată în primul rând de reorientarea politicii editoriale în republică. În același timp, un rol important îl va avea primirea exemplarului legal din România, de care până în prezent Biblioteca nu beneficiază. Rațional ar fi ca și Biblioteca Națională din România să primească un exemplar al producției naționale de tipar a Moldovei.

Pentru satisfacerea nevoii acute de carte românească în Republica Moldova, se menționează în Protocol, se va proceda în continuare la organizarea donațiilor de carte, publicații periodice și alte materiale grafice și audiovizuale din partea instituțiilor specializate din România. E de menționat că Biblioteca a primit donații în volum de circa 26 de mii de exemplare din partea diferitelor organizații și biblioteci din România, a filialelor Asociației Culturale „Pro Basarabia și Bucovina”, a unor persoane particulare. Astfel, în fondurile Bibliotecii Naționale au intrat publicații ale clasicilor literaturii române, în domeniile : literatură, filologie, artă, istorie, filozofie, știință **. Dat fiind faptul că există lacune în completarea colecțiilor cu publicații editate până în 1944, pe teritoriul Moldovei și despre țară, indiferent de locul ediției și limba publicației. Biblioteca lansează un apel către bibliofili, editori, scriitori, instituții specializate, asociații culturale cu rugămintea de a dona și expedia pe adresa Bibliotecii lucrări aparținând patrimoniului național.

În cadrul schimbului internațional, Biblioteca întreține relații cu circa 9 parteneri, printre care : Biblioteca Națională, Biblioteca Centrală Universitară, Institutul Agronomic „N. Bălcescu”, Institutul medico-farmaceutic (București), Biblioteca Centrală Universitară „M. Eminescu” (Iași) etc. În perioada 1990-iulie 1991 au fost primite de la partenerii din România 4046 exemplare publicații (3046 cărți și 1001 ediții periodice). În scopul satisfacerii necesităților de carte românească a publicului cititor din Moldova și România e necesară optimizarea schimbului de carte cu organizațiile și instituțiile de dincolo de Prut (lărgirea cercului de parteneri, organizarea unui schimb echivalent etc.).

Crearea în perspectivă a unei Confederații culturale românești determină importanța funcției informaționale, funcție ce trebuie să predomine în volumul activității unei biblioteci contemporane. Crearea și schimbul reciproc de informație bibliografică și analitică va facilita accesul publicului cititor din Republica Moldova, respectiv România, la tezaurul de cărți și alte mijloace de informație păstrate în biblioteci.

Centru al bibliografiei naționale, Biblioteca Națională contribuie la crearea sistemului edițiilor bibliografice naționale curente, retrospective și metodic-bibliografice. O atenție deosebită se acordă creării repertoriului cărții și bibliografiei naționale de gradul II.

În acest context e rațională integrarea activității bibliografice a Bibliotecii Naționale cu cele mai mari biblioteci din România. E cazul să vorbim despre cooperarea bibliografierii literaturii ce ține de istoria, tradițiile, cultura românilor. Încercări de acest fel au fost deja realizate la alcătuirea bibliografiilor ”V. Alecsandri” (seria ”Clasicii literaturii române”) și ”Bibliografia bibliografiei Moldovei”. În perspectivă sistemul național automatizat de biblioteci din Moldova ar trebui să integreze bazele de date ale celor mai mari biblioteci din Moldova și România și, desigur, fondul Bibliotecii Naționale ar trebui să fie regulat completat cu publicațiile bibliografice fundamentale curente și retrospective ale celor mai mari biblioteci din România.

Sunt meritorii încercările de activitate culturală în comun cu prestigioasele biblioteci din România. Astfel, în colaborare cu Biblioteca ”V.A. Urechia” din Galați și filiala Galați a Asociației Culturale ”Pro Basarabia și Bucovina” a fost organizat mai întâi la Galați și apoi la Chișinău un simpozion și o expoziție de carte documentară la tema ”Basarabia”. În cadrul expoziției ”V. Alecsandri” au fost prezentate valori bibliofile din colecțiile Bibliotecii Naționale (Chișinău) și „V. A. Urechia” (Galați). Deosebit de valoroasă s-a vădit expoziția din colecțiile personale a profesorului universitar din Timișoara, bibliofilului și eminescologului de renume mondial, dl Ion Iliescu, consacrată lui M. Eminescu. Aceste încercări sunt de bun augur pentru stabilirea unor relații permanente între instituțiile de cultură și determinarea altor modalități pentru a fi utili cititorilor.

Deosebit de rodnică în cadrul Confederației culturale ar trebui să devină activitatea biblioteconomică. Sunt deosebit de necesare studii comune de bibliologie și biblioteconomie, ce țin de problemele teoretice și practice ale cărții naționale, de terminologia de specialitate în limba română, istoria bibliotecilor etc. În fine, rezultatele studiilor și ale practicii bibliotecare ar trebui să fie puse în valoare la diferite sesiuni de comunicări și referate științifice, simpozioane, seminarii și materializate în diferite culegeri, îndrumări metodice etc. Confederația culturală înlesnește întâlnirile de creație și schimb de experiență între biblioteconomii Republicii Moldova și România, organizarea reciprocă a stagiilor specialiștilor. Dat fiind faptul că în Moldova nu

se editează o revistă de specialitate, iar lipsa de literatură biblioteconomică în limba română e acută, ar fi cazul ca organele de resort să-și dea concursul la editarea în comun și difuzarea revistei „Biblioteca”. Anume aceasta ar contribui la „cooperarea interbibliotecară în domeniul formării și perfecționării profesionale și de aliniere a bibliotecilor din Moldova la metodologia de lucru românească și europeană”. *

Activitatea Bibliotecii Naționale, în cadrul Confederației culturale românești va permite modernizarea proceselor bibliotecare, în fine – facilitarea accesului publicului cititor la valorile culturii naționale.

** Vicol. O. Reperle spiritualității. În : Ateneu : Buletin met. - bibliografic, - 1991, nr. 1, p. 12-18.

*Sfatul Țării, 1991, 27 iulie.

OSOIANU, VERA. Biblioteca, legislația și ideea de democratizare / Vera Osoianu // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1999. – Nr. 5. – P. 135-136.

Procesul de tranziție spre un nou tip de societate s-a dovedit a fi deosebit de ostil instituțiilor de cultură în general și în special bibliotecilor. Vulnerabile dintotdeauna, bibliotecile, care se numără printre cele mai vechi instituții ce determină progresul societății, au fost lăsate în ultimii ani pe post de cenușă, la voia întâmplării. Și deși criza bibliotecii și a informației își face drum în întreaga lume, iar azi nici o bibliotecă practic nu are atât cât ar vrea sau de cât ar avea nevoie, la noi proporțiile ei au întrecut orice imaginație. Scri-am cu alte ocazii că începând cu anul 1985 toți indicii principali care caracterizează activitatea bibliotecară au fost în continuă descreștere. Și iată, după 13 ani, necătând la faptul că pe parcursul anului 1998 au fost reduse 9 biblioteci cu 55 de posturi de bibliotecari, că fondul de publicații a scăzut cu aproximativ 407 mii ex., că 411 bibliotecari au lucrat pe jumătate de salariu, iar 126 pe 0,75 la sută de salariu, absolut toți indicii principali de activitate bibliotecară au înregistrat o creștere simțitoare față de anul precedent. Numărul de împrumuturi a crescut cu 429 mii. numărul de împrumuturi la literatura în limba română a crescut cu 974,1 mii. Numărul de cititori a crescut cu 11 mii și marea surpriză a anului, numărul de frecvențe a crescut cu aproximativ 3 milioane sau mai exact cu 2 947, 9. De asemenea, a înregistrat o creștere indicele mediu de lectură de la 19,7 în 1997 la 20 în 1998 și cel de circulație a fondului de la 1,0 la 1,1. Se are în vedere, desigur, media pe republică, pentru că unele biblioteci au cunoscut creșteri la unii indici și anterior, iar altele sunt în cădere liberă și până acum.

N-aș vrea să ne facem iluzii că am fi devenit brusc mai buni, mai ales cunoscând starea bibliotecilor la capitolul achiziții, abonare, starea tehnică, modernizarea serviciilor etc.

Cele aproape 3 milioane de vizite în plus față de anul precedent duc la gândul că cetățenii au apucat drumul bibliotecii, în mare parte împinși de sărăcie. Și aici apare partea morală a problemei, problemă ce reiese din corelația cititor-biblioteca-servicii oferite, ea constând mai ales în faptul că criza economică a afectat atât biblioteca, cât și beneficiarii ei. Pe de o parte, avem penuria mijloacelor bănești pentru întreținerea bibliotecii, achiziții, remunerarea personalului etc. Pe de altă parte, cetățenii n-au posibilități financiare pentru a procura cărți, ediții periodice, nemaivorbind de alte surse de informații. Și atunci ei sunt în drept să se adreseze bibliotecii care este finanțată de la buget, deci și din banii contribuabililor. Raportul dintre numărul de frecvențe și cel al împrumutului ne vorbește despre faptul că de cele mai multe ori cititorii pleacă fără informațiile sau documentele solicitate.

Este cert că politica bibliotecară în condițiile noii democrații, sau mai bine zis lipsa ei, afectează grav bibliotecile. Mijloacele financiare jenant de limitate și carențele legislative constituie obstacole serioase în realizarea efectivă a obligațiilor și sarcinilor caracteristice acestora.

Absența constantă a resurselor denunță în consecință dezinteresul administrațiilor publice față de problemele bibliotecilor și implicit față de lectura publică, determinându-le să-și găsească singure resurse de existență... Dacă în ultimii ani s-a întâmplat ceva frumos în biblioteci, s-a întâmplat datorită Fundației SO-ROS sau a unor persoane și organizații filantropice.

Bibliotecile care beneficiază de un ajutor exterior izbutesc încă să țină sub control situația. Un exemplu ar fi biblioteca evreească din Chișinău. În ansamblu însă, pretutindeni activitatea bibliotecilor este practic paralizată și de aici consecințele care ar putea fi fatale pentru dezvoltarea educației, culturii și informației.

Dacă politica guvernamentală și cea a organelor locale nu se va schimba, majoritatea bibliotecilor nu vor rezista tentației de a percepe taxe pentru serviciile oferite utilizatorilor uneori chiar și la cele mai elementare.

În asemenea condiții va fi, și deja este, încălcat Manifestul UNESCO „Cu privire la biblioteca publică” care în toate cele trei ediții ale sale, începând cu cea din 1949, continuând cu ediția din 1972 și apoi în versiunea din 1994, a promovat ideea că „biblioteca publică trebuie să fie, în principiu, un serviciu gratuit” și că, „funcționarea bibliotecii cade în responsabilitatea autorităților locale și naționale”, iar „activitatea bibliotecii trebuie să fie susținută de o legislație și o finanțare corespunzătoare de către guvernele și administrațiile locale”.

Eu întotdeauna am fost de părerea și rămân la ideea că lectura publică ar trebui să țină și de competența guvernului, nu numai a administrațiilor locale. Aceasta ar minimaliza decalajul dintre diferite localități și ar garanta în mod sigur protecția socială în cultură. Nici unui stat nu-i poate fi indiferent ce citească cetățenii săi, iar în Republica Moldova aceștia nu au posibilitatea să citească nici măcar publicațiile oficiale. Atât timp cât Guvernul nu va garanta bibliotecilor o sumă oarecare din fondul necesar pentru achiziții, chiar dacă aceasta ar fi de numai 2 la sută cum este în Suedia, nici vorbă nu poate fi de protecție socială în cultură.

Nu cred că ar fi o problemă de nerezolvat pentru guvern dacă acesta ar garanta bibliotecilor publicațiile oficiale ale statului de vreme ce partidele politice găsesc mijloace să le aboneze gratuit la publicațiile lor. Nu facem o taină din faptul că în majoritatea bibliotecilor, mai ales în cele comunale unde informația și așa pătrunde cu mare greutate, azi ajung numai publicațiile partidelor politice.

E cunoscut faptul că problema legislației bibliotecare care ar trebui să pună la punct toate aspectele privind organizarea, funcționarea, finanțarea etc. este caracteristică pentru foarte multe țări. Nu în zadar Consiliul European a găsit de cuviință organizarea seminarului „Reforma legislației bibliotecare în Europa centrală: necesități și așteptări”.

În concluziile Seminarului, Consiliul de cooperare culturală de pe lângă Consiliul European recomandă elaborarea unei legi specifice care să reglementeze organizarea și funcționarea bibliotecii publice, dat fiind faptul că această instituție de cultură are menirea să ofere zilnic servicii pentru tot ansamblul populației. Legea despre bibliotecile publice ar trebui să se bazeze pe dreptul la instruire, informare și de loisir și bineînțeles pe principiile Manifestului UNESCO „Despre biblioteca publică”. Un loc aparte se recomandă să fie rezervat Sistemului de finanțare a bibliotecilor.

Data fiind recesiunea economică, care în majoritatea țărilor a dus la diminuarea resurselor destinate bibliotecilor, pe parcursul ultimului deceniu se discută mult și controversat despre principiul gratuității serviciilor oferite de bibliotecă. Multe țări au ținut cont de acest deziderat al Manifestului în procesul reformei legislației bibliotecare.

Parlamentarii din Finlanda – o țară cu 18,5 la sută șomeri, au decis, cu o majoritate de 164 voturi din totalul de 200, că serviciul de împrumut la bibliotecile publice trebuie să fie gratuit.

În Anglia și Țara Galilor printr-un Regulament special intrat în vigoare în 1991 sunt determinate cazurile concrete când serviciile bibliotecii sunt gratuite. O taxă poate fi cerută, de exemplu, unui cercetător care efectuează o lucrare de pe urma căreia va avea un beneficiu financiar.

Afirmarea serviciilor gratuite este unul din argumentele principale promovate de adepții restabilirii Legii despre bibliotecile publice în Suedia.

Legea Republicii Moldova „Despre biblioteci”, care a fost elaborată și adoptată printre primele după demararea procesului de accelerare a reformei legislative bibliotecare în Europa centrală și orientală și care a fost menționată de secretariatul Consiliului European, în articolul 33 „Prestarea de servicii cu plată”, nominalizează serviciile pentru prestarea cărora biblioteca poate percepe contravaloarea lor. Despre serviciile care trebuie să rămână în mod obligatoriu gratuite nu se spune nimic. Acest moment va trebui probabil luat în considerare la modificarea Legii.

În Raportul asupra Cărții verzi a Uniunii Europene privind rolul bibliotecilor în lumea modernă se menționează: „Taxele afectează în primul rând utilizarea; dezbaterile privind această problemă s-a concentrat în primul rând asupra percepției de taxe pentru împrumut. Adversarii unor astfel de plăți observă că efectul cel mai mare este scăderea numărului de cereri de împrumut, astfel încât se realizează un nivel de utilizare scăzut al bibliotecilor și colecțiilor. În comparație, venitul din perceperea de taxe pentru împrumut aduce un beneficiu scăzut și nu rezolvă problemele financiare ale bibliotecilor, în multe țări, se discută în mod curent dacă să se perceapă taxe pentru utilizarea cataloagelor – în special a bibliografiilor naționale – sau

dacă acestea să fie gratuite. Criticii consideră nerezonabil să percepi bani, pentru că informațiile s-au colectat recurgându-se la venituri provenite din alte taxe și fac parte din moștenirea culturală națională care aparține tuturor”.

Finanțate după principiul „ce rămâne după ce s-a împărțit totul”, bibliotecile au devenit victime ale politicii economice a autorităților naționale și locale.

Această stare de lucruri n-are efecte imediate, dar țintește în viitor, afectând memoria istorică și sursele informaționale care se acumulează sistematic. A sacrifica bibliotecile în numele unor economii nesemnificative de moment înseamnă a neglija bazele de democrație.

OSOIANU, VERA. Biblioteca și comunitatea : tangențe în spațiul virtual / Vera Osoianu // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2011. – Nr. 3. – P. 68-72.

O colegă, care dintotdeauna a fost în prim planul vieții profesionale a Bibliotecii Naționale și este la zi cu tot ce se întâmplă nou în lumea bibliotecară, mi-a reproșat recent, într-o discuție despre Biblioteca 2.0 și implementarea instrumentelor WEB 2.0 în biblioteci, că încerc să alerg înaintea locomotivei. De fapt, eu mă simt mai mult între două trenuri: unul care fuge cu o viteză care nu lasă nici o speranță, că poate fi ajuns și altul, care se mișcă prea încet și nu lasă nici o speranță că poate lua viteza.

Postulatul bibliotecii moderne este de a fi acolo unde este utilizatorul. Bibliotecile publice din SUA de ani buni încearcă să convingă utilizatorii „suntem aici pentru a vă ajuta”. Acest angajament poate fi perfect valabil și în spațiul virtual. În ultimii ani bibliotecarii din occident depun eforturi enorme pentru a ține pasul cu utilizatorul și a-l convinge ca biblioteca este locul ideal unde poate fi ajutat și că investițiile comunității în întreținerea bibliotecilor nu sunt aruncate în vânt.

Toate studiile efectuate recent demonstrează, că utilizatorii petrec din ce în ce mai mult timp în spațiul virtual. De aici și ideea, că pentru a ține pasul cu ei și bibliotecarul va trebui să petreacă mai mult timp în același spațiu virtual, și respectiv necesitatea de a adapta toate cunoștințele, competențele, abilitățile și valorile.

Urmăresc de mai multă vreme comportamentul Utilizatorului 2.0 în spațiul virtual și mă conving, că aici pot fi întâlniți utilizatori, care, de obicei, nu sunt beneficiarii serviciilor bibliotecare și poate nici o dată n-au intrat într-o bibliotecă în calitatea ei de spațiu fizic. Dacă e să pornim de la ideea, că în biblioteci vin, ca regulă, cei mai instruiți membri ai comunității, și că orice utilizator modern își face un cont într-o rețea de socializare pentru a comunica, a se informa despre ce se întâmplă în lume, a afla noutăți, și că pentru aproximativ același lucru un utilizator vine, sau venea, la bibliotecă, atunci nu este greu de înțeles ce avem de făcut.

Deja de ceva vreme mi-am făcut un cont pe Facebook. De ce pe Facebook? Pentru că Facebook este o rețea socială de top și se bazează pe expansiune internațională. Probabil de aici și marea popularitate. Am optat pentru această rețea în primul rând pentru că are și varianta în limba română, în al doilea rând pentru că aici sunt și toți prietenii și cunoscuții mei de peste hotare.

Chiar din primele zile sistemul mi-a sugerat ca prieteni toate contactele mele din poșta electronică, care au conturi pe Facebook. A fost interesant să vad câți cunoscuți din alte biblioteci, inclusiv naționale au profiluri, deja bine conturate, pe Facebook.

Robert Ruth (Biblioteca Congresului, SUA);

David Lee King (Biblioteca Publica Regionala Topeka & Shawnee, SUA);

Wodering Britta (Biblioteca Națională a Germaniei);

Elsabeth Freyre (Biblioteca Națională a Franței);

Adolf Knoll (Biblioteca Națională a Cehiei);

Sorina Stanca (BJ Cluj, România);

Dan Matei (CIMEC, România) etc.

Este uimitor să accesezi pagina și să vezi ce se mai întâmplă în viața lor, ce prieteni noi și-au făcut, în ce proiecte participă, la ce evenimente și cu cine s-au întâlnit. În alte împrejurări îți amintești de ei doar în situații concrete, nu însă și când îți apare informația “ca din pod”.

Fiecare persoană are considerentele proprii de a adera la o rețea socială sau alta. Unii o fac la sugestia prietenilor, colegilor, (bibliotecarilor!?), alții din informațiile de pe Internet. Unii au conturi pe mai multe rețele sociale. Michael Stephens, expert Web 2.0, profesor universitar, SUA (<http://tametheweb.com/>), după cum menționăm și cu altă ocazie, are conturi pe 12 rețele sociale.

În ultimul timp comunic mai des pe Facebook decât „face to face” cu prietenii și colegii mei din alte biblioteci din țară și chiar din Chișinău: Eugenia Bejan, Mariana Harjevschi, Lilia Tcaci, Elena Butucel, Tatiana Coșeri, Maria Furdui, Maia Balan, Maria Cudlenco etc. Aflu, deci, fără mari eforturi, ce se întâmplă în comunitatea bibliotecară din întreaga țară.

Tot pe Facebook, prin intermediul Ludmillei Bilevici, a lui Stelian Rusu, a Marianeii Kiriacov, aflu ce se mai întâmplă nou pe la centru de resurse al Ambasadei SUA în Moldova, ce evenimente se întâmplă în comunitatea absolvenților programelor SUA, cine și ce granturi a câștigat, ce posibilități de granturi sunt oferite pentru următorul concurs etc.

Însă cel mai important lucru este că într-o rețea socială se întâlnesc împreună colegi, prieteni, oameni simpli, factori de decizie, elita politică, elita culturală, militanți activi ai societății civile, reprezentanți mass media, etc. Aici comunicarea este mult mai intensă decât în bibliotecă. Deși se vehiculează ideea, că odată cu extinderea Internetului comunicarea interumană va avea de suferit se pare că aceasta nu este decât o alarmă falsă. Și posibilitățile de a te face auzit, în mediul virtual, sunt mult mai mari. Spre exemplu, eu am acceptat ca prieteni sau am trimis cereri de prietenie la persoane arhicunoscute sau persoane pe care nu le cunosc, dar avem în comun alți prieteni. Sistemul îți propune prieteni potențiali și când descoperi că ai, să zicem peste 100 de prieteni în comun cu persoana indicată, chiar nu poți să n-o accepți. În comunitatea aceasta de prieteni am întâlnit pe: Marian Lupu, Alexandru Tănase, Iurie Roșca, Nata Albot, Vasilie Botnaru, Veacelav Ioniță, Corina Fusu, Ghenadie Brega, Vitalia Pavlicenco, Kiril Lucinschi, Vitalii Călugăreanu, Geta Burlacu, Adrian Ursu etc. Recent am auzit ca Regina Angliei își face cont pe Facebook, iar Papa de la Roma are deja de ceva vreme. În această comunitate o informație, un eveniment, o idee bine plasate pot fi preluate, comentate, difuzate mult mai ușor decât prin spațiul fizic al unei biblioteci. Prin rețea poți face lobby, public relations etc. Este chiar mai ușor de a face diseminarea informațiilor și în ultima instanță a cunoștințelor. În doar câteva minute aflu ce se întâmplă nou în lumea politică, în viața culturală, în lumea mondenă, în cercul prietenilor și în domeniul de activitate, pentru că tot aici sunt acceptați, în primul rând, în calitate de prieteni, colegii de breaslă, colegii de serviciu, colegii de facultate etc.

Atunci când deschizi pagina din Facebook nimerești direct în centrul comunității, cum de altfel, ar trebui să fie atunci când deschizi usa bibliotecii și cum, de fapt, este în bibliotecile unde utilizatorul, de multă vreme, a fost înălțat la rang de patron. În rețelele de socializare poți să aflu lucruri și noutăți la care nici nu te gândești, dar odată descoperite te bucuri enorm că le-ai găsit.

Prezența bibliotecarilor în rețelele sociale seamănă, în mare parte, cu discuțiile de altădată la telefon numai că acum prezența este mai vizibilă și nu bate pe nimeni la buzunar. Dacă în discuțiile la telefon și prin e-mail participă doar două persoane, comunicarea în rețelele sociale presupune un auditoriu mult mai larg și niciodată nu poți ști de unde poate surveni un ajutor total neașteptat.

De menționat, că aproape toți bibliotecarii de pe Facebook sunt bibliotecari, care au participat în proiecte, în diverse programe de schimb etc și cunosc avantajele și beneficiile comunicării, indiferent de format. Și în această nouă mișcare va fi exact ca și în cazul proiectelor de informatizare, sponsorizate de Fundația SOROS. Cei, care s-au orientat în timp util au câștigat, au diversificat serviciile, adăugând valoare și imagini pozitive bibliotecii, cei care au fost mai pasivi, au rămas pe loc și n-au făcut nici un salt spre schimbare și respectiv spre mai bine. Este adevărat, că cineva trebuie să înceapă, să acumuleze experiență și apoi să-i învețe pe ceilalți. Dar tot adevărat este, că nici restul nu trebuie să aștepte prea mult.

Ce sunt rețelele de socializare?

La începuturi rețelele de socializare au fost gândite pentru a permite utilizatorilor internet să-și găsească prietenii pierduți, colegii de școală, facultate, serviciu etc, să unească utilizatorii împreună în conformitate cu cercul de interese, să comunice, să folosească în comun profilurile create. Site-urile rețelelor sociale permit utilizatorilor să-și creeze pagini personale, unde aceștea pot să posteze informații, imagini, muzică, video. Membrii rețelei se pot grupa și după cercul de interese. Deoarece aceste site-uri sunt gratuite și ușor de utilizat, din ce în ce mai mulți oameni devin membri al unei sau mai multor rețele, fenomen ce duce la o creștere vertiginoasă a numărului de membri. Numai Facebook are peste 500 milioane de utilizatori. Fiecare utilizator are în mediu 130 de prieteni. Eu, de exemplu am peste 300 de prieteni. De ordin mai recent, rețelele sociale câștigă teren printre companii, organizații și chiar în rândul politicienilor, care, pe aceasta

cale, vor să ajungă la populația țintă din sfera lor de influență. Urmăriți ce se întâmplă pe rețelele de socializare în această campaniile electorale...

Unii analiști includ în rețelele de socializare și blogurile, care asigură conexiunea socială prin comentarii și prin blog-roll. În același timp, site-uri precum You Tube și Flickr sunt percepute, mai degrabă, ca site-uri de partajare de filme și imagini, decât ca rețele de socializare. Multă lume le tratează însă și sub acest aspect.

Bibliotecile învață să profite de avantajele oferite de aceste instrumente și să le folosească în diferite contexte pentru diseminarea informațiilor, marketingul serviciilor, comunicarea cu membrii comunității, etc.

Rețelele sociale pot ajuta bibliotecarii să îmbunătățească vizibilitatea socială a bibliotecilor, promovarea serviciilor și comunicarea cu utilizatorii. Unii bibliotecari folosesc rețelele de socializare pentru activitatea de referință, tururi ale bibliotecii, informații despre evenimente. Rețelele sociale ajută utilizatorii să devină mai apropiați și să se cunoască mai bine.

Studiile arată că de cele mai multe ori rețelele sociale sunt folosite pentru a comunica cu prietenii, iar atunci când un bibliotecar este văzut și ca prieten, comunicarea este mult mai eficientă. Pentru folosirea eficientă a rețelilor sociale în relațiile cu utilizatorii, bibliotecarii trebuie să adune cât mai mulți utilizatori în calitate de prieteni. Provocarea principală a bibliotecarilor în relația virtuală este să-i facem pe utilizatori să ne trateze cu încredere, ca pe niște prieteni adevărați.

Dezvoltarea instrumentelor folosite de rețelele sociale oferă bibliotecilor posibilități de a comunica cu utilizatorii mai direct, mai rapid și mai eficient. Bibliotecarii din sfera de servicii sunt cei mai apropiați de utilizatori, deci ei sunt și cei mai indicați să testeze utilitatea rețelilor sociale în îmbunătățirea serviciilor.

Publicațiile recente atestă faptul, că cele mai des utilizate rețele de socializare sunt Twitter și Facebook. Alte instrumente de socializare folosite de bibliotecari sunt în ordinea preferințelor, după cum urmează: blogurile, wikis-urile, YouTube, Flickr, Slideshare. Twitter, care a apărut mai târziu decât Facebook este mai popular decât acesta. De remarcat, ca Twitter este rețeaua cu cea mai mare rată de creștere din istoria Internetului – 1382 la sută. Pentru comparație Facebook a avut o rată de creștere de 228 la sută. Twitter este cel mai des folosit instrument și de către bibliotecari.

Rețelele sociale pot fi folosite pentru comunicarea cu alți bibliotecari, comunicarea de informații despre diverse cursuri, răspunsuri la întrebări, difuzarea de informații, comunicarea cu utilizatorii, folosirea în comun a link-urilor, listarea colecțiilor recente, marketing, monitoringul publicațiilor și a activităților, diseminarea noutăților, evenimentelor, servicii de referință on-line, partajarea fotografiilor, publicitate, relații cu publicul, comunicarea cu personalul, partajarea documentelor video. O experiență interesantă oferă Biblioteca Municipală „B.P.Hasdeu”, care postează liste de literatură, informații despre diverse evenimente etc. Recent Biblioteca a început chiar să-și promoveze prin Facebook, oamenii de seamă, care își aduc aportul la crearea imaginii pozitive a bibliotecii.

Se pare că Facebook și Twitter sunt utilizate în aceleași scopuri: publicitate, marketing, interacțiunea cu utilizatorii, diseminarea noutăților.

Facebook, mesageria rapidă (IM) și wiki-urile sunt folosite frecvent pentru a răspunde la întrebări. Suplimentar la aceasta, mesageria rapidă (IM) poate fi folosită pentru servicii de referință online. Wikis-urile, blogurile și Flickr sunt folosite cel mai frecvent pentru difuzarea informațiilor, atât în exterior cât și în cadrul instituției.

Blogurile sunt folosite și pentru a promova colecțiile noi, (buletinul intrărilor noi recomandat și de noi), informații despre resursele infodocumentare noi, evenimente, noutăți profesionale, feedbackul cu utilizatorii etc.

Conform ultimelor sondaje, după limita de timp folosită în rețea, Facebook depășește Google. Dar nu contează care este rețeaua socială preferată, contează că toate studiile, efectuate în ultimul timp, demonstrează că în materie de publicitate, marketing etc. o rețea socială face mai mult decât orice televiziune de știri, oricât de cotată n-ar fi. Mai mult decât atât, televiziunile folosesc foarte frecvent rețelele de socializare pentru preluarea știrilor și a informațiilor.

Dupa lansarea Blogului de biblioteconomie și știința informării, am inițiat o discuție, care se înscria perfect în contextul temei prioritare pentru activitatea bibliotecilor din Moldova în anul 2010 *Biblioteca 2.0 – o nouă generație de servicii de bibliotecă*, și am rugat bibliotecarii să-și expună părerea, privind beneficiile utilizării rețelilor sociale în activitatea bibliotecii. În acest context, am adresat pe Facebook întrebarea “numiți 10 motive pentru care bibliotecarii ar trebui să folosească Facebook”. Primul răspuns a venit de la Mariana Harjevschi (director, Biblioteca Publică de Drept, filială a BM ”B.P.Hasdeu”). Nu m-a

mirat faptul, pentru că Mariana se numără printre bibliotecarii, care promovează insistent ideea necesității implementării tehnologiilor WEB în activitatea bibliotecii, ea însăși fiind foarte activă pe diverse rețele de socializare. Răspunsul invoca câteva referințe WEB. Sigur, că al doilea mesaj pe Facebook nu putea să vină, decât de la Eugenia Bejan (director adjunct, Biblioteca Națională pentru Copii „I.Creangă”), un alt mare promotor al implementării tehnologiilor WEB în biblioteci și o prezență permanentă în rețelele de socializare. Sugestiile Eugeniei Bejan au fost completate, mai apoi, de Mariana. Potrivit răspunsurilor, utilizarea rețelei sociale Facebook în activitatea bibliotecară ar putea favoriza:

- cunoașterea intereselor și preocupărilor beneficiarilor și a potențialilor beneficiari;
- promovarea serviciilor și activităților bibliotecii;
- recomandarea de cărți pentru lectură;
- recomandarea de surse internet utile;
- interacțiunea cu publicul prin aderarea la unele grupuri, inițiative, campanii etc;
- promovarea imaginii bibliotecii prin articole, notițe, albume foto;
- promovarea resurselor create de bibliotecă (catalog, site web, blog, forum);
- obținerea feedback-ului prin comentarii;
- găsirea unor eventuali parteneri;
- comunicarea cu colegii, utilizatorii;
- informarea despre serviciile/activitățile bibliotecii;
- atragerea utilizatorilor potențiali.

Constatăm că posibilitățile sunt enorme, dar avem și mult de muncit.

Costuri și beneficii:

Este clar, că beneficiile sunt net superioare costurilor. Așa cum utilizarea rețelelor sociale este gratuită, costurile sunt minimale sau inexistente. Sigur, cu excepția timpului necesar pentru învățarea modului de utilizare a instrumentelor noi, a timpului necesar pentru dezvoltarea profesională continuă, a timpului necesar pentru administrarea și monitoringul serviciilor oferite prin rețelele sociale la etapa inițială. Pe termen lung managementul acestor servicii va necesita, însă, foarte puțin timp.

Beneficiile mai includ: difuzarea imediată a informației, promovarea, comunicarea, interacțiunea cu utilizatorii, comentariile și sugestiile de îmbunătățire a activității. Utilizatorii, care vin rar la bibliotecă, beneficiază prin faptul, că păstrează legătura cu biblioteca și pot urmări de la distanță ce se întâmplă la bibliotecă. Instrumentele noi oferă bibliotecarilor oportunitatea de a învăța tehnologii noi și cum să le folosească pentru a ajunge la utilizatori. Și încă ceva foarte important, utilizatorii văd că bibliotecarii pot face față noilor tehnologii și respectiv crește încrederea utilizatorilor în posibilitățile bibliotecii. Este nevoie de timp pentru că atât utilizatorii, cât și bibliotecarii să se convingă de beneficiile oferite de aceste instrumente noi și beneficii mult mai considerabile vor veni în viitor.

Sunt necesare cursuri de instruire în vederea utilizării instrumentelor noi. Cei mai mulți dintre bibliotecarii care au început să ofere servicii prin rețelele de socializare învață singuri, intuitiv, cum funcționează aceste instrumente. Corect ar fi dacă specialiștii IT s-ar ocupa de instruire. Dar așa cum majoritatea bibliotecilor nu au în state specialiști IT, bibliotecarii vor trebui să frecventeze niște cursuri sau să învețe de sine-stătător. Asimilarea tehnologiilor de informare și comunicare în continuă modernizare și implementarea lor în biblioteci este o muncă enormă. Mai ales pentru autodidacți! De aici și discuțiile, tot mai frecvente, despre bibliotecarul hibrid, despre care vom tot auzi în anii care vin. Dar, eforturile depuse merită toți banii.

Blogul de biblioteconomie și știința informării, lansat la 27 aprilie 2010 în șase luni a fost vizualizat de peste 18 000 ori. Au fost plasate peste 230 informații, articole, traduceri etc; au fost înregistrate peste 190 de comentarii.

Pentru a ne convinge cât de mare poate fi beneficiul de la utilizarea rețelelor sociale să ne oprim asupra site-ului www.slideshare.net, inclus de specialiști în șirul rețelelor de socializare. Site-ul oferă posibilitatea accesării, vizualizării și chiar a descărcării prezentărilor PowerPoint, publicațiilor și documentelor video. Oferă de asemenea posibilitatea de a crea biblioteci de specialitate online. În condițiile în care, din cauza bugetului în cadere liberă, bibliotecile pot edita serialele sau alte lucrări elaborate doar într-un tiraj foarte limitat, comunicarea informațiilor și a cunoștințelor poate fi asigurată și pe această cale – online..

Cu ocazia lansării Blogului de biblioteconomie și știința informării colegii și-au exprimat dorința, prin comentariile făcute, de a avea și o bibliotecă de specialitate on-line. Atunci am căutat și am găsit această posibilitate oferită de www.slideshare.net.

A fost creată o minibibliotecă de specialitate online pe platforma www.slideshare.net/cdbclub unde au fost plasate peste 20 prezentări PowerPoint, 12 documente, un film. Capacitatea spațiului oferit este de 100 MB, motiv pentru care documentele postate nu vor putea fi păstrate o perioadă prea îndelungată și la postarea documentelor noi va trebui să ne decidem de careva din documentele mai vechi.

Site-ul poate fi accesat și direct de pe Blogul de biblioteconomie și știința informării, Widget-ul Blogroll: <http://www.slideshare.net/cdbclub>.

Cum sunt utilizate lucrările postate pe site? Doar câteva exemple pot să ne convingă cât de mult a crescut eficiența muncii depuse la elaborarea unor prezentări, comunicări etc. La ziua ultimei accesări (9 noiembrie) cifrele arătau după cum urmează :

Prezentări Power Point

Biblioteca 2.0 – o noua generație de servicii de bibliotecă – 204 de accesări,

Imaginea bibliotecii în comunitate – 183 de accesări,

Formarea profesională continuă – 453 de accesări,

Biblioteca Națională a Republicii Moldova (prezentarea a fost făcută la Haga în limba engleză) – 242 de accesări.

Lucrări:

Resursele electronice – 682 de accesări,

Imaginea bibliotecii publice în comunitate – 831 de accesări,

Studiul Statistica ca vector de imagine – 390 de accesări.

Bibliotecarii au posibilitatea de a copia lucrările expuse, pentru că am permis și această opțiune.

Situația se schimbă radical când despre o postare pe www.slideshare.net este plasată și o informație pe blog.

Am urmărit cât de repede a crescut numărul de vizualizări a prezentării Dianei Lupușor “Blogul ca formă de comunicare în contextual Bibliotecii 2.0”, plasată pe contul Blogului de pe <http://www.slideshare.net/cdbclub>, după ce doamna Claudia Șerbănuță a postat pe <http://prolibro.wordpress.com/> o scurtă informație “Blogul și biblioteca”, despre această prezentare. Doar într-o singură săptămână a fost vizualizată de 150 ori! Ce s-ar fi întâmplat cu această prezentare după Seminarul Național 2009, pentru care a fost concepută? Nimic! Ar fi stat pe raft. Biblioteca Națională își poate permite să editeze lucrările Seminarului Național într-un tiraj de cel mult 60-100 de exemplare. Și unde-i eficiența muncii depuse? Pentru că trebuie timp ca să pregătești o comunicare și respectiv o prezentare. Cu cât mai multă lume o ascultă sau citește cu atât mai mare este eficiența. Pe Slideshare.net poate fi folosită de mult mai mulți utilizatori, inclusiv de după hotarele țării. După plasarea lucrărilor pe Slideshare.net sau a informațiilor despre lucrări în pagina *Publicații de specialitate* de pe blog foarte mulți bibliotecari din țară și de peste hotare s-au interesat dacă lucrările pot fi achiziționate. O posibilitate eficientă de marketing, atunci când ai în mână oferta.

Este un exemplu, destul de convingător, despre cum pot fi utilizate tehnologiile Web 2.0 în diseminarea informațiilor, cunoștințelor, publicitate, marketing etc.

Utilizarea rețelelor sociale pentru inspirarea dialogului

Una dintre problemele larg discutate în cadrul Conferinței IFLA a fost utilizarea rețelelor sociale în activitatea bibliotecară. Această Conferință a fost ea însăși interactivă. Informații despre desfășurarea activităților din cadrul Conferinței au putut fi urmărite pe Facebook, Twitter etc. Printre marea varietate de postere prezentate în spațiul expozițional de o atenție deosebită s-a bucurat posterul Bibliotecii Publice Gothenburg “Folosim rețelele sociale pentru a inspira dialogul”. Este o experiență interesantă, care poate fi preluată și dezvoltată de orice bibliotecă.

Biblioteca Publică Gothenburg a început elaborarea strategiei privind utilizarea rețelelor sociale în activitatea bibliotecii încă în vara anului 2009.

La elaborarea proiectului au fost fixate mai multe obiective:

- Inițierea unui dialog cu populația orasului Gothenburg, utilizând rețelele sociale;
- Extinderea serviciilor bazate pe instrumentele WEB;
- Atragerea în dialog a grupului țintă prioritar în anii 2010-2012 : persoanele cu vârsta între 13-25 ani;

- Promovarea dialogului despre expansiunea planificată a Bibliotecii în rețelele sociale.

Unul dintre scopurile principale ale proiectului a fost de a impune prezența bibliotecii în spațiul unde sunt utilizatorii reali și potențiali ai bibliotecii și a face personalul bibliotecii mai vizibil în rețelele sociale.

În baza acestei strategii a fost creat blogul bibliotecii pe platforma Wordpress, a fost inițiat chatul, postările pe Facebook, You Tube, Twitter. Toate acestea au solicitat implicarea personalului mult mai activ, ca anterior, acesta fiind încurajat să participe la crearea conținuturilor, postărilor pe blog, crearea filmelor despre evenimentele organizate de bibliotecă, plasarea informațiilor recente pe Twitter etc.

Pentru derularea activităților a fost creată o echipă editorială, a fost desemnat un manager de proiect, un coordonator pe probleme de comunicare. În total în echipă au fost antrenate 20 de persoane: 10- responsabile de blog, 4 – responsabile de Facebook, 3 – responsabile de Twitter, 3 – responsabile de You Tube.

A fost elaborat un îndrumar, privind comunicarea cu utilizatorii prin intermediul rețelelor sociale. Personalul bibliotecii este încurajat să folosească posibilitățile oferite de rețelele sociale în scopul comunicării cu utilizatorii reali și potențiali. Important este să se țină cont de faptul, că atunci când scrii un articol, scrii de la nivel personal, dar nu privat, că orice aspect trebuie tratat din punct de vedere profesional. Personalul implicat în comunicarea virtuală trebuie să rețină faptul, că reprezintă biblioteca și, că biblioteca este cea care comunică cu utilizatorul.

O atenție deosebită este acordată modului de exprimare, postările sunt verificate în vederea excluderii greșelilor de ortografie. Pentru întreținerea unui dialog constructiv, bibliotecarii sunt încurajați să răspundă comentariilor imediat ce au fost înregistrate.

Evaluarea acestei noi activități este efectuată permanent. Lunar sunt analizate datele statistice. Tot lunar este elaborat un raport de activitate, care este trimis tuturor persoanelor implicate. Se urmărește, care postare a fost mai populară, a provocat dezbateri aprinse și a atras comentariile utilizatorilor. Succesul unei postări este direct proporțional cu numărul vizualizărilor și a comentariilor.

Însă, lucrul cel mai important constă în faptul, că a crescut și interesul personalului bibliotecii pentru această nouă activitate. Aceștea au înțeles și acceptat faptul, ca mediile sociale sunt locurile unde personalul are libertatea deplină a creativității și sunt o platformă ideală pentru oamenii, care au ceva de spus.

Săptămânal blogul este vizitat de peste 4000 de utilizatori. Capătă noi proporții dialogul cu utilizatorii pe Facebook. De remarcat faptul ca 50% dintre utilizatorii de pe Facebook reprezintă persoanele sub 35 de ani. Într-o singură lună au fost înregistrate 125 de comentarii, 352 de “likes” și au fost plasate 2.731 de fotografii.

În atenția echipei este dezvoltarea relațiilor prin intermediul YouTube și Twitter. În perspectivă sunt preconizate crearea filmelor despre evenimentele organizate de bibliotecă și plasarea interviurilor cu utilizatorii pe net.

Catalogul online este unit cu Twitter și despre toate intrările noi utilizatorii află imediat ce apare înregistrarea în catalog. La momentul elaborării posterului erau înregistrați 374 de followers și numărul era în continuă creștere. Membrii echipei cred în expansiunea acestei forțe și spre sfârșitul anului 2010 se preconizează o evaluare serioasă a evenimentelor înregistrate pe parcursul anului. Bibliotecarii au înțeles că în rețelele sociale utilizatorii îi văd în calitate de prieteni și comunică de la egal la egal.

Este clar că această nouă activitate impune un program de lungă durată și că procesul va necesita ceva timp. Un lucru este, însă, sigur, aceasta este realitatea zilei de mâine a bibliotecii.

Proiectul este foarte popular și a atras atenția populației, reprezentanților mass-media și, respectiv a organelor de decizie.

A fost foarte plăcut să constat, că noi mergem practic pe aceiași cale: am ales ca platformă pentru Blogul de biblioteconomie și știința informării Wordpress.com, considerată una dintre cele mai reușite platforme gratuite, încercăm să plasăm informațiile pe Facebook, Twitter, YouTube, am început să plasăm conținuturi pe www.slideshare.net etc.

Importanța rețelelor sociale

Literatura de specialitate prezintă mai multe dovezi, că rețelele sociale sunt percepute ca fiind eficiente în activitatea bibliotecară și în special în promovarea serviciilor și în interacțiunea cu utilizatorii. Tot mai mulți bibliotecari se declară deschiși pentru implementarea acestor noi instrumente, dar va fi nevoie de timp până când ele vor fi utilizate la maxima capacitate.

Într-un interviu despre viitorul bibliotecarilor, la întrebarea dacă există careva tehnologii Web 2.0 complet nefolositoare Bibliotecii 2.0, Michael Stephensa a răspuns : “Eu nu aș folosi niciodată termenul “com-

plet nefolositor” în raport cu vre-o tehnologie Web 2.0. Putem învăța de la mecanismele și posibilitățile fiecăreia”.

Dar, deși este clar, că rețelele sociale sunt benefice pentru biblioteci, bibliotecarii nu perseverează în a crea un profil, motivând că nu știu cum și nici nu au timp să-l mențină. Ca și orice mișcare nouă, rețelele de socializate sunt tratate încă diferit, având atât susținători cât și opozanți. Un coleg de-al meu, basarabean stabilit de mulți ani în SUA, doctor în științe, profesor universitar, mi-a răspuns la un mesaj în care îi explicam cum a ajuns la el invitația de a se conecta la LinkedIn : “Eu n-am nimic cu Facebook și alte site-uri de genul asta și ce rețele?... Pentru ce? Eu prefer să citesc cărți. Mai bine citesc câteva pagini decât să manevrez în rețele”. Tot în stilul acesta mi-a răspuns și alt cunoscut, doctor în științe juridice, tot în același context. Nici unul, nici altul nu sunt străini de tehnologiile moderne și nici refractari la schimbare. Este părerea lor. Însă, în poșta mea electronică sunt peste 300 de adrese și aproape toți sunt membri ai rețelei. Majoritatea!... și majoritatea decide! Să nu uităm povestea cu poșta electronică. Cât de repede a intrat în viața noastră și cum a schimbat modul în care comunicăm cu lumea. Te apucă toți dracii, când nu merge Internetul și nu poți verifica poșta sau trimite un mesaj. Exact așa se va întâmpla și cu rețelele sociale când le vom înțelege și le vom accepta.

Problema aceasta nu este caracteristică numai pentru bibliotecarii de la noi. Și în restul lumii, nu toți bibliotecarii sunt deschisi schimbărilor și nici nu toți înțeleg avantajele folosirii posibilităților oferite de instrumentele Web 2.0. Probabil este vorba de greutatea inerentă oricărui nou început. Toți bibliotecarii, care, încă, ezită să utilizeze noile instrumente în comunicarea cu comunitatea se justifică prin lipsa abilităților necesare și insuficiența timpului pentru a învăța, explora și implementa aceste instrumente noi în activitatea bibliotecii. Dar, abilitățile trebuie dezvoltate, iar problema timpului nu se pune atunci, când la mijloc sunt beneficiile comunității din banii căreia este întreținută biblioteca. Există și problema dezvoltării prea rapide a rețelelor de socializare și faptul, că utilizatorii nu pot ține pasul cu acest ritm. Instrumentele noi sunt considerate greu de înțeles. Neînțelegând utilitatea acestora bibliotecarii nici nu le plasează printre prioritățile de activitate. Spargerea acestor bariere este provocarea actuală principală.

Sunt foarte multe întrebări, care trebuiesc elucidate. Cu cât rămân bibliotecile în urma utilizatorilor? Au computerele noastre viteza necesară pentru a asigura comunicarea cu membrii comunității? Cunosce bibliotecarii, care sunt potențialii utilizatori din mediul virtual și care-i numărul acestora? În ce măsură bibliotecarul poate să facă față utilizatorilor născuți în era digitală, care însușesc de mici tehnologiile moderne? Sunt întrebări la care trebuie să ne gândim și să răspundem. Și cât mai repede posibil.

Printre comentariile la blogul lui David Lee King, pe care îl consider unul dintre cei mai de seamă promotori ai tehnologiilor WEB 2.0 în bibliotecile din SUA, am găsit un comentariu foarte interesant „Noroc, David. M-am înregistrat pe blogul tău și am încorporat unele dintre ideile tale din lucrarea *Rolul bibliotecii publice în societate* (facând trimitere la tine, bineînțeles). Am participat anul trecut la câteva cursuri online *Biblioteca 2.0* și apoi am dezvoltat un *Program Web 2.0* pentru utilizatorii noștri. Este un succes extraordinar! Utilizatorii învață încet cum să comunice cu biblioteca mea prin Twitter, Facebook și Blogging. Este cea mai mare răsplată să vezi această realizare. Îți mulțumesc pentru toate! Annie A.”

Utilizatorii învață încet și împreună cu utilizatorii învățăm noi, și în curând utilizarea rețelelor sociale va fi la fel de firească ca și utilizarea motoarelor de căutare, a poștei electronice, sau a altor tehnologii și instrumente Web fără de care nimeni nu-și mai concepe existența.

Referințe:

<http://clubbib.wordpress.com/>

<http://www.davidleeking.com/>

[http://tametheweb.com/\(Michael Stephens\)](http://tametheweb.com/(Michael%20Stephens))

<http://www.slideshare.net/cdbclub>

<http://www.facebook.com/press/info.php?statistics> ngt

OSOIANU, VERA. **”Columna” sau Cum se înalță sistemul național de biblioteci** / Vera Osoianu // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1992. – Nr. 8. – P. 11-12.

La una din marile adunări naționale, ministrul Culturii și Cultelor, domnul Ion Ungureanu spunea că soarta vitregă, care ne-a fost hărăzită și vremurile nefaste în care am fost constrânși să trăim și să muncim au făcut din generația noastră o generație de bălbâiți. Trist adevăr, dar adevăr este. Sunt și eu un reprezentant tipic al acestei generații de bălbâiți și mă îngrozește gândul cât de rău se simte limba ce-o vorbim noi, acolo, pe lângă limba atât de frumoasă și firească ce-o vorbiți aici. De aceea cer indulgența dumneavoastră și rămân cu speranța că poate, totuși, ne înțelegem noi cumva, căci, deși cam stâlcită, dar tot româna o vorbim și noi.

Vreau să vă vorbesc despre reforma bibliotecară, care a avut loc și care mai continuă și acum în bibliotecile din Basarabia.

Anul trecut, an atât de zbuciumat în ceea ce privește viața social-politică, a fost un an de bun augur pentru activitatea bibliotecară din republica noastră. Fără a preamări lucrurile se poate spune că anume anul trecut au fost puse **bazele biblioteconomiei naționale**. E binecunoscut faptul că până nu demult întreaga activitate bibliotecară în Moldova, ca, de altfel, și în toate republicile fostei Uniuni Sovietice se desfășura conform unor documente de reglementare elaborate de către centru care, de cele mai multe ori, nici nu erau traduse în limba neamului. Drept rezultat, bibliotecile erau transformate în puncte de reper ale politicii P.C.U.S., care n-au făcut altceva decât să ne otrăvească conștiința de neam.

Zice o vorbă de la noi, că omul sfințește locul. Și, în acest sens, a fost să ne pălească și pe noi un mare noroc, pentru că în urma reorganizării Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova în fruntea departamentului ”Biblioteci” a venit un specialist de forță, cu o mare dragoste de neam, care, de altfel, din ianuarie anul trecut este și directorul general al Bibliotecii Naționale și de numele căruia, de fapt, țin toate transformările ce se desfășurau în lumea bibliotecară a Republicii, Alexe Rău.

Încă la începutul anului trecut, pe lângă Ministerul Culturii și Cultelor a fost creată o comisie de experți care a elaborat modelul strategic al sistemului național de biblioteci al Republicii Moldova, în care s-a făcut încercarea de a ne rupe de urmele regimului totalitar și de a trasa strategia viitorului. Modelul strategic îmbină organic principiile bibliotecare cu parametri naționali. Pe baza acestei concepții au fost adoptate un șir de hotărâri și documente concrete, a căror realizare a marcat începutul etapei a doua a reformei bibliotecare. Printre aceste documente se impune ordinul **”Cu privire la reorganizarea completării fondurilor”**, care a schimbat politica de completare – constituirea unor fonduri corespunzătoare intereselor și cerințelor poporului, năzuințelor lui de familiarizare cu tezaurul național și universal de cultură și civilizație, iar la utilizarea colecțiilor – respectarea dreptului universal al omului de acces la documente și informație. Ordinul a avut o soartă sinuoasă, pentru că apariția lui a stârnit o reacție vehementă în presa de limbă rusă din republică și departe de hotarele ei. Sub tensiunea presei ordinul a fost rechemat spre a fi redactat, pentru ca după puciul din august de la Moscova să reapară aproape în varianta sa inițială.

Printre documentele adoptate aș mai putea numi: ordinele **„Despre reșezarea organizatorică a bibliotecilor publice din Republica Moldova”** și **„Despre revenirea la clasificarea zecimală universală a publicațiilor intrate în biblioteci”**, **„Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a bibliotecilor publice din Republica Moldova”**, formele **statisticii de stat** etc.

Au fost elaborate **„Normativele de organizare și funcționare a bibliotecilor publice din Republica Moldova”**, normative atestate, de altfel, de întreaga practică biblioteconomică și avem certitudinea că aplicarea lor va asigura aspectul unitar și riguros al activității bibliotecare.

Tot anul trecut s-a lucrat asupra **Statutului Bibliotecii Naționale** a Republicii Moldova, care la 9 ianuarie anul curent a și fost aprobat printr-un ordin al Ministerului Culturii și Cultelor. Dacă mi se permite o abatere, aș vrea să menționez că ceva mai înainte s-a conferit investitura de drept a Bibliotecii de Stat „N.C. Krupskaja” ca bibliotecă națională. E drept că pentru a merita pe deplin numele ce-l purtăm avem încă multe de făcut deoarece cu cele 4,7 la sută carte românească bibliotecă noastră numai națională nu pare a fi, iar golurile uriașe ce s-au format în fonduri pe parcurs de decenii ne vor reproșa încă multă vreme supunerea, nepăsarea și indiferența. De fapt, bibliotecă, căreia îi zicem azi atât de frumos Bibliotecă Națională, pe parcursul istoriei sale a jucat un rol profund antinațional și are tradiții mult prea regretabile.

Fondată la 1832 printr-un decret al țarului Alexandru al II-lea, bibliotecă a servit cum i-a și fost destinația imperiul și nu-i de mirare că a cunoscut perioade când în fondurile ei nu era nici o carte în limba română.

Statutul de azi al bibliotecii prevede printre multe alte atribuții și sarcini și **conservarea memoriei naționale** cuprinsă în patrimoniul imprimat, comunicarea ei beneficiarilor, păstrarea și transmiterea ei generațiilor în creștere. Și dacă vom izbuti să facem ce ne-am pus în gând putem pretinde un cuvânt bun din partea urmașilor.

Tot anul trecut a fost înfăptuită descentralizarea sistemelor de biblioteci, fapt ce a conferit bibliotecarilor autonomia, libertatea de decizie și acțiune atât de necesare etapei actuale. Rămâne să sperăm că autonomia administrației locale va duce și la alocarea unor investiții mai importante pentru biblioteci. Remarcăm faptul că **descentralizarea sistemelor de biblioteci** și creșterea ponderii unităților, ca element autonom, nu exclude prestarea serviciilor centralizate de către Biblioteca Națională și aceasta în scopul **asigurării unei viziuni unitare asupra abordării problemelor de strictă specialitate**.

Cât privește bibliotecile publice orașenești (fostele biblioteci centrale orașenești) ele rămân să asigure asistența metodologică a bibliotecilor comunale, efectuează atestarea bibliotecarilor de la sate, avizează desemnarea lor în posturi. Tot în seama bibliotecilor publice orașenești rămâne achiziționarea și completarea colecțiilor bibliotecilor din teritoriu.

Și pentru a duce problema până la capăt trebuie spus că deși părerile bibliotecilor din republică pe marginea descentralizării sunt foarte contradictorii, prevalează însă ideea că unele elemente ale centralizării ar fi trebuit păstrate. Prea neapărați s-au pomenit bibliotecarii unu la unu cu șefii locali, care de cele mai multe ori sunt mult prea departe de nevoile și grijile unei biblioteci.

Și nu-s rare cazurile când bibliotecarii se ocupă cu orice numai cu ceea ce ar trebui să facă un specialist în bibliotecă nu. Iar dacă lucrurile continuă și mai departe așa riscăm să pierdem și ceea ce-a rămas din prestigiul de altădată al profesiei de bibliotecar. În asemenea condiții s-ar degrada și bibliotecarul ca specialist ce ar fi prea din cale afară pentru că anume **creșterea competenței profesionale a bibliotecarilor paralel cu creșterea calitativă a colecțiilor și a serviciilor sunt cheazășia recâștigării demnității instituției pe care o slujim**.

În ultimul timp au fost scoase din anonimat și puse la judecata cititorilor acele valori din patrimoniul național, care până nu demult erau interzise de mai marii vremii. Au revenit acasă multe din cărțile ce în anii de grea cumpănă au fost nevoite să apuce drumurile pribegiei.

Ne bucură mult generoasele donații pe care le primim din țară și nu se poate să nu amintim aici și de **Biblioteca „Transilvania”** adunată prin truda și sârguința colegilor clujeni, prin care au câștigat dragostea și recunoștința noastră, în primele zile ale lui ianuarie și-a deschis ușile pentru cititorii chișinăueni și **Biblioteca „Onisifor Ghibu”**, de astă dată din generoasa colegialitate a Bibliotecii „M. Sadoveanu” din București.

Venită de acasă, cartea românească atrage ca un magnet cititorii, care vin spre ea, ca fluturii spre lumină, spre a-și încălzi inima și lumina cugetului.

În articolul „**La un pas, sau la o veșnicie de unire**” poetul N. Dabija, un inimos unionist scria: „La o întâlnire cu cititorii din Piatra Neamț, Grigore Vieru a afirmat că odată și odată – peste un an, peste zece, peste o sută, peste o mie de ani – dar Unirea tot va avea loc.

L-am contrazis atunci pe marele nostru poet și am afirmat că Unirea nu va avea loc. Nici peste un an, nici peste zece, nici peste o sută, nici peste o mie de ani...

Din simplu motiv că Unirea a și avut loc. La 31 august 1989, când s-a trecut la alfabetul latin, și limba română a redevenit limbă de stat în Basarabia, atunci s-a și întâmplat unirea.

Toate celelalte – și adoptarea Tricolorului, și declararea suveranității, și proclamarea independenței au fost etapele următoare, firești, ale drumului nostru spre Marea Unire.”

La cele spuse de N. Dabija eu aș mai adăuga că unirea a avut loc și atunci când au trecut Prutul și și-au ocupat locurile convenite pe rafturile bibliotecilor basarabene cărțile lui N. Iorga, L. Blaga, M. Eliade, M. Preda, și ale altor stâlpi ai neamului care au stat și stau la izvoarele spiritualității românești.

Deși, după cum vedeți, s-a făcut câte ceva, avem încă mult de muncit pentru ca biblioteca publică, acum, în condițiile trecerii la relațiile de piață, când nu oricine își permite luxul de a menține în bibliotecile personale cantitatea de informație, cărțile și periodicele necesare, să devină o șansă pentru fiecare.

Pe seama viitorului rămâne și depășirea stării de inerție și subordonare în fața politicii și ideologiei, renunțarea la vechile clișee care s-au înrădăcinat adânc în conștiința noastră.

În timpul apropiat urmează să fie adoptată **Legea despre biblioteci**, precum și instrumentele bibliotecare necesare pentru existența instituției bibliotecare.

Deci, s-a făcut doar primul pas și urmează să tragem o fugă bună pentru a vă ajunge pe dumneavoastră, iar împreună cu dumneavoastră pe toți acei ce merg cu mult înaintea noastră.

Însă ceea ce s-a făcut și, după părerea mea, aceasta este esențialul, e că pe la noi s-a ajuns a înțelege că pentru noi, basarabeni, lucoarea nu mai vine de la răsărit cum a spus cândva Dosoftei, dar cu totul din altă parte, știți dumneavoastră prea bine de unde și că, pentru toți românii, soarele la București răsare.

În rest o scoatem noi cumva la capăt cu voia Domnului și, bineînțeles, cu ajutorul dumneavoastră.

RĂU, ALEXE. Anul bibliologic 1992 / Alexe Rău // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1993. – Nr. 7-8. – P. 28-30.

Când recurgeam acum un an și ceva la sintagma „schimbarea la față a bibliotecilor basarabene”, îmi scăpa o nuanță esențială, aceea că bibliotecile sunt niște organisme cuprinse de un altul mai mare, iar membrii unei ierarhii au (de la Koestler citire) „ca și zeul Janus, doua fețe ce privesc în direcții opuse: fața îndreptată spre nivelul inferior e cea a unui tot autonom; fața întoarsă spre cel de deasupra e cea a unei părți subordonate. Figură de stăpân, figură de sclav”. Și dacă ar fi să construim o efigie a anului bibliologic 1992 acest „efect Janus” ar deveni element dominant. Efectul primei fațete a fost, în anul trecut, acela că elaborările biblioteconomice, fiind, în mare măsură, orientate spre modele occidentale și purtând un caracter anticipativ, nu întotdeauna se circumscriau macrosistemului. Mai mult decât atât, lipsa unui cadru juridic adecvat a făcut ca multe principii și modele să rămână pe hârtie, iar un șir de biblioteci, nefiind onorate cu alocări financiare suficiente sau nefiind subsidiare în genere, să ducă o existență anostă, dacă nu chiar să-și sisteze activitatea. Nota bene: direcția generală a Bibliotecii Naționale s-a văzut nevoită să caute sponsori chiar și în vederea procurării unor măhuri pentru dereticat. Oscilările (pendulul lui Foucault?) au fost să fie derutante, chiar nocive, amplitudinea având ca extreme fosta tutelare excesivă, copleșitoare și aruncarea noastră în valurile pecuniarismului, fără a ni se da răgazul necesar de a ne însuși, cel puțin sumar, cele mai elementare deprinderi de adaptare. Și se pare că regimul de pendul va mai persista: atingerea punctului de echilibru va urma abia după traversarea unei faze de survolare a spațiului în curs de abandonare dar și a celui râvnit. Starea de fapt în care politica, etica țării nu sunt determinate de bazele economice, ci se consideră factori de primă importanță, care decid întrebuițarea ce se dă mecanismului economic, ar putea împinge aceste oscilări până la limita în care bibliotecile (și cultura, în general) ar putea fi marginalizate într-un perimetru de ghetou.

Pe de altă parte (în cea de a doua fațetă), universul bibliotecăresc e susceptibil de dezagregare din cauza oscilărilor interne, acestea rezultând și ele din odiseea ieșirii din totalitarism. Aici nu pot să nu invoc iarăși niște gânduri ale scriitorului și savantului citat mai sus (și o voi mai face pe parcurs pentru că Koestler, în opinia mea subiectivă, a intuit cu o exactitate aproape matematică legitățile schimbării matricelor), care a relevat, cu decenii până la noi, că atâta timp cât „va exista o prăpastie între gândire și tradiție, între cunoașterea din teorie și rutina din practică, gândirea va fi în mod necesar orientată de cei doi poli: utopia și curățirea creierului...”. Or, unul din obiectivele reformei bibliotecare rezidă tocmai în reintegrarea bibliotecarilor în intelectualitate, aceasta din urmă fiind înțeleasă ca un instrument, ori, mai exact, un organ de introspecție și de interpretare al corpului social. Aceasta, desigur, conform observației koestleriene, pune în mod automat în joc iconoclastul și pedagogul, elementul distructiv și cel constructiv. Ajunși în pasă rea prin privirea de acel sistem închis, când absența obiectivității în dezbateri era compensată prin feroarea ei și în care se putea demonstra orice se credea și crede în tot ce se putea demonstra, liderii de biblioteci din generația veteranilor deocamdată nu vor și nici nu sunt gata pentru o răsturnare de formulă, așa încât, urmând spiritului lor gregar, s-au solidarizat în a-i localiza pe exponenții și promotorii noilor idei într-un pretins delict de opinie. Partizanii noului, întruniți sub acest stindard la început, când dominant era interesul general-național, au pornit să se împartă și ei după niște criterii străine atât spiritului profesional cât și democrației în genere, motivele fiind punerea lor în fața unor exigențe și rigori de specialitate („Se poate așa ceva? Eu am semnat apelul cutare, am merite în fața neamului, vă rog să țineți cont de asta!”), dar și unele dintr-acelea care pot fi identificate numai într-un mediu provincial. În consecință, ortodoxismul politic și etic a trecut lejer de pe o față pe alta și se pare că nu simte vreun disconfort, la această stare de lucruri pretându-se ca niciodată un gând al lui A. Pușkin: „Vseak dovolen svoim umom, no ne dovolen sostoianiem”.

În câmpul dominat de unitatea și confruntarea acestor poli, și-a dezvăluit alcătuirea un spectru de acțiuni care au contribuit, într-o măsură mai mare sau mai mică, la derularea în continuare a reformei bibliotecare. Ceea ce aș vrea să remarc de la bun început sunt tentativele (reuite în mare parte) de a acoperi întreg domeniul ciclului de discipline legate de studiul socio-fenomenologic, producția, răspândirea, descrierea și conservarea cărții. În 1992, sub auspiciile Bibliotecii Naționale a luat ființă Societatea Bibliofilă din Moldova, statutul căreia ne promite inițieri, investigații și valorificări prestigioase în bibliofilie, sector puțin explorat în Basarabia. Începuturile făcute de noua Societate (ediția întâi a simpozionului „Valori bibliofile din Moldova”, punerea în circulație a câtorva colecții particulare de valoare, inițierea unor investigații de istorie a bibliografiei, ex-librisului ș.a.) au avut o rezonanță largă. Centrul de patologie și restaurare, creat în cadrul aceleiași biblioteci, a pus bazele unei explorări științifice la zi în bibliopegistică. Serviciul “Studii și Cercetări” al Bibliotecii Naționale a purces la elaborarea concepției ciclului bibliologic. Aceste realizări, alături de altele, nu mai puțin importante, ținătoare de istoria cărții, biblioteconomie și bibliografie, fac dovada unei reorientări hotărâte spre viziunea europeană asupra domeniului.

În biblioteconomie predominante au fost preocupările pentru crearea cadrului național de reglementare a activității bibliotecare, lipsa căruia în condițiile de tranziție a accentuat și mai mult situația aleatorie a bibliotecilor. În baza amendamentelor făcute de către centrele biblioteconomice la Regulamentul și la Normativele de organizare și funcționare a bibliotecilor publice, în 1992 a fost emisă varianta nouă a acestor documente care, aprobate fiind de mai multe ministere, a contribuit dacă nu la crearea unei atitudini loiale față de biblioteci din partea organelor locale de administrație publică (pentru asta e necesară o lege a bibliotecilor), atunci cel puțin la atenuarea repercursiunilor negative ce s-au răsfrânt asupra bibliotecilor din teritoriu ca rezultat al descentralizării administrației publice, care descentralizare nu se bazează, din păcate, pe un cadru juridic adecvat și deplin. De fapt, aceste documente au servit, în multe localități, drept un ultim colac de salvare pentru bibliotecarii aflați într-un spațiu de incertitudine organizatorică și socială cvazitotală. La nivel de instituții, s-au elaborat acte noi de reglementare (statute, regulamente etc.) întemeiate pe concepția Sistemului Național de Biblioteci și pe Regulamentul-cadru sus-numit. O importantă capitală atât pentru desfășurarea reformei în general, cât și pentru alinierea bibliotecilor basarabene la principiile și tehnologiile moderne o are apariția în Republica Moldova a primelor stasuri naționale în bibliologie. În 1992 a fost înființat Comitetul tehnic pentru standardizare în bibliologie și informatică, care a și promulgat stasul privitor la transliterarea descrierilor de publicații. Important este că acest Comitet își va sincroniza activitatea sa cu cea a Comitetului omolog din România, aceasta contribuind, prin acceptarea unor stasuri comune, la integrarea largă a activității bibliotecilor din amândouă părțile Prutului.

În 1992 s-au produs mutații de anvergură în organizarea asistenței metodologice și de specialitate. Biblioteca Națională, alte centre biblioteconomice au abandonat vechile șabloane paterniste, rolul de inspectorat, locul „îndrumării” și al controlului începând să fie luat tot mai mult de o comunicare între specialiști. Ce-i drept, largă autonomie de decizie ce s-a acordat centrelor metodice de nivel mijlociu le-a găsit pe acestea nu întru totul pregătite, așa încât alte servicii decât cele legate de asigurarea unității naționale în bibliologie vor mai fi prestate, în continuare, de către centrele biblioteconomice republicane în funcție de solicitările parvenite din teritoriu.

Anul 1992 a fost un an al relațiilor cu publicul. Când spun așa, am în vedere, desigur, Departamentul Relații cu publicul al Bibliotecii Naționale și serviciile corespunzătoare ale bibliotecilor publice municipale și orașenești. Programele de activități pivotate pe identitatea națională, lărgirea și modernizarea gamei de animații culturale au facilitat integrarea bibliotecilor în procesul de renaștere națională, transformarea lor, în majoritatea cazurilor, în veritabile centre culturale și comunicative, iar o dată cu aceasta s-a produs și sensibilizarea atenției și interesului opiniei publice pentru biblioteci. În nici un alt an de până acum activitatea bibliotecară nu a fost atât de larg reflectată de către mass-media, iar bibliotecile nu s-au bucurat de o astfel de considerație și audiență la public ca în prezent.

Anul 1992 a fost anul de grație al Bibliotecii Naționale, anul în care s-a produs reorganizarea principală a acestei instituții, scopul urmărit fiind unul dublu: alinierea la statutul funcțional al bibliotecilor naționale europene și integrarea ei în procesul de renaștere națională, de revenire la matca de cultură, civilizație și spiritualitate românească. Noua concepție a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova orientată în mare măsură spre modelul instituției similare franceze, dar și spre al aceleia din București, prevede o departamentalizare a structurii în consens cu organizarea sistemului național de biblioteci. Cele șase Departamen-

te ale Bibliotecii (Patrimoniu, Fonduri, Internațional, Relații cu publicul, Biblioteconomie, Automatizare) conduse de către un director, fiecare asistat de câte un manager, au atribuții care acoperă nu doar interesele Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, ci și pe cele ale sistemului național, ele urmând să determine politica biblioteconomică și să asigure unitatea profesională la nivel de țară pe direcțiile funcționale corespunzătoare. Iată doar câteva din realizările notorii ale Bibliotecii rezultate din reorganizarea ce se derulează: înființarea Atheneului de cultură și credință „Biserica Albă” (o formă de activitate bibliologică și cultural-bisericească ce se vrea o mișcare intelectuală patriotică întru valorificarea dimensiunii creștine a culturii, civilizației și spiritualității românești), reluarea activității, într-o formulă nouă, a cenaclului literar „Miorița”, înființarea Clubului național al biblioteconomilor, simpoziunile „Anul bibliologic 1991”, „Valori bibliofile din Moldova”, „Cultură și civilizație românească de-a lungul secolelor” (cu participarea ÎPS Nestor Vornicescu și Antonie Plămădeală), „Zilele Eminescu”, „Zilele Marii Uniri”, Salonul de Carte Națională ș.a., manifestări, lansări de cărți și activități organizate în comun cu Ambasada României din Chișinău, cu ambasadele altor țări. S-a demarat constituirea unei Bănci de informație politică și de actualitate (BIPA) asupra vieții politico-administrative, socio-economice și culturale a Republicii Moldova. Noua concepție a Bibliotecii a impus și revizuirea activității editoriale a acesteia. În 1992 ea a început să elaboreze și să editeze: *Bibliografia națională a Moldovei*, *Catalogul actelor oficiale ale Republicii Moldova*, *Cronologia vieții politico-administrative a Moldovei*, *Calendarul bibliotecarului*, *Catalogul de istorie a Moldovei*, *Bucovinei și Ținutului Herța*. Și-a continuat apariția revistei „Magazin bibliologic”. Au fost elaborate Tabelele C.Z.U. pentru bibliotecile mari. Cum e și firesc, o bună parte din aceste proiecte a fost realizată în colaborare cu Biblioteca Națională a României și cu Biblioteca „Gh. Asachi” din Iași.

Anul 1992 a fost un an al cărții românești în Basarabia. Nu mă voi opri aici la faptul constituirii de către frații noștri din București a Bibliotecii „Onisifor Ghibu” din Chișinău, prima bibliotecă, la noi, de carte exclusiv în limba română. Evenimentul s-a bucurat de o largă publicitate pe amândouă malurile. Donațiile de publicații din partea României nu s-au redus la atât. Numai Ministerul Culturii din București a donat Republicii noastre în 1992: cărți – 378 titluri în număr de 912.423 ex. în valoare de 64.713.990 ruble; discuri – 200 denumiri în număr de 20 930 buc. în valoare de 1415 083 ruble; diapozitive – 15 denumiri în număr de 3 360 buc. în valoare de 365 509 ruble. Gestul magistral al consăngenilor noștri ni se arată cu atât mai generos cu cât ne dăm seama, că prinosul adus de dumnealor depășește cu mult posibilitățile de achiziționare dar și de editare existente în Basarabia actuală.

Ce este de făcut acum, în primul rând, pentru a menține reforma bibliotecară pe făgașul ei cel bun? Cadru legislativ este (și să dea Domnul să nu rămână așa și în anul viitor) dezideratul numărul unu. Proiectul de lege cu privire la biblioteci trebuie să fie promovat cu toată insistența. Apoi, rămâne să ne gândim cum am putea ameliora situația financiară a bibliotecilor. Serviciile cu plată nu vor putea rezolva nimic în această privință. E necesară o altă atitudine din partea statului. Într-o recentă publicație referitoare la biblioteconomia în S.U.A. este relevat un eficient sistem de finanțare a bibliotecilor, conform căruia bugetul bibliotecilor se constituie pe cote de către toate nivelurile de administrație publică (central, mijlociu, local). Cred că e o experiență pozitivă ce ar trebui să fie preluată și de noi.

Apoi, va trebui să evaluăm obiectiv situația reală privind organizarea colecțiilor, cataloagelor și celorlalte compartimente de strictă specialitate, pentru a ști cum să le asigurăm o ținută cu adevărat profesională. În acest context țin să subliniez că e timpul ca bibliotecile publice să-și exercite funcția de teaurizare a valorilor spirituale, cu toate operațiunile de rigoare.

E nevoie să eliminăm fragmentarea excesivă a activităților specifice și să obținem excluderea totală a paralelismelor, acestea fiind deosebit de pronunțate în organizarea centrelor biblioteconomice.

Se simte stringent necesitatea unor studii și elaborări algoritmice în vederea adaptării bibliotecilor la condițiile economiei de piață. Aceasta din urmă, precum se știe, stă așezată pe „trei balene”: concurența, libera inițiativă, democrația. Mutații îmbucurătoare în acest sens au și început să se producă. Cele trei biblioteci în vogă astăzi (Națională, Municipală Chișinău și „Ion Creangă”) au creat un remarcabil spirit competitiv în organizarea animațiilor culturale. E drept că în multe cazuri scopul urmărit ține mai mult la orgoliul unor persoane decât de preocuparea pentru publicul cititor, dar timpul, sunt sigur, le va așeza pe toate la locul lor. Cât privește celelalte două aspecte, realizarea lor ține de factorul uman, de participarea bibliotecarilor. Și trebuie să mărturisesc că în Biblioteca Națională, dar și în alte centre biblioteconomice, reforma e periclitată tocmai de nivelul profesional insuficient al personalului. Fără de această condiție, însă,

adică fără schimbarea la față a bibliotecarilor (care va fi unul dintre dezideratele principale ale anului 1993), fără integrarea lor în parametrii a ceea ce numim astăzi inteligență, nimic nu se va putea finisa. Calea spre acest ideal ar fi, dacă e să recurgem iarăși la sugestiile koestleriene, marcată de abandonarea contemplării rutinei, revelarea „săgeții în azur”, apoi trecerea prin „spirală eului” spre Ecce Homo.

RĂU, ALEXE. Anul bibliologic 1999 sau în așteptarea lui Godot : Bibliotecarii moldoveni la sfârșit de secol XX : (I) / Alexe Rău // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2000. – Nr. 5. – P. 145-146.

Tranziția noastră diferă radical de aceea a țărilor ex-socialiste din Europa.

La întrebarea care ar fi tema piesei sale „En attendant Godot”, Samuel Beckett a făcut trimitere la minunata, după el, frază a Sfântului Augustin: „Nu despera: unul dintre hoți a fost salvat. Nu-ți face iluzii: unul dintre hoți a fost damnat. Tema ar putea fi, așadar, egalitatea șanselor pe care le are omul de a fi salvat de absurditatea condiției sale sau de a sucomba. Godot poate fi moartea care ar pune capăt unei existențe derizorii, pradă infirmităților. Dar poate fi și speranța, care încolțește până și în sufletele cele mai ruinate. Și într-un caz și în celălalt așteptarea, ori, mai bine spus, tensiunea așteptării și a incertitudinii sunt cele care învăluiesc ființarea, aceasta din urmă oscilând între dramatic și tragic. Exegetul și filozoful Alain precizează chiar, în cartea sa „Systeme des Beaux-Arts”, că „tragicul constă întotdeauna în așteptare și nu în catastrofă”. Incertitudinea este elementul de fixare și de metastaziere a acestei stări. Tragicul situației în care s-au pomenit personajele beckettienne rezidă în așteptarea unui Godot care nu numai că nu se știe de va veni (după cum vă amintiți, la sfârșitul fiecărui act, invariabil, un băiat vine să-i anunțe pe cei doi că „Godot nu va mai veni astă-seară, ci mâine”), dar nimeni nu știe nici cum arată acest Godot. Eroii nu cunosc chipul viitorului, faptul acesta dând situației lor o nuanță apocaliptică.

Așteptarea și incertitudinea însoțesc în special perioadele de tranziție, ca aceea pe care o traversăm și noi, de un deceniu, și în care așteptăm un fel de Godot, ce își anunță venirea o dată cu instalarea unui nou guvern, la demiterea căruia ni se spune că și Godot al nostru „nu va mai veni astă seară, ci, poate, mâine”. Volens-nolens, ne-am pomenit participanți, figuranți ai unui spectacol în genul teatrului absurdului.

Ce o fi fiind totuși această tranziție, pe care, cum am spus-o cu o altă ocazie, am așteptat-o cu speranță, ca pe o preafrumoasă fată, dar care, până la urmă, a devenit o Babă-Cloanță, soră geamănă cu fantoma prevestită de Marx și de Engels în „Manifestul” lor? Redacția publicației „Lettre internaționale” a întreprins o investigație amplă în acest sens, ajungând la concluzia că este imposibil să deslușim niște trăsături specifice ce ar caracteriza la modul general țările aflate în tranziție. Poate doar căderea miturilor solidarității și națiunii și dezamăgirile politicului. În rest, conchide revista, fiecare dintre țările implicate are tranziția ei, deși toate au demarat cam în același timp și de la același nivel.

Tranziția noastră diferă radical de aceea a țărilor ex-socialiste din Europa, în primul rând, prin faptul că ei știu ce vor să înfăptuiască și unde să ajungă, știu cum arată chipul viitorului lor, pe când noi nu avem un model național chiar și însuflător, noi mergem sau, mai degrabă, batem pasul pe loc, bâjbâind într-o incertitudine sumbră și dezolantă, asemănându-ne, în esență, cu **Parabola orbilor** din celebra pictură a lui Pieter Brueghel cel Bătrân. În contextul unei asemenea rătăcirii, la noi se manifestă întregul registru de așteptare conținut în parabola lui Godot, de la o extremă la alta, iar sistemul nostru de biblioteci se constituie într-mi mozaic cvasieterogen, cuprinzând fragmente contradictorii în esența lor și mult prea distanțate în timp și spațiu. În ei conviețuiesc biblioteci informatizate și biblioteci amplasate în cazangerii, patriarhalismul medieval și era virtuală; bibliotecari transformați, nu din vina lor, în epave umane și bibliotecari de top, gustând din dulceața spiritului și atitudinii occidentale în biblioteconomie, bibliotecari reformatori și bibliotecari retrograzi, unii cu deschidere spre schimbare, alții cu nostalgia trecutului.

În lipsa unui model național, noi avem totuși un model strategic al S.N.B. aprobat în 1991, el fiind, poate, singurul dintre documentele noastre programatice, prevederile căruia au rezistat examenului timpului și se transpun în fapt. Altă vorbă e cum se răsfrâng, cum se realizează aceste idei în întregimea S.N.B. Inegalitatea flagrantă în acest sens este cauzată de doi factori primordiali: mediul în care funcționează bibliotecile, adică factorul extern, și disponibilitatea către schimbare a bibliotecarilor și a bibliotecilor sau factorul intern. Două dintre evenimentele bibliologice ale anului 1999 ne oferă, din acest unghi de vedere, o ilustrație revelatoare. E vorba de constituirea bibliotecilor județene, în contextul reformei teritorial-administrative, în timpul căreia s-a limpezit o dată în plus atitudinea puterii și a societății față de biblioteci, și aplicarea,

în cadrul topului bibliotecilor; a unor criterii noi, valorice, de evaluare a prestaței noastre profesionale, aceasta scoțând în vileag felul în care suntem dispuși de a înțelege, îmbrățișa și promova schimbarea, adică, în consecință, mentalitatea noastră.

Constituirea bibliotecilor județene (de fapt, începutul constituirii, căci soarta lor nu este clară în defini-tiv nici până astăzi) i-a pus pe colegii noștri din teritoriu sub bătaia unei veritabile teorii a incertitudinii. Dar S.B.N.-ul s-a achitat, într-o măsură mai mare sau mai mică, de sarcinile sale, elaborând și punând la dispozi-ția factorilor de decizie (a fondatorilor, dacă e să vorbim respectând litera legii bibliotecilor) regulamentul-cadru și normativele de organizare și funcționare a acestor instituții. Mai apoi însă a urmat o succesiune de fapte, în urma cărora zeci și sute de bibliotecari din teritoriu s-au pomenit, cum s-ar zice, aruncați peste bord, rămânând pe drumuri și tot căutând dreptatea pe la diferite instanțe.

Guvernul, în general, precum se știe și se vede, se străduiește să scoată de la finanțarea sa cât mai multe instituții și organizații, pentru că nu știe cum să rezolve problema bugetului. În consecință, el a respins propunerea adoptării unei hotărâri guvernamentale privind instituirea bibliotecilor județene. Ministerul Culturii a emis o ordonanță conform căreia bibliotecile publice orășenești urmau să existe până la desfi-ințarea primăriilor raionale, lucru care n-a întârziat să se producă, iar administrațiile județene, având și ele în față sinistra problemă a bugetului, au decis, pe alocuri, că dacă nu sunt bani, nu este nevoie nici de biblioteci orășenești. Cazul colegilor noștri din Anenii-Noi, care au bătut drumul judecătoreiei, este unul re-prezentativ. Au urmat apoi niște bucurii, esența cărora poate fi exprimată, poate numai prin vorbele rusești „futbolit“ și „otfutbolit“. Responsabilii ministeriali recurgeau la demonstrarea unei organigrame pe format în folio sau A3 explicând, că, iată, de la pătratul ministerului nu este trasă nici o linie, la pătratul vostru, așa încât descurcați-vă cum puteți la fața locului cu puterile locale. Aceiași responsabili perseverează, în schimb, în alte genuri de activitate, trecând vertiginos de la vânătoarea de greșeli și de „compromaturii“ la o acțiune cu total și cu totul nouă, pe care au botezat-o astfel: „Să umblăm prin secțiile Bibliotecii Naționale și să controlăm spiritele“. Ciudată și năstrușnică ocupație, o asemenea idee putea să treacă numai prin capul vreunui factor din vremurile de tristă pomină. Dar dacă stai și te gândești, te prinzi și tu la gândul că, având niște salarii mizerabile (de 3-4 ori mai mici decât cele ale funcționarilor ministeriali) și încă neplătite de 4-5 luni, poate că, într-adevăr, din nou au rămas doar niște spirite. Și dacă întregim acest tablou cu sutele de biblioteci lichidate și cu primele sute de bibliotecari-șomeri, te-ai mira de n-am compara statul nostru cu un mic balon umplut cu fum. Pentru a se menține cât de cât altitudinea balonului, din legătura lui simt dați jos saci cu nisip, pentru a se menține cât de cât statul nostru, sunt abandonați oameni și instituții, bibliotecari și biblioteci.

În spiritul aceluiași adevăr trebuie să recunosc că nici Biblioteca Națională, care s-a limitat la ceea ce face Serviciul „Asistență de specialitate“, nu a întreprins nimic la nivelul directorului adjunct responsabil de activitatea științifico-metodică și cea din teritoriu, el raliindu-se la stilul exprimat prin cele două verbe, pe care le-am pomenit mai sus.

Al doilea element din acțiunile anului 1999 este aplicarea unor noi criterii de evaluare în cadrul topului național al bibliotecarilor, el vărsând lumină asupra felului de a fi al bibliotecarilor noștri în acest moment. A fost, cel puțin în colectivul bibliotecii noastre, o luptă fâțișă între valoare și mediocritate. Mentalitatea acesteia din urmă este impregnată de ideile egalitarismului, nivelării, împărțitului. Ea se teme să fie supusă unor măsurători, pentru că, evident, acestea ar desființa-o. Ea veghează, aidoma coasei, ca toată iarba să fie otova și dacă vreun cap este cumva mai sus, se face tot posibilul pentru a fi retezat. Paradoxal însă este faptul că bibliotecarii care sunt cu adevărat specialiști de top aproape că nu-și manifestă ambițiile sau pretențiile, pe când antipozii lor sunt cu atât mai agresivi, cu cât mai de proastă calitate sunt serviciile pe care le prestează. Un șef de serviciu care nici nu cunoaște colecția ce i s-a încredințat încât cititorii sunt nevoiți să ajungă la Iași ca să afle, de la bibliografia de acolo, că lucrarea căutată a fost publicată numai la Chișinău și se află în colecția tocmai a acestui șef de serviciu, el, acest șef de serviciu, ar jindui o distincție cum ar fi Medalia „Eminescu“, de pildă, sau ceva și mai și. Mentalitatea unor asemenea lucrători, în special în colectivele mai mari, este similară cu aceea din fabula cu puricele care s-a instalat pe urechea bouului și striga că el vine de la arat. Când este dat jos de pe grumaz și i se spune că este mincinos, puricele face doar ceea ce i-a dat natura să poată face: pișcă.

Acest model de comportament este promovat și în cazurile în care se aplică criterii valorice de salarizare. Într-un proaspăt „donos“ speculat în Casa Guvernului scrie, printre altele: „El ne-a povestit că din 3 000 de salariați ai B.N.F. nu se găsesc două persoane cu același salariu, dar el uită că la noi există stat, legi, hotărâri, există o regulă“.

În viziunea lor deci, în ceea ce privește statalitatea și regula, occidentul pălește în fața Republicii Moldova.

Am însă convingerea că acestea sunt niște elemente perisabile, dovada făcând-o chiar convulsiile lor, pentru că în lumea în care dorim să fim primiți, criteriul valorii este acela care stă în capul mesei, fără el nefiind posibilă prosperitatea. Vremea spiritului gregar, al evaluărilor cu hurta mâinilor ridicate în gol intră în faza sa crepusculară, A fi (în viață și în orice fel de activitate) înseamnă, în lumea civilizată, a te măsura neîncetat.

RĂU, ALEXE. Ispitirea lui Harap Alb sau Anul bibliologic 1993 / Alexe Rău // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1994. – Nr. 2-4. – P. 28-29.

În comentariile sale la legenda Meșterului Manole, Mircea Eliade a formulat mai multe legități ancestrale ale destinului românesc, una dintre ele (cea care mă obsedează de mai multă vreme și care a canalizat chiar și reflecțiile-mi bibliologice) sunând astfel: „Cel dintâi pe care îl aduce soarta e menit să moară”. Ideea, înțelegerea metafizică a iminenței jertfei de sine există în stare latentă în subconștientul colectiv. Și totuși, faptul acesta nu întotdeauna îți aduce resemnarea. Când te gândești la membrii Sfatului Țării, de exemplu, cei care primii, în 1918, au încercat să restabilească o dreptate istorică pentru ca mai apoi să fie aruncați în gropi cu var, aici la Chișinău, sau duși în Siberia, ori la scriitorii moldoveni, cei care primii, încă până la război, au pus problema revenirii la grafia latină pentru a fi împușcați apoi, la Tiraspol, toată ființa ta este cuprinsă de o pornire protestatară. După care te întrebi, iminent, câți trebuie să fie trimiși pentru a izbândi, în cele din urmă, măcar ceva. Și astfel, răsfoiești filele memoriei colective și te alegi cu convingerea, că cifra, numărul trei, de exemplu, este, pentru noi, unul din semnele predestinare, deseori fatidic. În mitologia populară, pământul sta pe trei pești. Spectacolul destinului e constituit din trei acte. În poveștile noastre întâlnim trei iezii, trei nurori, trei frați etc. În Miorița sunt trei ciobani. Românii s-au adunat în trei principate, unirea cărora a trecut prin trei mari încercări. Pe teritoriul Republicii Moldova de astăzi s-au format trei republici, există trei președinți. Conform tradiției orale și scrise, izbândește de cele mai multe ori, cel de-al treilea trimis al destinului. Dar și el, ca și predecesorii săi de altfel, sunt supuși, de regulă, la trei mari încercări. Reprezentantul tipic al celui de-al treilea sol este, probabil, Harap Alb, care, în odiseea și iliada sa, era pus mereu ba să îndeplinească trei porunci, ba să depășească trei piedici.

Predestinatarul semn trei planează, iată, și asupra bibliotecilor basarabene. Trei au fost încercările lor de a reveni și a se menține în albia bibliologiei naționale, cea de a treia fiind reforma bibliotecară începută în 1991, care reformă este, într-un fel, un Harap Alb bibliologic, și încă unul creștat cu un dublu semn trei pentru că mai și împlinește trei ani. Acest Harap Alb al nostru a fost supus deja la trei mari încercări, câte una în fiecare dintre cei trei ani de derulare a reformei bibliotecare, și la multe încercări mai mici. Ispitirile cele mari se înfățișau, de regulă, în câte o blană de urs. În 1991, după emiterea de către Minister a ordinului nr. 86, cel referitor la reorientarea completării colecțiilor și depolitizarea bibliotecilor, ne ieși în cale ursul ideologic, cel care ne atacă vehement acasă și peste hotare, pricinuindu-ne nenumărate leziuni, dar care, până la urmă, ori că fu înfrânt, ori că se prefăcu numai așa, ca să ne atenueze vigilența, bătu în retragere.

Al doilea urs care ne aținu calea fu reșezarea profesională. Ieșiți din emfază și euforie, din atmosfera unui patos aproape revoluționar, ne pomenirăm față în față cu rigorile de strictă specialitate, acestea din urmă fiind reorientate spre bibliologia europeană, așa încât Harap Alb al nostru se văzu nevoit să se mai pună pe carte, însușind regulamente, statute, normative, stasuri, CZU, terminologie națională etc. În asemenea situație, factorul uman fu creatorul principalelor probleme, care vor trebui soluționate pe parcursul mai multor ani.

A treia mare încercare pentru noi este ursul economic, acesta arătându-și blana mai ales în anul bibliologic 1993. Numai câte nu a trebuit să facă în anul trecut bietul Harap Alb al nostru: să bată clopotele și să stărcească pe la ușile demnitarilor financiari pentru a obține cel puțin salariu pentru bibliotecarii care nu erau onorați cu solde câte trei luni, să influențeze Guvernul în vederea măririi grilei de salarizare, obținând un spor de vreo două trepte, dar rămânând, totuși, să fie mult mai puțin plătit decât pedagogii, să lege tei de curmei pentru a putea intra în iarnă și a astupa măcar cât de cât găurile din gospodăria delăsată, iar pe deasupra să mai și realizeze niște activități care să mențină autoritatea bibliotecilor ca instituții de cultură, pentru acestea fiind nevoit să îndeplinească o lucrare necunoscută lui Ion Creangă și anume căutarea sponsorilor. Sponsorii, ce-i drept s-au găsit. Dar asta nu a putut salva situația, pentru că sumele minuscule care ni s-au oferit alcătuiesc doar câteva sutimi de procent din bugetul necesar.

Criza economică ce s-a declanșat în 1993 a avut repercusiuni grave asupra bibliotecilor. În anul trecut au fost desființate 130 biblioteci, 441 bibliotecari rămânând șomeri. Numai pentru rețeaua de biblioteci publice bugetul a fost redus cu 35-45 la sută, aceasta răsfrângându-se și asupra salariilor, dar mai ales asupra completării colecțiilor și întreținerii spațiilor funcționale. Sediul Bibliotecii Naționale, de exemplu, nereparat cum se cade din anii șaizeci, a ajuns, în mai multe sectoare, cu deosebire în ceea ce privește dependențele și condițiile de muncă, într-o stare de neîntrebuințare. De zeci de ani nu se rezolvă problema spațiului de depozitare pentru Biblioteca "Ion Creangă" și pentru multe biblioteci publice orășenești. În 1993 alocările pentru achizițiile de carte nouă au fost reduse: la Biblioteca Națională – cu 54%, la Biblioteca "Ion Creangă" – cu 45%, în bibliotecile orășenești – cu 40 - 50 %. Fondul de publicații în limba de stat rămâne a fi și el dezavantajos: în Biblioteca Națională – el alcătuiește 5%, la Biblioteca „Ion Creangă” – 24%, în bibliotecile publice – 37%. Rămâne aproape neschimbat indicatorul pe cap de locuitor, adică un moldovean are în limba sa 3-4 cărți, iar un rusofon – 12-14 cărți. Așa stând lucrurile, volens-nolens te întrebi: a cui e această țară?

Oricum, chiar și în aceste circumstanțe ostile, bibliotecile sau străduind să-și exercite funcționalitatea regulamentară.

În anul 1993 centrele biblioteconomice și bibliotecile publice orășenești și-au concentrat eforturile și atenția asupra următoarelor direcții hotărâtoare: continuare și aprofundarea reformei bibliotecare, în primul rând prin desăvârșirea cadrului de reglementare, antropologia (deontologia bibliologică), informatizarea (inclusiv reconsiderarea activității informaționale tradiționale) și continuarea optimizării relațiilor cu publicul.

În domeniul reglementării s-au realizat acțiuni de anvergură în toate rețelele de biblioteci, elaborându-se regulamente, statute, instrucțiuni și altele, asemenea atât în rețeaua de biblioteci publice (Ministerul Culturii, Biblioteca Națională, Bibliotecile Publice Orășenești), cât și în celelalte rețele (corpusuri de documente și-au elaborat nou înființatele centre biblioteconomice – Bibliotecile Academiiilor de Studii Economice, Agrare, Universităților etc.). De menționat este ca toate acestea, în linii generale, se întemeiază pe concepția Sistemului Național de biblioteci, aprobat în 1992, fapt care le circumscrie dezideratului de unitate națională. Importante acte de reglementare au fost elaborate în cadrul Bibliotecii Republicane de Medicină, Bibliotecii Republicane de Informație Tehnico-Științifică, Bibliotecii Academiei de Științe, Bibliotecii Republicane „Ion Creangă”, Bibliotecii Centrale Universitare etc.

În ceea ce privește deontologia, factorul antropobibliologic, majoritatea centrelor bibliologice au fost conștiente de stringența acelei sarcini căreia i-am zis „schimbarea la față a bibliotecarului”. În vederea acoperirii acestui deziderat, sub auspiciile Bibliotecii Naționale și-a început activitatea Centrul Republican de perfecționare a bibliotecarilor cu un program orientat către ciclul bibliologic acceptat în cadrul facultății de specialitate din Chișinău, niște cursuri similare au fost organizate de către Biblioteca Universității Agrare. Celelalte centre, în majoritatea lor au organizat și realizat diverse forme de perfecționare bibliologică, cele mai reușite părând a fi: seminarele privind concepția de achiziții în momentul actual și experiența bibliotecilor de peste hotare (Biblioteca Republicană de Informație Tehnico-Economică), seminarele zonale relative la reforma bibliotecară organizate de Biblioteca "Ion Creangă" în colaborare cu Ministerul Învățământului, seminarele zonale în problema activităților informaționale organizate în teritoriu de către Biblioteca Națională, seminarele raionale de perfecționare. Biblioteca Republicană de Medicină a organizat lectura și discuția colectivă a monografiei „Filozofia biblioteconomiei S.U.A.”, acțiuni care s-a soldat cu multe repercusiuni pozitive, concrete în activitatea instituției în cauză.

Problemele deontologice nu pot fi soluționate fără un sistem de ediții metodologice. Nu știu dacă există un asemenea sistem, dar, oricum, mai multe centre au elaborat și editat lucrări metodice de real folos cum ar fi: *Mic dicționar bibliologic rus-român (BRSTE)*, *magazinul „Glia” (BAA)*. „Literatura nouă pentru copii”, „În ajutorul procesului de învățământ”, „Biblioteca, cartea, cititorul” toate elaborate de Biblioteca "Ion Creangă" și toate trei fiind bilingve, fiind astfel de folos inclusiv bibliotecarilor din Transnistria și celor rusofoni din RM (despre ei celelalte centre biblioteconomice cam uitând în ultimii ani) și multe alte publicații metodice realizate de Biblioteca Academiei, BCU, cât și de bibliotecile publice din teritoriu. O însemnătate capitală în acest sens a avut-o pătrunderea în spațiul nostru a lucrărilor metrologice elaborate de către Biblioteca Națională și Bibliotecile județene din România. Ce-i drept, bibliotecarii rusofoni au fost lăsați pe seama revistei "Bibliotecari", editată la Moscova, care revistă însă, în virtutea evoluției prețurilor, a pătruns tot mai puțin în spațiul RM. Se vede că anul ce urmează va trebui să acordăm atenție cuvenită acestei pături de bibliotecari, recurgând chiar la traducerea revistei autohtone "Magazin bibliologic".

E cazul să pomenim aici și despre ajutorul cu adevărat frățesc acordat de România: circa 100 bibliotecari de la noi au urmat cursurile de la Bușteni, vreo 40 au făcut stagiatura în bibliotecile de peste Prut, circa 30

tineri studiază la nou înființata facultate de bibliologie din București, circa 400 au întreprins vizite de documentare în România.

Cât privește informația și informatizarea, mai toate bibliotecile mari au înțeles că informația înseamnă bani și putere, drept care au început să o elaboreze mai laborios, dar și să-i asigure securitatea. Biblioteca Republicană de informație tehnico-științifică a realizat deja un sistem computerizat de asistență bibliografică, editând și un catalog prețios în patru volume „Invenții depistate în Republica Moldova”. Alte realizări bibliografice de anvergură realizate în 1993: buletine de creștere (majoritatea centrelor biblioteconomice și a bibliotecilor publice), indicii ”Sfecla de zahăr” (BAA), „Viața Basarabiei” (B.A.S. și BNRM.), „Rac tela i seiki matki” (BRM), un catalog colectiv de publicații în domeniu realizat de aceeași Bibliotecă Republicană de Medicină, colecția „Bibliografia Basarabeană” editată într-o aleasă ținută poligrafică și profesională de Biblioteca Municipală ”B. P. Hasdeu”, Chișinău (fapt pentru care merită felicitări aparte) ș. a.

Cât privește informatizarea, ar merita să fie menționată concepția nouă elaborată de Biblioteca Națională, ea fiind aprobată de experții Fundației Soros care vor sponsoriza (după cum au promis) realizarea ei, cât și sistemele automatizate puse în aplicare la Biblioteca Universitară Bălți. Biblioteca Republicană de informație tehnico-științifică, Biblioteca Academiei, de asemenea sistemul editorial computerizat aplicat în Biblioteca Națională, de asemenea completarea și prelucrarea parțial automatizată a publicațiilor în aceasta din urmă.

Relațiile cu publicul au continuat să fie, în 1993, o preocupare de prestigiu a bibliotecilor, ea oferind, nu rareori, un refugiu din repercusiunile crizei economice, dar și un prilej de manifestare intelectual-națională, de afirmare a inteligenței depozitate în biblioteci. Biblioteca Națională a continuat derularea formulelor de activitate inițiate în 1992, inaugurând în 1993 un Salon Muzical. Biblioteca „Ion Creangă” a deschis cenaclul „Conștiința națională”. Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a inaugurat „Zilele Bibliotecii «Transilvania»”, dar și un simpozion biblioteconomic de o ținută aleasă. Simpozioane tematice s-au produs la Căușeni, Strășeni, Orhei, Drochia, Fălești și în alte orașele, ele având, conform afirmațiilor organizatorilor, un efect triplu: reabilitarea culturală a zonei în care funcționează biblioteca dată, comunicarea fondului republican de publicații și sensibilizarea unor unități economice în ceea ce privește finanțarea și sponsorizarea activității bibliotecare în teritoriu. De multe ori aceste ameliorări se produceau pe seama Bibliotecii Naționale, care își asumă grosul cheltuielilor și care a ajuns și din această cauză, într-o stare materială deplorabilă, neputând acum să acopere niște funcții elementare. Oare nu e cazul să ne gândim, că e mai rațional ca două mii de biblioteci publice să-și susțină Naționala, supraviețuind împreună, în loc ca ultima să le susțină pe toate, bancrotându-se? Iată un caz similar cu acela când un sat de flămânzi, având un singur gospodar aprovizionat, tăbărăște hulpav peste el, devorându-l și lipsind așezarea de ultima sa avere? Hai să ne gândim la acesta.

Acestea au fost, în linii mari, preocupările Anului bibliologic 1993. Acum, când știm rezultatele alegerilor în Parlamentul Republicii Moldova, ne încercăm o stare de incertitudine. Oare nu se vor relua toate de la început? Oare nu ne vom reîntoarce la ceea ce a fost cândva? Probabil, nici Dumnezeu nu știe. Sau, poate, numai el știe. De aceea, până când nu s-a returnat roata reformei, vă propun să recapitulăm, ca o eventuală amintire frumoasă, cei trei ani de reformă bibliotecară, cele realizate de Harap Alb al nostru.

Deci, cu ce ne-am ales în acești ani? În concepția SNB, unul dintre postulatele de bază era elaborarea ciclului bibliologic. De fapt, acesta era un fel de a spune, pentru că ciclul bibliologic este demult elaborat în Europa și în lume. Ce se avea în vedere? Acceptarea formulei europene și mondiale. Or, se știe, că în știința sovietică disciplinele bibliologice erau incluse, în mod nefiresc, în biblioteconomie. Iată, însă, că ne-am pomenit și noi elaborând ciclul bibliologic. După mine, acesta este un lux nepermis pentru că nu face să elaborezi ceea ce Europa a elaborat demult. Care era sarcina noastră? Să alcătuim un compendiu însoțit de un vademecum, sau, poate, o broșură de popularizare, în care să explicăm ce este bibliologia, ce discipline cuprinde ea, ce s-a făcut în lume în aceste domenii și cum sunt ele acoperite la noi. Cred că nici acum nu e târziu să o facem.

Și dacă nu sunteți contra, haideți să vedem, împreună, cum au fost acoperite, în acești trei ani, la noi, domeniile bibliologiei.

În biblioteconomie ne-am ales eu un corpus de documente care prefigurează organizarea și funcționarea bibliotecilor (vezi volumul „Biblioteconomia Moldovei, cadru de reglementare, 1993”, dar și alte acte de reglementare).

Este gata proiectul Legii bibliotecilor.

Avem pentru prima dată o concepție biblioteconomică națională care se realizează în mod consecvent.

Avem primele stasuri bibliologice naționale.

E drept că multe din prevederile Concepției SNB încă nu sunt realizate: nu este aprobată în Parlament Legea bibliotecilor din care cauză nu este aprobat de către Guvern nici Regulamentul Consiliului Biblioteconomic Național, nu sunt constituite uniunile bibliotecare teritoriale, sunt lipsite de normativele de organizare și funcționare bibliotecile specializate și bibliotecile de învățământ. Acestea, însă, în caz de nereeturnare a Roatei Istoriei, pot fi recuperate.

Într-o altă albie, dacă e să vorbim de biblioteconomie, s-au desfășurat studiile și cercetările, deși realizările în acest domeniu nu sunt cele scontate. Și totuși în acest domeniu s-au obținut niște realizări demne de luat în seamă cum ar fi sociologia cărții și lecturii (Topul cărților realizat de Biblioteca Națională, sondajul "Periodicele în lectura copiilor" efectuat de Biblioteca "Ion Creangă" ș. a.). De altfel țin să remarc, că atunci când inaugurem intrarea bibliotecilor în perioada economiei de piață, enunțăm că, în această perioadă, noi trebuie să fim ca Ștefan cel Mare, adică să facem lucrări mari cu mijloace puține. În acest sens inimoasele bibliotecare de la "Ion Creangă" sunt pilduitoare, adică ele sunt puține la număr, dar fac uneori cât o bibliotecă națională.

În domeniul bibliografiei, dezideratul strategic, stipulat în concepția generală sus-numită, era acela de a realiza un repertoriu bibliografic național. Sarcina principală în acest domeniu o constituie elaborarea bibliografiei naționale, aceasta însemnând, în condițiile actuale, când s-a extins cu mult noțiunea de "publicație", un repertoriu național de publicații. Din păcate, în condițiile Republicii noastre conceptul de bibliografie națională (care include: publicații din teritoriul țării, publicațiile autorilor din țară scoase peste hotare, publicații despre țară și publicații în limba țării scoase peste hotare) nu poate fi realizat pe deplin, și anume în compartimentul publicații în limba țării, pentru că astfel am fi nevoiți să bibliografiem toate publicațiile românofone scoase în România și în lume. Ce-i drept, în ultimul timp ni se propune o nouă limbă, și atunci conceptul ar putea fi realizat, numai că pentru aceasta va fi nevoie de o numeroasă comisie de experți, care să delimiteze: care publicații sunt în limba română și care în limba moldovenească.

Un gen bibliografic neexplorat de fel în Basarabia este cel al bibliografiei critice. Mă gândesc chiar că acum, când se polemizează atât de mult în privința denumirii limbii noastre, o bibliografie critică la temă ar servi drept un reper științific.

Avem și alte "goluri bibliografice": buletinele de creștere ale bibliotecilor publice, suspendate din criza de finanțe și hârtie, bibliografiile revistelor basarabene, catalogul de istorie a Basarabiei, Bucovinei și Ținutului Herța ș.a.

În domeniul bibliofiliei în acești trei ani s-au realizat, cu precădere, măsuri de ordin organizatoric. A fost înființată, sub auspiciile Bibliotecii Naționale, Societatea de Bibliofilie. S-au ținut două ediții ale simpozionului "Valori bibliofile din Moldova". S-a încercat punerea în circulație a unor colecții bibliofile (de stat și particulare) prin organizarea unor expoziții (din colecțiile lui M. Cimpoi, P. Balmuș, V. Chitii, V. Șmarov, I. Osadenco ș.a.).

În bibliotaxie s-a realizat elaborarea tabelelor CZU (variante medie), tabelelor mici CZU editate de Biblioteca Națională, Biblioteca "Ion Creangă" și Asociația bibliotecarilor din Moldova, s-a purces la elaborarea unui Tezaurus-Clossaurus.

În bibliopogie lucrătorii Centrului de Patologie și Restaurare al Bibliotecii Naționale au ajuns la faza când pot demonstra meșteșugul legatului sub aspect istoric și sunt gata să organizeze un seminar pentru bibliotecile din teritoriu.

În acești trei ani ne-am ales și cu o revistă de specialitate, "Magazin bibliologic", care revistă atinge, în ultimul timp, un nivel profesional de luat în seamă. Avem și un cerc de autori-bibliologi care creează, se publică, și, deci sunt în stare a mișca înainte bibliologia autohtonă: L. Corghenci, T. Costiuc, V. Osoianu, E. Harconiță, L. Kulikovschi, N. Cheradi, E. Bejan, L. Rusu, C. Balaban, L. Gluh, Z. Bălan, E. Coțescu, T. Maleru, R. Martin, L. Sitari, M. Hasnaș, N. Matei, E. Ploșniță, V. Farmajiu, alături de autorii din generația mai veche: P. Balmuș, Iu. Colesnic, V. Malanețchi, V. Chiriac, P. Racu, V. Pelin, E. Guțu, E. Curatenco, T. Baghici, I. Șpac, I. Madan, P. Ganenco și mulți alți autori care lucrează împreună la edificarea bibliologiei basarabene.

Există și domenii bibliologice neexplorate încă la noi: biblioconofilia, biblioepsia (aici ar fi binevenit un sondaj sociologic privind lectura bibliotecarilor), biblistica (nu mai avem nici un studiu relativ la editarea și circulația bibliilor în acest spațiu), bibliotehnica (care, de multe ori, se confundă cu tipizatele, dar care este o știință complexă asupra producerii materiale a publicațiilor), ar fi interesant să studiem cum se manifestă în spațiul nostru bibliomanii și bibliofobii.

Relativ la toate domeniile și disciplinele bibliologice trebuie să spunem că nu este scrisă încă istoria manifestării lor în spațiul nostru, aceasta constituind, probabil, sarcina primordială a cercetătorilor.

Ce ne așteaptă în anul 1994? De un an și ceva tot intrăm în economia de piață. În condițiile acestea este important să te poți adapta, să fi cibernetic, adică toate funcțiile organismului tău (al bibliotecii) să se afle în exercițiu. Reieșind din acest postulat, Biblioteca Națională și-a schimbat structura programului de activitate, acesta având drept compartimente funcțiile unei biblioteci (patrimonială, informațională, comunicativă și hedonică, biblioteconomică). Volumul funcțiilor este raportat la resursele financiare, umane, materiale. Se implementează criterii noi de estimare a Bibliotecii Naționale și a personalului său, aceste criterii urmând să stea și la baza sistemului de remunerare a muncii salariaților. Aceste criterii sunt: eficiența funcțională ($\geq I$), criteriul calității și activitatea inovațională, eficiența intelectuală ($\leq I$) și eficiența (rezonabilitatea) economică.

Anul 1994 poate fi, mai ales după scrutinul electoral din 27 februarie, un an benefic, dar și fatidic. Cum va fi blana ursului ce are a ne ieși în calc de astă dată? Oare nu ne vom întoarce acolo de unde am pornit acum trei ani? Și oare nu cumva Harap Alb al nostru e un Sisif, cu bolovanul pe pantă, care, în caz de ceva, ar putea să vină peste noi ca un tăvălug? Să-l sprijinim, să-l ajutăm pe Harap Alb și atunci poate că vom izbândi.

RĂU, ALEXE. Schimbarea la față a bibliotecilor moldovene : Anul biblioteconomic 1991 / Alexe Rău // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1992. – Nr. 6. – P. 5-7.

Anul 1991, cu toate asperitățile sale, pe care și le-a dezvăluit, și la care mă voi referi succint la locul potrivit, este, totuși, anul schimbării la față a bibliotecilor moldovene, sau, dacă enunțul vi se arată a fi pretențios, anul care a pus începutul unei atare schimbări. Expresia mi-a parvenit, de astă dată, nu din perenul verset biblic, ci de la titlul celebrei monografii a lui Emil Cioran, din capitolul introductiv-programatic al căreia am spicuit și un gând revelator relativ la ceea ce a constituit, ca faptuire, esența, pivotul anului biblioteconomic 1991: „De la Nietzsche și de la Spengler am învățat că interesul pentru istorie e caracteristic decadenței, când spiritul, în locul elanului creator, al adâncirii în intensitate, tinde la o cuprindere extensivă, la o înțelegere ca atare, la pierderea retrospectivă în lume. Simțul istoric temporalizează toate formele și toate valorile...”. Așadar, pe fundalul interesului general pentru istoria neamului, interes generat de renașterea noastră națională, în materie de biblioteconomie s-a produs, dimpotrivă, un refuz al istoriei. Și actul acesta nu are nimic comun cu nihilismul, la mijloc fiind, pe de o parte, lipsa de sinteze istorice veritabile asupra bibliotecilor basarabene, pe de altă parte, vrerea de a ne debarasa de tot ce era perimat în organizarea și funcționarea bibliotecilor, de a lichida consecințele regimului totalitar comunist. Acestei opțiuni i s-au circumscris toate măsurile întreprinse de către Ministerul Culturii și Cultelor în vederea reformei bibliotecare, începând cu actul constituirii, la începutul anului, a unei impunătoare comisii de experți pentru elaborarea Concepției sistemului național de biblioteci al Republicii Moldova, când, în mod expres, drept metodă de prognozare a fost aleasă nu extrapolarea, care, după cum se știe, se întemeiază pe un transfer de legități din trecut în viitor, ci modelarea, aceasta din urmă presupunând tocmai procesul invers: transbordarea directă, prin metode mai ales intuitive, în viitor, spre un model ideal și apoi etapizarea procesului de ducere a prezentului către viitorul proiectat. Iar documentul final al comisiei, aprobat de către Colegiul Ministerului în ședința sa din 27 decembrie, poartă, în mod sugestiv, subtitlul de model strategic. Cum, însă, prezentul biblioteconomic basarabean a rămas în urmă față de cel occidental cu cel puțin un secol, realizările bibliotecilor americane, să zicem, sau ale celor franceze, care sunt, totuși, mai aproape de noi ca spirit și ca factură, puteau și vor mai putea încă să servească pentru noi drept modele futurologiste. Așa ori altfel, metodele intuitive la care am recurs s-au întemeiat pe acestea. Realitatea biblioteconomică basarabeană, însă, în chiar faza incipientă de elaborare a modelului strategic sus-numit, a făcut ca însuși modul de abordare a problemei să ducă la împărțirea nu numai a multor bibliotecari, ci chiar a membrilor comisiei de experți, în iconoclaști și iconoduli ai opțiunii noastre. Mai direct vorbind, însă, aceasta înseamnă o împărțire în adepții biblioteconomiei europene și românești și în cei ai biblioteconomiei sovietice. Sub asemenea auspicii, trecerea la metodologiile românești, lucru firesc din punct de vedere al unității spirituale (iar bibliotecile publice, sub acest aspect, dacă nu sunt tratate de pe poziții tehnologice, ajungându-se până la asemuirea unei biblioteci naționale cu o fabrică națională de cărămizi, sunt tocmai exponențele elocvente ale acestei unități), se putea întâmpla doar în măsura în care experiența și metodologiile lor se suprapuneau cu cele ale bibliotecilor europene, adică cu schemele și cu recomandările UNESCO. Nu întâmplător la deschiderea primei ședințe a comisiei domnul Alexei Andrievschi, prim-vice-ministru al culturii și cultelor, s-a exprimat

cam așa: „Noi trebuie să ne întoarcem la o sută optzeci de grade cu fața către... Dar drumul nostru spre Paris trebuie să treacă numaidecât prin București”. Deci, experiența bibliotecilor franceze și românești, lucrările de autoritate ale unor biblioteconomi cum sunt Noe Richter, Dan Simonescu, Ion Stoica ș.a. au fost pentru noi unul dintre reperele legate mai mult sau mai puțin cu realitatea, așa încât metodele intuitive să aibă un contrapunct din partea unor modele încercate din Europa și de peste ocean, noi fiind conștienți de faptul că, în virtutea frământărilor istorice prin care ne-a fost dat să trecem, ne situăm, în perimetrul problematicei bibliologice, undeva între Quo vadis? (care e o întrebare la ordinul zilei în Basarabia) și ceea ce formula W. Lancaster cu câțiva ani în urmă: Whither libraries? or Wither libraries? Dacă nu depășeam întrebarea sienkiewicziană, cădeam într-o stare de incertitudine profesională care, în circumstanțele Basarabiei, unde seculara plagă românească a scepticismului își are, mai ales în mediul conservator al bibliotecilor, un sol propice am fi adus mari prejudicii unei profesii și așa marginalizate, iar dacă ne aventurăm spre registrul de interogații al bibliologilor americani, riscam, în condițiile unei dezolante penurii de carte românească, să devenim ridicoli, dacă nu chiar trădători ai cauzei neamului. În consecință, principiul director pentru care s-a optat a fost acela al conjugării ideilor umaniste promovate de către bibliologia universală (Manifestul UNESCO fiindu-ne, în acest sens, unul dintre punctele de reper) cu specificul național, amândouă urmând să fie racordate la posibilitățile și particularitățile basarabene. Două erau avantajele magistrale ce puteau fi obținute pe această formulă: alinierea bibliotecilor basarabene la tehnologiile și metodele bibliologice promovate pe plan internațional și integrarea lor în procesul de renaștere națională. Acest al doilea avantaj era și este pe atât de important, pe cât, până la începutul reformei, bibliotecile, în ipostaza lor oficială de puncte de reper ale partidului comunist, erau, de facto și de jure, niște focare antinaționale în ceea ce privește conținutul colecțiilor, dar și programul de activități. Simptomatică a fost, din chiar momentul formulării acestor aserțiuni, aversiunea unei anumite grupări de biblioteconomi atât față de sincronizarea cu Europa, ca și față de identitatea culturală națională, cea dintâi îl obliga să-și refacă formația profesională, iar cea de a doua, pe lângă faptul că o complica pe cea dintâi prin impunerea limbii române în procesul de reciclare și perfecționare, le mai și anula situația privilegiată de care beneficiaseră zeci de ani (până la reformă, toate documentele și materialele metodologice după care funcționau bibliotecile nu numai că erau „slobozite” în mod canonic de la Moscova, dar, în mare, nici nu erau traduse). Metafora sistemului pentru care pledau aceștia era reprezentată de căile ferate sovietice: pentru a pleca în Europa, ești nevoit să staționezi mult timp la punctul de trecere a graniței ca să se schimbe roțile trenului, dat fiind faptul că în occident drumurile de fier sunt croite pe o altă măsură. Numai că, în viziunea lor, metafora aceasta se proiecta într-un mod invers: Europa trebuie să-și schimbe roțile, dacă vrea să pătrundă în Uniune. Și acestui postulat i se circumscriau toate aspectele vieții socio-economice și culturale, inclusiv biblioteconomia. Numai sistemul de clasificare „BBK”, dacă e să dăm un exemplu, face cât o întreagă magistrală Baical-Amur, în materie de bibliologie, schimbarea măsurii „traverselor” însemnând, în acest domeniu, renunțarea la postulatele ideologico-partinice și repunerea biblioteconomiei pe principii profesionale.

Concepția elaborată de specialiști anulează tocmai toate postulatele aberante existente până în acel moment (partinitatea, ideologizarea, determinismului sovietic ș. a.) și conține principii noi de activitate bibliotecară (libertatea, autonomia, neangajarea politică, identitatea culturală națională), precum și un nou statut funcțional al bibliotecilor (funcțiile patrimonială, informațională, de comunicare și hedonică devenind atribuții intrinseci, firești ale bibliotecilor publice, iar centrelor bibliotecare adăugându-li-se și funcția biblioteconomică). Modelul strategic prevede constituirea unui sistem național de biblioteci (SNB), care urmează să devină, prin definiție, un ansamblu de centre biblioteconomice și rețele de biblioteci, aflate în raporturi de colaborare profesională și având un organ comun de coordonare. În acest context, noțiunea de politică biblioteconomică a trebuit să fie abordată în felul cel mai exigent, întrucât, fără o delimitare bine definită între activitatea legiuitoare, de reglementare, și cea executivă, nici un sistem nu poate funcționa într-un mod optim. Dovada o fac și investigațiile recente la acest capitol efectuate de către bibliologii polonezi, care au realizat niște disocieri și sugestii demne de toată atenția relative la cele trei formule de structurare a politicii biblioteconomice practicate astăzi în lume. În ce ne privește, am optat pentru un Consiliu Biblioteconomic Național, ca organ superior de decizie, organizarea executării hotărârilor acestuia urmând să fie acoperită de către Biblioteca Națională. În județe vor fi constituite uniuni bibliotecare, a căror funcționare va fi condusă de către Consiliile biblioteconomice interdepartamentale teritoriale, deciziile acestora urmând să fie transpuse în fapt de către bibliotecile județene. Mecanismul de funcționare a SNB se va întemeia astfel pe descentralizarea, deconcentrarea și delegarea funcțiilor de dirijare și administrare, centralizate rămânând doar activitatea legiuitoare și de reglementare, exercitate respectiv de către Parlament și de către Guvern (prin Ministerul Culturii și Cultelor).

Celelalte compartimente ale concepției SNB (Constituirea, completarea și conservarea colecțiilor, Pregătirea și perfecționarea bibliotecarilor, Știința bibliologică, Automatizarea și informatizarea, Economia de bibliotecă) prevăd și ele operarea unor modificări principiale, dintre care cele mai însemnate par a fi: o nouă viziune asupra colecțiilor bibliotecilor, acestea fiind tratate ca un tot întreg în cadrul Moldovei, cu consecințele corespunzătoare privind coordonarea politicii de achiziții și constituirea unei baze informative unitare, accesibilă tuturor bibliotecilor și constituită prin cooperare: constituirea depozitului legal de publicații al Moldovei; acceptarea și promovarea viziunii europene asupra ciclului bibliologic (teoria sovietică includea bibliologia în biblioteconomie, ajungându-se astfel la niște elucubrații șocante, cum se întâmplă întotdeauna când se confundă și se substituie întregul cu partea); pregătirea unor bibliotecari formați după niște criterii de cultură și civilizație, și nu după niște postulate și canoane politico-ideologice; automatizarea și informatizarea la nivel de SNB, cu o bază centrală de date în Biblioteca Națională și cu posibilități de acces, într-un regim de dialog, pentru toate bibliotecile sistemului, inclusiv (într-un viitor mai îndepărtat, desigur) și pentru cele comunale; un nou mecanism de finanțare a bibliotecilor; elaborarea unui sistem de reglementări prin care să se creeze cadrul juridic pentru funcționarea SNB etc.

În baza modelului strategic, anticipând, uneori, aprobarea lui de către Colegiul Ministerului, au fost elaborate și aprobate un șir de acte, a căror punere în aplicare a însemnat încheierea fazei întâi, teoretică, a reformei bibliotecare și trecerea la faza a doua, cea practică, aceasta din urmă având a fi consumată în anul 1992. Ordinul Ministerului Culturii și Cultelor referitor la reorganizarea rețelei de biblioteci, regulamentul-cadru și normativele de organizare și funcționare a bibliotecilor publice în Republica Moldova, pe lângă faptul că au repus în drepturi însăși noțiunea de bibliotecă publică (până atunci bibliotecile purtau calificativul „de masă”, după calapodul sovietic) și au introdus o tipologie morfologică în spiritul limbii române (servicii, oficii etc.) în locul celei vechi, croită după structura partidului comunist, au mai și desființat așa-zisele țebeesuri (sisteme centralizate de biblioteci), bazate pe metodele administrative de comandă și pe uniformizarea a tot și a toate, așa că bibliotecile publice de toate nivelurile au acum posibilitatea să activeze conform unor principii democratice, dând libertatea bibliotecarilor să-și manifeste disponibilitățile creative și spiritul de inițiativă. Ordinul despre revenirea la CZU, pe lângă avantajul depolarizării, deschide perspective largi privind alinierea la tehnicile biblioteconomice europene, aplicarea tehnologiilor de automatizare și accesul la bazele de date ale bibliotecilor din alte țări.

Însă documentul cu cele mai mari rezonanțe, care parcă mai reverberează și acum tensiuni și amintiri dureroase, a fost ordinul nr. 86, referitor la reorientarea completării colecțiilor bibliotecilor publice din Moldova. Conținând enunțul unui nou principiu fundamental de funcționare a bibliotecilor publice (la completarea fondurilor – constituirea unor colecții corespunzătoare intereselor naționale ale poporului, năzuințele lui de familiarizare cu valorile universale de cultură și civilizație, iar la utilizarea lor – respectarea dreptului universal al omului de a avea acces liber la documente și informație), un program de reconstituire a colecțiilor pivotat pe identitatea culturală națională (sporirea cotei literaturii naționale prin achiziționarea tuturor publicațiilor referitoare la sau intrate în istoria culturii și civilizației românești, ucrainiene, bulgare găgăuze, cehe, poloneze, în funcție de structura demografică a comunității în cadrul căreia funcționează biblioteca) și declarând nule toate recomandările și normativele emise de către organele de partid referitoare la structura procentuală pe domenii a fondurilor de bibliotecă, ordinul în cauză mai pune în sarcina bibliotecilor trierea substanțială a publicațiilor superflue și depășite moral, aceasta referindu-se, în principal, la literatura de partid. Consolidată încă în faza de elaborare a concepției SNB, biblioteconomii rusofoni din opoziție au organizat un întins și vehement atac ideologic, susținuți de către organele partidului comunist și de către deputații interfrontiști din Parlament, așa încât, suprapunându-se acest moment cu destituirea primului-ministru Mircea Druc și cu ofensiva declanșată asupra democraților, situația a luat o turnură politică dramatică, rezonanțele ei, cu concursul mass-mediei rusofone, pășind cu mult peste fruntariile Moldovei. Acele nopți albe petrecute în Minister în căutarea unei soluții de depășire a situației de incertitudine în care se pomenise ministrul Ion Ungureanu au fost o apoteoză a anului biblioteconomic 1991, cu semnificații adânci și multiple și cu un efect de revers, benefic pentru noi, acela că pentru prima dată s-a înțeles, la toate nivelurile, de la președintele Republicii la simpli mânăuitori de carte, adevărul că bibliotecile au un rol deosebit în societate, de vreme ce pentru ele se poartă o bătălie veritabilă. Iar ea, acea bătălie, fu câștigată până la urmă de inimoasele bibliotecare moldovence în cadrul Conferinței Republicane a Bibliotecarilor, când s-a produs un adevărat rechizitoriu al concepțiilor bibliologice perimate și s-au făcut vizibile convulsiile crepusculare ale monstrului comunist.

Amurgul opoziției se pierdu și el în umbra unui buchet de flori de câmp, adus de o neaoșă basarabeancă, bibliotecară din satul de baștină al lui Ion Ungureanu. O jerbă de flori răscumpără onoarea și demnitatea unui bărbat de stat, a unei profesii, câștigă o cauză sublimă, aceasta însemnând că vremea Micului Prinț încă

nu a trecut și, da-va Domnul, nu va trece nicicând.

Cu multe luni după asta, oblicit-am, prin concursul unei întâmplări, când se demara reorganizarea Bibliotecii Naționale, că toată campania fusese organizată și coordonată de chiar fosta diriguitoare a acestei instituții. Tot atunci a răsărit în mine vie amintirea că în prima ședință a Comisiei de experți, persoana cu pricina ne întrebă dacă cei de la Moscova știu că avem de gând să elaborăm o concepție biblioteconomică proprie... După care s-a decodificat pentru noi și impactul produs în legătură cu noua concepție a Bibliotecii Naționale, impedimentele create în calea acesteia, impunându-ni-se o reluare sisifică a eforturilor, ceea ce a dus la animarea schimbării la față a principalului centru biblioteconomic în raport cu reorganizarea rețelei de biblioteci, adică la refacerea trupului înainte de restructurarea capului, urmărindu-se scopul de a compromite întregul, sistemul. Oricum, reorganizarea Bibliotecii Naționale a început, chiar dacă abia în 1992, iar conceptul ei, orientat spre modelul naționalei franceze, dar și spre al celei din București, întemeiat pe principii cibernetice de funcționare și dirijare, circumscris programului de reintegrare în spațiul străvechi de cultură, civilizație și spiritualitate românească, ne făgăduiește împliniri certe pentru întregul sistem național de biblioteci.

Reformei bibliotecare i s-au alăturat, în anul trecut, o seamă de întâmplări de zile mari: înființarea Asociației Bibliotecarilor din Moldova, inaugurarea, cu concursul colegilor noștri de peste Prut, a bibliotecii „Transilvania” și a Bibliotecii Publice de carte românească „Onisifor Ghibu” (ambele fiind filiale ale Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”, Chișinău), simpozionul „Bibliotecile și cultura”, expoziție de carte românească cu autografe a Bibliotecii Naționale, expoziția „Lecturile copilăriei”, organizată de Biblioteca pentru Copii „Ion Creangă” în colaborare cu Biblioteca Județeană „Gheorghe Asachi” din Iași, expozițiile aduse la Chișinău de către colegii noștri de la Galați și Tecuci, participarea unui grup numeros de bibliotecari basarabeni la cursurile de perfecționare din România, colocviul de bibliologie românească, organizat și susținut la Chișinău de către Biblioteca Națională din București, vin să întregească imaginea unui an biblioteconomic rotund și memorabil, aidoma planetei cu floarea albastră a Micului Prinț.

RĂU, ALEXE. *Vingt Ans Après* / Alexe Rău // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2011. – Nr. 2. – P. 33-35.

Nu există om care, scos din domeniul mizeriei sale, să nu fie credul.

Jorge Luis Borges

Acum câteva clipe mă întrebam care o fi diferența dintre un hidalgo și un mușchetar. Gândiți-vă și dumneavoastră. Iar până vă veți apropia de vreun răspuns plauzibil, eu voi face constatarea că dacă în istoria literaturii Don Quijote a venit înaintea lui d'Artagnan, în cei douăzeci de ani de reformă bibliotecară în Moldova, intrarea lor în scenă s-a produs în ordine inversă. Prin anii '89-'90, odată cu prăbușirea imperiului sovietic, noi, „bibliotecarii din generația reformei”, dotați cu spada credinței și cu „retoricele suliți”, toți pentru unul și unul pentru toți, ne-am avântat să înfăptuim „schimbarea la față a bibliotecilor moldave”. Și ni se părea că am reușit. Mai apoi, însă (ah, acest „apres” al doamnelor pariziene), când am realizat că tranziția noastră nu mai are capăt, simțit-am cum intră în scenă și pătrunde în creierii, în oasele noastre, fantoma și duhul cavalerului pornit la luptă împotriva morilor de vânt.

Ce a fost a fost, ce va fi va fi. Acum douăzeci de ani se producea, totuși, la noi în Basarabia, în biblioteconomie, ceva care în doctrina lui Thomas Kuhn se numește revoluție științifică. S-a produs o schimbare de paradigmă: modelul biblioteconomie sovietic a fost înlocuit cu cel bibliologic românesc. Pot să vă spun acum, cu mâna pe Biblia lui Cantacuzino și pe Septuaginta lui Anania, că paradigma bibliologică avea (și mai are) valoare de unicat în lume. Iminentul și implacabilul model promovat astăzi este același pentru toate colțurile și ungherele lumii, modelul bibliologic era numai al românilor. Nu s-ar fi putut oare cumva să-l modernizăm într-o manieră ce ne-ar fi permis să armonizăm globalul cu vernacularul?

În cadrul Academiei de Științe a fost constituit un grup de cercetători care, sub conducerea distinsei doamne Elena Prus, doctor habilitat, supune unui studiu riguros evoluția raportului dintre global și local, iar concluziile la care s-a ajuns sunt, adesea, în opoziție cu declarațiile optimiste ale globaliștilor. Unul din membrii grupului, doctorul Maria Rada Alexe, scrie în disertația sa că „Utopicul sat global nu s-a dovedit a fi însă un loc al armoniei depline așa cum s-a visat și reacțiile mai mult sau mai puțin violente nu au întârziat să apară. În secolul XXI, istoria Europei este încă sfâșiată de dihotomii cu rădăcini adânci în trecut. Diferențele dintre culturile „mari”, care se impun ca modele pentru celelalte culturi și culturile „minore”,

cum sunt considerate de Occident, și cele ale țărilor balcanice, nu a dispărut. Una dintre reacții a constat în încercarea diferitelor națiuni de a-și apăra identitatea prin păstrarea a tot ceea ce le asigură profilul identitar și chiar prin învierea unor limbi ce păreau aproape dispărute cum sunt de exemplu galeza, bretona, romanșă (în Elveția) ș. a., proiecte susținute financiar de UE. Același lucru se întâmplă cu zone culturale, considerate în trecut inferioare față de modelul occidental, zone în care organismele europene investesc fonduri pentru protejarea specificului local și care în prezent își afirmă în mod clar specificitatea”.

Balcinii, afirmă cercetătoarea, reprezintă o zonă culturală a cărei voce începe să se facă auzită. Și mă gândesc că o astfel de strategie pare să fie înțeleaptă, or, ea nu prefigurează o ruptură cu globalul (lucru alogic și ireal), ci o punere în cumpănă romană, o echilibrare a ponderii localului și globalului. Dar nu la modul direct, ci prin intermediul regionalului, efectul atenuant al acestuia fiind în acest context unul benefic. Îmi amintesc, în această ordine de idei, de tentativa României de a înființa o Asociație a Bibliotecilor și Bibliotecarilor din Balcani. Evenimentul se producea la începutul anilor 2000, la Sinaia, la castelul Peleş, și-i avea ca protagoniști pe Florin Rotaru (pe atunci șeful Direcției Bibliotecii din cadrul Ministerului Culturii), Mircea Regneală, Hermina Anghelescu, Doina Popa, alți colegi din România și reprezentanți ai biblioteconomiei din țările balcanice, inclusiv din Moldova. Cum ne-am despărțit la Hanul Sârbului, nu am mai avut nicio veste despre soarta aceluia proiect...

Revenind la ale noastre și la paradigma bibliologică, mă văd îndreptățit să constat că în ultimul deceniu al secolului XX biblioteconomia Moldovei a cunoscut un reviriment veritabil. Reșezarea organizatorică a rețelei bibliotecilor publice, elaborarea și aprobarea modelului strategic al sistemului național de biblioteci (primul document de acest gen care a fost realizat în mod eșalonat), votarea în Parlament a Legii cu privire la biblioteci, începutul reformei principale a Bibliotecii Naționale a Moldovei, deschiderea către biblioteconomia europeană, începutul unei colaborări fără precedent a bibliotecilor din Moldova cu cele din România, cu un impact deosebit asupra conținutului și a calității prestației bibliotecilor de la noi – iată doar câteva din evenimentele majore și împlinirile din acea perioadă. Protagonistii scenei biblioteconomice românești erau și actori principali în câmpul biblioteconomiei moldave, iar biblioteconomiștii moldoveni se simțeau bine în mijlocul celor de peste Prut. Am mers mână în mână cu Nedelcu Oprea, Ioana Lupu, Dan Simonescu, Traian Brad, Gheorghe Buluță, Florin Rotaru, Dumitru Poptâmaș, Ion Stoica, Mircea Regneală, Doina Popa, Gheorghe Bercan, Nicolae Busuioc, Constantin Bostan, Constantin Mălinaș, Mihai Gherman, în secolul nou acestora li s-au alăturat Elena Tîrziman, Nicolae Zanfir și mulți, mulți alți colegi, confrăți de breaslă din Țară.

Sub impactul paradigmei bibliologice s-a deschis o nouă respirație a Bibliotecii Naționale a Moldovei. Noua concepție a ei, structura departamentală inspirată din organizarea contemporană a bibliotecilor naționale europene, alinierea la noile metodologii, implicarea în procesul de eliberare și de renaștere națională a Moldovei au contribuit la crearea unei noi imagini a acestei instituții în Republica Moldova și în afara hotarelor ei.

În cadrul BNRM a fost elaborată și implementată o nouă paradigmă managerială – modelul cibernetic al managementului unei biblioteci naționale, produs al gândirii biblioteconomice basarabene. Prin această paradigmă au trecut, școlindu-se, mulți specialiști de forță și conducători ai unor mari biblioteci din republică.

BNRM este aceea care a dat naștere unor începuturi, tradiții, formule de activitate înscrise pe cartea de vizită a biblioteconomiei noastre: fondarea primei reviste de specialitate în limba română pentru bibliotecarii din Moldova – *Magazin Bibliologic*, instituirea unor forme de activitate științifică și de difuzare culturală, de mare audiență, cum sunt simpozionul științific „Anul Bibliologic”, simpozionul științific „Valori bibliofile”, polipticul cultural-istoric și științific „Basarabeni în lume”, care cuprinde în părțile (ședințele) sale comunicări ale cercetătorilor despre viața și activitatea unor mari personalități basarabene stabilite peste hotare; întâlniri de creație; expoziții de pictură, de carte, de fotografii din diasporă. Proiectul polipticului este însoțit de o colecție editorială: au apărut deja cinci volume de materiale și documente intitulate *Basarabeni în lume*, almanahul *Imaginea Republicii Moldova în străinătate*, în care sunt publicate texte de autorii din Moldova și despre Moldova apărute în țările lumii, Salonul Internațional de Carte, ajuns la cea de-a 20-a ediție, salon organizat în colaborare cu Biroul de Informare al Consiliului Europei la Chișinău, Institutul Cultural Român, Biblioteca Națională a României și alți coorganizatori importanți. La ultima ediție a Salonului a fost expusă producția editorială a 300 de edituri din 14 țări. Mai trebuie amintit, Ateneul de cultură și spiritualitate română „Moldova”, în cadrul căruia, după modelul Ateneului Român din București, sunt organizate periodic conferințe ale unor mari personalități de la noi și de peste hotare; Salonul Melomanilor; Salonul de arte plastice; un Auditorium de difuzare a cunoștințelor în rândurile tineretului; Expoziții-eveniment bazate pe o nouă artă expozițională ale cărei principii și tehnici au fost elaborate de

specialiștii noștri. Sub egida BNRM activează Societatea bibliofililor „Paul Mihail”, cu concursul căreia, în colecțiile de carte veche și rară ale instituției, intră anual zeci de rarități din colecțiile bibliofililor din Moldova și din alte părți.

În această perioadă au fost elaborate și implementate o nouă concepție a activității editoriale și o nouă politică editorială a Bibliotecii. Din structura programului editorial fac parte Bibliografia Națională (fasciculele “Moldavistica” (Exteriorica), Publicații oficiale. Teze de doctorat). Ediții periodice (revista “Magazin Bibliologic”, “Gazeta Bibliotecarului”, “Buletinul Bibliologic”), colecția „Clio și Biblon” (în cadrul căreia sunt publicate operele celor mai reprezentativi biblioteconomiști moldoveni), Publicații metodologice (Calendarul Național și culegerea Biblioteconomia Moldovei: cadru de reglementare), Bibliografii retrospective, Publicații de sinteză, Ediții promoționale. Anual BNRM editează circa 30 de titluri de publicații. Un cuvânt special se cere spus aici referitor la Calendarul Național: această ediție anuală, cu caracter enciclopedic, are o mare audiență în republică și peste hotare. Ea stă la baza activității cotidiene a tele-radiodifuziunii, presei scrise, structurilor guvernamentale, instituțiilor de cultură (în special a bibliotecilor) și a celor de învățământ.

BNRM a elaborat o suită de proiecte de importanță națională. Aș menționa, în această ordine de idei, întâi de toate, Programul Național „Memoria Moldovei”, elaborat pe modelul programului UNESCO Memory of the World. La acest program participă încă opt biblioteci mari, cinci muzee naționale deținătoare de cărți și documente de patrimoniu, plus Arhiva Națională. În contextul programului a fost creat, cu sprijinul Fundației SOROS, Centrul Național de Conservare și Restaurare a cărților vechi și rare. Alcătuirea Registrului programului a fost acompaniată de o muncă trienală de cercetare și diagnosticare a fiecărui document având fișă de conservare.

Un proiect de rezonanță este SIBIMOL (Sistemul Integrat al Bibliotecilor Informatizate din Moldova), care include crearea Catalogului național colectiv partajat, dezvoltarea în baza lui a sistemului de împrumut interbibliotecar în regim automatizat și alte facilități. La lansarea oficială a acestui sistem s-a menționat că «SIBIMOL-ul, în condițiile unui management eficient, ar putea aduce o contribuție de primă importanță la edificarea societății informaționale în Moldova prin promovarea inteligenței și creativității colective și a ceea ce Pierre Levy numește „noua economie a ideilor”. Sistemul integrat al bibliotecilor informatizate din Moldova va deveni temeiul bibliotecii virtuale a Moldovei. Fiind o creație colectivă a bibliotecilor participante, el vine să ofere acces integrat la fondul global care include colecțiile tuturor bibliotecilor din republică, ceea ce va semnifica un nivel principal nou al accesului societății la informație și cunoștințe. În acest context, mă simt îndreptățit să afirm că din acest unghi de vedere putem trage o linie de demarcare și la nivel de țară, linie care desparte (spre a o continua) Moldova biblioteconomică de până la lansarea SIBIMOL-ului, de cea de după acest moment inaugural. Sintagma „până la și după SIBIMOL” este, pentru nivelul nostru, ceea ce pentru istorie semnifică împărțirea calendarului în două ere”.

Devenind membru cu drepturi depline al Conferinței Directorilor Bibliotecilor Naționale Europene (CENL), BNRM participă la proiectul Biblioteca Digitală Europeană. În cadrul proiectului FUMAGABA, noi am adaptat softul Green Stone oferit de UNESCO, am procurat echipamentul necesar din contul grantului oferit de Fundația elvețiană pentru dezvoltare și am creat Biblioteca Națională Digitală „Moldavica”, parte componentă a EDL, lansată în 2010 la Palatul Republicii.

În primul deceniu al secolului XXI, însă BNRM se confruntă cu grave probleme de supraviețuire. Dacă în ultimul deceniu al secolului XX, Biblioteca avea, prin intermediul fondului pentru Basarabia aprobat de guvernul român, câte un exemplar din publicațiile reprezentative apărute pe teritoriul României (fapt apreciat mult de cercetători și de toți utilizatorii de la noi), în secolul XXI, odată cu venirea comuniștilor la putere în 2001, loturile de carte din România au fost stopate, iar alocările financiare pentru dezvoltarea colecțiilor au fost reduse drastic. În timpul crizei financiare mondiale situația a devenit critică: în 2009 și în 2010 BNRM nu a avut nici un leu pentru achiziții de carte, nici pentru informatizare și modernizare, nici pentru întreținerea imobilelor. În plus, niște afaceriști au inițiat construirea, între cele două sedii ale Bibliotecii, a unui monstru arhitectural care pune în pericol instituția, în special sediul „Alexie Mateevici”, monument de arhitectură care și așa se află în stare avariata. Pe lângă aceasta, luându-i-se spațiul dintre cele două clădiri ale sale, BNRM nu va mai avea unde construi un depozit suplimentar și nu va avea nicio perspectivă în ceea ce privește dezvoltarea colecțiilor. Sub aceste auspicii a și apărut acel Don Quijote din noi care luptă cu morile de vânt. Ieșim în stradă, protestăm și vrem să credem că răul va trece, și sperăm că Biblioteca Națională a Moldovei are viitor.

În același prim deceniu al secolului XXI, paradigma bibliologică este împinsă într-un con de umbră și este contestată. Pe de o parte, are loc o schimbare a orientărilor și a conținutului programelor de instruire

ale catedrei de specialitate de la USM, urmare a ralierei acestei instituții la Procesul de la Bologna, pe de alta – implementarea unor elemente ale paradigmei biblioteconomice americane. În paralel, nu puțini sunt specialiștii, în special din generațiile mai vechi, care continuă să gândească și să acționeze conform paradigmei bibliologice. În ultimul timp, unele componente ale orientărilor europene (bolognene) și americane ar putea să se integreze grație pătrunderii în corpul profesoral universitar a unor specialiști din bibliotecile care urmează celei de-a doua orientări. În cadrul celei de-a treia orientări, bibliologice, chiar dacă există elementele alcătuitoare ale unui ansamblu suficient de valori și tehnici (bibliologul Ion Madan la noi, Gheorghe Buluță și Constantin Mălinaș în România au contribuit în mod substanțial la revigorarea lui), lipsește o comunitate științifică adecvată, bibliologii rămași fiind oarecum dispersați.

Prin urmare, pentru moment nu există în câmpul științei biblioteconomice moldave nicio paradigmă științifică pe deplin funcțională.

În câmpul pragmaticii biblioteconomice, a fost scăpată din vedere regula contextului. Metodologiile noastre au scos în prim plan promovarea serviciilor de bibliotecă produse în baza tehnologiilor Web 2.0, lucru în multe privințe pilduitor. În realitate, însă, doar vreo 200 de biblioteci publice au un calculator sau câteva. În situația când toate formele de impact metodologic sunt axate pe Biblioteca 2.0, circa 1.200 de biblioteci publice sunt scoase din joc. Și atunci apar semne de întrebare în ceea ce privește modul în care această situație corespunde normelor democratice. Așadar, va trebui să ne repliem din mers.

Și încă un lucru important. Mie mi se pare că metodologiile greșesc atunci când scot instrumentele Bibliotecii 2.0 în prim-plan, transformându-le într-un fel de panaceu. Biblioteca 2.0 ține de mijloace, nu de scopuri. Ea nu poate fi un scop în sine.

În anul acesta mai multe proiecte ale BNRM împlinesc 20 de ani. Vom încerca să le consemnăm în stilul lui d'Artagnan, lăsându-1 însă de veghe, în fața moriștilor, pe Don Quijote. Continuăm să credem că ele se mai învârtesc.

La anul vor împlini 20 de ani și celelalte forme și tradiții noi, iar BNRM va împlini 180. Atunci va trece prin fața sediului central și prin amintirea tinereții noastre bibliologice, un alai din patru mușchetari pe cai năzdrăvani, iar Don Quijote va proceda ca altădată: va ieși, chemat de ideea de Dulcineea, călare, de-a dreptul din bibliotecă. Iar Rosinanta va scrie în aerul nou, cu coada, că tranziția s-a terminat.

Eu nu voi încăleca pe o roată, nici pe o căpșună, ci voi sta sobru pe un 20 cu potcoave digitale și voi murmura versul lui Lucian Blaga: „Ce ispășire va fi ...”

РЭУ, АЛЕКСЕЙ. Библиотечное дело Республики Молдова (после 1989 года) / Алексей Рэу // Библиотечный свет (Минск). – 2003. – № 3. – С. 26-27.

После провозглашения независимости Республики Молдова началась реформа библиотечного дела страны.

В 1991 г. Министерство культуры и культов создало государственную экспертную комиссию, которая разработала стратегическую модель развития национальной библиотечной системы (НБС). На основе этой модели была создана система законодательных актов и регламентирующих документов: Закон о библиотеках, постановления правительства об утверждении Устава Национальной библиотеки и об обязательном экземпляре печатной продукции, приказы Министерства культуры об ориентации политики комплектования библиотек и о реорганизации сети публичных библиотек и многие другие. Библиотечным законом установлены новые принципы организации и функционирования библиотек: политический нейтралитет, профессиональная автономия, интеллектуальная свобода и культурная национальная самобытность.

Регламентацией деятельности НБС занимается Государственный Библиотечный Совет, созданный правительством республики на основании библиотечного закона. Координация деятельности НБС возложена на Национальную библиотеку, устав которой основывается на стандарте ЮНЕСКО «Национальные библиотеки: руководящие принципы» (Париж, 1987 г.).

Роль НБ как сердца библиотечной системы мы видим прежде всего в том, чтобы она генерировала новые научные идеи и одновременно поддерживала циркуляцию библиотечных идей на территории страны. В этих целях используется целый комплекс форм, методов и средств. Впервые в истории Молдовы наша Библиотека начала издавать журнал по специальности на родном языке - «Библиологический магазин», которому исполнилось 10 лет. Такого же «возраста» достигли и два основных ежегодных библиологических форума: научный симпозиум «Библиологический год», на котором осуществляется анализ результатов теоретической и практической деятельности в области библиотечного дела за прошедший год и Национальный семинар библиотечных менеджеров, на котором определяются стратегические ориентации и выбираются модели тактического поведения на следующий библиотечный год. Большое внимание уделяется обеспечению библиотек республики «инструментарием», необходимым для постановки их деятельности. В этих целях НБ издает ежегодник «Библиотечное дело Молдовы: руководящие материалы», сборник «Новые стандарты в области библиотечного дела, книговедения и информатики», бюллетень новых поступлений по специальности в фонды НБ и других библиотечных центров республики. Уже второй год издается «Газета библиотекаря». В прошлом году при финансовой поддержке Фонда Сороса на базе НБ открыта Школа библиотечного дела, главной задачей которой является непрерывное постуниверситетское образование специалистов всех библиотек Молдовы, независимо от их ведомственной подчиненности.

Внутренние преобразования осуществляются исходя из анализов вокруг основных пяти «пилонов», на которых зиждется современная библиотека (коллекции, место, время, институт и нормы) и разработанных на этой основе двух основополагающих документов: «Стратегическая программа развития НБ» и «Институциональная политика НБ». Особенно много проблем возникло по поводу лингвистического принципа организации фондов, который мы унаследовали от прошлого и который создает много неудобств читателям и, кроме того, препятствует полной деполитизации учреждения. Мы осуществляли и продолжаем осуществлять работу по переводу фондов на отраслевой принцип организации.

НБ возглавила работу по разработке национальной программы «Память Молдовы», в которой участвуют крупные библиотеки и музеи, содержащие памятники национальной письменной культуры, а также национальный архив. Согласно этой программе, разработана концепция национального центра консервации и реставрации письменных памятников, на реализацию которой Фонд Сороса предоставил нам грант в размере 60 тысяч долларов. Сейчас завозится оборудование из Германии и скоро пройдет официальная инаугурация центра.

В области популяризации книжных фондов мы осуществили переход от идеологических направлений пропаганды книги к раскрытию книжных коллекций и распространению достижений национальной и мировой культуры, как того требует принцип деполитизации, провозглашенный в Законе о библиотеках и в новом Уставе НБ. Реформа выставочной работы позволила превратить ее в искусство, а ежемесячные выставки-события, организованные, как правило, в сотрудничестве

с другими научными учреждениями и особенно с посольствами, аккредитованными в Кишиневе, создали новый имидж нашей Библиотеке и превратили ее в главный культурный центр, по которому ориентируется календарь культурной и научной жизни Молдовы. Кстати, о календаре. В эти годы начали издавать Национальный календарь (своего рода ежегодный энциклопедический словарь отечественных и мировых личностей, событий и памятных дат), являющийся на сегодняшний день единственным и основным календарным инструментом в работе не только библиотек, но и радиотелевидения, редакций газет и журналов, учебных заведений, органов публичной администрации, дипломатического корпуса. У последнего особым спросом пользуются еще два новых периодических издания, выпускаемые нашей Библиотекой: «Хроника общественно-политической, экономической, научной и культурной жизни Молдовы» (с дайджестом на английском языке) и альманах «Имидж Молдовы в зарубежных публикациях».

Широкую известность приобрел организуемый НБ уже одиннадцатый год Национальный книжный салон. В прошлом году в нем участвовало 65 издательств из 11 стран. Пользуются популярностью и другие формы культурного распространения: музыкальный салон, салон изобразительного искусства, научно-исторический полиптик «Бессарабцы в мире», атенеум (форум) «Молдова» (в рамках которого знаменитые личности Молдовы выступают с программной речью перед публикой), философское кафе, литературный клуб «Миорица» и др.

Совместно с Книжной палатой НБ выпускает национальную библиографию. Разрабатываются и издаются фундаментальные библиографические издания: сводный каталог молдавской редкой книги, библиографии, посвященные классикам национальной литературы.

НБ является первой автоматизированной библиотекой Молдовы: электронное оборудование и программа ТИНЛИБ были приобретены с финансовым участием Министерства культуры и Фонда Сороса. Проектом XXI столетия считается разработанная НБ программа создания интегрированной информационной системы библиотек Молдовы (СИБИМОЛ), предусматривающая несколько общих модулей: банк данных национальной библиографии, сводный электронный каталог, банк данных аналитических записей, банк электронных документов, модуль МБА и банк национальной программы «Память Молдовы».

В 2002 г. Европейский Союз присудил НБ Молдовы международную награду «Европейский класс качества».

В роли координирующего центра библиотечной системы НБ опирается на территориальные и отраслевые библиотечные центры, которые действуют на основе новых уставов и также проходят через этап внутренних реформ, исходящих из стратегической модели национальной библиотечной системы. Некоторые из них участвуют в международных проектах и программах «PHARE», «PULMAN», «TACIS». Настоящего расцвета достигли университетские библиотеки, особенно библиотеки частных вузов, располагающие значительными финансовыми и материальными ресурсами.

На сегодняшний день библиотечная система республики Молдова включает 3018 библиотек, с совокупным книжным фондом в 59 547,2 тыс. единиц хранения, обслуживающих 1630,7 тыс. пользователей.

В 1992 г. была создана Ассоциация библиотекарей Молдовы, являющаяся полноправным членом ИФЛА и объединяющая 28 филиалов и насчитывающая 1850 членов. Верховным органом управления библиотечной общины является съезд. В 2000 г. состоялся IV-й съезд библиотекарей Молдовы, утвердивший Кодекс молдавских библиотекарей.

Указом президента республики день 5 октября провозглашен как профессиональный праздник – «День библиотекаря».

BIBLIOLOGIA MOLDOVEI PE FĂGAȘUL REFORMEI

MARINESCU, DAN. **SIBIMOL sau buturuga mică** / Dan Marinescu // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2004. – Nr. 11-12. – P. 347-348.

Indiscutabil, realizarea unui Catalog Național Partajat este remarcabilă! Priceperea de a construi în comun presupune știință de carte, voința de a colabora, inspirația căii de mijloc și desigur un finanțator cu amplă deschidere culturală. Cele patru condiții nu sunt tocmai simplu de reunit, chiar dacă sunt întotdeauna de dorit! Atunci când acești patru pereți ai instituției naționale a catalogului partajat se închid într-un proiect acoperit de competență și autoritatea Bibliotecii Naționale putem spune că se clădește temeinic, consistent, durabil. SIBIMOL – Sistemul Informațional Integrat al Bibliotecilor din Republica Moldova – este construcția care inspiră și justifică aceste considerații.

Proiect minuțios organizat, cu o structură de rezistență constituită prin adoptarea standardelor domeniului – prestigioase și verificate în timp – SIBIMOL este rezultatul unui demers “à la carte”. Consistența, stabilitatea și longevitatea sa sunt date, în primul rând, de respectare a procedurilor de lucru impuse proiectelor complexe. Metodologia de planificare și organizare trebuie, în mod evident, respectată. Există pentru aceasta standarde de control al calității precum ISO 9001, ISO 15288 ș.a.m.d. Aceste norme ne spun cum trebuie procedat pentru a nu da greș. Mai departe rezultă de la sine o riglă, un echer, foaie milimetrică și multă-multă muncă. Însă normele încep să capituleze neputincioase când trebuie să măsoare îndrăzneala, inspirația, planificarea inventivității. Ce metodologie de lucru se aplică atunci când trebuie inovat cu inspirație? Care este acel standard-normativ al poetului? Care este acea diagramă a unei capodopere? Desigur psihologia nu a ratat fascinantul domeniu al actului creator și inventariază cuminte repere, chiar dacă o face fără folos pentru aspiranții la gloria eternă. În privința SIBIMOL trebuie să constatăm că suntem în această ipostază plăcută, nicidecum uimită, a deschiderii și a evaluării unui act cu profund caracter novator.

Oricine declanșează un atare demers constată, în deplin acord cu realitatea domeniului, că nu poate exista soluție europeană completă și robustă pentru realizarea unui Catalog Național Partajat decât pe baza celui mai prestigios model bibliografic european și anume UNIMARC (adoptat în forma sa completă: descriere bibliografică, fișiere de autoritate și descriere cantitativă – /B, /A, /H). Un astfel de catalog este completat în mod firesc cu un tezaur tematic pentru a permite regăsirea datelor după criteriile moderne orientate către beneficiar. În mod necesar este bazat pe standardul Unicode de reprezentare a caracterelor pentru a permite o descriere fidelă, nedistorsionată de babilonia alfabetelor, iar pentru a se integra simplu și fără efort în rețeaua bibliografică mondială este proiectat pentru a fi deplin compatibil cu standardul de comunicare în timp real a datelor bibliografice Z39.50. Astfel se obține o fundație solidă. Însă, atunci când o fundație solidă, riguros calculată susține o arhitectură îndrăzneată și novatoare, perspectiva se schimbă.

În viziunea SIBIMOL, modelul UNIMARC este gândit nu static, ci în dinamica sa, în contextul următoarei decade. Din această perspectivă el nu mai este un adevăr atemporal, ci un stadiu al dezvoltării instrumentelor de descriere bibliografică. Iar ca orice etapă, modelul amintit se găsește inevitabil plasat într-un context, având un trecut și un viitor. Trecutul însemna în esență o strategie de migrare, cooperare și unificare a instituțiilor participante, iar viitorul înseamnă o strategie precaută, dar fermă de evoluție către modelele bibliografice ce se întrevăd câștigătoare pe termen lung. SIBIMOL prezintă ambele strategii într-un mod strălucit.

O strategie unificatoare și o altă de dezvoltare sunt chestiuni locale, determinate de datele concrete, de situația în fapt a fiecărei instituții sau zone geografice, în contrast cu modelul de lucru static fără vector temporal, ce poate fi analizat fără nuanțări semnificative, oriunde pe mapamond. Pentru modelul dinamic literatura de specialitate constă adeseori în indicații largi, iar imaginea de ansamblu este estompată de abundența problemelor și complexitatea deciziilor implicate. Efortul este considerabil sporit, iar drumul anevoios... ca substituit al sacrificiului presupus de orice act creator. Dacă lipsa de îndrăzneală sau de inova-

ție nu pot fi criticate, cu atât mai mult prezența lor trebuie salutăta. Echipa SIBIMOL nu a ales comoditatea succesului „static”. A bon entendeur, salut!

Și, pentru că bine îi șade cuiva atunci când își argumentează afirmațiile, rândurile de mai jos vor sta sub semnul acestui demers, iar în final vom răspunde la întrebarea: „De ce SIBIMOL este probabil cel mai evoluat Catalog Național Partajat la nivel mondial?”. (Pentru că ține cont de tot ceea ce s-a făcut deja – amplele documentări stau dovadă – și știe și ceva în plus... din Răsărit, nu din Apus... dar să nu anticipăm și să începem cu începutul.)

Strategia de descriere bibliografică

Este de dorit ca trecerea la generosul model de descriere (FRBR), care va marca în mod cert viitorul descrierilor bibliografice, să fie făcută în mod firesc, pe baza unei strategii meticuloase aplicate. SIBIMOL prezintă detaliat, în patru etape, modelul de migrare de la UNIMARC la FRBR pe perioada următorilor zece ani. De multe ori sunt avansate termene de acest ordin de mărime, însă una este o proiecție în neant ca simplă extensie a unor lucruri de dorit și alta este o strategie coerentă, firească, secvențială, ce prezintă un plan de acțiuni și responsabilități detaliat amănunțit pe întreaga perioadă de timp profetită. Strategie care este fundamentată de o cercetare teoretică autentică și originală. Materialul amintit nu este o traducere a vreunui fișier disponibil pe Internet, ci reprezintă o contribuție proprie la cercetarea aplicată din domeniu. Desigur, pe baza informațiilor teoretice existente și a aplicărilor practice din prezent a fost conceput un document de proiectare care are ca scop migrarea înregistrărilor bibliografice de la formatul UNIMARC la FRBR. Pe baza analizei câmp cu câmp în finalul lucrării se alcătuiesc algoritmi automați de prelucrare care vor converti online, în timp real, transparent pentru utilizator, informația stocată în format UNIMARC, în informație organizată după principiile FRBR. Acest material, din câte ne este cunoscut, unic pe plan național, va reprezenta cu siguranță un veritabil suport pentru a aduce un plus de lumină în privința evoluției descrierilor bibliografice în spațiul moldovenesc și românesc. Pe plan mondial există schițe cu privire la translatarea de descrieri ISBD sau MARC21, în privința cooperării dintre descrierile UNIMARC și FRBR literatura de specialitate este mult mai sărăcăcioasă, dacă nu chiar inexistentă din punctul de vedere al necesarului de informație pentru proiectarea unui sistem informatic integrat. În acest context, în care cercetarea teoretică nu a acoperit domeniul în discuție, prin propunerile sale concrete SIBIMOL are caracter novator. De acord?

Metoda de regăsire tematică

Desigur, datele sunt depozitate în sistem, sunt riguros organizate și unitar descrise, dar cum sunt livrate către beneficiar, către cititorul cel de toate zilele? Cum altfel decât prin metodele de regăsire tradiționale de tip liste și căutări – pe diferite niveluri de complexitate – sau prin navigarea într-un tezaur tematic de la sine înțeles într-un proiect precum SIBIMOL. Nu la fel de limpede ar fi fost pentru un alt proiectant cum că tezaurul trebuie să fie multilingv și trebuie să conțină referință la indicele CZU, acolo unde este posibil. La final de drum calea pare simplă și firească. Se pornește de la un rezultat cunoscut – un tezaur multilingv – care este adaptat pentru a funcționa într-un context particular, iar atunci se obțin avantajele cumulate. Termen de tezaur sau CZU? Ambele! Iată cum...

Implementarea tezaurului tematic național pornește de la modelul Rameau. Pentru a obține o dublă funcționalitate este păstrată structura de referințe din această bază de date și sunt adăugate informații cu privire la termenul tradus și indicele CZU, acolo unde este posibil. Astfel, prin traducerea Rameau se obține în mod automat o structură cu trimiteri de la termenul în limba română, la cel în limba franceză sau, implicit, la cel în limba engleză (Subject Headings). Avantajele sunt enorme, deoarece căutările vor putea fi lansate după termeni în limba engleză sau franceză, să zicem, iar înregistrările bibliografice regăsite pot fi cele descrise pe baza CZU!

Să presupunem că un utilizator francez accesează pagina OPAC a SIBIMOL și caută după termenul poésie. În baza de date subiectele sunt introduse în limba română. În mod normal o astfel de căutare ar returna ca rezultat o listă vidă. Dar, având la dispoziție un tezaur multilingv, sistemul verifică echivalentul termenului în limba română și lansează suplimentar o căutare după acest termen. Astfel vom avea ca rezultat o listă cu titluri care au ca subiect poezie, ceea ce își dorea utilizatorul nostru. Mai mult, dacă acest termen în limba română are asociat și un indice CZU echivalent, atunci o căutare a utilizatorului francez după poésie va genera de fapt o căutare după trei criterii: Subiect poésie OR Subiect poezie OR CZU 821.135.1-1. Astfel, sunt „recuperate” fără efort câteva milioane de înregistrări bibliografice ce pot fi integrate cu mai noile și evaluatele lor surate.

Principiile constitutive

În mod deliberat acest subiect nu a fost tratat în debutul articolului, deși așa ar fi fost indicat de tradiție. Procedând astfel, SIBIMOL ar fi fost perceput ca un model teoretic generos, iar realizările practice, inovația și construcția durabilă ar fi obținut numai un merituos loc doi, deși competiția a fost câștigată *ex equo*.

SIBIMOL a fost construit pornind de la o declarație de principii constitutive, un veritabil model axiomatic care a evoluat către construcția științifică tradițională: leme, teoreme și concluzii. Principiile constitutive ale SIBIMOL-ului sunt în primul rând enunțate și definite ca trăsături fundamentale ale acestuia. Modelul teoretic enunțat conține și componenta de corelare și aplicare a principiilor în cazul unui model concret, real de implementare. Această negociere este derulată pe baza principiului adecvării, principiu-metodă-de-lucru. În urma aplicării principiului adecvării rezultă aspectele particulare ale SIBIMOL-ului, aspecte dezvoltate în secțiuni speciale. Numai astfel se poate asigura dezvoltarea durabilă și coordonarea unui proiect de asemenea anvergură.

Aceste principii fundamentale ale proiectului sunt respectate cu strictețe, iar operaționalizarea lor duce, pe niveluri de detaliere ulterioare, la decizii concrete. Spre exemplu, este enunțat, ca principiu fundamental, principiul liberului acces la informație. O dată considerat ca principiu constitutiv al SIBIMOL, de aici va rezulta schița de proiectare a modulului destinat publicului larg, până la detaliile interfeței de utilizare a aplicației. Un alt principiu comentat în aceste scurte exemplificări este cel al completitudinii. Este întotdeauna de dorit ca un sistem să fie complet, să înglobeze totalitatea informațiilor cu care se relaționează. Acceptând acest principiu, SIBIMOL a fost din start proiectat pentru a putea îngloba în viitor informație bibliografică direct corelată cu caracterul său. Așadar, acest principiu are directe în proiectarea sistemului, încă de la etapa definirii bazelor de date.

Punct unic de informare

Și, pentru că am amintit de completitudine, de tendința ca un sistem să acopere integral un domeniu și să înglobeze totalitatea informației conexe, să arătăm cum a fost proiectat SIBIMOL ca punct unic de informare.

SIBIMOL este structurat intern, sau logic, dacă preferați, în trei zone deținătoare de informații: zona bibliografică internă, zona bibliografică externă și zona externă. Căutările în zona bibliografică internă decurg prin aplicarea cererilor introduse de client în bazele de date bibliografice, de autoritate sau cu informație de localizare, baze create și întreținute de sistemul SIBIMOL. Aceste baze de date sunt proprii sistemului și sunt stocate în server-ul (cluster-ul) pe care rulează aplicațiile SIBIMOL. Căutările în zona bibliografică externă sunt lansate asupra unei liste de servere de tip Z39.50 declarate de administratorul sistemului. Astfel se lansează căutări la OCLC, Library of Congress sau orice altă instituție care oferă acces liber la date bibliografice. Cea de-a treia sursă de informații este zona externă care reprezintă informația nestructurată, așa cum este disponibilă, folosind orice motor de căutare pe Internet (ex: Google). Pentru acest ultim caz sunt necesare proceduri de prelucrare inteligentă și standardizare a informației pentru a putea vorbi de un veritabil acces unificat și transparent la informația disponibilă pe mapamond. Aceste proceduri unificatoare, consistente și esențiale, sunt descrise de SIBIMOL în detaliu. În absența lor, simpla cumulare de informație nu este în mod obligatoriu benefică pentru utilizator.

Internaționalizare

Internaționalizarea veritabilă a unui sistem de bibliotecă presupune ceva mai mult decât aplicarea mecanică a standardelor. Desigur: Unicode, sortări și interclasări definite de utilizator, transliterarea automată și toate celelalte lecții ale trecutului au fost aplicate în SIBIMOL. Și încă ceva...

Cu sau fără diacritice? Desigur diacritice va fi reacția spontană și justificată a cititorului. Dar, dacă introducerea datelor se va face, așa cum este firesc și obligatoriu, pe baza standardului Unicode, nu același lucru este firesc să se întâmple atunci când un utilizator dorește să regăsească informația. Spre exemplu, dacă un utilizator din Statele Unite dorește să caute în SIBIMOL, acesta va căuta în mod cert tastând titlul lucrării fără a folosi caracterele diacritice specifice limbii române, fie pentru că nu cunoaște care sunt acestea, fie pentru că deși cunoaște limba română trăiește într-o comunitate în care nu a fost nevoit să tasteze astfel de texte și nu este dispus să piardă timp prețios pentru a opera setările necesare. Din aceste motive este implementat un mecanism prin care înregistrările din SIBIMOL pot fi privite ca și când nu ar exista caractere diacritice sau, mai mult decât atât, ca și când acestea ar fi toate transliterate în alfabetul cu care utilizatorul este familiarizat (latin, chirilic sau altul).

Dacă în sistemul SIBIMOL se optează pentru a căuta ținând cont de caractere diacritice, vom spune că sistemul este *senzitiv la Unicode* (Unicode Sensitivity ON). Dacă nu se ține cont de diferențierea dintre Ș și

S sau dintre și S, vom spune că sistemul este insensitiv la Unicode (Unicode Sensitivity OFF) – conceptele sunt inventate de SIBIMOL. Utilizatorul își alege modul de lucru dorit.

Continuitate

O remarcă importantă încă de la primul contact cu proiectul este intenția declarată de continuare a proiectului prin definirea unor stadii succesive de implementare a sa. În prezent sunt „atacate” componentele denumite tradițional: Catalogare, OPAC, Împrumut Interbibliotecar, Generator de Rapoarte, Import/Export, Comunicații, CDRom, Administrare. În acest moment inițial este turnată fundația SIBIMOL, iar aceasta este suficient de solidă pentru a susține modulele realizate în prezent sau abordate ulterior. Proiectarea sistemului nu poate fi reluată cu fiecare extindere a sa!

Etapele planificate în viitorul apropiat prevăd realizarea bazei de date de resurse electronice, apoi a modului denumit sugestiv Memoria Moldovei, se continuă cu extinderea descrierilor de materiale bibliografice la nivelul FRBR și multe altele. Strategia și planul de activități pentru următorii zece ani sunt definite cu mare minuțiozitate.

Amănunte

Proiectul SIBIMOL este fără îndoială de o importanță crucială pentru întreaga societate moldovenească și nu numai. Acest sistem reprezintă un efort consistent în direcția integrării celor mai noi metode și tehnologii informaționale în cotidianul cetățeanului și deservirea persoanei care solicită informații, în conformitate cu cele mai înalte standarde mondiale. Maturitatea și generozitatea, modelului de abordare a Sistemului Integrat Informațional SIBIMOL la nivel național sunt impresionante și au fost posibile în baza experienței de automatizare de mai bine de zece ani din Republica Moldova și, desigur, se datorează unui efort conceptual remarcabil. SIBIMOL este abordat într-un moment de deplină maturitate a sistemelor de bibliotecă punctuale, a managementului de sisteme complexe, a tendinței actuale de democratizare a societății.

În acest context, cele ce urmează sunt simple amănunte care, e drept, ascund un efort de proiectare admirabil, motiv pentru care am considerat necesar să vadă lumina tiparului, chiar dacă acest lucru nu este posibil decât ca simplă enumerare. Un prim amănunt constructiv: SIBIMOL este realizat cu cea mai performantă tehnologie de tip bază de date existentă la momentul actual și anume ORACLE. Facilitatea de indexare automată, în timp real, fără a opri lucrul cu sistemul, a făcut posibilă definirea de către utilizator de noi câmpuri în momentul folosirii aplicației! Machetele de culegere a datelor sunt de asemenea personalizate, iar fiecare utilizator își poate selecta lista de câmpuri cu care dorește să lucreze. Sistemul de protecție a datelor exploatate în comun este elaborat până la nivel de utilizator individual și drepturi de acces pe fiecare câmp în parte. Orice operațiune din sistem este memorată în fișierul de tranzacții pentru a permite controlul deplin asupra datelor, iar mecanismul de salvare este automat. Comunicațiile se operează pe baza unui certificat de securitate de tip X.509 v3. Toate acestea sunt amănunte ce vin de la sine atunci când se lucrează cu ORACLE.

Aplicația SIBIMOL este de tip pagină Internet (web page) sau program Windows sau program Linux fără nici un efort suplimentar de programare, doar printr-o opțiune de compilare, ca rezultat al aplicării tehnologiei Java. Regăsirea informațiilor, sau modulul OPAC, se poate face prin accesarea aplicației pe Internet sau prin intermediul telefonului mobil (WAP). Mesajele de atenționare pentru cititori se transmit în contul acestora la accesarea aplicației sau direct prin e-mail ori SMS. Datele bibliografice, cu suport complet multimedia, sunt publicate pe CD-ROM pentru a fi consultate în lipsa conectivității Internet sau se publică pe hârtie cu ajutorul generatorului de rapoarte.

Cât despre căutări, „avem de toate“... simple, complexe, booleene, în paralel către mai multe surse (multicasting). Pentru coerență sunt implementate mecanisme de interclasare și dedublare în timp real. Editarea se poate face direct în SIBIMOL sau în paralel în sistemul de bibliotecă propriu (local) și în SIBIMOL. Interfețele de editare multiple permit preluarea de înregistrări bibliografice dintr-un sistem în altul sau direct din zona bibliografică externă prin simpla utilizare a mouse-ului, aplicând procedeul drag&drop. Desigur că preluarea de informații se face în mod inteligent, printr-un mecanism complex ce presupune validare formală a câmpurilor UNIMARC, iar apoi validare de conținut.

Amănunte, precum multe alte zeci de caracteristici care nu reprezintă decât aplicarea rigorilor impuse de standardele de calitate și avantajele celei mai moderne tehnologii disponibile. Ne aplecăm asupra lor pentru că datoria o impune. Altceva este cu adevărat important. Pe mapamond există mai puțin de 30 de cataloage naționale partajate, nu toate la fel de complexe și îndrăznețe. Dar despre SIBIMOL și creativitate am amintit deja!

În încheiere

Acesta este aportul priceperii moldovenești la tezaurul biblioteconomic mondial. Consistent și valoros, SIBIMOL este un pas novator, un salt calitativ în abordarea problematicii de catalogare cooperantă și nu numai. SIBIMOL este un proces evolutiv, care a presupus un drum lung și anevoios construit adeseori în terra incognita. Acum, de la înălțimea piscului se poate privi perspectiva și se pot distinge cărările cele multe și sinuoase care au dus până acolo sus. În timp ce alții s-au oprit în poienițe, e drept fără a-și face iluzia că acela este piscul bibliografic, Moldova a dat asaltul final. Și a reușit.

PANICI, ALLA. De la cataloagele tradiționale la performanțele sistemelor informaționale integrate de bibliotecă / Alla Panici // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2011. – Nr. 1. – P. 3-5.

Informatizarea masivă a tuturor domeniilor de activitate din spațiul cultural sau economic în ultimii ani a afectat pozitiv și activitatea instituțiilor bibliotecare din întreaga lume. Cele mai mari performanțe au fost atinse grație posibilităților de integrare, ivite odată cu apariția Internetului, care a permis unificarea rezultatelor obținute de catalogatori, omogenizarea eforturilor intelectuale ale acestora, ceea ce constituie de fapt visul secular al specialiștilor chemați să satisfacă setea de informare a utilizatorilor.

Tom Delsey, director general în domeniul Politicii Corporative și Comunicării de la Biblioteca Națională a Canadei afirma într-un discurs: „Capacitatea noilor tehnologii și viteza cu care informația poate fi procesată sunt de multe ori mai mari decât au fost cu numai 20 de ani în urmă. Convergența tehnologiilor de calculator și telecomunicație a deschis noi căi pentru progres și inovație. Procesarea informației și comunicarea datelor nu se mai operează numai la nivel local sau sectorial. Sistemele electronice deschise devin o realitate, se pun în funcție rețelele mondiale ce interconectează resursele de informație pe plan internațional, dincolo de orice frontieră.”

În acest context este important de menționat că pe parcursul evoluției regulilor de catalogare și organizare a cataloagelor, acestea au trecut printr-un proces constant de revizuire și actualizare, atingând apogeul care a permis crearea cataloagelor informatizate contemporane:

- Din 1674, când Thomas Hyde, orientalist și traducător, custode științific la Biblioteca din Oxford, Anglia, elaborează catalogul Bibliotecii Bodleene de la Oxford, în care aplică principiul sistematizării materialelor la numele autorului;
- Până în 1738, când, după moartea lui Hyde, tot în catalogul Bibliotecii Bodleene, publicat în 1738, edițiile aceleiași lucrări au fost sistematizate și sortate întâi după limbă și apoi cronologic;
- După care urmează primele norme de catalogare, care au fost stabilite de Sir Anthony Panizzi (1839) și Charles Ammi Cutter (1876);
- Regulile stabilite în setul de Principii ale istoricei Conferințe de la Paris din 1961;

Și în final, procesul epocii moderne și contemporane de elaborare a tehnologiilor și metodelor de catalogare și crearea a cataloagelor:

- emiterea primelor ISBD și publicarea normelor ISBD actualizate – ediția din 2007;
- publicarea formatelor MARC21 și UNIMARC – ediția a 3-a din 2008;
- publicarea Principiilor Internaționale de Catalogare, varianta finală, emisă de IPLA în 2009 și bazată integral pe modelul conceptual FRBR (după publicarea primei variante a Declarației Principiilor Internaționale de catalogare de la Frankfurt în 2004).

În ansamblu, aceste încercări de ordonare a informației, standarde și reguli de catalogare au contribuit fiecare la timpul său la crearea cataloagelor: de la cele tradiționale până la cele actuale, informatizate, de bibliotecă, precum și a celor corporative care reunesc informații din biblioteci la nivel regional sau chiar continental (spre ex. OCLC).

Toate aceste principii confirmă, în diferite etape și în diverse formule, incontestabila afirmație că este necesar ca descrierea bibliografică a documentului să fie înfăptuită după reguli și norme prestabilite:

- stabilirea elementelor specifice, care dau intrarea în catalog (punctele de acces autorizate și punctele de acces necontrolate, cota);

- determinarea elementelor de identificare a documentului prin mijloace specifice cerute de procesul de automatizare (coduri);

- definirea cu minuțiozitate și claritate maximă a conținutului înregistrării (descrierii) bibliografice, care în prezent include:

- **descrierea bibliografică propriu-zisă a publicației** (în care sunt redată elementele de individualizare a publicației, după regulile prestabilite (ISBD): titlul, informații despre titlu, mențiuni de responsabilitate, ediția, datele editoriale, colajunea, colecția, notele, ISBN)

- **punctele de acces** (care indică locul în care trebuie să se regăsească înregistrarea în catalog). Elementele care dau intrarea în catalog sunt punctele de acces controlate (autorizate) și punctele de acces suplimentare (al doilea, al treilea și al patrulea creator, responsabilitățile secundare, variantele la titlul lucrării sau la titlul colecției, etc.). Într-o bază de date de bibliotecă, adică într-un catalog online, punctele de acces sunt comune, nu mai depind de tipologia cataloagelor (alfabetic sau sistematic, ca în cazul cataloagelor tradiționale, pe fișe).

Produsul principal al activității de *catalogare informatizată* este Catalogul on-line (baza de date a bibliotecii). Catalogul informatizat, comparativ cu cel tradițional, facilitează regăsirea informației, având extrem de multe chei/criterii de căutare și posibilitatea de combinare a acestora.

Baza de date a unei biblioteci informatizate conține informații bibliografice asupra tuturor categoriilor de documente pe care biblioteca le deține. Această bază de date reprezintă catalogul on-line general, care este în același timp și catalog public, spre deosebire de situația cataloagelor tradiționale, când un catalog general de serviciu era în accesul exclusiv al bibliotecarilor. La dispoziția utilizatorilor se aflau dubletele catalogului general: alfabetic și sistematic, din care nu rareori aceiași utilizatori extrăgeau fișele informative cu descrierea bibliografică, din care cauză conținutul cataloagelor publice era grav afectat. În prezent funcțiile de construire și organizare a catalogului sunt preluate integral de soft-ul utilizat pentru realizarea și actualizarea bazei de date a sistemului.

Din toamna anului 2008, Biblioteca Națională a Republicii Moldova realizează descrierea catalogică în formatul UNIMARC, care constituie suportul de bază al sistemului informațional integrat de bibliotecă SIBIMOL, dispunând de asemenea și de softul local TinREAD, compatibil cu toate standardele care stau la baza soft-ului SIBIMOL. Softul conține și o interfață Web pentru public, ceea ce permite accesarea lui pe Internet sau din pagina Bibliotecii. Catalogul online este o rețea care unește înregistrările bibliografice, curente și retrospective, ale resurselor din toate compartimentele Bibliotecii, iar recent, din anul 2010, aceleași performanțe au fost atinse de Camera Națională a Cărții a Republicii Moldova, care a implementat soft-ul TinREAD în scopul integrării în SIBIMOL.

Informatizarea bibliotecilor a creat condiții favorabile pentru:

- Schimbarea radicală a purtătorului de informație; s-a produs un salt calitativ prin schimbarea suportului material al catalogului: s-a trecut de la suportul fizic, reprezentat de fișa tradițională, mobilă, care conținea descrierea bibliografică, la înregistrarea bibliografică digitală, care poate fi realizată într-un volum mult mai amplu și poate fi pusă la dispoziția utilizatorului, fără ca acesta să fie limitat de spațiul instituțiilor bibliotecare;

- Crearea fișierelor de autoritate – alt eveniment de rezonanță, de ultimă oră în spațiul biblioteconomie de natură conceptuală, care a fost gândit în scopul structurării mai eficiente a informației în instituțiile care produc mari baze de metadate, problema structurării informației și a selectării formatului în care această informație să fie păstrată rămânând actuală în permanență;

- Facilitarea proceselor de prelucrare a resurselor informaționale, în special a catalogării și indexării acestora.

Cele mai importante domenii de activitate ale unei biblioteci au fost și vor rămâne întotdeauna domeniul catalogării și al indexării resurselor informaționale, domenii care au provocat cele mai controversate acțiuni și păreri în diversele etape de dezvoltare a activității bibliotecare: de la un conservatism maximalist și static, care respectă cu încăpățănare toate regulile și tradițiile metodologice, până la un nihilism categoric, care neagă cu înverșunare necesitatea oricăror reguli de catalogare, susținând cu insistență apusul catalogării.

La Centrul de formare profesională Mediadix din Franța, cu ocazia conferinței *Le jour d'après: ou serez-vous? ...* din 2004, Patrick LeBoeuf, specialist în catalogare la Biblioteca Națională a Franței, preocupat în prezent de revizuirea procedeele tradiționale de catalogare și implementare a conceptului FRBR, încerca să studieze toate aspectele și problemele care țin de viitorul cataloagelor și al catalogării.

Titlul conferinței a fost inspirat de filmul *The day after tomorrow*, în care oameni surprinși de o glaciație se refugiază într-o bibliotecă și încearcă să se salveze arzând cărțile. Clasificarea îi ajută să regăsească mai ușor cărțile mai groase (tratatele de drept fiscal) cu care să se încălzească. Catalogarea e utilă deci oricând. Concluzia generală a autorului era că în viitor catalogarea documentelor din bibliotecă va fi substanțial redefinită, fie în interiorul bibliotecii, fie în afara ei (prin crearea cataloagelor de bibliotecă online simple sau corporative, accesibile la distanță).

Dezvoltarea tehnologiilor corporative vor permite bibliotecilor să atingă un nou nivel de prestare a serviciilor către utilizatori și să rezolve problema *schimbului de informație și de completare corporativă a resurselor proprii* - una dintre multiplele performanțe ale sistemelor integrate de bibliotecă și centre de informare. Biblioteca va reuși astfel să rezolve cu promptitudine cele mai stringente probleme de asigurare informațională și va obține ameliorarea calității serviciilor acordate beneficiarilor.

Aspirațiile de dezvoltare ale bibliotecilor contemporane demonstrează tendința de globalizare, cooperare, unificare a eforturilor și resurselor în scopul asigurării accesului reciproc la informații. Implementarea sistemelor corporative asigură îmbunătățirea opțiunilor de căutare, care permit obținerea rapidă a informației din biblioteci și alte instituții preocupate de furnizarea ei. În prezent nici o bibliotecă din lume nu poate pretinde, evident, exhaustivitatea completării colecțiilor, oricât de stabil și amplu ar fi bugetul său. Unica soluție rămâne unificarea eforturilor de achiziționare a informației, condiție care poate facilita procesul de completare a bibliotecii cu resurse informaționale, inclusiv până la refuzul principiului completării exhaustive a fondurilor proprii (obiectiv practic foarte greu de realizat).

Asigurarea accesului la informație devine o funcție prioritară în raport cu funcția de păstrare și salvagardare a memoriei culturale, particularitate esențială, proprie până în prezent oricărei instituții bibliotecare. Această situație e dictată în primul rând de raționamente economice. Deficitul financiar cronic, acompaniat în permanență de creșterea inevitabilă a prețurilor la publicații, precum și lipsa de spațiu pentru amplasarea producției tipografice reorientează esențial politica de completare și salvagardare a resurselor informaționale într-o bibliotecă.

Experiența privind cooperarea bibliotecilor de peste hotare a demonstrat că toate bibliotecile naționale reduc volumul materialelor pe care le achiziționează. Bibliotecile nu numai că refuză achiziționarea și conservarea unor publicații, dar și transmit oficial responsabilitatea de completare a unor tipuri specifice de documente altor biblioteci sau centre de informare. Partajarea obligațiilor se confirmă prin intermediul unor acte legislative sau acorduri între biblioteci. Problema fondului corporativ de publicații cuprinde nu doar simpla cooperare, ci și delegarea funcțiilor unei biblioteci către alte biblioteci sau centre de informare, restructurarea colecțiilor, integrarea bibliotecilor, a editurilor – este problema lichidării dublării proceselor tehnologice, legate de constituirea colecțiilor. Numai prin cooperare, aceste probleme nu pot fi rezolvate: sunt necesare abordări științifice, normative, standarde, care să contribuie la crearea condițiilor pentru completarea și formarea corporativă a colecțiilor de bibliotecă.

O altă performanță a sistemelor integrate de bibliotecă, nu mai puțin importantă decât cea a completării corporative, ține fără doar și poate de *catalogarea corporativă curentă*, care urmează să fie realizată în Republica Moldova prin continuarea implementării SIBIMOL și implicarea organelor de decizie ale țării. Despre beneficiile sistemului SIBIMOL s-a vorbit nu o dată: grație implementării tehnologiilor corporative în procesul catalogării, timpul mediu, necesar tuturor bibliotecilor din sistem pentru descrierea acelorași resurse informaționale, poate fi redus considerabil. Dacă e să amintim de cheltuielile financiare implicate de dublarea/multiplicarea proceselor de prelucrare a documentelor și de crearea de baze similare de date – acestea pot merge până la câteva zeci de milioane de lei. Dezvoltarea tehnologiilor informaționale și de telecomunicație permite organizarea în biblioteci a unei noi metode de catalogare și crearea cataloagelor integrate informative de bibliotecă, reducând substanțial dublarea cheltuielilor de personal prin organizarea rațională a muncii catalogatoriilor și a exploatării în comun a produselor intelectuale de ordonare și structurare a informației. Drept exemplu poate servi experiența rețelelor informaționale corporative ale țărilor care au atins performanțe majore în acest domeniu:

- OCLC (Online Computer Library Center), fondat în 1967 în Ohio, SUA, <http://www.oclc.org/global/default.htm>, include în prezent OCLC Europa, Orientul Mijlociu și Africa, oferind lumii întregi produsul său WorldCat, <http://www.oclc.org/us/en/worldcat/default.htm>, un catalog corporativ la crearea căruia participă mai mult de 72.000 de biblioteci din 86 de țări, cu o bază de date ce include mai mult de 1.544.467.120 de ediții, 174.618.800 de notițe bibliografice, la fiecare zece secunde adăugându-se notițe noi;

- RLIN (Research Libraries Information Network), dezvoltat din 1974 de RLG – Research Libraries Group din SUA, care întrunește cataloagele și colecțiile bibliotecilor științifice de importanță națională:

academice, ale muzeelor și arhivelor, <http://www.library.arizona.edu/help/tutorials/unionlists/rlin.html>, și integrat definitiv în OCLC;

- ABES (l'Agence Bibliographique de l'Enseignement Supérieur) care a creat SUDOC: Systeme Universitaire de Documentation – catalog colectiv al centrelor de documentare și informare a instituțiilor științifice și superioare de învățământ din Franța și care, de asemenea, își prezintă produsele în WorldCat, fiind în același timp parte componentă a catalogului colectiv al Franței, <http://ccfr.bnf.fr/portailccfr/servlet/LoginServlet>, care reprezintă nu doar un instrument de localizare a mai mult de 20 de milioane de documente de la BnF și din principalele biblioteci franceze: municipale, universitare și specializate, dar care permite în același timp executarea comenzilor online, precum și reproducerea documentelor solicitate. Gândit inițial ca un catalog colectiv al bibliotecilor universitare, catalogul SUDOC a fost integrat în structura CCFr, inițiată în 1997 de către ministerele franceze ale Culturii și Educației naționale printr-un proiect comun, ca apoi, din 2001, CCFr să treacă definitiv în gestiunea Bibliotecii Naționale a Franței.

Principiul de funcționare a rețelelor OCLC, ABES și RLIN este același cu cel aflat la baza SIBIMOL: baza de date în format digital este creată o singură dată la distanță de bibliotecă în care a fost prelucrată prima resursă informațională achiziționată. Restul bibliotecilor utilizează înregistrarea creată deja – integral sau parțial pentru cataloagele informatizate proprii, iar în caz de necesitate, bibliotecile pot remodela înregistrarea conform necesităților și cerințelor bazelor de date locale – un procedeu foarte important și comod în cazul în care bibliotecile utilizează sisteme diferite de clasificare și indexare.

Performanța de bază a unui asemenea sistem corporativ de catalogare este că bibliotecile se ajută reciproc în crearea propriilor cataloage informative, ceea ce este foarte rentabil din punct de vedere economic pentru toți participanții la sistem.

Reiese clar din cele expuse că sistemele corporative de bibliotecă mai creează o facilitate foarte importantă în activitatea bibliotecii – *servirea corporativă a utilizatorilor*. Grație implementării cataloagelor integrate de bibliotecă și sistemelor corporative în acest domeniu se creează un nou tip de furnizare a informațiilor către utilizator – *service-ul corporativ pentru cititorul care beneficiază de sistemul împrumutului interbibliotecar și al furnizării documentelor în regim online*. Tehnologiile corporative permit bibliotecilor implicate în sistem să asigure un nivel avansat de servire a beneficiarilor săi, măresc operativitatea, sporesc eficiența furnizării resurselor informaționale integrate în sistemul corporativ.

Este evident că unificarea eforturilor bibliotecilor devine o condiție necesară pentru perfecționarea continuă a asigurării accesului la colecțiile bibliotecilor implicate în sistem și asigură reducerea considerabilă a cheltuielilor de stocare a informației privind resursele deținute de bibliotecă și de întreținere a colecțiilor.

Implementarea tehnologiilor corporative în mediul bibliotecar va asigura obținerea următoarelor performanțe în activitatea bibliotecilor participante la Sistem:

- completarea corporativă va permite bibliotecilor să își revadă politica de completare a colecțiilor, distribuind colectarea și conservarea resurselor informaționale între bibliotecile participante la sistem, ceea ce va crea condiții reale de economisire a resurselor financiare;

- asigurarea accesului chiar și pentru utilizatorii celor mai îndepărtate raioane la bazele de date comune ale sistemelor corporative de bibliotecă, inclusiv a bibliotecilor mari;

- reducerea cheltuielilor de catalogare, grație lichidării dublării proceselor de prelucrare a resurselor informaționale, care în condițiile aplicării tehnologiilor autonome, sunt considerabile și au o tendință constantă de creștere;

- cataloagele corporative sau integrate de bibliotecă creează condiții favorabile pentru furnizarea serviciilor noi de bibliotecă: executarea comenzilor și furnizarea on-line a resurselor informaționale, extinderea ariei izvoarelor de informare.

În concluzie este important de menționat că sistemele integrate de bibliotecă creează condiții reale pentru:

- reducerea cheltuielilor în scopul completării colecțiilor;
- reducerea timpului și eforturilor de prelucrare a resurselor informaționale achiziționate;
- furnizarea operativă a informației la scară net superioară celei tradiționale.

Bibliografie:

1. Mark, Claudia Mihaela. Stimularea realizării și utilizării serviciilor specifice societății informaționale. În: *Anale. Seria Informatică*, vol. II, fasc. I, Universitatea „Tibiscuss”, Timișoara, 2009, p. 137.
2. Munteanu, Alin. Sisteme informatice – o privire în ansamblu. În: *Anale. Seria Informatică*, vol. II, fasc. II, Universitatea „Tibiscuss”, Timișoara, 2009, p. 111.
3. Tîrziman, Elena. Activități de cercetare științifică ale colectivului de informatică aplicată. În: *Studii de biblioteconomie și știința informării = Library and Information Science Research*, Universitatea din București, București, nr. 12, 2008, p. 70.
4. Ursărescu, M. *Sisteme informatice – o abordare între clasic și modern*, București: Editura Economică, 2002. 290 p.

РЭУ, А. А. Молдова до и после введения проекта SIBIMOL / А. А. Рэу // Вестник Библиотечной Ассамблеи Евразии. – 2009. – № 2. – Р. 72-73.

День введения национальной системы SIBIMOL может быть воспринят как демаркационная линия между тем, чем было библиотечное дело до настоящего момента и тем, что последует после этого разделения, символического и в то же время реального. То новое, что несет эта система, является генератором перспектив, обозначает и расширяет в то же время горизонты ожиданий библиотекарей и пользователей, общества в целом, это открытие будущего. При этом хочу подчеркнуть несколько ключевых моментов.

В первую очередь, SIBIMOL в условиях эффективного менеджмента может внести наиболее важный вклад в построение информационного общества в Молдове, продвигая коллективный интеллектуальный и творческий потенциал в том, что Пьер Леви называет «новой экономикой идей».

Интегрированная информационная система библиотек Молдовы станет основой виртуальной библиотеки Молдовы. Будучи коллективным произведением библиотек-участниц, она предлагает комплексный доступ в общий фонд, включающий коллекции всех библиотек республики, что обозначит принципиально новый уровень доступа общества к информации и знаниям. В этом контексте справедливо утверждение, что под таким углом зрения можно провести демаркационную линию на уровне страны, которая разделяет библиотечную Молдову на ту, что была до введения проекта SIBIMOL и ту, которая начинается с этого момента инаугурации.

Синтагма «до SIBIMOL и после» на нашем уровне есть то, что в истории обозначается разделением календаря на две эры. Следствием этого факта явится кардинальное изменение взгляда на роль и престиж библиотечных учреждений в Молдове. Некоторое время эта роль оставалась неблагодарной и важность ее не была признанной в полной мере. Были годы, когда Национальный Библиотечный Совет энергично боролся за включение библиотек в национальную программу информатизации общества и много раз наши усилия оканчивались неудачей. Сейчас библиотеки занимают свое место в национальной стратегии построения информационного общества «Электронная Молдова», а интегрированной системе SIBIMOL предназначено быть центром инфраструктуры информационного пространства библиотек. Завершение и внедрение его стали одновременно актом свершения и обещания на будущее.

Через SIBIMOL наше библиотековедение сможет не только резко улучшить мнение общества Молдовы, но и завоевать свое место на библиотечном «олимпе». И в этом утверждении нет ни малейшего преувеличения. Речь идет о том, что главным элементом технологической новизны системы является веб-каталогизация. Изучение международного опыта позволило установить, что такой технологический метод не применяется нигде в мире. Это наш клад в мировое развитие библиотечного дела. Звучит, может быть, немного помпезно, но это поистине так. Это тот самый случай, когда наше восприятие и менталитет должны преодолеть комплекс неполноценности, висящий над нами дамкловым мечом, почувствовать себя равными среди равных. SIBIMOL

поможет осуществить наше предназначение под сводами мировой библиотечной науки. SIBIMOL – это импульс в профессии библиотекаря и в библиотечном мышлении Молдовы. Он поднимет наш труд на высший уровень, придаст ему интеллектуальную привлекательность и жизненный тонус. Еще во время тестирования модулей системы, особенно модуля Каталогизация, наши коллеги со вздохом облегчения констатировали, что наконец-то и библиотеки Молдовы имеют настоящую информационную технологию. Это наше второе дыхание укрепляет и окрыляет нас в самом начале нового пути.

Благодарю всех, кто помогал и содействовал нам в замысле, разработке и внедрении этой системы (Андрея Сушкова, Валентину Китороага, Ливиу Рэу, Аллу Панич, коллег из библиотек-участниц)”.

SUȘCOV, ANDREI. SIBIMOL – un sistem integrat de catalogare / Andrei Sușcov // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2005. – Nr. 3. – P. 81-82.

În anul 2000, în societatea bibliotecomică a Republicii Moldova a apărut o idee nouă de cooperare: aceea a creării unui sistem integrat cu catalogarea într-o bază de date comună a bibliotecilor din Moldova și cu acces pentru orice beneficiar la informația dorită cu posibilitatea împrumutului documentelor la locul de trai. Proiectul s-a numit Sistemul Informațional Integrat a Bibliotecilor din Moldova – SIBIMOL.

Cui îi aparține ideea creării SIBIMOL-ului?

Ideea aparține directorului general al Bibliotecii Naționale a RM, dlui Alexe Rău, coautor fiind dl Andrei Sușcov, șef Centru SIBIMOL, BNRM. Concepția a devenit până la urmă o creație colectivă a bibliotecilor participante, care au venit cu sugestii în cadrul discutării proiectului.

Acum se implementează etapa I a SIBIMOL-ului – Crearea Catalogului Național Colectiv Partajat (CNCP). La elaborarea concepției CNCP s-a ținut cont de experiența mondială la acest capitol. Au fost analizate următoarele variante de cataloage electronice colective ale lumii:

<http://www.ccf.fr> – Catalogue Collectif de France; Catalog virtual al bibliotecilor din Franța.

<http://www.sudoc.abes.fr> – Systeme universitaire de documentation; Catalog colectiv real al bibliotecilor universitare din Franța.

<http://www.libris.kb.se> – Sweden Union Catalogue; Catalog colectiv real al bibliotecilor academice din Suedia.

<http://cobiss.izum.si> – Co-operative Online Bibliographic System and Services; Catalog virtual al bibliotecilor din fosta Iugoslavie.

<http://www.oclc.org> – Online Computer Library Center; Catalog real mondial.

Există două modele conceptuale pentru cataloage electronice colective: model de catalog colectiv real și cel virtual.

În cazul catalogului colectiv real: toate înregistrările sunt stocate în baza centrală, de unde se efectuează exportul către bazele de date locale a bibliotecilor participante. Catalogarea se efectuează în regim online în baza centrală. Toate bibliotecile participante utilizează aceleași reguli de catalogare.

Avantajele acestui fel de catalog:

Duplicarea este aproape exclusă. Timpul de regăsire a informației este foarte scurt. Înregistrarea se creează „o singură dată”, și este utilizată de toți ceilalți participanți. Utilizatorului îi este suficientă pentru regăsirea documentelor din fondul tuturor bibliotecilor participante o singură navigare/căutare.

Condiții obligatorii:

Bibliotecile participante trebuie să întrețină conexiunea permanentă la Internet sau directă la baza centrală. Toți catalogatorii trebuie să utilizeze reguli unice de catalogare.

În cazul catalogului colectiv virtual:

Toate înregistrările se păstrează în bazele de date locale. Efectuând o căutare, utilizând standardul Z39.50 (aproape întotdeauna), utilizatorul primește un rezultat structurat de informație căutată din toate cataloagele participante.

Avantaje:

Fiecare bibliotecă participantă creează baza de date proprie și este răspunzătoare numai de informația stocată în baza sa de date.

Dezavantaje:

Căutarea, efectuată prin fiecare bază de date separat, niciodată nu corespunde cu rezultatul pe care ți-l dă catalogul virtual. Utilizatorului îi este greu de a naviga în mai multe cataloage existente. Notița creată odată într-o bază de date nu mai este utilizată de celelalte biblioteci.

SIBIMOL este construit pe modelul catalogului colectiv real.

Care sunt principiile SIBIMOL-ului?

Oricare beneficiar ce are acces la Internet, va avea posibilitatea de a accesa informația dorită. El va mai avea acces la rețeaua de referințe „Bibliotecarul răspunde la întrebări”, care va fi accesibilă non-stop.

Partea principală, integratoare a sistemului este Catalogul Național Colectiv Partajat (CNCP), ce va da acces non-stop la toate colecțiile tuturor bibliotecilor participante.

Scopurile SIBIMOL-ului sunt:

- Democratizarea accesului populației la colecțiile și la băncile de informații ale bibliotecilor din republică;
- Crearea Bibliotecii Virtuale a Moldovei;
- Excluderea dublării proceselor de catalogare și asigurarea informației asupra localizării și evidenței documentelor aflate în bibliotecile din Moldova;
- Utilizarea standardelor și modelelor noi de catalogare, cât și de programare: catalogarea după FRBR și programarea WEB;
- Crearea modulului de împrumut interbibliotecar;
- Asigurarea informațională în baza modulului OPAC, conectat la Catalogul Colectiv, ce va asigura accesul la informație pentru toate categoriile de utilizatori.

SIBIMOL comportă și câteva idei cu titlu de premieră mondială:

- Catalogare web.
- Un sistem informațional integrat constituit în mod organic, autogen și autogestionar, cu capacități de autogenie și autognoză.
- Catalogul CNCP va fi accesibil și operabil simultan online atât pentru catalogatori, cât și pentru beneficiari.
- CNCP va fi un catalog autogenerator și metabolic care va funcționa ca un fel de perpefuum mobile informațional-bibliografic: orice catalogator care va utiliza SIBIMOL-ul, va primi ceea ce îi lipsește în propria-i bază de date (catalog), iar sistemul, la rândul-i, va prelua de la fiecare bază de date informația nouă care lipsește în catalogul colectiv.
- Orice bibliotecă rurală va putea să se integreze în procesul tehnologic al CNCP, participând astfel cu edițiile unicat din colecțiile sale la nivelurile informaționale național și internațional.
- Catalogul Național Colectiv Partajat va acumula toate descrierile bibliografice, precum și fișierele digitalizate, full-text, multimedia, într-o singură bază de date.
- Înregistrările UNIMARC vor include câmpurile blocului 9xx, în care catalogatorul va trebui să adauge neapărat elemente FRBR: „lucrare” și „expresie”.

Care sunt caracteristicile CNCP-ului?

Caracteristicile CNCP-ului sunt: Cooperarea bibliotecilor în procesul creării Catalogului Național Colectiv Partajat se va baza pe principiul prelucrării notiței bibliografice „o singură dată” și folosirea multiplă a ei.

Catalogul Național Colectiv Partajat (CNCP) va funcționa în interacțiune cu celelalte module funcționale ale SIBIMOL și va asigura posibilitatea acumulării, completării și conservării următoarelor baze de date:

- Bibliografice
- De autoritate
- Holdings (localizarea și evidența documentelor)

CNCP va fi o bază fizică unică de date, în care se va face controlul și redactarea definitivă a înregistrărilor și va reflecta colecțiile tuturor bibliotecilor din Moldova.

Care cerințe obligatorii trebuie să satisfacă Catalogul Național Colectiv Partajat?

Cerințele obligatorii sunt:

- Descrieri bibliografice unitare;
- Acces rapid la informație;
- Schimb rapid de date între bibliotecile participante la SIBIMOL;
- Respectarea strictă a standardelor și normelor aprobate;
- Realizarea serviciilor Catalogului Național Colectiv Partajat va avea ca punct central de reper utilizatorul.

Cum va fi realizat CNCP-ul?

CNCP-ul va fi realizat în două subetape:

Subetapa I de realizare presupune „crearea bazei inițiale a CNCP”. Toate bazele de date ale bibliotecilor participante vor fi acumulate într-o singură bază de date, unde vor fi filtrate în baza unui soft special creat: „Filtru de deduplicare”. După aprobarea acestuia, ficărei baze de date i se va atribui un număr ierarhic, fiind apoi inclusă în baza de date. Paralel cu acumularea bazelor se elaborează softul pentru module web a CNCP-ului.

Subetapa a II-a de realizare este etapa „catalogării web”. Când softul va fi elaborat și testat, va începe „catalogarea web”. Pe site-ul SIBIMOL-ului vor fi accesibile toate modulele sistemului.

Care sunt avantajele acestui mod de funcționalitate a CNCP?

Această variantă conceptuală are următoarele avantaje:

1. CNCP va fi o bază fizică unică de date ce va permite un număr nelimitat de conexiuni simultane și nu va necesita achiziția de licențe pentru utilizatorii CNCP;
2. CNCP va fi amplasat pe un superserver care va permite stocarea centralizată a tuturor datelor bibliografice și gestionarea, întreținerea acestora;
3. La implementarea CNCP nu este nevoie de o infrastructură sofisticată;
4. Accesul la informația din CNCP va fi mult mai eficientă atât pentru bibliotecari, cât și pentru utilizatorii simpli, timpii de regăsire a informației fiind optimi.
5. Orice bibliotecă din Moldova, indiferent că este o bibliotecă orășenească sau din spațiul rural, poate să se integreze în rețeaua SIBIMOL astfel popularizându-și colecțiile și aducându-și aportul său la cauza comună.
6. Pentru a se conecta la rețeaua SIBIMOL, bibliotecile au nevoie numai de legătură Internet și un calculator.
7. Accesul la informație va fi asigurat non-stop.

Care module vor putea fi consultate de către utilizator?

Modulul OPAC va asigura:

1. Căutare, vizualizare (în cazul documentelor electronice), evidența, împrumutarea oricărui document din colecțiile bibliotecilor participante.
2. Modulul OPAC va utiliza modelul FRBR, ce va permite navigarea comodă pentru utilizatori.

Modulul ÎIB (Împrumut Interbibliotecar) va asigura:

1. Primirea comenzilor de la LMA (locurile de muncă automatizate) ale bibliotecilor participante.
2. Repartizarea comenzilor între biblioteci conform datelor de localizare a documentelor.
3. Evidența comenzilor îndeplinite.
4. Evidența refuzurilor și alegerea variantelor alternative.
5. Evidența documentelor restituite.
6. Evidența restanțelor. Pregătirea în regim automatizat a avertismentelor de restituire la termen a documentelor.
7. Ținerea la zi a statisticii ÎIB.
8. Primirea comenzilor de la utilizatori, lucrând în comun cu modulul OPAC.

Care sunt termenele de implementare a etapei I a SIBIMOL-ului?

Actualmente se pregătește tenderul pentru selectarea firmei care va elabora softul pentru sistemul SIBI-

MOL. În caietul de sarcini, elaborat de Centrul SIBIMOL, termenul de realizare a softului este de optsprezece luni.

Spuneți-mi, dacă au fost create echipe speciale, care vor asigura funcționalitatea SIBIMOL-ului?

În Biblioteca Națională au fost create două centre, care vor asigura funcționalitatea sistemului:

Centrul SIBIMOL, care se ocupă de managementul strategic al proiectului și de asistența tehnică; Centrul de Coordonare Bibliografică, care se ocupă de „normalizarea” standardelor și metodelor de catalogare și de asigurare lingvistică, și este răspunzător de calitatea înregistrărilor noi create în CNCP.

Au fost create două grupuri de lucru din reprezentanții bibliotecilor participante: Grupul de lucru de asigurare lingvistică sub egida Centrului de coordonare bibliografică și Grupul de lucru logistic și ingineresc asociat Centrului SIBIMOL.

Cine asigură finanțarea proiectului SIBIMOL?

Finanțarea lucrărilor de implementare a proiectului și de dotare tehnică celor două centre nominalizate este asigurată de Fundația SOROS Moldova. Guvernul Republicii Moldova, Ministerul Culturii și celelalte Ministere care au în subordinea lor biblioteci, asigură bibliotecile cu echipament necesar și conexiunea la Internet. În general, cam jumătate din costul proiectului îl acoperă structurile guvernamentale și bibliotecile participante, iar cealaltă jumătate – Fundația SOROS.

SIBIMOL – интегрированная информационная система библиотек Молдовы
// Вестник Библиотечной Ассамблеи Евразии. – 2009. – № 2. – 70-71.

В целях интеграции Республики Молдова в международное информационное пространство и на основании Конституции Республики Молдова Президент Республики Молдова подписал указ о создании «Информационного общества в Республике Молдова». В этом контексте Библиотечная ассоциация и Библиотечный консилиум Молдовы правомерно взяли на себя профессиональную ответственность, подготовив «Национальную программу для консолидации усилий библиотек в создании информационного общества в Республике Молдова». В ее создании приняли участие эксперты – известные и авторитетные отечественные специалисты в библиотечной области – директор Национальной библиотеки Молдовы А. Рэу, президент Ассоциации библиотек Молдовы Л. Куликовски и др. Данная программа является важной частью стратегии и дополняет собой правовые основы, которые служат базой для информатизации и интеграции библиотек в национальной информационной сфере.

Базовые понятия и основные идеи информационной теории и практики стали необходимым компонентом развития библиотечной деятельности, и данный документ весьма важен и необходим для библиотек именно сегодня, потому что современная идеология определяет роль библиотек как одного из ключевых гарантов обеспечения конституционных прав граждан на получение информации. Соответственно, такая стратегия дает библиотекам шанс активно вписаться в формирующуюся сейчас государственную информационную политику Республики.

SIBIMOL на своем портале обеспечит пользователям доступ к коллективным каталогам, базам данных и электронным ресурсам многих стран мира, а также доступ из других стран - к Национальному Коллективному Каталогу с разделенной Каталогизацией (НККК) и к электронным ресурсам библиотек Республики Молдова.

SIBIMOL – Система интеграции информационных библиотек Молдовы.

Система предусматривает несколько главных модулей:

- *Общий национальный сводный каталог*, который будет включать в себя коллекции всех библиотек республики, методом каталога WEB. Каталог будет доступен через Интернет в любой местности республики, в местной библиотеке или на дому;
- *Межбиблиотечный обмен*, также с использованием общего каталога;
- *Банки данных электронных ресурсов*, находящихся в распоряжении библиотек Молдовы, которые также будут доступны с возможностью экспорта – импорта (приема – выдачи) на расстоянии full-текстов.

SIBIMOL – это интегрированная информационная система библиотек Молдовы. Автор концепции

и директор проекта Алексей Рэу, генеральный директор Национальной Библиотеки. В реализации проекта участвовали: Андрей Сушков, Алла Панич, Ливиу Рэу, Валентина Китороага, генеральный директор Национальной Книжной Палаты.

SIBIMOL – один из самых главных стратегических проектов в области библиотечного дела и во всей культуре Молдовы. Его внедрение произведет радикальное изменение в уровне доступности знаний и информации для населения и начнет качественно новый, совершенно особенный период в развитии библиотечной системы и демократии, культуры и цивилизации в нашей республике.

SIBIMOL через Интернет объединит информатизированные библиотеки Молдовы в национальную сеть. Главной интегрирующей частью системы станет Национальный коллективный каталог с разделенной каталогизацией, отражающий фонды и базы данных библиотек Молдовы, который будет доступен в любом месте, как в библиотеках, так и с домашних компьютеров. Любой житель любого города или села сможет найти через Интернет нужную ему публикацию и с помощью автоматизированного модуля заказать ее через межбиблиотечный абонемент. А на втором этапе реализации проекта читатель сможет заказать через библиотеку или с домашнего компьютера полные тексты статей, глав или отдельные страницы из книг, живописные изображения, фотографии, звукозаписи и т.п., выбрав их в Виртуальной библиотеке Молдовы, которая будет одной из составляющих частей системы.

SIBIMOL на своем портале обеспечит пользователям из Молдовы доступ к коллективным каталогам, базам данных и электронным ресурсам многих стран мира, как и доступ из других стран к Национальному коллективному каталогу с разделенной каталогизацией (НККК) и к электронным ресурсам библиотек из Республики Молдова, внося таким образом вклад в формирование нового имиджа нашей республики, будучи одним из существенных факторов научно-технического и социально-культурного прогресса.

Использовать SIBIMOL будут более 1800 тыс. читателей библиотек из Республики Молдова, и число это увеличится за счет тех, кто будет пользоваться Системой дома и на рабочем месте. В концептуальном и технологическом аспектах SIBIMOL представляет целый ряд новых идей в международном плане (web каталогизация, органичный метаболический характер интегрированной системы и т.д.), что делает Республику Молдова и ее Национальную Библиотеку одним из мировых лидеров в этой области.

Впервые в мире в проекте SIBIMOL предложены и реализованы:

Веб-каталогизация. Интегрированная информационная система, органично сочетающая способности к самовоспроизведению и самоуправлению с самоанализом.

НККК будет самовоспроизводящимся метаболическим каталогом, работающим как информационно-библиографический *perpetuum mobile*: каждый каталогизатор в процессе использования SIBIMOL в автоматическом режиме получит все данные, отсутствующие в его базе данных (каталоге), а система, в свою очередь, автоматически получит от каждого каталогизатора информацию, необходимую для коллективного каталога.

Любая библиотека республики, включая сельскую, будет иметь возможность интегрироваться в технологический процесс НККК, выводя уникальные издания из своей коллекции на национальный и международный уровень.

Национальная виртуальная библиотека. В библиотечном информационном пространстве данный раздел будет возводиться на базе национальной программы «Память Молдовы», разработанной в рамках программы ЮНЕСКО „Memoire du monde”.

Страница WEB охватит электронный вариант текстовой части программы (книги и документы принадлежащие библиотекам, музеям и Национальному Архиву – участникам программы).

Будет осуществляться переход на электронный вариант печатных национальных достояний и предоставление доступа к ним в рамках Национальной виртуальной библиотеки через Интернет.

Для осуществления данного проекта будет необходимо создание в каждом учреждении, обладающим ценными книгами, станции трансформирования и разработка специальной программы (soft) или выбор учреждения, которое будет заниматься координированием и преобразованием всех этих документов.

Виртуальная библиотека национальной системы Библиотек. Речь идет об электронном портале библиотек, который будет интегрировать на виртуальном уровне источники информации о библиотеках Молдовы, о коллекциях этих библиотек, о предоставляемых услугах и т.д. Портал,

который будет доступен через Интернет, позволит каждой информатизированной библиотеке индивидуальные интегрированные поиски. Данный Портал дает возможность взаимодействовать, а также позволит иметь совмещенный доступ к источникам информации, поможет создать основу виртуального пространства для исследования и поиска необходимых материалов, предназначенных для развития науки, образования и воспитания.

Кафедра библиотековедения при Государственном университете и Центр обучения библиотекарей (Школа библиотекономии Молдовы). Данный раздел предполагает вовлечение библиотек, находящихся в отдаленных зонах республики, в обучение и консультирование на расстоянии в том, что касается использования информационных технологий, роли и предназначения каждой конкретной библиотеки в рамках информационного сообщества, планирование электронных услуг и т.д. Также этот раздел предусматривает разработку методических материалов для библиотек по темам использования новых технологий.

Структура финансирования и администрирования библиотечного информационного пространства. В администрировании библиотечного информационного пространства и в финансировании его построения и деятельности будут применяться принципы согласования сводных действий и кооперирования всех ресурсов. Предполагается также участие Правительства в ассигновании необходимых средств для ликвидации неравенства в информатизации библиотек разных зон и местностей. Правительство будет включать библиотеки в проекты и гранты гуманитарного финансирования, предоставленные международными финансовыми организациями.

Министерства, местные городские и районные власти должны предпринимать надлежащие меры для привлечения большого и среднего бизнеса к финансированию данной программы;

Для этих же целей будут созданы консорциумы.

Каждый год муниципальные власти будут вносить необходимые суммы для комплектации (парка) компьютеров, их технического обеспечения для текущей работы по информатизации, ремонта и других затрат по содержанию и развитию сетей.

Однако библиотекам предстоит еще титаническая работа, направленная на изменение десятилетиями складывавшего стереотипа их восприятия исключительно как института государства”.

O REALITATE ȘI UN PROIECT DE ANVERGURĂ

LEMNEAN, ALINA. 2008 – ”Anul Lecturii”. Un interesant proiect lansat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova / Alina Lemnean // Biblioteca Septentrionalis : buletin semestrial. (Baia Mare). – 2008. – Nr. 2. – P. 44-45.

Cu ocazia Seminarului Național al managerilor de bibliotecă desfășurat sub genericul „Aspecte ale lecturii și accesul la informație în biblioteci” (11 decembrie 2007), Biblioteca Națională a Republicii Moldova a venit cu propunerea de a declara anul 2008 – **Anul Lecturii** și a fost lansat Programul studiului sociologic „Timpul și spațiul lecturii în Republica Moldova”.

Acest program, a dorit să scoată în evidență starea de lucruri privind lectura în biblioteci și să se formuleze recomandări privind:

- elaborarea unor strategii și norme metodologice pentru achiziția de carte și abonarea la reviste de cultură pentru bibliotecile publice;
- influențarea politicii editoriale în scopul dezvoltării colecțiilor de bibliotecă;
- cultivarea deprinderilor de lectură în familie, școală, biblioteci;
- readucerea cărții în atenția populației și cultivarea gustului pentru lectură prin intermediul televiziunii, radioului, presei;
- optimizarea politicii de achiziții pentru biblioteci;
- formarea și instruirea continuă a bibliotecarilor, pedagogilor etc.

Tot pe această temă, Departamentul de Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova a gândit un program-cadru de activități și lucrări menite să popularizeze lectura sub toate aspectele ei. Din colectivul care a coordonat programul face parte Lidia Kulikovski, director general al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

În baza acestui program-cadru, bibliotecile au elaborat programe proprii de promovare a lecturii, axându-și activitatea pe această prioritate a anului 2008. Am reținut activități și lucrări interesante cuprinse în programul-cadru: realizarea cercetării sociologice naționale „Timpul și spațiul lecturii în Republica Moldova”;

- stabilirea unor parteneriate în vederea promovării lecturii și a accesului la informație;
- activități de inaugurare a Anului Lecturii în municipii, orașe, comune, instituții, organizații;
- realizarea Proiectului Național „Spre cultură și civilizație prin lectură”.

Realizarea acestor activități are drept scop conștientizarea importanței lecturii, promovarea științei de carte, dezvoltarea culturală a cărții, educarea multilaterală a cetățenilor, formarea unei națiuni de cititori și, implicit, sporirea instruirii.

Dacă se va reuși determinarea cititorilor să se aventureze în lumea cărților și bibliotecilor, înseamnă că s-a făcut un mare pas spre sufletul lor, spre viitorul lor, transformându-i în mult mai mult decât simpli călători în această lume. Și atunci proiectul își va fi atins scopul și va constitui și pentru alte biblioteci un model.

ACTIVITĂȚI CULTURAL-ȘTIINȚIFICE

GAFTON, MARCELA. **Salonul Național de Carte – ediția a IX-a / Marcela Gafton // Apă vie : Almanahul tuturor românilor – Timișoara, – 2001. – P. 258-259.**

În mod tradițional, Salonul Național de Carte și-a deschis ușile pe 31 august la Biblioteca Națională, instituție care, cu lăudabilă încăpățănare, îl organizează al nouălea an la rând. Manifestarea, deosebit de importantă în opinia mea, în pofida condițiilor financiare dificile, a îmbinat perfect elementul tradițional al saloanelor de gen cu elementul modern. S-au lansat cărți, dar și CD-uri, internații au avut acces la editurile din lume, grație Internetului.

Salonul Național de Carte s-a desfășurat, indubitabil, sub semnul Eminescu, starea Eminescu fiind generată și de expoziția “Eminescu în colecțiile particulare”. Ion Caramitru, ministrul Culturii din România, din partea Guvernului României, a donat Bibliotecii Naționale peste 500 de titluri de carte cu tematică preponderent eminesciană. Dacă ar fi să facem o succintă analiză a actualei ediții, n-ar trebui să ometem faptul că la Salon au participat 70 de edituri, au fost expuse 4000 de titluri, s-au produs 50 de lansări. SNC a fost vizitat de peste 5000 de persoane.

Mai menționăm în același context Ateneul Moldova, care l-a avut invitat pe profesorul universitar Liviu Leonte, istoric literar din Iași, conferința susținută de Geoffrey Seroy din SUA, care s-a referit la activitatea editorială din SUA.

Di Alexei Rău, directorul Bibliotecii Naționale, vorbind despre activitatea SNC, a subliniat: “Editorilor din Moldova de peste Prut, din Muntenia și din Oltenia, li s-au alăturat în acest an, și editori din Transilvania, sub egida Bibliotecii Județene “Octavian Goga” din Cluj-Napoca, întregindu-se astfel tabloul cărții românești. Iar expoziția adusă de Ministerul Culturii din București ne prezintă, din acest punct de vedere, o imagine de ansamblu.

Ediția din acest an a SNC este ultima din secolul XX, fiind, deci, una de răspântie. Ea a reflectat realizările retrospective și, în același timp, tendințele noi, care se vor fructifica plenar în secolul următor. Alături de cărți vechi și noi, sunt expuse ediții pe suport netradițional și publicații multimedia. Au fost lansate cărți în variantă CD. S-a lansat, în cadrul Salonului, baza de date a Editurii “Litera” în mediul Internet

La ultima sa ediție din acest secol, SNC a revenit “acasă”, în spațiile renovate ale Bibliotecii Naționale. Sperăm că această întoarcere a echivalat cu o relansare. În orice caz, lansările de carte, un pic cam deformate de zgomotul și de interiorul plin de fast al Palatului Republicii, au câștigat întorcându-se la locul lor firesc, liniștit și sobru din aula Bibliotecii Naționale”.

MELNIC, RAISA. **De la propagandă la difuzarea culturală / Raisa Melnic // Cercetare și dezvoltare în bibliotecile naționale ale României și Republicii Moldova : volum de lucrări științifice. – București ; Chișinău, 2008. – P. 112-114.**

După părerea mea, nu se poate vorbi de o reformă a diseminării culturale în Biblioteca Națională a Republicii Moldovei. În realitate, este vorba doar de o reorganizare a sistemului. Primul lucru pe care a trebuit să îl facem a fost să trecem de la propagandă la difuzarea culturală. Până în 1989 și chiar până în 1992, biblioteca noastră făcea parte din sistemul de propagandă al partidului comunist, iar serviciul în care lucrez

se numea „otdel massovoi raboti” (secția de lucru cu masele sau de activitate în mase) și era patronat, ca și alte departamente ale bibliotecii, de către secțiile de agitație și propagandă ale CC, Comitetul orașenesc și Comitetul raional Frunze ale PCM. Asta spune totul, așa încât nu mai e nevoie să mă opresc prea mult asupra subiectului.

Voi aminti doar că sensul cuvântului „propagandă” este acela de activitate organizată de răspândire a teoriilor, doctrinelor (partinice, în acest caz) cu scopul de a convinge și de a câștiga adepți. Era vorba de o angajare în lupta politică, sau, mai exact, în poluarea politică a societății, iar convingerea, precum știm, a dispărut chiar din primii ani de putere sovietică, fiind înlocuită de impunerea (ideilor și nu numai). Iar diseminarea culturală, deși se tălmăcește în DEX, prin cuvinte ca „răspândire, propagare de idei și informații”, are drept scop principal nu câștigarea de adepți, ci valorificarea tezaurului cultural-științific al unei biblioteci și punerea lui în slujba propășirii cetățenilor și a țării și, ceea ce nu este mai puțin important, conectarea valorilor naționale la circuitul ideilor și valorilor general-umane.

Impunerea de altă dată nu își mai are rost în procesul de difuzare culturală, ea a fost înlocuită cu dreptul de a alege și dreptul de acces. Constrângerea, tentația punitivă a agitației și propagandei au fost înlocuite, și la noi, de libertate. Depolitizarea oficială a bibliotecilor, înfăptuită prin legea bibliotecii și stabilirea (în aceeași lege, precum și în noul statut al BNRM) a principiilor de neangajare politică și autonomie profesională ne-au permis o reformare relativ rapidă, deși, mai apar vechi elemente (mai ales în perioadele de schimbare a puterii, ca rezultat al alegerilor) creând, nu rareori, situații tensionate.

În al doilea rând a trebuit să ne găsim identitatea proprie în contextul activităților culturale desfășurate de celelalte biblioteci din rețea. Adevărul, pe care mulți îl trec sub tăcere, este că, în fond, repertoriul nou de forme și formule de activități culturale s-a născut în biblioteca noastră, de unde a fost preluat de celelalte biblioteci.

De asemenea, am continuat să ne căutăm identitatea ca instituție, am perfecționat formulele care au prins și am renunțat la cele ne semnificative, dar, mai ales, am tins să configurăm un repertoriu care să fie specific doar bibliotecii naționale și să aibă ținuta cerută de rangul instituției. Utilizarea ideilor și resurselor proprii, adoptarea principiilor directoare ale UNESCO, referitoare la bibliotecile naționale, explorarea posibilităților oferite de rangul de instituție centrală a statului, colaborarea directă cu ambasadele acreditate la Chișinău, stabilirea rolului și locului instituției în promovarea imaginii Republicii Moldova în exterior ne-au permis să fim astăzi un centru cultural de elită. Ajunși la un asemenea nivel, nu ne mai confruntăm atât de des cu ceea ce, în perioada comunistă se numea „problema publicului”, fiindcă interesul pentru ceea ce facem și audiența diferitelor forme de activitate culturală implementate de noi în ultimii ani este în creștere, fapt care ne-a permis să devenim independenți din punct de vedere economic. Practic, toate acțiunile noastre mai importante sunt finanțate din exterior, de sponsori, ambasade sau alți solicitanți. Ne-am creat relații speciale cu mass media, deoarece programul nostru de diseminare culturală constituie, pentru ele, una din sursele principale pentru emisiuni, programe ș. a.

În acest moment, diseminarea culturală în BNRM cuprinde diverse forme și formule, cele mai importante dintre ele fiind:

1. Salonul Internațional de Carte, ajuns la a XVII-a ediție, beneficiază de o participare internațională. Despre istoricul, evoluția și specificul acestui eveniment am scris în articolul „Zece ani, zece file” (vezi ediția „Laureații SNC: 1992-2001”).

De fapt, Salonul Internațional de Carte are nu doar o istorie, ci și o preistorie a începuturilor sale, de la expozițiile bienale pe care le organiza în aula bibliotecii noastre, Comitetul de Stat pentru Edituri, Poligrafie și Comerțul cu Cărți. Editorii, scriitorii, traducătorii, graficienii de carte, publicul cititor așteptau de fiecare dată cu interes acele vernisaje. După 1989, însă, Comitetul a fost desființat, iar bienalele au fost date uitării. În acel moment, Biblioteca Națională și-a asumat riscul de a organiza și găzdui o expoziție a editorilor și tipografilor din Moldova. Până în august 1991, biblioteca a organizat în fiecare an, un salon de carte națională cu autograf. În primăvara aceluiași an, Biblioteca Națională a Republicii Moldova a încheiat, în numele dlui Alexe Rău, un acord de cooperare cu Biblioteca Județeană „Gheorghe Asachi”, în care se convenea, printre altele, organizarea expoziții de carte. Astfel, în august 1992, a avut loc prima ediție a Salonului Național de Carte.

Cele șaisprezece ediții ale Salonului constituie tot atâtea etape evolutive, în primul rând, a ideilor și viziunii organizatorice. Principalul promotor și susținător al acestui eveniment este directorul general al bibliotecii noastre, dl. Alexe Rău, care a elaborat în timp scenariul și conceptele care au ridicat Salonul Național de Carte la rangul celor mai de seamă acțiuni culturale din Republica Moldova. Toate aceste idei privind Salonul Internațional de Carte ar putea fi împărțite în trei categorii.

În primul rând, ne-am străduit să valorificăm partea spirituală a cărții, a publicațiilor în general. În al

doilea rând, am încercat să promovăm rolul și importanța SIC în stimularea procesului editorial din republică. În sfârșit, în al treilea rând, ultimele cinci ediții au fost martore ale punerii în aplicare a ideilor care țin de comerțul de carte, pentru că editori nu pot exista fără o piață de desfacere propice. Elementul numit expoziție-târg, implementat, la dorința și cu sprijinul editorilor moldoveni, participanți la importante târguri internaționale de carte, a avut rol pivotal în organizarea edițiilor recente al Salonului.

2. Ateneul „Moldova”. La început se numea „Ateneul de cultură și credință Biserica albă” și se dorea a fi o mișcare cultural-patriotică și științifică întru valorificarea dimensiunii creștine a culturii noastre. Anumite evenimente legate de confruntarea dintre cele două mitropolii, de scăderea importanței serviciului de carte religioasă în cadrul BNRM ș.a. au impus regândirea organizării „Ateneului...”. Până la urmă ne-am oprit la ideea de a organiza periodic, câte o conferință a unui mare om de cultură și știință, în care acesta să își expună ideile sale cele mai importante și să facă referire la noi, cei dintre Prut și Nistru și la cum ar trebui să ne circumscriem culturii și civilizației europene. Primele conferințe au fost televizate, cele mai remarcabile dintre ele fiind cele la care au participat scriitorul Vasile Vasilache, academicienii Mihai Cimpoi și Petru Soltan, regizorul și cercetătorul Andrei Vartic ș. a.

3. Cafeneaua filosofică s-a născut din conștientizarea faptului, că nici o națiune nu poate atinge cote valorice veritabile în dezvoltarea culturii sale (în accepțiunea modernă a termenului), decât dacă produce mari filosofi care să orienteze căutările creatoare sau, cel puțin, se inspiră din ideile filosofice apărute în culturile altor țări. Formula de cafea ni s-a părut cea mai adecvată creării unei atmosfere propice discuțiilor filosofice, știind deja multe lucruri despre cafenelele din Paris, Berna sau Vilnius care se organizează întâlniri și dezbateri filosofice și literare. De obicei, ședințele cafenelei noastre sunt dedicate unui filosof sau unei teme, precum cea privitoare la influența filosofiei lui Schopenhauer asupra creației eminesciene. Formula se bucură de popularitate și de o înaltă apreciere a elitei intelectuale moldovene.

Polipticul cultural-istoric și științific „Basarabeni în lume”. Date fiind vicisitudinile prin care a trecut teritoriul dintre Prut și Nistru, mulți basarabeni au emigrat în alte țări, unde s-au remarcat ca veritabile personalități culturale și științifice de talie internațională. Credem că fără cunoașterea vieților și operelor lor, imaginea culturii noastre nu poate fi nici veridică, nici deplină. Am cules informații despre diasporă și despre aceste personalități și am ajuns la ideea unui ciclu de reuniuni la care să invităm personalități basarabene de peste hotare. Am ales pentru acest ciclu titulatura de poliptic din două motive: în primul rând, numărul mare al personalităților nu permitea invitarea lor într-o singură ocazie, iar polipticul are în el conotații de coloratură genealogică, biblică uneori, al locului natal. Ca și polipticurile picturale, ciclul nostru se compune din părți, iar în cadrul fiecărei părți organizăm sesiuni de comunicări, vizionări de filme, lansări de carte, expoziții, întâlniri de creație ș.a. Până în prezent au fost organizate opt reuniuni la care au participat personalități basarabene stabilite peste hotare, precum Paul Mihail, Nestor Vornicescu, Antonie Plămădeală, Valeriu Rusu (Paris), Eugen Holban (Paris) ș. a. Polipticul este însoțit și de un proiect editorial: colecția de materiale și documente „Basarabeni în lume”, din care au fost editate până în prezent patru volume.

Expozițiile-eveniment constituie, într-un fel, elementul de bază al diseminării culturale și exprimă prin excelență caracterul reformei care se înfăptuiește la BNRM. S-a schimbat radical conceperea, tehnica și realizarea acestor expoziții: se elaborează un scenariu, un plan de lucrări, și o listă a exponatelor alcătuită în baza unor documentări de câteva săptămâni. După ce se adună exponatele, se elaborează concepția definitivă, inclusiv compartimentarea, formula de organizare arhitectonică a spațiului expozițional, soluțiile optice și cromatice, etc. Fiecare expoziție trebuie să aibă un mesaj pe care privitorul să îl poată sesiza cu ușurință. Totul are un caracter de creație. Chiar și titlul expoziției este ales după dezbateri îndelungate, așa cum unii scriitori își aleg cu greu titlul cărții, pentru că el trebuie să sugereze mesajul conținutului.

Provocarea ridicată în fața noastră este ca în orice expoziție să fie redată atmosfera epocii istorice alese și, în plus, această epocă să fie prezentată așa cum au văzut-o personalitățile, cărora expoziția le este consacrată. Alegerea personalității sau a temei trebuie să satisfacă următoarele cerințe: să se ridice la nivelul pe care îl impune o bibliotecă națională și să pună în circulație valorile culturii naționale și ale culturilor lumii. În acest din urmă aspect, am colaborat fructuos cu ambasadele de la Chișinău.

Am putut astfel organiza expoziții-eveniment deosebite, adevărate creații expoziționale, fapt pentru care Jurnalul Național a desemnat BNRM, drept cea mai bună instituție culturală a anului 2001. Trebuie să remarc, de asemenea, că în ultima vreme recurgem la elemente suplimentare (fundal muzical realizat live cu instrumentiști și interpreți, chioșcuri cu vânzare de obiecte de artizanat din țările invitate etc.). Nu în ultimul rând, trebuie amintite donațiile de carte făcute de ambasadele cu care am colaborat în organizarea expozițiilor – India, Italia, Sudan, Finlanda, S.U.A., Franța, Japonia, China ș. a.

Bibliografie selectivă

Ciobanu, Vitalie. „Standuri în lumini și umbre”. Magazin Bibliologic, nr. 2, Chișinău, 2007.

Rău, Alexe. Jurnal parizian. Chișinău: Ulysse, 2001, p.33-38.

Vizualnaâ propaganda knižnyh pamâtnikov. Moskva: G. BL. 1989, 158 c.

OSOIANU, VERA. **Cronica Simpozionului Științific „Anul Bibliologic”** / Vera Osoianu // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2011. – Nr. 4. – P. 108-112.

Ideea acestei cronici mi-a venit cu patru ani în urmă, când împreună cu colegii mei începeam pregătirile pentru cea de-a 175-a aniversare a Bibliotecii Naționale. Poate că este bine că n-am dus ideea la bun sfârșit, atunci, pentru că ar fi lipsit patru ani până la rotunjimea acestei aniversări. Douăzeci de ani! Ce vârstă poate fi mai frumoasă? Mai ales că această numărătoare a pornit din start cu un potențial puțin spus de invidiat. Greu de numărat câți dintre colegii mei au avut norocul să participe la toate cele douăzeci de ediții ale Simpozionului Științific „Anul Bibliologic”. Eu am avut acest noroc și nu cred că aș putea scrie acum mai frumos, despre această activitate, decât am scris în *Gânduri la un jubileu (Magazin Bibliologic, 2007, nr. 2, p. 111)*: „Printre multele manifestări organizate de-a lungul anilor, cea mai dragă sufletului rămâne „Anul Bibliologic”. În șaisprezece ediții câte au fost organizate, până în prezent, (până în anul 2007, n.a.) s-au întâmplat atâtea lucruri frumoase, atâtea întâlniri și experiențe, atâtea comunicări care au făcut onoare bibliotecii, dar și celora veniți să ne cunoască, din alte părți. Din an în an această manifestare a luat amploare, ajungând să devină nu numai o întrunire profesională și o manifestare de referință a Bibliotecii Naționale, dar și o sărbătoare de suflet, așteptată de toată lumea ...”

În anul 2007, când făceam prima tentativă de-a înjgheba Cronica, știind cât de mare a fost implicația dlui Alexe Rău în organizarea tuturor celor 16 ediții ale „Anului Bibliologic” și că însăși elaborarea conceptului de „An Bibliologic” îi aparține, i-am trimis prin e-mail prima variantă a materialului, „la judecată”. Mesajul de răspuns al dlui director a întrecut așteptările mele, pentru că am descoperit în el lucruri pe care nu le-am cunoscut niciodată și sunt sigură ca nu le-au cunoscut nici colegii mei. Dl Alexe Rău îmi scria, între altele: „ ... Să-ți spun câteva cuvinte despre cum a fost începutul. După ce comisia formată din cei 28 de experți a elaborat modelul strategic al SNB și el a fost aprobat la colegiu, la o ședință operativă, dl Ungureanu și dl Andrievski, viceministru, au pus problema găsirii unor părghii care să ne ajute să realizăm modelul cu adevărat, să nu lăsăm să împărțasească soarta multor planuri de perspectivă, cum se numeau ele atunci, care au rămas să zacă prin sertare și nu au mai fost realizate. La sfârșitul săptămânii, după ce am discutat în direcție mai multe propuneri, dl Colac (pe atunci, conform concepției noi a SNB și ordinului ministrului, eu mă numeam director general al bibliotecilor din Moldova, cu reședința la BNRM, activitatea căreia era și ea sub diriguirea mea) a ales propunerea mea care se reducea la următoarele: Pentru a face ca modelul strategic al SNB să se realizeze, e nevoie de o asigurare managerială specială pentru asta, planificarea, informarea și darea de seamă anuală fiind întotdeauna verigile forte ale unui sistem de management. Managementul modelului prevedea și el aceste funcții, numai că eu cu Eugen ne-am gândit să le dăm o alură necazonă. Pivotalul aceluia impact managerial trebuia să-l constituie două componente manageriale de bază (planificarea și raportatul de îndeplinire), dar în forme noi, europene. Aceste două elemente eu am propus să le concepem și să le numim Seminarul Național al managerilor de biblioteci (planificarea) și simpozionul științific „Anul bibliologic”, care se vedea ca un fel de trecere în revistă a ceea ce se realiza din modelul strategic în fiecare an. Ne-am ținut de această idee cam vreo zece ani. Și trebuie să spun că datorită anume acestui fapt, Modelul strategic al SNB a fost, cum au constatat toți, primul program strategic care se realiza pas cu pas. Cam de pe la a zecea ediție, noi ne-am cam abătut de la această sarcină primordială a acestor două forme de activitate. În primul rând, noi nu mai deținem informația exactă, ca atunci, ce se face anual în planul reformei (al îndeplinirii Modelului). Din care cauză ne-am refugiat, dezarmați, în teme așa-zis actuale (deși unele din ele au fost fertile). Tot din această cauză nu mai corespunde, conținutul, Seminarul cu Simpozionul. Căci, așa cum a fost concepția inițială, comunicările la Simpozion trebuiau să se țină pe teme și în jurul sarcinilor (orientărilor) abordate la Seminar.

Seminarele și Simpoziioanele tematice sunt eficiente atunci când se trece la managementul de proiecte naționale anuale, ca în SUA. Dacă am fi mers pe această cale, am fi prezentat la Seminar conceptul și sarcinile proiectului național pe anul viitor, iar la Simpozion am fi făcut schimb de opinii, dezbateri, prezentări

etc. relative la proiectul național respectiv. Așa se face că, deși Simpozioanele sunt pompoase, mai ales când chemăm mai multă lume să uimim mai întâi cu numărul de participanți, acum noi nu suntem nici acasă nici plecați, nici pe drum nici pe cărare, nici în Moldova nici în SUA sau în altă parte.

În acest sens ar trebui să avem o concepție de cercetare și dezvoltare bazată pe Modelul strategic și pe documentele foarte importante de mai dincoace, ca să putem proiecta anual niște pași, iar la Simpozion să ne uităm cum am pășit, ce urmă am urmat. Acest lucru nu ne împiedică să avem invitați și conferințe tematice, dar aces-

tea din urmă trebuie să fie complementare, nu de bază.

Așa văd eu evoluția acestor două forme-gemene de activitate științifico-metodică...”

Printre manifestările care au luat naștere chiar odată cu începutul reformei bibliotecare, Simpozionul Științific „Anul Bibliologic” va ocupa întotdeauna un loc distinct. Această activitate științifică s-a transformat într-o frumoasă tradiție și a fost organizată an de an, fără a fi întreruptă chiar și în anii deosebit de grei din punct de vedere financiar pentru instituție. Pe parcursul celor douăzeci de ediții, de la tribuna „Anului Bibliologic”, comunității bibliotecare i-au fost prezentate peste 360 de comunicări, în care au fost luate în dezbateri cele mai actuale probleme și cele mai reușite experiențe ale domeniului, atât la nivel național, cât și internațional, mișcarea de idei în biblioteconomie și știința informării, prioritățile de perspectivă, schimbarea în toate aspectele ei, în felul acesta Simpozionul aducându-și contribuția incontestabilă în dezvoltarea profesională, instruirea continuă și perfecționarea calificării bibliotecarilor din toate rețelele de biblioteci.

Pentru a scoate în relief gradul de implicare a profesioniștilor domeniului în această manifestare științifică de anvergură, Departamentul Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie a făcut *Topul celor mai activi participanți cu comunicări*. Rezultatele nu surprind, demonstrează doar o cunoscută stare de lucruri. Iată cum arată ierarhia cantitativă: dl Alexe Rău – 15 comunicări, doamnele Lidia Kulikovski și Ludmila Corghenci – câte 14 comunicări, dna Vera Osoianu – 13 comunicări, dnele Nina Negru și Eugenia Bejan – câte zece comunicări, dna Claudia Balaban și dl Petru Racu – câte nouă comunicări, dnele Larisa Gologan și Tatiana Costiuc – câte opt comunicări. Tot câte opt comunicări au prezentat dnii Traian Brad și Ion Madan, care de mai multă vreme veghează această manifestare doar ca îngeri păzitori. Foarte mulți sunt cei care au prezentat între șase și două comunicări, iar 109 colegi au prezentat câte o comunicare. Socoteala cantitativă este simplă, cunoscând însă valoarea celor nominalizați, nu vom pune la îndoială, nici pentru o clipă, calitatea prezentărilor, în care cei care de-a lungul anilor s-au perindat la tribună, au concentrat tot ce-au știut și au avut mai bun.

Axată, în primul an, pe totalurile și realizările anului precedent și prioritățile de activitate ale anului următor, manifestarea a evoluat în timp spre dezbateri de mare actualitate pentru perioada sau anul respectiv.

Prima ediție a „Anului Bibliologic” a fost organizată, cu mare pompă, la 3 aprilie 1992, la Palatul Republicii, pe atunci Centrul Republican de Cultură și Artă, având un singur organizator – Biblioteca Națională a Republicii Moldova.

Chiar de la prima ediție la lucrări participă, inclusiv cu comunicări, reprezentanți ai tuturor rețelelor de biblioteci: publice, specializate, din învățământ, sindicale, precum și ai Catedrei de Biblioteconomie, Căminului Național al Cărții, Societății Prietenilor Cărții, Centrului de Istorie Literară și Muzeografie „M. Kogălniceanu” – toate instituțiile care au tangențe cu biblioteca, bibliotecarul, cartea, și desigur, utilizatorul.

Printre participanții primului „An Bibliologic” s-au numărat: dl Alexe Rău, care a prezentat raportul principal „Anul bibliologic 1991”, publicat în revista *Magazin Bibliologic*, nr. 1, 1992, cu titlul „Schimbarea la față a bibliotecilor basarabene (Anul bibliologic 1991)”, doamnele Ludmila Corghenci, Vera Osoianu, Claudia Balaban și Elena Corotenco, dl Petru Racu, doamnele Lidia Kulikovski, Tamara Baghici și Nelly Țurcanu, etc. Cu câteva excepții, aceste nume se vor perinda din ediție în ediție, ca dovadă a unei fidelități de necrezut și a unei dăruiri profesionale totale. Numărul doi al revistei *Magazin bibliologic* din 1992 publică un material cu titlul „Un început ce se vrea tradiție” în care se făcea o trecere în revistă a lucrărilor simpozionului „Anul bibliologic 1991”, acest început, care după cum ne-au demonstrat edițiile care au urmat, chiar a devenit o tradiție frumoasă, care merită să fie continuată. În cuvântul de inaugurare a Simpozionului „Anul bibliologic 1991”, dl Tudor Colac, pe atunci șeful Direcției Creație Populară, Centre de

Cultură, Biblioteci și Muzeu, menționa că „simpozionul, pe lângă faptul că este primul de acest fel la noi, în Republică, comportă o semnificație aparte și prin aceea că are în sarcină totalizarea unui an de cotitură pentru bibliotecile basarabene. Anul 1991 va intra, dacă nu în istoria mare a noastră, atunci, cu siguranță, în istoria biblioteconomiei noastre, ca un an când s-a încercat și într-o anumită măsură s-a reușit trecerea bibliotecilor basarabene la principiile bibliologiei europene”.

Simpozionul „Anul Bibliologic 1991” a avut un răsunset enorm în rândurile comunității bibliotecare și era clar că manifestarea nu va încăpea prea multă vreme în formula inițială.

„Anul Bibliologic 1992” a avut loc în perioada 2-3 martie 1993, sub egida Bibliotecii Naționale, Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova și Societății Bibliofililor. Pentru prima dată la o manifestare de acest fel, alături de ședința în plen, au fost organizate și ședințe pe secțiuni: Bibliologie. Informare; Documentare și Bibliofilie; Istoria Cărții. Împărțirea participanților pe secțiuni a permis prezentarea mai multor comunicări și folosirea mai eficientă a timpului. Pe parcursul a două zile au fost prezentate patruzeci de comunicări, reprezentând tot spectrul de probleme ale domeniului bibliotecar și domeniilor adiacente. Alături de colegii noștri bibliotecari, reprezentanți ai tuturor tipurilor de biblioteci, au prezentat comunicări și specialiști de la Academia de Științe, Muzeul Național de Istorie, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală etc.

Această ediție a „Anului Bibliologic” a constituit un pas important în stabilirea relațiilor de colaborare între bibliotecile de la noi și cele din România. La lucrările Simpozionului au participat bibliotecari din bibliotecile publice din România, precum și reprezentanți de la Ministerul Culturii din București: dl Traian Brad, directorul Bibliotecii Județene „Octavian Goga” din Cluj-Napoca; dl Dimitrie Poptămaș, directorul Bibliotecii Județene Mureș; dl Nedelcu Oprea, directorul Bibliotecii Județene „V.A. Urechia” Galați; dl Marius Dobrescu, directorul adjunct al Bibliotecii Naționale a României; dl Gheorghe Buluță, directorul Bibliotecii Municipale „M. Sadoveanu”, București; dl Ion Mărunțelu, șef serviciu Bibliotecii de la Ministerul Culturii, București. Astăzi este greu de imaginat cum reușeam să primim atâția oaspeți, în condițiile în care, în anul respectiv, deja începea declinul financiar, care ulterior a afectat atât de mult Biblioteca și activitatea ei.

„Anul Bibliologic 1993” are loc între 2-3 martie 1994 aproape în aceeași formulă, cu ședințe în plen și trei secțiuni: Istoria Culturii, Cărții, Bibliotecii; Informare. Documentare și Biblioteconomie; Sociologia Cărții și a Lecturii. Alături de temele tradiționale, la această ediție a „Anului Bibliologic”, sunt prezentate, pentru prima dată, și aspecte privind informatizarea activității bibliotecare. De remarcat prezentarea făcută de dl Eugen Turuta, pe atunci șeful Serviciului „Automatizare” al Bibliotecii Naționale, „Aspectul sistemotehnic al informatizării bibliotecilor” și „Prezentarea proiectului de informatizare a bibliotecilor publice din România”, propusă auditoriului de dl Marius Dobrescu, director adjunct al Bibliotecii Naționale a României.

„Anul Bibliologic 1995” are loc la 28 februarie 1996, sub egida Ministerului Culturii al Republicii Moldova, Ministerului Culturii al României, Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova și Bibliotecii Naționale a României. Genericul simpozionului este „Bibliothèques – une nouvelle generation”. La această ediție a „Anului Bibliologic” au predominat discuțiile în jurul problemelor actuale ale biblioteconomiei. Pe fundalul discuțiilor s-a evidențiat însă, foarte pronunțat, comunicarea: „Pledoarie pentru o nouă filosofie a biblioteconomiei”, prezentată de dl Alexe Rău.

Pentru prima dată sunt prezentate rezultatele Concursului republican „Cea mai reușită lucrare în domeniul bibliologiei” și are loc premiarea câștigătorilor concursului. Regulamentul Concursului republican pentru cea mai reușită lucrare în domeniul bibliologiei (biblioteconomie, bibliografie, bibliofilie, istoria cărții și tiparului) fusese aprobat prin Ordinul nr. 12 din 16.01.1995 al Ministerului Culturii al Republicii Moldova.

Manifestările din cadrul „Anului Bibliologic 1996” s-au ținut în zilele de 4-5 martie 1997. Pentru folosirea mai eficientă a timpului au fost organizate trei secțiuni: Biblioteconomie; Informare. Documentare; Bibliofilie. Istorie literară. În prima zi a lucrărilor, în ședința plenară, dl Traian Brad și dna Lidia Kulikovski au susținut conferința „Programul PHARE. Inițiativele Consiliului Europei pentru bibliotecile publice”. Marea surpriză a acestei ediții a fost *Topul bibliotecarilor* și premiarea celor mai buni zece bibliotecari din țară. Criteriile pentru selectarea bibliotecarilor de top au fost elaborate de dl Alexe Rău și, cu unele modificări neesențiale, au rămas în vigoare pe parcursul mai multor ani. Pentru a doua oară are loc premiarea câștigătorilor Concursului republican pentru cea mai reușită lucrare în domeniul bibliologiei.

Începând cu această ediție, *Topul bibliotecarilor* și Concursul republican nu vor mai lipsi din program, pe parcursul mai multor ani și vor constitui atracția principală a mai multor ediții ale „Anului Bibliologic”, așteptată cu mult interes de comunitatea bibliotecară.

„Anul Bibliologic 1997” are loc între 4-5 martie 1998. Simpozionul propriu-zis are loc pe 4 martie. Ziua de 5 martie a fost consacrată Conferinței generale a Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova. Dl Alexe Rău, președintele de atunci al ABRM, a prezentat raportul privind activitatea ABRM în perioada 1996-1998. De asemenea, a fost aprobat Programul de activitate al ABRM pentru anii 1998-2000.

Marea revelație a acestei ediții a fost dl David Case, de la Biblioteca Universității Ohio din Statele Unite, care a prezentat comunicarea „Zece principii ale bibliotecilor americane”. Dl David Case se afla în perioada respectivă în Republica Moldova, fiind antrenat în susținerea, pe parcursul a patru luni, a unor cursuri de management pentru bibliotecari, în cadrul unui proiect realizat de Biblioteca Națională cu sprijinul financiar al Fundației SOROS Moldova, al Ambasadei Statelor Unite ale Americii în Moldova și al Asociației Bibliotecarilor Americani.

Simpozionul „Anul Bibliologic 1998”, care a avut loc între 3-4 martie 1999, a fost primul care și-a axat lucrările pe o temă concretă: „Drepturile omului: probleme de acces la informație și la colecții în Republica Moldova”.

„Anul Bibliologic 1999”, desfășurat între 1-2 martie 2000, a avut ca generic „Profesiunea de bibliotecar în societatea de tranziție”. S-a implicat activ, în rând cu organizatorii tradiționali, Catedra de Biblioteconomie și Asistență Informațională a USM. Manifestările cheie în cadrul acestei ediții au fost: conferința dlui Alexe Rău: „Biblioteca Națională a Franței – un proiect și un model pentru mileniul III”, însoțită de proiectarea filmului „Biblioteca Națională a Franței – istoria imediată a unui proiect” și masa rotundă „Învățământul biblioteconomic superior în Republica Moldova la 40 de ani”, unde au fost luate în dezbateri probleme de mare actualitate pentru activitatea bibliotecară, în special formarea profesională a bibliotecarilor.

Tot în această ediție a avut loc ședința Clubului biblioteconomiștilor, în cadrul căreia s-a discutat despre „Fundația SOROS-Moldova și impactul ei asupra bibliotecarilor și bibliotecilor din Moldova”.

O noutate absolută pentru o manifestare de acest gen a fost lansarea cărților *Cumpăna cu două ciuturi* și *Plânsul demiurgului* ale academicianului Mihai Cimpoi.

În șirul simpoziunilor, un loc cu totul deosebit îl ocupă, „Anul Bibliologic 2000”, desfășurat sub genericul „Reforma bibliotecară după zece ani: bilanțuri și strategii de viitor” și care a avut loc între 1-2 martie 2001. În comunicarea „Un deceniu sub semnul reformei” au fost trecute în revistă cele mai importante momente care au marcat reforma bibliotecară în Moldova și au pus bazele biblioteconomiei naționale.

Printre oaspeții Bibliotecii s-au aflat dl Ghenadie Ciobanu, ministrul Culturii de atunci și dl Robert R. Newlen de la Biblioteca Congresului din Statele Unite.

În cadrul „Anului Bibliologic 2000” a apărut și un element nou – au fost organizate două ateliere de lucru (workshops): „Utilizarea indicatorilor de performanță” și „Actualizarea descrierii bibliografice și a clasificării documentelor”.

La ediția „Anului Bibliologic 2001”, care a avut loc la 1 martie 2002, pentru prima dată, pe lângă premiile câștigătorilor Concursului republican, pentru cea mai reușită lucrare în domeniul bibliologiei și premiile bibliotecarilor de top, sunt acordate și Premiile „Gazetei bibliotecarului”.

Manifestările din cadrul „Anului bibliologic 2002”, organizate la 4 martie, a avut loc sub genericul „Bibliologia Moldovei la începutul mileniului III”. Organizarea simpozionului a fost susținută financiar de Ambasada SUA în Republica Moldova. Pentru prima dată de la începutul organizării „Anului Bibliologic”, în 1992, moderatorul simpozionului a fost altcineva decât directorul general al Bibliotecii Naționale, și anume dl academician Petru Soltan, președintele Consiliului Științific al BNRM. Directorul general al BNRM, dl Alexe Rău, și-a rezervat dreptul de a prezenta eseul introductiv.

Oaspetele „Anului bibliologic 2002” a fost dl Bernard Margolis, directorul Bibliotecii Publice din Boston (Statele Unite), care a prezentat comunicarea „Managementul schimbării în bibliotecă”. Un mesaj de salut a prezentat dna Aleisha Woodward, atașatul cultural al Ambasadei SUA în Republica Moldova. Două comunicări de excepție au prezentat protoiereul Ioan Ciuntu: „Preocupări de biblică în Basarabia” și respectiv pictorul Gheorghe Vrabie: „Ex-librisul și grafica de carte în câmpul schimbărilor”.

„Anul bibliologic 2003” a avut loc în data de 12 martie 2004 și a avut ca temă principală „Bibliotecile, colaborarea și cooperarea din perspectiva globalizării”. Au fost prezentate teme de mare actualitate și mare interes pentru cei prezenți. De remarcat lucrările: „Vechea nouă bibliotecă în contextul vechii noii globalizări” a dlui Alexe Rău, „Bibliotecile și societatea informațională globală”, semnată de dna Lidia Kulikovski, „Internet – comunicarea în bibliotecile din Republica Moldova” a dlui Vlad Dunduc, „Rețele globale de referințe virtuale – o nouă generație de cooperare” a dnei Vera Osoianu etc.

Printre organizatorii „Anului bibliologic 2004” (11 martie 2005), s-a numărat și Biroul de Informare al

Consiliului Europei în Republica Moldova. Seminarul a avut tema: „Biblioteca – centru strategic în democratizarea societății”. Comunicarea de bază – „A învăța și a trăi democrația” – a fost prezentată de dna Lilia Snegureac, directorul Biroului de Informare al Consiliului Europei în Republica Moldova.

„Anul Bibliologic 2005” a avut loc la 16 martie 2006 sub genericul „Bibliotecile Moldovei în contextul trecerii de la Societatea Informațională la Societatea Cunoașterii”. În cadrul acestei ediții, dl Alexe Rău a susținut conferința „De la Societatea Informațională la Societatea Cunoașterii: constituirea unei concepții noi asupra civilizației umane și asupra rosturilor contextuale ale institutului de bibliotecă”.

În contextul acestei conferințe s-au înscris perfect comunicările care au urmat: „Perspectiva bibliotecii virtuale a Moldovei: tehnologie, arhitectură, accesibilitate, conexiune internațională”, „Probleme ale promovării limbii și culturii naționale în mediul virtual, în lumina reglementărilor UNESCO și ale CE”, „Problemele lecturii în cadrul Societății Cunoașterii”, „Rolul bibliotecii pentru copii în promovarea valorilor Societății Cunoașterii” și toată suita de comunicări, privind activitatea bibliotecilor universitare, publice, școlare etc. prezentate sub genericul „Modelul de activitate al bibliotecilor în contextul Societății Informaționale”.

La această ediție, alături de rezultatele concursurilor și premiile tradiționale, au fost prezentate și rezultatele Concursului republican *Biblioteca publică - partener în promovarea proprietății intelectuale* și au fost premiați câștigătorii.

Tot în cadrul acestei ediții a avut loc și Conferința extraordinară a Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova.

„Anul Bibliologic 2006” și-a desfășurat lucrările în data de 28 martie 2007, sub genericul „Situția actuală și proiectele de perspectivă ale domeniului bibliotecar”. Și la această ediție au fost luate în dezbateri probleme de mare actualitate pentru comunitatea bibliotecară, precum „Vectorii, problemele și proiectele Bibliotecii Europene”, „Competențele profesionale ale specialiștilor în informare și documentare și Procesul de la Bologna”, „Biblioteca electronică” etc. O temă de mare interes a fost cea prezentată de dl Dan Marinescu, director IME, România: „Revoluția TINREAD – tehnologii de ultimă oră aplicate în biblioteconomie”.

Simpozionul Științific „Anul Bibliologic 2007” a avut ca temă „Implementarea tehnologiilor informaționale în bibliotecile Moldovei: situația la zi”. Comunicările au fost axate în special pe relația de corespondență în paradigma *destinație echipament - resurse informaționale - servicii informaționale*. În calitate de principal vorbitor (keynote speaker), dna Laura Kasari Hahmann, responsabil cu resursele informaționale la Ambasada SUA în Varșovia, a prezentat comunicarea „Blogs. Social bookmarking and tagging”, temă încă destul de nouă pentru comunitatea profesională din Moldova la acea vreme.

Deoarece, cu ocazia Seminarului Național din toamna anului 2007, anul 2008 fusese declarat Anul Lecturii, Simpozionul din 4 martie 2009 a avut ca temă „Anul Bibliologic 2008 – Anul promovării lecturii”. Au fost făcute publice rezultatele concursurilor: *Raionul, municipiul cu cele mai eficiente aplicări ale quantumului guvernamental la completarea bibliotecilor și Biblioteca cu cel mai mare indice mediu de lectură*. Premiile de încurajare au fost oferite de către Ministerul Culturii. Este prima ediție la care participă doar bibliotecile publice.

„Anul Bibliologic 2009”, care și-a desfășurat lucrările la 31 martie 2010, în aceeași formulă, a avut ca temă „Anul bibliologic 2009 – anul promovării imaginii bibliotecii publice în comunitate”. A fost făcut bilanțul activității bibliotecilor publice pe anul 2009 – an conceput ca o campanie națională de imagine, care să scoată în prim plan acest aspect atât de important pentru prezentul, dar mai ales pentru viitorul bibliotecii. Învingătorii etapei republicane a concursului *Promovarea imaginii bibliotecii publice în comunitate* au cules roadele muncii unui an în care au dat tot ce-au avut mai bun, convingându-și colegii, că imaginea pozitivă nu se face printr-o campanie de un an, dar se realizează sistematic, zi de zi, an de an, folosind toate posibilitățile, cunoștințele, creativitatea și competențele profesionale. Temele puse în discuție în cele 20 de ediții ale Simpozionului Științific „Anul Bibliologic” sintetizează evoluția activității bibliotecare în Republica Moldova în perioada 1991-2011. „Anul Bibliologic” este o manifestare care va rămâne în istoria Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, în istoria activității bibliotecare naționale și va face cinste generației noastre de bibliotecari, dar mai ales aceluia care au conceput-o și au trudit asiduu pentru a-i spori importanța și eficiența.

Bibliografie

1. *Biblioteca 2.0 – o nouă generație de biblioteci: (Materialele Seminarului Național al Managerilor de Biblioteci Publice 2009)*. Resp. ed.: Vera Osoianu. Chișinău: Biblioteca Națională a Republicii Moldova, 2010.

2. *Imaginea bibliotecii publice în comunitate. Biblioteca Națională a Republicii Moldova*. Chișinău: Biblioteca Națională a Republicii Moldova, 2009.
3. Kulikovski, Lidia. Anul Bibliologic 2001: analize și sinteze. În: *Gazeta bibliotecarului*, nr. 4, 2002, p. 1-3.
4. Osoianu, Vera. Anul Bibliologic 2007. În: *Gazeta bibliotecarului*, nr. 3, 2008, p. 2.
5. Osoianu, Vera. Gânduri la un jubileu. În: *Magazin Bibliologic*, nr. 2, 2007, p. 111.
6. Rău, Alexe. Schimbarea la față a bibliotecilor basarabene (Anul biblioteconomic 1991). În: *Magazin Bibliologic*, nr. 1, 1992, p. 109-118.
7. Sistemul Național de Biblioteci al Republicii Moldova: Model strategic (Aprobat prin Hotărârea din 24 decembrie 1991 al Colegiului Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova). În: *Biblioteconomia Moldovei: cadru de reglementare*, 1993, p. 6-49.

PALADI, DINA. Ziua limbii române la Biblioteca Națională a Moldovei // Biblioteca : Revista de bibliologie și știința informării. – 2010. – Nr. 9. – P. 275-277.

Nu prea des se întâmplă să ai întâlniri cu cititorii... să stai la sfat cu poeți și scriitori consacrați, să îi ascuți depănându-și amintirile, să realizezi ce gânduri îi frământă și ce idei mai concep. O asemenea întâlnire a avut loc, în perioada 31 august - 3 septembrie 2010, la Biblioteca Națională a Moldovei, Chișinău, unde tradițional ziua limbii române este marcată prin inaugurarea Salonului Internațional de Carte. Ediția de anul acesta, a XIX-a, a fost dedicată împlinirii a 160 de ani de la nașterea poetului Mihai Eminescu. Stropii de ploaie din ultima zi de vară nu au împiedicat publicul larg, sutele de iubitori de carte să participe la deschiderea salonului, holul BNRM devenind neîncăpător pentru toți doritorii. Evenimentul a întrunit mai mulți oameni de cultură, scriitori, editori, profesori, bibliotecari într-un cuvânt pe toți cei împătimiți de carte și lectură.

La inaugurarea Salonului au fost prezenți primarul general al municipiului Chișinău, Dorin Chirtoacă, președintele interimar al Republicii Moldova, Mihai Ghimpu care a apreciat înalt rolul Salonului Internațional de Carte în promovarea imaginii țării și a menționat faptul că nimic nu poate evolua în afara cărții, Boris Focșa, ministrul Culturii, a susținut că memoria culturală este una din condițiile perpetuării neamului în timp. De asemenea, au mulțumit colectivului bibliotecii pentru perseverență și grijă față de carte. Alexe Rău, directorul Bibliotecii Naționale a Moldovei, organizatorul și gazda Salonului, a precizat că Salonul de Carte, aflat la a XIX-a ediție, împlinește aceeași vârstă ca și Republica Moldova, iar ediția actuală, consacrată anului Mihai Eminescu, are un program vast: expoziția-târg a producției editoriale a editorilor participanți la Salon, lansări de carte, mese rotunde, ateliere, conferințe și alte activități de promovare și valorificare a culturii scrise. La salon au fost expuse circa 3.000 de titluri de carte, editate de cele 300 de edituri din mai multe țări prezente la eveniment: România, Marea Britanic, Austria, Macedonia, Cehia, Ungaria, SUA, Rusia, Turcia, Germania, China.

Manifestarea a continuat cu vizitarea expozițiilor ce au întrunit anul acesta un număr record de editori. Un compartiment special și deosebit de valoros a constituit donația oferită de Biblioteca Națională a României care include o colecție de documente de nivel universitar din domeniile: economic, management, marketing, literatură română – clasici, tratate și cursuri universitare de medicină dar și autori din Moldova care publică la Iași, lucrări care tratează relațiile româno-moldovene în afară de standul în care au fost expuse cărțile donate Bibliotecii Naționale a Moldovei. Biblioteca Națională a României a participat la acest eveniment cu două prezentări privind participarea BNR la proiecte internaționale, expunere realizată și prezentată de Tabita Chiriță – șef Serviciu “Cercetare”. Dezvoltare și producția editorială românească în anul 2009 – prezentată de Dina Paladi, șef Serviciu “Depozit Legal”. Ziua profesională a fost deschisă de Elena Tîrziman care după o expunere asupra rolului strategic al Bibliotecii Naționale a României în peisajul cultural românesc a prezentat două produse puse de către BNR la dispoziția utilizatorilor: CASIDRO – Catalogul structurilor infodocumentare din România și Biblioteca Digitală Națională.

În cadrul evenimentului public s-a delectat cu mărturisirile făcute de poetul Emil Brumam, care este de sorginte basarabean și care și-a amintit cu nostalgie de meleagurile natale. Tot aici a fost prezentată cartea domnului Alex Ștefanescu „Istoria literaturii române”. Autorul face o ierarhizare a aparițiilor editoriale și o analiză a literaturii contemporane necruțând o serie de autori. Alex Ștefanescu, reputat critic și istoric literar, pune în dezbatere și problema cărților care inundă piața în detrimentul calității, situație care poate fi atestată și în Republica Moldova. Domnul Alex Ștefanescu a prezentat în Cadrul Conferințelor Ateneului Moldova expunerea „Cine mai

are nevoie de literatură”. Printre lansările de carte care au avut loc merită să fie menționate momentele „Grigore Vieru”, „Andrei Vartic”, „Simion Ghimpu”. Prof. ing. Ioan Gh. Odainic, autorul volumului „Almanahul Enciclopedic”, apărut la Editura „Pontos”, Chișinău, a remarcat faptul că acest Almanah lansat la SIC 2010, cuprinde circa 100 de studii ce prezintă perioada de trecere de la sistemul totalitar sovietic la cel democratic. Au fost lansate cărți de poeme a Renatei Verejanu, „Virgula amendată” și „Acest timp al iubirii”; lucrări ale primei aromânce ce a fondat Societatea Femeilor Aromânce din Macedonia, Vanghea Mihanj Steryu; cărți semnate de Dan Verejanu, Anatol Baconsky, Zamfira Mihail, Groza Vasile, Efim Tarlapan, Nicolae Fabian etc.

În ultima zi a evenimentului, 3 septembrie 2010, a fost evidențiat topul celor mai citite 10 cărți ale anului 2009 și au fost menționați laureații „Salonului Internațional de Carte – 2010”.

Premiile Salonului Internațional de Carte

MARELE PREMIU „CORESI” – Editura “Litera” pentru “Enciclopedia concisă Britanica”;

Premiul „Editura Anului” – Editura Silvius Libris; Editura Oxford: Editura Magic Print;

Premiul „Cartea Anului” pentru literatură d-nei Ana Bantoș, volumul „Deschidere spre universalism. Literatura română din Basarabia postbelică”. – Casa Limbii Române, Ch., 2010;

Premiul “Cartea Anului” pentru medicină d-lui Aurel Grosu, volumul „Sincopa. Diagnosticare și tratament”. – Ch., 2009;

Premiul “Cartea Anului” pentru proză dlui Nicolae Dabija, volumul „Tema pentru acasă”;

Premiul „Cartea Anului” pentru poezie dlui V. Matei, cartea „Elegiile fiului risipitor”. Princeps, 2010;

Premiul „Cartea Anului” pentru poezie d-nei Liliana Armașu, cartea, “Singurătatea de miercuri”. Arc, 2010;

Premiul „Remember”

* „Un discipol al lui Orfeu”, de Cirigore Vieru 2005;

* „Pendulul de la miezul nopții”, de Andrei Vartic 2010;

* „Destin între destine”, de Simion Ghimpu 2010;

Premiu pentru promovarea valorilor românești în alte spații dlui acad. Mihai Cimpoi;

Premiul „Interferențe literare” – D-nei Vanghea Mihanj-Steryu; D-lui Golubnicii Ivan;

Premiul Literatura Română din diasporă d-nei Vanghea Mihanj-Steryu, volumul “Spiritualile poduri prieteniei.” Skopije, 2010”;

Premiul „Ilie Gravorul” – D-lui Traian Mocanu, cartea V. Stancu „Balada sărmanului pescar”

Premiul Gusti

• D-nei Veta Ghimpu - Munteanu. „Paicu – un sat din lunca Prutului de Jos”, Pontos, 2009;

• D-lor Tudor Ciobanu, Grigore Ciobanu. „Vasilcău”. – Ch., 2009;

Premiu pentru traducere

- Dnei V.V. Corcodel și C. Lupașcu, traducerea „II Nimbo di Rugiada”. – Ch., Roma 2009;
- Dnei Olga Irmiciuc, traducerea volumului „Orfeo rinasce nell’amore”. – Graphe.It.2010;
- Dnei Ludmila Ciobotarencu, traducerea „Poemes”. – Ch. 2010;

Premiul „Pepessicius” – Editurii Academiei Române și Editurii Știința, antologia „Poeți din Basarabia” de Adrian Dinu Racheru;

Premiul „Antologii” – Dlui A.D.Rachieru, antologia „Poeți din Basarabia”. – Editura Academiei Române și Editura „Știința”, 2010; Editurii Cronica, Iași, Antologia prozei ieșene (2 vol.) și Antologia poeziei ieșene (2 vol.);

Premiul pentru roman foileton – dlui Ion Cuzuioac, romanul „Aborigenii”;

Premiul „Cartea politică” – Dorin Cimpoeșu, volumul „Republica Moldova între România și Rusia 1989-2009”, Casa Limbii Române 2010;

Premiul Insolit – Alexandru Vakulovski, romanul „157 de trepte spre iad”. Cartier 2010; Constantin Cheianu, romanul „Sex & Perestroika”, Cartier, 2010;

Premiul „Pro didactica”

• Dlor Eliza Puică-Vasilache, Zinaida Ursu, manualul „Educație plastică, clasele V-VI”. – Litera Internațional, 2009

- Editurii „Tehnica info”, volumul „Bazele analizei matematice”. – Ch., 2010;
- Editurii „Lumina”, manualul „Geografie. Clasa V-a”. – Ch.. 2010;
- Dnei Tatiana Manole, volumul „Metodologia finanțării învățământului public”. – Ch., 2010;
- Editurii Epigraf, enciclopedia „Hai să-ți spun”. – Ch., 2010;
- Editurii Știința, „Dicționarul de pleonasme”. – Ed. Știința, 2010;

Premiul Uniunii Scriitorilor – Nicolae Esinencu, romanul „Vin chinezii”. – Princeps, 2010;

Premiul Uniunii Artiștilor Plastici – dnei M. Andriuhina, ilustrarea cărții „Cele mai căutate povești”, Editura ARC; dlui Teodor Buzu, albumul „Teodor Buzu”. – Karmasek, Cehia, 2010;

Premiul pentru colecție – Editurii Pontos, „Istории și documente Necunoscute”; Editurii ARC, colecția „Cartea care te salvează”;

Premiul Critica de întâmpinare – V. Răileanu, cartea „Ludic și /sau Ironic în poezia contemporană”. Princeps Magna, 2010;

Premiul „Cartea Enciclopedică” – Todur Zanet „Gagauzluk”, Pontos, 2010; Editurii Oxford pentru „Concise Oxford Lingua English Romanian Dictionary”;

Premiul „La steaua” – trei Paula Ierizanu, cartea „Aceasta e prima mea revoluție. Furați-mi-o”. Cartier, 2010. dlui Vlad Caraman, cartea „În preajma revoluției” de Constantin Stere. – Gunivas, 2009, Daniel Verejanu, cartea „Eu și consiliul Europei”;

Premiul Lira

- Dlui Teo Chiriac, cartea „Monstrul Sacru”, Ch., 2009;
- Dlui Viorel Dinescu, cartea „Zidul cu privighetori”, Craiova, 2009;
- Dlui Valeriu Stancu, „Balada sârmanului pescar”, Cronica, 2010;
- Dnei Renata Verejanu, cartea „Acest timp al iubirii”, OMST, 2010;
- Dlui Gheorghe Cutasevici, cartea „Suprema taină providența”, Labirint, 2010;

Premiul „Păstorel”

- Dlui Efim Tarlapan – pentru o recoltă de umor.
- Dlui Ion Diviza, cartea „Trei crai de la răsărit”, „Karta-graphic” 2010;
- Dlui Ion Bălăci, cartea „Trei crai de la răsărit”. „Karta-graphic” 2010;

Premiul „Divertisment” – dlui Alexandru Horațiu Frișcu, cartea „Știați că?” Editura „Pontos”, 2009;

Premiul „Gala Galaction”, pentru promovarea valorilor creștine – dlui Ioan Ciuntu, cartea „O corabie a mântuirii”, Ch, 2009;

Premiul pentru publicistică – dlui V. Ladaniuc, cartea „Cu drag de voi”. Ch., 2010;

Premiul pentru eseuri

- Dnei G. Furdul, cartea „Tangente policrome”, Ed. „Labirint”, 2009;
- Dlui A. Cibotaru, cartea „Pe timpul lui Teleucă”. Ch., 2010;
- Dnei Viorica Dobândă, volumul „Așezături de țară”. „Pontos”, 2010;

Premiul „Constelații literare” – dlui G. Kaiurov, cartea „Памятью хранимы” Ch., 2009;

Premiul „B. P. Hasdeu” – Editurii „Magic Prine». Onești, jud. Bacău, enciclopedia „Valea Troțușului”;

Premiul Atitudini – Dlui G. Budeanu, cartea „33 la masa tăcerii”, Ch., 2010;

Premiul Sinteze – Dnei Zamfira Mihail, volumul „155 de cărți într-o carte”. Ch., Ed. „Prometeu, 2010”;

Premiul Intertext – Editurii „Gunivas”, seria „Proza basarabeană din sec. al XX-lea”;

Premiul Document

• Dlui Gheorghe Cojocaru, cartea „Kominternul și originile moldovenismului”. Ed. „Civitas”, 2010;

• Dlui Tudor Țopa, cartea „Voievozii izbânzilor”, Ch., 2010;

• Dlui Vasile Ilica, cartea „Bucovina abandonată”, Oradea, 2010;

• Dlui M. Vicol „Basarabia, pământ de lacrimă românească”, Opera Magna, 2010;

• Dlui R. Cristea „Piața Universității”;

• Dlui Alexandru Moraru, „Victimele terorii comuniste din Basarabia. 1944-1954”, Editura „Iulian”, 2010;

Premiul Document literar – Editurii „Polirom”, cartea A. Marino „Viața unui om singur”, „Polirom”, 2010;

Premiul pentru valorificarea patrimoniului filosofic românesc – dlui C. Bordeianu, îngrijirea Operei Omnia P. Andrei;

Premiul Restitutio – Constantin Stere „În preajma revoluției”, colecția Opere fundamentale, coord. Acad. E. Simion;

Premiul pentru Poezie cântată – Steliana Grama „Rană de stea”. „Pontos”, 2009;

Premiul pentru valorificarea patrimoniului național – dnei Raisa Grecu, cartea „Stere în lupta pentru Drepturile Omului”, „Universul”, 2009;

Premiul pentru publicistică – dlui Victor Ladaniuc, volumul „Cu drag de voi”. – Ch., 2010;

Premiul pentru colecție – Editurii „Pontos”, seria „Istории și documente necunoscute”. – Ch., 2010;

Premiul „Biblos”

Dlui Cătălin Bordeianu, dnei Luana Troia pentru „Carte veche în colecțiile Bibliotecii Județene „Gh. Asachi” din Iași (sec. XVI, XVII, XVIII)”. – Editura „Vasiliana”, 2010;

Dlui Ion Șpac pentru indexul bibliografic „Critica și știința literară în Moldova” și „Pagini de istorie a presei periodice basarabene”. – Ch., 2010;

Premiile Societății bibliofililor „Paul Mihail”

• Dlor Ilie Zanfir, Pompiliu Comșa, volumul „Galați: ghid istoric și turistic”. – Galați, 2010;

Premiul Bibliotecii „Gh. Asachi”, Iași – Bibliotecii Naționale a R. Moldova, exemplaritatea organizării celor XIX ediții ale Salonului Internațional de Carte;

Premiul Bibliotecii Naționale

• Editurii “Museum” pentru „Basarabia necunoscută” de Iurie Colesnic;

• Bibliotecii Naționale a României, valorificarea patrimoniului național scris;

• Bibliotecii Județene „Gh. Asachi” Iași, valorificarea patrimoniului național scris;

Mențiuni

Dragoș Popa Miu, Raisa Rogac, Editura AGEPI, Editura „Macmilan”, Editura „Longman”. Ambasada Republicii Cehia în R. Moldova, Ambasada Chinei în R. Moldova, Editura „Nestor”.

Todur Angheli, Valentina Brâncoveanu, Victor Crăciun, Ioan Odainic. Todur Angheli, Editura „Draghiștea”, Ilie Zanfir, Mihai Platon, V. Teleucă, Mihail Dolgan, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”.

RĂU, ALEXE. Ca o oază de lumină și speranță / Alexe Rău // Apă vie : Almanahul tuturor românilor. – Timișoara, 2002. – P. 139.

Se împlinesc zece ani din ziua inaugurării primei ediții a SNC. În astfel de momente, de obicei, ești învăluit de un cocon de amintiri. De ce nu? De reverii. În imaginea acelu început predomină, ca o pată de culoare, bucuria, însuflețirea, poate chiar fără grija. Eram parcă altfel de oameni, chiar dacă tot noi eram. Niște oameni mai buni, mai uniți, mai mult ai sufletului.

Pe parcursul deceniului ce s-a consumat de atunci, pata aceea de culoare s-a segmentat an de an; s-a împărțit în fragmente contrastante, dominante, devenind culorile întunecate, mohorâte. Realitatea noastră a devenit una promiscuă, oximoronică, reflectată în perechi de cuvinte cum ar fi bogat și sărac, prosperitate și declin, creștere și descreștere, bucurie și amar.

SNC a fost în toți acești ani, o oglindă fidelă a stărilor de lucruri de la noi, pentru că lumea editorilor, bibliotecarilor, a tuturor oamenilor cărții nu este izolată de societate și se caracterizează prin aceleași perechi de cuvinte.

Și totuși, în realitatea aceasta, SNC a fost ca o oază. Vitalie Ciobanu scria, în Salon-Expres din 1999, că un Salon de carte de o astfel de ținută vine în contradicție cu mersul lucrurilor de la noi. Dar organizatorii SNC nu au urmărit niciodată să sfideze realitatea. Imboldul dominant al lor venea din credința că supraviețuirea noastră ține de cultură, de spirit, de carte. Așa a fost în 1992, așa este și în acest an, la cea de-a zecea ediție.

Salonul din 1992 și acesta din 2001 se aseamănă în mai multe privințe, și în primul rând prin prezența unor oameni generoși care l-au sprijinit și l-au însuflețit. E vorba de bibliotecarii care au dus greul muncii organizatorice, de editorii care de fiecare dată au luminat vitrinele cu edițiile pe care le-au tipărit, și le mai tipăresc. De mecenații care au pus umărul și au făcut posibile edițiile SNC: în 1992 ne-a sprijinit umărul magistral al Academicianului Vasile Micu, în acest an – umărul primarului general Serafim Urechean, primăria municipală fiindu-ne sponsorul principal.

Aș vrea să aduc un omagiu tuturor celor care au făcut posibile cele zece ediții și să-mi exprim speranța în continuitatea acestei acțiuni culturale.

VASILESCU, EMIL. La Chișinău – ediție jubiliară / Emil Vasilescu // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării – 2006. – Nr. 8-9. – P. 229-230.

În perioada 27 august - 2 septembrie, la Chișinău s-a desfășurat *Salonul Internațional de Carte și Presă 2006*. Organizat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova, cu sprijinul Biroului de Informare al Consiliului Europei în Moldova, Ministerul Culturii și Turismului, Uniunea Scriitorilor, Uniunea Jurnaliștilor, Biblioteca Județeană „Gh. Asachi” Iași, alte organisme centrale și asociații culturale, ediția din acest an, a XIV-a, corespunde cu aceeași vârstă a Independenței de stat a Republicii Moldova. Momentul jubiliar a prilejuit manifestări oficiale, întâlniri protocolare, activități culturale și serbări populare cu participarea a mii de cetățeni de pe întreg teritoriul republicii, mai puțin în Transnistria. În ansamblul acestor acțiuni, Salonul Internațional de Carte și Presă (SIC) ocupă un loc special prin importanța participanților și impactul lui asupra oamenilor.

Festivitatea de deschidere a avut loc în fața sediului Bibliotecii Naționale străjuită de statuia poetului român Vasile Alecsandri, în prezența oficialităților, a numeroși oameni de cultură și a publicului iubitor de lectură. Scriitorul Alexe Rău, directorul Bibliotecii Naționale a rostit alocuțiunea de deschidere și a prezentat semnificațiile evenimentului în dezvoltarea culturii basarabene. Inițiat în urmă cu 15 ani, prin colaborarea cu Biblioteca Județeană „Gh. Asachi” Iași, într-un duplex în cele două centre desfășurat cu regularitate de atunci. SIC a dobândit prestigiu și eficiență, impunându-se alături de alte manifestări de același gen printre succesele culturii basarabene. Valeriu Țurcanu, viceministrul Culturii și Turismului, a subliniat efectele statalității moldovenești în dezvoltarea unei culturi specifice, bazată pe limba moldovenească. Lilia Snegureac, directorul Biroului de Informare al Consiliului Europei la Chișinău a reiterat interesul european pentru bune relații în zonă. Elena Leonte, directoarea Bibliotecii Județene „Gh. Asachi”, sosită aici cu un grup de bibliotecari și scriitori a evocat colaborarea dintre cele două biblioteci și sprijinul reciproc ce și-l acordă în propagarea cărții în limba română. Un mesaj de felicitare a adus Valentina Dimenko, președintele Fondului Filantropic Internațional „Mihail Bulgakov” din Moscova. Reprezentanți ai ambasadelor Ucrain-

nei, Turciei și Poloniei au salutat evenimentul și rolul lui în dezvoltarea cunoașterii țărilor respective.

Valeriu Saharneanu, președintele Uniunii Ziariștilor din R. Moldova a salutat extinderea SIC prin organizarea participării presei cu standuri expuse în fața bibliotecii. Un număr important de publicații tipărite în limba română au ilustrat creșterea fondului acesteia în ansamblul presei basarabene, dominat încă de presa în limba rusă. Vorbitorul a subliniat dezvoltarea culturii basarabene ca parte a culturii române, pe firul adevărului istoric, și necesitatea editării în limba română în Basarabia a principalelor cărți ale literaturii române.

SIC și-a deschis porțile în câteva săli din incinta Bibliotecii Naționale. În marele hol de la parter și în alte săli s-au inaugurat câteva expoziții: „15 ani de independență a Republicii Moldova”, expoziția „Donația de carte a Președintelui R. Moldova, Vladimir Voronin”; expoziția „Mihail Bulgakov”, expoziția artiștilor plastici Vladimir Frumusachi și Mihail Grecu; „Primele ziare din Moldova”, „Imaginea R. Moldova în străinătate”; „Evoluția artei muzicale în Moldova în anii de independență” și expoziții virtuale 2006 ale Bibliotecii Naționale.

Expozițiile adună documente și imagini relevante pentru evoluția tinerei republici sau a culturii sale.

Expoziția de carte propriu-zisă a prezentat peste 3000 de titluri din peste 200 de edituri și redacții din 23 de țări. Au fost prezente, alături de gazde, impunătoare prin numărul de titluri și calitatea lor, edituri din țări precum: Belarus, Cehia, China, Franța, Germania, Grecia, India, Italia, Japonia, Letonia, Marea Britanie, Rusia, Spania, SUA și bineînțeles România. Unele din aceste țări au fost reprezentate de ambasadele lor, altele, cele mai multe, au avut expozanți direcți pe producătorii de carte. Impresionanta ofertă de carte și atenția cu care marele public o urmărește întăresc opiniile celor ce văd o lungă existență a cuvântului tipărit în devenirea omenirii.

S-au remarcat, ca și în anii anteriori, edituri precum „Litera Internațional”, „Prut Internațional”, „Știința”, „Iulian”, „Cartea Moldovei”, de la gazde, „Oxford University Press”, „Penguin Books” din Marea Britanie, „Gallimand”, „Grasset”, „Larousse”, „Seuil” din Franța, „Penguin Books”, „New American Library”, „Randon Hause” din SUA și multe edituri din Federația Rusă.

Editurile românești au fost de fiecare dată prezente cu lucrări deosebite. Au excelat editurile ieșene „Pollirom”, „Principis Edit”, Biblioteca „Gh. Asachi”, din București; „Cartea românească”, „Cronicar”, „Vector”, „Vinea”, „Niculescu”, „Gramar”, „Teora”, „Univers Enciclopedic”; „Dacia” din Cluj-Napoca; „Augusta” din Timișoara și altele. Prezența lor a fost urmărită cu atenție de publicul vizitator, interesat să cunoască dinamica editorială din țara noastră și să se întâlnească cu autorii îndrăgiți.

Un loc aparte pe agenda Salonului l-au avut întâlnirile cu scriitorii și lansările de carte. Numeroși autori și-au prezentat propriile lucrări sau pe ale colegilor. De un deosebit interes s-au bucurat întâlnirile cititorilor cu scriitorii ieșeni, autori ai unor lucrări precum „Istoria culturii ieșene în date”, în prezența autorilor Elena Leonte și Ionel Maței, prezentați de Catinca Agache și Călin Cibotaru, editurile din București: „Cronicar”, „Vinea”. „Tritonic” ș. a., cărțile unei fidele participante la saloanele basarabene, editura „Augusta” din Timișoara, prezentate de Adrian Dinu Racheru. O dezbatere aparte a prilejuit lucrarea lui Leo Butnaru, „Avangarda rusă”, care a produs numeroase comentarii.

Ziua bibliotecilor la SIC a avut ca întotdeauna o largă deschidere spre aspectele modernizării bibliotecilor. Cu acest prilej a fost prezentat proiectul „Biblioteca Numerică europeană”, ca și proiectul Telememor - de către Vera Osoianu, Dumitru Daniliuc, Svetlana Barbei. Discuțiile, conduse de Alexe Rău au relevat preocupări și dezvoltări biblioteconomice în spațiul basarabean, interesat tot mai mult de viitoarea sa integrare europeană. Cu acest prilej s-a lansat numărul 2-3/2006 al revistei „Magazin bibliologic” cu un nou aspect grafic și un număr impresionant de pagini. După prezentarea făcută de Alexe Rau, a adresat un cuvânt de salut Emil Vasilescu, redactor-șef al revistei „Biblioteca” din București.

Paleta manifestărilor dedicate cărții a continuat și în alte instituții de cultură. La Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” au avut loc expoziții de carte românească, expoziții de desene și numeroase activități cultural-artistice: mese rotunde, recitaluri poetice, întâlniri cu scriitori, concurs de declamații, ore literar-muzicale, concurs maraton și o revistă bibliografică.

Ultima zi a manifestărilor a fost dedicată limbii române și a prilejuit în organizarea Uniunii Scriitorilor din R. Moldova premergătoare unei suite de activități menite să facă mai bine cunoscută limba populației majoritare din Basarabia, parte a limbii române vorbită de peste 30 milioane de români.

Salonul Internațional de Carte și Presă 2006 a consolidat trendul pozitiv al editării cărții românești în R. Moldova, a dezvoltat legăturile cu vatra culturală română din vecinătate și a lărgit dialogul între creatorii celor două părți, dar și cu alte popoare ale lumii. Semn al deschiderii către Europa și către o posibilă integrare, SIC susține spiritualitatea românească din Basarabia să se dezvolte în ariile ei firești, istorice și naționale.

Книжный Салон в Кишиневе // Московский литератор. – 2010. – Сент. – С. 3.

В столице Республики Молдова г. Кишиневе прошел 19-й Международный книжный салон. От России для участия в салоне был приглашен писатель, Секретарь Правления СП России, главный редактор газеты МГО СП России «Московский литератор» Иван Голубничий. В ходе работы салона была представлена его книга переводов поэзии Болгарии и Сербии «Песнь славянства» (М., МГО СП России, 2010). Также в мероприятии принял участие русский писатель, живущий в Молдове, главный редактор журнала «Наше поколение», член МГО СП России Георгий Каюров с книгой прозы «Памятью хранимые». Салон проходил в здании Национальной библиотеки Республики Молдова.

Значение подобных мероприятий в наше непростое время трудно переоценить. Здесь происходит творческое общение, возникают и крепнут творческие связи. Здесь узнаются самые свежие литературные и книжные новости. Здесь происходит мистический акт единения разных народов на основе общей приверженности принципам высокой духовности и уважения к национальному началу.

В ходе работы салона И. Голубничий и Г. Каюров провели мастер-класс с молодыми литераторами Молдовы, пишущими на русском языке. Татьяна Титушкина, Анна Малдофа, Виктор Хантя, Наталья Веселова прочитали свои стихи и получили профессиональный комментарий мастеров. Следует отметить, что некоторые из них уже обращали на себя внимание, как в Молдове, так и в России. Например, поэт Виктор Хантя публиковался в кишиневском литературном журнале «Наше поколение», а также в московских сетевых журналах «Камертон» и «Великороссь».

Заметным событием салона стала презентация книг И. Голубничего и Г. Каюрова. Известный молдавский поэт Борис Мариан в ярком и содержательном выступлении представил характеристику творчества И. Голубничего в целом и подробно остановился на его книге переводов поэзии Болгарии и Сербии «Песнь славянства». Творчество Г. Каюрова хорошо известно в Молдове, и в России его произведения находят понимание и доброжелательный отклик. Все выступающие отмечали приверженность Г. Каюрова традициям классической русской литературы. На презентации выступил известный молдавский политик, председатель Христианско-демократической народной партии Юрий Рошка.

В заключение презентации И. Голубничий вручил Г. Каюрову медаль им. «А.П. Чехова» – за книгу «Памятью хранимые» и за утверждение в своем творчестве традиций классической русской литературы.

В день окончания работы 19-го Международного книжного салона прошла церемония награждения почетными дипломами. По итогам работы салона книга переводов Болгарии и Сербии «Песнь славянства» И. Голубничего была удостоена диплома Национальной библиотеки Республики Молдова и Бюро информации Совета Европы в Молдове – «За укрепление литературных связей». Почетного диплома была удостоена и книга Г. Каюрова «Памятью хранимые». Награды вручали: председатель Союза писателей Молдовы Михай Чимпой, руководитель орготдела Национальной библиотеки Республики Молдова Раиса Мельник и Министр культуры Республики Молдова Борис Фокша.

Получая высокую награду, И. Голубничий сказал: *«Я очень признателен организаторам этого салона за то, что они по достоинству оценили мой скромный труд. Чем больше народы будут узнавать друг друга, тем больше будет шансов на то, что в мире победит добро. Славянская поэзия представляет собой неисчерпаемый источник высокой духовности и национального своеобразия. Я очень надеюсь, что книга моих переводов станет полезным вкладом в укрепление литературных связей и покажется интересной молдавскому читателю. Народы России и Молдовы в XX веке прошли большой совместный путь в составе единого государства. Вместе они разгромили немецко-фашистских захватчиков, вместе участвовали в деле мирного государственного строительства. Молдавская литература неразрывными узами связана с русской литературой. Писатели России, московская городская организация Союза писателей России высоко ценят вклад писателей молдовы в сокровищницу мировой литературы. От всей души желаю народу Молдовы благоденствия, созидательного труда и мирной жизни...»*

В ходе пребывания в Молдове И. Голубничего принял президент Академии наук Молдовы Георге Дука. Состоялась беседа о текущих проблемах науки и литературы в Молдове и в России”.

VALORI PATRIMONIALE

BARBU, VIOLETA. **V. Farmagiu, N. Matei, C. Slutu, Cartea Moldovei (sec. XVII – înc. sec. XX)(II). Ediții cu caractere chirilice (sec. XIX – înc. sec. XX). Catalog general, Editura "Știința", Chișinău, 1992. 266 p. + 65 pl. / Violeta Barbu // Revista istorică. – 1994. – Tom. V. – Nr. 1-2. – P. 189.**

Partea a doua a catalogului *Cartea Moldovei (sec. XIX - înc. sec. XX)* își propune să fie o continuare a *Bibliografiei românești vechi (1508—1830)* și o contribuție indispensabilă la un viitor repertoriu – tezaur al cărților tipărite pe teritoriul locuit de români, ori imprimate în tipografii străine, dar destinate românilor.

Sunt descrise, după toate criteriile bibliologice, 150 de titluri, reprezentând 360 de exemplare de cărți, examinate "de visu" și păstrate în următoarele depozite: Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Științifică Centrală a Academiei de științe a Republicii Moldova, Muzeul de Istorie de Stat al Republicii Moldova, Muzeul Republican de Istorie a Religiei, Muzeul Republican de Literatură „Dimitrie Cantemir”, Muzeul de Stat de Arte plastice și Muzeul de Stat de Studiere a Ținutului.

Majoritatea edițiilor reprezintă rodul activității tipografiilor de la Iași, mănăstirea Neamț și Chișinău, cea din urmă, mai puțin cunoscută specialiștilor români, fiind înființată în 1814 de mitropolitul Chișinăului și al Hotinului, Gavriil Bănulescu-Bodoni. Tipografia exarhică de la Chișinău a activat până în 1883, fiind utilată cu garnituri de litere chirilice și rusești, o parte moștenite din fosta tipografie a lui Mihai Strelbințki. În 1843, i s-a adăugat prima tipografie privată basarabeană, cea a lui A. Popov.

Tipăriturile, în majoritate cărți de cult, sunt imprimate cu litere chirilice în românește sau bilingv: românește și rusește. O singură carte face excepție: *Codicele civil al Principatului Moldovei*, a cărui primă ediție în limba greacă (Mănăstirea Trei Ierarhi, Iași, 1816-1817) nu-și avea locul potrivit titlului acestui catalog, în prezentul repertoriu. Ar fi fost de dorit, dat fiind dificultatea accesului cercetătorilor din România în bibliotecile și muzeele din Basarabia, ca transliterarea foilor de titlu să fi fost făcută cu alfabetul chirilic, și nu cu cel rusesc; de asemenea, extrem de utilă ar fi fost și reproducerea însemnărilor de pe exemplarele descrise, în care se pot regăsi informații prețioase privind circulația lor, evenimente istorice, biografia unor personalități etc. Dintre indicii care însoțesc catalogul (de antroponomie, de titluri, de locuri de ediții și tipografii), indicele de nume prezintă unele stângăcii în identificările propuse.

Ce imagine de ansamblu oferă acest repertoriu? Desigur, pentru a obține un tablou de sinteză, celor 150 de titluri indexate trebuie adăugate alte 331, orânduite în lista separată a edițiilor cu caractere chirilice (1813-1918) cunoscute după izvoare bibliografice. Între acestea, o proporție copleșitoare o reprezintă cărțile de cult, urmează apoi culegerile cu caracter juridic, literatura istorică, cea didactică (gramatici, geografii etc.) și, în sfârșit, într-o mare diversitate, traducerile și adaptările din literatura preromantică universală. Studiul introductiv al lui A. I. Eșanu nu analizează producția de carte prin prisma conținutului, ci doar sub aspectul evoluției tiparului și al performanțelor tipografice. Indiscutabil însă, așa cum speră cercetătorul amintit mai sus, acest instrument va fi punctul de plecare al unor studii viitoare.

COSOVAN, VERONICA. **Chișinăul de altă dată în cărți poștale prezente în Serviciul "Carte veche și rară" al BNRM / Veronica Cosovan // Biblioteca : Revista de bibliologie și știința informării. – 2009. – Nr. 9-10. – P. 259-260.**

Fondul Serviciului "Carte veche și rară" inserează valoroase colecții de documente de unicat de importanță locală, națională și internațională. Prin prisma lor putem urmări și restabili desfășurarea evenimentelor de altă dată, servind ca o fereastră, un portal de trecere din prezent în trecut. Pornind de la acest

gând, am încercat să redescopăr Chișinăul de altă dată prin puținele documente cartofilice ce se păstrează în cadrul serviciului.

Începuturile apariției primei cărți poștale se crede a fi anul 1869 în Austria și inițial reprezenta o bucată de hârtie fără imagini care se mai numea și carte de corespondență, însă Muzeul Britanic (Londra) păstrează o carte poștală datată cu sec. XV dedicată sărbătorii Sf. Valentin, perioadă când în Europa începe a evolua tiparul.

Oformarea cărților poștale a cunoscut multiple modificări, în urma cărora a apărut necesitatea dispersării momentelor de evoluție în anumite etape. Printre cei care s-au ocupat de studierea periodizării documentelor cartofilice sunt: austriacul Hans-Peter Koschek; M. Ursac, M. Dan și D. Ș. Drăgușanu – de origine română care evidențiază șase perioade în evoluția cărților poștale[5]:

Perioada de pionierat – de la începuturi până în 1900;

Clasică: 1901-1904;

Post-clasică: 1904-1918;

Semi-modernă: 1918-1948;

Modernă: 1948-1989;

Contemporană: după 1900.

Patrimoniul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova include peste 96000 exemplare. Unice și remarcabile sunt imaginile „Souvenir de Bessarabie”, care au circulat până la 1900, reprezintă imagini valoroase ale Basarabiei cu viața rurală de altă dată, datini, chipuri de locuitori, peisaje pitorești a principalelor, râurile: Prut și Nistru, orașe și cetăți. Începând cu anul 1898 și până la 1918, cartea poștală a cunoscut o dezvoltare vertiginoasă, acest interval de timp este considerat epoca de aur a cartofiliei.

În urma studierii cărților poștale ilustrate din cadrul Serviciului “Carte veche și rară” mi-a atras atenția documentele cartofilice ce reprezintă orașul Chișinău în sec. XIX, (36 la număr), pe lângă funcția principală ca efect poștal mai au și funcția documentară, majoritatea reprezentând imagini cu vederi, străzi, arhitectură, monumente istorice, instituții emblematice ale orașului Chișinău din secolul XIX -XX.

Cărțile poștale au fost editate după clișee fotografice, apariția fotografiei a contribuit esențial la „înveșnicirea” evenimentelor istorice a Basarabiei în general. La capitolul editori o pondere mare a cunoscut casa editorială Wolkemberg, care deținea „întâietatea” la emiterea cărților poștale cu imagini ale Basarabiei și Chișinăului. A Wolkemberg a locuit și a activat în Chișinău, avându-și firma editorială la parterul hotelului „Suisse”. Cărțile poștale lansate de Wolkemberg, au fost folosite de mulți autori în lucrările lor ca de exemplu, N. Iorga în „Neamul Românesc în Basarabia” ediția din 1905 [5], precum și de revistele locale de la acea vreme : „Viața Basarabiei”, „Din Trecutul Nostru”. De altfel cărțile poștale din perioada de pionierat „Souvenir de Bessarabie” au fost publicate anume la editura sa. Cele mai vechi ilustrate referitor la Chișinău, păstrate în Serviciul “Carte veche” și rară, emise de Wolkemberg, coincid cu perioada clasică și reprezintă: Casa antreprenorului Pronin, Casa Catarghi și Biserica Gimnaziului Nr.2 de Băieți. Caracteristic acestei perioade este fața verso lăsată doar pentru adresă, pe când textul în această perioadă se scria pe spațiul liber al feței recto unde era imprimată și imaginea.

O altă editură care a editat cărți poștale este și Casa de Comerț Șchechter și Fiii, a desfășurat o activitate editorială foarte fructuoasă în acest domeniu.

Clișeele cărților poștale erau executate în Germania, acest fapt îl putem urini pe recto inferior al colțului drept jos ale cărților poștale în baza inscripției Graph. Ges., Berlin.

Cartea poștală basarabeiană a evoluat în contextul celei rusești, deoarece Basarabia din punct de vedere poștal era încadrată în Imperiul Rus în urma încheierii păcii de la București [8]. Cum Rusia în 1886 a devenit membră a U.P.U. (Uniunea Poștală Universală înființată în 1878) pe verso cărților poștale stă inscripția în limba rusă și franceză: Всемирный почтовый союз = Union Poștale Universelle. Russie. Dimensiunile cărților poștale păstrate în Serviciu corespund standardelor internaționale aprobate în 1886 (de U.P.U.): 140 mm pe 90 mm, până la 1886 mărimea cărților poștale varia de la 125-127 mm și 90-95 mm [5].

Din cele 36 de imagini ale Chișinăului pe care le deține Serviciul “Carte veche și rară”, 11 din ele sunt circulate. Fără doar și poate cartea poștală interesează mai mult ca imagine însă nu poate fi trecută cu vederea și geografia circulației cărților poștale care este foarte variată : Chișinău, Craiova, Chilia Nouă, Neapoli, Austria, Sank Petersburg și Podolsk. La fel și limbile în care au fost scrise : rusă, română, germană.

Studierea mai în de aproape a vederilor orașului Chișinău m-a determinat să le clasific în următorul mod :

Case și străzi;

Instituții de învățământ;
 Monumente istorice;
 Instituții emblematice;
 Vederi generale;
 Locuri de agrement.

Majoritatea cărților poștale sunt poze prelucrate și tipărite pe hârtie specială. Până la apariția filmului color pozele erau alb-negru fiind colorate manual în vederea imprimării de cărți poștale color. Procesul de litografiere a cărților poștale își are începutul în a doua jumătate a anului 1890 și se realiza în baza unei matrite din piatră calcaroasă, iar pentru fixarea culorilor se foloseau uleiuri speciale sau apă. Serviciul “Carte veche și rară” păstrează câteva poze colorate cu imaginea Seminarului și Liceului de Fete. Deoarece pe imagine se destind câteva culori, exemplarele menționate pot fi clasificate ca cromolitografii. Cromolitografia în comparație cu litografia folosește mai multe plăci de calcar, pentru fiecare culoare aparte [12].

Aceste cărți poștale pot fi considerate mici opere de artă multiplicată, care pe lângă rolul de a trimite mesaje mai sunt și o formă de răspândire a artei, artei litografice în cazul dat.

Chișinăul a prins a se moderniza abia la începutul sec. XIX. La calitatea înaltă a edificiilor din oraș a contribuit marele arhitect A. Bernardazzi, care în decurs de 30 de ani a fost principalul arhitect al orașului [2]. Dumnealui a proiectat și construit cele mai importante clădiri din oraș cum ar fi: Pasajul – actuala primărie (1902), biserica grecească „Sf. Pantelimon”, Palatul de Justiție (anii 80 ai sec. XIX), Liceul de fete (1900) [3] etc. care până în prezent sunt mândria urbei. Alți arhitecți, construcțiile cărora le putem admira în cărțile poștale, sunt Sorocinskii, Mazirov, Zaușkevici, Elladi, Șeidevan.

Imobilele reflectate în cărți poștale sunt monumente de arhitectură atât națională cât și locală. Ele fiind incluse în „Registrul monumentelor de importanță națională și municipală” un proiect realizat de Asociația obștească Centrul Site [11].

Reflectări a imaginilor vechi în deosebi ale orașului Chișinău putem găsi și în Internet accesând anumite site-uri. Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei are alcătuit un catalog de carte poștală în baza fondului propriu care se arată a fi foarte bogat și variat. Biblioteca Națională a lansat proiectul THEL pentru Biblioteca Europeană, proiect care este în curs de implementare și prevede numerizarea cărților poștale la care vor avea acces cu ajutorul tehnologiilor noi utilizatori din teritoriu și din țările care fac parte din sistemul Biblioteca Electronică Europeană.

BIBLIOGRAFIE

1. Bezviconi, Gh. Semimileniul Chișinăului: scrieri despre Chișinău / Gh. Bezviconi. – Ch.: Museum. 1996. – 96 p.
2. Chișinău : enciclopedie / alcăt. Iu. Colesnic. – Ch.: Museum, 1997. – 568 p.
3. Ciobanu Ștefan. Chișinăul / Șt. Ciobanu. Ch.: Ed. Comisiunii Monumentelor istorice, Secția din Basarabia, 1925. – 119 p.
4. Din Trecutul Nostru : rev. istorică. – 1935. – nr. 17-20. – P. 59-74.; 1936. – nr. 35. – P. 28-48; nr. 36-39. – P. 107-126.
5. Grițco, Ana. Popas în timp : catalog de carte poștală ilustrată / A. Grițco. – Chișinău : Casa editorial-poligrafică Bons Offices, 2006. – 256 p.
6. Poșta Moldovei: file de istorie / Dinu Poștarencu. – Ch., 2000. – P.29-75.
7. Халиппа, И. Город Кишинев времен жизни в нем Александра Сергеевича Пушкина 1820-23 гг / И. Халиппа. – Кишинев, 1899. – 72 с.
8. Юбилейный сборник Кишинева 1812-1912. – Кишинев, 1914. – 231 с.
9. <http://basarabia.cartofilie.ro>
10. <http://sit.md>.
11. <http://monument.sit.md>
12. <http://cartofilie.ro>

GRAMA, STELIANA. **O bibliotecă cuprinsă într-un catalog** : [interviu realizat cu Claudia Slutu] / Steliana Grama // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1994. – Nr. 2-4. – P. 80-81.

*Am în față un catalog de carte rară, un catalog tipărit, intitulat **Cartea Moldovei. Sec. XVII - înc. sec. XIX.** A fost editat la Chișinău, la Editura „Știința” în anul 1990 și poartă următoarea adnotare: „Catalogul general e alcătuit pe baza fondurilor bibliotecilor științifice și ale muzeelor din Moldova. În catalog sunt incluse cărți în limbile română, engleză, rusă și altele. Lucrarea e însoțită de indici auxiliari.*

Pentru savanți, lectori, jurnaliști, lucrători ai arhivelor, muzeelor și bibliotecilor”.

Data fiind importanța acestui instrument de lucru, i-am solicitat un interviu uneia dintre alcătuitoarele acestui catalog – doamnei Claudia Slutu, șefa sectorului Carte rară a Bibliotecii Științifice Centrale a Academiei de Științe din Moldova.

STELIANA GRAMA: Dnă Slutu, sunteți unul dintre alcătuitoarii catalogului. Cum v-a încolțit ideea alcătuirii și, eventual, a publicării unui asemenea repertoriu de carte națională?

CLAUDIA SLUTU: Cu mai mulți ani în urmă, împreună cu colegile mele de la Biblioteca Națională (pe atunci Biblioteca republicană „N. K. Krupskaja”) ne-am decis să alcătuim un catalog de carte românească. Călăuză și sursă de inspirație ne-a servit „Bibliografia românească veche” elaborată la început de reputații bibliografi Ioan Bianu și Nerva Hodoș și continuată de Dan Simonescu. Sarcina nu era una dintre cele mai ușoare, dar odată hotărârea fiind luată - planul a început să fie întruchipat în viață. Colegele mele – dna Valentina Farmagiu și dna Nina Matei – au cercetat fondurile de carte rară românească din Biblioteca Națională, personal aplecându-mă asupra celui din Biblioteca Științifică Centrală a Academiei: ulterior ne-am lărgit aria de investigație asupra colecțiilor marilor biblioteci ale muzeelor din Chișinău: Muzeul de Istorie, Muzeul de Literatură „Dimitrie Cantemir”, Muzeul de Arte Plastice, Muzeul de Studiere a Ținutului din Republica Moldova și Muzeul Republican al Învățământului Public.

Principatul Moldova și-a avut tiparul încă din anul 1640. Prima carte tipărită „pre limba țării” este „Cartea românească de învățătură dumenecele preste an...” tipărită la Iași, la Mănăstirea “Trei Sfetiteli”, în 1643. De la acest an și de la această carte, al cărui unic exemplar se păstrează în sectorul Carte rară al B.Ș.C. – am și pornit.

S.C.: În volum ați inclus numai cărțile publicate eu caractere chirilice?

C.S.: Într-adevăr, primul volum include asemenea cărți, firesc, pentru că știm cu toții că limba oficială la cancelaria domnească, în școli și biserică era limba slavonă, iar literele utilizate erau ale alfabetului chirilic. Vreau să fac o remarcă. Acum câțiva ani, mai exact începând cu 1988-1989, anii de renaștere națională, foarte mulți, dacă nu aproape toți – vorbeau despre aceea că românii-moldoveni din Moldova scriu cu litere chirilice. Nu e tocmai așa. Până la 31 august 1989 oficial s-a scris cu litere rusești și nicidecum cu litere chirilice, căci încă la 1710 printr-un ucuz a lui Petru I a avut loc reforma alfabetului chirilic, cărțile laice urmând a fi tipărite cu litere rusești civile, iar cele de cult – în continuare cu litere chirilice. După anul de tristă pomină în istoria și soarta noastră eram cu alfabetul gata.

Dar să revenim la oile noastre, cum zic francezii. Fiecare exemplar a fost descris de visu, conform Standardului de Stat și pe baza unei metodici întocmite în conformitate cu practica avansată din Europa. În total primul volum cuprinde 51 de înregistrări bibliografice, care includ 123 exemplare de cărți vechi.

S.C.: Pentru depistarea ulterioară a eventualelor tipărituri, care compartiment din înregistrările bibliografice ar facilita acest proces?

C.S.: Reproducerea denumirii cărții, făcută pe bază de transliterație a semnelor caracterelor chirilice și grecești, cât și a celor gotice. Abrevierile și titlul din foaia de titlu a cărții au fost completate în cadrul parantezelor pătrate și rotunde. Datele editoriale conțin locul de ediție, tipografia, tipograful (sunt, de regulă, nominalizați toți câți au participat), data, luna și anul de ediție. Anii sunt indicați după cronologia bizantină, iar în paranteze pătrate sunt notați după sistemul cronologic contemporan. Vreau să menționez că am păstrat în această descriere ortografia veche și semnele de punctuație caracteristice perioadei date. Fiecare rând de pe foaia de titlu este separat de rândul următor prin 2 linii oblice. Exemplific pe baza „Cărții românești de învățătură dumenecele preste an...”: „Carte românească.// de învățătură, dumenici-// le pre(s)te an. și la pra(z)nice/-/împărătești. și laa sve(n)ț(i)//mari. cu zisa și cu toa//ti cie(l)-tuiula lu(i) Vasilie// Voivodu(l) și domnul țări(i)//Mo(l)-do-ve(i). din mu(l)te scri/p/turi tă(l)măccitî, din li(m)ba//slovenea(s)cî pre li(m)ba//Românea(s)cî. de Varlaa(m) Mi//tropo-litu(l) de țara Mo(l)-do-//vei. În Tipariu(l) Do(m)ne(s)c. În Iași în Mani(S)tirea//a trei S/ve//titeli de la H/risto/s 1643”.

Orice cititor, având la îndemână catalogul tipărit și bineînțeles având cărți vechi din această perioadă poate să le identifice ușor.

S.C.: Materialul ilustrativ este foarte bogat...

C.S.: Pentru cititorul de rând, căci și lui poate să-i fie de folos catalogul, cititor care, hai să zicem lucrurilor pe nume, n-a văzut niciodată în ochi această carte românească tipărită pe vremea lui Vasile Lupu, pe care am citat-o mai sus. Carte românească de învățătură, zisă mai apoi "Cazania lui Varlaam", aceste fotografii ale foilor de titlu, copertelor și forzațurilor de cărți, le sunt foarte grăitoare, dar ele vor fi, cred eu, binevenite și pentru personalitățile de marcă din domeniul culturii noastre.

S.C.: Catalogul este întregit de un indice „Cărți vechi tipărite în sec. XVII – înc. sec. XIX, cunoscute după izvoare bibliografice și ediții științifice”...

C.S.: Acesta e o parte componentă a catalogului tipărit, dar poate fi utilizat și de sine stătător. De asemenea în ordine cronologică, acest indice include descrieri bibliografice ale cărților tipărite în Moldova, care în momentul de față lipsesc din fondurile bibliotecilor și muzeelor din statul nostru, independent astăzi, cărți care au fost depistate din diverse surse bibliografice, lucrări științifice și alte publicații pe care le-am avut la dispoziție. Indicele dat, vreau să remarc, nu pretinde a fi exhaustiv, oricând va putea fi completat și dat publicității în volumele următoare.

S.C.: Doamnă Claudia Slutu, în ce context vorbiți de volumele următoare?

C.S.: Volumul doi al catalogului urmează să apară de sub lumina tiparului în această lună, în acest an (1993). Dacă primul volum include cărțile editate până la anul 1812, volumul al doilea continuă perioada istorică de la 1813 până la 1924. Cel de-al treilea volum, dacă vom avea mijloace financiare, fie prin sponsori, fie din bugetul statului, s-ar putea să includă cărțile editate cu alfabet de tranziție și cu litere latine. Vreau să vă spun că am decis să continuăm lucrul asupra repertoriului cărții naționale, căci volumul unu al „Cărții Moldovei” s-a bucurat de o apreciere binemeritată, elogioasă chiar. Recenzia dlui Liviu Moscovici publicată în revista „Biblioteca” nr. 7-8-9/din 1991 este intitulată foarte semnificativ „Un eveniment editorial: „Cartea Moldovei”. Catalog general. Vreau să citez (dar în paranteze menționez că n-am de gând să mă laud, lucrarea e rodul unui grup de profesioniști și nu e al meu personal) un aliniat din această recenzie: „Competența autorilor, autoritatea instituțiilor editoare (Academia de Științe, Biblioteca Națională – Chișinău), multitudinea informațiilor și posibilitatea regăsirii lor fără dificultate fac din acest „Catalog general” o sursă documentară de interes național, un instrument care nu ar trebui să lipsească din nici una din bibliotecile românești. O altă recenziță a volumului dat, dna Călina Trifan conchide: „Catalogul pune în lumină valorile noastre spirituale și va constitui o călăuză în procesul de documentare indispensabil cercetătorilor. Importanța lui e indiscutabilă”. (Literatura și arta, 1992, 27 august, p. 5).

S.C.: Că importanța lui e indiscutabilă ne vorbește și premiul prezidiului Academiei de Științe din Moldova pe anul 1991.

C.S.: De asemenea de premii s-au învrednicit și redactorul științific al catalogului, dr. Andrei Eșanu, care a semnat un frumos studiu despre istoria dezvoltării cărții și tiparului în Moldova, studiu inclus în catalog, cât și directoarea B.S.C., dna Lidia Guțul, membru al colegiului de redacție.

S.C.: Tuturor alcătuitorilor vă urez succes în realizarea volumelor următoare.

C.S.: Mulțumesc.

MOSCOVICI, LIVIU. Un eveniment editorial : "Cartea Moldovei". Catalog general / Liviu Moscovici // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1991. – Nr. 7-9. – P. 69.

Bibliografia "Cartea Moldovei" (Chișinău, Editura "Știința", 1990, 252 p., cu ilustr.) alcătuită pe baza colecțiilor a șapte mari biblioteci și muzee din Chișinău) constituie, după cum menționează autorii în prefață, "prima încercare de alcătuire a unui repertoriu /.../ al cărții din Moldova din secolele XVII – începutul secolului XX" și care va servi drept bază științifică pentru studiul istoriei cărții în Moldova (și nu numai de aici), a tiparului, culturii și istoriei poporului român.

Autorii (N. P. Matei, K. I. Slutu, V. G. Farmagiu) își propun să prezinte fenomenul dezvoltării tiparului de-a lungul mai multor fascicule: prima – apărută în 1990 – include descrierea bibliografică a tuturor căr-

ților apărute în tipografiile Moldovei între anii 1643-1812 în limitele și hotarele corespunzătoare perioadei date, precum și o serie de alte lucrări tipărite la Sankt Petersburg, Moscova, Paris, Leipzig, Kiev, lucrări aparținând unor personalități de seamă din epocă (cum ar fi Dimitrie Cantemir) – atestând astfel eforturile alcătuitoarelor de a cuprinde o sferă largă de tipărituri.

Bibliografia analizează cu minuțiozitate 51 de titluri de cărți existente în depozitele menționate în 123 de exemplare. Stăpânind metodologia de lucru, pentru fiecare exemplar nota bibliografică cuprinde: 1. Titlul cărții. 2. Descrierea bibliografică. 3. Anotarea. 4. Referințe bibliografice. 5. Note despre exemplarele analizate de visu din depozitele menționate. Se observă astfel grija deosebită pentru un studiu sistematic: se reproduce integral pagina de titlu, dimensiunile textului, date despre responsabilitate, caracteristici cantitative, cuprinsul cărții respective, ornamentația etc.

Pentru a avea un tablou integral al dezvoltării tiparului din perioada dată, bibliografia a fost completată cu un indice „Cărți moldovenești tipărite în secolele XVI – începutul secolului XIX, cunoscute după izvoare bibliografice și ediții științifice”, avându-se astfel la dispoziție un tablou al lucrărilor care lipsesc din bibliotecile din Chișinău, o bază pentru completarea, științifică a colecțiilor. Indicele menționează 209 lucrări de mare valoare documentară, tipărituri realizate la Iași, Neamț, Londra – și menționate în bibliografiile realizate în România.

Caracterul științific al fasciculei menționate este dat de cuprinderea în sumar a unui număr mare de indici : de nume, de titluri, de localități și de tipografii. Bibliografia folosită de alcătuitoare (74 de titluri) dovedește o cunoaștere a lucrărilor apărute fie la Chișinău, fie la București, Târgu Mureș, Galați și cuprinde nume de renumiți cercetători precum I. Bianu, P. P. Panaitescu, D. Simonescu, C. Strempele, P. Constantinescu-Iași – pentru a menționa doar câțiva, precum și un număr mare de studii tipărite la Chișinău, Kiev, Moscova, studii referitoare la cartea și tiparul românesc.

Contribuție importantă la bibliografia românească veche, lucrarea bibliografilor și istoricilor din Chișinău aduce un volum foarte mare de informații indispensabile cercetătorilor și bibliotecarilor noștri. Studiul introductiv semnat de A. I. Eșanu (candidat în științe istorice) constituie o pertinentă analiză a universului cărții vechi românești și care beneficiază, de asemenea, de un aparat critic valoros.

Competența autorilor, autoritatea instituțiilor editoare (Academia de Științe, Biblioteca Națională – Chișinău), multitudinea informațiilor și posibilitatea regăsirii lor fără dificultate fac din acest „catalog general” o sursă documentară de interes național, un instrument care nu ar trebui să lipsească din nici una din bibliotecile românești.

NEGRU, NINA. Bibliotecile Basarabiei și conștiința de comunitate : (1812-1918) : (I) / Nina Negru // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1998. – Nr. 11. – P. 342-344.

Conștiința de comunitate coordonează actele oricărei societăți spre unitate și continuitate. Primele ei manifestări îmbracă forma tradițiilor religioase. Cuvântul latin „religie” păstrează și înțelesul de comunitate legată prin supunerea către o ordine superioară. Înainte ca neamurile să-și fi creat state, credința în Dumnezeu le-a întărit spiritul de sacrificiu și de răspundere în fața comunității naturale căreia îi aparțineau.

Cu dezvoltarea vieții istorice conștiința de comunitate s-a lărgit, s-a adâncit și s-a clarificat. C. Rădulescu-Motru¹ fixa trei stări de evoluție pentru conștiința de comunitate:

1. Conștiința comunității de origine.
2. Conștiința comunității de limbă.
3. Conștiința comunității de destin.

Popoarele cu viață istorică mai lungă, parcurgând aceste faze, ajung inevitabil la conștiința națională.

În linia generale teoriile actuale asupra psihologiei popoarelor nu invalidează ideile lui Rădulescu-Motru, de aceea ne vom referi la cele trei noțiuni vehiculate de filozoful român pentru a explica realitățile etnice din Basarabia după anul 1812. Vom utiliza în acest scop material documentar din Biblioteca Națională și Arhiva Națională de la Chișinău.

Cronicarii, Dimitrie Cantemir, corifeii Școlii Ardelene descoperiseră atât de clar latinitatea ca argument pentru unitatea tuturor românilor, încât provincia de la răsărit de Prut, numită după 1812 Basarabia, nu putea rămâne în afara conștiinței comunității de origine și de limbă cu celelalte provincii ale blocului etnic românesc. Autonomia ei temporară (1812-1828) și instituțiile înființate pe timpul lui Gavriil Bănulescu-Bodoni mărturisesc despre faptul că Imperiul Rus nu putea neglija existența acestei conștiințe. Vom vedea cum, prin intermediul instituțiilor, care pregătesc de regulă conștiința comunității de destin, rușii au anihilat și pervertit formele de conștiință existente, împiedicându-i pe românii basarabeni să evolueze normal spre orizontul conștiinței naționale.

Urmând exemplul lui Veniamin Costache, Gavriil Bănulescu-Bodoni înființează, odată cu Seminarul Teologic, biblioteca școlii și tipografia numită exarhicească. Se asigură astfel o condiție esențială pentru păstrarea aceluiași tipar sufletesc numit „etnic”, într-o perioadă când limba română, alături de cea rusă, era considerată limba oficială a instituțiilor din Basarabia, însă chiar cea dintâi carte tipărită în acea perioadă la Chișinău - „Liturgia” din 1815, cu titlul paralel de „Slujebnic”, produce primele fisuri în conștiința de comunitate românească. În loc să recunoască deschis că cenzura țaristă îi interzice retipărirea cărților bisericești de peste Prut, primul mitropolit al Basarabiei începe să-și deprindă păstorii cu ideea că tălmăcirile din slavonește sunt mai „ortodoxe”, întrucât: „Rosienii după cum au luat din cele vechi cărți grecești tălmăcirii, așa au păzit-o, nimica adăugând nici scăzând într-însele”². O mulțime de sfinți locali din sinaxarele tipărite la Kiev și Moscova trebuiau „prăznuiți după datorie” și în bisericile basarabene, pentru că „au apărat Biserica Rusiei de cumplita răutate și groaznica năvălire a celor străini de fel”.

Dacă învățatul ierarh a vrut să sugereze ceva printre rândurile acestei precuvântări, sugestia sa a fost prea subtilă pentru a solidariza comunitatea autohtonilor împotriva celor străini de neam. Dimpotrivă, sub anestezia lui Bănulescu, basarabeni s-au resemnat în fața așa-zisei superiorități intelectuale și spirituale a ocupanților. Astfel că în a doua jumătate a secolului XIX, când limba română a fost scoasă din instituții, iar tipografia desființată, nu exista nici o conștiință a comunității de origine, de limbă și de destin atât de puternică încât să dea la iveală reacții ca cele din Transilvania care s-a confruntat cu probleme similare în anii dualismului austro-ungar.

Vom reveni asupra problemelor care-i apropiau pe românii basarabeni de românii ardeleni după ce ne vom edifica asupra funcțiilor îndeplinite în sânul comunității de bibliotecile basarabene.

Biblioteca Seminarului Teologic din Chișinău a început să funcționeze cu 12 ani mai târziu față de cea a Seminarului de la Socola (Iași, 1802) cu trei ani mai devreme decât biblioteca Școlii de la Sf. Sava (București, 1817). Aceste biblioteci apăruseră în legătură cu înființarea unor școli ale Bisericii, care au dat în timp națiunii mari cărturari și patrioți. Să vedem în ce măsură a contribuit la aceasta biblioteca Seminarului din Chișinău. Ștefan Ciobanu nu știe ce manuale se întrebunțau la început, dar bănuiește că erau cele din Țările Române. Nicolae Popovschi afirmă ca nu existau manuale în limba română și se învăța mecanic în limba rusa „catehismul lui Petru Movilă”. Despre bibliotecă spune, că pe timpul mitropolitului Bănulescu-Bodoni „n-a intrat în ea nici o carte românească”³. Alte surse ne informează că biblioteca se completa cu cărți recomandate de episcopul local și procurate de prin librăriile Moscovei și de la Comisia școlilor de pe lângă Sf. Sinod. Biblioteca se împărțea în fundamentală (pentru profesori) și pentru elevi și era condusă de profesorul de limba rusă. În anii '70 arhiepiscopul Pavel Lebedev o găsește într-o stare mizerabilă. Prin 1868 seminariștii își înființaseră cu bani proprii o bibliotecă ce avea la început 100 de cărți. În anii '80 seminariștii atrași în mișcarea narodnicilor și-au organizat o bibliotecă secretă, ținută în două lăzi ascunse într-o sală de clasă. În scurt timp, poliția i-a depistat pe inițiatori și i-a deportat. O înviore a mișcării naționale românești n-a fost posibilă decât după înscrierea unor foști seminariști la universitățile de pe teritoriul imperiului.

În locuința lui Ion Pelivan, student la Universitatea din Dorpat (Estonia), se afla biblioteca „pământeniei” basarabenilor, formată din cărți procurate din România. Se poate spune despre biblioteca secretă a basarabenilor din Dorpat (confiscată după închiderea universității și deportarea lui I. Pelivan, V. Oatul și Al. Grișcov în 1902) că a întreținut conștiința comunității de origine, de limbă și de destin în generația oamenilor politici ai Marii Uniri. Ca să înțelegem de ce aceasta nu era posibil pe teritoriul Basarabiei, să reținem câteva amănunte din istoria primei biblioteci publice din Chișinău. Deschiderea ei în 1832 a fost un eveniment deosebit în viața culturală a Basarabiei. Instituția se înființa cu trei ani mai devreme decât Biblioteca Academiei Mihăilene din Iași, dar primul ei bibliotecar, Gh. Bilevici, profesor de limba „moldovenească”, înregistrează în catalogul alcătuit în 1933 doar 37 de titluri în așa-zisa limbă moldovenească, fondul de carte fiind alcătuit din ediții rusești și franceze. 39 de volume în limba română, comandate pentru bibliotecă de guvernatorul civil al Basarabiei Sorocunski, au zăcut timp de trei ani la comitetul de cenzură a cărților străine, „pentru verificări”. În aceeași perioadă, un lot de cărți bisericești solicitate de la București de mitropolitul Grigorie Dascălul al Ungro-Vlahiei (exilat de ruși la Chișinău) rămân blocate în carantina

de la Sculeni sub pretextul epidemiei de ciumă.

După 45 de ani de existență mediocră, Biblioteca Publică din Chișinău este închisă pentru un timp. Se dădea vina pe nivelul scăzut de cultură al populației și nu pe faptul că instituția era inutilă și chiar dăunătoare pentru localnici. Toate bibliotecile care funcționau pe lângă primăriile orașelor și târgurilor basarabene au fost înființate și înzestrate de guvernul rus pentru întreținerea unui climat favorabil constituirii unei comunități rusești stabile și puternice în acest spațiu și în scopul vădit de rusificare a populației autohtone.

Bibliotecile particulare ale moldovenilor culti, precum și bibliotecile mănăstirești au avut meritul de a conserva nu numai valori de neprețuit pentru cultura națională, ci, prin acestea, și o conștiință a comunității la toate nivelele enumerate de C. Rădulescu-Motru. Însă nici acestea nu se puteau completa pe cale legală decât cu foarte mari greutăți. Paul Gore nu primea niciodată numărul complet de cărți ce-i erau trimise din România, iar călugării de la mănăstirea Noul-Neamț își procurau tipărituri românești numai prin intermediul profesorului Polihronie Sârcu de la Universitatea din Petersburg.

Nici consulul general al României, M. Curăjescu nu făcea excepție de la acest tratament, fiind nevoit să protesteze deseori în legătură cu faptul că unele cărți, ziare și reviste trimise din țară îi erau reținute de cenzură pentru totdeauna.⁴

Instrucțiunile trimise la 2 octombrie 1908 de către guvernatorul A. Haruzin cenzorului cărților românești din Basarabia ne edifică în privința șanselor pe care ni le lăsau rușii în ce privește viața națională: „Acordându-vă de la această dată dreptul de cenzor pentru toate edițiile ce apar în limba română și care se vând în Rusia și mai ales pe teritoriul Basarabiei, atât pentru cele apărute în străinătate, cât și pentru cele locale, vă recomand să vă orientați în conformitate cu dispozițiile legii și regulamentului pentru cenzură și cu alte legiuiri în vigoare în acest sens. Găsesc necesar pentru sfera activității Dvs. să vă dau următoarele instrucțiuni:

1. La formarea tablourilor, cărților românești care conțin informații tendențioase cu directive antirussești, veți urmări în ce măsură se importă și se răspândesc în Basarabia.

2. În scopul de a construi un sistem de luptă sigură cu iredentismul românesc, cât și cu mișcarea naționalistă din Basarabia în detrimentul intereselor Rusiei, veți lua toate măsurile ca să fiți informați cu mișcările politice din România. Să cunoașteți activitatea fiecărui partid românesc, opiniile și activitatea celor mai însemnați șefi ai organizațiilor românești naționaliste, care își au ca țel de activizare teritoriul Basarabiei, Bucovinei și în special Transilvania.

3. Să vă familiarizați cu rezultatele acțiunii acelor șefi naționaliști din provinciile din Austro-Ungaria și cu măsurile ce le iau guvernele de acolo împotriva propagandei românești. Vă recomand să aveți grijă de a vă pune la curent cu ziarele, revistele, alte periodice și cărți cu caracter politic ce apar în România, în special cu cărțile ce au un foarte mare dezbșeu în Transilvania.

4. De asemenea veți culege informații despre basarabeni care primesc cărți românești: în ce localitate se vând cărți în măsură mai mare, în ce clase sociale și grupări politice se observă cel mai mare interes pentru România, către tot ce-i românesc; cine propagă idei pentru o “Românie Mare” și pentru îndeletnicirea “culturii românești”.

5. Veți mai constata dacă în interval de un deceniu pe teritoriul Basarabiei simpatiile românești sunt în creștere sau invers, se intensifică sau nu procesul de asimilare a locuitorilor cu împărăția și, în cazul unor date negative, să explicați pricinile istorico-culturale ale acestui fenomen.”⁵

De ce rușii urmăreau în special mișcările din Transilvania? De ce Vasile Stroescu, marele mecena al culturii românești, investea cu mai multă generozitate în Transilvania decât în Basarabia? Pentru că altele erau condițiile de întreținere a conștiinței comunității românești în fiecare dintre aceste provincii. Să schițăm un tablou al stării de lucruri prin comparație.

Ardelenii erau păstoriți de regulă de arhieriei români, ortodocși și uniți, care se prezentau cu memorii-protest în fața împăratului de câte ori Ministerul Cultelor și Instrucțiunii și parlamentul scoteau vreo lege care discrimina limba română. Arhieriei basarabeni, după G. Bănulescu-Bodoni toți ruși de origine, n-au afirmat niciodată, ca cei din Transilvania, că „tot ce amenință și periclitează limba Bisericii, amenință și periclitează totodată și ierarhia”. Școlile confesionale din Ardeal formau copiii în conștiința dragostei de neam, pe când școlile parohiale din Basarabia îi rusificau. Biblioteca Blajului cuprindea cronicile românești și disemina ideile de latinătate ale lui D. Cantemir, pe când bibliotecile mănăstirilor și bisericilor de mir basarabene ardeau în sobele mitropolitane transformate în crematorii ale cărții românești. Arhiepiscopul Pavel Lebedev a comis 7 ierni la rând această crimă împotriva conștiinței de comunitate a românilor basarabeni.

Basarabia nu a avut nici lideri național-politici de calitate a celor din Partidul Național Român din Ardeal. În timp ce memorialiștii ardeleni refuză să răspundă la interogatoriu în limba maghiară, basarabenii români din parlamentul rusesc îl contraziceau pe un rus basarabean care cerea în 1910 introducerea limbii române în școală. Ion Inculeț, care a monopolizat titlul de mare patriot și funcții importante după Unirea din 1918, prin ziarul său rusesc „Nașa reci” a lovit în unioniști și în conștiința de comunitate a autohtonilor.

Pe la jumătatea secolului trecut doar nobilimea basarabeană se mai lupta pentru păstrarea limbii române în școli, prin contribuții la întreținerea învățătorilor și la completarea bibliotecilor cu cărți românești.

La începutul acestui secol, misionarii trimiși să studieze mișcarea de la Balta, au găsit în casele inochentiștilor V. Filipov, I. Antocel, F. Sângeapă – țărani știutori de carte din zona Cetății Albe – biblioteci modeste de carte religioasă în limba română. Ediția bucureșteană din 1895 a Evangheliei a fost purtată de 1 000 de români basarabeni prin gerurile Rusiei, în pelerinajul din 1912 la mănăstirea Murom, unde era închis conducătorul lor spiritual, Inochentie. Oamenii aceștia rătăciți, care se întorceau plângând în sânul comunității ortodoxe îndată ce li se citea românește în biserică, au scos la iveală boala sufletească a basarabenilor după un secol de nimicire sistematică a culturii românești.

Basarabenii ilustrează în negativ expresia „de la vâdică până la opincă”: unde nu a existat un Șaguna, nu a existat nici un badea Cârțan.

În 1896 și 1903 organele polițienești austro-ungare din Brașov au confiscat din locuința ciobanului Gheorghe Cârțan 76 621 de tipărituri, dintre care 268 „cu conținut instigator”. Dacă avem în vedere că timp de zeci de ani badea Cârțan, „cioban de cărți”, a introdus tipărituri românești din Regat pentru a le răspândi și nu pentru a le depozita acasă, putem să ne facem o idee despre uriașa sa contribuție la păstrarea conștiinței de comunitate românească.

Nicolae Popovschi afirmă în a sa „Istorie a Bisericii...” că în 1904 cele 293 de biblioteci ale școlilor parohiale din Basarabia conțineau 25 684 de cărți. Este greu de crezut, dar biblioteca unui cioban român din Transilvania era de 3 ori mai mare decât toate bibliotecile parohiale prin care a intenționat să ne rusifice Biserica Rusă.

I-am avut și noi pe cârțanii noștri, călugări ai mănăstirii Neamț, care pe timpul lui Al. I. Cuza au provocat o adevărată „hemoragie” de cărți și manuscrise de neprețuit, contribuind prin aceasta la formarea bogatei biblioteci a mănăstirii Noul-Neamț de pe Nistru. În anii '60 a secolului trecut călugărul Andronic Popovici-Badenschi de la mănăstirea Neamț, inamic declarat al starețului (și viitorului episcop) Dionisie Romano, trece Prutul și înființează o nouă mănăstire Neamț, pe moșia Chițcani, dăruită la 1429 vechiului Neamț de Alexandru cel Bun. Este urmat de alți 32 de călugări rusofili de la Neamț, care nu acceptau alfabetul latin și se rugau la slujbe pentru țarul rus și nu pentru domnitorul țării în care se afla mănăstirea. Tot atunci a fost furată și dusă în noua mănăstire basarabeană o bună parte din cea mai veche bibliotecă a românilor – cea a mănăstirii Neamț.⁶

V. Ovcinicova-Pelin descrie 102 manuscrise din sec. XIV-XIX care au făcut parte din colecția bibliotecii mănăstirii Noul-Neamț, unica din cele 20 de biblioteci mănăstirești din Basarabia care s-a păstrat.

Dar oricât de prețioasă ar fi fost această bibliotecă, faptul că a fost trecută peste Prut pe furiș, ca reacție la politica bisericească a statului român de după Unirea din 1859, și sub aripa protectoare a Bisericii Ruse, ne face să credem că a avut mai degrabă un statut de depozit, fără rol activ în alimentarea conștiinței de comunitate cu vechiul Neamț. Mănăstirea și biblioteca ei încep să însemne ceva pentru băștinași abia după Unirea din 1918, când aici se stabilesc elemente conștiente ale monahismului românesc.

Dacă mergem pe firul evenimentelor în jos, urmărind soarta acestei biblioteci în perioada sovietică, ne apare în altă lumină și arhimandritul Andronic, cel care a secătuit patrimoniul național aducând mărgăritarele de la vechea mănăstire Neamț pe malul Nistrului, la Noul-Neamț. Ce folos că a scris cu mâna lui pe fiecare carte amenințarea anatemei și a neiertatului canon pentru cel ce le va înstrăina...

În 1947, după epurarea bibliotecilor publice românești, Mircea Eliade scria în articolul „Rusificare” despre crima împotriva cărții. Neamul nostru îi apărea, fără biblioteci, în situația unui gladiator care coboară în arenă cu brațul drept paralizat.

Rușii au văzut în cartea românească nu un altar al culturii, ci un obiect periculos. Dar nu din motivele expuse magistral de Umberto Eco în romanul „Numele trandafirului”, ci din dorința de a transforma omul în obiect de exploatare și manipulare nerușinată.

În Basarabia secolului XIX încă nu se experimentează deportările în masă ori foametea organizată. Pentru început basarabenii au fost abătuți de la calea firească a dezvoltării naționale, fiind lăsați fără cele mai

elementare mijloace de existență culturală. Cum autorii experimentului ne-au supravegheat consecvent conform instrucțiunilor, iată efectele constatate peste 100 de ani în „Bessarabskoe obozrenie”: „Basarabeni suni accesibili tuturor credințelor deșarte. Mai ales în cele spirituale, tot felul de șarlatani îi trag pe sfoară: găsimu-i lipsiți de cultură, de ei se lipește orice influență din afară”.

Fiindu-le surpate reperlele spirituale și culturale, românii basarabeni au pierdut conștiința de comunitate, nu mai sunt preocupați de destinul comunității lor. S-a dizolvat sentimentul de răspundere față de neam și s-a întărit spiritul de slujbă și jertfă în favoarea străinului. În acest scop rușii au folosit și religia creștină, care aduce cu sine o conștiință mai largă de comunitate, fiind o religie universală, adică opusul etnoreligiei. Apostolul Pavel spunea: „Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat. Nu mai este iudeu, nici elin, nu mai este nici rob, nici liber, nu mai este nici parte bărbătească și parte femeiască, pentru că voi toți una sunteți în Hristos Iisus” (Ep. către Galateni).

Să vedem, în continuare, cum au fost tratate minoritățile din Basarabia pe timpul regimului țarist și cum a evoluat la ele conștiința de comunitate.

Note

1. C. Rădulescu-Motru. Etnicul românesc. Naționalismul, București, 1996.
2. Liturghier (Slujebnic), Chișinău, 1815. Precuvântare.
3. N. Popovschi. Istoria Bisericii din Basarabia sub ruși, Chișinău, 1931, p. 62.
4. Arhiva Națională Chișinău, fond 680, op. 1., d. 3 682, f. 45.
5. Ibidem, f. 46.
6. Vezi: Istoria mănăstirii Noul-Neamț, scrisă de întemeietorul ei, arhimandritul Andronic în 1888, tradusă și tipărită de Gurie Grosu în 1911.

NEGRU, NINA. Bibliotecile Basarabiei și conștiința de comunitate (1812-1940) : (II) / Nina Negru // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1999. – Nr. 2. – P. 51-53.

Chiar dacă statisticile oficiale au falsificat cifrele referitoare la populația Basarabiei după 1812, nu s-a putut ascunde faptul că minoritatea rusă în secolul trecut era nesemnificativă. În 1862 erau 20 000. (Dar și în România anilor 1944-1945 partidul comunistilor nu avea un efectiv mai numeros decât nomenclatorul cadrelor lui de conducere.)

Ulterior recensămintele vor împărți populația provinciei pe religii sau vor ascunde minoritatea opresoare în total al slavilor și al românilor rusificați. Vitalitatea acestei mici comunități se explică prin faptul că poziția membrilor ei în elita politică i-a pus beneficii pecuniare, prestigiu de statut cultural și posibilitatea de a asupra manifestările vieții naționale ale celorlalte minorități și chiar ale majoritarilor autohtoni. Nici una dintre toate 45 de școli secundare plasate în centrul Chișinăului (într-o disproporție vădită față de numărul școlilor din întreaga Basarabie) nu aparținea băștinașilor. Când în 1909 a apărut în școlile eparhiale din Chișinău un profesor de limba română, Gr. Constantinescu, acesta primea salariu din buzunarul călugărului misionar Gurie Grosu.

Am tratat separat această minoritate dominantă care înființa Biblioteca Publică din Chișinău la sugestia unor amirali și generali de la Ministerul de Interne al Rusiei.

Să reconstituim acum, succint, cu ajutorul studiilor lui Al. Boldur¹, perioada în care au apărut coloniștii în Basarabia. Încă din timpul ocupației din 1802-1812, rușii au expulzat tătarii din Bugeac în gubernia Taurida și au început să mute în locul lor grupuri de cazaci de pe Nipru, bulgari, sârbi, albanezi, armeni, greci și țărani ruși nemulțumiți de sistemul iobăgiei.

În 1818 se crea Direcțiunea generală a coloniștilor din regiunea de sud a Rusiei. Curatorul lor era generalul Inzov, iar un comitet de protejare a coloniștilor, aflat la Herson (în subordinea Ministerului de Interne) avea sub supraveghere pământurile pentru coloniști. Aceste organe create special pentru a „împlini lipsa naturală a oamenilor” în teritoriile anexate, erau atât de importante încât în 1820-1823 Inzov îi ia locul guvernatorului civil al Basarabiei Bahmetiev. În această perioadă guvernul rus a recurs la modurile cele mai

elastice de elaborare a unui fel comun de a trăi, pentru ca alogenii să se simtă cetățeni egali în drepturi ai aceleiași patrii. Numai pentru supușii evrei se crease o situație specială, despre care vom scrie în încheiere.

Supușii creștini – bulgari, găgăuzi, germani ș.a. n-au fost tratați la fel în toată perioada țaristă. Dacă după 1818 „tătuca Inzov” a făcut mult pentru comunitatea bulgarilor și găgăuzilor ortodocși, în paguba băștinaișilor, după reanexarea sudului Basarabiei în 1878 (adică după 22 de ani de stăpânire românească), politica autorităților țariste față de populația colonizată suferă serioase modificări. Li se anulează privilegiile și din 1882 școlile lor încep să fie rusificate. Din 1885 sunt obligați să satisfacă serviciul militar. Pentru ca preoții din cele trei județe sudice să devină agenți devotați ai statului, arhiepiscopul P. Lebedev le acorda salarii. Înființarea în 1873 a „regiunii școlare Ismail” în afara teritoriului numit făcea parte din suita de acțiuni „culturale” ale Rusiei, menite să compenseze absența ei politică „provizorie”. Ipocrizia rusă în ceea ce privește grija „frățescă” pentru propășirea culturală a bulgarilor era demascată de Belinski, care-i îndemna să se păzească de „inchiziția slavofililor” care le va aduce mai multe daune decât turcii.

Am descoperit deocamdată surse referitoare la încercările bulgarilor din Bulgaria, ademeniți să-și facă studiile la Chișinău, Odessa și Kiev, de a face ceva pentru conaționali lor colonizați în Buceag. Pe la 1843 fiul negustorului Șt. Stoianov din Scople, Natanail, își făcea studiile la seminarul de la Chișinău și descoperind acolo bulgari din Bolgrad, Ciadâr-Lunga, Gaidar, Enichioi, trimite în satele respective literatură religioasă și laică în limba bulgară. Tot Natanail, care a fost și primul absolvent bulgar al Academiei Teologice din Kiev, în 1851 pleacă la Petersburg și Moscova pentru a aborda problema manualelor în limba bulgară.

Toate strădaniile intelectualilor bulgari din imperiul rus nu s-au încununat cu succes și mulți dintre aceștia, după ce au protestat în legătură cu felul în care erau tratați, au fost exmatriculați din instituțiile de învățământ și s-au întors în Bulgaria².

Bibliotecile publice înființate în ultimul deceniu al sec. XIX și primul deceniu al sec. XX în sudul Basarabiei³ nu arată altă grijă a imperiului decât a împiedica în acea zonă formarea unui bloc comunitar etnic cu o identitate culturală alta decât cea rusă. Centrul politic și cultural al coloniștilor bulgari, Bolgradul, se rusifică în așa măsură încât, chiar și după 1918, se semnalau acțiuni de sabotaj ale administratorului bibliotecii comunale, C. Malsavski, care continua să completeze fondul numai cu cărți rusești, deși biblioteca era întreținută cu bani publici.

Mihail Ciachir (1861-1938), personalitate marcantă a culturii românești și găgăuze-turcice, făcea în 1896 un demers, împreună cu preoții „moldoveni”, către Ministerul Învățământului din Rusia, pentru a se permite editarea cărților în limbile „moldovenească și găgăuză”. Mult timp găgăuzii și bulgarii trecuseră drept o singură comunitate, nediferențindu-se ca grupuri etnice separate. Se poate spune despre dinastia Ciachirilor, veniți în Basarabia în sec. XVIII de prin părțile Ploieștiului, că a pus bazele conștiinței de comunitate a găgăuzilor prin activitatea celor „aproape 100 de preoți și intelectuali”⁴ pe care i-a dat.

Dar M. Ciachir n-a reușit să-și desfășoare activitatea de iluminare a minorității găgăuze decât după 1918, când întocmește „Dicționarul găgăuz-român”, „Istoria găgăuzilor din Basarabia” și traduce în găgăuză Noul Testament și cărțile de slujbă. În calitate de revizor al școlilor bisericești din Basarabia a contribuit la deschiderea unor școli și biblioteci și a fost un timp bibliotecar.

Până la un punct găgăuzii ar putea fi un exemplu de realizare a conștiinței comunității de destin cu băștinaișii, odată cu convertirea și înglobarea lor în comunitatea creștină. Dar această comunitate de credință n-a dat roade decât în perioadele „românești”, când, găgăuzii au ajuns să conștientizeze comunitatea de limbă și de origine cu turcii. Ocupația rusă n-a stimulat o asemenea evoluție, pentru că Rusia a folosit întotdeauna crucea numai pentru a exploata și utiliza în mod perfid popoarele. Efectul acestui procedeu îl vedem azi clar în politizarea aspectului etnic al comunității găgăuze deznaționalizate, cu scopul pulverizării și înstrăinării pământurilor românești.

După 1812 a fost ridicată o biserică luterană în Chișinău. Se poate spune că biblioteca înființată în 1860 de comunitatea de pe lângă această biserică este una dintre cele mai vechi din Basarabia. S-a constatat că cel mai înalt indice al științei de carte îl aveau nemții, urmând apoi polonezii și evreii. Iar în 1930 cei mai mulți știutori de carte erau în județele Cetatea-Albă (55 la sută) și Ismail (46,2 la sută). Se presupune că „aceasta se datora numărului mare de coloniști germani care locuiau pe aceste teritorii” și faptului că „județele de sud, intrând în anii 1856-1878 în componența României, și-au păstrat tradițiile naționale și tendința populației de a învăța în școli”⁵.

Evreii erau persecutați în Rusia și considerați supuși de calitate a doua. La 26 septembrie 1830, printr-un ukaz imperial al lui Nikolai I, evreii ruși capătă privilegiul de a se așeza în Basarabia, unde erau scutiți de biruri și alte contribuții. În scurt timp, sub raportul ponderii în cadrul populației urbane basarabene, evreii încep să joace rolul cel mai important. La Chișinău numărul lor era egal cu cel al românilor, iar în Bălți,

Bender, Hotin, Soroca ei erau majoritari.

Chișinăul nici la început nu fusese o emanație naturală a satelor din jurul său, chiar dacă a exercitat atracția de centralizare care i se atribuisese la 1812. După o sută de ani de ocupație rusă ortodoxii, autohtoni și alojeni, aveau în acest oraș 28 de biserici și capele, în timp ce cultul evreilor era reprezentat prin 65 de case de rugăciuni. În târgurile basarabene raportul era de aproximativ 2-4 biserici ortodoxe la 14-20 de sinagogi.

În cartea sa „Predici pentru orașe”, tipărită la Chișinău în 1920, Visarion Puiu includea, deloc întâmplător, o cuvântare rostită în 1915 în catedrala de la Galați, unde fusese până în 1918 director al Seminarului Teologic, începe așa: „Noi nu ne cunoaștem legea (religia)... Trăiește în mijlocul nostru un neam de oameni ce ne arată parcă înapoi un adevăr: putem fi fără cultură înaltă, putem fi chiar fără țară, dar prin lege ne putem păstra și unitatea națională și un rost determinat pe acest pământ. Pentru că, oricât de puțin am ține la religie, ea este și rămâne un ciment, o legătură sufletească puternică, de a cărei folos pentru neam ar trebui să ne dăm seama”⁶.

În timpul episcopatului în eparhia Hotinului, P. S. S. Visarion raportează Sfântului Sinod că a găsit aici „țărani de o rară valoare etnică”, dar că prezența evreilor în târguri este prea numeroasă, în urma invaziei refugiaților din Rusia bolșevică încetățeniți și împrăștiți la noi cu duimul. „Formidabila lor organizare întru a stoarce și a exploata avutul acestui pământ, puterea lor corozivă pe care o au în a corupe și anchiloza aparatul de stat, l-au determinat să mediteze cu îngrijorare la drepturile acestui neam al nostru, care trebuie îngrădite: „Trebuie să înfigem semne trainice care să arate și viitorului că această țară este românească. Sufletul basarabenilor e prea naiv și plătând pentru a rezista”, scria episcopul Visarion Puiu.

Cele mai multe documente secrete referitoare la bibliotecile minorităților naționale din Basarabia s-au emis în perioada guvernatorului Haruzin, în cele două decenii înainte de 1918, când s-au înființat mai multe biblioteci. Pe baza informațiilor extrase din rapoartele șefilor poliției de județ, către colonelul Nordberg, Jandarmeria Gubernială a întocmit un tablou provizoriu al rețelei de biblioteci publice, particulare, populare din Basarabia existente în anul 1913. O examinare cât de fugară a acestui tablou edifică suficient. Dacă bibliotecile de pe lângă primării erau turnuri de control al guvernului țarist, bibliotecile evreiești, prin felul în care se completau, reprezentau mai degrabă opoziția, orientarea antimonarhică. Ele apăreau la început ca biblioteci particulare ale unor mici-burghezi evrei, puse la dispoziția unei comunități, iar apoi erau înregistrate ca biblioteci publice. Poliția rusă urmărea în mod deosebit activitatea bibliotecilor clandestine. Dar erau ținute în evidență și cele puse legal la dispoziția unor comunități de: Ester Șevelevna Toporovskaia (Soroca); doctorul Abram Merener (Tatarbunari); farmacistul Nudelman (Hâncești; cu sprijinul financiar al rudelor lui Manukbei); mic-burghezul Gerș Leibov Grinfeld (Tighina), Mordko Ițkovici Rabinovici (Căușeni), Boruh Eliovici Zgurveț (Zgurița), Udes Mordkovna Bronștein (Vadu-Rașcov), Haim G. I. Lipiner (Hotin), Mendel Moșkovici Șterengold (Noua-Suliță), Issak Bernștein (Briceni), Pinkus Moșkovici Gelbruh (Orhei), Moșko Ițkovici Gelbruh (Călărași), Moisei Leibovici Guzesetman (Fălești), Ș. Minsberg (Rezina) ș.a.

Am cercetat mai atent catalogul cărților din Biblioteca Publică Evreiască din Soroca, pus la dispoziția guvernatorului Basarabiei în 1914.⁷ Biblioteca avea 6 246 de cărți în limba rusă și 1 450 în limba ebraică, împărțite pe domenii: teologie, filozofie, psihologie, istorie, biografii, arte, legislație despre evrei, sociologie, economie politică, statistică, emigrație și colonizări, probleme naționale, învățământ, traduceri, etnografie, geografie etc. Un compartiment separat, numit „Iudaica”, purta numele fondatorului Naiman și conținea carte evreiască sistematizată în 4 compartimente: 1. beletristică, 2. probleme sociale și științifice, 3. carte pentru copii și 4. ediții informative.

Era aceasta o bibliotecă a comunității evreiești? Da, biblioteca evreiască întrunea toate condițiile pentru a întreține o conștiință a comunității, la toate cele 3 niveluri enumerate la început. Mai mult, fiind singura bibliotecă din localitate atrăgea și intelectualitatea creștină din orașe, unde libertatea fiind mai mare și comunitățile provizorii, constrângerile cenzurii interne nu erau la fel de puternice ca la sat.

Acolo unde creștinismul n-a cultivat un ideal al comunității de destin, au venit evreii cu filosofia comunității globale și a pluralismului de expresie. Acești bibliotecari cu convingeri radicale de stânga, urmăriti de poliție pentru activitate subversivă împotriva statului rus, nu și-au schimbat orientarea nici după 1918. Ca și pe timpul țarismului, la descinderile în bibliotecile particulare evreiești s-a găsit literatură revoluționară. Biblioteca Băncii de Împrumut Leova, cu cititori de limbă rusă și ebraică, conținea cărți prohibite scrise de Plehanov, Kautski, Savinkov, Kropotkin, Bergelson și, desigur, de Henri Barbusse și Kolontai cele mai multe în ebraică, cu conținut care instiga la terorism.

Conform statutului comunității evreilor din Chișinău⁸, secția culturală împreună cu sfatul rabinic înfi-

ințau cursuri serale, universități populare, biblioteci școlare și publice, supravegheau predarea religiei mozaice în școli. Dar în rapoartele confidențiale adresate în anii '30 Inspectoratului Regional de Poliție al Basarabiei se constată că nu numai bibliotecile particulare, ci și cele organizate de Liga Culturală Evreiască prin diferite centre urbane din Basarabia, „s-au îndepărtat de la Scopul înscris în actele de fundație și în loc de cultură fac absolut numai propagandă comunistă”⁹.

În 1934 s-a descoperit că cititorii vestitei Biblioteci Publice Evreiești din Soroca erau membri ai unei organizații comuniste. După desființarea acesteia, vechii cititori înființează în târgul Dumbrăveni, jud. Soroca, biblioteca „Auditoriu” cu un comitet format din persoane care încă nu erau luate în evidență de cazierul poliției, președinte al Consiliului de administrație fiind ales un agricultor, Șmil Levental.

În același timp organizația sionistă „Gordonia” a început să înființeze biblioteci în Ismail și în alte orașe ale Basarabiei. Acestea continuau, prin tradiție, politica subversivă împotriva statului, în timp ce partea formală (statutele bibliotecilor) nu mărturiseau decât scopuri admisibile.

Când, în 1936, fiind la Londra, Patriarhul României, Miron Cristea a fost atacat de „Alianța Israelită Mondială”, răspunsul său a fost următorul: „Evreii prin toate mijloacele își mențin cea mai dâră coeziune națională și confesională, pe care la alții o destramă. Îi cereți creștinului să-și iubească aproapele ca pe sine însuși. Dar asta nu înseamnă ca pe tine însuși să te neglijezi și să dai vecinilor arme și mijloace pentru a te desființa”¹⁰.

În concluzie: nu se poate vorbi despre minorități oprimate în Basarabia, pentru că la noi numai străinii au avut privilegiul. Am putea defini situația din această provincie, unde chiar și în perioada interbelică exista un singur cotidian românesc față de 4 rusești și 6 evreiești, prin expresia lui Alain Peyrefitte: „Minorități dominante și majoritate inferiorizată”¹¹. La noi nu minoritățile ci majoritatea formată din autohtoni are nevoie de protecție pentru a supraviețui.

Din cauza lipsei de supraveghere îndeaproape a cauzei românești în Basarabia, permitem minorităților etnice să se unească într-o solidaritate negativă împotriva noastră. Dar și noi singuri ne amputăm viitorul cât timp ne preocupă numai limba, obiceiurile și alte lucruri „specifice”, în detrimentul celui de al treilea aspect al individualității unei națiuni manifestarea conștiinței de destin. Această „schimbare la față” a Basarabiei s-a produs în anii eroici ai Primului Război Mondial, când destinul întregului neam românesc era amenințat.

Note

1. Boldur, Alexandru, conferențiar-suplinitor la Facultatea de Teologie din Chișinău. Studiul: Autonomia Basarabiei sub stăpânirea rusească în 1812-1928, Chișinău, 1929.
2. Poglubko, K. Iz istorii bolgarno-rossiskih svezei 40-70-h godov XIX v., Chișinău, 1976, P. 102-108.
3. Arhiva Națională Chișinău. F. 297. op. 1. d. 214, f. 1-50.
4. Tanasoglu, Dionisie. Protoiereul-profesor Mihail Ciachir. În: Luminătorul, nr. 3, 1996, P. 28.
5. Agrigoroaiei, Ion; Palade, Gheorghe. Basarabia în cadrul României întregite. 1918-1940. Chișinău, 1993, P. 99.
6. Puiu, Visarion. Predici pentru orașe. Chișinău, 1920, P. 7.
7. Arhiva Națională Chișinău. F 297, op. 1, d. 261, f. 1-124.
8. Statutul comunității evreilor din Basarabia. Chișinău, 1929, P. 10.
9. Arhiva Națională Chișinău. F. 680, op. 1, d. 3775, f. 67-71.
10. Luminătorul, nr. 9, 1937, P. 523-527.
11. Peyrefitte, Alain. Le mal français. Paris, 1976, P. 203.

NEGRU, NINA. Bibliotecile Basarabiei și conștiința de comunitate (1918-1940) : (III) / Nina Negru // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1999. – Nr. 6. – P. 181-182.

Chișinăul n-a fost de la început o emanație naturală a satelor românești din jurul său, dar, exercitând atracția de centralizare care i se atribuiseră în 1812, a devenit pentru autohtoni o poziție pe care a trebuit mereu să o cucerească. Acest oraș, cu 35 de biserici și capele ortodoxe și 67 de sinagogi în 1918, avea o structură

națională complicată, ca și cele 9 reședințe de județ și 49 de târguri, multe apărute în sec. XIX, sub regimul avantajelor pe care le acordau rușii – numai în această provincie – străinilor colonizați.

Statutul minorităților, cu care tratatele internaționale au „gratificat” România revenită la granițele ei firești, a făcut foarte dificilă promovarea unor politici culturale ce ar fi adus în prim-plan factorul etnic. La Chișinău, centrul principal de gândire și de acțiune al provinciei, presa minorităților – 4 cotidiane rusești și 6 evreiești extrem de puternice și tendențioase – a întreținut în toată perioada campanii vehemente împotriva Școlii, Bisericii și chiar împotriva Armatei Române. Pe de altă parte, alogeni „aruncau lozinci în atmosfera indulgentă a Basarabiei noastre”¹.

Generalul Scarlat Panaitescu, delegat în Basarabia pentru constituirea secțiunii Chișinău a Societății Regale Române de Geografie, constata în anii '20 că nu exista aici „o cultură superioară înmănunchată sistematic, ci indivizi izolați, închiși în biblioteci de preț, biblioteci particulare fără putere de răsfângere culturală”². Îl avea în vedere în primul rând pe Paul Gore, care, deși deținea o foarte mare bibliotecă românească, „se resemnase a fi nimic – vorba lui Nicolae Iorga – pentru că (...) nu avea pofta nestăpănită de a înrăuri și de a governa”. Fiind o bibliotecă particulară, deși cea mai bogată bibliotecă referitoare la românii din Basarabia, aceasta nu întreținuse conștiința de comunitate a autohtonilor în măsura în care au făcut-o bibliotecarii particulari evrei, cu profesiile lor duble: una vizibilă și alta conspirativă.

Până la Unire se putea vorbi numai despre acea dublă rețea de biblioteci – parohiale și școlare – înființate, de regulă, de Biserică. În perioada interbelică principiile directe ale politicii culturale s-au schimbat. Școala s-a întărit la toate cele trei nivele intelectuale: primar, secundar și superior.

Învățământul primar – prima verigă – a devenit obligatoriu până și în satele cele mai „uite” (cum i se păreau lui Andrei Lupan). În Basarabia anulului 1940 existau 2 500 de școli primare. Iar biblioteca era considerată complementară școlii primare. „Școala este cheia, iar biblioteca este casa” – acesta era dezideratul timpului. „Ce folos că ai cheia fără casă? Ce folos că știi a citi, dacă n-ai ce?”

La începutul anilor '20, Lucian Blaga se număra printre intelectualii interesați de starea bibliotecilor și găsea că „cele vreo sută cincizeci de volume de literatură prost aleasă” care alcătuiau biblioteca satului, nu interesau pe nimeni. „Poporul nu citește cărți. Deși am petrecut vreo 15 ani la sat, n-am văzut niciodată un țaran citind o carte, deși în satul copilăriei mele, unul din cele mai de frunte ale Ardealului, nu prea sunt analfabeți – unul, doi – cel mult”³. Vina nu e a poporului, considera Blaga, ci a celor chemați să înfăptuiască, pe lângă alfabetizare, și marea operă de luminare a lui prin cărțile de popularizare cu caracter agro-zootehnic, cu învățături despre bolile care-l seceră etc.

În Basarabia anulului 1918 cele 1 084 de școli primare, dintre care nici una românească, „ridicaseră” cota știutorilor de carte la 15,6 la sută. Învățătorii moldoveni prezenți la Congresul lor din 1917 alcătuiau un mic grup de vreo 30 de oameni, retrași în fundul sălii. Din acest motiv s-au organizat, încă din vara lui 1917, cursuri pentru învățători și profesori, conduse de misionari culturali. Asociațiile învățătorilor și profesorilor, care s-au înființat prin toate județele Basarabiei, „au contribuit la afirmarea limbii române, la cunoașterea istoriei neamului, la valorificarea bogățiilor spirituale ale poporului român (...) prin crearea de biblioteci, organizarea conferințelor, editarea și răspândirea publicațiilor periodice”⁴.

În timpul reformelor din învățământul secundar (1928, 1934) s-a discutat și despre starea bibliotecilor școlare în legătură cu educația în internat. Se constata că aceste biblioteci „erau alcătuite fără un studiu temeinic, după inspirația fiecărui director sau profesor în parte”⁵, iar în 1942 se preconiza să fie reorganizate de ministerul de resort pe principiul ca fiecare bibliotecă să aibă o înzestrare minimală tip și obligatorie.

Tot mai mulți se convingeau de justetea opiniilor exprimate în 1916 de Onisifor Ghibu, referitor la biblioteca pentru tineretul din școlile secundare a Casei Școalelor din București: „Nu pot înțelege nicidecum o bibliotecă cu un scop cultural general, care ar contribui să ne dea pe viitor intelectuali cu o cultură națională superficială și cu o cultură generală fără nici o legătură organică cu trebuințele și cu viața neamului”⁶.

În 1926, Andrei Murafa, unul dintre primii preoți basarabeni care au trecut peste punctul de vedere „moldovenesc” spre cel general românesc, scria în cotidianul de la Chișinău „România Nouă” despre bibliotecile noastre anacronice, cu publicații care, în loc să fie propuse spre casare, continuau să rămână în centrul atenției comunității, intoxicând și noile generații cu ideologii ostile românismului. Ne vom ocupa cu altă ocazie de bibliotecile școlare și de măsurile luate în această perioadă pentru creșterea tineretului într-o atmosferă națională sănătoasă.

Regele Carol I susținea în 1914, în legătură cu elaborarea proiectului de lege pentru Biblioteca Universității din Iași, că „îndrumarea sufletească a unei țări se măsoară după gradul de organizare a universităților și bibliotecilor”, considerate „cele mai puternice mijloace de creare pe țărâm cultural”⁷. Conform proiectului

sus-menționat, bibliotecarul era asimilat profesorului secundar, directorul bibliotecii unui agregat universitar, iar subdirectorul unui conferențiar definitiv.

Pentru a lumina conștiința publică a Basarabiei, în 1917 începe să funcționeze la Chișinău Universitatea Populară, al cărei președinte era Pantelimon Halippa. Corpul profesoral era alcătuit din intelectuali locali de cultură superioară, dar au fost invitați să conferențeze și un număr însemnat de profesori universitari, renumiți oameni de cultură și membri ai Academiei Române, care au contribuit la activarea sentimentului demnității naționale și la trezirea conștiinței unității de destin a tuturor românilor. Nu am găsit informații despre bibliotecile care ar fi fost puse la dispoziția auditoriului prezent la cursuri, dar în acele vremuri de neconținute prefaceri oamenii care alcătuiau corpul profesoral erau ca niște biblioteci ambulante. În anumite momente istorice „doar acțiunea îl definește pe cetățean simpla comunitate de valori sau de repere nu poate asigura vizibilitatea publică exprimată prin dialog și acțiune”⁸.

În 1918 este înființată la Chișinău Biblioteca Centrală Universitară, care, conform legii publicate în Monitorul Oficial din 19.XII.1922, s-a bucurat de privilegiul depozitului legal: toate editurile și tipografiile din țară erau obligate să-i trimită câte două exemplare din publicațiile lor. „Fondul inițial fiind de 7 mii de volume, în 1940 biblioteca posedă circa jumătate de milion de cărți, reviste, broșuri, care au contribuit într-o largă măsură la răspândirea culturii românești în Basarabia și a satisfăcut totodată nevoile de informații oficiale ale instituțiilor din provincia noastră”⁹. Într-un document semnat în 1941 de guvernatorul general al Basarabiei, Constantin Voiculescu și directorul învățământului și cultelor, Titus Hotnog, se constata că Biblioteca Centrală Universitară din Chișinău se clasa a doua pe țară în conceptul bibliotecilor universitare, după cea din Cluj.

În 1926 se deschide la Chișinău Facultatea de Teologie a Universității din Iași, iar în 1930 Facultatea de Agronomie, care au avut drept consecință apariția unei elite naționale de statornicire culturală și luminare a opiniei publice, precum și înființarea unor biblioteci specializate, indispensabile desfășurării învățământului în respectivele instituții. Și despre acestea, ca și despre Biblioteca Centrală Universitară, condusă de Ion Zaborovski, vom trata separat pe măsură ce informațiile referitoare la subiect se vor completa.

Biblioteca Societății Istorico-Arheologice Bisericești din Basarabia merită de asemenea un studiu aparte. Înființată la 18 aprilie 1910, ca instrument de lucru al Frăției misionare „Nașterea lui Hristos”, de pe lângă Catedrala din Chișinău, biblioteca era situată și după 1918 la etajul de jos al Casei Eparhiale. A fost supravegheată de profesorul Iosif Parhomovici, iar din 1917 și de bibliotecara S. Șoimu, văduvă de preot. În procesul-verbal al Adunării generale a Frățimii din 1928, găsim următoarele informații despre bibliotecă: „Sala de lectură este frecventată zilnic de preoți profesori, funcționari, studenți, elevi. În 1928 biblioteca a avut un număr de 6 465 de cititori. În bibliotecă se găsesc cărți: în rusește 2 094 de titluri având 10 024 exemplare și în românește 2 227 de titluri cu 11 350 de exemplare. Sfatul Frățimii a procurat, în 1928, 103 cărți din „Biblioteca Semănătorul” de la Arad și a abonat biblioteca la toate revistele teologice din țară și la unele jurnale cu conținut profan patriotic”¹⁰. Se știe că biblioteca eparhială avea filiale (secțiuni) în unele puncte de prin județele amenințate de pericolul sectarismului, unde, în 1925 se trimiteau cărți de lectură, fără să se precizeze numărul lor.

Catalogul bibliotecii eparhiale, publicat în numărul 16 din 1925 al revistei Societății *Istorico-Arheologice Bisericești* cuprinde un mare fond de opere misionare, lucrări capitale din știința teologiei și opere ale Sfinților Părinți, constituind un mijloc de organizare a existenței comunitare pornind de la cuvântul lui Dumnezeu. Cu toate că o bună parte din fond erau cărți în limba rusă, biblioteca este incendiată, odată cu Casa Eparhială, de echipe speciale organizate de ruși în vara lui 1941.

Unul dintre principiile directoare ale politicii culturale interbelice indica drept cea mai importantă pentru activitatea de iluminare populația rurală: „Opinia lumii rurale e tot atât de matură ca și cea a lumii urbane și noi n-avem dreptul s-o tratăm în mulțime minoră, să-i creăm o limbă aparte în reviste speciale, redactate ca pentru minori. Noi înțelegem că acolo se dă marea luptă de redeșteptare și întărire a neamului”¹¹. Pentru început s-au construit în comune, alături de biserică și școală, așa-numitele „Case Naționale” pentru ridicarea nivelului cultural al poporului și educația lui națională.

În 1928, biblioteca Frățimii „Nașterea lui Hristos” dona din prisosul ei 48 de cărți pentru biblioteca „Casei Naționale” din Nisporeni. Este un semn care oglindește specificul bibliotecilor bisericești ale timpului, și anume că ele aveau o identitate religioasă și culturală totodată.

Ion Mateiu, citat mai sus, susținea că Basarabia anilor ‘20 nu putea primi îndemnuri oficiale de orientare românească. Hotărâtoare au fost inițiativele particulare și cele ale unor grupuri sociale. O confirmă și Lucian Blaga în articolul din 1921 despre bibliotecile sătești, când spune că din partea statului s-a făcut prea puțin în direcția aceasta și că meritul principal este al învățătorilor și preoților entuziaști și al diferitelor

societăți culturale cu inițiativa lor. Se știe că înființarea căminelor culturale în sate se datorează inițiativei Fundației Culturale „Principele Carol”. Preotul Ion Doliscinschi, unul dintre cei mai incisivi publiciști basarabeni ai deceniului trei, scria despre „Congresul cultural” din 1922 al preoțimii basarabene, care decisese înființarea comitetelor culturale ale parohiilor. Comitetele respective trebuiau să se ocupe de organizarea bibliotecilor, corurilor, șezătorilor și sfaturilor moralizatoare. Ion Doliscinschi considera că aceasta este o mișcare impusă și pe hârtie: „Oare clerul a ajuns să fie considerat un agent cultural al statului? Pe costul său îl obligi să facă cultură pe acel teren, pe care toți numai îl neglijează și-l părăsesc?”¹² Publicistul exprima de fapt nemulțumirea credincioșilor, care rămâneau în pagubă duhovnicească pentru că preotul era obligat să conlucreze cu misionarii Fundației Culturale „Principele Carol” și cu învățătorii din sat la înființarea și conducerea căminelor culturale.

În martie 1925, Congresul Eparhial de la Chișinău hotărăște înființarea bibliotecilor parohiale. De fapt, încă din 1898, arhiepiscopul Iacob Piatnițchi introdusese în dările de seamă capitolul despre bibliotecile parohiale, pe care le găsea (în timpul vizitelor canonice) puține, sărace și completate la întâmplare, fără înțelegerea nevoilor bisericesti. Ca o încununare a eforturilor sale, în 1903 numărul bibliotecilor de pe lângă biserici se ridica la 196, iar cele protopopești la 10. Cele mai bune biblioteci parohiale se considerau a fi cele din târgurile Bălți și Florești. Cea mai bogată bibliotecă protopopească (de județ) era a cercului III Tighina și conținea 470 de titluri de cărți în număr de 1 200 de volume.

Ne vom referi mai amănunțit la bibliotecile parohiale interbelice, întrucât formularele de serviciu ale clericilor, păstrate în Fondul 1135 al Arhivei Naționale din Chișinău, ne oferă mai multe date referitoare la bibliotecile și școlile din perioada respectivă. Adevărat că în 1932 s-a propus desființarea acestui tip de formulare, pentru că, în felul în care se întocmeau, nu aveau valoare de acte oficiale. Am constatat, cu regret, că la rubrica despre biblioteci care era formulată aproximativ: „Biblioteca se compune din”, unii preoți au răspuns: „Din cărți, broșuri și reviste”, fără a da o cifră și făcând trimitere la catalogul care se ținea de obicei din anul 1925. Cei mai mulți, însă, au indicat numărul de volume pe care le conține biblioteca parohială, cu precizarea numărului de reviste oficiale păstrate și a limbii în care era scrisă literatura respectivă. Concomitent era consemnat și numărul de școli în zona parohiei, constatându-se, printre altele, mai ales în satele mici, o inegală frecventare a școlii de către cele două sexe.

Am studiat formulare de serviciu și dări de seamă din diferiți ani ai perioadei interbelice, dar pentru concluzii ne-am oprit la cele din anii 1938-1939 ca fiind mai semnificativi pentru a urmări o evoluție.

Este necesar să facem o precizare în legătură cu tipul de biblioteci numite parohiale. Fondul de carte al acestora nu se constituie din lucrările de practică religioasă, adică din „crugul” cărților de slujbă. Despre starea cărților de cult se raportează într-o altă rubrică și ne vom referi la ea într-un anumit moment. Biblioteca parohială propaga „cartea bună pentru mântuirea sufletului”, adică viețile sfinților, operele sfinților părinți, cărți de devoțiune și de spiritualitate, broșuri care-i pregăteau pe credincioși pentru împărtășanie și spovedanie, culegeri de cântece destinate corului parohial etc. Baza religioasă a colecției nu împiedica însă completarea bibliotecii cu cărți profane, în funcție de starea materială a parohiei. Cărțile primite în mod gratuit erau tipărite de editura secției culturale eparhiale în seria „Biblioteca teologică” și de Uniunea Culturală Bisericească din Chișinău, care avea ca scop editarea lucrărilor de valoare cu conținut moral-religios. Un alt publicist din perioada interbelică, Ștefan Berechet, pleda pentru îmbogățirea substanțială prin traduceri a seriei „Biblioteca teologică”, „Biblioteca creștinului drept-credincios”, „Cartea sub icoană” etc.

În 1929 apar în „Luminătorul” mai multe circulare în legătură cu înființarea Societății pentru tineret „Sfântul Gheorghe”, care avea filiale în fiecare parohie, președinte fiind preotul.

În afară de conferințe, coruri, șezători și excursii, membrii societății citeau și răspândeau cărțuții și ziare cu conținut religios, moral și educativ. Exista atunci o îngrijorare a Bisericii în legătură cu absenteismul religios și o reală dorință de a trezi și întări conștiința religioasă în popor prin cărțile folositoare. Literatura „cucernică”, mai ales în lectură orală, poartă în sine, însă, ispita somnului. În plus, tinerii din asociație erau suspectați că ar fi utilizați pentru introducerea calendarului îndreptat. Și totuși, chiar dacă n-au fost susținuți de factorii intelectuali de la sate, acești precursori ai A.S.C.O.R.-iștilor* de astăzi au reușit, cu ajutorul bibliotecilor parohiale, o victorie împotriva cărții obscene, care se strecura în bibliotecile populare.

NEGRU, NINA. Bibliotecile Basarabiei și conștiința de comunitate (1918-1940) : (IV) / Nina Negru // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1999. – Nr. 7. – P. 214-216.

Am studiat formulare de serviciu și dări de seamă din diferiți ani ai perioadei interbelice, dar pentru concluzii ne-am oprit la cele din anii 1938-1939 ca fiind mai semnificativi pentru a urmări o evoluție.

Este necesar să facem o precizare în legătură cu tipul de biblioteci numite parohiale. Fondul de carte al acestora nu se constituie din lucrările de practică religioasă, adică din „crugul” cărților de slujbă. Despre starea cărților de cult se raportează într-o altă rubrică și ne vom referi la ea într-un anumit moment. Biblioteca parohială propaga „cartea bună pentru mântuirea sufletului”, adică viețile sfinților, operele sfinților părinți, cărți de devoțiune și de spiritualitate, broșuri care-i pregăteau pe credincioși pentru împărtășanie și spovedanie, culegeri de cântece destinate corului parohial etc. Baza religioasă a colecției nu împiedica însă completarea bibliotecii cu cărți profane, în funcție de starea materială a parohiei. Cărțile primite în mod gratuit erau tipărite de editura secției culturale eparhiale în seria „Biblioteca teologică” și de Uniunea Culturală Bisericească din Chișinău, care avea ca scop editarea lucrărilor de valoare cu conținut moral-religios. Un alt publicist din perioada interbelică, Ștefan Berechet, pleda pentru îmbogățirea substanțială prin traduceri a seriei „Biblioteca teologică”, „Biblioteca creștinului dreptcredincios”, „Cartea sub icoană” etc.

În 1929 apar în „Luminătorul” mai multe circulare în legătură cu înființarea Societății pentru tineret „Sfântul Gheorghe”, care avea filiale în fiecare parohie, președinte fiind preotul.

În afară de conferințe, coruri, șezători și excursii, membrii societății citeau și răspândeau cărțului și ziare cu conținut religios, moral și educativ. Exista atunci o îngrijorare a Bisericii în legătură cu absentismul religios și o reală dorință de a trezi și întări conștiința religioasă în popor prin cărțile folosite. Literatura „cucernică”, mai ales în lectură orală, poartă în sine, însă, ispita somnului. În plus, tinerii din asociație erau suspectați că ar fi utilizați pentru introducerea calendarului îndreptat. Și totuși, chiar dacă n-au fost susținuți de factorii intelectuali de la sate, acești precursori ai A.S.C.O.R.-iștilor* de astăzi au reușit, cu ajutorul bibliotecilor parohiale, o victorie împotriva cărții obscene, care se strecura în bibliotecile populare.

Am studiat, pentru început, starea bibliotecilor parohiale din județele Lăpușna, Orhei și Tighina, care formau Arhiepiscopia Chișinăului. Materialul arhivist¹³ ne descoperă biblioteci bogate tocmai acolo unde nu ne așteptam. Am comparat numărul de volume din unele biblioteci parohiale rurale cu cele ale unor biserici chișinăuene conduse de preoți vestiți, misionari, consilieri eparhiali și am constatat următoarele:

Biblioteca din satul Frăsinești, Lăpușna, conținea, în 1938, 2 272 de volume, cele din satele Costuleni, Cioești, Boldurești – toate din cercul IV județul Lăpușna – depășeau cifra de 1 600 de volume, în timp ce bibliotecile bisericilor din orașul Chișinău nu conțineau mai mult de 3-4 sute de cărți. Numai catedrala veche, unde era preot paroh Paul Mihail, avea 600 de cărți. Biserica „Sfântul Ilie”, unde a slujit un timp Alexandru Scvoznicov, cel mai important misionar al eparhiei, avea 316 cărți, iar biserica omopistă „Nașterea Maicii Domnului”, unde slujea un alt misionar, Gheorghe Scodigor, avea o bibliotecă de 182 de cărți. Catedrala din Chișinău, care, datorită Frăției „Nașterea lui Hristos”, avea o faimoasă bibliotecă în Casa Eparhială, nu avea parohie și, deci, biblioteca nu intra în rețeaua celor numite parohiale.

Marea decepție au fost, pentru mine, bibliotecile din județul Orhei. Biblioteca de pe lângă Catedrala din Orhei, ctitorie a lui Vasile Lupu din 1632-1635, nu avea în 1939 nici o carte românească. Preotul Rodion Piescu se mulțumea cu cele 200 de cărți în limba rusă moștenite de la predecesorii săi. Tot în Orhei, preotul de la Biserica „Sfântul Nicolae”, Pavel Guciujna, parlamentar în mai multe legislații, nici nu dă informații despre bibliotecă. Preotul Mihail Vasilache, un excelent publicist al revistei „Luminătorul” și un bun misionar, nu scrie despre biblioteca bisericii satului Alcedar decât că are cărți și reviste. Cele mai mari biblioteci parohiale ale județului se aflau în satele Rădeni (600), Trebujeni (598) și Brânza (435).

Biblioteca parohiei Costești, Lăpușna, unde fusese preot Dimitrie Baltaga, una dintre primele victime din 1918 ale bandelor bolșevice, conținea 1 644 de volume. Despre biblioteca parohială din Călărași-sat, unde e paroh vestitul Alexandru Baltaga, nu știm nimic. Ar fi bine să cunoaștem opiniile preotului cărturar Paul Mihail despre personalitatea preotului Alexandru Baltaga, figură monumentală în viziunea unora și cu totul obscură în viziunea altora, care-i apreciază în comparație cu colegii săi de seminar, Avxentie Stănișchi și Constantin Popovici.

O altă surpriză la capitolul „biblioteci parohiale” a fost județul Tighina, nu numai în ceea ce privește numărul de cărți, ci și faptul ca ele circulau, erau date „pentru cetire”. Ne este cunoscut că în curtea Catedralei din Tighina a continuat să se afle cea mai bogată bibliotecă protopopească din Basarabia. La aceasta

se adaugă acum și informații despre biblioteci parohiale mari în satele cu minoritari bulgari și găgăuzi ale județului. Astfel satul Terapontievca avea o bibliotecă parohială de 1 500 de cărți. Preotul paroh necăsătorit Alexandru Ghinculov, pe lângă studii teologice, mai făcuse studii comerciale la Kiev și studii medicale la Petersburg.

Biblioteca din Ceadâr-Lunga era și mai mare, având 1 987 de volume. În ordinea importanței la nivel de județ, urmau bibliotecile din Căușenii-Vechi, Sălcuța, Comrat și Cioc-Maidan, care conțineau între 500 și 750 de volume.

Vom schița un tablou provizoriu al bibliotecilor parohiale ale Arhiepiscopiei Chișinăului. Pentru a afla numărul lor aproximativ am luat drept reper numărul bisericilor, parohiale din fiecare cerc. Numai cele recent construite (în anii '30) nu aveau biblioteci. Mai precizăm că o treime dintre preoți nu au dat o cifră în legătură cu biblioteca, fără a nega totuși că ea există.

În total, bibliotecile parohiale ale celor trei județe care formau Arhiepiscopia Chișinăului conțineau, conform informațiilor date de mai bine de jumătate dintre preoții parohi, un fond total de 64 859 de volume.

I Județul Lăpușna		
Cercul	Nr. de biblioteci parohiale	Nr. aproximativ de unități
I	36	8262
II	37	8346
III	43	6148
IV	33	10056
Total:	149	32822
II Județul Tighina		
I	38	5208
II	33	5600
III	38	6875
Total:	109	17683
III Județul Orhei		
I	40	6285
II	38	3642
III	38	2723
IV	38	1704
Total:	154	14354

Bibliotecile parohiale rămân și în perioada interbelică rețeaua cea mai bogată atât ca număr, cât și ca mărime a fondurilor. Colecțiile bibliotecilor parohiale, constituite sub două regimuri, au și o anumită structură a fondului reprezentativ al publicațiilor specifice profilului lor. Biblioteca avea o parte numită „fundamentală” și o a doua parte numită „populară”. De regulă, aproximativ 1/3 și chiar 1/2 din numărul total al volumelor deținute de bibliotecile parohiale sunt, după cum arată preoții, în limba rusă. Bibliotecile mai mari crescuseră pe seama cărții românești. Astfel, în biblioteca parohială din Mereni erau 249 de volume în limba rusă și 739 de volume în română; la Costești, unde după Dimitrie Baltaga a slujit protoiereul Teoctist Procopan, biblioteca deținea 1419 volume în română și 225 de volume rusă. Dacă la Terapontievca prevalează cartea rusă (980 volume), în defavoarea celei românești (500 volume), la Cioc-Maidan se găseau 273 de volume în rusă și 337 în română. La Troița, Tighina, biblioteca parohială era formată din 338 de cărți românești și 316 rusești. Proporția aceasta era tipică pentru bibliotecile parohiale din întreaga Basarabie.

Ce au în vedere preoții care scriu că bibliotecile parohiei lor conțin și cărți rusești? Preotul Victor Băluță

din Frăsinești precizează că cele 2 272 de volume ale bibliotecii „sunt tipărite cu litere chirilice și latine”. Se pare că unii dintre cei care completau formularul considerau carte rusă și tipăriturile românești cu litere chirilice.

Intervin o serie de elemente care ne fac să credem că nu se poate aplica tuturor bibliotecilor parohiale calificativul de omogenitate în dezvoltarea colecțiilor lor. Preotul din Puhoi, Lăpușna, raporta, de exemplu, că biblioteca parohială are 1 101 volume, dintre care 500 sunt ale Căminului Cultural, 270 ale școlii primare (care se afla, de obicei, în curtea bisericii) și 330 – bisericesti. Dar, indiscutabil, se poate vorbi despre o bază religioasă a colecțiilor bibliotecilor parohiale.

În alte țări bibliotecile de acest tip au avut posibilitatea să-și îmbogățească de-a lungul timpului colecțiile, să-și păstreze mobilierul și chiar aranjarea originală a cărților. În Basarabia anilor '40 și '44-'90 puterea comunistă a jefuit și nimicit în primul rând bibliotecile și arhivele.

Imediat după informația despre bibliotecă, preotul descria starea în care se aflau cărțile de ritual. Aproximativ jumătate din parohiile celor trei județe semnaleză absoluta nevoie de cărți cu litere latine, în legătură cu faptul că „cele rusești ori moldovenești cu litere chirilice nu sunt înțelese de copii la strană” ori s-au uzat. Un document din Fondul 1135, op. 1, dosar 190, m-a edificat: România mersese atât de departe cu menajarea minorităților naționale și a atașamentului basarabenilor față de „chiriliță”, oricât chiar și în 1938 Patriarhia Română aborda problema limbii de oficiere a cultului ca pe o chestiune extrem de delicată. În satele cu populație neromânească se permitea predica, tâlcuirea Scripturii și slujbe particulare în limba înțeleasă de populația respectivă.

Dar de ce autohtonii nu aveau în toate bisericile cărți de ritual în limba română cu litere latine? A fost aceasta o politică de concesi ori o carență de alt ordin? O informație din „Luminătorul” anului 1924, semnată de preotul Ion Doliscinschi, este suficientă pentru a înțelege de ce basarabienii nu aruncau din biserici și biblioteci cartea cu litere chirilice și rusești: „Se pot găsi Biblii cu chiriliță în limba obișnuită a poporului mult mai aproape decât la Petrograd – la Sibiu, Transilvania. Doritorii să se adreseze harnicului preot, părintele Trifa de la revista „Lumina satelor”, un om de cuvânt cum sunt ardelenii, care, poate supărându-se, împlinește cererile noastre. (...) Biblia moldovenească e în trei volume tipărită sub privegherea și cu binecuvântarea Mitropolitului Andrei Șaguna. Prețul – 100 de lei și transportul – 7 lei. (...) Cu depozitul de la Sibiu, Biserica basarabeană își poate acoperi nevoile ei de Sf. Scriptură cu litere și limbă obișnuită pentru poporul nostru”¹⁴. Tot acolo, I. Doliscinschi anunță că la Sibiu se poate găsi un mare stoc (uitat) de Noul Testament cu chiriliță din care sfinția sa a făcut două comenzi pentru nevoile parohiei.

Ștefan Berechet scria în același an, 1924, în articolul „Cercetând bisericile Basarabiei” că în ele se pot găsi rarități bibliografice: „În unele biserici poți vedea literele tuturor cărților din teascurile mănăstirești: aceeași carte în câteva ediții foarte bine păstrate. Oricât am dori să ascundem adevărul, lămurirea o dă faptul că aceste cărți s-au odihnit. Nu le mai vezi picate cu ceara lumânării pe care cântărețul a ținut-o în nopțile de priveghere. Un Molitvelnic vechi, la pagina rugăciunii sfintei împărtășiri nu era pătat de cunoscutele picături. Ori n-a cetit-o în românește, ori nu prea voia s-o repete des”¹⁵.

Preotul Anton Luțcan nu mai aborda problema în termeni eufemistici, ci punea degetul pe rană într-un articol publicat în „Luminătorul”, după sărbătorirea preotului Pavel Petrovici Guciujna. A. Luțcan reproșa clericilor „obiceiul vorbirei în limba stăpânilor de ieri”. În timp ce polonezii își repară bisericile pentru a înlătura cupolele rusești în formă de ceapă, noi, scrie A. Luțcan, pe lângă faptul că păstrăm forma turnurilor și culoarea vopselei, mai tânjim și după alfabetul chirilic și ne adresăm cu „Pavel Petrovici”... „Dacă e adevărat ceea ce pretindem, că preoții au păstrat neștirbit graiul neamului, cum se explică faptul că, după trezirea conștiinței noastre naționale, vorbim în limba celor ce ne-au ținut robiți o sută și ceva de ani? (...) Dacă am păstrat limba în timp de restriște, cu atât mai mult trebuie s-o ducem la starea ei de înflorire acum, când nu ne împiedică nimeni a face aceasta. În caz contrar, înclin spre a susține părerea că poporul singur și-a păstrat limba și obiceiurile, iar noi în mod firesc a trebuit să slujim moldovenește, fiindcă acesta era graiul poporului”¹⁶.

* Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români

Note

1. Mateiu, Ion. Renașterea Basarabiei. București, 1921, p. 40.
2. Panaitescu, Scarlat. Aspecte economice și sociale din Basarabia (1920-1926). Chișinău. 1926, p. 126.
3. Blaga, Lucian. Vederi și istorie. Galați, 1992, p. 6.
4. Agrigoroaei, Ion; Palade, Gheorghe. Basarabia în cadrul României întregite (1918-1940). Chișinău, 1992, p. 97.

5. Arhiva Națională Chișinău. Fond 706, op. 1, dosar 1 094, partea a III-a, f. 619.
6. Ghibu, Onisifor. Prolegomena la o educație românească. București, 1941, p. 72.
7. Arhiva Națională Chișinău. Proiect de lege pentru Biblioteca Universității din Iași, Iași, 1914, p. 3.
8. Walzer, Michael. „Indivizi și comunități”, citat din revista „Lettre internaționale”, iarna 1997-98, p. 22.
9. Arhiva Națională Chișinău. Fond 706, op. 1, dosar 1 094, partea I, f. 22-23.
10. Rev. „Luminătorul”, nr. 13-14, 1928.
11. Panaitescu, Scarlat. Op. cit., p. 166.
12. Rev. „Luminătorul”, martie, 1925, p. 19.
13. Arhiva Națională Chișinău. Fond 1 135, op. 3, dosarele 96, 200, 206, 207, 208, 209.
14. Rev. „Luminătorul”, nr. 19-20, 1924, p. 90.
15. Rev. „Luminătorul”, nr. 28, 1924, p. 38.
16. Rev. „Luminătorul”, 15 sept. 1928, p. 61.

NEGRU, NINA. Bibliotecile Basarabiei și conștiința de comunitate (V) : Bibliotecile căminelor culturale între 1923-1939 / Nina Negru // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1999. – Nr. 8. – P. 247-248.

În ultimul deceniu al secolului al XIX-lea, prosperitatea economică și culturalizarea maselor largi populare a fost obiectivul principal al ministrului instrucțiunii Spiru Haret în Vechiul Regat și al Astreii în Transilvania. Băncile și bibliotecile populare din comune, destul de numeroase în ajunul Primului Război Mondial, vorbeau despre activitatea organizată și stăruitoare a Casei Școalelor și a despărțămintelor județene ale Astreii.

După Unire, o nouă contribuție importantă la sprijinirea sistemului cooperatist și a bibliotecilor în zonele rurale a avut Fundația Culturală Regală „Principele Carol”. Coordonată încă din 1922 de fiul Regelui Ferdinand I, Fundația se vroia „un institut de cultură adaptat la toate clasele națiunii, dar mai ales la popor” și își anunța cadrul organizării culturii populare în felul următor: „O inimă centrală în București, care împinge sângele până în cele mai depărtate cătune ale României Mari. Acest sânge sunt cărțile, broșurile, revistele, filmele, publicațiile de artă, aduse prin filialele sale, care se vor numi **“Cămine Culturale”**”¹.

În toamna anului 1923 Fundația intra din faza de organizare, în faza de lucru prin trimiterea regulamentului și îndrumărilor necesare intelectualilor de la sate, chemați să înființeze cămine culturale. Prin analogie cu căminul familial, această „casă a satului” trebuia să unească autoritățile de stat, intelectualii și țărani la acțiuni în scop comun printr-un sentiment de solidaritate și amicitie. Personalități remarcabile ale epocii – Constantin Rădulescu-Motru, Nae Ionescu, Nichifor Crainic – imprimau în conștiința contemporanilor concepția despre „neam ca o comunitate de dragoste și destin”² și îndemnul de a înțelege „românismul ca spiritualitate realistă constructivă”³. C. Rădulescu-Motru sublinia că cei care cimentează însă cultura unui popor, deprinderile lui intelectuale și morale sunt, mai mult decât oamenii de idei, oamenii de faptă. La aceștia apela Principele Carol în 1923, cu ocazia unei întruniri a intelectualilor la Universitatea din Cluj: „Există o armată propriu-zisă, care e organizarea permanentă a sacrificiului de sânge... și care ne-a dat o Românie întregită [...] Acum armatele culturii vor trebui să ne dea o Românie luminată...”⁴. Principele vedea în preoți și învățători, armatele războaielor sale: elementul statornic al unei tradiții sacre – clerul, activat prin râvnă misionară, și elementul de continuă primenire cu noile idei fecunde – dascălimea, prin muncă sistematică, urmau să transforme ideile în oameni de caracter.

Fundația Culturală Regală avea șanse să întrecă în realizări prestigioase Astra care, în condiții nefavorabile, contribuise la dezvoltarea tot mai solidară a conștiinței naționale în toate provinciile românești. Prin culturalizarea satelor se urmărea în continuare ridicarea păturii țărănești la un trai mai bun prin alfabetizare și îndrumări teoretice și practice în domeniul sănătății și al organizării muncii. Vom vedea cum s-a reflectat acest deziderat asupra structurii bibliotecilor comunale, după ce vom examina schema de organizare a muncii culturale la sate în perioada interbelică. Având concursul Bisericii și al Statului (prin Ministerele Economiei, Educației, Culturii și Cultelor și de Externe), precum și al Societății Crucea Roșie și al diferitelor asociații culturale, Fundația încerca să civilizeze satul de la temelie și nu de la acoperiș.

Cercetând îndrumările pe care Fundația le trimitea anual căminelor culturale afiliate ei, ne dăm seama că această instituție era foarte greu de condus din cauza complexului de elemente componente. Căminul cultural era organizat pe secții și subsecții:

I. **Cultura sănătății** (cu subsecțiile: sanitară, de educație fizică, cercetași, străjeri, premilitari, postmilitari, pompieri).

II. **Cultura muncii** (agricultură, cooperatie, creșterea vitelor, edilitară, pomicultură, silvicultură, albinărit).

III. **Cultura sufletului** (religioasă, morală (sfat de împăciuire), corală).

IV. **Cultura minții** (bibliotecă, școală țărăneasă, librărie, muzeu, teatru, serbări, șezători, colportaj).

V. **Secția administrativă** era responsabilă de construirea și întreținerea școlii, bisericii, a dispensarului, a băii comunale, a căminului cultural etc.

Sfatul căminului cultural era organul deliberativ, iar șefii secțiilor erau executorii. Membrii Sfatului erau: un președinte de onoare (de obicei un fiu al satului care se ridicase în ierarhii superioare pe plan politic sau cultural, și putea să ajute la prosperarea căminului din satul natal), un președinte activ, doi vicepreședinți, un casier, un secretar, un șef de bibliotecă și de muzeu. Sfatul era ajutat de un director numit și de un secretar angajat. Șefii secțiilor prezentau anual dări de seamă către Fundație, iar directorul ca mandatar al ei în Sfat, răspundea de îndeplinirea tuturor directivelor și dispozițiilor Fundației. Precizăm asta pentru ca să fie clar de ce în 1940 au fost deportați în primul rând directorii căminelor culturale.

Directorii întocmeau, semestrial, iar unii anual, rapoarte de activitate ale căminelor culturale. Comparațiunile cu formularele de serviciu ale clericilor, rapoartele căminelor culturale întrunesc mai multe condiții ale obiectivității și sunt mai bogate în detalii referitor la mărimea bibliotecilor, condițiile de păstrare a colecțiilor, indicele de lectură și uneori chiar inventarul bibliotecii căminului cultural. La început bibliotecile populare instalate în căminele culturale erau modeste. Fundația a pregătit un proiect de lege privitor la bibliotecile comunale. Două procente din venitul comunelor trebuia să fie vărsate pentru fondarea lor. Din răspunsurile la o anchetă a Fundației aflăm că existau și două sisteme de inventariere ale bibliotecilor și că era preferat cel al lui Emanoil Bucuță ca fiind de un înalt nivel profesional. Sistemul recomandat de *Îndrumătorul căminelor culturale din 1936* era considerat „utopic și nepractic”. De asemenea se reproșea Fundației că păcătuia cu prea mult formalism prin înființarea regionalelor și a căminelor culturale județene ca îndrumători și controlori. Dar faptul că s-au înființat regionale la Chișinău, Iași, Constanța și Craiova trebuie să ne edifice asupra stării de lucruri în anumite provincii. În anii treizeci multe despărțăminte ale Astei raportau că în județele din Transilvania „sat fără bibliotecă nu mai există”⁵.

Regionala Basarabiei, cu sediul în Palatul Regal de la Chișinău, avea în 1937 sub control 9 cămine culturale județene. Rezydentul regal era președintele lor de drept, ajutat de un consiliu și de un inspector al căminelor culturale. Prefectul de județ era președintele de drept al căminului cultural județean, dar numai rezydentul regal propunea Fundației persoanele cu pregătire intelectuală pentru a fi numite în funcțiile de directori și șefi de secții ale căminelor culturale județenești comunale. Erau numiți, de regulă, directorii de școală, preoții, învățătorii. Dintre aceștia se alegea bibliotecarul. În lipsa unui local al căminului, biblioteca era plasată în școală, iar duminica una din sălile de clasă era sală de lectură, unde sătenii veneau la anumite ore să asculte emisiuni radiofonice.

Cum s-au mișcat „armatele culturii” în Basarabia? La sfârșitul perioadei interbelice, M. Spiridonică făcea bilanțul în ziarul „Raza”: „Cine se uită pe harta culturală a României Mari, va vedea hașurate mii de cămine culturale împrăștiate în cele mai răzlețe sate din Basarabia, depășind cu mult numărul căminelor din alte provincii. Există prejudecata că în Basarabia nu se muncește suficient pe terenul școlii și al sectorului de activitate publică, că acolo lumea e sucită, primitivă, e Siberie românească pentru funcționarii necinstiți din țară [...] Nici într-o provincie nu s-a muncit ca în căminele culturale din Basarabia [...] Dar au muncit numai unii. Asta să se știe”⁶.

În același ziar, Nic. Ioachim publica articolul „Preotul și învățătorul”, constatând că aceștia „sunt sleiți sufletește” din cauza neajunsurilor de organizare a bisericii și a școlii, dar și pentru că „au fost înrolați în politică, cu grele însărcinări fără beneficii, luptând cu îndărătnicia poporului”⁷.

O privire retrospectivă ne arată că printre cei care au muncit a fost și Astra. Numai Regionala din Basarabia a Astei, creată în 1925, a contribuit la înființarea a 567 de cămine culturale, înzestrate cu câte o bibliotecă obștească. În seria „Biblioteca Astra” s-au tipărit 60 de mii de cărți (12 titluri) pentru a fi donate bibliotecilor. Cu bibliotecile Astei, ale caselor naționale și ale Societății Culturale „I. G. Bibicescu” s-a pus în multe sate baza bibliotecii căminului cultural. Inventarul căminelor consemnează și faptul că, odată cu donația de carte, societatea culturală din Oltenia trimitea și dulapul cu inscripția „I. G. Bibicescu” în care

biblioteca urma să fie păstrată.

S-au făcut multe cercetări de redeştere a satului. Printre cele care au dat rezultate mai bune a fost crearea cunoscutelor „echipe regale studentești” de către Dimitrie Guști, directorul Institutului Social Român. Acestea au sondat starea biologică, materială și spirituală a satului. Ele au început cercetarea monografică a satelor și au inaugurat „Biblioteca echipelor”. Dar au fost răspândite nu numai broșuri și reviste. În dările de seamă ale căminelor se constată că, în condițiile în care comuna nu subvenționa cu fonduri această instituție a sa de primă importanță, echipele regale erau cele care le aprovizionau nu numai cu cărți, dar și cu medicamentele necesare pentru asistența medicală gratuită. Acești tineri erau cei mai buni prieteni ai căminelor culturale, care îi solicitau cu insistență, comunicându-le problemele concrete în care aveau nevoie de ajutor. Câțiva ani la rând căminul din Talmaz, județul Tighina, de exemplu, a cerut ca, la formarea echipei care va lucra în sat, să se aibă în vedere necesitatea evanghelizării populației de către doi coechipieri teologi, pe lângă cei doi sociologi care începuseră studierea zonei.

Dările de seamă ale acestor echipe regale studentești ne edifică și impresionează, nu atât prin cantitate, cât prin varietatea misiunilor acceptate de tineretul de atunci.

Cine a studiat activitatea tineretului! legionar din anii '20, a remarcat probabil că și ei au construit cămine culturale studentești, au înființat tabere de muncă, au făcut comerț și școli ca modele de ridicare a românilor. Gesturile sunt explicabile, dacă nu uităm, că aceștia erau fii de țărani trimiși la învățătură în urma împrumutării.

Cu toate acestea, a fost un timp când „facla de lumină începea a fuma și a se stinge”. În 1928 Victor Romanescu scria în revista „Studentul” de la Chișinău despre „Începuturile pline de fagăduințe și sfârșitul cu prea puțin rod al căminelor culturale”. Autorul, ca unul care a avut contact cu fruntașii căminelor, enumera și cauzele acestei stări de lucruri: lipsa de fonduri și protejare din partea autorităților mici și mari, divergențe între șefii sfaturilor de conducere, lipsa de energie etc. „Perseverența, aceasta nu ne ajunge nouă”⁹.

Rapoartele directorilor de cămine către Fundație sunt și mai nuanțate. Iată ce răspuns dădea directorul Căminului Cultural de la Talmaz, Ioan Vlad, la întrebarea „Ce împiedică bunul mers al căminului cultural?”: „lipsa de înțelegere a problemelor de ordin gospodăresc ale comunei de către consiliul respectiv, nevrednicia în administrarea bunurilor și veniturilor comunale, necinstea în mânăuirea banilor obștești, lipsa de colaborare cu autoritățile județene din cauza inactivității căminelor județene”. Se menționa și faptul că „nu exista înțelegere și unire cu obștea satului”¹⁰. În 1929, preotul D. Malcoci din satul Borisauca, județul Ismail, raporta Fundației despre reînființarea Căminului Cultural înființat în 1924 și care n-a funcționat, deși primea diferite reviste și foi de propagandă culturală și avea o bibliotecă de 165 de volume împrumutate sporadic sătenilor”¹¹.

NEGRU, NINA. Bibliotecile Basarabiei și conștiința de comunitate : Bibliotecile căminelor culturale între 1923-1939 : (VI) / Nina Negru // Biblioteca : Revistă de bibliologie și cultura informării. – 1999. – Nr. 9-10. – P. 277-280.

În iulie 1930, învățătorul Alexandru Ciaglic era transferat la direcția școlii din Branișteea, Bălți. Fostul director, pe lângă zestrea școlii, i-a dat în primire și zestrea Căminului Cultural din sat, pe motiv că acesta „este inexistent ca acțiune și chiar descompus”.¹² Înființat în 1925, Căminul Cultural „Însuflețirea”, în 1930, nu mai avea președinte, 4 dintre membrii fostului Sfat nu se mai aflau în localitate. Membrii corpului didactic al școlii din sat se înscriu din nou în cămin, aleg un nou sfat și se angajează să lucreze conform Regulamentului Fundației.

Dificultățile economice și lipsa de entuziasm a locuitorilor pentru actul de cultură pot fi înțelese în contextul acelor ani de criză economică mondială. Dar, în timp ce căminele culturale lăncezeau din lipsă de suport material, cârciumele înfloreau. De aceea, revista „Studentul” a Facultății de Teologie de la Chișinău era de părere că „Biserica trebuie să reînvie căminele culturale prin Cuvântul Răstignitului Proroc din Nazaret, ridicându-le la gradul menirii lor. Se spune că, după ce a închis ușa bisericii, preotul trebuie să o deschidă pe cea a parohienilor. Or, căminul cultural e cea mai potrivită locuință, afară de biserică și școală, în care preotul ar putea avea contact cu sătenii, povățuindu-i”¹³.

În 1929, în legătură cu înființarea Societății pentru Tineret „Sfântul Gheorghe”, se dădeau îndrumări pentru reorganizarea bibliotecilor parohiale, comunale, școlare, ale băncilor populare și ale diferitelor societăți culturale. Ele trebuiau adunate într-un singur loc, bine încălzit iarna, fără ca bibliotecile să se unească în una

singură păstrându-și rafturile separate, urma să-și introducă fiecare catalogul alfabetic după titlul cărților și să propage lectura individuală și prin șezători. Rapoartele despre activitatea bibliotecii trebuiau prezentate la protopopiat, care promitea că „va pune mult preț pe acest fel de muncă a cucerniciei voastre”.

Pentru cei care ar putea să se mire astăzi de o anume doză de inadecvare ori lipsă de specializare în domeniul bibliotecar, s-ar putea aduce și exemplul unor dascăli de la biserică, însărcinați cu îngrijirea registrelor sanitare ale căminelor culturale și cu împărțirea medicamentelor la cei săraci.

Sondajele și fișele statistice privind organizarea și activitatea căminelor culturale la sfârșitul deceniului al III-lea arată că, chiar și în comunele în care căminul trecea drept „inexistent”, biblioteca rămânea singura secție activă. Școala din sat continua să păstreze averea căminului ce cuprindea, de regulă, un aparat de radio și câteva dulapuri cu cărți, care alcătuiau biblioteca și să satisfacă nevoia de lectură a celor câțiva săteni cu preocupări intelectuale. Despre rolul bibliotecii în întreținerea spiritualității comunitare la înalte cote valorice ar fi exagerat să vorbim în acest caz. Numai când este bine organizată, vie și permanent îmbogățită, o bibliotecă se poate numi focar de cultură și nu depozit.

Inventarul bibliotecii de la Branîștea¹⁴, întocmit cu ocazia reînființării căminului cultural de către noul director al școlii, ne permite să-i studiem repertoriul bibliografic, pentru a ne face o idee despre structura unei biblioteci comunale. Catalogul nu încerca o separare a colecțiilor de carte și de periodice: numărate la un loc erau 310 unități. Peste doi ani, după ce biblioteca a fost legată, formându-se uneori din câte 2-3 volume unul singur (pentru a costa mai ieftin), se raporta că numărul total al volumelor este de 203. În așa condiții este mai greu să urmărim dinamica creșterii fondului de publicații în timp, dar și indicele de lectură.

Biblioteca publică de la Branîștea avea un profil enciclopedic, menit să satisfacă nevoile de lectură ale unei populații deznaționalizată care era obligată să-și ridice standardul de civilizație. Preponderența scrierilor de popularizare a științei era previzibilă. Zeci de titluri propun cunoștințe folositoare pentru prezentul imediat: „Îngrășarea pământului”, „Creșterea viermilor de mătase”, „Calul”, „Plantați pomi roditori”, „Cultivați legume”, „Ce este vița de vie” de D. Ștefănescu și I. Teodorescu. Educația femeilor începea cu popularizarea noțiunilor de anatomie, boli femeiești și ale copiilor, igiena alimentației, plante medicinale (ca o recompensă pentru lipsa medicamentelor în farmaciile căminelor). Câteva titluri: E. Severin, „Cum să ne hrănim?”; Dr. Burdea, „Îndrumări spre sănătate”; M. Manicabide, „Mama și copilul”; A. Apostol, „Doctorul în casă”; D. E. Gheorghiu, „Sifilisul”, „Diabetul”, „Frigurile”, „Gălbinarea” etc., „Familia în fața alcoolului” în zeci de exemplare.

În ordinea importanței, dar și al numărului de volume, urma literatura beletristică. Sofocle, Aristofan, W. Shakespeare și H. Ibsen, prezenți cu câte o capodoperă, și vreo 20 de autori români, clasici și contemporani: An. Pann, I. Creangă, I. L. Caragiale, Al. Odobescu, C. Negruți, I. Slavici, Gh. Dulfu, G. Coșbuc, Jean Bart, M. Sadoveanu, C. Petrescu, Vl. Delamarina, I. Agârbiceanu ș. a. L. Blaga e prezent cu „Fenomenul original”. Lipsește Eminescu. Lipsește literatura pentru copii de vârstă preșcolară (cu excepția câtorva cărți de povești). E. Simionescu este autorul cu cele mai multe titluri atractive, menite să-i introducă pe elevi în tainele lumii înconjurătoare: „Lecturi geografice”, „Lecturi geologice”, „Lecturi zoologice”, „Mamiferele din Africa”, „Plante de baltă”, „Plante de primăvară”, „Soarele și luna”, „Bulgaria”, „Omul de la Cucuteni”.

Literatura istorică, de care a dus lipsă mereu Basarabia, este inexplicabil de săracă în autori de prestigiu: Gh. Popa-Lisescu, „Cetăți și orașe greco-romane”; I. Simionescu, „Ardealul”; I. C. Bratu, „Dobrogea”; V. Harea, „Români de peste Nistru”; C. Rădulescu-Codin, „Din trecutul nostru”; V. Lazăr, „Războiul român-ruso-turc”, „Războiul pentru întregirea neamului”, „Ziua Unirii”, „Copii cu renume”, „Bibliografia preotului Vasile Lucaci” ș. a.

Cărțile care tratau probleme legate de religie aveau un specific. 14 exemplare din „Prohodul lui Isus Hristos” și „Tatăl nostru” arată preocuparea de a oferi cartea potrivită pentru practica religioasă. Se mai găseau și lucrările unor teologi cunoscuți ca I. Mihălcescu, „Explicarea Evangheliei duminicale”; I. G. Savin, „Învățământul religios în școlile secundare”; Șt. Meteș, „Relațiile Mitropolitului Șaguna cu românii din Principate”, dar atenția principală se acorda, cam târziu ce-i drept, lămuririi calendarului: C. Ionescu, „Calendarul nostru nu e schimbat, ci e îndreptat”, „Așezarea pascaliei” ș.a. „Bolșevicii și biserica” de I. Maior atinge subiectul cel mai actual în acele timpuri, când în Rusia mii de arhierei și preoți mureau asasinați ori închiși în biserici care aveau altarele transformate în closet.

Avându-se în vedere că țăranii treceau cu greu de la lectura cărților de rugăciuni și a calendarelor la cărțile de popularizare a științei, s-a acordat o importanță sporită periodicelor. În orice cămin cultural se puteau găsi colecțiile revistelor Fundației Culturale Regale: „Albina”, „Curierul echipelor” și, din 1935, revista „Căminul cultural”. Cea mai îndrăgită revistă era „Cuvânt moldovenesc”, organul oficial al căminelor Regionalei Basarabia, care publica în pagina a doua și informații despre biblioteci, la rubrica „Răbojul

căminelor din Basarabia”. Colecțiile de periodice erau însă mult mai bogate, ajungând în unele biblioteci până la 20-27. Directorul Căminului din Talmaz, Ioan Vlad Musceleanu, raporta în 1937 că bibliotecă are 21 de colecții, enumerând, în afara revistelor Fundației, și alte titluri: *Drum nou, Satul, Curentul, Universul, Gazeta Basarabiei, Raza, Izvorășul, Furnica, Cooperatorul, Buletinul agricol, Sănătatea, Școala și viața, Nașa reci, Bessarabskoe slovo, Bessarabskaia pocită, Viața Basarabiei ș.a.*

De remarcat că în satele basarabene cu un cât de neînsemnat număr de locuitori minoritari, ziarele rusești sunt trimise de la Moscova și Chișinău pe gratis, într-un număr de exemplare de 2-3 ori mai mare decât al celor românești.

În colecțiile de periodice ale unor biblioteci sătești s-au găsit și numere dispărute din „Adevărul literar și artistic”, „Revista Fundațiilor Regale” sau „Gândirea”, deși publicului basarabean îi lipsea încă gustul pentru publicațiile elitelor literare.

În rapoartele directorilor unor cămine se constată însă nemulțumirea intelectualilor din sat cauzată de lipsa noutăților literare, științifice și pedagogice în bibliotecă.

După epoca de avânt tineresc din 1921-1929, urmată de amortirea din anii crizei economice, când greutățile materiale au ținut în loc acțiunea culturală, Fundația și-a modificat puțin metodele de lucru. Și conducerea Astei constată că trecuse vremea cărților răspândite de pomană. Bibliotecile adevărate nu cerșesc cărți întâmplătoare, ci își completează colecțiile după un anume plan.

Odată cu apariția revistei „Căminul cultural” în 1935, Emanoil Bucuță, Anton Coșbuc și alte câteva autorități în materie de bibliologie, au susținut rubrici foarte utile în vederea organizării și modernizării bibliotecilor. Vom scoate în evidență meritele lui Anton Coșbuc, mai puțin cunoscut la noi. Bibliotecile sătești îi datorează un început de organizare unitară, începând cu anul 1936, când publica în revista „Căminul cultural” un „îndreptar de organizare launtrică a bibliotecilor”, conform căruia fondurile s-au împărțit în 3 secții: pentru copii, pentru plugari, pentru intelectuali. În 1937 scria în aceeași revistă despre un „apocalips cultural” care consta în faptul că înființarea de biblioteci ajunsese „o joacă de copii [...]” Oricine poate pune bazele unei biblioteci: școala, parohia, primăria, căminul cultural, banca populară, cooperativa, centrele premilitare. Toate-și au bibliotecile lor proprii [...], câte 4-5 biblioteci în sat, toate fără local, mobilier și cititor, majoritatea cu cărți căpătate din dar, necorespunzătoare solicitărilor. La Râmnicu-Sărat, după ce le-au selectat, au rămas cu 300 din 1 085. Dacă am proceda așa peste tot, jumătate din căminele culturale rămân fără biblioteci¹⁵.

Inițiativele particulare porniseră la drum cu bune intenții, dar fără să-și dea seama de greutatea specifică ale organizării cărții la sat. Proiectul de lege din 1923 elaborat de Fundație combina inițiativa particulară cu concursul Statului. Dar acesta rămăsese în faza de proiect, în contextul în care țările din sud-estul Europei, lipsite și ele de tradiții bibliotecare, după primul război mondial aveau deja un regim bibliotecar de stat. În 1919 în Cehoslovacia se votase legea prin care se cerea impozit pe cap de locuitori pentru fondul bibliotecar. Orice localitate cu 400 de locuitori trebuia să aibă bibliotecă. În 1921 intrase în vigoare și în Bulgaria legea bibliotecilor naționale, județene și sătești, care prevedea subvenții de la stat, județ și comună pentru întreținerea materială a bibliotecilor. În Italia, un decret-lege din 1919 obliga comunele să întrețină bibliotecile populare. În 1935 Anton Coșbuc repeta în aceeași revistă despre datoria statului de a interveni cu o lege limpede care să reglementeze înființarea și înzestrarea bibliotecilor¹⁷.

Legea bibliotecilor comunale, adoptată în sfârșit, prevedea ca 2 la sută din veniturile comunelor să fie vărsate pentru fondarea bibliotecilor¹⁷. Fundația nu mai făcea donații de cărți conform cererilor căminelor culturale, ci în cadrul unui plan de activitate dinainte stabilit. În schimb, propunea, prin intermediul revistei „Căminul cultural”, liste de cărți necesare pentru nevoile reale ale bibliotecilor publice. Odată cu inserarea „Buletinului bibliotecilor populare” în revista căminelor, bibliotecarii sunt puși sub îndrumare la cel mai înalt nivel profesional, după ce, în 1925 se începuse pregătirea lor profesională prin cursul de biblioteconomie, deschis pe lângă Școala Superioară de Arhivistică și Paleografie de Alexandru Sadi-Ionescu de la Biblioteca Academiei Române.

În articolul „Școli și bibliotecari”, Anton Coșbuc scoate în evidență însă elementul de temelie al cursurilor pentru bibliotecari – lucrările practice și rolul hotărâtor al echipelor studențești ale Fundației, care au organizat cursuri pentru conducătorii bibliotecii sătești pe întreg cuprinsul României. Despre echipierii care au organizat cursul de la Chișinău au rămas în presă rânduri mărturisind un anume aer al epocii: „munca lor de jertfă la sat merge până la misticism creator, până la cultul divinizator al ei”¹⁸. Fiecare echipă a lăsat în localitatea unde s-a ținut cursul tot materialul didactic pus la dispoziție de Fundație, printre care și o bibliotecă de peste 300 de cărți alese, registre, foi de cititori, etichete, schițe pentru mobilier¹⁹. Referindu-se la participanții delegați ai căminelor culturale din 1938, Alexandru Coșbuc precizează că 51 la sută

erau învățători, 26 la sută – plugari și 10 la sută – preoți. În Bucovina, Ardeal și Banat, 38-42 la sută dintre bibliotecari erau țărani, iar în celelalte provincii doar 9-12 la sută erau țărani. Asta vorbea despre anumite stări din zonele în care Astra alfabetizase și culturalizase timp de decenii populația sătească. Tot despre acest lucru vorbea și dinamica creșterii fondurilor de publicații ale bibliotecilor în perioada interbelică și cea a numărului de cititori. Rapoartele directorilor de cămine arată că bibliotecile din satele basarabene n-au beneficiat de donații comparabile cu contribuția pecuniară a lui Vasile Stroescu și a altor personalități ale Astrei. Prin unele locuri, fiii satului au contribuit substanțial. De exemplu, datorită academicianului Ștefan Ciobanu, satul Talmaz, cel mai mare de pe malul Nistrului, avea în 1940 o frumoasă bibliotecă de peste 2 800 de volume, în mare parte provenite din donații. Dar indicele de lectură în această bibliotecă nu poate fi comparat cu cel al unei biblioteci bune din Moldova de peste Prut. Cu toate acestea să comparăm, în 1937 satul Talmaz avea o populație de 7 709 locuitori, dintre care 6 530 de plugari, 15 funcționari, 18 intelectuali și 6 meseriași români, iar în rest – plugari și negustori minoritari (evrei, ucraineni, ruși, țigani, găgăuzi, bulgari). Din atâtea mii de suflete, biblioteca racolase doar 202 cititori, dintre care jumătate erau elevi. De remarcat că în acel an satul fusese ajutat de o echipă studentescă, urmare a faptului că în 1936 căminul cultural primise diplomă de onoare pentru activitatea sa : biblioteca avusese 164 de cititori și 771 de volume citite (câte 5 cărți de cititor)²⁰.

Satul Bucșești, Bacău, unde există o tradiție în domeniul lecturii publice și o bibliotecă de mărimea celei din Talmaz, dar o populație de abia 2 000 de suflete, înregistra în același an 657 de cititori și 3 155 de cărți citite (deci tot câte 5 cărți de cititor). 70 la sută din volume fuseseră cumpărate cu banii sătenilor²¹. Cu un asemenea număr de cititori, raportat la totalul populației, se poate vorbi despre o bibliotecă vie. Nu cunoaștem procentajul știutorilor de carte din Bucșești, dar îl putem spune, ca circumstanță atenuantă (sau agravantă) pe cel din Talmaz: „din cauza propagandei politice și a frecventării neregulate, 85 la sută sunt analfabeți”²².

Dacă în 1912 proporția știutorilor de carte în Vechiul Regat era de 39,3 la sută, în Ardeal de 51,1 la sută, în Bucovina de 45,2 la sută, Basarabia abia în 1930 ajunsese la 38,1 la sută, când în Vechiul Regat proporția se ridicase deja la 52,1 la sută, în Bucovina la 65,7 la sută, iar în Transilvania la 67,3 la sută. Recensământul din 1930 a evidențiat „existența unor centre de știință de carte (Cetatea-Albă – 55,0 la sută), precum și a unor centre de analfabetism (nivelul cultural al populației era mai redus în județul Hotin – 29,7 la sută, șesul Bălților – 31,9 la sută și regiunea Codrilor – 32,1 la sută). În următorii 10 ani (1930-1941) anchetele sociologice ale lui D. Guști, realizate cu ajutorul echipelor Fundației Culturale Regale, constată următoarea proporție a știutorilor de carte în Basarabia: județul Bălți – 43,4 la sută, județul Soroca – 52,1 la sută, județul Orhei – 46,0 la sută, județul Cahul – 41,0 la sută, județul Ismail – 50,3 la sută”²³.

Alte detalii grăitoare din raportul de activitate a Căminului cultural din satul Talmaz: „Sentimentul religios cu totul slăbit, empirism medical, populația nu face baie, numeroase cărciumi, un număr îngrozitor de morți în lunile de vară (1 213 în 1937), cauzat de malarie și dizenterie”. Se cer eforturi suplimentare de asistență socială, „pentru a nu se pierde cu zile mulți și buni copii ai neamului”²⁴.

Sigur că în asemenea condiții, când populația se stinge din cauza proastei organizări a asistenței sociale și a propriei sale ignorante, destinul cărții este de a cultiva elementare deprinderi de igienă personală și igienă în gospodărie. Condițiile specifice au determinat apariția unor „Badea Cârțani” specific basarabeni, despre care s-a scris în revista „Căminul cultural”. Cel mai cunoscut era colportorul de cărți Petre Astrahanțev din Chișinău, care educa populația ca un narodnicist, pătrunzând în case, biserici, școli, pe câmp, pe stradă, la horă. A reușit să vândă cărți chiar și în cărciume. Revista „Căminul cultural” a publicat în 1938 bilanșurile uriașului efort cultural întreprins de acel tânăr basarabean timp de 8 ani²⁵. În 1930 a vândut 283 de cărți, în 1931 – 6 604, în 1932 – 19 868, în 1933 – 14 428, în 1934 – 13 616, în 1935 – 28 621, în 1936 – 25 777, în 1937 – 31 635, în 1938 – 75 684 de cărți. Tânărul Astrahanțev terminase câteva clase de liceu și practica un „colportaj de intuiție”, vindea cărți religioase, cărți necesare în cooperare și gospodărie, icoane, dar și opere de istorie și ale clasicii literaturii române,

În 1937 el a pus bazele Uniunii Colportorilor și iconarilor din Basarabia. Fenomenul Astrahanțev poate fi comparat cu ceea ce au fost la sfârșitul secolului XIX bibliotecile ambulante ale Astrei. Cu deosebirea că după plecarea colportorului, țărănul, care nu era deprins să cumpere cartea din proprie inițiativă, rămânea cu o mică bibliotecă. D. Dogaru remarcă în articolul „Fundația și răspândirea cărții la sate”²⁶, că, întrucât numărul total al oficiilor de librărie de pe lângă cămine era de 36 (Muntenia – 10, Oltenia – 6, Dobrogea – 3, Moldova – 14, Transilvania – 3), rolul colportorilor luminați era greu de subapreciat. „Dacă prima carte cumpărată de sătean va fi proastă, a doua nu mai vine”. Mai târziu, vorbind despre bibliotecar ca simplu tehnician al cărții, Emanoil Bucuță scria: „Să ne pătrundem de adevărul că o bibliotecă fără de un bibliotecar n-are încă dreptul să-și dea acest nume. Se poate închipui mai ușor un bibliotecar fără bibliotecă, ducându-și din loc în loc cunoștințele lui vii?”²⁷.

Nu cunoaștem deocamdată numărul bibliotecilor comunale din Basarabia în perioada interbelică.

În anii treizeci s-a ajuns la o formulă optimă în ceea ce privește centralizarea bibliotecilor din sate. Bibliotecile parohiale și școlare au rămas pe lângă instituțiile și comunitățile respective. Celelalte au fost comasate într-o singură bibliotecă a comunei, în cadrul căminului cultural, însă nu putem deduce numărul lor după numărul căminelor culturale. Dintre cele 70 de cămine culturale ale județului Soroca, de exemplu (care în 1938 a luat premiul I în țară pentru activitatea cu totul remarcabilă), doar 51 aveau biblioteci²⁸. Câmpul muncii culturale fiind mai larg decât în concepția veche, se pare că farmaciile și cursurile țărănești erau mai importante decât numărul volumelor din bibliotecile căminelor culturale. Cu atât mai bine că această preocupare nu a lipsit totuși, deși tendința generală era de a cumpăra în primul rând aparate de radio. Din „Cronica culturală” și „Spicuirile...” din rapoartele de activitate ale căminelor, publicate în revista „Căminul cultural”, aflăm că cel din Cotiujenii-Mari, județul Soroca, premiat în 1937 și 1938, avea 1 102 cărți în bibliotecă, dar cititori numai 50. Un alt cămin, fruntaș în ceea ce privește cultura pomilor fructiferi și decorativi, cel din Țâplițești, județul Bălți, avea în bibliotecă 700 de volume, în partea de sud-est a țării era vestit Căminul din Olănești, județul Cetatea-Albă, cu o bibliotecă de 2 385 de volume. Ca și în cazul bibliotecilor parohiale, am avut însă surpriza să constatăm că unii directori de cămine pun în rândul realizărilor trimestriale baia, aparatul de radio, monografia comunei, corul ș. a. alături de bibliotecă, fără a preciza însă numărul volumelor care o compun.

Într-un raport de activitate a Fundației pe anul 1938²⁹, când s-a desfășurat cea mai bogată activitate a bibliotecilor, se constată că în cele patru regionale ale ei – Moldova, Basarabia, Muntenia și Dobrogea – existau 2 293 de cămine culturale sătești, 59 orășenești și 22 județene. Din aceste 2 378 de cămine 2 004 aveau biblioteci, fiecare din ele cu un număr de cărți variind între 50 și 2 000. În total cele 2 004 biblioteci înglobau 565 328 de cărți. În cursul anului bibliotecar 1937-1938 bibliotecile au avut 168 356 cititori care au consultat 346 532 de cărți. Totuși situația bibliotecilor era considerată grea, pentru că abia 10 la sută aveau local potrivit, iar bibliotecarii nu primeau salariu. Doar 10 la sută din biblioteci comandaseră cărțile Fundației, întrucât bugetul lor era alcătuit din subvenții întâmplătoare.

După aceste constatări ale Fundației s-au dat noi dispoziții pretorilor și notarilor pentru aplicarea Legii bibliotecilor comunale. Se pare că puține comune își respectau datoria de a vărsa 2 la sută din veniturile lor pentru fondarea și întreținerea bibliotecii. Revista „Școala basarabeană” în nr. 4 din 1939, comenta felul în care fusese până atunci respectată Legea bibliotecilor comunale: „Sunt unii care înțeleg prin aceasta procurarea de colecții de legi administrative și abonamente la reviste administrative! Or fi și acestea lucruri bune în bibliotecă, dar noi am vrea să se înțeleagă tocmai ceea ce este de fapt, o bibliotecă: cărți pentru luminarea sateanului și a tineretului studios [...] Intelectualii culturali trebuie să inspecteze bibliotecile sătești, să vadă dacă banii dați ajung la destinație, dacă toate cărțile sunt date pentru citire sătenilor, dacă legea se aplică peste tot. Dacă se aplica de la început, acum aveam în fiecare comună câte o bibliotecă...”. Este un articol actual pentru rechizitoriul făcut unor „fățarnici servitori culturali”, care „se bat în piept pentru cultură în timp ce cultura are dreptul să se considere calomniată de aceștia”³⁰.

Note

1. Cuvântul, nr. 10-12, iun., 1923, p. 559.
2. Ionescu, Nae. Roza vânturilor. București, 1990, p. 442.
3. Rădulescu-Motru, Constantin. Românismul. Catehismul unei noi spiritualități, 1936, p. 131.
4. Crainic, Nichifor. Armatele culturii. În: Cuvântul, nr. 10-12, iun. 1923, p. 317.
5. Astra – 130 de ani de la înființare. Sibiu, 1992, p. 233.
6. Spiridoniacă, M. Rolul căminelor culturale basarabene. În: Raza, 2 iul., 1941.
7. Ioachim, Nicolae. Preotul și învățătorul. În: Raza, 4 iul., 1942.
8. Arhivele Statului București. Fond „Fundația Culturală Regală «Principele Carol»”. Cămine. D. 72, 1937, f. 122.
9. Romanescu, Victor. Căminele culturale puse în slujba bisericii. Studentul, nr. 15, 1928, p. 15.
10. Supra 8, f. 129.
11. Supra 8, f. 30.
12. Supra 8. D. 73. Căminul Cultural „Însuflețirea”, com. Braniștea jud. Bălți, 1930-1943.
13. Supra 9.
14. Supra 12.
15. Coșbuc, Anton. Câteva aspecte din viața bibliotecilor sătești. Căminul cultural, nr. 5, 1937, p. 178.

16. Coșbuc, Anton. Pentru o lege a bibliotecilor populare. În: Cămin cultural, nr. 6, 1935, p. 216.
17. Școala basarabeană, nr. 1939, p. 43.
18. Căminul cultural, nr. 4, 1938, p.177.
19. Căminul cultural, nr. 4,5, 1942, p. 186-187.
20. Supra 8, f. 89-130.
21. Supra 19, f. p. 192.
22. Supra 8, f. 122.
23. Enciu, Nicolae, Basarabia in anii 1918-1949. Evoluțiile demografica și economică, p. 35-37.
24. Supra 8. f. 102-103.
25. Căminul cultural, oct., 1938, p. 522.
26. Dogaru, D. Fundația și răspândirea cărții la sate. În: Căminul cultural, nr. 5, 1937, p. 168.
27. Căminul cultural, nr. 4, 5,6 1942, p. 186.
28. Căminul cultural, nr. 7-8, 1938, p. 325.
29. Căminul cultural, nr. 1, 1939, p. 27.
30. Supra 17.

NEGRU, NINA. Bibliotecile Basarabiei și conștiința de comunitate (1939-1944) : (VII) / Nina Negru // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2000. – Nr. 1. – P. 21-22.

Constituția din 1938 a consacrat modelul ideologic propus de regimul instaurat de Regele Carol al II-lea privind ordinea socială și stat, axată pe conceptele de „comunitate națională”, „solidaritate”, „muncă în folosul obștesc”, „disciplină” etc. În 1939 Fundația Culturală Regală „Principele Carol” (care purtase un timp și numele „Voievodului Mihai”) este însărcinată cu aplicarea Serviciului Social, prevăzut în „Legea pentru înființarea Serviciului Social din 1939. Toate celelalte societăți culturale au fost obligate să-și însușească programul de activitate al Serviciului Social și să colaboreze cu căminul cultural, devenit secție sau „organ de înfăptuire a instituției Serviciului Social”¹.

În revista „Căminul cultural” din anii 1938-1939 Emanoil Bucuță insista asupra „nevoii de răspândire în toată țara a căminelor culturale”, iar Apostol D. Culea, directorul căminelor culturale, preconiza „dezvoltarea și legiferarea școlilor țărănești”, în vederea pregătirii țăranilor ca cetățeni și gospodari. În ajunul declanșării celui de-al doilea război mondial, inițiativa nu era deloc întâmplătoare. Spicuim din articolul lui Apostol O. Culea: „Granițe sănătoase sunt nu numai munții și apele, ci și puterile sufletești și economice. Cele mai puternice sunt implantate în conștiința unitară a mulțimii. Pentru înălțarea unei populații de frontieră sau amestecate, așezămintele ce lucrează prin concentrări periodice în jurul unui program de activitate dau rezultate apreciable”². Școlile superioare țărănești fuseseră înființate de danezi, ca armă spirituală de călire a sufletului țărănesc de-a lungul frontierelor cu Prusia, care, în numele unificării Germaniei – și-a anexat în 1864 ducatele Sleswig și Holstein. Acest tip de școli s-au arătat a fi singurele soluții izbăvitoare în timpuri de impas, când dreptul istoric nu mai funcționa. Universitatea populară pentru țăranimea fruntașă era așezată de Danemarca la hotarul celor două culturi rivale. Cu timpul, cele 30 de școli superioare țărănești daneze, vestite în lume, au ridicat sufletul popular deasupra înfrângerii, determinând defrișarea landurilor neproductive în locul provinciei pierdute. Ca replică apar școlile grănicerești germane din munții Sudeți, pentru a combate influența daneză în provinciile anexate de Prusia. Ele luptau pentru educarea în omul german a sentimentului unității și a patriotismului lipit de ideea pangermană.

Acestea fiind spuse, înțelegem de ce în 1938 Fundația acorda cel mai mare premiu bănesc căminului cultural județean Soroca: spre deosebire de căminele județene din Cetatea-Albă, Hotin, Bălți care organizaseră doar câte o școală țărăneasă, în județul Soroca, la frontiera de răsărit a României, căminele culturale au organizat 64 de cursuri țărănești cu 2500 de ascultători, după ce, în 1937, organizaseră 48 de cursuri. Nici în timpul războiului, când Fundația a organizat la Craiova cursuri de conducători de școli țărănești, nu a atins în alte județe astfel de cifre. Nu întâmplător, în vara anului 1939, cursurile de conducători de cămine culturale s-au organizat anume la Soroca.

Școlile țărănești erau organizate în regim de tabără, cu un program între orele 6 dimineața și 22 seara. Exista și o bibliotecă model, trimisă de Fundație pentru a fi consultată de către cursanți. Scopul școlilor țărănești era depășirea stării de rutină și ridicarea standardului de viață la nivelul țărilor civilizate.

Prin personalitățile mobilizate în această muncă de instruire și întărire a maselor, Fundația a demonstrat că era un așezământ cu o viață intelectuală înaltă, care a perseverat în promovarea românismului activ, opus sentimentalismului național panegirist și politicianismului. Printre conferențieri, reținem numele lui C.

Rădulescu-Motru, H. H. Stahl, I. Simionescu, I. Dumitrescu și I. Popescu-Teiușan, care inițiau cursanții în ceea ce trebuia să fie un cămin cultural și o școală țărănească; Em. Bucuță conferenția despre problema cărții în cultura română și rolul căminului cultural în răspândirea ei; Al. Lascorov-Moldoveanu – despre problema sufletului în viața satului; I. Stănculescu – despre organizarea și sistematizarea satului și bugetul unei gospodării; I. Mihăilă – despre dispensarul comunal și problemele de igienă a corpului; A. Rusu – despre programul silvic al căminelor culturale; M. Vienesu – despre cooperatie ș. a.¹

Educația femeilor prin școlile țărănești urmărea răspândirea cunoștințelor de anatomie, despre bolile femeiești și ale copiilor, despre igiena alimentației și plantele medicinale. Una din cărțile utile la acest capitol de civilizare a satului, „Toate leacurile la îndemână” era scrisă de doctorul Vasile Voiculescu, unul dintre poeții cei mai importanți ai României. Concomitent aveau loc și cursuri practice în gospodăriile-model: tăierea porcului, prepararea zarzavaturilor, cultivarea plantelor textile, construirea băii, a răsadniței calde, altoirea etc.

O astfel de înțelegere a problemei culturii poporului – cu grija pentru sănătate și îndrumarea muncii lui, cu înrolarea tineretului în opera de luminare permanentă a satului, cu învățătorul și preotul legați serios și corect de mediul în care lucrau, cu ideea apostolatului național care-i anima pe intelectualii de frunte ai neamului – oferea o șansă de supraviețuire și afirmare ființei etnice românești.

Revenind la etapele evoluției conștiinței naționale după teoria lui C. Rădulescu-Motru, constatăm o afirmare a conștiinței comunității de destin, cauzată nu numai de amenințarea externă dintre popoarele vecine, ci și din voința de a crea și a fi recunoscuți pe plan universal.

Prin opera de tinerețe a lui Emil Cioran „Schimbarea la față a României”, strălucita generație de intelectuali formată sub influența lui Nae Ionescu și Nichifor Crainic afirma voința de a face istorie, de a-și organiza destinul în loc de a-l suporta: „Nu e mare lucru a iubi România din instinct, nu este merit. Dar să o iubești după ce ai disperat total de destinul ei, îmi pare totul”³, scria Cioran în 1936. Este bine să reamintim că, în ciuda afirmațiilor sale contradictorii privind destinul istoric al românilor, ale lui Cioran sunt cuvintele „Eu cred în România în ciuda lucidității și aștept miracolul unei alte României mai mult decât întâi creștini împărăția cerurilor”.

Etnopsihologul Dumitru Drăghicescu observa că invaziile și amenințările din exterior având un caracter permanent, românul nu și-a putut elabora un model statornic de muncă și viață. „Sensul devenirii noastre în lume a fost deviat, iar destinul țării nu a irupt din aspirațiile și trebuințele românilor și nici din legitățile de evoluție ale țării, ci din interesele străinilor și din spolierea neamului”⁴.

Anul 1940 a arătat cât de mult este destinul neamului românesc în funcție de mesianismul amenințător al altor națiuni. În 1941 autoritățile române au constatat în documente și cărți, dezastrul rămas în urma celor, despre care Dostoevski scria: „Rușii vor salva lumea!”.

Scriitorul Constantin Virgil Gheorghiu, absolvent al Liceului militar „Regele Ferdinand” din Chișinău (descoperit relativ recent de cititorii din Basarabia) arată în reportajele de război din teritoriile dezrobite în 1941 cum ostașii sovietici s-au luptat vitejește cu clădirile școlilor, spitalelor, bibliotecilor și muzeelor din Basarabia și Bucovina⁵. Altarul bisericii mitropolitane de la Cernăuți a fost transformat în closet, iar miile de volume ale bibliotecii, care constituia comoara acelei vestite reședințe mitropolitane, au fost aruncate în noroiul străzii pentru a se instala în loc un dormitor pentru trupă. Creștinii plângeau cu hohote văzând mitre episcopale transformate în oală de noapte și biserici pline de excremente. Pentru soldații ruși, însă, acesta era modul obișnuit de a se manifesta față de tot ce trebuie venerat. Revista „Luminătorul” își informă încă din 1932 cititorii despre soarta mănăstirii Soloveț din Rusia⁶, cunoscut centru de cărturărie care, după ce în 1920 fusese prădată de imensele-i bogății, a fost transformată în închisoare. Printre cei 30 de mii de deținuți, pe această Golgotă a suferințelor poporului rus au fost batjocoriți și uciși sute de clerici și zeci de arhierii, care erau obligați să care vasele pentru excremente și cutiile pentru gunoi, aranjate prin altare, să privească zilnic iscripțiile pornografice de pe pereții bisericilor și exercițiile de tragere având ca țintă figurile sfinților și a Mântuitorului... Delicvenți închiși împreună cu episcopi, prostituate alături de călugărițe și soții de intelectuali.

La Chișinău, echipe de evrei înarmați, instruite din timp, au distrus cu dinamită și au devastat orașul.

Bibliotecile, arhivele publice și cele particulare fuseseră luate în primire de NKVD, pentru a cerceta activitatea refugiaților și a celor rămași în provincia ocupată. Dacă interesul o cerea, orice act era distrus. În timpul cutremurului din noiembrie 1940, aripa stângă a fostei Facultăți de Agronomie din Chișinău s-a dărâmat – scrie „Raza” – „din cauza că sovieticii instalaseră acolo o mare bibliotecă în sălile deasupra bibliotecii și a infirmeriei”⁷.

Și revista „Căminul cultural” publică informații despre soarta bibliotecilor Basarabiei în anul de ocupație 1940-41. Gh. Macarie scria în 1942: „Ocupanții ruși au înlăturat tot ce era cuvânt românesc în această provincie. La sat, populația care nu știa a citi decât românește, a rămas cu totul derutată după lichidarea bibliotecilor. Au fost arse din ordin bibliotecile căminelor culturale, ale parohiilor și ale școlilor primare. În rare sate au rămas părți din biblioteci, datorită unor mari iubitori de carte ori tari în credință, care le-au ascuns în pivnițe, gropi, grajduri etc.”⁸.

Directorul căminului cultural din Cotova, județul Soroca scria în darea de seamă că a pierdut tot ce agonisise în 14 ani, iar din biblioteca căminului cultural – 1000 de cărți – n-au rămas decât 97, ascunse de preotul paroh Boguleanu.

La orașe bibliotecile s-au desființat, iar unele au fost închise în depozite. Același Gh. Macarie informa că „rușii au umplut Basarabia cu cărți în limba ucraineană, rusă și „moldovenească”. Unul din mijloacele propagandei sovietice era cartea organizată în biblioteci publice ori răspândită din om în om în cele mai îndepărtate sate”.

Note

1. Serviciul Social. Căminul cultural. Întocmire și funcționare 219 articole. Fundația Culturală Regală „Principele Carol”, 1939.
2. Culea Apostol D. Nevoia dezvoltării și legiferării școlilor țărănești // Căminul cultural. – 1938. – nr. 7-8. – p. 403.
3. Cioran Emil. Schimbarea la față a României. – București, 1990, p. 44.
4. Drăghicescu Dumitru. Din psihologia poporului român. – București, 1996.
5. Gheorghiu Constantin Virgil. Ard malurile Nistrului. – Editura GEEA, 1993, p. 62-63.
6. Prezentarea cărții general. P. Zaițev „Solovețul, ocele comuniste sau locul de chinuri și moarte”, Șangai, 1951 în „Luminătorul”, 1932, nr. 7, 1 aprilie, p. 353-361.
7. „Raza”, noiembrie, 1940.
8. Căminul cultural, 1942, octombrie-decembrie, p. 330-331.

NEGRU, NINA. Bibliotecile Basarabiei și conștiința de comunitate (1939-1944) : (VIII) / Nina Negru // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2000. – Nr. 2. – P. 55.

După contactul populației cu metodele propagandistice sovietice, în 1941 ministerul român al propagandei a trebuit să aibă grijă să nu ofere prilejul unor comparații păgubitoare pentru prestigiul statului român, încă din decembrie 1941, în colaborare cu Guvernământul Basarabiei (Guvernator C. G. Voiculescu), cu Fundația Culturală Regală „Regele Mihai I” (Director general al Regionalei Basarabiei prof. Oct. Neamțu) și Arhiepiscopia Chișinăului (Arhiepiscop Locotenent Efreim Enăcescu), Ministerul Propagandei elaborează un proiect de ridicare pe toate planurile a Basarabiei după anul de crotopire bolșevică.

La 28 ianuarie 1942 Arhiepiscopul Locotenent Efreim Enăcescu cere preoților să procedeze de urgență la reorganizarea căminelor culturale pe lângă fiecare parohie, în înțelegere cu membrii corpului didactic al școlilor primare și secundare, cu intelectualii satelor, călăuzindu-se de statutele Fundației Culturale regale și îndrumările Secției culturale eparhiale. Până la 1 martie căminele culturale trebuiau să înceapă a activa, iar preotul era dator să prezinte la arhiepiscopie programul secției religioase a căminului. Ministererele Sănătății, Culturii, de Interne și al Învățământului ofereau colaborare și sprijin căminelor culturale. Programul de lucru în căminul cultural era obligatoriu pentru activitatea extrașcolară a învățătorilor.

În 1942 au fost dăruite 700 de biblioteci – model (cu câte 500 de cărți) căminelor culturale reînființate în Basarabia și Bucovina, precum și alte 15 serii de câte 2000-2500 de titluri pentru orașele din cele două provincii. În total au fost trimise 300 de mii de cărți. Statul român a alocat cu acest prilej 20 de milioane de lei, sumă impresionantă în comparație cu ce investise în acest domeniu în perioada interbelică.⁹

Încă din 1938, Fundația Culturală întocmise o listă de cărți absolut trebuitoare unei biblioteci-model. La cele aproximativ 500 de volume care se luau ca bază de plecare, urma să se adauge noile apariții editoriale. A fost un act de cultură de proporții, care a dat un puternic instrument de spiritualitate națională bucovinenilor și basarabenilor. Revista „Căminul cultural” și ziarul „Basarabia” au consemnat momente din solemnitatea distribuirii bibliotecilor de către Directorul Regionalei Octavian Neamțu și Ministrul Propagandei Naționale Mihai Antonescu. Fiecărui județ îi revenea aproximativ 70-80 de biblioteci-model¹⁰.

S-a evitat metoda provizoratului și transformarea bibliotecilor în depozite de cărți. S-a vorbit mult despre funcționarea unor biblioteci vii și s-au luat măsuri în vederea ținerii cursurilor de pregătire a bibliotecarilor și a conducătorilor de cămine culturale, organizate de Fundația Culturală în fiecare județ, considerând că aceasta e partea cea mai importantă în acțiunea de ridicare a țărănimii.

În revista „Căminul cultural” din ianuarie-mai 1943, G. Focșa relatează amănunte din programul Școlii de bibliotecari de la Cernăuți, unde au fost întruniți conducătorii celor 206 biblioteci dăruite în 1942¹¹. Se impuneau deja anumite exigențe. Bibliotecarii de la oraș trebuiau să aibă licența în litere și originea etnică română. În bugetul primăriilor era prevăzut salariul pentru bibliotecari și fonduri pentru cumpărarea mobilierului adecvat și a cărților. Fondurile necesare pentru bibliotecile sătești făceau parte din bugetul general al căminelor culturale. În 1942, cu ocazia donării bibliotecilor-model, Fundația Culturală a hotărât să unifice în provinciile dezrobite sistemele diferite de organizare și funcționare a bibliotecilor, trimițându-le registre inventar, formulare statistice uniforme, după modele stabilite de Serviciul Social.

Dacă până la 1940 problema culturală se rezolva prin unele părți cu vreo câteva serbări de zile mari, acum există o înțelegere mai clară a rostului instituțiilor statului. Dar, după distrugerea aproape completă a Chișinăului, peste mormanele de cenușă și moloz, statul român trebuia să reînceapă munca sisifică de repunere în funcțiune a acestor instituții.

Din lipsă de clădiri adecvate, căminele culturale parohiale au fost plasate în clădiri adaptate în acest scop. De exemplu, căminul cultural de pe lângă Biserica „Buna Vestire” avea localul în școala primară de băieți nr. 8, care se afla alături; căminul bisericii în construcție „Unirea” era în sala de festivități a Liceului „A. Russo”; căminul parohiei Ciufli (Teodor Tiron) - în fosta casă de rugăciune a baptilștilor de pe str. Gării nr. 2 ș.a.m.d.

Dar aceasta era o soluție provizorie. În ianuarie 1942 s-a făcut la Chișinău repartizarea teritoriului pentru construirea căminelor culturale reînființate, cu participarea clerului parohial, a membrilor corpului didactic, a funcționarilor și intelectualilor din oraș. S-a înființat și un cămin cultural central orășenesc, al cărui președinte era numit Arhiepiscopul Efrem Enăcescu¹².

Cunoscutul colaborator al Astrei, omul de cultură Al. Lascarov-Moldovanu, inspectorul general al căminelor culturale din România, a vizitat în iulie 1942 Chișinăul¹³.

Toate căminele culturale din oraș au participat la manifestările culturale și naționale prilejuite de vizita lui Al. Lascarov-Moldovanu. Corul de 100 de oameni ai catedralei, reorganizat după moartea lui Mihail Berezovschi de energicul dirijor Mihail Stegaru, s-a manifestat la concerte religioase și de cântări patriotice. Conducerea Misiunii ortodoxe din Transnistria invitase acest prețios cor să se deplaseze și prin orașele și satele de peste Nistru.

Prin cântec și grai se încerca a acoperi golul imens lăsat de bisericile și bibliotecile distruse. În câți ani e posibil a reconstitui o bibliotecă de mărimea celei eparhiale sau a celei centrale universitare?

Cu această ocazie Al. Lascarov-Moldovanu a adus mulțumiri călduroase din partea Fundației Culturale Regale pentru opera preoților, în frunte cu Arhiepiscopul Efrem Enăcescu: „În mare măsură, rodul prețios al activității culturale se datorește slujitorilor altarului, care cu sufletul lor misionar, contribuie să se formeze un apostolat al căminelor culturale”¹³.

Al. Lascarov-Moldovanu nu exagera meritele preoțimii în anii de război. În paginile jurnalului din 1940-1941 „ținut de preotul Paul Mihail”, se consemnează următorul detaliu: „Cei mai mulți din cunoscuții de seamă din localnici sunt plecați dincolo de Prut și cu drept se poate spune că provincia aceasta a rămas fără băștinași. Pan Halippa, N. Popovschi, Pan Erhan, Al. Boldur, G. Bezviconu etc. nici nu vin prin locurile natale. În locul lor voiajori ca Octavian Neamțu, Lascarov-Moldovanu etc. țin câte o conferință și apoi umplu paginile ziarelor din București de culturalizarea provinciei”¹⁴.

În 1942 Emanoil Bucuța constata că în România există 10 mii de biblioteci populare și 10 mii de bibliotecari¹⁵. Care a fost soarta celor din Basarabia și Bucovina, ocupate de ruși după al Doilea Război Mondial? Aceeași ca și a celor de peste Prut. Paul Goma a scris întregi romane despre „arta refugii” și distrugerea bibliotecilor românești, închise pentru inventariere de către oameni care ortografiu cuvintele conform

nivelului de cultură bolșevic: „âncis pt iventr”. „Sertare întregi rămăseseră doar cu vergeaua, altele știrbe rău de fișe...”¹⁶. Și l-au pus în schimb, sus, pe soldatul rus:

„O, brav, viteaz, soldate rus,
Ce sus te-au pus! Ce sus te-au pus!
Nu pen'c-ai liberat popoarili,
Ci pen'că-ți put picioarili!”¹⁷

Note

9. Ibidem.
10. „Basarabia”, 1942.
11. „Căminul cultural”, 1943, ianuarie-mai.
12. Arhiva Națională Chișinău, fond 1135, inv. 2, dosar 159, f. 11.
13. Ibidem, f. 148.
14. Pr. Mihail Paul, Jurnal (1940-1944), 1999, p. 165-166.
15. Căminul cultural, 1942, nr. 4-6.
16. Goma Paul, Astra, Cluj, 1992, p. 66, 109.
17. Ibidem.

RĂU, ALEXE. O bibliotecă simbolizând țara / Alexe Rău // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1992. – Nr. 7. – P. 16-17, 18.

“De la Basarabia rusească la Basarabia românească” – așa își intitulase Onisifor Ghibu una dintre primele sale cărți scoase la Chișinău, titlu care reflectă plenar profesiunea de credință a marelui ardelean și a celor ce s-au asociat lui în opera de renaștere națională a românilor de dincoace de Prut căreia i s-a dat cu toată energia sa de luptător. De fapt, în cazul Transilvaniei și al Basarabiei s-a produs, după cum cineva a remarcat, „efectul fluturelui”; cum se ating și se suprapun, deasupra corpului, aripile fluturelui, tot așa se ating și se suprapun durerile și năzuințele basarabenilor și ale ardelenilor, și unii și alții aflați multă vreme sub dominația străină, și unii și alții tinzând spre libertate și spre renaștere națională. În virtutea acestor afinități speciale, s-a întâmplat că basarabienii și transilvănenii au fost și sunt deosebit de receptivi și foarte săritori la nevoie unii pentru alții. După Unirea din 1918, consăngenii noștri ardeleni au fost printre primii care au trecut Prutul și s-au așezat la noi cu misiunea de a ne ajuta la revitalizarea identității culturale naționale, întemeind aici societatea „Astra”, rolul căreia în lucrarea de redevinere a noastră ca români a fost în multe privințe, hotărâtor.

Ardelean prin locul nașterii și al începuturilor formației sale, filozoful, istoricul, pedagogul, scriitorul și marele om de cultură Onisifor Ghibu apare în viața Basarabiei, potrivit expresiei plastice a unuia dintre acei care l-a cunoscut îndeaproape, „ca un mentor în sensul cel mai propriu al metaforei, adică sub chipul luminos al unui tribun ivit pe neașteptate în momentul cheie al descătușării pământului dintre Prut și Nistru de sub stăpânirea imperiului rus”. Aici s-a alăturat grupului de moldoveni patrioți (a se vedea, în această privință, esul lui Andrei Pleșu despre conștiința patriotică în cultura românească modernă, revelator pentru înțelegerea mai profundă și a personalității lui Ghibu), în frunte cu Pantelimon Halippa, îmbrățișând cauza Unirii Basarabiei cu țara ca pe propriul său ideal. Cu o energie extraordinară, Ghibu a luptat pentru aducerea la Chișinău a primei tipografii cu alfabet românesc și pentru introducerea scrisului latin în învățământ și în viața publică, a tipărit primul „abecedar românesc”, iar la 24 ianuarie 1918, în primul număr al revistei „România nouă” s-a aflat în fruntea listei de semnături prestigioase ale unui grup care redactase „Declarația de unire”. Mersul istoriei, însă, care nu ne-a prea răsfățat, îl făcu nevoit pe neobositul luminător să părăsească Basarabia, nu însă și idealurile sale, căci tocmai în perioada aceasta își alege drept motto al activității sale vorbele lui Carlyle: „Sunt grele vremurile? Ei bine, de aceea suntem aici, ca să le facem mai bune”.

Și, într-adevăr, Onisifor Ghibu a fost un om care nu s-a cruțat deloc și nu s-a lăsat înfrânt de greutate.

Iată-l în acțiunea lui dintre cele două războaie, scrie I. Bulei, împotriva politicii șovine a organizațiilor din Transilvania: în opt ani, după propria-i mărturisire publicată, a făcut 321 de drumuri la București și în

mai toate centrele transilvane, apoi la Praga, Viena, Geneva sau Roma. A bătut astfel 250 000 de km timp de aproape 1 200 de zile. Fiul său Octavian și-l amintește din vremea copilăriei sale la Cluj mereu plecând la gară sau venind de la gară.

După cel de-al Doilea Război Mondial, Onisifor Ghibu a fost cel dintâi profesor pe care regimul instaurat în martie 1945 l-a ”epurat” din Universitatea la a cărei constituire avusese un rol de prim ordin. Retras la Sibiu, realizează o serie de lucrări științifice și publicistico-artistice, care îi întregesc profilul de savant și patriot. De altfel, în perioada aceasta își va îndrepta mereu gândul și către Basarabia, iar în octombrie 1956 redactează o scrisoare-memoriu adresată conducătorilor de atunci ai Uniunii Sovietice – Hrușciov și Bulganin – scrisoare care vizează dreptul basarabenilor la autodeterminare și care a fost primul rechizitoriu adevărat al teoriei marxist-leniniste și al practicii sistemului socialist.

Nu știu dacă Onisifor Ghibu avusese în proiectele sale înființarea la Chișinău a unei biblioteci publice românești. Penuria de carte națională în Basarabia acelor ani nu era mai puțin dezolantă decât astăzi și se vede, din tot ce a întreprins profesorul clujean la noi, că îl preocupa și această problemă, de vreme ce inițiază o activitate editorială prodigioasă și aduce la Chișinău colecte importante de publicații. De aceea, în lipsa unei mărturii scrise, înclin să cred că familia Ghibu (în primul rând fiii săi Octavian și Mihai), care este continuatoarea fidelă a crezului și a programului de acțiuni ale mult regretatului om de cultură și știință, a dat curs, atunci când a inițiat acest act cultural, unui deziderat mai vechi care, dintr-un motiv sau altul, nu a fost afișat. Primul a enunțat această idee Octavian Ghibu care, sosit la Chișinău după revoluția română din decembrie 1989, s-a adresat oficialităților din Republica noastră cu propunerea de a dona Moldovei biblioteca tatălui său. Din chiar momentul lansării, oferta generoasă a fiului lui Ghibu își avu iconoclastii și iconodulii săi, precum este împărțită, în ideea de țară, societatea basarabeană, această polarizare fiind deosebit de pronunțată și susceptibilă de declanșare a unor confruntări politice mai ales atunci când abordarea problemei referitoare la biblioteca românească se suprapune, în timp, cu destituirea primului ministru Mircea Druc. Pe de o parte, susținerea aproape frenetică din partea unor oameni de cultură și din cea a cititorilor dornici de publicații naționale, pe de alta, suspiciunile deghizate sau franche ale unor demnitari, care, din unghiul lor de vedere, găseau această întreprindere ca fiind inoportună și precoce, vehiculând argumente menite să atragă, cu bună intenție, faptul de cultură în albia politicului: că, chipurile, este incorect ca un stat să înființeze o bibliotecă în perimetrul altei țări, că o bibliotecă pur românească i-ar speria pe reprezentanții așa-ziselor minorități naționale etc., etc. Esențial este, însă, faptul că ideea bibliotecii își câștigă, printre partizanii săi, o seamă de personalități cu pondere, de dincoace și de dincolo de Prut, care nu au cedat în fața greutăților și au dus începutul la bun sfârșit. Lidia Kulikovschi, directorul Bibliotecii „B.P. Hasdeu” din Chișinău, cea care a făcut coadă pe la ușile multor demnitari și a bătut multă cale întru promovarea și apărarea acestei idei, aidoma lui Onisifor Ghibu în perioada interbelică, ar merita să stea în capul listei. Nu însă înaintea lui Florin Rotaru, consilier cultural al municipiului București, cel care, atunci când ideea fu acceptată în principiu și trecută într-un protocol oficial, dădu chișinăuienilor, la Chișinău, pe banii săi, o recepție pentru faptul că aceștia consimțiseră să li se facă o bibliotecă veritabilă în urbea lor, și a lui Gheorghe Buluță, directorul Bibliotecii Municipale „M. Sadoveanu” din București, care, împreună cu subalternii săi, sufletești cu toții, făcură munca de rutină, dând viață, în termeni record, minunii care se cheamă Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu”.

De la concepere la finalizare, însă, biblioteca a cunoscut o odisee cu întâmplări pe măsura mediului basarabean și cu o alternanță dispozițională și emoțională care acoperă, se pare, întregul arsenal de genuri teatrale. După ce ideea relativă la înființarea bibliotecii românești fu legiferată în câte un punct din protocoalele de colaborare încheiate între două Ministere de Cultură, două primării (a Bucureștiului și a Chișinăului), două biblioteci municipale (domnul Buluță, mare meșter la protocoale, ne-a demonstrat, în acele zile, toate disponibilitățile peniței dumisale), treaba părea că pornise pe făgașul cel bun. La inițiativa lui Ghibu s-au raliat primăria capitalei române, Mitropolia Bucureștilor, Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu”, bibliofili și oameni de cultură, încât, până la urmă, o bună parte din populația orașului lui Bucur colecta cărți pentru Chișinău. Pe comanda bibliotecii municipale București se confecționa mobilierul, lucrătorii ei înfăptuind prelucrarea biblioteconomică și întocmind cataloagele.

Iară dincoace de Prut se caută, ca în toate timpurile bune și rele, un spațiu pentru bibliotecă... Și ori că suntem într-adevăr săraci, ori că asta servea pentru unele persoane drept motiv al terghiversărilor pe care le făceau într-un mod aproape etalat, ori că altceva era la mijloc, dar un spațiu potrivit nu se găsea și pace. Domnul Octavian Ghibu nu mai ostoia să tot trimită șefilor Republicii scrisori pe toate tonurile ce și le

putea permite un om cult ca dumnealui, de la rugămintele umiltoare la alarma reținută. Grigore Vieru, solicitat de O. Ghibu, ceru o audiență primului ministru Valeriu Muravschi. Tocmai pe atunci apăru decretul despre desființarea partidului comunist și, cum începuse împărțirea averii acestuia, se făceau promisiuni măgulitoare. Făgăduințele, însă, nu costă prea mult la noi, așa că biblioteca s-a ales, până la urmă, cam cu ce s-a ales și românul, venit cu înrâzriere, în fața lui Dumnezeu, să i se dea ce este merit să fie al său.

În sfârșit, domnul Iulian Filip, șeful Direcției Cultură Chișinău, alocă un spațiu oferit de el, anterior, unei cooperative, în strada Luceafărul 2. Sosi din București primul transport de carte și o parte din mobilier, așa încât părea posibilă inaugurarea bibliotecii pe data de 31 august cum se programase, întâmplarea aceasta de zile mari urmând să devină unul din momentele principale ale sărbătorii „Limba noastră cea română”. Dar nu a fost să fie așa, pentru că spațiul, nepotrivit pentru o asemenea colecție de publicații, mai trebuia și reparat până la capăt. Iar mai târziu, toamna, bibliotecarele din Chișinău și cele din București, după ce îndură disconfortul și umezeala, dar mai cu seamă somațiile cooperatiștilor, se lăsasera păgubașe... O scrisoare a lui Octavian Ghibu, sosită în acele zile reci, ne va zgudui și ne va face să roșim ori de câte ori o vom citi, acum și peste ani.

Ministrul Ungureanu, recăpătându-și echilibrul clătinat, în 1991, de un întins și vehement atac ideologic prilejuit de ordinul Nr. 86, legat și el de bibliotecă și de cartea națională, luă, la finele anului, când se părea că biblioteca nu mai are sort de izbândă, o decizie benefică, aceea de a o amplasa în localul Centrului Republican de Cultură și Artă. Reacția Guvernului a fost cum și era de așteptat: o dispoziție a primului ministru cerea eliberarea imediată a spațiului, destinat, zice-se, unor recepții diplomaticești. A fost nevoie de negocieri și de putere de convingere, pentru ca să obțină o conciliere și să se producă la 15 ianuarie 1992, de ziua lui Eminescu, întâmplarea așteptată aproape doi ani, inaugurarea bibliotecii de carte românească „Onisifor Ghibu”. Nu știu cât adevăr și câtă minciună este în ce vorbește provincia noastră despre Ion Ungureanu, dar am convingerea că dacă în toți anii cât i-a fost și îi va mai fi dat să fie ministru, singura faptuire ar fi această bibliotecă, atunci ea ar fi de ajuns pentru ai pomeni, din când în când, cu un cuvânt de bine.

Semnificația acestui eveniment cultural este multiplă. Prin fiii săi, Onisifor Ghibu parcă ar fi reînviat ca să ne întindă iar o mână de ajutor, în timpul celei de a doua renașteri naționale a basarabenilor, cititorind biblioteca ce-i poartă numele. Numai că de astă dată, lui Octavian și Mihai, transilvăneni de viță, li s-au asociat reprezentanți ai Munteniei și Moldovei, pentru a duce la bun sfârșit o operă care e, pe drept cuvânt, a tustrelor principate. Iar inaugurarea, care a fost, de fapt, o mică adunare națională cu vorbitori, iarăși, din toate plaiurile românești, conferă Bibliotecii „O. Ghibu” statutul de simbol al Țării întregite.

În chiar momentul său inaugurat, biblioteca numără circa 30 000 tomuri, toate în limba română, lucru nemaîntâlnit prin părțile noastre, inclusiv cărți de patrimoniu, fondul oferindu-i pentru prima dată cititorului basarabeian imaginea integrală și informația aproape de plenitudine asupra culturii și civilizației românești, dar și asupra valorilor universale.

În sfârșit, Biblioteca „Onisifor Ghibu” este prima de la noi realizată pe tehnologiile românești și europene moderne, încât drumul nostru către biblioteconomia occidentală devine mult mai ușor, pentru că ea a venit singură la noi acasă. Și dacă așa stau lucrurile, atunci cred că abia acum avem șanse reale să transpunem în fapt dezideratul cuprins în titlul unei cărți a lui Onisifor Ghibu, acela de a traversa cu pași siguri calea de la Basarabia rusească la Basarabia românească.

RĂU, ALEXE. Reflecții asupra unei vechi tipărituri românești : [Cazania lui Varlam] / Alexe Rău // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1993. – Nr. 12. – P. 46-48.

În toamna lui 1985, la Târgul Internațional de Carte de la Moscova, când, împreună cu Gerayr Akopean, secretarul societății scrisului armean, în compartimentul bibliofiliilor, priveam funcționând, după reconstrucție, primul teasc tipografic rusesc. După ce ni s-au demonstrat potențele bătrânei tiparnițe, colegul din Erevan m-a întrebat dacă știu că prima carte armenească publicată și întâia tipăritură de la noi au apărut în același an. Și-a exprimat nedumerirea când, drept răspuns, l-am întrebat dacă are în vedere anul 1643.

– Ce?

– E cu neputință, mi-a spus Gerayr Akopean, ca tiparul, venind din Germania și Olanda, să treacă

Pagini din Cazania lui Varlaam. Gravură reprezentând o vedere generală a cetății Suceava

prin toate țările europene, să atingă la începutul secolului XVI hotarele țării voastre și să o „sară” ajungând tocmai la ruși și la ucrainieni, ca apoi să se întoarcă de acolo către voi abia peste un secol și jumătate. Nu mă taie capul, de ce a fost nevoie de un salt atât de caraghios...

Îndată după întoarcerea mea la Chișinău am primit de la Erevan o telegramă: „1508 Veneția. Prima carte românească tipărită”.

Am înțeles pe dată că în conștiința armenilor cele trei principate dunărene medievale sunt un întreg. Ei nu fac prea mare deosebire între prima tipăritură din Muntenia și cele dintâi ediții din Moldova sau Ardeal. Pentru ei prima carte românească publicată, indiferent de faptul în care principat a apărut, este un bun al românilor de pretutindeni. O asemenea concepție științifică, integratoare, este promovată de asemenea, de către bibliologii din Georgia și din Țările Baltice. Iar dacă aceste realități sunt sigure pentru străini, atunci mai pot (și mai trebuie oare?) să fie puse la îndoială de către autohtoni?

În ce ne privește, vom încerca să clarificăm, prin prisma aceleiași concepții, ce este și ce nu este CAZANIA lui Varlaam.

În publicațiile de la noi privind această operă predomină câteva opinii care, devenite canon, le întâlnim la orice lucrare și la orice autor. **Cazania**, ni se spune în aceste lucrări, e prima carte tipărită în limba moldovenească, ba chiar prima tipăritură din Moldova, chipurile acest fenomen ca și introducerea tiparului ar fi fost imposibilă fără susținerea frățească a Rusiei și a Ucrainei. Și, ca argumentarea să pară cât mai completă s-a mai afirmat, din păcate, fără dovezile de rigoare, cum că chiar și înfățișarea grafica a Cazaniei, iar odată cu ea și toată grafica noastră de carte, au fost daruri amicale ale culturii ruse. Care sunt temeiurile acestor aserțiuni? Drept dovadă principală în ce privește apartenența lingvistică este folosită scrisoarea adresată în 1636 de către Varlaam țarului rus Mihail Fedorovici. Epistola a fost scrisă în limba slavă veche și în ea mitropolitul Sucevei comunică, între altele, că una din preocupările sale este traducerea cărții de învățătură a patriarhului bizantin Calist.

În tălmăcirea acestui text echivalentul cuvintelor „voloschi” și „volohom” a dat „moldovenească” și „moldovenilor” în loc de „română” și „românilor” și a avut efectul nociv de-a susține ideea existenței unei culturi moldovenești deosebite de cea română.

Într-o discuție avută cu traducătorul din anii șaizeci al pasajului în discuție, Gheorghe Bogaci, dânsul recunoaște că a fost conștient de această greșală, dar că a fost forțat de circumstanțele politico-ideologice de atunci. Cu atât mai mult cu cât însuși Varlaam, când își compunea epistola în slava veche, se gândea de fapt la limba română, argumentul suprem fiind în această privință chiar Cazania, pe a cărei pagină de titlu stă scris „Carte românească de învățătură”... precum și prefața în care se face mențiunea că această carte era adresată „către toată seminția românească”.

De unde se vede că Varlaam și-a scris Cazania în limba română și tot în română a tipărit-o, iar aceasta înseamnă că trebuie să renunțăm la afirmația vehiculată atâta vreme la răsărit de Prut, după care Cazania ar fi prima carte tipărită în limba noastră. Pentru că întâia carte tipărită pe limba noastră, adică românește, e cea din 1544 editată în secția chirilică a tipografiei din Sibiu și acea publicație era Catehismul tălmăcit și tras la teasc de către Filip Moldoveanu unul dintre primii editori români, gravor, tipograf și tăietor de literă chirilică.

Să încercăm a da și răspuns la o altă întrebare: este oare Cazania o suficientă dovadă de ajutor și relații amicale dezinteresate între ortodocșii de la Dunăre și cei din Rusia și Ucraina? Evident, s-a scris mult la noi despre aceasta, chestiunea soldându-se cu un invariabil răspuns afirmativ.

Dar să recitim scrisoarea lui Varlaam către țarul rus.

Iată pasajul ce interesează în cazul de față (în traducerea lui Gh. Bogaci): „Cât despre osârdia care o avem pentru sfânta biserică a Răsăritului, osârdia și dorința este de a tălmăci cartea sfântului Calist, cuvântarea la sfânta evanghelie, în limba moldovenească (corect română — A.R.), ca s-o citească preoții spre povățuirea moldovenilor (corect: românilor — A.R.) credincioși. Și o avem gata și scrisă, numai să se dea la tipar să se

tipărească. Dar pentru că mâna grea a agarenilor ne stăpânește și nu suntem slobozi de haraciul lor nici preoții, nici vlădicii, ci cu toții suntem supuși, pentru aceea îndrăznim a cere ajutor și de la generoasa voastră împărăție pentru lucrul acesta, iar Domnul Dumnezeu va răsplăti cu însușită răsplătă...”

Dacă am urma interpretarea ce s-a dat prin părțile noastre epistolei varlaamiene, ar trebui să credem că în prima propoziție din fragmentul citat, mitropolitul moldovean îl informează pe țar despre traducerea Cazaniei iar în a doua cere ajutor la tipărirea cărții, mitropolia și divanul neavând pentru aceasta mijloacele necesare din cauza haraciului greu. Părerea mea este că Varlaam nu putea să ceară și nici n-a cerut ajutor de la ruși la editarea lucrării sale pentru că, în primul rând, când el își scria epistola, abia trecuse un an de la incendiul ce a nimicit aproape tot ce avea Curtea tiparului de la Moscova. Ca să ne dăm seama ce însemna pe atunci restabilirea unei tipografii, să ne amintim că pentru crearea și utilarea curții vechi a tiparului de la Moscova (inaugurată în 1563) a fost nevoie de mai bine de un deceniu, iar refacerea ei după incendiul de la 1571 a cerut 15 ani de muncă. Nu e un simplu detaliu nici faptul că tiparul moscovit de pe vremea lui Varlaam era cu mult mai mare și avea de câteva ori mai mult utilaj, așa că se cerea vreme îndelungată și mijloace considerabile pentru restabilire. Prin urmare, în 1652 Moscova nu putea încă să acorde nimănui nici un fel de ajutor în privința aceasta.

În al doilea rând, se pare că pe vremea aceea asemenea ajutor era de așteptat mai degrabă din partea patriarhului Moscovei și al întregii Rusii, care era diriguitorul și cenzorul suprem al tiparului și al atelierelor de copiiști, țarului revenindu-i un rol oarecum secundar (cu atât mai mult cu cât aceasta nu ținea de problemele cele mai arzătoare ale politicii statului rus). Dovadă în această privință poate fi considerat, spre pildă, cazul lui Simon Polotki, care, deși era unul dintre cei mai buni prieteni ai țarului Feodor Alexeevici a fost izgonit de la curtea tiparului de către patriarh.

În al treilea rând, după cum arată documentele de epocă, atunci când cineva cerea ajutor de acest fel, trebuia să precizeze de ce anume era nevoie (matrițe, tipare, scânduri cu gravuri etc.). Or, aceasta nu se vedea în scrisoarea lui Varlaam. Atunci, ce a cerut el de la țarul rus, și, prin urmare, cum trebuie interpretat pasajul pe care l-am reprodus mai sus?

Știindu-se starea economică precară a Moldovei de atunci, generată și de schimbarea deasă a domniilor, cât și sărăcia visteriei Bisericii moldovenești, cred că Varlaam cerea de la țar ajutor bănesc. Spre acest gând te duce și lipsa de concretețe și stilul aluziv. Prima propoziție e de cu totul altă natură, exprimând solidaritatea ortodoxă din acele vremuri, dictată de nevoia apărării în fața expansiunii altor forțe religioase și politice. Pe atunci chiar și editarea cărților slavo-bizantine era considerată, în toate țările ortodoxe, o misiune patriotică. Deci, fiecare slujitor al bisericii ortodoxe, când le scria confrăților săi dintr-o altă țară ori suveranului acestei țări, insera neapărat în epistola sa un alineat despre meritele sale pe tărâmul ortodoxiei.

Așadar, informându-l pe țar despre ce a făcut el pentru cauza mării biserici a răsăritului, Varlaam cerea ajutor financiar pentru a putea să achite datoriile bisericii din Moldova ca abia după aceea să aibă cu ce înjgheba o tiparniță. Răspunsul atunci nu a urmat, Moscova având nevoile sale, iar mai târziu nici nu era necesar să se revină la aceasta, pentru că Vasile Lupu, urcat pe tronul Țării, va reuși în numai trei ani să aducă economia Moldovei la o stare de înflorire, după care va achita și toate datoriile Mitropoliei.

Concluzia ce o face istoriografia noastră despre ajutorul ce ar fi primit, chipurile, Varlaam din partea Rusiei pentru înființarea tiparului moldovenesc se sprijină pe o mențiune din raportul agentului țarist secret Ordin-Nasciokin cum că la curtea lui Vasile Vodă trăia „pentru tipărirea cărților” călugărul rus Samuil, crezându-se că această informație fragmentară ar ajunge pentru a susține cu prestanță afirmația că monarhul ar fi fost trimis de către țar (sic!) și că „licoarea” vine totuși de la răsărit, Samuil era mai degrabă unul din lucrătorii Curții tiparului de la Moscova, care, după incendiul de la 1634 au fost nevoiți să pribegască și să se pripășească prin țări străine, spre a scăpa de pedepsele deosebit de aspre ce se aplicau lucrătorilor tipografiei după fiece pojar.

Or, judecând după documentele de epocă, agenții secreți mai aveau în sarcina lor și informarea despre scoaterea la iveală a infractorilor bejenari.

Destul de instructive și ele, relațiile Moldovei cu unele centre ucrainiene în vederea introducerii tiparului la noi se cer și ele nuanțate într-un fel anumit. Merită să reținem, de pildă, că numai arvuna, plătită de Vasile Lupu frăției stavropigiale din Lemberg (Livov) pentru turnarea literelor s-a ridicat la 200 de taleri. Pe deasupra, domnul Moldovei a înălțat la Lvov biserica „Sf. Paraschiva”, de care membrii frăției se vor folosi fără a restitui cheltuielile. Așadar, în cazul de față ajutorul frățesc a fost tocmai din partea Moldovei, și nu viceversa cum se spune în literatura de comandă oficială, în care scrisoarea lui Vasile Vodă cu mențiunile despre arvună și achitarea plății precum și exemplarele de autor sunt, de cele mai multe ori, trecute sub tăcere.

Nici primirea tiparniței de la mitropolitul Petru Movilă al Kievului nu poate fi calificată drept un ajutor frățesc al Ucrainei, pentru că, în primul rând, nu au fost încă găsite astfel de documente care ar confirma furnizarea fără plată a teascului tipografic. Chiar dacă tiparnița ar fi fost oferită fără plată, am avea un caz de binefacere a unui român moldovean pentru compatrioți, pentru patria sa. În același sens vorbește și faptul că, spre deosebire de acei preoți ucrainieni care îl aveau în frunte pe Iov Boretki, și de gruparea lui Hmelnițki, Petru Movilă era contra unirii Ucrainei cu Rusia, la mijloc fiind nu numai orientarea propolună a Movileștilor, ci și (sunt convins) intuirea adevărului că unirea acelor mai mari țări slave ar periclita și chiar ar curma independența și integritatea statelor românești, ceea ce s-a și întâmplat mai târziu.

Afară de asta, mitropolia kieveană își avea și interesele ei în această afacere, și anume obținerea din partea capitalei moldovenești a consimțământului de a fi amfitrioană a Sinodului din 1642 ce viza și interesele naționale ale ucrainenilor, organizarea căruia i-a solicitat Moldovei cheltuieli însemnate.

Oricum, demn de reținut rămâne faptul conlucrării la tipărirea CAZANIEI a unor oameni de diferite naționalități, aceasta rezultând din solidaritatea ortodoxă și din interese reciproce.

Afirmațiile unor autori că înfățișarea grafică a Cazaniei descinde din estetica APOSTOLULUI lui Ivan Feodorov nu par consistente. Ductul literelor are afinitate cu izvodul moldovenesc din vremea lui Ștefan cel Mare. Gravurile învederează o apropiere de spiritul, narativismul și factura populară a artei plastice moldovenești din epoca vasiliană. Pagina de titlu e lucrată în tradiția iconografiei moldovenești. În această privință trebuie să atragem atenția asupra faptului că pagina de titlu, a cărei reproducere o folosesc unii autori de la noi, nu este a Cazaniei din 1643, ci o copie mai târzie deviată spre gravura din APOSTOLUL lui Feodorov, fapt care, probabil, i-a și indus în eroare pe unii cercetători.

Și o ultimă considerație. Nu trebuie să exagerăm evaluarea nivelului de execuție poligrafică a lucrării varlaamene. Dacă împrejurările politice și condițiile concrete ale vieții spirituale i-ar fi permis lui Vasile Lupu să aducă cele necesare pentru tiparnița domnească nu din răsărit, ci din Europa occidentală, unde arta tipografică era la o etapă mult mai avansată, cartea aceasta ar fi fost realizată sub aspect tehnic și artistic la un nivel net superior. Așa însă cu toate calitățile ei de operă literară și religioasă de valoare CAZANIA (cartea, nu opera) este, în adevăr, sub nivelul monumentelor de artă tipografică europene și chiar sub nivelul (mai ales în ce privește duetul literei) edițiilor românești din secolul XVI, executate în spiritul tradiției italiene.

Bine, se vor întreba cititorii, atunci dar ce este pentru noi CAZANIA lui Varlaam?

Acesteia, ca și edițiilor lui Coresi și lucrărilor cărturarilor din sec. XVII, îi datorăm afirmarea în conștiința românilor din Moldova, Muntenia și Transilvania a unității lor de neam, Varlaam a fost primul care în loc de „rumanesc” a scris „românesc” pentru a sublinia descendența romană. Varlaam a fost printre primii oameni de cultură români care, înarmați cu argumentele necesare, au atras atenția la inutilitatea și primejdia susținerii părerii – în multe cazuri, interesate – cum că ar fi existat deosebiri principale între cele trei componente de bază ale poporului român. Despre ardeleni, de exemplu, el susține în lucrarea „Răspunsul împotriva catehismului calvinesc” că sunt „iubiți creștini și cu noi de un neam românesc.”

Varlaam este unul din acei care au pus bazele concepției moderne a unității de neam a românilor de pretutindeni, concepție care va reuși, până la urmă, să îndepărteze din conștiința națională românească mentalitatea îngustă regională, menținându-se mai mult (dar asta nu pentru totdeauna) pe acele pământuri ale noastre care au fost ținute în supunere străină.

РЭУ, А. Национальная программа «Память Молдовы» : этапы разработки и реализации // Вестник Библиотечной Ассамблеи Евразии. – 2007. – № 1. – С. 49-52.

Программа «Память Молдовы» была утверждена в 1998 г., через два года после опубликования на английском и французском языках программы ЮНЕСКО «Память Мира». Однако предыстория ее началась задолго до выхода в свет «Memory of World». Такая программа должна предполагать в силу исторически сложившихся условий и реалий, что ее реализация возможна только на кооперативных началах. И первое, что диктует именно такой подход, это – распределенное хранение письменного и печатного национального культурного наследия. То, что мы называем совокупным патримониальным книжным фондом, храниться, кроме Национальной библиотеки Республики Молдовы (НБРМ), еще в 14 учреждениях (крупные библиотеки, музеи, национальный архив), а так-

же в некоторых зарубежных библиотеках и музеях. Что касается отчужденных экземпляров, возможности приобщиться к ним, научно освоить, принять меры по их консервации и тем более по включению в национальный оборот, то они являлись долгое время ограниченными, а в некотором смысле продолжают оставаться таковым и по сей день.

На территории Молдовы попытки объединить усилия библиотек по собиранию, хранению и изучению книжных древностей предпринимались Кишиневской Губернской Библиотекой (предшественницей Национальной библиотеки Республики Молдова) еще в конце XIX в. Но первым по-настоящему корпоративным проектом регистрации, консервации и освоения патримониального письменного наследия была начата в 80-х гг. XX в. Национальной библиотекой и Библиотекой Академии наук, осуществивших совместную подготовку к изданию сводного каталога «Книги Молдовы: XVII – нач. XX в.». Первый том этого каталога вышел в свет в 1990 г., второй – в 2002 г. Таким образом, эта работа предшествовала появлению программы ЮНЕСКО и программы «Память Молдовы», позволив накопить ценный опыт по изучению и систематизации письменного наследия, и в то же время как бы переродилась благодаря этой программе, поскольку к составлению второго тома подключились и остальные хранители патримониальных изданий. Именно объединение усилий привело к новому осознанию проблемы сохранения книжного наследия и передачи его будущим поколениям, оно переросло рамки чисто профессионального сотрудничества, обретая новый характер и новую значимость. А в момент опубликования Программы «Память мира» и особенно после выхода в свет перевода этого документа на молдавский язык, идеи и мысли авторов Программы ЮНЕСКО и участников создания нашего сводного каталога в условиях начавшегося национального возрождения, оказались настолько созвучными, что национальная программа была разработана в рекордный срок. Более того, «Память Молдовы» была не просто программой, а своего рода культурно-патриотическим движением.

Вслед за предисторией, Программа «Память Молдовы» прошла через ряд этапов разработки и реализации:

На 1-м этапе события развернулись в следующей хронологии:

Ноябрь 1995 г. – делегация НБРМ принимает в резиденции ЮНЕСКО в Париже опубликованную программу «Память мира» (Memory of World”, „Memoire du monde”);

Декабрь 1995 г. – в НБРМ создается группа по переводу программы ЮНЕСКО на государственный язык Республики;

18 декабря 1996 г. – НБРМ и Библиотечная ассоциация совместно с Фондом СОРОСА в Молдове проводят национальный семинар «Библиотеки и память мира». На семинаре был представлен первый вариант перевода программы ЮНЕСКО и обсуждены вопросы, связанные с участием Молдовы в этой программе. В принятом «Обращении» подчеркивалась необходимость организации общенационального движения за достижение этой цели;

19 декабря 1996 г. – на общем собрании учредителей избирается на базе НБРМ Национальный комитет «Память Молдовы». В организации Комитета приняло участие 15 учреждений фондодержателей (НБРМ, 8 крупных библиотек, 4 музея и национальный архив).

На своем первом заседании Национальный комитет объявил 1997 г. Годом Памяти Молдовы;

Январь 1997 г. – Национальный комитет «Память Молдовы» утверждает принципы разработки национальной программы и утверждает рабочую группу;

Февраль 1997 г. – публикуется окончательный вариант молдавского перевода программы ЮНЕСКО.

В течении всего 1997 г. в городах и районах республики организуются семинары, конференции и другие мероприятия, посвященные программе.

На 2-м этапе (вторая половина 1997 г. и весь 1998 г.) идет собственно разработка программы «Память Молдовы». Структура программы включает 8 глав, из которых 1-7 главы составляют «теоретическую» часть, а 8-я – Регистр программы. Теоретическая часть зиждется на основных положениях всемирной программы, адаптированных, когда это продиктовано необходимостью, к молдавским условиям и специфике. Специфическими являются прежде всего положения, связанные с юридической и финансовой базами программы, что не могло не повлиять на характеристики планируемого обеспечения. Но не в меньшей степени ориентированы на национальные реалии главы, посвященные менеджменту и продуктам программы.

Методология отбора документов, предназначенных включению в Регистр и их презентации, вызвала много споров по некоторым вопросам. Как, например, определить всемирную значимость книжных памятников в условиях, когда их экземпляры хранятся также в Румынии и в других соседних странах? Следует ли включать в Регистр музейные экспонаты, содержащие элементы письменности и письменной культуры (скажем, древние ткацкие изделия с образцами протописьменности и другие предметы, содержащие уникальные тексты)?

В результате была утверждена следующая структура Регистра:

1. Молдавские патримониальные документы, хранящихся на территории Республики Молдова.
2. Молдавские патримониальные документы, хранящихся за пределами Республики Молдова.
3. Патримониальные документы других стран, хранящиеся в Республике Молдова.

Молдавские патримониальные документы, хранящиеся на родине, подразделены на документы международного, национального и регионального (муниципального) значения.

Согласно методологии, в Регистр включаются такие типы документов как письменные документы всех видов и форм, изобразительные документы и карты, аудиовизуальные и электронные (цифровые) памятники. Включаются в Регистр музейные экспонаты, содержащие уникальные элементы и сведения, касающиеся истории национальной письменности, а также коллекция документов исторического значения (как, например, особо ценные коллекции рукописей и книг отдельных монастырей, церквей, учреждений культуры, частные библиотеки исторических личностей и др.) Методология описания документов для включения в Регистр основывается на рекомендациях Программы ЮНЕСКО, но она предусматривает также и другие характеристики в зависимости от уровня значимости документа (международный, национальный, региональный) и от иных особенностей. Включение некоторых новых элементов продиктовано изменениями, произошедшими в формате ЮНИМАРК, а также от специфики некоторых видов документов, включаемых в Регистр (музейные предметы, архивные документы, отдельные коллекции и частные библиотеки и др.)

На 3-м этапе, на основе методологии, утвержденной Национальным комитетом, была организована в коллективах участников Программы и за рубежом исследовательская работа по выявлению, отбору и описанию документов для их включения в Регистр, куда к настоящему моменту включены:

- в раздел уникальных патримониальных документов (международного значения) – 13 письменных, книжных памятников и ряд архивных документов;
- в раздел национального значения – 907 рукописей, редких книг, микрофильмов, периодических изданий и карт;
- в раздел регионального, территориального значения – 1775 книг, продолжающихся и периодических изданий;
- в раздел молдавских патримониальных документов, хранящихся за пределами республики, – 825 названий (662 рукописей и 34 книжных памятника);

Наконец, в Регистр включены 228 патримониальных документов иностранного происхождения. Этот раздел преследует цель, с одной стороны, еще больше приблизить Программу «Память Молдовы» к духу Программы ЮНЕСКО, с другой стороны – создать привлекательный объект для сотрудничества со странами, чьи патримониальные документы оказались на нашей территории. Это может способствовать нашему привилегированному доступу к молдавским документам, хранящимся у них.

Работа над Регистром продолжается: уточняются элементы описаний, выявляются новые документы, идет их оцифровывание.

На 4-м этапе был создан с помощью фонда СОРОСА, выделившего специальный грант в 60 тыс. долл. США, Национальный центр реставрации и консервации документов, включенных в Реестр программы «Память Молдовы». Расположенный в НБРМ центр оснащен немецким оборудованием, позволяющим организовать работу физической, биологической и химической лабораторий, а также реставрационной и переплетной мастерских. Ведется паспортизация документов с целью определения их физического состояния, назначения средств и методов реставрации, консервации и установления очередности предстоящих работ.

Этапным моментом в реализации Программы явилось предоставление Высшим советом

по науке и развитию Республики Молдова гранта для проведения исследования по оцифровке патримонийных документов и созданию базы данных и полных текстов «Память Молдовы». В результате исследования была создана база данных «Старая книга Молдовы», включающая более 3 тыс. записей, снабженных предметными рубриками и ключевыми словами. Параллельно с созданием базы данных начался процесс перевода патримонийных документов на электронные носители. С учетом технических параметров, рекомендованных ЮНЕСКО, НБРМ разработала методику оцифровки старых книг, с использованием которой был проведен первый опыт оцифровывания книжного памятника. Объектом этого опыта явилась первая молдавская печатная книга «Казаний» (Учительное Евангелие).

На 6-м этапе методика нумеризации (оцифровки) и накопленный экспериментальный опыт начали использоваться для реализации проекта виртуальной библиотеки «Память Молдовы», доступной с веб-страницы НБРМ. Очередность оцифровки документов зависит от степени физического износа и от спрашиваемости патримонийных документов. Первоначально оцифровывается коллекция редкого журнала «Viața Basarabiei» («Бессарабская жизнь»), сохранность которой подошла к грани опасности. После этого оцифровывание книжных памятников начало вестись по специальному плану как в НБ, так и в других учреждениях, участвующих в программе.

Ведется работа над созданием программного обеспечения, необходимого для функционирования виртуальной библиотеки «Память Молдовы».

Новый этап, новое продолжение в реализации этой программы наметились в 2006 году. Он явился следствием двух событий, совершившихся в 2005 г.: утверждение Правительством РМ Государственной программы «Электронная Молдова» и принятие НБРМ в члены Конференции директоров Национальных библиотек Европы. Государственная программа предусматривает создание Национальной цифровой библиотеки Молдовы, а членство в CENL предполагает рассмотрение НЦБ как части Европейской цифровой библиотеки, включающей цифровые версии книжных памятников континента.

Реализацию этой двойной цели и преследует проект Национальной цифровой библиотеки РМ, презентация которого состоялась в августе 2006 г. Обеспечение сохранности книжных памятников путем перевода их на цифровые носители и одновременное расширение доступа к ним – вот две из основных задач Европейской библиотеки, и эти задачи объединяют программу «Память Молдовы» и проект НЦБ.

Реализация нового проекта будет опираться на опыт, накопленный в ходе реализации Программы, на Регистр, на технические параметры. В то же время должны быть использованы и рекомендации Белой книги Европейской библиотеки. В частности, к имеющемуся опыту нумеризации добавятся: дифференциация на три вида оцифровывания (срочное, плавное и в режиме спроса), а также три специализированных метода нумеризации (для переплетенных документов, звуковых и изографических).

К параметрам, рекомендованным программой ЮНЕСКО, прибавятся те, что предлагает проект TEL-ME-MOR.

К партнерам по программе «Память Молдовы» добавятся издатели, экономические агенты, занимающиеся оцифровыванием и разработкой программного обеспечения.

В результате Программа «Память Молдовы» станет своего рода айсбергом. Цифровая ее часть, переходящая в НЦБ (а потом и в общемолдавскую виртуальную библиотеку), будет на виду в Интернете, а физическая часть, связанная с исследованием, реставрацией, консервацией, продлением жизни нижних памятников, станет, наверно, менее заметной, но чрезвычайно значимой».

GALAXIA GUTENBERG

Cărți în Biblioteca Națională a României : [Despre cartea „Cercetare și dezvoltare în bibliotecile naționale ale României și Republicii Moldova : volum de lucrări științifice. – București ; Chișinău : Editura BNR ; Editura BNRM, 2008. – 172p.] / Biblioteca : revistă de bibliologie și știința informării. – 2009. – Nr. 9-10. – P. 263

Volumul apare pe fondul colaborării existente între Biblioteca Națională a României și cea a Republicii Moldova și se adresează celor care doresc să cunoască preocupările științifice și profesionale ale acestor instituții, funcțiile și activitățile acestora. Cu un conținut variat, lucrarea se dorește o prezentare a activităților și a serviciilor, precum și a unor studii de specialitate realizate în cadrul bibliotecilor mai sus amintite.

Volumul este conceput sub forma unui amplu grupaj de articole, care, deși diferite, au ca punct comun informarea și documentarea în general și cele două biblioteci naționale în special.

Identitatea bibliotecilor naționale, aspecte ale promovării noilor tehnologii în biblioteconomie, aspecte ale promovării e-culturii, reconsiderarea rolului bibliotecilor naționale de integrare și orientare a sistemului național de biblioteci, reprezintă principalele teme abordate prin intermediul cărora sunt reliefate atât aspecte definitorii din activitățile celor două biblioteci naționale, cât și modul de a gândi, de a concepe biblioteconomia în era digitală.

Alexe Rău se ocupă de conceptul de bibliotecă națională, afirmând în articolul pe care îl semnează faptul că un factor important pentru dezvoltarea inovatoare a acestor instituții este reprezentat de asigurarea circulației ideilor. În articolul ”Resurse informaționale și documentare electronice: aspecte privind construcția, achiziția, prelucrarea, comunicarea, utilizarea, conservarea, arhivarea”, conf. dr. Elena Tîrziman vorbește despre ciclul de viață al documentelor și despre soluțiile pe care ni le propune informatica documentară. Ală Panici are în vedere metodele, soluțiile și standardele de stocare a informației privind resursele electronice și non-publicațiile; Luminița Gruia și Nicoleta Rahme trec în revistă proiectele și programele ce duc către o bibliotecă digitală a României; Svetlana Barbei descrie problemele și soluțiile create de digitizarea colecțiilor Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, iar Denis Rotaru subliniază importanța instituirii listei de vedete de subiect enciclopedice românești Lives-ro.

Din sumarul lucrării ne mai atrag atenția un articol referitor la structura și conținutul colecțiilor speciale ale Bibliotecii Naționale a României și unul referitor la filiala Bathyaneum, o prezentare a edițiilor rare, cantemirene existente în Biblioteca Națională a Republicii Moldova, studiile semnate de Vera Osoianu și Raisa Melnic despre promovarea limbii și a culturii naționale și despre diseminarea culturală. Tot din această lucrare aflăm de ce este necesară standardizarea în biblioteci și ce aduce nou BNRM prin activitatea sa. Nu sunt pierdute din vedere nici principalele funcții ale BNR și anume aceea de centru național de patologie și restaurare a documentelor și de centru național ISBN, ISSN, CIP, fiind descrise pe larg, în câte un studiu, importanța, obiectivele, atribuțiile și activitățile care se desfășoară în cadrul celor două centre naționale.

În prefața volumului, conf. Dr. Elena Tîrziman și Alexe Rău, Directori Generali ai BNR și BNRM, subliniază relația de colaborare existentă la nivelul celor două instituții, vorbind totodată despre importanța funcțiilor sociale pe care le îndeplinesc bibliotecile naționale și despre rolul pe care acestea îl au în conservarea și diseminarea culturii scrise.

Beneficiind de cuprins și abstracte în patru limbi (română, rusă, franceză și engleză), informația este accesibilă unui public numeros. Fiecare studiu este prevăzut în final cu referințe bibliografice utile celor interesați în aprofunda sau a dezvolta anumite subiecte.

Acuratețea exprimării, varietatea și noutatea informației prezentate ne determină să afirmăm faptul că volumul de față contribuie la diversificarea literaturii de specialitate, sprijinind evoluția domeniului biblioteconomiei.

COSTIUC, TATIANA. **Cărțile de pe colțul biroului** : [„Un deceniu sub semnul reformei” de Vera Osoianu și „Cartea, modul nostru de a gândi” de Lidia Kulikovski] / Tatiana Costiuc // Biblioteca : Revista de bibliologie și știința informării. – 2006. – Nr. 11-12. – P. 343-345.

De mai bine de jumătate de an păstrez pe colțul biroului două cărți, nu pentru că le-aș fi sancționat punându-le la colț, ci pentru că îmi sunt pe cât de dragi, pe atât de utile. Sunt două volume de specialitate, pe care, ori de câte ori am o clipă de răgaz, le răsfoiesc și de fiecare dată îmi notez câte o idee. Autoarele lor sunt bibliotecare desăvârșite, Vera Osoianu, director adjunct la Biblioteca Națională din Chișinău și Lidia Kulikovski, director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”.

Volumul Verei Osoianu *Un deceniu sub semnul reformei** a apărut la editura Bibliotecii Naționale din Chișinău la sfârșitul anului 2005 și cuprinde „un mănunchi de articole izvorâte din impresiile autoarei din țările occidentale în care s-a aflat și în care a fost convertită la o altă viziune asupra biblioteconomiei”, cum frumos avea să menționeze Alexe Rău.

Titlul este unul sugestiv, iar în spatele lui se ascund ani de muncă și de zbatere pentru crearea unui cadru național biblioteconomic, odată cu renunțarea la serviciile de asistență de specialitate ale Bibliotecii „V.I. Lenin” din Moscova. În acest caz sintagma asistență de specialitate este un eufemism, pentru că de-a lungul timpului, din capitala marelui imperiu veneau directive, termene și controale și orice alte inițiative decât cele „de la centru” erau sortite eșecului. Abia după 1991 a început reforma bibliotecară în Republica Moldova, iar ce a însemnat ea pentru generația noastră de bibliotecari autoarea relatează chiar în primul articol din această culegere. Reforma înseamnă transformare, schimbare și poate, în primul rând, schimbare de mentalitate. Concepția Sistemului Național de Bibliotecă, descentralizarea rețelelor de „biblioteci de masă”, transformarea lor în biblioteci publice și reorganizarea organizatorică a acestora, revenirea la CZU, elaborarea cadrului legislativ și reglementar biblioteconomic național, restructurarea sistemului de perfecționare profesională și inaugurarea Școlii de Biblioteconomie, constituirea Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova, a Consiliului Biblioteconomic Național, inaugurarea Anului Bibliologic – activitate anuală de evaluare a activității bibliotecilor din țară și a Clubului Biblioteconomiștilor

– activitate de popularizare a experiențelor dobândite în străinătate, dar și de omagiere a unor personalități în domeniu – iată doar câteva dintre realizările Reformei.

Autoarea a lucrat, după absolvirea facultății, în Serviciul metodic al Bibliotecii Naționale, iar perfecționarea profesională a bibliotecarilor a fost și rămâne marea ei pasiune și preocupare. A studiat tot ce s-a putut în materie de specialitate, a sintetizat experiențe, a scris articole, a organizat conferințe, cursuri și ateliere de perfecționare profesională. Iar fiecare vizită în bibliotecile din străinătate este valorificată la maximum; traduce și scrie despre bibliotecile din SUA, Finlanda, Franța, invită la conferințele anuale ale bibliotecarilor din Moldova specialiști cu renume din bibliotecile pe care le-a vizitat, folosește toate relațiile și cunoștințele sale în favoarea comunității bibliotecare.

Articolele cuprinse în acest volum nu sunt simple descrieri ale lucrurilor văzute și auzite, sunt teme importante de discuții în literatura de specialitate: rolurile bibliotecii publice în societatea actuală, serviciile de referință în biblioteca modernă, Internetul și digitizarea, consorții, parteneriate și colaborări, instruirea și educația pe tot parcursul vieții, proprietatea intelectuală și drepturile de autor, politici de stat, resurse, finanțări, perfecționare profesională, viitorul cărții și al bibliotecii – și toate acestea raportate la situația bibliotecilor de la noi, cu îndemnul de aplicare a noutăților în profesie, de schimbare a atitudinii față de beneficiarii bibliotecii și ce conștientizare a faptului că bibliotecarii sunt slujitorii publicului: „Noi suntem aici pentru a te ajuta” – aceasta este diviza bibliotecarilor americani și autoarea insistă să ne asumăm și noi acest rol și să acționăm ca atare.

Articolul „Bibliotecile - infrastructura intelectuală a unei țări” cuprinde experiența bibliotecilor din Finlanda, țară care își revendică tot mai insistent rolul de lider european în dezvoltarea biblioteconomiei. Sunt

abordate, cu multă competență, aproape toate aspectele ce țin de organizarea bibliotecilor: construcția de biblioteci, procentul de atragere la lectură și gradul de utilizare a bibliotecilor, strategiile elaborate și pașii concreți și consecvenți care s-au făcut în domeniul automatizării, serviciile culturale și de referință, de înaltă calitate, cooperarea între biblioteci și instruirea personalului.

Foarte interesantă este experiența Bibliotecii Publice „G. Pompidou” din Paris – un model pentru toate bibliotecile publice. Aceasta oferă acces liber și gratuit tuturor cetățenilor, pentru consultare pe loc, fără drept de împrumut la domiciliu. Serviciile sunt moderne, colecțiile cuprind toate tipurile de media, programul pentru public este constant pe tot parcursul anului, taxele lipsesc cu desăvârșire, iar activitatea în întregime are la bază ideea protejării, promovării, dezvoltării și afirmării limbii, culturii și civilizației franceze.

Volumul Verei Osoianu conține și un elogiu cărții „Mileniul trei va fi unul al culturii sau nu va fi deloc, iar înțelegerea dintre diferite culturi este chezașa dăinurii noastre”. Acest mesaj transmis lumii de Papa de la Roma acum doi ani, de Ziua Mondială a Păcii, va constitui esența existenței noastre pentru multă vreme înainte. „Nimic nu poate servi mai bine scopului apropiării dintre culturi precum Cartea” – conchide autoarea.

Cu îndemnul de a-i călca pe urme, de a descoperi noi orizonturi profesionale, de a cunoaște oameni și evenimente, de a schimba viziuni și concepții se încheie acest volum al unui bibliotecar dăruit și dispus să dăruiască tuturor tot ce a acumulat în drumurile sale.

*Osoianu, Vera. Un deceniu sub semnul reformei / Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău : BNRM, 2005. ISBN 9975-9904-7-6.

Volumul Cartea, modul nostru de a dăinui a apărut la începutul anului 2006 la Tipografia „Reclama” din Chișinău și cuprinde între filele sale întreaga experiență profesională a bibliotecarului, directorului și conferențiarului universitar, doctor Lidia Kulikovski.

Numele Lidiei Kulikovski se identifică cu noțiunea de management, Domnia Sa fiind directorul celei mai mari biblioteci publice din Republica Moldova, care are 37 de filiale în raza municipiului Chișinău, iar volumul său este o spovedanie a unui manager.

Primul capitol „Speculum humanae salvations” cuprinde interviurile acordate cu diferite ocazii, din care se desprinde o personalitate cu un caracter ambițios și tenace, un om îndrăgostit de orașul în care locuiește, de oamenii pe care îi vrea culți și instruiți și care pune umărul la realizarea acestui deziderat. Până în 1990 Biblioteca Municipală din Chișinău (pe atunci „Jdanov”) era spaima tinerilor absolvenți de biblioteconomie, prin structura personalului, prin modul de organizare și stilul de conducere.

Lidia Kulikovski a fost primul director de bibliotecă din Republica Moldova ales de colectiv; alegerile au fost puternic mediatizate, lupta s-a dat „pe viață și pe moarte”, dar, chiar și cei ostili limbii române, până la urmă și-au dat votul pentru un director care le propunea schimbare sub toate aspectele. Ce a realizat Lidia Kulikovski, cum și-a îndeplinit programul pe care l-a prezentat colectivului în 1990, transformând, la propriu, Biblioteca „Jdanov” în Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” – se desprinde cu ușurință din acest volum, dar și din susținerea și încrederea de care se bucură din partea colegilor mai bine de 16 ani.

Managementul de personal practicat la Biblioteca Municipală din Chișinău constituie un sumum de exigențe, concilierii, stimulări, promovări și remunerări, în capul listei fiind interesul pentru salariat, cultivarea atașamentului față de profesie, interesului pentru noutate și rezultate performante. Pentru a scoate colectivul din starea de timorare și marginalizare în care a fost ținut ani în șir și fiind convinsă că schimbarea mentalității bibliotecarilor se poate produce doar prin deschidere către străinătate, Lidia Kulikovski a promovat călătoriile și stagiile de documentare ca forme de recompensă și stimulare a personalului cu realizări performante și dorință de perfecționare. Astfel bibliotecarii din Chișinău au vizitat bibliotecile din SUA, Franța, Finlanda, Gre-

cia, Olanda, Danemarca, Anglia, Bulgaria. Polonia, Cehia, Slovenia, România, Rusia, Ucraina; aceste experiențe i-au făcut mai flexibili, mai abili pentru schimbări, acceptă programe îndrăznețe, își asumă riscuri și

valorifică orice oportunități.

Experiența Bibliotecii Municipale din Chișinău în domeniul concilierii etnice și promovării multiculturalismului este unică. După 1990 structura filialelor în municipiul Chișinău a suportat o reorganizare radicală. Au fost inaugurate opt biblioteci de carte românească, constituite cu sprijinul bibliotecilor județene din România, biblioteci pentru toate minoritățile naționale conlocuitoare: ruși, ucraineni, evrei, găgăuzi și bulgari, biblioteci specializate: Biblioteca de Arte, Biblioteca de Drept, Centrul Internațional Academic "Mihai Eminescu". Unul dintre cele mai importante proiecte, realizate după participarea într-un proiect PHARE al Comisiei Europene, este Centrul de Informare și Documentare „Chișinău” care are o activitate foarte diversă, dar direcția de cercetare bibliografică este esențială. Pe parcursul anilor s-au elaborat bibliografii ale personalităților chișinăuene, s-au bibliografiat periodice din perioada interbelică, anual se elaborează Bibliografia Municipiului Chișinău – o radiografie a vieții capitalei basarabene sub toate aspectele: economic, politic, cultural, educațional, iar sub redacția și responsabilitatea Lidiei Kulikovski au apărut peste 50 de lucrări bibliografice: manuale de specialitate, studii, dicționare, cataloage, ghiduri, bibliografii și biobibliografii, o publicație de specialitate *Biblio Polis* – și toate acestea în variantă tipărită și în format electronic. Activitatea bibliografică și de cercetare reprezintă cartea de vizită a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, iar aceasta își are rădăcinile în marea pasiune a directorului pentru bibliografie și munca de cercetare.

Capitolul *Management* constituie un adevărat manual de instruire și perfecționare pentru managerii de toate nivelele. Experiența finlandeză în acest domeniu este călăuzitoare pentru conducerea Bibliotecii Municipale din Chișinău, aceasta evoluând spre aplicarea *managementului participativ*, care este mai degrabă o stare de spirit ce caracterizează instituțiile competitive. Amplificarea autonomiei decizionale, în special a serviciilor și filialelor, prin descentralizarea de „sus” implică decizii adecvate pentru exercitarea atribuțiilor, responsabilităților și competențelor. În acest sens Biblioteca Municipală a creat baza organizatorică specifică managementului participativ: Adunarea Generală a colectivului, Consiliul de Administrație, Echipa manageriale, Grupuri de muncă, Secții, Comisii, Departamente și servicii care dispun de responsabilități și competențe în vederea adoptării deciziilor strategice și practice, asigurând un climat comunicațional pozitiv, democratic și transparent. Elementele managementului prin obiective și managementului prin proiecte utilizate la Biblioteca „B.P. Hasdeu” constituie un cadru dintre cele mai eficiente pentru descoperirea și formarea managerilor dinamici și competenți.

Autoarea realizează o abordare foarte interesantă a competențelor bibliotecarilor în contextul perfecționării profesionale, identificând și revizuind definițiile existente în succesiune cronologică, pentru a urmări în dinamică evoluția acestora. Secolul XXI este numit secolul cunoștințelor, iar managementul competențelor va deveni ceva cotidian în deceniul următor – susține Lidia Kulikovski. Ea sintetizează domeniile de competență structurate în EUROREFERENȚIALUL I&D, Referențialul competențelor profesioniștilor europeni în informare și documentare, tradus și editat de InfoDocRom în anul 2000, comentează toate caracteristicile și încearcă adaptarea acestora la condițiile de la noi.

În calitatea sa de conferențiar universitar autoarea abordează problemele învățământului biblioteconomic din Europa în contextul Procesului de la Bologna, ralierea învățământului Biblioteconomic din Republica Moldova la acest proces și importanța perfecționării profesionale continue realizată în cadrul Școlii de Biblioteconomie – proiect realizat de Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, cu susținerea Fundației Soros.

Un capitol din acest volum este dedicat bibliotecilor și colegilor-bibliotecari, articole și discursuri rostite cu diferite ocazii, din inimă și cu sinceritate.

Lidia Kulikovski a exercitat și funcția de președinte al Asociației Bibliotecarilor din Moldova; un capitol din volum este dedicat problemelor și realizărilor asociației, bibliotecilor de toate tipurile din Republica Moldova.

Ultimul capitol Miscelaneu cuprinde recenzii la câteva lucrări de specialitate și două abordări ale serviciilor noi de bibliotecă: Ludoteca și Serviciile pentru dezavantajați. Ultimele constituie o preocupare mai veche a autoarei, serviciile pentru persoanele dezavantajate este tema tezei de doctor a Domniei Sale.

La fel ca și Vera Osoianu, Lidia Kulikovski și-a împărtășit toate cunoștințele și experiențele pe care le-a dobândit în rezultatul studiului individual și al vizitelor de documentare la bibliotecile din străinătate, a scris articole, a organizat prezentări pentru bibliotecarii din bibliotecile de toate tipurile.

Recomand cu multă căldură colegilor-bibliotecari aceste două volume de specialitate, pentru că orice experiență este o școală, iar prin bunăvoința autoarelor putem beneficia și noi de bunele practici din țările dezvoltate și putem aplica la locul de muncă foarte multe idei, care țin de organizare, atitudine și mentalitate, fără a avea nevoie de banii Americii, Franței sau Finlandei.

*Kulikovski, Lidia. Cartea, modul nostru de a daînui : Contribuții la dezvoltarea domeniului biblioteconomic / Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” – Chișinău : Reclama, 2006. ISBN 978-9975-937-62-7.

CUBLEȘAN, CONSTANTIN. **Eminescu în Basarabia** / Constantin Cubleșan. – Luceafărul. – 2000. – 13 septemb. – P. 17.

M.Eminescu. Bibliografie

În discutarea calității de poet național, atribuită lui Mihai Eminescu de către critica și istoria noastră literară, în comentariile destul de târzii, din perioada interbelică mai ales, nu poate fi pierdut din vedere faptul că prin limba operelor sale, prin sonoritățile versului, prin ideatica tuturor scrierilor, el a fost receptat imediat într-o conștiință națională a românilor din toate zonele geografice, din toate provinciile locuite de români, îndeosebi de către cei aflați sub stăpâniri imperiale străine, care și-au regăsit în verbul eminescian factorul viu al comuniunii, stabilizator pentru întreaga etnie, asumându-și-l pe scriitor ca pe un veritabil reprezentant al simțirilor naționale, ca pe un standard în deșteptarea mulțimii și în ridicarea pe baricadele bătăliilor pentru unitate, pentru unire și neatârnavare. Transilvănenii încă de la început și l-au resimțit ca pe unul de-al lor, și s-au sprijinit pe cuvântul lui în toate demersurile ce au pregătit, pas cu pas, actul integrator de la 1 Decembrie 1918. Nu altul a fost cazul bucovinenilor, premergător aceluiași moment istoric. Și iată, peste atâta timp, mișcarea de rezistență și de redeșteptare națională din Moldova de dincolo de Prut, îl așază pe Eminescu alături de Ștefan cel Mare, ca două mărci definitorii pentru recunoașterea efigiei naționale a unui popor ce era pe cale să-și piardă identitatea, sub presiunea sistematică a slavizării. Este exact ceea ce demonstrează, până în detalii, atât de necesară, de altfel, inventariere a tuturor actelor de recunoaștere a operei eminesciene pe acest tărâm istoric, rupt samavolnic din matca

statului modern român, lucrare elaborată în cadrul jubileului a 150 de ani de la nașterea poetului: *Eminescu – bibliografie*, alcătuitori: Elena Coțescu, Aurelia Ionel. Studiu introductiv de Mihai Cimpoi, Editura „Litera”, Chișinău, 1999. (Volumul a fost elaborat sub egida Bibliotecii Naționale din Republica Moldova): „Basarabeni - spune Elena Coțescu în Argument-ul ce deschide volumul, – desprind două figuri marcante ale istoriei și culturii naționale, ambele de la Est de Carpați, acceptate cu rezerve și de oficialități sovietice – Ștefan cel Mare și Mihai Eminescu – care devin pentru dânsii un simbol al vitejiei și genialității poporului nostru”. Idee cu atât mai importantă cu cât, în perioada de după preluarea dictată a provinciei, conform Tratatului Ribentrop-Molotov, de către administrația sovietică, s-au deschis imediat școli și s-au editat manuale de către „învățători și profesori aduși din vechea Uniune”, cu scopul vădit de a-i „îndepărta pe românii basarabeni de țara lor, de cultura lor, de istoria lor adevărată”, marșând la formarea unei culturi noi, „socialistă și pro-rusească, o limbă nouă și o alta, decât cea de români, conștiință națională”, în această situație – preia și dezvoltă ideea domnului Mihai Cimpoi în studiul său intitulat Preotul deșteptării noastre – „ideea națională eminesciană” le-a servit românilor moldoveni ca „ax doctrinar”, în plan cultural „eminescianismul a echivalat indiscutabil cu românismul de fond”. În acest caz, într-o rezistență submersivă a poporului, creația eminesciană a fost recunoscută drept „culmea cea mai sclipitoare” a bogăției sale cultural-naționale, căci, citând din studiul lui Andrei Lupan, la ediția din 1971, a lui Eminescu în Moldova, „spiritul popular avea nevoie de a-l păstra nu în prolixitatea interpretărilor, ci în viața sa nemijlocită, în propria sa plasticitate. Și l-a răstălmăcit după pravilele sale. E un proces de contopire cu sufletul și cu intelectul mulțimilor în virtutea unei necesități organice. Eminescu nu mai e un poet care poate fi citit sau nu. E ca un factor intrat în concepția populară, simbolizând poezia cu gândul înaripat, cum sunt, de-o pildă, noțiunile personificate de cinste, dragoste, tinerețe, prietenie. E Luceafărul poeziei noastre. Nu mai poate fi despărțit de idealul nostru de frumusețe.” Această rezistență și bătălie pentru Eminescu și pentru identitatea națională, o ilustrează din plin instrumentul de lucru pe care îl pune la dispoziția întregii culturi naționale românești bibliografia datorată Elenei Coțescu și Aureliei Ionel. Iată, primele poezii ale lui Eminescu ce apar după război – după ani de zile în care el părea multora pierdut – în presa moldovenească, datează din 1954, când în *Țăranul sovietic* (la 15 iunie, cu prilejul comemorării morții poetului, apărea și un articol in-

titulat. *Eminescu despre burghezia și politicienii ei*, nesemnat, ca și celălalt, din același număr al publicației, intitulat *Eminescu despre situația truditorului*), se publică patru poezii: *Ai noștri tineri.... De ce nu-mi vii, Revedere* și *La mijloc de codru des*. Tot la 15 iunie – se împlinesc 65 de ani de la trecerea în neființă a poetului, prilej potrivit pentru declanșarea unei campanii de recurs la numele și opera acestuia, publicându-se în „Moldova socialistă” articolul lui Bogdan Istru, *Cântărețul visurilor narodnice*, iar în „Tinerimea Moldovei”, la 16 iunie 1954, V. Coroban îndrăznește articolul: *Marele poet: Mihai Eminescu, 1889-1954*. Sunt reproduse versuri de Eminescu în „Scânteia leninistă”, în „Femeia Moldovei” și chiar un grupaj substanțial în antologia *Poezia Moldovenească*. Era un prim-pas, hotărâtor totuși, în bătălia ce a luat an de an proporții, dar care, iată, din păcate continuă încă și azi, chiar dacă limba română și-a intrat în drepturi – legal – ca limbă a statului. Prima ediție de opere, în trei volume, apare abia în 1981, îngrijită de L. Ciobanu și C. Popovici (un împătimit eminescolog, care a semnat multe studii și volume critice consacrate lui Eminescu în acei ani de... pionierat) cu prefața lui A. Lupan. E drept că tot în 1954 apare un volum de Poezii, la Editura „Școala Sovietică”, recenzat în „Învățătorul Moldovei” de Gh. Bogaci, în „Sovetskaia Moldavia” de I. Varticeanu etc. Primul volum de proză, cuprinzând Făt-Frumos din lacrimă, Sărmanul Dionis, La aniversară, Cezara și Geniu pustiu, apare tot la Editura Școala Sovietică, în 1956, cu o prefață datorată lui R. Portnoi. Primul volum de studii critice își face apariția însă abia în 1959, Omagiu lui Eminescu. Articole închinare comemorării a șaptezeci de ani de la moartea poetului, la Editura „Cartea Moldovenească”, în îngrijirea lui R. Portnoi și cuprinzând încercări critice semnate de B. Istru, A. Sadovnic, M. Margulis, E. Levit, C. Popovici, I. Vasilenko, V. Coroban, R. Portnoi, H. Corbu, B. Rabii, N. Corlăteanu. N. Rusu ș.a

Bibliografia Eminescu, în Moldova, se dovedește astfel a fi o veritabilă istorie a rezistenței naționale a unei populații românești pe care mulți o vedeau de-acum, de mult, pierdută în oceanul slav înconjurător. Dacă n-a fost să fie așa, s-a datorat, fără nici o îndoială, în mare, în foarte mare măsură Luceafărului eminescian ce a fost, în orice vitregii ale sorții, o adevărată stea polară a seminției noastre.

PAPUC, LIVIU. Bibliografie Eminescu / Liviu Papuc // Convorbiri literare. – 2001. – Nr. 6. – P. 46.

Cu întârziere (dar în cazul Poetului nostru niciodată nu este prea târziu) află de apariția, la Chișinău, în 1999, la Editura „Litera”, a încă unei contribuții importante: *Eminescu : Bibliografie*, alcătuitori Elena Coțescu și Aurelia Ionel, studiu introductiv de acad. Mihai Cimpoi, volum elaborat sub egida Bibliotecii Naționale din Republica Moldova. În cele 224 de pagini au fost concentrate informații referitoare la opera lui Mihai Eminescu, apărută atât în volume, cât și în publicații periodice, antologii, culegeri, precum și indicii scrierilor despre viața și opera acestuia. După cum scrie Elena Coțescu, bine cunoscută și recunoscută bibliotecară cu largi preocupări culturale: „Acest tot despre M. Eminescu cuprinde însemnări și recenzii la opera poetului, articole omagiale și metodice, interviuri cu traducătorii și promotorii operei eminesciene pe alte meridiane, versuri închinare poetului, studii de sinteză și analiză despre creația Măriei Sale, monografii despre viața și opera lui în ansamblu, valoroase prin profunzimea și originalitatea lor, investigații referitoare la importanța creației eminesciene și locul ei în contextul culturii europene și universale, toate acestea apărute la Chișinău între anii 1945-1995”.

Așadar, iată un volum care adună între copertile sale tot ce-a însemnat Eminescu în Basarabia, sub ocupația sovietică și ceva după. Potrivit catalogului de expoziție *Biblioteca edițiilor Eminescu românești și străine (1879-1989)*, redactat bibliografic de Constantin Mălinaș și Liviu Papuc, Oradea, 1989, 62 p., la Centenarul din 1989 Chișinăul se putea lăuda cu 45 de ediții Eminescu, la nivelul anului 1995 ajungând la cifra de 69. Începând cu prima apariție, *Poezii*, 1954, 383 p., îngrijită de A. Borșci și R. Portnoi, trecând prin masivele *Opere alese*, în 4 volume, 1971, și *Opere*, în 3 vol., 1981- ambele datorate lui A. Lupan – și până la cele mai recente, din 1995, *Crăiasa din povești* și *Frumoasa lumii*, acestea au influențat spiritul și opera tinerilor de dincolo de Prut, așa cum constată și Mihai Cimpoi, în cuvântul înainte: „Românii basarabeni și-au ridicat mereu ochii la icoana spirituală a lui Eminescu, adevărat Luceafăr de dimineată al renașterii lor întru existență demnă, întru românism”. Sau, după cum mai plastic se exprima Grigore Vicru: „Eminescu este o cetate cu o singură intrare și cu o sută de ieșiri. Intri în ea, iei aminte la toate, înveți, te învoinești, apoi ieși pe unde crezi că-i mai bine, ducând mai departe făclia graiului și spiritului neamului tău”.

În așteptarea Bibliografiei academice române dedicată Poetului Național (începută, vai!, acu un sfert de veac, dar...), cartea de față se adaugă, ca un veritabil stâlp de susținere, altor recente contribuții, risipite prin reviste, printre care cea începută de doamnele Flavia Marinescu și Ecaterina Bartoș, *Bibliografie Mihai Eminescu 2000*, în "Familia română", Oradea, nr. 1/2001, p. 6-11, sau articolul doamnei Dagmar Măria Anoca, Traduceri din Eminescu în limba slovacă, apărut în "Oglinzi paralele", Nădlac, nr. 4/2000, p. 324-334. Cine va fi, oare, vrednic să le-adune, cu sacrificii și fără nădejde de răsplată, într-un eventual volum XVII al corpului de *Opere* semnat Mihai Eminescu?

VASILESCU, EMIL. Cunoaștere și implicare / Emil Vasilescu // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1999. – Nr. 10-11. – P. 347.

În lirica poetului Alexe Rău descoperim ca o permanență filonul profund al meditației filozofice. În proporții diferite, disimulată adesea în marea capacitate ludică și autoironică, dimensiunea meditativă face parte din esența definitorie a acestei poezii. Spontan la început, apoi programatic, pe măsura unei tot mai accentuate cerebralizări a discursului liric și a acumulărilor de ordin cultural, esența cugetării se impune în conturarea definirii ontologice a creației. Poetul conștientizează această realitate în ultimul său volum, *Nuca lui Nevermore**, pe care îl așează sub semnul versetului apostolului Pavel din „1Corinteni, 14, 15: „Voi cânta cu duhul, / dar voi cânta / și cu mintea”. Măsura poetică este dubșă : cugetări sibilince de genul : „Omul / s-a / sfârșit / începe.../ omul” (“La intrarea în mileniul nou”), strofe simbolizând anotimpurile: „Terminând Facerea / creatorul își stoarce / cămașa de sudoare / deasupra operei sale. Plouă” („Vara”) sau cel mai adesea poeme ample scrise în dulcele vers liber. Noutatea absolută a volumului este tocmai generalizarea prozodiei libere, pusă, în modalitate ironică, pe seama tranziției : „A nu te mai ține / de poalele clasicilor / e ca și cum / Te-ai lăsa de beție // A nu mai fi / sclavul prozodiei / e ca și cum / Te-ai lăsa de fumat” („Tranziție basarabeană”).

Schimbarea mijloacelor de expresie nu-l alungă pe autor din universul preocupărilor sale mai vechi, în care lumea reală, cu tot cortegiul ei de frumuseți, dar mai ales de dificultăți, este prezentă. În aceeași poezie notația devine amară: „ A fi răsplătit numai / după muncă dar / și atunci cu mare / întârziere / e ca și cum / Ai recunoaște că / trebuie să mănânci / și tu”.

Dimensiunea gnoseologică a poeziei se regăsește deopotrivă în poemul cosmologic („Stup neterminat”) și mitul adamic („Dragoste de melc”) dar și în meditația asupra creației („Amintire gotică”, „Războiul semintelor”) sau în lirica de dragoste. Familiară, cum ne-a obișnuit în volumele anterioare, este și lirica cetățenească, mustind de atitudine civică și problematică națională. („Era să fie”). În final, două poezii: „Din bibliotecă” și „Preludiu la seara de mâine” ne reamintesc de omul cărților Alexe Rău închinat pe viață bibliotecii și miracolelor ei. O recunoaștere a faptului că destinul se împlinește deopotrivă în cărți și printre cărți.

- Rău, Alex. *Nuca lui Nevermore*, Editura „Augusta”. Timișoara, 1991. ISBN : 973-9353-75-4

VASILESCU, EMIL. Între știință și manuscrise / Emil Vasilescu // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2001. – Nr. 1. – P. 24.

Volumul recent tipărit de Alexe Rău, *Există și un Dumnezeu al Bibliologiei**, s-a pregătit aproape de la sine, într-un deceniu și jumătate, din studii, eseuri, dialoguri alese din volume și din periodice ca niște veritabile „pietre” pentru propriul său templu. Nici nu se putea altfel, deoarece poetul și bibliologul Alexe Rău locuiesc în aceeași casă a creației zidită din cuvinte. Separația între cele două elemente constitutive este aproape imposibilă, ambele întemeindu-se pe o sensibilitate filtrată prin cunoaștere. Întemeindu-se pe carte, poetul a ajuns la știința cărții și a instituțiilor acesteia, biblioteca, într-o continuitate firească susținută de lectură și, apoi, de practica profesiei.

Lucrarea de față, prefațată cu multă sensibilitate și înțelegere de un alt împătimit al lecturii zidit printre rafturile bibliotecii, scriitorul ieșean Nicolae Busuioc, e structurată pe câteva paliere cu multiple vase comunicante între ele. Primul se constituie din reflecții istorice asupra cărții românești, considerată a-și avea

obârșia în străvechea Dacie de la Pontul Euxin. Un „Cuvânt despre Aethicus Histricus” și „Cosmografia” sa ne trimite, pe urmele lui Nestor Vornicescu, spre începuturile culturii noastre scrise, nerevendicată, din păcate, ca și alte tezaururi românești, cu tăria ce ne-o dă ideea de proprietate creatoare intelectuală, atât de ocrotită în ziua de astăzi. Nu-i mai puțin adevărat că am și fost împinși spre reținerea nejustificată de multe forțe exterioare interesate, cum argumentează cu probe Alexe Rău în cercetarea sa asupra primelor tipărituri românești. Dacă pseudoștiința sovietică despre poporul român s-a aplicat cu tenacitate în Basarabia ocupată cu rezultatele binecunoscute, e greu de înțeles de ce chiar unii români s-au oferit drept „curea de transmisie” pentru ineptii istorice, cum ar fi și aceea a situației „Cazaniei” lui Varlaam la începuturile tiparului românesc, când era bine știut că acesta se produsese cu 135 de ani mai înainte la Mănăstirea Dealu.

Aspectele ce țin de istoria cărții, parte a bibliologiei moderne, sunt continuate de contribuțiile unui practician în bibliotecă. De la necesitatea reformării bibliotecilor din Basarabia la modelul cibernetic, trecând prin analizele anilor bibliologi, contribuția lui Alexe Rău la limpezirea unor realități conceptuale și practice din domeniul bibliologiei sau biblioteconomiei este majoră, de neocolit pentru înțelegerea marii bătălii desfășurate în Basarabia pentru repunerea în drepturi a adevărilor istoriei.

Pe un alt palier important regăsim, sub forma unor interviuri, numeroase participări ale autorului la dezbaterile problematice dureroase a culturii basarabene, ca parte inseparabilă a culturii românești. De asemenea, reținem numeroase referiri autobiografice sau despre laboratorul de creație al poetului înveșmântate în haina aforistică atât de bine croită pe natura lui Alexe Rău, încât cartea de față oferă elementele solide, modern structurate ale bibliologiei actuale, ce se regăsesc în încercările de schimbare ale sistemului de bibliotecă și, deopotrivă, numeroase mărturii despre omul, poetul și bibliotecarul Alexe Rău într-o simbioză care reconstituie natura complexă a autorului

*Rău, Alexe. *Există și un Dumnezeu al Bibliologiei*. Editura Museum, Chișinău, 2000. ISBN 9975-905-19-6.

VASILESCU, EMIL. *Magister dixit* / Emil Vasilescu // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2005. – Nr. 3. – P. 90.

Ne sunt binecunoscute virtuțile creatoare polyvalente ale lui Alexe Rău. Poet prin vocație, publicist pasionat, eseist subtil, Alexe Rău excelează deopotrivă în toate genurile scrisului cu acea limpezime ce o dă numai harul și profunzimea asigurată de o cultură temeinică. Recentul său volum de eseuri, *Magister dixit* și nu este singurul, reconfirmă preocupările în domeniu susținute de tot mai evidentă diversificare a tematicilor. Dacă la început, călătorul prin Paris și Franța capta cu antene sensibile multiplele semnale ale unei culturi cu vechi tradiții, în recenta culegere aria de cuprindere este mult mai amplă, punând în valoare cunoștințe și experiențe venite din domenii foarte diferite. Dacă dominant rămâne domeniul bibliologic este pe deplin explicabil, ținând seama de profesia autorului dar și de atracția față de carte și problematica ei și se plasează ca un reper ontologic, între Labirint și Paradis, adică între ideile lui Umberto Eco și cele ale lui Borges. Primul vede bibliotecile ca un Labirint, celălalt ca un Paradis. Între aceste două reprezentări își dezvoltă bibliologul Alexe Rău meditațiile despre cultura și mișcarea spiritului.

Predilecția pentru acest domeniu se regăsește în cea mai mare parte a volumului și capătă conotații aparte prin așezarea eseurilor sub semnul istoriei. Valorile bibliofile și condiția noastră de neam consideră cartea ca un dat etern în evoluția unei națiuni, dacă aceasta știe să-și valorifice întregul potențial creator. Ideea de carte ca eternitate se asociază cu ideea de bibliotecă modelată de-a lungul secolelor. Câteva opinii despre conceptul de bibliotecă națională, evoluția ei în timp și răspunsurile la efectul globalizării confirmă idei mai vechi despre nucleele statele ale dinamicii instituțiilor cărții. Bibliofuturologia tocmai acest lucru încearcă să-l facă și în opinia autorului sunt suficiente premise pentru a fi optimiști în destinul cărții și al bibliotecii.

Mișcarea modernă a cărții la nivel planetar își regăsește dimensiunea istorică în chiar cercetări istorice. *Cultura scrisă în epoca lui Ștefan cel Mare* este unul din cele mai substanțiale studii din câte s-au scris în literatura de specialitate. El se asociază cu o examinare atentă a reprezentărilor picturale ale figurii lui Ștefan cel Mare și precizarea unor elemente încă în controversă. Dimitrie Cantemir este văzut ca un moment de sinteză și model (după Constantin Noica), pentru mișcarea culturii românești. În viziunea lui Alexe Rău, preocupările de bibliologie românească se regăsesc și la autori contemporani, precum Mircea Vulcănescu,

Valeriu Anania, pentru excepționala traducere a Septuagintei română, sau Gabriel Liiceanu. Întâlnim, de asemenea, câteva studii publicate intelectuale în periodice despre Kant sau Borges, cum și altele mai puțin frecventate în cultura română despre biblioteconomia rusă și unul dintre promotorii săi, N. Rubakin.

Alexe Rău ne oferă încă o dată, așa cum ne-a obișnuit, o carte substanțială extrasă din marea cultură a lumii și motive de reflecție față de lumea cărții în care trăim.

VASILESCU, EMIL. O istorie a bibliotecilor / Emil Vasilescu // Biblioteca : Revista de bibliologie și știința informării. – 2004. – Nr. 7. – P. 218.

Binecunoscuta cercetătoare a istoriei cărților și bibliotecilor din Basarabia, Nina Negru, oferă publicului românesc și nu numai o carte extrem de necesară: Bibliotecile Basarabiei și ale Transnistriei și conștiința de comunitate, apărută prin grija Bibliotecii Naționale de la Chișinău, cu un pătrunzător cuvânt înainte datorat poetului Alexe Rău.

Cunoaștem acribia științifică cuprinsă în lucrările distinsei cercetătoare. Fiecare cuvânt, fiecare propoziție au acoperire în documente și realități urmărite cu mare atenție, asimilate din perspectivă critică înălțată pe o solidă deontologie profesională. Rigoarea fiind la ea acasă în această lucrare, ne-am fi putut aștepta la o expresie rece, academică preocupată să informeze și nu să capteze. Departate de substanța cărții o asemenea imagine; elementele intimei participări sunt sesizabile în fiecare pagină, în fiecare idee articulată din perspectiva unei mari trăiri sufletești. Nina Negru nu își face cărțile, le trăiește!

Substanța cărții de față se naște dintr-o viziune integratoare a cărții în viața Basarabiei, cu istoria ei zdruncinată de mari evenimente istorice. Prima bibliotecă apare în 1814, la 12 ani după cea de la Socola - Iași, doar la doi ani de la raptul țarist și se aciuiază pe lângă Seminarul Teologic din Chișinău. Chiar de la înființare se resimte presiunea extraordinară a imperiului de asimilare a românilor din provincia anexată. Programele sunt direcționate de la Răsărit și cuplate riguros cu politica generală de deznaționalizare dusă prin biserică, școli, armată, administrație. Pe acest fond, apariția primei biblioteci publice în 1832 la Chișinău s-a lovit de cenzura rusească. Încă de acum cuvântul „român”, este înlocuit cu „moldovean” și cenzura se face chiar de la graniță. Să amintim că după Pacea de la Adrianopol (1829) Țările Române se aflau pentru o lungă perioadă sub ocupație rusească, fiind administrate de Regulamentul Organic. Realitatea geopolitică și militară ar fi trebuit să deschidă granițele cu imperiul, deci și cu Basarabia, ceea ce nu s-a întâmplat. Vămile de pe Prut au devenit prima cenzură, ce se va accentua dramatic după Războiul Crimeei și Pacea de la Paris (1856).

Autoarea urmărește cu mare atenție politica de deznaționalizare prin carte și bibliotecă. Pe de o parte interzicerea totală a cărților românești, pe de alta o producție editorială aproape exhaustivă în limba rusă, cu alfabet chirilic. Rezultatul este că chiar și azi în Biblioteca Națională din Chișinău se află doar 10 la sută carte românească. Extrem de interesantă apare analiza bibliotecilor minorităților basarabene, unele din ele adevărate canale pentru extremismul comunist.

Revenirea Basarabiei la România a modificat statutul bibliotecilor, mai puțin numărul unităților și a fondului de carte. Deși s-au făcut mari eforturi de înzestrare cu carte românească, mai ales prin Legea Depozitului Legal de care a beneficiat Biblioteca Municipală din Chișinău, prin achiziționarea pentru biblioteci a cărții românești din Basarabia și din celelalte părți ale țării, dificultățile din organizare nu au putut fi depășite în totalitate. De un real succes s-au bucurat căminele culturale, care aveau pe lângă ele și o bibliotecă susținută nu numai pe plan local, ci și din fonduri naționale. Apar și publicații de bibliologie, cea mai importantă fiind „Căminul cultural”, păstorită de Emanoil Bucuța.

Atacul sovietic din 1940 a curmat această evoluție. Și chiar dacă în perioada 1941-1944 s-a încercat o revigorare a activității bibliotecilor, condițiile războiului și starea de provizorat nu au putut produce o reșezare reală. Revenirea sovieticilor a înlăturat cu și mai mare brutalitate cartea românească printr-o politică de deznaționalizare feroce. Ce a urmat se cunoaște, bibliotecile basarabene au devenit în cea mai mare parte biblioteci rusești, și dacă în bibliotecile moscovite găseai aproape orice carte din lume, în Basarabia cărțile românești erau rarități.

Prima parte a lucrării se încheie cu revenirea sovieticilor în 1944. Partea a doua are pentru noi o noutate absolută, deoarece se ocupă de bibliotecile din Transnistria. Fără a fi făcut parte vreodată din statul român, Transnistria este importantă pentru noi prin două elemente: existența unei puternice minorități românești formată în timp, și primul leagăn al Moldovei roșii. R.A.S.S.M. a fost vârful de lance îndreptat împotriva României Unite, centrul de propagandă bolșevică și exportatoare de terorism. Au sporit și bibliotecile și

volumele trimise spre acestea, însă cele mai multe cărți - observă autoarea - erau broșuri de propagandă cu viață scurtă, epurate chiar de bolșevici, în funcție de interesele lor.

Lucrarea în ansamblul său ne edifică asupra evoluției bibliotecilor din Basarabia și relevă cu forța argumentelor importanța lor în formarea, consolidarea și păstrarea conștiinței naționale românești. De fapt, spre surprinderea acestei dimensiuni se concentrează și efortul autoarei într-o carte deosebită cu largi notații în mai buna cunoaștere a istoriei noastre, din care face parte și Basarabia.

• Negru, Nina: Bibliotecile Basarabiei și ale Transnistriei și conștiința de comunitate. Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Chișinău, 2002, ISBN: 9975-9992-S-S.

VASILESCU, EMIL. **Printre cărți, cu sufletul** / Emil Vasilescu // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2003. – Nr. 4. – P. 124-125.

Cartea cea mai recentă pe care am primit-o de la Alexe Rău, *Ochiul din oglinda paginii** ne relevă, fără a fi o surpriză, o nouă dimensiune a autorului, mai mult bănuită în lucrările anterioare. Și nu pentru că bibliologul, bibliotecarul, poetul sau publicistul și-ar fi descoperit pe rând multiplele sale fațete creatoare și ni le-ar fi arătat cu parcimonia celui ce ține să nu-și dezvăluie dintr-odată întreaga ființă. Dimpotrivă, imaginea sa creatoare din noua lucrare este rezultatul unui complex proces de creștere, diversificare și aprofundare în noii termeni temporali aduși de maturitate. Alexe Rău din acest volum e mai pragmatic decât în cărțile anterioare, adică mai aplicat la fenomenul cercetat, dar în același timp mai implicat istoric dintr-o perspectivă filozofică îmbogățită. Ceea ce în cărțile anterioare lăsa să se vadă lecturile moderne sau postmoderne, acum le aflăm pe acestea amplificate într-o nouă structurare de istorie românească. Ochiul din oglinda paginii nu este o coborâre în autohtonism, ci o regândire a acestuia în termenii științei și experienței moderne. De altfel, lucrarea nu mai este una exclusiv de bibliologie, nici cel puțin una majoritar bibliologică. Dacă-i cercetăm sumarul vom descoperi preocupări de istoric, de bibliolog și de filozof al istoriei.

Chiar cele două mari capitole ale cărții ne trimit explicit la această nouă imagine creatoare. „Între Clio și Biblon” ocupă cam trei sferturi din carte, la rândul său împărțit egal între cercetarea istoriei cărții românești și evaluarea bibliotecilor românești sau de pe mapamond. Dimensiunea de istoric a lui Alexe Rău se descoperă încă dintru-început, când urmărește reprezentările picturale ale chipului lui Ștefan cel Mare. Sinteza sa nu are scop în sine, ci direct unul practic, pentru a dovedi că monumentul statuar al marelui voievod din Chișinău e realizat pe baza unor mărturii autentice. De unde această mărturie? Dintr-o carte descoperită târziu și care a răsturnat gândirea plastică de până atunci. Și despre gravorul Ilie Anagnoste, cel ce va „zugrăvi” *Cazania lui Varlaam* (1643) și multe ale cărți de referință ale culturii românești, autorul aduce contribuții documentare noi.

Istorie „curată” face autorul când cercetează personalitatea și opera lui Nicolae Densușianu. Oprindu-se asupra „Daciei preistorice”, Alexe Rău introduce un element nou, preluat din istoriografia americană, de „zona noastră de securitate” pentru a face înțeles altruismul romantic cu care Nicolae Densușianu și-a construit opera închinată dacilor. Apropierea de Eminescu apare astfel firească, ambii fiind niște vizionari „au rebours”, întorși spre trecut. Și Petru Ganenco, bibliotecar venit dintre istorici, este cercetat în complexul de factori istorici în care s-au dezvoltat bibliotecile basarabene. Deosebit de interesant ni se pare studiul despre calendare. De proveniență europeană (vestică), întârzierea lor mult peste firesc în țara noastră și recurența lor la Chișinău nu poate fi explicată decât printr-un minus de adaptare. Calendarele au fost înlocuite treptat cu lucrări mai specializate, de tip lexicon, dicționare enciclopedice etc. peste tot unde evoluția cărții a urmat trasee firești. Nu-i mai puțin adevărat că persistența lor e datoare și unei tradiții durabil împământenită în această zonă a Europei.

Și în partea dedicată bibliotecilor vom regăsi cercetări istorice („Oltul lui Carmen Sylva”), dar predominante rămân studiile, însemnările, reportajele despre universul instituționalizat al cărții și evenimentele produse de acestea. Astfel vom găsi alături de analize statistice realizate din perspectiva directorului Bibliotecii Naționale, studii asupra bibliotecilor moldovenești, dar și evaluări ale fenomenului mondial al bibliotecilor făcute pe baza unei participări la multe congrese internaționale. Nu lipsesc preocupările de ordin juridic, dar prevalează gândirea proaspătă, modernă asupra sistemului bibliotecilor, de la cele naționale la cele sătești. Prin imaginea care o propune, Alexe Rău se dovedește a fi un cercetător complet, preocupat să înalțe un edificiu teoretic pe o deplină cunoaștere a realităților bibliotecare.

*Rău, Alexe: *Ochiul din oglinda paginii*, Ulyse, Chișinău, 2002, ISBN 9975-9663-5-7.

ITINERAR BIBLIOGRAFIC

MIHIȚ, A.M. **Magazin bibliologic, 3-4 / 2000 / A.M. Mihiț // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2001. – Nr. 1. – P. 17.**

Ultimul număr (dublu) al revistei de specialitate editată de colegii noștri din Republica Moldova oferă, ca de obicei, un sumar interesant și bogat. Ocupându-se la rubrica „Monitor” de Salonul Național de Carte din secolul XX, de Salonul Internațional de Carte pentru Copii (Chișinău, 12-15 aprilie 2000), de Concursul literar „La izvoarele înțelepciunii” (ediția a X-a) și de reuniunea profesională axată pe problematica bibliotecii universitare în contextul politicii de modernizare a societății, Rodica Avasiloaie, Ludmila Corghenci, Claudia Balaban, Eugenia Bejan și Irina Digodi oferă un tablou interesant al mișcării bibliotecare din Republica Moldova.

La rubrica „Teorie și practică” remarcăm câteva articole interesante privind „Managementul resurselor umane în bibliotecile Republicii Moldova” (Ludmila Corghenci), „Accesul la informație și problema culturii informaționale a studenților” (Natalia Beleavschi), „Satisfacerea cerințelor de informare și documentare ale beneficiarilor: tradiții și inovații” (Elena Muncescu), „Beneficiarii Bibliotecii Naționale: sugestii și opinii” (Angela Drăgănel) – un interesant sondaj sociologic, realizat în perioada 20-28 septembrie 2000 în cadrul Zilelor Bibliotecii Naționale.

Rubricile „Meridianul copiilor”, „Aniversări”, „File de istorie” – în care putem citi câteva interesante articole referitoare la Eminescu și Basarabia, „Biblioteca și societatea”, „Universul lecturii” oferă cititorilor informații interesante privind domeniile cărora le sunt consacrate.

În acest număr, la rubrica „Atlas”, alături de câteva articole interesante referitoare la mișcarea bibliologică din alte țări, am avut posibilitatea de a parcurge cu Alexe Rău filele unui interesant „Jurnal parizian” ce reunește, în stilul caracteristic autorului, observații și impresii inedite privind Parisul și bibliotecile lui într-un noiembrie al anului 1999.

Numărul este ilustrat, de această dată, cu câteva din lucrările graficianului Isai Cârmu.

MIHIȚ, A. M. **O revistă de prestigiu / A. M. Mihiț // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2000. – Nr. 11-12. – P. 375.**

Ultimul număr (2) pe acest an al *Magazinului bibliologic* – editat de Biblioteca Națională din Republica Moldova, Asociația Bibliotecarilor și Societatea Bibliofililor – este dedicat împlinirii a 40 de ani de învățământ de specialitate în Republica Moldova. Majoritatea bibliotecarilor moldoveni au urmat cursurile Școlii de biblioteconomie de la Universitatea de Stat din Moldova. „Deși statutul facultății a suferit nenumărate schimbări – se spune în cuvântul de salut al colectivului Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” -, au rămas neschimbate fidelitatea, înaltul profesionalism, consecvența, bunăvoința cadrelor didactice de la ceea ce astăzi se numește Catedra de Biblioteconomie și Asistență Informațională a Facultății de Jurnalism și Științe ale Comunicării”.

Reținem din sumarul numărului câteva articole și studii dedicate evenimentului aniversar: „Activitatea științifică a studenților de la Biblioteconomie” (conf. dr. Ana Sofroni), „Specialitatea «Biblioteconomie și asistență informațională”: „Portret în timp” (Nelly Țurcan, Natalia Senocosov, Angela Ivasenco), „Biblioteconomia în continuă dezvoltare: ascensiune și predecesori” (conf. dr. Ana Sofroni),

„O doleanță realizată: învățământul bibliologic universitar” (Ion Madan), „Specialiștii în biblioteconomie și știința informării – componenta profesională a societății informaționale” (Elena Târziman), „Deontologia profesională a bibliotecarului” (Natalia Zavtur), „Profesiograma bibliotecarului care lucrează cu persoane dezavantajate” (Lidia Kulikovski).

Tot în cuprinsul acestui număr este publicat „Codul etic al bibliotecarului din Republica Moldova”. Dintr-un articol neînscris evenimentului aniversar, semnalăm „Profesia de bibliotecar și noile priorități: de la izolare la parteneriat” și „Spre o nouă societate informațională: probleme de integrare și acces la resursele informaționale ale bibliotecilor din Moldova” (ambele semnate de Natalia Cheradi).

O mențiune specială pentru calitatea lucrărilor grafice, aparținând lui Dragoș Popa-Miu.

Exprimându-ne și noi gândurile bune privind această aniversare, așteptăm cu interes următorul număr.

VASILESCU, EMIL. **Calendar Național 2006** / Emil Vasilescu // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2006. – Nr. 8-9. – P. 265-266.

După apariții multiple cu aceeași tematică, Biblioteca Națională a R. Moldova editează recent un nou volum din *Calendar Național 2006*. Amplu, format A4 cu peste 420 de pagini, Calendarul adună între copertile sale o serie de portrete ale unor personalități ale țării de origine sau de pe întreaga planetă. Conceput ca un dicționar enciclopedic de mare cuprindere, el se adresează unui public foarte larg, care caută informație rapidă, cât mai completă. Sub această formă, cultivată în secolul al XIX-lea, la începuturile modernizării, și în România, o asemenea sinteză cultura se bucură dincolo de Prut încă de mare succes și concentrează eforturile a numeroși cercetători și sprijinul unor edituri sau instituții. Astfel, Biblioteca Națională a R. Moldova a început acest gen de lucrare încă din 1998 și de atunci, în fiecare an oferă câte un volum. Efortul este remarcabil, un întreg colectiv de autori, sub conducerea acad. Petru Soltan, alcătuiește această lucrare complexă, de o dificultate ridicată.

Dificultatea principală constă în accesul la foarte multe surse de informare, în general, de tip enciclopedic, dar și la tratate de istorie de toate tipurile, la lucrări monografice sau la cercetări locale, de mică difuziune. Prin această combinație se ajunge a fi cuprinse în paginile lucrării nu numai marile evenimente și personalități acceptate universal, ci și reprezentanți ai unor arii culturale mai puțin cunoscute sau doar recent afirmate. O asemenea manieră de abordare reflectă gândirea democratică a autorilor preocupați să aducă în lumina cunoașterii reprezentanții tuturor popoarelor, indiferent de vechimea și cultura lor. E de la sine înțeles că într-o asemenea concepție au prioritate personalitățile gazdelor și a ariei de civilizație în care se plasează acestea.

Calendarul se deschide cu o sinteză a sărbătorilor pe decenii, ani, aniversări, luni, săptămâni, sărbători tradiționale, naționale, zile internaționale (mondiale), comemorative și profesionale pentru 2006. Cititorul va descoperi că sunt extrem de multe, de variate și atât de diferite ca importanță. Avem deci pe cele proclamate de ONU, ani mai mult sau mai puțin importanți, aniversări la care se asociază UNESCO, vizând mai ales marile personalități, apoi sărbători naționale comemorate în anumite zile și vom vedea că aproape fiecare își ocupă un loc în calendar și multe alte asemenea date, inclusiv Ziua bibliotecarului pe 5 octombrie.

Materialul este aranjat în pagină pe lunile calendaristice. La începutul fiecărei luni există o pagină cu datele lunii respective, după care prezentarea se face în ordine cronologică, indiferent de nume sau țara respectivă, în acest fel, utilizatorul trebuie să cunoască data nașterii persoanei respective pentru a putea consulta mai departe fișa

bibliografică a persoanei respective. Numai că autorii au introdus și un sumar în care persoanele respective au trimiterea necesară consultării la luna respectivă. Acest indicator nu îl va face mai fericit pe utilizator nevoit să parcurgă toate lunile calendarului pentru a găsi, eventual, informația dorită. De aceea, un indice de nume în ordine alfabetică ni se pare absolut necesar pentru a face mai ușoară căutarea materialului dorit.

În ceea ce privește fișa de autori (persoane, de publicații, instituții ș.a. ele sunt, în general, cam de aceleași dimensiuni, cca trei sferturi de pagină, dar sunt și situații în care textul se extinde mai mult sau altele sunt și de o jumătate de pagină. Vom regăsi fișate de la împărați și regi din antichitate până în ziua de azi, la scriitori, filozofi, savanți, oameni politici, ziariști, publicații culturale, artiști plastici, muzicieni, localități până la instituții și societăți. Altfel spus, nu lipsește aproape nimic din ce îi este necesar omului grăbit să afle pentru uz propriu. O cantitate uriașă de informație sistematizată, sintetizată, o ofertă bibliografică suplimentară conferă acestui Calendar Național, de fapt universal, dimensiunea unei opere de cuprindere generală, de care orice societate are nevoie. Biblioteca Națională a R. Moldova, colegiul de redacție și autorii ne pun la dispoziție o lucrare de mare complexitate și în același timp de reală utilitate.

VASILESCU, EMIL. Magazin bibliologic 1-2 / 1998 / Emil Vasilescu. – Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1999. – Nr. 4. – P. 126.

Deși lovită de tenuitate (în sens strict material), publicația colegilor noștri de la Chișinău continuă să apară cu toate dificultățile materiale și să fie la fel de interesantă prin studiile pe care le cuprinde în sumar. Numărul 1-2 pe anul 1998 cuprinde la rubrica „Monitor” o serie de texte de mare interes. Beau David Case se ocupă de evaluare generală a bibliotecilor din Republica Moldova, avansând în 13 puncte sugestii ce merită a fi reținute. Antonina Gurschi caută căile de optimizare a activităților de standardizare în biblioteci, iar Eva Krysiak își publică un raport despre o vizită în bibliotecile din Moldova. Nu știm dacă acest raport este din partea unei oficialități internaționale bibliotecare sau doar a Fundației Soros. Nina Negru își continuă periplul prin bibliotecile Basarabiei din anii 1918-1940, scoțând la iveală din arhive o serie de documente de mare relevanță. Alte trei studii au în vedere prezența lui Vasile Alecsandri în paginile revistelor interbelice aflate în colecțiile de carte vechi și rare ale Bibliotecii Naționale din Chișinău, redescoperirea revistei „Din trecutul nostru” și cu totul deosebit, studiul lui Petru Ganenco: *Mitropolia Proilaviei – centru bisericesc de conducere a românilor transnistreni*, în care descoperim un tărâm pierdut de istoriografia românească. Mitropolia Proilaviei a fost înființată de turci cu reședința la Brăila pentru a păstori pe creștinii din raialele de la Dunăre. O surpriză o constituie reluarea studiului lui Constantin Noica despre Modelul Cantemir în cultura noastră – prin care marele filozof readuce în actualitate unele aspecte ale creației cantemirene. De o altă factură, dar urmărind același scop, este și un Mic Dicționar Eminescu (nume proprii în poezii), care își propune să inventarieze toată opera eminesciană pe această latură. Un articol aparte este și cel realizat de Alexe Rău, despre un talentat creator de ex-librisuri, Valeriu Herța. Numărul 1-2/1998 al *Magazinului bibliologic* continuă să-și susțină prestigiul dobândit în ani prin întreaga sa ținută elevată, demnă de tot interesul.

VASILESCU, EMIL. Magazin bibliologic 1 / 1999 / Emil Vasilescu // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1999. – Nr. 12. – P. 382.

Primul număr din acest an al publicației *Magazin bibliologic*, editat de Biblioteca Națională, Asociația Bibliotecarilor și Societatea Bibliofililor din Republica Moldova, vine, ca întotdeauna în întâmpinarea cititorilor fideli cu un sumar bogat, deosebit de incitant. Poetul Alexe Rău, redactorul șef al periodicului, deschide revista cu o scurtă însemnare, comentariu pătrunzător la aserțiunile unui bibliolog străin, ilustrat grafic și pe ultima copertă a acestui număr, prin care anunță schimbarea la față a *Magazinului bibliologic*. Inițiativa susținută pe mai multe paliere, de la „renovarea” colectivului redacțional, la raportul

dintre teorie bibliologică și viață de bibliotecă, până la modul de ilustrare, ne reamintește de permanentele și profundele preocupări ale fraților noștri basarabeni de a exprima idei proprii în marele cosmos al informației contemporane.

O serie de materiale prezintă rezultatele Simpozionului „Anul bibliologic 1999” (Vera Osoianu), Salonul de carte pentru copii (Eugenia Bejan), unele întâlniri interne și internaționale (Ludmila Corghenci, Alla Panici, Lidia Kulikovski). Activitatea ABRM surprinde preocupările actuale ale asociației (Ludmila Corghenci). Câteva materiale vin de la colaboratori din România (Elena Poamă, conf.dr. ing. Doina Banciu) și au ca subiect Salonul de Carte de la Vaslui și o introducere în relațiile bibliotecă – societatea informațională. Tot aici, este consemnată (Vera Osoianu) inaugurarea unei noi biblioteci de carte românească pentru copii la Orhei, prin grija Bibliotecii „N. Iorga” din Ploiești.

Aspectele de teorie și practică bibliologică ocupă cea mai mare parte a publicației și are ca obiect clasificarea zecimală (Ala Panici), Sistemul ISBN (Valentina Chitoroagă), competențele bibliotecilor universitare (Elena Harconiță). Despre dreptul copilului la informație vorbește Claudia Balaban într-un cuprinzător studiu. Alte trei texte vin de la autori din România despre colecțiile speciale ale Bibliotecii Județene „O. Goga” (Tatiana Costiuc), despre OPAC (Elena Târșiman) și despre instrumentele de gestiune a informației, SGBD-urile. O prezentare a sistemului bibliotecilor din Germania întreprinde cu real folos Lidia Kulikovski. O rubrică de recenzii prezintă două cărți ale sculptorului Filaret Plămădeală, autorul monumentului lui Ștefan cel Mare de la Chișinău, inaugurat în 1928 (Pavel Balmuș). E de reținut, prin densitatea informației și corecta abordare studiul semnat de Petru Ganenco, „Provenirea numelui Patriei noastre – Moldova”. Să observăm și noutatea modului de ilustrare realizat, de această dată, cu lucrări premiate la Salonul de Carte pentru Copii – 1999, aparținând la doi excelenți graficieni: Ion Severin și Eudochia Zavtur. O rubrică de apariții editoriale încheie acest prim număr al anului, care sintetizează diversitatea preocupărilor bibliologice ale bibliotecarilor români din ambele țări.

VASILESCU, EMIL. Magazin bibliologic 4/1999 / Emil Vasilescu // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2000. – Nr. 4. – P. 124.

În condiții de extremă austeritate, Biblioteca Națională, Asociația Bibliotecarilor și Societatea Bibliofililor din Republica Moldova reușesc, printr-un efort numai de ei știut, să editeze și să trimită spre cititori această revistă a bibliotecarilor, *Magazin Bibliologic*. Numărul 4 pe anul 1999 propune ca întotdeauna materiale diverse despre biblioteci și bibliotecari adunate din experiența internă, cât și din cea românească și internațională. Publicația se deschide cu un document extrem de important, „Declarația de la Copenhaga” adoptată la 15 oct. 1999, care conține observații și recomandări vitale pentru biblioteci, aplicabile în toată Uniunea Europeană. O însemnare despre Conferința internațională din 25 sept. 1999 de la Ivanovo-Rusia consemnează preocupările legate de lectura copiilor la sfârșit de secol. Prezentarea lucrărilor conferinței anuale a ANBBPR de anul trecut de la Bușteni este realizată punctual de Doina Popa de la Biblioteca Județeană „O. Goga” Cluj, care semnează și prezentarea Programului Național Probib 200.000 și Programului Libecon 2000. Ala Panici analizează semnificația Seminarului „Catalogarea și clasificarea publicațiilor, realități și perspective”, iar Vera Osoianu evaluează lucrările unui alt seminar destinat bibliotecilor județene basarabene recent create prin reforma administrativă. Ion Madan prezintă trei personalități ale biblioteconomiei basarabene, iar Larisa Petcu consemnează aniversarea a cinci decenii de existență a bibliotecii orașenești Ialoveni.

Un loc aparte în economia sumarului îl ocupă rubrica „Teorie și practică”. Recentul nostru colaborator, Mohammad A. M. Nagrași publică două studii despre bibliotecile universitare, iar asist. univ. Elena Târșiman (Universitatea București) este prezentă cu o solidă cercetare despre „Prelucrarea documentelor”. Alla Panici face o „mică incursiune istorică” în ordonarea documentelor de bibliotecă. Sub două semnături, Elena Harconiță și Valentina Topală sunt prezentate preocupări în universitățile basarabene. Colaborarea dintre bibliotecile publice și cele școlare preocupă și pe colegii noștri basarabeni, Silvia Popa făcând o incursiune în acest domeniu de mare interes pentru viitor. La rubrica „Alias”, Biblioteca Națională din Scoția este prezentată de însemnările unui binecunoscut bibliotecar, Lidia Kulicovski.

„Universul lecturii” se bucură de colaborarea renumitului istoric literar Gheorghe Bulgăr, prezent în numărul de față cu un amplu studiu „Doina lui Eminescu”. Raisa Melnic prezintă „Ediții din opera lui Goethe la Chișinău”, cu ocazia sărbătorii UNESCO dedicate marelui creator. O interesantă cercetare isto-

rico-literară asupra operei lui C. Negruzzi semnează Pavel Balmuș. În memoria lui Petru Ganenco, distins bibliolog basarabean recent dispărut, Ion Madan face un succint periplu biografic. Un gen de material mai rar întâlnit în paginile *Magazinului Bibliologic* semnează Nina Negru, despre „Transplantarea Basarabiei”, analiză lucidă, pornind de la însemnările preotului Paul Mihail, despre teroarea împotriva românilor basarabeni declanșată de ocupația sovietică.

VASILESCU, EMIL. Magazin bibliologic 1/2001 / Emil Vasilescu // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2001. – Nr. – 5. – P. 157.

Primul număr din acest an al publicației colegilor noștri din R. Moldova, *Magazin bibliologic* se dovedește a fi pe cât de cuprinzător pe atât de divers. Deși editorii ca și grupul redacțional se mențin neschimbați, se observă o anumită deplasare a interesului spre aspecte ale mișcării bibliologice internaționale. Imaginea poate fi ușor influențată de exploatarea publicistică maximală a unor vizite de documentare efectuate de câțiva bibliotecari în spații europene mai puțin umblate de specialiștii basarabeni. De pildă, o vizită în Finlanda prilejuiește unor cunoscuți bibliotecari ca Lidia Kulikovski sau Mariana Harjevschi largi expozeuri asupra unor aspecte diverse ale funcționării bibliotecilor din țara nordică. Din cele relatate se desprind experiențe interesante din domeniul managementului, a informatizării societății și chiar o Lege cu privire la biblioteci emisă la Helsinki.

Cea mai mare parte a sumarului esle dedicat vieții dinlăuntru a bibliotecilor basarabene. Congresul al IV-lea al Bibliotecarilor (6-7 dec. 2000) deschide acest număr cu o prezentare generală a lucrărilor și cu Rezoluția Congresului. Raportul prezentat de Alexe Rău poate fi citit integral, ca și „Cuvântul de început de cale” rostit de Lidia Kulikovski cu ocazia alegerii în funcția de președinte al ABRM. Sub aceeași semnătură găsim o interesantă analiză a relațiilor bibliotecii cu persoanele dezavantajate dar și evaluarea șefilor filialelor Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Aceleași autoare îi datorăm o cuprinzătoare prezentare a serviciilor „speciale” oferite persoanelor dezavantajate de IFLA. O serie de materiale au în vedere „Arfoterapia bibliotecilor” (Elena Vulpe), organizarea unui Centru Național de Hasdeologie (prin comparație cu „Eminescu – Eminescologie” s-ar fi putut acredita „Hasdeu – Hasdeologie”) la Biblioteca Municipală, aspecte ale activității din Biblioteca Publică de Drept. Un material de excepție este cel semnat de Emil Manu despre biblioteca lui G. Călinescu. Deschiderea unei săli de lectură germane la aceeași bibliotecă municipală dovedește apariția unor noi câmpuri de inițiere în lectura publică. Ne-au reținut atenția rubricile „Laborator” și „Feed-Back”, având ca epicentru Biblioteca „Târgu-Mureș”. Analiza riguroasă a lecturii studenților duce la concluzii edificatoare pentru structura unor biblioteci publice. Se citește mult dar - se observă - sunt și cărți care nu au trecut prin mâna nimănui. Parcurgând titlurile, este evident că nu lucrările în sine sunt responsabile de neutilizare, ci locul neadecvat în care se află acestea (departe de studenții de la medicină și arhitectură). Două materiale interesante prezintă Tatiana Coșeri despre imaginea și inteligența artificiale în bibliotecă. Ca un corolar al prezenței bibliotecii municipale în acest număr este studiul cercetătoarei Maria Ișaeu despre istoricul bibliotecii municipale în perioada 1877-1990.

VASILESCU, EMIL. Magazin bibliologic [Nr. 4, 2003] / Emil Vasilescu // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2004. – Nr. 4. – P. 126.

Seria nouă a *Magazinului bibliologic*, editat de Biblioteca Națională, Asociația Bibliotecarilor și Societatea Bibliophililor din R. Moldova oferă prin nr. 4 din 2003 numeroase studii demne de toată atenția. Structurată pe câteva rubrici de mare interes, revista își distribuie spațiul destul de generos între cercetarea fundamentală bibliologică – cu precădere pe teoria lecturii - și aspectele practice, de imediată actualitate. Din prima categorie distingem eseul lui Horia-Roman Patapievici, „Lectura postmodernă”, o incursiune în arcanele receptării cărții, și binecunoscutul „Biblioteca Babel” a lui Jorge Luis Borges apărut în 1941, dar și nu mai puțin celebrul „Prietenul Don Quijote”. Despre opera acestuia, Alexe Rău notează câteva gânduri de mare profunzime în studiul „Borges bibliosoful”, simțit ca „cititor de super clasă”, care a asociat biblioteca cu Paradisul, devenită în timp o definiție arhetipală. Să mai adăugăm în acest domeniu studiul despre Dimitrie Gusti și preocupările sale bibliologice datorat unui activ cercetător, Vasile Secrieru, dar mai ales

interviul cu acad. rus de origine basarabeană S.P. Kapița, plin de idei și mai ales de o frumoasă limbă românească, realizat de Alexe Rău, și avem o imagine a densității teoretice a publicației.

Aspectele aplicate de teorie și practică bibliotecomice se regăsesc în câteva studii oferite de Ecaterina Toma, Lucia Bai, Doina Chercheja sau Viorica Antonov, cu o necesară prezentare a noutăților din Biblioteca Națională din Chișinău. Vera Osoianu prezintă Biblioteca Congresului din S.U.A., Vasile Secieru cercetează presa bisericească din Basarabia (1918-1940), iar Gheorghe Vrabie dedică un studiu amplu graficii de carte R. Moldova în a doua parte a secolului al XX-lea. Relațiile cu publicul și imaginea bibliotecii sunt analizate de Aliona Manda.

Într-o rubrică distinctă de aniversări culturale, academicianul Mihai Cimpoi se oprește la „lavrintul barac”, cantemirian, văzut ca „axul universului” marelui cărturar. Un portret al poetului Aureliu Busuioc (Lidia Codreanu) și file pentru o enciclopedie națională conturează personalitatea lui Ștefan Ciobanu la împlinirea a 100 de ani de la naștere și mitropolitul Gurie, personalitate marcantă a unioniștilor basarabeni.

VASILESCU, EMIL. Magazin bibliologic nr. 1-2/2004 / Emil Vasilescu // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2004. – Nr. 9. – P. 286.

Noua serie a Magazinului bibliologic se dovedește o publicație tot mai substanțială. Recentul număr dublu 1-2 pe 2004 oferă un sumar bogat, cu studii care merită să fie citite. Am remarca, mai întâi, contribuția cercetătorului Andrei Vartic despre paleoinformatică, o nouă disciplină afirmată în ultimii ani. Studiul ne introduce în descifrarea algoritmului în baza cifrei 9 incrustat pe artefactele paleolitice de pe teritoriul românesc din stânga și dreapta Prutului, dovedind o dată în plus complexitatea gândirii magice sau mitice a oamenilor din această parte de lume, exprimată în ornamentica matematică și geometrică. De asemenea, studiul evidențiază mai vechi și originale contribuții românești în domeniu, cum sunt cele ale profesorului N. N. Moroșan.

Câteva materiale de practică bibliotecară reproduc Declarația de la Frankfurt, criteriile de evaluare a resurselor informative cu acces liber prezente pe Internet (Hermina G. B. Anghelescu), serviciile cu plată în biblioteci (Natalia Cheradi), direcții strategice de activitate a DIB ULIM (Ludmila Corghenci). Alte contribuții vizează promovarea informației de brevete (Petre Racu), pregătirea bibliotecarilor și alte aspecte privind activitatea în bibliotecile din R. Moldova. Contribuțiile bibliologice și de teoria lecturii sunt aduse de Horia-Roman Patapievi și Dominique Lahary, cu un masiv eseu despre evoluția bibliotecilor. Alexe Rău își continuă serialul *Aleph în fața oglinzii*, ca și o cuprinzătoare panoramă a operei filozofului Kant la 280 de ani de la naștere. Pe aceeași temă scrie și Dumitru Păsat o succintă introducere în înțelegerea operei filozofului. Marile personalități sunt evocate prin lucrările de specialitate cum este bibliografia monumentală dedicată lui Ștefan cel Mare realizată de Biblioteca Națională din Chișinău. Iurie Colesnic ne reamintește de personalitatea profesorului Toma Istrati cu prilejul împlinirii vârstei de 80 de ani, Alexe Rău stăruie asupra personalității filozofului Mircea Vulcănescu, Lidia Codreanca rememorează personalitatea poetei Elena Farago la 50 de ani de la moarte, iar Gheorghe Vrabie analizează moștenirea artistului plastic Igor Vieru. Câteva contribuții la literatura de specialitate în domeniul informației aduc Aurica Dvoracic și Hermina G. B. Anghelescu despre bibliografie, Internetul în bibliotecile basarabene (Vladimir Dunduc) sau despre rețelele globale de referințe virtuale (Vera Osoianu). Cu o paletă largă de preocupări, *Magazinul bibliologic* și-a stabilit deja un cerc de cititori fideli.

VASILESCU, EMIL. **Magazin bibliologic nr. 2-3/2006** / Emil Vasilescu // Biblioteca: Revistă de bibliologie și știința informării – 2006. – Nr. 8-9. – P. 267-268.

Cu o imagine grafică nouă, copertă color și o hârtie de mai bună calitate, publicația de specialitate a Bibliotecii Naționale, Asociației Bibliotecarilor și a Societății Bibliofililor din R. Moldova, *Magazin bibliologic* nr. 2-3/2006 continuă, același parcurs tematic de excepție, în slujba cercetării lecturii și a funcționării bibliotecilor. Condușă de scriitorul Alexe Rău, directorul Bibliotecii Naționale, publicația oferă cu fiecare număr materiale de mare interes, cu largă adresabilitate pentru specialiști sau iubitori de cultură. De pildă, marele gânditor Friedrich Nietzsche este prezent cu un text paradoxal, care după atâta timp, incită la meditație. Rubrica „Studii și cercetări” are ca temă publicațiile românești redactate de Mihail Kogălniceanu (Radu Moțoc) sau contribuția lui Teodosie Al. Știrbu la reflectarea economiei basarabene în publicațiile locale (Ion Șpac). Același autor schițează un portret al celui ce a fost Vlad Chiriac, cunoscut cercetător al instituțiilor de cultură basarabene.

La „Galeria marilor personalități”, istoricul Dan Zamfirescu trece în revistă ultimele cercetări dedicate învățatului Mitropolit Varlaam. Ca întotdeauna, eruditul cercetător al cărții vechi românești aduce lucruri noi despre perioade despre care știm încă puțin.

Așa cum ne-a obișnuit, Alexe Rău, împătimitul gânditor în ale biblioteconomiei operează noi deschideri în domeniu și propune perspective proaspete. Domnia sa inventează **bibliosofia**, o ramură gânditoare a filozofiei aplicate la problemele cărții, lecturii și bibliotecii, pentru care propune și alcătuirea unui curs menit a fi predat bibliotecarilor. Am desprinde de aici opinii ale filozofilor lumii despre domeniul respectiv, elemente ale filozofiei scrierii și ale biblioteconomiei, antologia cărții și a bibliotecii, filozofia lecturii, relația filozofiei cu bibliopsihologia și biblioarhitectura, probleme filozofice ale cărții și bibliotecii în epoca globalizării, cu dezvoltarea conceptului de bibliofuturologie și constituirea unui stil bibliosofic individual. După cum se poate ușor observa, ne aflăm în fața fundamentării unei noi discipline bibliologice, o disciplină de graniță care deschide orizonturi nebănuite profesiei, înobilând-o. Alexe Rău dezvoltă ideea și o așează în parametrii unui curs universitar ce se poate întinde pe ani de studiu.

Respectându-și întru totul specificul, *Magazin bibliologic* cultivă mai ales aspecte ale bibliologiei în lumea modernă. Am semnalat într-o ordine inversă contribuția aceluiași Alexe Rău cu un eseu despre evoluția referințelor virtuale și a serviciilor virtuale de referințe. Termen de ultima oră, adus de vârtejul informatizării, virtualitatea are în biblioteci conotații multiple și aplicații pe măsură, inventariate și analizate de autor cu mare atenție pentru a reține ce este util, în prezent și în viitor, și a așeza terminologia pe fundamente corecte. Toate acestea pot fi urmărite cu mare folos în amplul studiu oferit de Alexe Rău.

De altfel, preocupările teoretice sunt de căpetenie în publicația basarabeană. Michael Gorman vorbește de „marile provocări” adresate bibliotecilor, iar un observator MB semnează un alarmant document despre calea de urmat a bibliotecilor și a informației vehiculate de acestea. De la abordările globale la aplicațiile practice nu este decât un pas realizat în sumarul revistei la rubrica „Symposion”, unde câțiva specialiști în bibliotecă: Larisa Gologan, Tatiana Costiuc, Lidia Sitaru sau Vera Osoianu analizează aspecte concrete ale funcționării domeniului. Nina Negru aprofundează problema lecturii în Societatea Cunoașterii, iar Maria Brânzan exemplifică subiectul cu lecturi din Vasile Alecsandri.

Câteva aniversări culturale se află în atenția lui Iurie Colesnic: istoricul Ion I. Nistor, Ștefan Gonata, Ștefan Holban, om politic și patriot român, sau Mare Gheorghe.

MERIDIAN BIBLIOLOGIC

MAȘTROCIĆ, TIHOMIL. Câte ceva despre filosofia biblioarhitecturii (Convorbire cu dl. Tihomil Maštročić, dr. Profesor, director general al Bibliotecii Naționale și Universitare a Croației) / Tihomil Maštročić ; interlocutor : Alexe Rău // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2011. – Nr. 8. – P. 247-253.

– Domnule profesor, este de-a dreptul copleșitoare și încântătoare, chiar miraculoasă în felul ei istoria podoabei pe care croații au inventat-o, ba nu-au creat-o, i-au dat ființă, iar apoi au perfecționat-o și au promovat-o în lume, dând imaginii țării dumneavoastră o rezonanță mondială. Practic, fiecare bărbat de pe glob poartă la gât această podoabă și, împreună cu ea, numele Croației. Cum a fost: podoaba a luat numele țării sau viceversa?

– Trebuie să adaug aici că la Zagreb funcționează o instituție unică în lume – Academia Cravatica, aceasta ocupându-se cu istoria, dezvoltarea și promovarea acestei podoabe. Cât despre etimologia numelui țării și cel al podoabei, există mai multe versiuni, pornitoare unele de la exonime, altele de la endonime. Numele țării își ia începutul după unii cercetători, de la toponimul

persan vechi Harahvat, în inscripțiile persane regiunea e numită Harahuvatis, denumire ce corespunde cu toponimul din Vede-Sarasvati. După cucerirea independenței în 1991, a apărut o interpretare oficială academică în care denumirea aceasta e dată deja ca endonim. Cei care își mențin versiunile lor în albia exonimică, susțin că numele vine nu de la un toponim, ci de la un etnonim exonimic, în versiunea proto-germanică Hrvati însemna corn-armură, armură cu corn. Așadar, e vorba de soldați, de ostași. Cuvântul cravată se trage și el de la ostași, de la soldații gărzii regale croate, care purtau la gât, aranjate în jurul gulerului cămașei, cravate albastre legate cu nod, așa cum se poartă și astăzi. Cuvântul cravată este un endonim, adică are rădăcină croată cu acte în regulă, cum se spune. Și cravată și hrvati erau, așadar, niște însemne de identitate. Fiind aproape paronime, e greu să stabilești cu precizie de la care a pornit numele țării. Dar e clar că țara Croația este patria unor bravi ostași.

– **Academia Cravatica, despre care ați menționat mai sus, o fi fiind o instituție de mare succes, vreau să spun, foarte profitabilă...**

– De mare succes da, dar în ce privește banii, ea este o organizație non-profit. Veniturile ei, și ale țării prin ceea ce face ea, se măsoară nu în valută, ci în creșterea și stabilitatea imaginii croaților în lume. Și acesta e un lucru principal, el ține de felul de a fi al croaților. Din moși-strămoși imaginea lor nu a depins niciodată de punga cu bani, ci de ținuta, de prestanța, de mintea și cultura lor. Imaginea râvnită de noi este fără preț...

– **Subtitlul unei istorii a cravatei difuzată aici la Zagreb sună astfel: „Podoabă croată pe cămașa Lumii”. Acum înțeleg bine ce ați avut în vedere dumneavoastră: din locul unde a ajuns cravata croată, banii se văd jos, la picioare, iar podoaba deschide o zonă a spiritului, cu oportunități sacre.**

– Nici măcar nu se văd banii de acolo. Ochiul de la înălțimea aceea e un altfel de ochi, unul ca cel al lui Shiva.

– **Să fie oare faptul acesta una din întemeierile ontologice ale croaților? Și care a fost și este, în contextul acestei specificități, rolul cărții și al bibliotecii, al Bibliotecii Naționale în special?**

– Din ceea ce am afirmat mai sus nu ar fi corespunzătoare adevărului eventuala concluzie că neamul nostru există în afara banilor. Ei își au rolul lor firesc în întreținerea părții materiale a ființei noastre naționale.

Însă când vine vorba de partea spirituală, banii nu au cum fi mai aproape decât acolo unde i-a aruncat Iisus când a intrat în templu... întâmplarea și rostul ei sunt binecunoscute. Revenind la întrebarea dumneavoastră, țin să afirm cu tărie că națiunea croată este una care și-a croit calea în istorie prin instruire și cultură.

Armele principale ale unui popor mic (dacă e corect să stăruim asupra unei astfel de definiții, or, în domeniul spiritului decisivă este calitatea, nu cantitatea) sunt cunoștințele și înțelepciunea. Imaginea ce și-a făurit-o Croația este un produs izvorât din munții spiritului.

– Prin ceea ce spuneți acum m-ați făcut să-mi amintesc instantaneu de apele acelea cerești, de mana aceea celestă ce izvorăște din vârful de munte de la Plitvice... Priveliștea era una eminentemente biblică.

– Locul unde s-au stabilit croații, după ce au străbătut pământuri și ape venind de prin părțile Poloniei și Galiției, în timpurile acelea de demult, ne-o fi fost arătat de divinitate, poate chiar ca răsplată pentru înălțimea spirituală la care am ajuns și ne menținem. Și ne menținem și azi, vreau să cred asta. Așadar, croații

au pus și pun cel mai mare preț pe știința de carte, pe educație și pe credință. Rolul, implicarea bibliotecii în acest proces este unul direct și decisiv, or, ea a întărit și mai mult orientarea spirituală a națiunii. După înființarea în Europa, la Paris, a Societății lui Iisus (Ordinul iezuiților), mișcarea iezuită cuprinde și Croația. Papa de la Roma îl trimite la Zagreb pe legatul său, R.P. Marcone, spre a orienta activitățile iezuitice ale localnicilor. Este înființat aici un colegiu iezuit, cu o bibliotecă ce avea și rol de bibliotecă națională, adică de acumulare și conservare a cărților din teritoriul țării. Chiar din primii ani de activitate, biblioteca aceasta avea un rol misionar, acela de a răspândi în regiune cunoștințele și credința întru Iisus și cultura creștină. Epitropul bibliotecii, Baltazar A dam Krcelic, blazonul familial al căruia a fost pus la baza stemei de stat a Croației, a donat bibliotecii un număr impresionant de cărți și alte

documente, cu destinația „de a fi puse în serviciul luminării poporului și cinstirii lui Iisus și a papei”. Rolul acesta misionar, de culturalizare a populației, de educație a ei în spiritul credinței în Hristos, dar și de asigurare a circulației ideilor culturale și științifice în țară a fost preluat și este promovat de actuala Bibliotecă Națională și Universitară a Croației (în baza colegiului a fost creată mai apoi Universitatea din Zagreb, iar Bibliotecii acestei universități i s-au consfințit prin lege și funcțiile de bibliotecă națională).

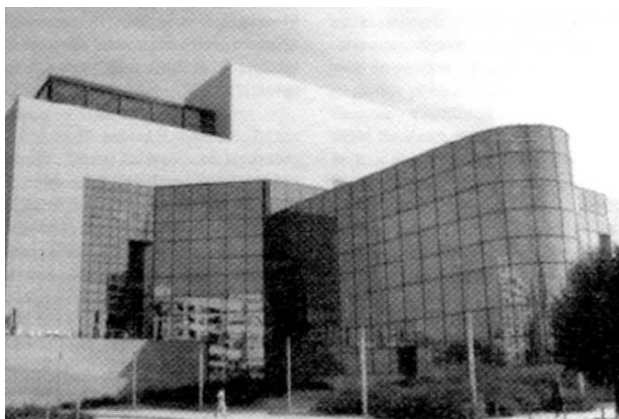
– O istorie asemănătoare au parcurs și bibliotecile universitare din Transilvania, cea din Cluj, de exemplu.

– Colegii iezuite au fost înființate în majoritatea centrelor culturale din Europa catolică. Cât despre situația din capitala Croației, evoluția ei a fost impulsivă și de niște tradiții ale unor bibliofili bogați care aduceau cărți pentru a le pune în serviciul instruirii populației. Biblioteca a fost forma ideală de realizare a acestui obiectiv. Așa se face că și atunci și astăzi, Biblioteca Națională a Croației a fost și este un punct motrice și director al gândirii și al sistemului inovațional al nației, dar în același timp, că conturează, prin resursele de care dispune, locul cunoștințelor dobândite de croați în istoria și în tabloul cunoașterii universale. Și am atins scopul de a intra în competiția inovațională mondială pornind de la tradițiile naționale seculare. În Zagreb a fost de la bun început și dăinuie o atmosferă, așa zice eu, livrescă. Orașul nostru a fost și este un misionar în răspândirea cărturăriei și a cunoștințelor. În secolul trecut, unul din mecenazi, venind cu cărți noi de la Veneția, ar fi răspuns vameșului, că volumele sunt destinate „bibliotecii din Zagreb, orașul de la capătul alfabetului...” Urbea noastră era văzută ca parte integrantă în ordinea grafemelor și a ideilor! O așezare hieratică. Spiritul acesta dăinuie în noi și astăzi.

– Povesteți ieri, la recepția inaugurală, despre o tradiție de întreținere a circulației cărții și a cultului lecturii în Zagreb, apoi în bazinul Sava, ca să cuprindă în cele din urmă aria croată în integritate, inclusiv arhipelagul insular din Marea Adriatică.

– Păi da, aceea era de fapt o mișcare misionară, sau, dacă nu întrec măsura prin ce o să zic acum, un fel de mișcare cruciată a croaților. Cu... cruciala diferență că ea era orientată nu spre exterior, topografic, ci spre interiorul nostru, spre adâncimile conștiinței noastre naționale. Una din determinările ființei noastre

este conștientizarea faptului că o carte este făurită spre a fi citită de toți. Iar pentru asta se cer două condiții simple: alfabetizarea, știința de carte și existența obiectului lecturii, a cărții. Lectura publică (în formă neinstituționalizată, desigur) exista la noi încă de pe când au poposit pe aici, prin câmpia Panoniei, cu misiunea de a răspândi creștinismul și evangheliile, Kiril și Metodiu. În vremurile acelea de demult o evanghelie cutreiera, transmitea din mână în mână, o regiune întreagă. Și unde ajungea, se organiza lectura în glas, în sensul că unul citea iar ceilalți ascultau. În sensul acesta, am fost surprins când dumneavoastră îmi relațați, între altele, că o colegă de a dumneavoastră, istoric al bibliotecilor, scrie într-o monografie a ei că cititul în glas e o formă sovietică... Categoriec nu! Ea ține de răspândirea credinței în Hristos, iar numărul mare de ascultători era cauzat de numărul mic de evanghelii. Or, ele pe atunci se scriau cu mâna, lucru greu și de lungă durată... Revenind la tradiția lecturii și a cărții, aș ține să scot la vedere, în fața dumneavoastră, și o altă calitate a croaților: la un semn, în caz de nevoie, fiecare familie este gata să doneze din casa sa cel puțin o carte. Într-o săptămână putem strânge astfel o colecție de zeci de mii de volume pentru a înființa, acolo unde este stringent necesar, o bibliotecă nouă.

– Trebuie să mărturisesc un lucru important pentru înțelegerea Zagrebului și a spiritului croat. Precum se știe, mișcarea iezuită a luat naștere în capitala Franței, în baza universității, a Sorbonei. Subdiviziunea ordinului iezuit de la Zagreb, cu renumitul colegiu al său, a adus și o importantă influență a culturii franceze. Cititul cărților ridicat la înălțimea unui cult de acolo vine. Totuși, spiritul croat i-a conferit, i-a adăugat a alură ancestrală și, în paralel, o funcție orientativă, organizatorică (în raport cu populația) care o deosebește mult de izvorul din care se trage. Se deosebește nu ca esență, ci ca fel de a fi și ca impact asupra mulțimii. Dar și ca speciile lingvistic, etno-cultural.

– Pentru că veni vorba despre colegiul iezuit croat, aș vrea să abordăm și aspectul legat de arhitectura clădirii în care s-a aliat biblioteca. După imagini, parcă ar ține de Renaissance, dar are și niște elemente autohtone, de epocă. În plus, cred că e una din primele edificii europene proiectate expres pentru o bibliotecă...

– Stilul renescentist este proeminent în cazul aceluia sediu de bibliotecă, aveți perfectă dreptate. Dar ceea ce e și mai interesant pentru mine este că prin el se pun bazele biblioarhitecturii în Croația și nu numai. De la el pornind, putem realiza un întreg studiu despre evoluția acestui gen de arhitectură. Și nu numai în Croația.

– La drept vorbind, intenția mea era să realizez un interviu cu dumneavoastră relativ la reforma bibliotecii pe care o conduceți, or, investirea bibliotecii universitare din Zagreb cu funcții și de Bibliotecă Națională, în 1996, felul în care ați conceput reformarea bibliotecii, filosofia acestei reforme, mi s-au părut unice în felul lor. La aceasta se adaugă încă un detaliu extraordinar: proiectarea noului, celui de al treilea sediu al Bibliotecii a început numai după ce a fost aprobată noua concepție și noua organizare a instituției. Prin urmare, noua clădire este o expresie arhitecturală a unei concepții bibliote-

– La toate acestea se adaugă și ceea ce am văzut noi în timpul liber din ziua sosirii la Zagreb: întruniri la aer liber ale bibliofililor, în zonele unde sunt deschise chioșcuri, locuri de vânzare a cărților noi sau de anticariat.

Iar pe malul râului Sava, am fost martorii unei lansări de carte veritabile. Până acum credeam că astfel de evenimente culturale se produc doar pe cheiul Voltaire din Paris.

conomice și manageriale elitare. Toate acestea mi se par atât de relevante și de revelatorii, încât recunosc franc că drumul interviului nostru stă să se bifurce... Dacă nu vă deranjează prea mult, am putea vorbi mai detaliat despre aspectul arhitectural, pentru o primă parte a dialogului, iar după aceea, să tratăm și subiectul reformei Bibliotecii Naționale a Croației, pentru partea a doua a interviului...

– Prin urmare, Borges are din nou dreptate... E o plăcere pentru mine să o luăm pe cărarea biblioarhitecturii, tema aceasta fiind una predilectă pentru mine. I-am consacrat mai multe studii și eseuri. Așadar, primul sediu pentru bibliotecă a fost construit la începutul secolului al XVII-lea. Stilul Renaissance-ului în care a fost edificată, Renașterea în general, însemna întoarcerea la modelele umaniste antice. Să ne amintim că la grecii antici tot ce se construia pornea de la măsură, sau de la măsurile omului, lucru generalizat mai apoi de Vitruviu. Chiar unitățile de măsură ca atare porneau de la părțile corpului uman. Drept care, clădirea bibliotecii colegiului iezuit era făcută pe măsura ființei umane, fapt care o făcea mai atractivă, mai deschizătoare de suflet, de spirit, de lumi interioare. La aceste detalii se mai adăuga coloritul local. Interiorul a rezultat și el dintr-o armonizare a tradiției iezuite cu stilul ambiantal local. Toate împreună, plus cărțile, bibliotecarii și propovăduitorii învățaturii lui Iisus, au transformat acel imobil într-un locaș, într-un loc de atracție nu doar pentru învățăcei, ci și pentru toată populația. Desigur, elementele de democratizare, să zic așa, de apropiere ale clădirii erau echilibrate de detaliile sacre, care mențineau, totuși, apropierea la o anumită distanță.

– **Am meditat cândva asupra acestui raport și am scris într-un poem că „Aproapele și departele/părinții credinței sunt/Familiarul și Distantul/botezătorii ei înființatori”.**

– Cred că v-a vizitat atunci o intuiție revelatoare. Într-adevăr, templul acela invizibil al credinței se ține pe acești patru piloni virtuali. Primul sediu al Bibliotecii Naționale a Croației (BNCr) a fost conceput ca o armonie a acestor clemente nevăzute.

– **Așadar, biblioarhitectura se întemeiază atât pe văzut, cât și pe nevăzut...**

– Această condiție este ca o secțiune de aur. Sau, hai să o numim secțiunea de aur nevăzută. Și asta se referă nu doar la edificiile cu destinație de cult. Orice plăzmuire arhitecturală de reală valoare trebuie să-și aibă văzutul și nevăzutul său. Cel de-al doilea sediu al bibliotecii noastre a fost construit pe timpurile când ea era doar bibliotecă universitară. Edificiul a fost realizat în stil Art Nouveau. Traectoria acestui stil își are începutul tot în Franța. Cred că vă amintiți de celebrul magazin parizian Maison de l'Art Nouveau. Ei bine, stilul acesta a pornit de la acea clădire cu tot cu denumirea ei. În 1900 în acest stil au fost realizate toate pavilioanele de la expoziția-târg mondială. Răspândită preponderent în Europa și în America de Nord, Art Nouveau a fost calificată de specialiști ca un fel de mișcare artistică de tranziție, formând un preludiviu a ceea ce urma să devină modernismul secolului al XX-lea. În ce a constat chintesența acestei tranziții? Renaissance-ul era, în profunzimea lui, un stil introvertit. Art Nouveau a adus primele încercări de extravertire, care vor domina plenar la finele sec.XX, începutul sec.XXI. Cel de al doilea sediu al BNCr includea, în conceptul său, mai multe elemente de deschidere către ambianță, către aceasta obligând și creșterea numărului de studenți, dar și faptul că biblioteca servea savanții, specialiștii economici naționale și populația în general. Sediul al doilea încifra în conceptul său tendința spre o nouă democrație.

– **Ce conținea cel de al doilea sediu al Bibliotecii sub aspect tehnologic?**

– La edificarea și apoi la asigurarea funcționalității edificiului au fost aplicate noutățile tehnologice de la sfârșitul sec.XIX, folosind frecvent fier și bucăți mari de sticlă de formă neregulată odată cu startul, natura puternic stilizată, factura migăloasă și individualizată a designului Art Nouveau, care era scump de realizat, este abandonată din ce în ce mai des în favoarea unui modernism liniar, simplu și ieftin de realizat, care era, în același timp, mai apropiat de estetica simplificatoare și relativ brută a designului industrial al cărui „părinte” de necontestat a fost Pelier Behners.

– **Exista oare o continuitate stilistică în raport cu sediul din sec.XVII?**

– Distanța în timp e prea mare pentru a pune această problemă în mod radical, în plus, (și despre lucrul acesta vom vorbi mai pe așezate când va veni rândul celui de-al treilea sediu), cel de-al doilea edificiu era plasat într-un alt context (regula contextului în arhitectură, ca și în oricare alte domenii, este decisivă), într-o piață pe care o governa și de la care lua atâta stil cât și conferea. Un fel de „metabolism” arhitectural, dacă doriți. În schimb, s-au remarcat trăsăturile noi, de interior și de exterior, care au constituit o noutate pentru Zagreb, împodobindu-l prin asta și dându-i o nouă respirație. M-aș referi în această ordine de idei la liniile sale curbe, îndulate, „curgând” firesc, pline de ritmuri sincopate, aidoma unui leitmotiv muzical; folosirea frecventă a liniilor curbe deschise de tipul parabolei sau hiperbolei; importante elemente ale panopliei” Art Nouveau sunt și cele ce conferă dinamism și ritm artefactelor clădirii. De asemenea, toate formele folosite convențional anterior în alte stiluri artistice, redesignate în Art Nouveau fiind pline de viață,

părând a crește, și se dezvoltă în tot felul de forme amintind de plante ce sunt pe cale de a îmboboci sau a înflori. Art Nouveau a promovat consecvent utilizarea extrem de stilizată a motivelor existente în natură, extinzând domeniul „natural” la orice inspirat de viață, de la ierburi marine la muguri floral și de la formele nevertebratelor, a insectelor în special, la curbele ce se regăsesc în feline și păsări răpitoare. Deși se zice că e inspirată de la prerafaeliți, Art Nouveau are un aspect vizual categoric distinctiv și unic.

– **Într-adevăr, trecând de mai multe ori prin fața celui de al doilea sediu, în drum spre Muzeul Național în a cărui aulă aveau loc ședințele CENL, ne convingeam de forța de seducție a ei ca plâzmuire arhitecturală, deși, după ce am vizitat sediul nou, cel de-al treilea, clădirea din scuarul Marulic (sediul al doilea) fu pusă, în conștiința noastră, ca într-un fel de paranteză, ca la Husserl.**

– Remarc cu plăcere experiența fenomenologică prin care ați trecut. Atâta doar că efectul parantezei husserliene, al reducăției fenomenologice, s-a produs în conștiința dumneavoastră altfel de cum credeți, totul a avut loc invers. După ce ați văzut sediul nou, pe viu, și ați revenit în fața sediului al doilea, în fața dvs. nu se afla clădirea ca atare, ci imaginea ei înregistrată în conștiință. Prin urmare, în paranteză husserliană era luat nu sediul numărul doi, ci tot restul orașului, imaginea căruia persista însă ca fundal...

– **În ce cheie au fost abordate în primele două sedii aspectele și problemele de interior?**

– În clădirea din sec. XVII interiorul era conceput și organizat în stil sobru și în același timp de o manieră care să contribuie la înseninarea sufletului și la întărirea credinței. Altfel spus, era pus în aplicare întregul arsenal de forme și culori care să acompanieze procesul de umanizare și de intelectualizare. În sediul al doilea, cel din scuarul Marulic, au fost introduse elemente de extravertire, sau elemente care puneau începutul unei extravertiri arhitecturale

și a unei geometrizări platoniene a ambientului, în consens cu ceea ce se petrecea în arta modernistă. Sălile de lectură care ofereau cititorului un contact inspirator cu urbea, cu mediul, cu Universul în ultimă instanță, alte elemente de deschidere puneau începutul, să zic așa, al unui fel de „plein air” al lecturii, termenul acesta semnificând, treptat, nu doar fenomenul percepției, ci și comunicarea în toate substraturile și ipostazele ei. Însă toate lucrurile acestea își vor afla o aplicare veritabilă, plenară, în construcția sediului nou al Bibliotecii pus în folosință în 1995-96. În rest, interiorul primelor două sedii era unul funcțional, dar care ținea cont mai mult de statutul funcțional al instituției decât de organizarea concretă a ei.

– **Noul edificiu al Bibliotecii, dacă stai să-l contemplezi îndelung, îți crează câmp larg de asocieri atât pentru văz, cât și pentru minte. Colegul nostru din Ucraina vedea în forma acestei clădiri un elicopter. Colega noastră din Italia s-a ales, în imaginația ei, cu chipul unui delfin. Prin fațada de sticlă a construcției transpare fațada sediului din scuarul Marulic! Și din toate părțile se manifestă efectul de priză, contopirea cu universul, uneori cu o lume parcă fluidă, ca la Kundera. Ce nume ar purta toate astea?**

– Aici avem în fața privirii opera celui mai important arhitect croat al momentului, Velimir Neidhardt. Stilul edificiului pare să-și aibă ca sursă de inspirație biblioarhitectura din America de Nord, unde arhitectul nostru a făcut un stagiul îndelungat. Dar nu trebuie să forțăm concluziile. Adineaori noi am constatat că Art Nouveau, generată la Paris, a avut o arie de răspândire ce a cuprins și America de Nord. Am mai convenit atunci că Art Nouveau e un stil de tranziție către modernism. Tehnologizarea mai accentuată a arhitecturii (și nu numai) a făcut ca această trecere să se producă cu mai multă proeminență în America. Ontologia acestei arhitecturi, însă, tot de la Paris se trage. Și nu e nimic nou în asta. E suficient, de exemplu, să cercetezi planificarea și stilistica arhitecturală a Washingtonului ca să-ți dai seama că el este o imitație a Parisului. Cât privește numele lor... Unii îi zic acestui stil „modernism târziu”, alții „productivism”, o a treia denumire ar fi „arhitectura de peisaj urban monumental”. Important este să prinzi esența acestor metamorfoze, care, deocamdată, este una ubicuă...

– **Unii scot în prim plan tocmai pivotul tehnologic, high-tech-ul, felul acesta de abordare fiind preluat și de biblioteconomiști.**

– S-ar putea întâmpla să fie greșit un astfel de modus de abordare. High-tech-ul este un mijloc de a realiza ceva, inclusiv acea esență pe care o tatonăm în cadrul convorbirii noastre. Cred că ar fi prea banal pentru niște oameni de formația noastră să umblăm cu exemple „didactice” (gen: dacă omul umblă în opinci, asta nu înseamnă că esența lui este opinca...). Esența trebuie căutată, poate, mergând pe urmele gândirii lui Neidhardt. Or, el pornea în reflecțiile sale de la următoarea frază programatică (aproape wittgensteini-ană): „Dacă natura e locul de naștere al arhitecturii, atunci arhitectura constituie o ambianță naturală”. De la acest postulat se ramifică un set de vectori ai evoluției arhitecturii, pivotul constituindu-l deviza „de la arhitectură la natură”, cu toate argumentele ei. După care ies pe tapet tematizări precum relația dintre global și local, dintre stereotipul dominant și contribuția individuală a autorilor.

– **Ultimele două aspecte enumerate de dvs. au, probabil, o importanță crucială în combaterea uniformizării, a pericolelor entropiei care este soră cu moartea spirituală...**

– Aveți perfectă dreptate. În plus, de la acel postulat al lui Neidhardt își trag sorgintea interogațiile și căutările privitoare la rolul arhitectului însuși în societatea contemporană. E clar din tot ce rezultă din debaterile care mai sunt încă în toi, că arhitecții, mai mult decât celelalte individualități creatoare, determină complexitatea structurală și vizuală a urbei. Ei nu doar contribuie la organizarea vieții urbane, ei anticipează viața prin niște module tridimensionale care alcătuiesc urbea. Neidhardt îi numește pe arhitecți „articulatori urbani”, „manageri ai traiului în mediul construit”, „conductori care dirijează muzica ambientală înghețată în forme și structuri urbane...”

– **Acest din urmă predicabil cam miroase a Victor Hugo...**

– Poate, Terra e mică... Dar să revin la predicabilii noii arhitecturi. Trăsăturile specifice ale ei constau în orientarea funcțiilor urbane spre interiorul edificiilor, în mutarea (lichidarea) barierelor dintre spațiile interioare și cele exterioare, în racordări, legături orizontale și verticale. Comuniunea interior-exterior crează un nou modus habitantis. Și bibliotecile, edificiile lor nu pot face excepție din aceste orientări. Amintiți-vă de proiectul bibliotecii municipale din Viena. Unde și cum au clădit-o austriei? În centrul Vienei, pe linia căii ferate a metroului, biblioteca a devenit, prin felul ei și stație de metro, în punctul central de intersecție a comunicărilor urbane e situată o bibliotecă-stație care e mai mult decât bibliotecă și mai mult decât stație. E însăși natura vieții urbane. Și dacă arhitectura este natură, atunci edificiile sunt părți integrante ale unui peisaj urban. Aceasta este noutatea majoră pe care o aduce Neidhardt în arhitectura modernistă croată. Interpretarea creației arhitecturale a lui Neidhardt implică inevitabil în discuție două contexte: cel cultural și cel urban. Noi cunoaștem elementele de noutate introduse de el ca meseriaș: de ex. panorama, axisul, focusarea, orientările – toate acceptate ca elemente egale ale ecuației de design spațial. Dar mult mai importantă este amprenta ce o lasă pe arhitecturile sale spiritul său, subconștientul, memoria națională. Fără de aceste amprente creația oricărui arhitect este una insignifiantă, minoră. Și anume ele asigură valoarea operei și în același timp o scot în afara pericolului uniformizării.

– **În această ordine de idei, se iscă multe întrebări. De exemplu, cum evoluează raportul dintre global și local în arhitectură? Ați menționat, cu referire la Neidhardt, că stereotipul poate fi depășit doar prin contribuția individuală a creatorului, a arhitectului, prin lumea sa interioară (ca viziune și sensibilitate artistică ori ca memorie națională), în condițiile capitalismului liberal, însă, are loc o fără precedent scurgere de creiere, chiar o vânatoare de creiere, vânătorii aflându-se, sau venind din țările extrem de bogate, din lumea americilor, să zic așa. Cum vor rezista națiunile mici și mai sărace în fața unui astfel de tăvălug, ce vor putea face în condițiile în care culturile lor sunt lipsite de talentele cele mai importante și mai decisive pentru rezistența în fața uniformizării și a entropiei?**

– Soluțiile cele mai importante sunt două (în opinia mea subiectivă): să fim harnici și să facem ca patriile noastre să prospere și să edificăm un sistem educațional care să producă oameni culți, cu virtute, iubitori de țară. Cel puțin astfel procedează Croația și strădaniile acestea se soldează cu rezultate. Dar nu cred că există vreun panaceu universal și miraculos în privința aceasta. Viața este prea complexă ca să o putem clasifica și aranja la raft. Continuând vorba despre Neidhardt, aș ține să subliniez încă un principiu înnonoitor al său, pe care el îl formula astfel: „Integrarea similar motivată a edificiilor în logica locuirii.”

– **E un enunț ca al unui învățăcel al lui Heidegger...**

– Dacă s-ar fi fost cunoscut, ar fi devenit confrăți de idei, sunt sigur de asta, căci îi apropia o taină comună: filosofia locuirii. Așadar, logica locuirii. Ce subînțelege el prin această sintagmă? Pe lângă tendința de extravertire despre care am vorbit mai sus, arhitectul pune mare preț pe finețea și flexibilitatea granițelor dintre edificiu și urbe. Alături de concepția redefinirii funcțiilor edificiului în contextul relației exterior-interior, această pledoarie pentru o redefinire cardinală a demarcărilor poate fi considerată ca o contribuție substanțială la evoluția arhitecturii și a urbanismului.

– **La acestea ar putea fi adăugite conceptul de construcție rațională și estetica minimalistă...**

– Plus elementele de monumentalism corporativ și de ultramodernism, influența metabolismului monumental al răsăritului, explorările experimentale biomorfice și megastructurale care au jucat un rol important în formarea lui Neidhardt ca arhitect. Aceste influențe au fost îmbogățite de el prin studii teoretice și vizite în străinătate.

– **Pentru că a venit momentul (simt bine oportunitatea aceasta) să luăm în discuție și proiectul noului edificiu al Bibliotecii Naționale a Croației, aș vrea s-o începem cu unul din gândurile ce mi-au venit în timp ce contemplam sediul după ce-l vizitasem, anume că în nevăzutul lui se află niște temeuri care întrec cu mult modernismul târziu și toate celelalte curente. E ceva în el din duhul iezuiților, din tainele credinței în Hristos, din misterul kerkegaardian al credinței, din spiritul ancestral al națiunii, cel din dincolo-ul rilkean. Care o fi fiind, de exemplu, motivația holului enorm de la intrarea principală, un adevărat atrium?**

– Explicația o putem despleti începând chiar de la catrenul dvs. despre aproapele și departele ontologice. Or, sacrul este unul din fundamentele conceptuale ale unei Bibliotecii Naționale. Holul larg și înalt „până-n bolți” cu care începe calea prin bibliotecă are chiar menirea de a insufla vizitatorului (fie și utilizatorului) tocmai sentimentul înaltului, sacrului.

– **Altfel spus, „atriumul” acesta e ca un fel de purgatoriu, ca un preludiv la actul comunicării prin carte...**

– Ați folosit acum cuvinte potrivite la locul potrivit...

– **În această ordine de idei, am să vă relatez, cu permisiunea dvs., cazul unui mare bibliofil român, Rosseti. Pentru a-și amplasa și gestiona bogata-i colecție, el a comandat să i se construiască o clădire specială. Edificiul a fost divizat în două părți componente: baia și biblioteca, înainte de a pași în lumea sacră a cărților, el se îmbăia, se purifica ...**

– Nasc și la români bibliofili miruiți! Da, aveți dreptate. Holul acesta e pentru a-1 pregăti pe cel ce intră, pășește către o întâlnire cu spiritele umanității, cu înțelepciunea ei depozitată în grafeme. Nu îmi pot imagina o veritabilă Bibliotecă Națională, păstrătoare a comorilor spirituale ale neamului, fără de un astfel de spațiu intermediar.

– **Ideea aceasta de atrium în bibliotecă a fost îmbrățișată, grație exemplului dvs., și de alte țări care au construit edificii noi pentru Bibliotecile Naționale. Rusia și Bielorusia sunt unele dintre acestea. După ce am vizitat clădirea nouă a dvs., am constatat că cei de la Minsk au preluat de la voi numeroase elemente tehnologice, arhitecturale și inovații. Comentariul lor referitor la felul de a fi al noului edificiu al Naționalei Bielorusse se pivotază pe două temeuri: o metaforă arhitecturală și high-tech-ul. Care este întemeierea conceptuală și tehnologică a clădirii din Zagreb?**

– Sediul nou al Bibliotecii Naționale din Zagreb este, pentru moment, cel mai complex proiect al lui Velimir Neidhardt. El consacră definitiv aplecarea lui spre o viziune dispersivă asupra urbei, devenind și un test practic al metodei științifice particulare a designului arhitectural creată de arhitect. Acest proiect e semnificativ nu doar în termeni de mărime și de importanță pentru cultura națională, dar și din cauza localizării excepționale a lui în urbe. Această localizare este aleea principală care începe de la gara feroviară, intersectează râul Sava și conduce spre partea nouă a Zagrebului. Proiectată ca un viitor centru al capitalei, această parte a orașului rămâne pentru Neidhardt o constantă provocare de design urban și arhitectură. Edificiul nou al Bibliotecii poate fi analizat pe mai multe nivele. Din punct de vedere arhitectural, ca structură luată izolat, el este un exemplu clasic de estetică ținătoare de modernismul târziu. E o clădire publică monumentală de genul care predomină în arhitectura nord-americană a anilor șaptezeci ai secolului trecut.

– **M-am aflat o lună de zile în America, în 2002, am avut și câteva lecții de biblioarhitectură americană și îmi vin în minte, în această conexiune, proiecte asemănătoare realizate de Eugene E. Aubry (Biblioteca Publică din Houston), de I.M. Pei (Biblioteca Fitzgerald Kennedy din Boston)...**

– Într-adevăr sunt modele pe care, cred, le-a cercetat și Neidhardt. Dar se știe cu siguranță că el a studiat aprofundat creația biblioarhitecturală a lui Cezar Pelli. Revenind la ceea ce începusem să zic despre acest proiect al arhitectului nostru, țin să subliniez că structura aceasta care susține un paralelipiped din aluminiu și sticlă este întâi de toate un atractiv semn urban al punctului de pornire a noului bulevard central al Zagrebului. Dar ceea ce este particular important este spațiul împrejmuit de această structură. E un spațiu total care este, pe orizontală și pe verticală, unificat în tot ce poate funcționa ca segment ori ca totalitate. Un astfel de spațiu e mai mult decât o caracteristică a arhitecturii modernismului târziu. El a fost aplicat întâiași în edificiul lui Foster și Faber și este întemeietor aproape pentru toate oficiile moderne cu spațiu lobby, in-

cluzând și pe cele din edificiul Rogers Lloyd, care este de obicei clasificat ca High Teck.

– **Cum s-a răsfrânt acest mod de abordare exterioară asupra interiorului ?**

– Spațiul interior al noii BNCR pornește, tipologic, de la ideea diferenței față de vechea clădire proiectată în stil Art Nouveau de Rudolf Lubinsky în 1913.

– **Acesta o fi fiind și motivul pentru care imaginea fațadei vechii clădiri transpare prin (sau din) sticla fațadei sediului nou?**

– E un procedeu aplicat cu dubla intenție de a pune în evidență atât diferența, cât și continuitatea. E, dacă vreți, cheia noutății în ornamentarea spațiului intern: clădirea veche e reiterată parcă în interiorul celei noi. E ca un fel de ilustrare a concepției despre timp a lui Husserl, la care v-ați referit. La el, timpul nou înaintază împreună cu cel vechi, formează un tot dialectic, dinamic, integru. Cele mai importante caracteristici noi ale interiorului includ accesul liber la cele mai multe colecții și comunicațiile directe între segmentele funcționale ale clădirii. Aceste caracteristici, împreună cu o samă de facilități auxiliare, au intenția de a stimula caracterul transdisciplinar și multimediativ al încăperilor din holdingul bibliotecii. O altă diferență în raport cu clădirea veche care era una introvertită, este caracterul extravertit și deschiderea spre urbe ale interiorului celei noi. Aceasta vine nu doar în serviciul necesităților utilizatorilor bibliotecii, dar servește și de referință la contextul urban. Ultima e obținută prin intermediul transparenței intrării, atriumului și a fațadei nordice, orientate spre cele mai atractive vederi ale orașului.

– **Când contemplăm această clădire, m-am prins la gândul că ea incifrează, în limbajul ei specific, etapele evoluției orașului ca atare. Și, fiind un punct de nou început, intră în viitor cu ce a fost reprezentativ în trecut. Ea este locul de trecere mentală de la ce a fost către ce vine. De fapt, e un alt mod de a ajunge, ca și dumneavoastră, la concepția husserliană.**

– În această ordine de idei, se remarcă rolul clădirii de element-cheie al peisajului orașenesc. Designul ei introduce noi funcții urbane în încă nedevelopată și nelegitimată parte a viitorului nou centru al Zagrebului. În acest sens, Biblioteca Națională și Universitară poate fi văzută ca un element al noului Zagreb, ca factor al noii identități urbane a acestuia, căruia i se vor alătura alte elemente asemănătoare în viitorul apropiat. De vreme ce edificiul bibliotecii e prima structură în acest district, este de așteptat ca structurile următoare să-și ia poziția, fie pozitivă ori negativă, față de ea. Aceasta îi conferă și îi adaugă semnificație acestui proiect: el introduce o nouă ordine în rețeaua existentă și amestecă vechi și nou, structurându-i, spre deosebire de vechea clădire a lui Lubinsky care pur și simplu completa o parte a parcului „Potcoava verde”. În timp ce vechea clădire configura o ramă sudică abstractă, noul edificiu deschide orașului direcția sudică însăși. Punctul final al acestui bulevard e mai mult decât sudul ce intersectează râul Sava, el e axis-ul care conduce spre coasta de deal de la care se trage numele orașului, atrăgând deasemenea centrul vieții religioase împreună cu Catedrala.

– **Mulțumesc.**

OSOIANU, VERA. Biblioteca Națională a Germaniei între salvagardarea memoriei națiunii și internaționalizare / Vera Osoianu // Biblioteca Septentrionalis : Buletin informativ ANBPR (supliment Brașov). – 2009. – Nr. 8. – P. 3-6 ; Nr. 9. – P. 5-8.

Biblioteca Națională a Germaniei este o bibliotecă cu statut de națională relativ tânără și are o istorie destul de complicată. Spre deosebire de alte biblioteci naționale, cum ar fi, de exemplu, cea a Franței, ea s-a constituit în formula cunoscută astăzi destul de târziu, toate din pricina unor particularități istorice și politice ale țării. Germania n-a fost niciodată un stat centralizat și respectiv viața culturală s-a dezvoltat și a evoluat, în primul rând, în teritorii și state, capătând un caracter distinct regional. Acesta este motivul dezvoltării bibliologiei, de asemenea, la nivel regional și menținerii structurii de bază descentralizate până în prezent.

BNG constă din câteva instituții: Biblioteca Germană din Leipzig, fondată în anul 1912, Biblioteca Germană din Frankfurt, fondată în 1947, după dezmembrarea Germaniei și Arhiva Muzicală Germană din Berlin, creată în anul 1970 ca departament al bibliotecii din Leipzig. După darea în exploatare a celei de a patra extensii a bibliotecii din Leipzig, preconizată pentru sfârșitul anului 2009 arhiva muzicală urmează să fie transferată acolo.

Biblioteca din Leipzig a fost fondată în anul 1912 în urma unei decizii a Asociației Editorilor și Librarilor Germani și a avut scopul de a colecta toată literatura în limba germană sau în alte limbi, publicată în Germania și literatura în limba germană publicată după hotare, începând cu anul 1913. Clădirea bibliotecii construită în stil clasic, protejată astăzi ca monument istoric, a fost inaugurată la 2 septembrie 1916. În aprilie 1940 a fost transferată din custodia Asociației Editorilor și Librarilor Germani într-o instituție de drept public. În anul 1945, după terminarea războiului, și în consecință divizarea țării, încetează să mai funcționeze ca bibliotecă națională pentru întreaga Germanie.

În aceste condiții, în partea de vest a Germaniei, toată activitatea de editare, industria cărții, comerțul, respectiv activitatea bibliotecară se concentrează în Frankfurt.

În februarie 1946 reprezentanții landurilor din partea americană a Germaniei consimt să depoziteze câte două exemplare din fiecare titlu tipărit, începând cu 8 mai 1945 la Biblioteca Orășenească și Universitară din Frankfurt, unul pentru biblioteca din Leipzig și altul pentru viitoarea Bibliotecă Germană din Frankfurt. În toamna anului 1946, Biblioteca din Frankfurt își începe activitatea grație unui sprijin din partea municipalității. În februarie 1947, Asociația Editorilor și Librarilor Germani adoptă statutul bibliotecii. Acordul privind fondarea Bibliotecii Germane a fost semnat de către municipalitatea orașului și Asociația Editorilor și Librarilor Germani la 15 mai 1947.

În primii doi ani Asociația a plătit toate costurile de întreținere a bibliotecii. Începând cu anul 1949 la întreținerea bibliotecii începe să participe și municipalitatea. În anul 1969, Legea privind Biblioteca Germaniei transformă biblioteca în instituție federală subordonată dreptului public. Responsabilitățile de bază ale bibliotecii sunt colectarea tuturor lucrărilor editate în Germania sau în limba germană începând cu anul 1945, inventarierea, catalogarea, și punerea acestora în accesul utilizatorilor, în spațiul bibliotecii. Editorii din spațiul acoperit de lege sunt chemați să ofere bibliotecii publicațiile care constituie subiectul exemplarului obligatoriu.

Cu ocazia reunificării Germaniei în 1990, prin Tratatul de unificare din 23 septembrie 1990, toate cele trei instituții sunt unite, pastrându-și localurile anterioare, formând Biblioteca Germaniei, instituție federală, subordonată dreptului public. Conform legii, localul din Frankfurt trebuie să fie locul de reședință al directorului general. Prin amendamentele legii din anul 2006 biblioteca a primit numele de Bibliotecă Națională a Germaniei. Până la reunificarea Germaniei, fiecare din cele două biblioteci au îndeplinit separat funcțiile de bibliotecă națională.

BNG este principala bibliotecă de arhivă și centru bibliografic național al Republicii Federale a Germaniei și are funcția, unică în Germania, de a colecta în original, inventaria, cataloga și indexa, a păstra permanent și a pune la dispoziția utilizatorilor lucrările media publicate în Germania după anul 1913, lucrările media în limba germană, traducerile din limba germană în alte limbi și lucrările în alte limbi despre Germania publicate în alte țări, începând cu anul 1913. O altă sarcină a BNG este achiziționarea lucrărilor emigranților de limba germană, publicate după hotare în perioada 1933-1945.

Cât privește lucrările apărute până la 1913, cinci dintre cele mai mari biblioteci din Germania s-au unit într-un consorțiu care are drept scop lichidarea lacunelor în completarea cărții de patrimoniu, acumulate în perioada de la 1450 până la 1913. Fiecare dintre cele cinci biblioteci este responsabilă de o anumită perioadă de timp și are angajamentul de a găsi cărțile editate în perioada de timp pentru care este responsabilă.

Scopul consorțiumului este crearea unei colecții comprehensive a tuturor lucrărilor tipărite în spațiul vorbitor de limba germană pentru a completa moștenirea istorică a Germaniei și a o face disponibilă publicului ca memorie culturală colectivă.

Condițiile prin care a avut de trecut BNG până a ajunge la formula de astăzi au impus necesitatea coordonării activității cu alți parteneri, pe care să se poată baza cu adevărat. Aceasta explică faptul de ce în ultimii ani BNG este atât de implicată în activitatea bibliotecară europeană și internațională. Aproape că nu există organizație profesională și proiect internațional unde să nu fie reprezentată și BNG.

La nivel național BNG este antrenată în următoarele activități:

- Internaționalizarea regulilor, formatelor și a fișierului de autoritate;
- Participarea în Alianța pentru Prezervarea Moștenirii Culturale Scrise, organizație menită să dezvolte strategia de preservare a colecțiilor bibliotecilor și arhivelor;
- Secretariatul în Consorțiul Rețelelor de bibliotecă;
- Colectarea, procesarea bibliografică și arhivarea documentelor, începând cu anul 1913 (Consortiul pentru Colectarea Lucrărilor Germane Tipărite);

- Participarea în activitatea Organizației Germane pentru Standardizare (DIN);
- Participarea în activitatea Grupului Federal din cadrul Organizației Europene pentru Problemele Bibliotecilor, Arhivelor și Muzeelor, EUBAM);
- Dezvoltarea și extinderea Catalogului Cumul al Serialelor, ZDB).

Aspectele principale privind cooperarea internațională includ:

- Participarea în Federația Internațională a Asociațiilor de Biblioteci și Bibliotecari (IFLA) și Alianța IFLA-CDNL pentru Standardele de Bibliotecă;
- Participarea în activitatea Fundației Conferința Directorilor Bibliotecilor Naționale Europene (CENL);
- Participarea în activitatea Conferinței Directorilor Bibliotecilor Naționale (CDNL);
- Participarea în activitatea de armonizare a formatului pentru schimbul de date ca membru al Ligii Bibliotecilor Europene de Cercetare (LIBER);
- Exercițarea responsabilităților de Centru Național ISSN.

BNG este, de asemenea, implicată în Asociația Internațională a Bibliotecilor Muzicale (IAML), a Organizației Internaționale de Standardizare (ISO), UNESCO etc.

BNG este implicată în mai multe proiecte consacrate dezvoltării și folosirii infrastructurii tehnice și de comunicare pentru Societatea Informațională. Scopul acestor proiecte este promovarea accesului mai eficient la documente și în același timp simplificarea procesului de folosire a lor. Aceasta este valabil atât pentru publicațiile colectate de BNG cât și pentru colecțiile bibliotecilor din întreaga lume.

Convins de ideea că a lucra împreună deja înseamnă a lucra cu succes, colectivul BNG activează împreună cu partenerii din țară și de peste hotare, urmând strategii comune, promovând experiențe de calitate, toate în scopul de a oferi utilizatorilor oportunități globale pentru cercetare și acces la cunoaștere.

Biblioteca Națională a Germaniei prezintă, la ziua de azi, o statistică impresionantă. Cu cele aproximativ 24,1 milioane unități de păstrare, dintre care 13,9 milioane în sediul din Leipzig, 8,2 în sediul din Frankfurt și aproximativ 1,4 în Berlin, se înscrie printre cele mai mari biblioteci naționale din Europa. Biblioteca este deschisă pentru public 295 zile pe an și oferă pentru utilizatori 450 locuri în sălile de lectură în Frankfurt și 350 în Leipzig. Pe parcursul unui an biblioteca înregistrează aproximativ 37 mii utilizatori, inclusiv 14 mii în sediul din Frankfurt și 13 mii în sediul din Leipzig (conform datelor statistice pentru anul 2007). Zilnic servește între 1200-1800 utilizatori. Pagina Web a Bibliotecii este accesată de aproximativ 700 000 de ori pe lună. Pentru promovarea bibliotecii, oferă circa 330 tururi ale bibliotecii pentru mai mult de 5000 utilizatori sau potențiali utilizatori din țara și de peste hotare. Personalul numără 821 angajați echivalenți 631 norme întregi. Bugetul anual al Bibliotecii este de aproximativ 40 milioane euro.

Noul spațiu pentru clădirea bibliotecii din Frankfurt a fost dat în exploatare în anul 1997 și prezintă o impresionantă îmbinare între funcționalitate, claritate și transparență. Funcționalitatea și obiectivitatea sunt trăsăturile dominante ale clădirii. Patru materiale determină esența înfățișării clădirii: betonul, oțelul inoxidabil, sticla, și în interior arțarul canadian ușor colorat. Ferestrele ocupă aproape toată întinderea peretelui exterior, ușile și o treime din pereții aferenți sunt la fel din sticlă, pentru a încapa cât mai multă lumină, și parcă a spune că aici nimic nu este de ascuns. Numai câteva uși din sticlă puțin mată, în rest totul e absolut transparent.

Clădirea actuală a BNG a costat guvernul federal aproximativ 153 milioane euro, inclusiv 12,3 milioane terenul de 19 000 m², 3,8 milioane mobila și 5,4 milioane rețelele electrice, echipamentele tehnice și tehnologiile de informare și comunicare. Clădirea are 9 niveluri: trei la subsol și șase la suprafață. Oficiile pentru personal se întind pe o suprafață de 5000 m². Fiecare etaj de la subsol are o suprafață de 10 000 m² și, în ansamblu, încăpă 160 kilometri de rafturi. Garajul are 280 locuri de parcare.

Sălile de lectură au fost gândite în așa fel ca să încapă cât mai multă lumină naturală. Din sala de lectură principală, care ocupă tot etajul, dacă urci scările ajungi în sala de lectură pentru periodice care ocupă jumătate de etaj, iar dacă cobori scările nimerești în sala de lectură multimedia. În așa fel acoperișul și perețele exterior sunt unice pentru toate cele trei niveluri. În acoperiș sunt montate ferestre din sticlă pentru a atrage cât mai multă lumină. Peretele exterior este totalmente din sticlă. Sălile de lectură și depozitele unde se păstrează colecțiile dispun de aer condiționat. Din păcate acesta n-a fost prevăzut și pentru spațiile unde se află oficiile personalului. Aici puterea soarelui este anihilată de jaluzele speciale care pot fi manevrate foarte ușor. În zilele foarte călduroase acestea însă nu salvează, pe deplin, situația.

Organismele de conducere ale BNG. Cele 4 organisme care dirijează activitatea bibliotecii sunt: Consiliul Administrativ, Directorul General, Consiliul Consultativ al Bibliotecii Naționale și Consiliul Consulta-

tiv al Arhivei Muzicale Germane.

Consiliul Administrativ are autoritate executivă în toate problemele fundamentale sau cele de semnificație economică: statut, buget, aprobarea acțiunilor directorului general, directive privind folosirea spațiilor bibliotecii, taxe, achiziții etc. Președintele Consiliului Administrativ reprezintă cea mai înaltă autoritate executivă. Din componența Consiliului Administrativ fac parte: trei reprezentanți ai Guvernului Federal, inclusiv doi care raportează Ministerului de Stat al Afacerilor Culturale, doi reprezentanți ai Parlamentului, reprezentanți ai diferitor instituții din industria și comerțul cărții și a muzicii, reprezentanți ai municipalității, etc. Noua componență a Consiliului a fost schimbată prin amendamentele Legii privind Biblioteca Națională a Germaniei. Președintele Consiliului Administrativ este viceministrul de Stat al Afacerilor Culturale.

Directorul General este responsabil de funcționarea curentă a BNG, în conformitate cu directivele și rezoluțiile Consiliului Administrativ și prevederile statutului. Este asistat de directorul bibliotecii din Leipzig și directorul bibliotecii din Frankfurt, care servesc ca directori adjuncți permanenți ai directorului general.

Consiliul Consultativ al Bibliotecii Naționale a Germaniei consultă Consiliul Administrativ și Directorul General în decizii privind probleme de biblioteconomie. Din componența Consiliului Consultativ fac parte 12 experți din domeniile: biblioteconomie și știința informării, editare și comerț cu cărți, industrie muzicală etc.

Consiliul Consultativ al Arhivei Muzicale a BNG consultă Consiliul Administrativ și directorul general în probleme specifice privind activitatea Arhivei Muzicale. Din componență fac parte 12 experți din domeniile: biblioteconomie, muzică, industria muzicală etc.

BNG este o instituție federală supusă dreptului public. Prin legea din 1969, suplimentată de Legea privind Tratatul de Unificare din 23 septembrie 1990 și amendamentele Legii privind Biblioteca Națională din 2006 au fost specificate funcțiile, responsabilitățile și organismele instituției federale.

Lansând inițiativa de revizuire a Legii privind Biblioteca Națională a Germaniei, Ministerul de Stat al Afacerilor Culturale răspundea necesității de a extinde prerogativele legislative asupra publicațiilor digitale și încorporării acestora în colecțiile BNG. Legea oficializează faptul că cele trei biblioteci: din Frankfurt, Leipzig și Arhiva Muzicală din Berlin constituie Biblioteca Națională a Germaniei. Prin lege, numele vechi Die Deutsche Bibliothek este înlocuit cu Deutsche National Bibliothek – Biblioteca Națională a Germaniei care corespunde noilor funcții și responsabilități ale bibliotecii. Legea stabilește că BNG este o instituție autonomă supervizată doar de Ministrul de Stat al Afacerilor Culturale. Tot prin amendamentele legii a fost schimbată componența Consiliului Administrativ.

BNG este, de fapt, o bibliotecă arhivă pentru depozitul legal. Conform legii biblioteca primește 2 exemplare de depozit legal: unul pentru biblioteca din Frankfurt și unul pentru cea din Leipzig. Spre deosebire de Franța unde un exemplar este intangibil și păstrat pentru posteritate, ambele exemplare sunt în circulație și dacă unul este distrus sau dat dispărut se iau măsuri pentru restabilirea lui. Biblioteca aproape că nu cumpără cărți editate pe teritoriul țării, cumpără doar publicațiile despre Germania editate în alte țări. Catalogul național conține numai descrierea bibliografică a cărților din depozitul legal. Toate celelalte biblioteci cumpără de la BNG baza de date și nu se ocupă cu alcătuirea descrierilor bibliografice. Se evită dublarea muncii și efectiv a greșelilor comise la descriere.

Bibliotecile principale din regiuni (state) primesc depozitul legal local, dar cumpără și literatură străină în alte limbi.

Din pricina divizării teritoriale în Germania nu există un sistem unic de bibliotecă și nici un catalog național unic. Fiecare regiune își face catalogul său, iar nucleul descrierilor literaturii în limba germană este cel cumpărat de la BNG. Prețurile sunt destul de accesibile și depind de numărul descrierilor bibliografice cumpărate: 50 -12,00 Euro; 100 -23,00 Euro; 500-110 Euro; 1000-210 Euro; 2500-500 Euro; 5000-950 Euro; 10000-1800 Euro; 20000-3400 Euro.

Pentru elaborarea catalogului unic regional, pretudindeni în regiuni, au fost create centre computerizate unde două treimi din personal îl constituie specialiștii IT și o treime bibliotecarii.

La BNG este în derulare proiectul de unificare a cataloagelor din cele trei sedii ale Bibliotecii: Frankfurt, Leipzig și Berlin. Se presupune ca în patru ani catalogul unificat să fie perfect funcțional. Catalogul oglindește colecțiile Bibliotecii, începând cu anul 1913. Rezultatul căutării oferă posibilitatea conectării cu www.buchhandel.de (site-ul Federației Editorilor și Librarilor din Germania) care prezintă instantaneu informația dacă publicația poate fi găsită în sistemul de comerț. În catalog sunt incluse și cărțile care încă n-au fost achiziționate sau cele care au fost pregătite pentru tipar, dar din diverse motive n-au fost încă tipărite.

Catalogul este obiectul unei dezvoltări permanente care are scopul de a îmbunătăți cercetarea și a oferi noi servicii pentru utilizatori.

În structura BNG funcționează un compartiment specializat – Arhiva Exilului German din 1933-1945. Catalogul acestei colecții este încă, în mare parte, în format tradițional. Acum se lucrează la retroconversia lui. Consultarea non publicațiilor din această colecție este posibilă doar printr-o înțelegere preventivă. Documentele despre persoanele în viață pot fi consultate doar cu acordul persoanelor respective.

Organigrama BNG reprezintă o structură foarte asemănătoare pentru sediile din Frankfurt și Leipzig, care sunt conduse de către un director. Ambele au la baza activității trei Departamente mari: Achiziții și Catalogare, Catalogarea pe Subiecte, Servicii pentru Utilizatori și Arhivă. Fiecare departament include mai multe grupuri, ceva similar cu serviciile noastre, care la rândul lor sunt divizate în echipe, responsabile de sarcini concrete.

Suplimentar la aceste departamente biblioteca din Frankfurt are în structură Arhiva Exilului din 1933-1945, iar biblioteca din Leipzig Muzeul Cărții.

Directorul general, care se află în sediul din Frankfurt are în responsabilitate directă Departamentul Tehnologii Informaționale, Departamentul Servicii Digitale, Departamentul Administrația Centrală.

Arhivarea și utilizarea documentelor se face după aceleași principii în toate locațiile, procesarea documentelor se face în corespundere cu reguli bine definite. Acest concept permite ambelor locații să ofere spre utilizare o colecție completă și servicii ideale.

Pe lângă cele trei mari activități specifice ambelor biblioteci din Leipzig și Frankfurt există și activități mai deosebite în una sau alta dintre biblioteci: Biblioteca din Leipzig acordă o atenție deosebită valorificării literaturii istorice, iar biblioteca din Frankfurt dezvoltării și implementării serviciilor bazate pe tehnologiile digitale, inclusiv dezvoltarea și managementul bazelor de date centrale. Tot biblioteca din Frankfurt este responsabilă de elaborarea, marketingul și distribuirea serviciilor bibliografice naționale.

Arhiva Muzicală din Berlin are sarcina de achiziționare, procesare și indexare a lucrărilor muzicale.

Departamentul Tehnologii Informaționale este unul dintre cele mai mari structuri ale bibliotecii. A opta parte din personalul bibliotecii lucrează în acest departament: 55 persoane în sediul din Frankfurt, 10 în sediul din Leipzig și 2 persoane (echivalent 1,5 norme întregi) în Berlin. Conform organigramei bibliotecii acest departament se află în subordonarea directă a directorului general. Aici se pune mare preț pe posibilitățile oferite de tehnologiile moderne de informare și comunicare.

Deși în Germania, ca și în alte țări, profesioniștii din domeniul IT sunt mai bine plătiți în sectoarele private există unele facilități care-i atrag și mențin în structurile guvernamentale. Pentru funcționarii din acest sector taxele sociale sunt mai mici și în final salariile aproape se egalează. Plus la aceste facilități, Biblioteca Națională a Germaniei oferă tuturor salariaților și în special celor din domeniul IT condiții excelente de muncă: birouri separate, aer condiționat (extrem de important pentru birourile unde funcționează echipamente tehnice), prețuri reduse pentru masa de prânz în restaurantul de pe lângă bibliotecă, conștiința apartenenței la un colectiv, unde sunt respectate toate drepturile, iar toate acestea împreună sunt destul de atractive pentru profesioniștii domeniului IT.

Teritorial Departamentul IT se află la etajul întâi, între depozitele situate la trei nivele sub pământ și sălile de lectură și oficiile pentru personal care se află la etajele superioare. Toate ideile, privind modernizarea serviciilor existente, implementarea unor servicii digitale noi, care se nasc la etajele de sus sunt expertizate și validate de către specialiștii IT, care stabilesc necesarul de resurse umane și financiare, timp etc.

Mediul digital. Proportia publicațiilor online înregistrează o creștere spectaculoasă în raport cu publicațiile tradiționale, de aici, și problemele legate de arhivarea acestora și păstrarea pentru posteritate. Aceste două medii de difuzare a informației vor coexista și completa reciproc în continuare. Extinderea internetului și facilitarea accesului la informații pe care îl oferă a adăugat o nouă dimensiune proceselor de diseminare a informației. Odată plasată în internet informația este difuzată local, național și global.

Publicațiile digitale sunt parte a moștenirii culturale și, ca și lucrările tipărite, trebuie păstrate pentru posteritate și făcute disponibile pentru utilizare în scopul evitării golurilor ce s-ar putea forma în memoria culturală a națiunii. A prezerva literatură înseamnă a prezerva informația și aceasta constituie baza Societății Cunoașterii. Problema ce se impune la această etapă este delimitarea hotarelor între ce trebuie și ce nu trebuie prezervat. Avantajul decisiv al web-ului este că el nu face nici o diferență unde este păstrat documentul digital de vreme ce poate fi accesat cu un clic din orice loc și la orice oră. Din punctul de vedere a BNG existența unor asemenea legături încă nu este o garanție că generațiile viitoare vor putea accesa documentul. Din aceste considerente documentele digitale trebuie prezervate în biblioteci.

Însă nu este deloc simplu să colectezi și să arhivezi documentele digitale. Lăsați la voia întâmplării biți-ii și bytes-ii își pierd repede valoarea, și în acest fel se impune dezvoltarea unei concepții privind **prezervarea pe termen lung**. În prezent numeroase publicații digitale sunt clasificate ca necitibile pe motiv că echipamentele necesare pentru citirea lor nu mai există. Resursele internet de ieri, perfect accesibile pot înceta să mai existe mâine. Aceasta este o mare problemă pentru memoria colectivă a națiunii, care trebuie rezolvată pentru a evita pierderea unei părți importante a moștenirii culturale.

Publicațiile online. Odată cu intrarea în vigoare a Legii privind Biblioteca Națională a Germaniei din 22 iunie 2006, BNG a primit sarcina de a colecta, cataloga și arhiva documentele online. Aceasta se răsfrânge atât asupra publicațiilor electronice cu echivalent în format tradițional cât și asupra lucrărilor specifice mediului web. Lucrările deținute de serverele care se află în afara hotarelor Germaniei nu constituie subiectul legii. Localizarea serverului este decisivă.

În acest scop în Departamentul Achiziții, Catalogare și Standardizare a fost creat un oficiu specializat în cadrul căruia activează: 8 persoane cu normă întreagă responsabile de achiziția și catalogarea monografiilor online și publicațiilor seriale online și 7 persoane pe 30% normă, responsabile: 4 de catalogarea monografiilor online și 3 de catalogarea periodicelor online în sediul din Frankfurt și 4 persoane cu norma întreagă și 6 cu 30% norma în sediul din Leipzig. În sediul din Berlin este doar o singură persoană responsabilă de aceste procese. Domeniul de interes a publicațiilor online include toate textele, imaginile și documentele sonore disponibile în rețelele publice. Exemple de publicații online, care vor trebui prezervate, reprezintă revistele electronice, cărțile electronice, disertațiile, conținuturile digitale, materiale audio vizuale, bazele de date, paginile web etc.

Procedurile respective de colectare, catalogare și arhivare pe scară largă a publicațiilor online vor fi dezvoltate treptat. Obiectul etapei curente de dezvoltare îl constituie colectarea publicațiilor online individuale. Sunt examinate și procedurile de colectare a lucrărilor web cum ar fi paginile web.

Dacă publicația a apărut în format tradițional, electronic și în CD, BNG colectează toate trei formate.

Similar publicațiilor în format tradițional, publicațiile online sunt catalogate în conformitate cu standardele actuale și sunt documentate în Bibliografia Națională care apare în mai multe serii: publicații apărute în sistemul comercial, publicațiile instituțiilor de cercetare etc, hărți, disertații, muzică. Bibliografia Națională poate fi consultată online gratuit, dar mai apare în CD și format tradițional și este oferită contra plată. Formatul tradițional este efectuat la editura care câștigă tenderul, la care participă șase potențiali editori. În anul 2009 va fi sistată editarea în format tradițional pe motivul reducerii cererii.

La 24.07.08 erau catalogate circa 76 410 publicații on line. Publicațiile online sunt oglindite în catalogul general, care include publicațiile din toate cele trei sedii Frankfurt, Leipzig și Berlin.

BNG asigură accesul utilizatorilor la publicațiile online arhivate în sălile de lectură. Accesul depinde de acordul dintre bibliotecă și deținătorul de drepturi. În formularul prin care deținătorii de drepturi expediază publicațiile online pe adresa BNG, aceștea specifică dacă sunt de acord ca lucrarea să fie disponibilă în Internet, să poată fi vizualizată de către utilizatorii bibliotecii în spațiile bibliotecii și de la domiciliu sau poate fi vizualizată numai în spațiile bibliotecii și numai la un singur computer. În cazul documentelor cu drepturi limitate de acces (inclusiv publicațiile protejate de licență) acestea vor putea fi consultate doar în sălile de lectură.

Prezervarea publicațiilor online este o mare provocare. Prezervarea pe termen lung a resurselor electronice este una dintre problemele urgente care trebuie rezolvată în cadrul Uniunii Europene. Conținuturile digitale trebuie prezervate dar și făcute accesibile pe termen lung. Informațiile electronice pot deveni inutilizabile din diverse motive. Accesul poate deveni imposibil din pricina că echipamentele necesare pentru citirea unui mediu învechit pot să nu mai existe. Modernizarea tehnologiilor digitale presupune schimbări constante ale hardware-lor și software-lor. Trebuie asigurată utilizarea publicațiilor salvate în noile formate de către sistemele noi de calcul precum și cele create de sistemele de calcul care acum sunt depășite. Se impune recrearea sistemelor vechi sau convertirea formatelor vechi în formate noi.

Pentru rezolvarea problemelor ce țin de prezervarea pe termen lung a publicațiilor digitale, în vara anului 2004 Institutul Federal al Educației și Cercetării și-a asumat responsabilitatea finanțării proiectului "KOPAL". Coparteneri în proiect au fost: Biblioteca Națională a Germaniei, Biblioteca de Stat și Universitară din Goettingen, Filiala din Germania a IBM, GWDG, companie specializată în arhivarea informației. Dirijat și coordonat de BNG, proiectul a avut drept scop elaborarea infrastructurii tehnice pentru prezervarea informației digitale și crearea unui sistem deschis care mai apoi să poată fi utilizat de alți co-parteneri.

De ce a apărut necesitatea prezervării pe termen lung a publicațiilor electronice? Există două probleme

în domeniul prezervării pe termen lung. Pe de o parte este vorba, de prezervarea fluxului de publicații în continuă creștere, așa cum tehnologiile de depozitare garantează durata de păstrare doar pe o perioadă limitată de timp și deci se impune necesitatea migrării în timp util către noile tehnologii de depozitare. A doua problemă este mult mai complicată. Orice format este utilizabil doar într-un context anumit (software, hardware, sistem de operare). În consecință într-un timp relativ scurt accesarea conținutului prezervat va deveni imposibilă. Există două concepte de rezolvare a acestei probleme: migrarea și emularea. *Migrarea* este un proces de convertire a unui format în alt format în timp util, ca informația să poată fi interpretată. Sigur formatul nou trebuie să aibă același conținut după conversie. *Emularea* este simularea unui mediu de sistem vechi necesar pentru fișierul ales într-un sistem nou. Ambele strategii necesită eforturi considerabile și întotdeauna va exista riscul de a pierde unele informații. Dar este unica șansă de a accesa unele conținuturi în viitor.

O arhivă pentru prezervarea pe termen lung ar putea face față acestor probleme. O bibliotecă digitală pe de altă parte accentuează organizarea și folosirea în comun a unităților digitale și poate conta pe tehnologiile moderne.

Vor fi nenumarate biblioteci digitale în viitor; multe instituții deja au creat câte una. Nu fiecare instituție, totuși, are sarcina și resursele necesare să creeze o arhivă pentru prezervarea pe termen lung. Arhivele digitale adevărate vor fi cele create pe o bază bine definită conectată la sarcinile legale de depozitare a bibliotecilor mari. Cele mai multe biblioteci digitale însă vor oferi acces la publicațiile electronice pe o perioadă limitată de timp, aproximativ 5 ani. După aceia arhivele digitale vor veni să servească drept bază pentru accesibilitatea publicațiilor.

Din punct de vedere tehnic, procesul de asigurare a prezervării pe termen lung începe odată cu prezervarea fluxului original de date. Fără aceasta toate procesele de mai departe sunt inutile.

Primul pas în crearea sistemului de arhivare pe termen lung este selectarea materialelor care merită să fie arhivate. Trebuie elaborate criteriile de selectare pentru arhivarea pe termen lung. La această etapă este foarte importantă selectarea formatului datelor. Depozitarea și regăsirea documentelor arhivate este posibilă numai dacă acestea sunt însoțite de informații suplimentare, așa numite metadate. Metadatele pot fi informații bibliografice, cum ar fi autorul, titlul, precum și informații tehnice. Informațiile tehnice sunt necesare pentru a asigura actualizarea sau migrarea datelor și în felul acesta a le face utilizabile pe termen lung.

KOPAL arhivează lucrările digitale împreună cu metadatele. În acest scop a fost dezvoltat "Universal Object Format" (UOF). Folosind UOF pot fi salvate documentele în formate de date precum TIFF, PDF, XML, etc. BNG acceptă publicațiile, pe care este obligată să le colecteze în orice format, dar a elaborat și o listă a formatelor preferate care a fost făcută cunoscută tuturor instituțiilor implicate în acest proces. Unele lucrări sunt în formate destul de exotice și este greu de lucrat cu ele. Ca regulă, însă, revistele electronice sunt livrate în format PDF sau HTML.

Așa cum domeniul publicațiilor științifice este internațional, ca și știința în sine, o rețea de arhive pentru revistele științifice, care să includă bibliotecile regionale, bibliotecile universitare etc, care ar colecta publicațiile electronice, nu numai revistele on line, dar și paginile web etc, dintr-o arie geografică bine definită, este mai indicată decât efortul imens al unei singure biblioteci. Înainte de a fi puse în arhivă, software-ul verifică corectitudinea și complectitudinea metadatelor. Suplimentar este atribuit numărul de identificare de arhivă. Metadatele selectate se conțin în baza de date, intitulată Sistemul de Management al Datelor. Pe această cale accesul unităților arhivate poate fi efectuat foarte ușor.

Conținuturile arhivei trebuie ajustate sistematic noilor medii de softuri și harduri pentru a putea fi utilizate. În același timp documentul original este permanent prezervat. O copie a documentului este luată din arhivă, iar documentul migrat și reimportat.

Utilizatorii folosesc deseori documentele online prin sistemele de informare online. Dacă documentul este depozitat într-o arhivă pe termen lung, atunci un asemenea document poate fi folosit în formă migrată. Dacă utilizatorul dorește, poate folosi și forma anticipată de migrare, alte versiuni mai vechi. Sistemul de arhivare poate fi folosit de mai mulți parteneri. Fiecare instituție are acces la partea din sistemul arhivistic destinată ei.

Informația se pastrează pe serverele unei companii specializate. Este ca un fel de bancă unde ai în siguranță o cutie accesibilă doar pentru tine. În acest fel prezervarea se face de către un provider experimentat.

Pentru utilizarea conținutului BNG plătește o licență. Este o variantă de început. În viitor este posibil ca informația depozitată acolo să fie localizată pe serverele Bibliotecii. Specialiștii susțin, că la moment este mai sigură și mai ieftină depozitarea informației în companii specializate, care au deja experiență în acest domeniu.

La elaborarea proiectului Germania a folosit experiența mai multor țări, în special țările nordice, care dețin pioneratul în ceea ce privește depozitarea pe termen lung, precum Islanda, Australia, Olanda, etc.

Biblioteca Națională a Olandei are semnat un acord cu Elsevier (și alți editori) privind prezervarea revistelor științifice electronice. În acord se specifică foarte clar ca Biblioteca Națională este responsabilă de prezervarea pe termen lung. Similar Olandei, BNG a semnat astfel de acorduri cu Springer, Wiley-VCH, etc.

BNG a acumulat deja experiență cu proiectul Teze și Disertații Online, iar BN a Olandei cu alte materiale. Între biblioteci există, la diferite niveluri, legături de cooperare, privind arhivarea pe termen lung.

Procesele de expediere și administrare, colectare și arhivare a informației digitale au fost testate în baza experienței acumulate în ultimii câțiva ani în colaborare cu editorii, agențiile de editare etc. Obiectivele acestei faze de experimentare au fost negocierea și testarea condițiilor în care biblioteca ar putea servi și ca depozitar pentru publicațiile electronice. În baza acestor experiențe biblioteca a elaborat "Procedurile de livrare a publicațiilor electronice de către editori și agenții editoriale". BNG a semnat cu Federația Editorilor Germani un acord și a elaborat fișa cadru, privind livrarea publicațiilor digitale de către editori, biblioteci etc.

O cerință obligatorie pentru prezervarea și accesibilitatea pe termen lung a documentelor digitale este integrarea acestora într-o sistemă de arhivă unde să fie menținute într-o formă permanentă de uzabilitate, în condiții de securitate și bine controlate. Suplimentar prezervării fluxului de date, prezervarea pe termen lung a documentelor electronice reclamă, de asemenea, monitorizarea modernizării tehnologiilor pentru siguranța că sistemul necesar pentru utilizarea acestor materiale rămâne permanent accesibil.

Proiect NESTOR (Rețea pentru Expertizarea Depozitării pe Termen Lung și Accesibilității pe Termen Lung a Resurselor Digitale a Germaniei) are în vizor, de asemenea, problemele privind prezervarea pe termen lung a resurselor digitale. Este un proiect cooperativ cu participarea bibliotecilor, arhivelor, muzeelor, universităților, precum și a experților de seamă în domeniul prezervării și accesibilității pe termen lung a resurselor digitale. Scopul proiectului este crearea unei rețele de informare și comunicare privind problemele actuale și de viitor ale depozitării și accesibilității pe termen lung a documentelor electronice, constituirea unei forme permanente de organizare pentru toate problemele ce țin de prezervarea pe termen lung, precum și dezvoltarea unor acorduri naționale și internaționale și distribuirea sarcinilor în acest domeniu.

Misiunea proiectului este de a garanta prezervarea resurselor digitale ale Germaniei și a lucra împreună cu alți parteneri la nivel internațional, pentru a asigura păstrarea memoriei digitale globale și a bazei de cunoaștere pentru generațiile viitoare. Proiectul a fost elaborat de Ministerul Educației și Cercetării al Germaniei. Consiliul Științific Consultativ susține activitățile desfășurate în cadrul proiectului.

Partenerii Proiectului sunt:

- Biblioteca Națională a Germaniei;
- Biblioteca de Stat și Universitară din Saxonia;
- Biblioteca Universitară Humboldt, Berlin;
- Biblioteca de Stat a Bavariei, München;
- Universitatea Deschisă din Hagen;
- Institutul pentru Cercetări Muzeistice, Berlin;
- Arhiva Generală a Germaniei, Koblenz.

Un alt proiect ce are în vizor arhivarea și asigurarea accesibilității pe termen lung este SHAMAN. Este fondat și finanțat de Comisia Europeană în cadrul programului FP7. A început activitatea în 2008 și include 18 instituții din 8 țări membre ale Uniunii Europene. Scopul proiectului este crearea infrastructurii tehnice pentru următoarea generație de sisteme și echipamente care să asigure prezervarea pe termen lung (mai mult de un secol) a resurselor digitale. Proiectul va dezvolta și va testa cadrul pentru următoarea generație de prezervare, inclusiv instrumente pentru analiza, dirijarea, asigurarea accesibilității și refolosirea materialelor și datelor informaționale din biblioteci și arhive. Pentru finanțarea proiectului care se va desfășura pe o perioadă de 4 ani Comisia Europeană a alocat 8,4 milioane euro.

Departamentul Servicii Digitale.

În scopul îmbunătățirii servicii utilizatorilor și apropierii acestora de serviciile digitale, biblioteca a decis crearea unui departament nou, Departamentul Servicii Digitale care se află, de asemenea în subordinea directă a directorului general al bibliotecii și în responsabilitatea directorului Bibliotecii din Frankfurt. Departamentul și-a început activitatea la 1 iulie 2007 și concentrează toată activitatea de dezvoltare a serviciilor digitale ale BNG. Activitatea este axată în primul rând pe necesitățile utilizatorilor care vor să acce-

seze serviciile bibliotecii prin Internet. Toate activitățile și experiențele asociate cu serviciile digitale au fost adunate în același loc și sunt dezvoltate și extinse atât cantitativ cât și calitativ. În cadrul Departamentului activează 12 persoane. Departamentul este responsabil de îmbunătățirea portalului bibliotecii, dezvoltarea catalogului online, coordonarea activității ce ține de conținut și realizarea tehnică efectuată de Departamentul IT, digitizarea publicațiilor, reglarea problemelor ce țin de copyright, probleme de marketing, acordarea URN-ului (uniform resource name) etc.

O atenție deosebită este acordată îmbunătățirii portalului bibliotecii și dezvoltării catalogului online. Obiectivele dezvoltării portalului constau în lichidarea necesității confruntării utilizatorilor cu diferite sisteme și folosirea lor printr-o interfață uniformă. Un exemplu ar fi căutarea în catalog numai printr-o singură întrebare. La prima etapă a proiectului, care deja s-a terminat, a fost creată o nouă arhitectură a portalului, folosită acum ca bază pentru oferirea unor noi servicii. Aceasta a servit și bază pentru îmbunătățirea catalogului online, care este în permanență în vizor, și care permite căutarea în colecțiile din Frankfurt, Leipzig și Berlin, inclusiv și o parte din colecțiile istorice și colecțiile din Arhiva Exilului, printr-o singură interfață.

Un proiect foarte important aflat acum în responsabilitatea departamentului este Teze și Disertații online www.dissonline.de. Proiectul a început în anul 1998 când au fost prezentate 97 teze și referate online. În anul 2007 de pe site puteau fi accesate 50134 teze și disertații. Această colecție este printre cele mai mari colecții de acest fel din lume. Orice descriere este însoțită de informații ample. Sunt prezentate linkuri către universitățile din Germania care oferă teze și disertații online. Până la apariția legii prezentarea tezelor și disertațiilor în format online era benevolă, acum în conformitate cu legea este obligatorie.

Pentru următoarea etapă se prevede, integrarea mai multor teze și disertații electronice, integrarea în portaluri specifice domeniului etc.

Agenția DissOnline a fost creată pe lângă BNG, în februarie 2001, cu susținerea a două proiecte finanțate de Fundația Germană pentru Dezvoltare, care au durat până în ianuarie 2008. Scopul proiectului "Portalul DissOnline" este de a aduna pe un singur portal tezele și disertațiile online și a le face disponibile prin Internet. Modalitățile de cercetare de până atunci nu ofereau posibilitatea documentării depline despre publicațiile online ale universităților și erau împrăștiate prin diferite sisteme locale.

Proiectul a avut trei sarcini principale: îmbunătățirea calității tehnice a disertațiilor pentru prezervarea permanentă, îmbunătățirea accesului pe termen lung a disertațiilor electronice și îmbunătățirea instrumentelor de accesare tehnică a acestor documente.

Așa cum BNG este o bibliotecă cu statut de națională relativ nouă majoritatea cărților din dotare se află sub protecție coryright. Pentru protejarea moștenirii intelectuale a țării și asigurarea în viitor a accesului la informație este necesară începerea digitizării în masă cât mai repede posibil. Cu toate acestea activitatea de digitizare a bibliotecilor din Germania este încă centrată pe lucrările ieșite de sub protecția copyright. Există riscul, că lucrările secolului XX, care reprezintă marea majoritate a colecțiilor BNG și sunt sub protecție copyright pot deveni invizibile în lumea digitală și respectiv în conștientizarea moștenirii culturale contemporane a Germaniei. În consecință se lucrează intens pentru clarificarea tuturor problemelor ce țin de dreptul de autor și licențierea conținuturilor digitale, toate în concordanță cu inițiativele de nivel european.

Procesul de digitizare este în mare măsură prerogativa bibliotecii din Leipzig.

Din februarie 2008 este în derulare un proiect de scanare a paginii care cuprinde conținutul cărții. Până în prezent în Leipzig au fost scanate publicațiile din anii 1913-1922. De scanare se ocupa o firmă specializată mobilă, care pentru a limita cheltuielile de transport lucrează în incinta bibliotecii. Costul pentru scanarea unei pagini este de 0,3 euro și include toate procesele auxiliare și tehnice: aranjarea pe raft după scanare, verificarea clarității imaginii, livrarea automată a datelor la sfârșitul zilei de muncă sau la sfârșitul săptămânii în baza de date a bibliotecii etc.

În sediul din Frankfurt, proiectul prevede scanarea intrărilor noi. Firma, care a câștigat licitația, are prin contract angajamentul de a scana toate intrările la zi. În dependență de titlurile intrate firma trimite necesarul de resurse. În bibliotecă au fost instalate trei scanere de ultimă generație. O persoană poate scana între 100 și 200 cărți pe zi în dependență de mărimea cuprinsului, caracterele folosite, prezența fotografiilor și imaginilor etc. Cartile sunt duse la scanare după ce au fost introduse în sistem și cu ajutorul barcodei poate fi accesată descrierea bibliografică. Un angajat din partea bibliotecii verifică calitatea scanării. În cazurile când sistemul nu recunoaște unele semne sau caractere și specialiștii IT nu pot rezolva problema, pagina este lăsată pentru accesare așa cum este, considerându-se că este mai bine o informație trunchiată decât nimic. Fiecare scanare are pe prima pagină logoul BNG, pentru a recunoaște paternitatea în cazuri de schimb sau chiar în cazul vânzării bazei de date.

Acum se lucrează asupra posibilității de regăsire a informației din cărțile scanate cu ajutorul cuvintelor

cheie. Este o nouă posibilitate de a oferi utilizatorilor cât mai multă informație.

Pentru a putea fi identificate, găsite și citate, indiferent de locul unde sunt păstrate, publicațiile online primesc un număr de identificare URN (uniform resource name). Ceva analogic cu ISBN și ISSN. Este un factor foarte important pentru prezervarea pe termen lung. Analogic cu ISBN, URN poate fi eliberat în avans. BNG oferă URN pentru Germania, Austria și Elveția. URN asigură regasirea documentului în cazurile când adresa electronică dă eroare. Serviciul este gratuit. Mai multă informație la : <http://www.persistent-identifier.de/?lang=en>.

Pentru perspectivă, departamentul este în proces de concepere a unui nou proiect, și anume indexarea automată a publicațiilor create digital. Este un proiect foarte îndrăzneț și la această etapă se caută persoanele potrivite, în special în mediul IT, care ar putea realiza această idee.

Departamentul Servicii pentru Utilizatori și Arhiva

El este responsabil de activitatea sălilor de lectură, pe lângă care se află și serviciile de referință, și a depozitelor de publicații. În cadrul departamentului activează 80 persoane sau 60 posturi echivalent norme întregi.

Săli de lectură. Biblioteca dispune de trei săli mari de lectură: sala principală de lectură, sala pentru perioade, sala specializată în materiale multimedia și mai multe săli mici, specializate. Sala principală de lectură conține peste 80 mii de publicații de referință în acces deschis. Spre deosebire de documentele din arhivă, publicațiile din această colecție sunt dotate cu elemente electromagnetice antifurt. Securitatea publicațiilor din depozite este asigurată de sistemul de completare a cererilor. Dacă la sfârșitul zilei cartea nu se întoarce în depozit sau la polițele rezervărilor ea poate fi foarte ușor găsită. Doar aproximativ 0,2% din fondurile bibliotecii sunt date dispărute. Un procent destul de simbolic, dacă ne amintim că Biblioteca Congresului are date dispărute aproximativ un milion de volume, iar Biblioteca Muzeului Britanic aproximativ 250 mii de volume. Porțile antifurt au și ele partea lor de contribuție în excluderea dispariției documentelor.

Așa cum BNG este o bibliotecă arhivă cărțile nu pot fi împrumutate la domiciliu. Excepție sunt salarii bibliotecii. În cazul pierderii sau deteriorării documentelor, biblioteca cumpără alt document sau ceva echivalent și trimite nota de plată persoanei în cauză.

Accesul la publicații începe cu cercetarea în catalogul online. OPAC-ul BNG poate fi consultat de pe pagina web sau la computerile din sălile de lectură. Dacă lucrarea căutată este și în format electronic se oferă legătura la fișierul corespunzător. În cazul când copyrightul publicațiilor digitale expiră, BNG este în drept să ofere acces.

Dacă utilizatorul găsește documentul necesar apasă butonul de comandă și acesta este livrat în oficiul împrumut, de unde este eliberat utilizatorului pentru a fi consultat în sălile de lectură. Cititorii pot rezerva cărțile pentru o perioadă de 14 zile și apoi dacă acestea nu sunt solicitate de alți utilizatori pot fi prelungite încă 14 zile. Dacă publicațiile comandate nu sunt solicitate pe parcursul unei săptămâni ele sunt duse în depozit. Pot fi comandate maximum 10 cărți per vizită. Excepții sunt cazurile când utilizatorii pot demonstra că au urgent nevoie de mai multe cărți.

Bibliotecarii de la servire preferă să împrumute cărți în format tradițional și sunt foarte atenți la cererile pentru publicațiile în format electronic. Toate aceste din pricina problemelor legate de copyright.

Biblioteca servește zilnic între 1200-1800 utilizatori și eliberează acestora peste 2000 de publicații. Picul servirii este înregistrat între lunile octombrie-mai. Anual biblioteca împrumută între 450-480 mii publicații. Pe rafturile rezervărilor cărțile sunt puse în ordinea alfabetică a utilizatorilor. Utilizatorii pot folosi în incinta bibliotecii laptopurile personale.

Sala de lectură multimedia oferă acces la peste 100 mii de documente din arhivă și circa 600 din fondul uzal. În anul 1997 după inaugurarea clădirii actuale a fost pus în funcțiune un sistem de operare pentru folosirea documentelor multimedia CD, DVD, dischete etc. Sistemul nu presupune și folosirea de la distanță a serviciilor. Utilizatorii au posibilitatea printării automate a documentelor necesare și aici fiind în vigoare aceleași reguli (nu mai mult de 20% din text și prețul de 10 cenți per pagină. Există și un printer color, la prețul de un euro pagina, care însă este folosit din ce în ce mai rar). Tot automat acestea pot să copieze documentul necesar pe dischetă la prețul de un euro, suma incluzând și prețul dischetei, care este eliberată automat dintr-o cutie aferentă computerului. Pentru copierea documentului pe flash este necesară implicarea personalului, deoarece la proiectarea sistemului acest echipament încă nu era folosit la transportarea informației. Condiția care trebuie respectată în ambele cazuri este ca documentul să nu depășească 1,4 megabytes.

Acum se află în proces de elaborare un nou sistem care să ia în considerare toate particularitățile actuale

de dezvoltare a tehnologiilor IT și respectiv faptul că 90% dintre utilizatorii sălii multimedia vin la bibliotecă cu laptopurile personale.

La începuturile implementării sistemului, personalul oferea la cerere consultații pentru utilizatori, privind folosirea acestuia. Acum aceștea apelează la ajutorul bibliotecarilor din ce în ce mai rar. Pentru lichidarea inconvenientelor de orice fel jumătate din personalul sălii sunt bibliotecari și jumătate specialiști IT. Aceasta permite rezolvarea tuturor problemelor fără implicarea specialiștilor din Departamentul Tehnologii Informaționale.

În cadrul sălii de lectură multimedia există mini săli cu facilități pentru persoanele cu necesități speciale: computere pentru orbi, echipamente de mărire a literelor sau imaginilor pentru persoanele cu vederea slabă, etc.

Computerul pentru nevăzători permite citirea textelor cu ajutorul literelor braille aferente, dar nu și culegerea textelor. Tot pentru acest contingent de utilizatori a fost creat un program special care permite copierea textelor cu ajutorul unui scanner și transformarea acestuia în text audio.

Împrumutul interbibliotecar se înfăptuiește numai în baza colecțiilor din sediul din Leipzig și este contra cost. La colecțiile din Frankfurt se apelează, după principiul bibliotecii ultima resursă, numai în cazurile când documentul nu poate fi găsit în alte biblioteci.

Aproximativ 80% dintre utilizatorii activi ai bibliotecii sunt studenți. Și aceasta în pofida faptului că serviciile bibliotecilor universitare sunt gratuite, iar pentru serviciile BNG utilizatorii trebuie să platească.

Bibliotecile universitare din Germania sunt accesibile nu numai pentru studenți și cadrul profesoral, dar și pentru publicul larg, însă acest contingent de cititori nu poate împrumuta cărți la domiciliu și nici să folosească internetul. Pentru aceasta sunt necesare niște formalități suplimentare. Pentru contingentul specific bibliotecii universitare accesul internet este gratuit și nelimitat.

Explicație pentru numărul excesiv de studenți poate servi faptul că bibliotecile universitare nu-și pot permite să cumpere prea multe cărți, mai ales din domeniile economie și drept, iar în BNG poate fi găsită orice carte, care nu este în colecțiile nici unei alte biblioteci, datorită avantajelor oferite de depozitul legal și politica de completare a BNG. Ca bibliotecă a ultimei resurse BNG trebuie să dețină orice carte, care constituie subiectul depozitului legal. Nu în ultim argument pot fi condițiile excelente de cercetare oferite de BNG.

Cardul pentru cititorii BNG este contra cost – 38 euro anual; 15 – euro lunar; 5 euro – este intrarea de o singură dată. Înregistrarea online nu este posibilă. Utilizatorul poate folosi gratuit serviciile oferite online însă pentru a beneficia de facilitățile oferite de bibliotecă în incintă trebuie să se înregistreze personal.

Ca utilizatori ai bibliotecii sunt acceptate persoanele care au implinit vârsta de 18 ani. Excepții reprezintă cazurile când documentele solicitate nu pot fi găsite în alt loc. Utilizatorii trebuie să demonstreze că au nevoie anume de această bibliotecă. Și aici este invocată clauza bibliotecii ultima resursă.

Pentru fotocopiarea materialelor biblioteca încheie contract cu o firmă specializată, care se ocupă și de menținerea echipamentelor. Utilizatorii se autoservesc. Din cei 10 cenți percepuți ca taxă pentru fotocopiare 1,5% se transferă în fondul unei asociații care este împuternicită cu asigurarea respectării drepturilor copyright. Veniturile se împart autorilor înregistrați oficial în asociație.

Copiarea documentelor electronice este o problemă mai delicată și depinde de condițiile impuse de deținătorul de drepturi.

BNG încă nu dispune de un sistem de împrumut automatizat. Aceasta se explică probabil prin specificul BNG care se află în trei sedii din trei orașe diferite, prin transferarea sediului din Frankfurt într-un nou local, iar sediul din Leipzig pe cale de a fi transferat într-o anexă nouă care curând va fi dată în exploatare.

În prezent Departamentul Utilizatori și Arhivă lucrează asupra acestui proiect împreună cu specialiștii din Departamentul IT. Se presupune că până la sfârșitul anului 2008 sistemul va fi pus în funcțiune. Procesul de barcodare a cărților a început cu 10 ani în urmă după transferarea bibliotecii în spațiul actual. Acum continuă barcodarea intrărilor noi. Se presupune ca aproximativ 60-80% dintre documentele, intrate în bibliotecă în anii de până la începutul procesului de barcodare, nu vor fi barcodate. Vor fi barcodate doar documentele solicitate de utilizatori.

Accesul internet în sălile de lectură este gratuit, iar condiția de bază este ca utilizatorul să aibă cardul activat pentru anul de referință.

Biblioteca oferă posibilitatea copierii publicațiilor în format tradițional, costul fiind de 10 cenți per pagină. Utilizatorilor le este făcut cunoscut faptul că au dreptul să copieze doar 20% din lucrare. Însă nimeni nu

urmărește ce se întâmplă cu adevărat, considerându-se că aceasta este responsabilitatea utilizatorilor.

Pentru o mai bună calitate a servirii utilizatorilor, BNG participă împreună cu alte 6 biblioteci mari în Rețeaua Regională de Referințe Virtuale (InfoPoint), iar tot sistemul este partener în Rețeaua Globală de Referințe Virtuale (QuestionPoint), dirijat de Biblioteca Congresului și OCLC. În asemenea condiții chiar nici o întrebare a utilizatorilor nu poate să rămână fără răspuns.

Depozitele se află în cele trei etaje de la subsolul bibliotecii, se întind pe o suprafață de aproximativ 30 000 metri pătrați și sunt echipate cu cele mai noi tehnologii. Așa cum bibliotecii este de construcție recentă, profesioniștii bibliotecii au ținut cont de recomandările specialiștilor în materie de organizare și păstrare a publicațiilor. Temperatura este menținută la limita de 18 grade și umiditatea aerului este de 50%. Pentru a salva spațiu, rafturile se mișcă pe niște șine similar celor de la căile ferate. Cărțile deosebit de prețioase și cele cu materiale pornografice se țin în locuri speciale, la cheie. Astfel de publicații sunt eliberate în scopul cercetării și numai dacă utilizatorii au o argumentare foarte serioasă. În depozite pot pătrunde numai specialiștii din departamentul respectiv, care folosesc cardul personal pentru a porni ascensorul. Pentru transportarea cărților sunt folosite niște cărucioare mecanice ușor de manevrat în condițiile spațiilor destul de largi. Cărucioarele funcționează în baza unor baterii care peste noapte se încarcă conectate la lumina electrică cum se încarcă, de exemplu, telefoanele mobile.

Rafturile sunt numerotate. Publicațiile sunt aranjate pe raft după format și număr de inventar și anul intrării în bibliotecă. Cartea cu numărul unul este tipărită în anul 1945. Toate cărțile tipărite în acest an ocupă o poliță și jumătate. Cu fiecare an spațiile ocupate se măresc. În prezent în Germania apar zilnic aproximativ 1200 de publicații. Revistele sunt legate și copertate în copertă groasă.

Ziarele sunt depozitate separat și este rezervat loc pentru numerele viitoare ale aceluiași titlu. Când un titlu încetează să apară în spațiile respective sunt operate permutări. Ziarele transferate pe microfișe nu sunt păstrate și în original, rezolvare considerată nedreaptă de către mulți specialiști, invocată fiind și aici clauza bibliotecii ultima resursă.

La darea în exploatare a spațiului actual al bibliotecii specialiștii au făcut o estimare a posibilităților de creștere, prognozând necesitatea altui bloc de depozitare către anul 2040. O altă estimare mai recentă demonstrează că necesitatea altui bloc de depozitare se va impune deja către anul 2020. Motivul unei asemenea erori se explică prin faptul că specialiștii domeniului nu se așteptau că publicațiile în format tradițional vor persista în asemenea proporții și chiar vor crește în raport cu publicațiile în format electronic. Deși locul adiacent bibliotecii, rezervat pentru blocul viitor este proprietatea Guvernului, acesta a fost arendat unei stații de alimentare cu petrol pentru o perioadă de 20 de ani. Pană la darea în exploatare a noilor spații vor trebui găsite soluții și gara bibliotecii este cea mai probabilă dar și cea mai incomodă variantă pentru salariații și vizitatorii bibliotecii, care se deplasează folosind mașina proprie.

Așa cum Biblioteca are și funcția de arhivă, sistemului de organizare și catalogare a colecțiilor i se atribuie o atenție deosebită. **Departamentul Achiziții, Catalogare și Standardizare** este unul dintre compartimentele mari ale Bibliotecii, numără aproximativ 120 persoane dintre care două treimi în localul din Frankfurt și o treime în cel din Leipzig.

De achiziția publicațiilor se ocupă două subdiviziuni: unul responsabil de achiziția monografiilor și altul de achiziția periodicelor. În subdiviziunea care se ocupă de achiziția monografiilor lucrează 17 persoane, care au în responsabilitate relațiile cu editurile, acordarea numărului de intrare, dar și descrierea bibliografică primară, care servește ca bază pentru descrierea completă efectuată la următoarea etapă de subdiviziunea Catalogare.

Conform Legii, fiecare editor trebuie să livreze BNG două exemplare din fiecare titlu editat. În fiecare an BNG primește aproximativ 80 – 100 mii exemplare de cărți publicate în Germania și 25 mii publicate în țările vorbitoare de limbă germană sau alte țări. Cărțile editate după hotare, dar care reprezintă subiectul depozitului legal sunt cumpărate într-un singur exemplar și se păstrează la Leipzig. În mai multe exemplare se cumpără doar cărțile din colecția de referință care este în acces liber, în sala de lectură.

Amenda pentru nerespectarea legii este foarte mare și ca regulă nu sunt prea mari complicații cu cei care cunosc legea. Pentru cei care însă n-o cunosc este necesară munca de lămurire, discuții la telefon, explicații asupra prevederilor legii, scrisori înregistrate oficial, care demonstrează editorilor că situația poate fi destul de serioasă. În cazurile când toate acestea nu folosesc, biblioteca cumpără cartea, iar contul este trimis editorului spre achitare.

Pentru depistarea publicațiilor noi, de mare folos este colaborarea cu Federația Editorilor și Librarilor din Germania și în special catalogul cărților, în curs de apariție, întreținut de aceasta. În fiecare zi intrările noi din catalog sunt livrate automat bibliotecii, care le introduce în catalog online. Înregistrarea conține

semnul că publicația se află în proces de editare, care este scos odată cu apariția acesteia în bibliotecă.

Numărul de intrare conține în mod obligatoriu anul intrării chiar dacă nu corespunde cu anul editării. Numărul este același pentru cele două exemplare unul în Frankfurt și unul în Leipzig. În fiecare an număratoarea începe de la cifra unu. Printr-o decizie mai recentă numărul de raft se dă în depozit și la fel conține și anul intrării în bibliotecă.

Subdiviziunea Periodice se ocupă nu numai de achiziții dar și de catalogarea acestora. Tot acest compartiment acordă și ISSN pentru toate periodicele editate în Germania. ISBN-ul este competența unei agenții specializate de pe lângă Federația Editorilor și Librarilor Germani.

Zilnic în subdiviziunea periodice intră peste 2000 exemplare sau aproximativ 1000 titluri de periodice. Cele 40 persoane, care lucrează în această subdiviziune sunt împărțite în patru echipe. Săptămânal editorilor le sunt expediate peste 600 de scrisori, atenționări etc.

Împreună cu încă 140 de biblioteci din Germania, BNG completează baza de date a periodicelor care conține peste 1,3 milioane descrieri bibliografice. Centrul care coordonează activitatea și gestionează baza de date se află în Berlin.

Nu există norme oficiale pentru activitatea de clasificare dar neoficial un bibliotecar trebuie să clasifice între 15-20 publicații pe zi.

Oficiul Standarde de Bibliotecă a fost transferat recent din subordinea nemijlocită a directorului general în componența Departamentului Achiziții, Catalogare, Standardizare. Varianta aceasta este mai eficientă pentru că aici teoria se interferează mai mult cu practica. Personalul oficiului numără 10 salariați. O prioritate a oficiului este apropierea practicii, formatelor și standardelor germane de cele internaționale și a le face compatibile cu acestea. Recent Comitetul pentru Standarde de Bibliotecă a luat decizia de a folosi MARK 21 ca standard pentru schimbul de date în toate bibliotecile din spațiul vorbitor de limbă germană, decizie care a dictat necesitatea de a asigura concordanța dintre MAB2 și MARK21. Acest proiect a fost susținut de Fundația Andrew W. Mellon și Institutul German de Dezvoltare.

BNG activează împreună cu Biblioteca Congresului și OCLC în proiectul "Virtual International Authority File – VIAF" care are scopul de a dezvolta fișierul de autoritate internațional virtual, inițial pentru nume.

Relații cu publicul (public relations) este un compartiment, alcătuit din trei persoane, în sediul din Frankfurt și o persoană în sediul din Leipzig, în subordinea directorului general și are în responsabilitate relațiile cu presa, elaborarea raportului anual de activitate, organizarea evenimentelor: conferințe, expoziții, întâlniri cu scriitorii; editarea publicațiilor: revista BNG, buclele și toate materialele de lobby și promovare a bibliotecii; informațiile prezentate de pe pagina Web a bibliotecii. La organizarea activităților sunt antrenați specialiști din diverse compartimente însă penultimul cuvânt, înainte de avizarea de către directorul general, îl au specialiștii din relații cu publicul. Pentru traducerea materialelor în limba engleză sunt implicate persoane, ca regulă, din afara bibliotecii, în bază de contract.

BNG organizează aproximativ trei expoziții mari pe an, cu implicarea altor parteneri, care durează câte 3-4 luni și, ca regulă, sunt aceleași și pentru Frankfurt și pentru Leipzig. Pentru întâlnirile cu scriitorii, alte persoane importante, aproximativ zece pe parcursul unui an, biblioteca este mai mult co-organizator și oferă spațiile, rolul principal revenindu-i aici Federației Editorilor și Librarilor Germani.

Târgul Internațional de Carte, organizat de Federația Editorilor și Librarilor Germani are loc de două ori pe an, în luna martie în Leipzig și în luna octombrie în Frankfurt. La târg, BNG își prezintă producția editorială proprie, la aceasta rezumându-se toată participarea.

Lunar biblioteca oferă între două și cinci comunicate de presă, incluzând activitatea bibliotecii, sarcini și proiecte noi, colaborarea internațională, în special în cadrul CENL etc.

Tot această subdiviziune coordonează și editarea Revistei Bibliotecii Naționale a Germaniei "Dialog cu Bibliotecarii", care apare de două ori pe an într-un tiraj de o mie de exemplare, dintre care 500 sunt vândute și 500 sunt repartizate gratuit. Prețul pentru un abonament este de 15 euro. Din motive de marketing, online poate fi accesată numai pagina cu conținutul revistei. Tot din considerente de marketing revista publică reclamă comercială. În dependență de mărimea spațiului și locul ocupat, prețul reclamei variind între 127 și 613 euro.

Manifestările mari de nivel federal: Congrese ale bibliotecarilor, întruniri profesionale pe teme actuale ale domeniului sunt organizate de Uniunea Federală a Asociațiilor Bibliotecilor și Centrelor de Informare (Federal Union of German Library and Information Associations) din Germania care unește bibliotecile și bibliotecarii din toate tipurile de biblioteci.

Planificarea este un proces mai puțin conturat la BNG. Se consideră că fiecare salariat are sarcinile bine definite. Acum se lucrează la un plan strategic de trei ani care să corespundă ca structură cu raportul activității care se elaborează și se publică anual. La fel și normarea activității. Sunt niște norme, constituite în timp mai mult sau mai puțin apropiate de practica bibliotecilor din alte țări: aproximativ 20 unități pentru catalogare, 15 pentru indexarea pe subiecte, 250 cărți pentru activitatea în arhivă etc.

Statistica privind activitatea bibliotecii este în responsabilitatea unor persoane din cadrul departamentelor, care prezintă datele în Relații cu publicul unde sunt analizate și prezentate în raportul anual de activitate. Se lucrează acum asupra unui program care să ofere persoanelor interesate datele concomitent cu acumularea lor.

Personalul Bibliotecii se împarte în patru categorii: personal necalificat, bibliotecari cu studii medii, bibliotecari cu studii superioare, bibliotecari cu gradul de master în biblioteconomie și știința informării. Studiile și vechimea în muncă sunt la baza negocierii salariilor.

Sistemul de instruire în Germania este foarte diferit de cele din alte țări. După școala primară, care durează patru ani, învățătorii și părinții decid care dintre elevi vor urma școala secundară generală și în final vor deveni meseriași sau muncitori tehnici; care pot urma școala secundară intermediară, diploma căreia este solicitată de aproape toate ocupațiile care necesită instruire și în final care elevi pot urma școala superioară, diploma căreia este solicitată de toate ocupațiile care necesită instruire. Șoarta copiilor este pecetluită la vârsta de aproximativ zece ani și mai apoi la etapa finală trecerea de la o categorie la alta se face foarte greu. Acum se încearcă schimbarea sistemului de învățământ.

Sistemul de instruire continuă are ca bază studiile și calificarea bibliotecarilor. Biblioteca deține mai multe spații, a câte 15-20 locuri, echipate corespunzător condițiilor de studiu. Training-urile, seminarele, workshop-urile sunt susținute de salariații calificați ai bibliotecii sau de profesioniști invitați. Ca regulă, durează 2-3 zile. Salariații Bibliotecii participă, de asemenea, la activități de instruire, organizate de instituții adiacente activității bibliotecare.

La sfârșitul fiecărui an sunt adunate propuneri sau idei pentru activitățile de instruire pentru anul următor. Activitățile de instruire au în vizor probleme de management, cum ar fi managementul resurselor umane, managementul resurselor electronice, managementul conflictelor etc, dar în special sunt axate pe asimilarea tehnologiilor moderne de informare și comunicare.

În bibliotecă există o persoană care se ocupă de coordonarea activităților de instruire și care ține de departamentul Personal. O atenție deosebită se acordă persoanelor cu studii secundare în biblioteconomie. Aceștea în paralel cu activitatea în bibliotecă și stagierile în diverse compartimente pentru dezvoltarea abilităților necesare unui bibliotecar calificat, trebuie să urmeze o școală de formare profesională, unde să fie prezenți cel puțin șase săptămâni pe an. Ceva similar cu studiile prin corespondență de la noi. Cursul se desfășoară pe parcursul a trei ani.

Evaluarea personalului are loc o dată în an pentru funcționarii civili și o dată la cinci ani pentru funcționarii publici. Divizarea personalului unei instituții între funcționari publici și funcționari civili este o experiență proprie Germaniei și Austriei, introdusă cu câțiva ani în urmă, dar care se pare că nu prea prinde rădăcini. Funcționarii publici nu au dreptul să participe în sindicate sau să exprime proteste împotriva guvernului și sunt mai vulnerabili în fața conducerii instituției. Pe de altă parte drepturile funcționarilor civili sunt mai bine protejate de către stat.

Însă evaluarea ambelor categorii are la bază: calitatea, cantitatea, eficacitatea activității, orientarea spre beneficiar, cooperarea etc. Rezultatele evaluării influențează mărimea salariului care este fix în proporție de 90%, iar 10% depind de rezultatele evaluării.

Aria accesibilă cititorilor este foarte bine delimitată de spațiile unde lucrează personalul bibliotecii, care nu este antrenat în procesul de servire. Aceștea intră în bibliotecă pe uși separate. Chiar la intrare, imediat după spațiul unde pot fi lăsate lucrurile personale, gențile etc. și garderobă se afla "PFORTE" (Femeia de lângă ușă), altfel spus aria pentru informații, unde cititorii, în special cei noi, sunt îndrumați pentru drumul de mai departe. Tot aici se pastrează cheile de la toate încăperile. Salariatul care solicită o cheie semnează într-un caiet special ora de primire, iar la întoarcerea cheii semnează ora de înapoiere a cheii persoanei de serviciu. Vizitatorii (cei care vin la personalul bibliotecii) semnează un formular. Un telefon separat face legătura cu ascensoarele din clădire pentru cazuri de necesitate. Un alt telefon direct face legătura cu garajul, care se află în unul dintre subsoluri. De la alt telefon pot fi contactați toți salariații. Un alt telefon face legătura cu oficiile persoanelor cu funcții de conducere din bibliotecă. Dacă persoana se află în bibliotecă, becul din dreptul oficiului respectiv este aprins.

Computerul conectat intranet ușurează regasirea a tot felul de informații. Tot aici utilizatorii pot cum-

păra cărți poștale cu imaginea bibliotecii, a unor cărți de patrimoniu etc.

Publicațiile editate de bibliotecă pot fi cumparate la garderobă.

Deși biblioteca este unită în sistemul intranet unde poți găsi în format electronic tot felul de informații, la etajul întâi, la intrarea în spațiile unde sunt concentrate oficiile administrative, pe perete, pe câțiva metri buni, se întinde o tablă unde sunt înșirate tot felul de informații utile pentru salariați. Pe prim plan este afișat meniul pentru săptămâna în curs a restaurantului unde servesc masa salariații bibliotecii. Pe perete sunt afișate informații despre posturile vacante, cu responsabilitățile viitorului titular al postului și calificările solicitate; telefoanele bibliotecarilor care au și pregătire medicală pentru cazuri de necesitate, când este nevoie de a acorda un prim ajutor unui salariat sau utilizator; informații privind organizarea unor zile de ședere împreună pentru tot colectivul. Aceste sărbători care au menirea de a uni colectivul sunt organizate sistematic de către conducerea instituției, cu participarea tuturor salariaților. Tot aici este atârnat numărul recent al Revistei Bibliotecii Naționale a Germaniei "Dialog cu Bibliotecarul".

Un bloc aparte este destinat informațiilor despre colegii noi angajați în bibliotecă, salariații care își sărbătoresc ziua de naștere, căsătoria, nașterea unui copil, iesirea la pensie etc. Alt bloc prezintă informații despre drepturile salariaților, asigurările de sanatate. Tot aici sunt afișate coordonatele persoanelor care urmăresc dacă femeile și bărbații sunt tratați în egală măsură și care semnalează administrației cazurile de încălcare a drepturilor uneia dintre părți. Un bloc aparte este destinat diferitor anunțuri: cine și ce vrea să vândă, să cumpere, să găsească. Anunțuri despre concerte, expoziții, evenimente sportive, etc.

Clădirea actuală a BNG fiind nouă, au fost prevăzute toate facilitățile necesare personalului pentru o activitate cât mai productivă. La fiecare etaj sunt echipate mici bucătării cu frigidere, plii electrice pentru a încălzi ceva, mașini de fiert cafea și ceai, etc.

Restaurantul situat în clădirea Bibliotecii, chiar la intrare, servește orice doritor însă pentru salariații bibliotecii prețurile sunt mai mici.

Salariul brut variază între 1500 și 7800 euro în dependență de postul ocupat, studii, vechime, copii, statut social etc. Luând în considerare faptul că impozitele și taxele aferente constituie aproximativ 20-60% din salariul brut cel real este însă mult mai mic. Anual au loc reduceri de personal care ajung uneori până la 1-1,5% din numărul total de salariați.

Evidența orelor de lucru se face în regim automat. La intrarea în bibliotecă salariații trec cardul personal prin mașina, care înregistrează ora sosirii, plecării la pauza de prânz sau cu oricare alt motiv, revenirii, plecării după sfârșitul zilei de muncă. Persoana responsabilă de evidență are oricând situația la control. Salariații, în afară de cei antrenați în servirea utilizatorilor, care au un grafic special, pot veni și pleca când vor, cu condiția să lucreze cele 41 de ore pe săptămână, negociate în contractul de angajare. Orele acumulate peste cele 41 de ore obligatorii, bibliotecarii le folosesc conform unei înțelegeri cu șeful ierarhic superior. Bibliotecarul poate evita aparatul care efectuează evidența orelor de muncă, dar dacă este prins asupra faptului, este eliberat fără drept de apel. Dacă administrația are nevoie de cineva poate identifica dacă persoana respectivă se află sau nu în bibliotecă. Dacă aparatul indică prezența iar salariatul nu poate fi găsit, situația este clară, iar consecințele pe măsură.

Oficiile pentru personalul bibliotecii se întind pe o suprafață de aproximativ 5000 m². Construită în baza celor mai moderne realizări ale tehnicii, biblioteca va fi modernă încă mulți ani înainte, atât pentru utilizatori cât și pentru bibliotecarii care-i slujesc.

Referințe:

1. Deutsche National Bibliothek Annual Report 2007 // http://files.d-nb.de/pdf/jahresbericht_2007.pdf
2. German National Library// <http://www.d-nb.de/eng/>
3. German National Library Annual Review 2006// www.cenl.org/docs/annual_reports/Germany_annual_report_2006.pdf
4. Jurgen Seefeldt, Ludger Syre. Portals to the past and to the future.-2007.-119 p.// www.books.google.com/books

OSOIANU, VERA. **O colaborare cu ecou în viitor** / Vera Osoianu // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1996. – Nr. 4-6. – P. 107-108.

Mi-am propus în rândurile ce urmează să încerc a face o evaluare a relațiilor de colaborare dintre bibliotecile publice de pe ambele maluri ale Prutului, relații care pe parcursul anilor s-au transformat în adevărate tradiții și care au drept scop consolidarea spațiului cultural și spiritual comun.

Începute încă la 1990 cu niște vizite reciproce de documentare și schimb de experiență, orașele Galați și Iași, vecinii noștri mai apropiați, deținând în acest sens pionieratul, relațiile de colaborare dintre bibliotecile noastre au evoluat materializându-se în adevărate centre de cultură – biblioteci enciclopedice de carte românească, atât de necesare astăzi pentru redresarea unei cunoscute stări de lucruri.

Nivelul nesatisfăcător al cărții naționale în bibliotecile publice accesibile tuturor categoriilor de beneficiari este evident, ea constituind doar 35,2 la sută din fondul total de publicații. În 1991, an când în Chișinău a fost inaugurată prima bibliotecă de carte românească, "Transilvania", acest procent era și mai mic – 31,8 la sută.

Dar și din această cifră, insuficientă în cazul unui stat declarat independent, cota cărții editată cu grafie latină este neconsemnată, ceea ce reprezintă o adevărată catastrofă mai ales pentru copiii care au ajuns acum în clasele 6-7 și care nu mai pot citi cu litere chirilice, grafie în care au fost editate cărțile apărute până acum 5-6 ani.

Iar fiecare carte, lucru bine știut, își are cititorul său și cartea ce nu va fi citită la vârsta corespunzătoare nu va fi citită niciodată. Copiii, care se ridică astăzi și care reprezintă nădejdea noastră de mâine, vor avea un mare handicap în instruire și golurile formate azi nu vor putea fi depășite nicicând. Deci, istoria se repetă și lipsurile generației noastre, dictate de cenzura ideologică, vor fi și lipsurile copiilor noștri și, ce contează dacă, de data aceasta, sunt generate de cenzura economică. Contează în acest caz rezultatul și nu mijloacele.

În orașul Chișinău, din cele aproximativ 1.800.000 publicații concentrate în biblioteca municipală, doar 29,5 la sută reprezintă cartea în limba română, unui cititor de limbă română revenindu-i doar 1,6 cărți. Sigur că nu ne vom referi aici la calitatea informației conținută în aceste publicații.

În aceste condiții, inaugurarea la 31 august 1991 a bibliotecii "Transilvania" a fost nu numai un act de mare cultură, a fost și un act de mare omenie, un prim colac de salvare din mrejele ignoranței care, sigur, nu poate fi uitat.

Vor urma mai apoi alte inaugurări și alte sărbători la fel de dragi sufletului nostru, însă acea primă inaugurare cu prezența conducerii de vârf a statului, cu numeroși oaspeți și numeroase personalități notorii ale neamului, ce a avut loc doar la 4 zile după declararea Independenței Republicii va rămâne sărbătoarea supremă pentru noi, care ne va încălzi ori de câte ori vom reveni cu gândul la ea. Din acel neuitat an 1991 multe s-au schimbat, cântarul politicii balansează când într-o parte, când într-alta, dar continuă să bucure cititorul lumina ce răzbate din cărțile ajunse aici prin grija și dragostea unor prieteni adevărați.

Numai la 4 luni după inaugurarea Bibliotecii "Transilvania", la 15 ianuarie 1992, a avut loc deschiderea oficială a Bibliotecii "O. Ghibu", filială a Bibliotecii municipale "Mihail Sadoveanu" din București care, având avantajul de a se afla chiar în centrul Chișinăului, s-a transformat într-un timp record în loc de adevărat pelerinaj pentru intelectualitatea și studențimea din Chișinău.

Au urmat mai apoi Biblioteca pentru copii "Gh. Asachi", filială a Bibliotecii Județene Iași, Biblioteca "Ovidiu", filială a Bibliotecii Județene Constanța și Biblioteca "Târgoviște", filială a Bibliotecii Județene Târgoviște.

În prezent, în capitala Republicii funcționează 5 biblioteci de carte românească. Este, desigur, mult prea puțin pentru cei 325 000 de grăitori de limbă română ai Chișinăului, dar e ceva în comparație cu orașele care încă n-au ajuns să se bucure de un asemenea privilegiu.

În urma protocolului de colaborare, semnat la 30 iunie 1993, între Biblioteca Județeană Slobozia și Biblioteca Municipală Bălți, iar la 1 iulie între Biblioteca Județeană "V.Voiculescu" din Buzău și Biblioteca Orășenească Soroca, în toamna aceluiași an la 16 noiembrie în orașul Soroca și-a deschis ușile pentru cititori prima bibliotecă de carte românească din afara Chișinăului. Dealtfel, tot dl Alexandru Oproescu a fost printre primii directori de biblioteci județene care și-a adus întreg colectivul la o primă întâlnire cu bibliotecile și bibliotecarii basarabeni. Timpul ce s-a scurs a consolidat relațiile dintre cele două biblioteci și acum manifestările organizate în comun au devenit o tradiție. Cititorii soroceni au avut bucuria unei întâlniri cu scriitorii buzoieni, în luna mai, la un simpozion organizat în comun la Soroca la care a fost comemorat Lucian Blaga; tot în același an, buzoienii au primit vizita a șapte colegi din Soroca etc.

La 10 decembrie 1993 a fost oficiată și deschiderea Bibliotecii de la Bălți. De fapt, se preconiza ca ambele biblioteci să fie inaugurate concomitent, după cum au fost semnate și protocoalele de colaborare. Erau făcute și toate pregătirile de rigoare, însă niște condiții climaterice nefaste au zădărnicit planurile, alegându-l pe dl Alexandru Oproescu să rămână în istoria relațiilor de colaborare dintre bibliotecile noastre, marcat cu semnul “primul”.

Ceva mai greu avansează relațiile dintre Ialomița și Bălți, Bălții fiind unul din centrele administrative vulnerabile de la noi. Populația de limbă română este în minoritate, deși numără 64 000, alogenii alcătuind aproximativ 93 000 de locuitori. Din fondul total de carte, doar 8,8 la sută carte în limba română, 91,2 la sută revenind cărții în limbile minorităților naționale. Raportul dintre populație și cota de publicații ce-i revine este zdrobitor în defavoarea populației băștinașe.

E drept că la Bălți este bine pusă la punct Biblioteca Universității Pedagogice “Alec Russo”, cei de acolo având strânse legături de colaborare cu colegii lor de la Galați și Iași, precum și cu societățile “Pro Bucovina și Basarabia”, dar o bibliotecă universitară își are funcțiile sale specifice. Iar orașul Bălți, în afară de faptul că este centru universitar este și centru cultural și administrativ pentru populația din partea de nord a republicii, “capitala nordului” cum se obișnuiește să i se spună. Deci, dacă în sfera activității bibliotecare trebuie să ne impunem undeva atunci Bălțiul este cel mai indicat oraș.

De câțiva ani funcționează o bibliotecă de carte românească la Orhei, organizată de către Biblioteca Județeană “G.T. Chirileanu” din Piatra-Neamț. Legăturile dintre aceste biblioteci sunt însă mai vechi și destul de frecvente, dl Constantin Bostan, chiar și acum când scriu aceste rânduri, având un drum în față spre Orhei, unde urmează să participăm împreună la un seminar de specialitate al bibliotecarilor din bibliotecile publice și cele școlare.

Cel mai rodnic an însă, de la 1990 încoace, de când încep să se contureze mai bine relațiile de colaborare dintre biblioteci, a fost anul 1995. În luna martie, prin intermediul domnului Ion Mărunțelu, reprezentant al Ministerului Culturii, la Ploiești a avut loc o întâlnire de lucru între opt județe: Tulcea, Argeș, Olt, Brăila, Prahova, Gorj, Bacău, Botoșani și respectiv opt raioane: Anenii-Noi, Rezina, Ialoveni, Strășeni, Căușeni, Leova, Briceni, Fălești. Ca urmare, la 31 august, când în republică se consemnează Sărbătoarea Națională “Limba noastră cea Română”, cititorii din raioanele: Briceni, Ialoveni, Rezina și Fălești au avut o sărbătoare dublă: au fost inaugurate biblioteci de carte românească, filiale ale bibliotecilor județene Bacău, Olt, Argeș și Botoșani.

Pentru Botoșani și Fălești, legăturile de colaborare n-au început cu această inaugurare, ea fiind precedată de vizite reciproce, de organizarea în comun a Zilelor “M. Eminescu”. Pentru făleșteni, cu lipsa lor de personalități care să le reprezinte plaiul, Botoșanii este numit pe drept cuvânt “județul geniilor” – care a dat lumii patru dintre titanii gândirii și culturii românești: M. Eminescu, N. Iorga, G. Enescu, Șt. Luchian – și a fost o adevărată descoperire. Acum, opera acestora, precum și a unei întregi galerii de personalități botoșănene, care au sporit prestigiul gândirii, culturii și științei românești în atâtea domenii, contribuind la înscrierea valorilor naționale în circuitul mondial al valorilor, stă la dispoziția cititorului făleștean, facilitându-i drumul spre lumea frumosului și adevărului.

O bibliotecă pe potriva mărinimiei și mândriei ce-i caracterizează au organizat oltenii la Ialoveni. Colecția donată impune nu numai prin cantitate (mai mult de 8 000 de volume), dar și mai ales prin calitatea și varietatea publicațiilor: enciclopedii, dicționare, almanahuri, precum și alte lucrări de referință, edițiile clasice literaturii naționale și universale, publicații din domeniul istoriei, medicinei, artei etc.

În viitorul apropiat urmează să fie inaugurată la Căușeni filiala Bibliotecii Județene Prahova, iar la Strășeni, filiala Bibliotecii Județene Brăila.

Sperăm că vor fi depășite dificultățile de ordin organizatoric la Tulcea și Gorj, care au semnat protocoale de colaborare cu Anenii-Noi și respectiv Leova. De altfel, bibliotecarii de la Leova amână cu încăpățănare de câteva luni un seminar de specialitate până va fi posibilă sosirea colegilor de la Gorj.

Printre realizările acestor ani nu putem trece cu vederea și colaborarea cu Centrul de perfecționare de la Bușteni, unde au făcut o școală a bibliologiei românești, perfecționându-și mai ales deprinderile de descriere bibliografică și clasificare zecimală universală (care este punctul nostru slab, noi fiind reveniți la C.Z.U. numai din 1991), 145 de bibliotecari din bibliotecile publice.

Sigur, un material de felul acesta nu poate să cuprindă o colaborare atât de vastă, în care a fost pus atâta suflet, pentru că un capitol aparte ar necesita doar legăturile dintre cele două biblioteci naționale, un altul, și poate cel mai mare și mai frumos, ar trebui dedicat relațiilor de colaborare cu bibliotecile clujene, dar am ținut neapărat să amintesc încă o dată, fie și în trecut, de preistoria relațiilor de colaborare dintre bibliotecile noastre. Istoria încă urmează să fie scrisă.

OSOIANU, VERA. **Scrie „ca să știe”** / Vera Osoianu // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1999. – Nr. 3. – P. 73.

Mi-a inspirat acest titlu dl Mircea Radu Iacoban, care în articolul „Fratele la nevoie...”, publicat în Glasul Națiunii din 11 noiembrie 1998, se întreba dacă cele 10 miliarde de lei alocate de Parlamentul de la București „în vederea finanțării unor acțiuni de integrare economică și culturală dintre România și Republica Moldova” e mult sau e puțin. E destul de mult dacă luăm în considerație faptul că acest sprijin vine din condiții de totală criză financiară și de totală demoralizare, când statul nu poate asigura nici măcar salariile, iar căderea liberă a leului a prefăcut restanțele de 4-8 și chiar mai multe luni la salariile și așa destul de mizere în miraj.

Pentru acei care au vreo tangență cu instituția bibliotecară, povestea cu creionul ține de domeniul folclorului chiar de la lansarea ei. Nu cred să existe în Republică o bibliotecă unde să nu fi ajuns publicațiile din donații fie din partea Guvernului României, fie din partea societăților „Pro Bucovina și Basarabia”, precum și a altor societăți, Fundației Culturale Române, bibliotecilor universitare, județene, municipale, orașenești, naționale etc. Iar dacă și nu au ajuns e numai din neglijența sau reavoința cuiva. De la 1991 încoace, când începu „podurile de cărți” s-a primit pe diferite căi foarte mult, s-a scris însă puțin și de aceea lucrurile au rămas necunoscute.

Sfera culturii și implicit bibliotecile n-a fost trecută cu vederea în nici unul din protocolurile de colaborare dintre cele două state. Și de data aceasta este prevăzută dotarea unor biblioteci, achiziții de carte, susținerea publicațiilor culturale, editarea operelor clasice române etc. Pentru foarte multe biblioteci unde finanțarea la capitolul achiziții n-a fost deschisă de 5-7 ani, motiv pentru care ele rămân sub limita decenței informaționale, aceste donații sunt unica sursă de păstrare a vitalității și fără ele bibliotecile ar fi funcționale doar într-o măsură foarte mică. Însemnătatea lor crește și prin faptul că fondurile de publicații ale bibliotecilor publice numără doar 35 la sută de literatură în limba română. În bibliotecile mari acest raport este și mai mic, Biblioteca Națională, de exemplu, are doar 7 la sută de carte românească, situație care nu poate fi schimbată nici de depozitul legal al României, pe care Biblioteca îl primește de câțiva ani. Raportul dintre cota publicațiilor în limba română și populația de limbă română este invers proporțional. Să nu uităm și de faptul, că partea leului din volumul total o constituie publicațiile cu grafie chirilică, grafie în care copiii ajunși azi aproape de majorat nu mai citesc. Este clar că în asemenea condiții limită precum cele pe care le trăim acum, lectura publică ar trebui să țină de competența Guvernului, dar clar este și faptul că Guvernului acum numai de aceasta nu-i arde.

Inaugurarea la Chișinău a primei biblioteci de carte românească în august 1991, în prezența primului ministru Mircea Druc, președintelui Parlamentului Alexandru Moșanu, ministrului Culturii Ion Ungureanu, precum și a elitei vieții politice și culturale s-a dovedit a fi de bun augur. După Biblioteca „Transilvania”, inaugurările au ținut lanț și în prezent în republică funcționează 21 biblioteci de carte românească: 7 în Chișinău patronate de județele Cluj, Iași, Alba, Mureș, Dâmbovița, Constanța, municipiul București și 14 în orașe: Bălți - Ialomița, Orhei - Piatra Neamț, Fălești - Botoșani, Briceni - Bacău, Ialoveni - Olt, Rezina - Pitești, Căușeni - Prahova, Strășeni - Brăila, Cahul - Galați, Ungheni - Brașov, Florești - Cluj, Căinari - Timișoara, Soroca - Buzău (aceasta a fost prima bibliotecă de carte românească inaugurată în afara Chișinăului, la 16 noiembrie 1998 a marcat 5 ani de activitate și se vede că a pornit la drum, într-un ceas bun, pentru că legăturile de colaborare dintre aceste două județe au depășit sfera culturii și s-au extins asupra învățământului, anual zeci de copii din Soroca își fac vacanța în casele de odihnă pentru elevi din Buzău).

Ninsorile timpurii din noiembrie au amânat deschiderea a încă două biblioteci, la Hâncești de către județul Vaslui și la Orhei, prima bibliotecă de carte românească pentru copii, în afara Chișinăului, de către județul Prahova. Menționăm că județul Prahova este la a doua bibliotecă, prima a deschis-o la Căușeni, și tot două biblioteci patronază județul Cluj. Fondurile bibliotecilor sunt completate sistematic și, în prezent cele 21 biblioteci numără aproape 400 mii exemplare de publicații. Un șir de biblioteci precum cea din Cluj, Slatina, Târgoviște ș. a. au donat nu numai fondul de publicații, dar și mobilierul necesar, covoare, draperii, formulare tipizate, articole de birotică etc.

Evident că n-a fost efectuată evidența tuturor donațiilor care au ajuns pe diferite căi, în bibliotecile din Republica Moldova, nu ne-am pus niciodată acest scop și probabil nici n-a fost cazul, dar este vorba de milioane de volume evaluate la sume considerabile. Numai prin Centrul de distribuție a donațiilor, care funcționează pe lângă Biblioteca Națională au fost repartizate diferitelor categorii de biblioteci peste 1,5 milioane volume.

Dintre municipiile nominalizate, viitoare centre județene doar unul singur, Edineț nu are până în pre-

zent bibliotecă de carte românească. Să sperăm că se vor găsi încă filantropi care să ia aproape de suflet cuvintele poetului “niciodată să nu uităm de cei mai triști ca noi”.

Așa cum cunoaștem noi situația, donațiile primite nu sunt dintr-un surplus de publicații pentru bibliotecile din România, greutăți mari sunt și acolo, acutizate mai ales de faptul că în ultimii ani se încearcă repunerea în drepturi a bibliotecilor comunale, care au avut de suferit în anii dictaturii, deci acest ajutor este mai degrabă din mare omenie și poate din dragoste pentru cei de un neam. De aici și toată recunoștința și considerațiunea noastră.

OSOIANU, VERA. S.O.S. Biblioteca publică / Vera Osoianu // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 1999. – Nr. 1. – P. 11-12.

Manifestul UNESCO pentru bibliotecile publice proclama în ediția sa, a treia, din 1994 încrederea în bibliotecă publică ca forță vie pentru educație, cultură și informație și ca agent esențial pentru stimularea păcii și bunăstării spirituale prin gândirea bărbaților și a femeilor. De aceea UNESCO încurajează administrațiile guvernamentale naționale și locale să sprijine și să se angajeze activ în dezvoltarea bibliotecii publice. Este atât de clară ideea principală a Manifestului. Dar nu și la noi.

Confruntată cu contradicții fundamentale, societatea basarabeană încearcă diferite căi de ieșire din criza care-i macină temelii și pentru procurarea unor mijloace financiare ne semnificative de moment este gata să pună sub cuțit cultura generațiilor viitoare.

Recent, lumea bibliotecară din republică a fost bulversată de zvonuri care din păcate s-au dovedit a fi cea mai crudă realitate. Programul de măsuri pentru realizarea Legii nr. 96-XIV din 16 iulie 1998 „Privind rectificarea bugetului pe anul 1998” și Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 121-XIV din iulie 1998 „Cu privire la măsurile primordiale de asigurare a executării Legii privind rectificarea bugetului pe anul 1998” aprobată prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1096 din 4 noiembrie 1998 prevede „comasarea bibliotecilor școlare cu bibliotecile satești și trecerea lor în subordonarea Ministerului Educației și Științei”.

Hotărând această problemă, Guvernul n-a găsit de cuviință să solicite părerea specialiștilor din domeniul de la Consiliul Biblioteconomic Național, Asociația Bibliotecarilor sau Biblioteca Națională, care are responsabilitatea metodologică a bibliotecilor publice, specialiștilor care au un cuvânt de spus în această problemă și care ar fi putut propune soluții rezonabile.

După ce pe parcursul ultimilor ani au fost lichidate 250 biblioteci publice și reduse posturile a peste 400 bibliotecari, Guvernul nu găsește nimic mai bun decât să comaseze și restul bibliotecilor satești cu cele școlare și în felul acesta să lichideze practic rețeaua bibliotecilor publice satești. Mai mult decât atât, nu s-a luat în considerare nici faptul că în Parlament urma să fie aprobată noua structură administrativă. Ce se va întâmpla acum? Oare nici măcar comunele nu vor putea păstra o bibliotecă publică? În România anilor dictaturii ceaușiste bibliotecile publice s-au confruntat cu o situație aproape similară, însă acolo biblioteca publică n-a fost lichidată ca unitate administrativă, se lucra totuși câteva ore cu indemnizație. Cu toate acestea, bibliotecile publice au fost aproape distruse și acum statul român cheltuie sume enorme pentru reabilitarea lor.

Conform datelor statistice pentru anul 1997 în bibliotecile publice satești sunt concentrate peste 11 milioane de publicații, adunate cu atâta greu de-a lungul anilor. Colecțiile existente sunt enciclopedice și au menirea să satisfacă necesitățile de lectură și informare ale tuturor categoriilor de cititori. Biblioteca școlară are însă statutul său și prevede susținerea procesului instructiv-educational, ea fiind supusă programului general de activitate a școlii.

Dispariția bibliotecii publice din mediul rural ar limita accesul cetățenilor la tezaurul de cultură scrisă, periclitează dreptul cetățenilor la informație declarat de toate documentele internaționale ca unul din drepturile fundamentale ale omului.

Or, biblioteca publică nu este un lux, ea a fost concepută și a însemnat în toate timpurile singurul garant de protecție socială în cultură. Sărăcirea excesivă a populației a făcut imposibilă pătrunderea cuvântului scris în majoritatea familiilor și mai ales în localitățile rurale. Cine mai poate cumpăra astăzi o carte sau se mai poate abona la un ziar care valorează cât două-trei salarii minimale? Un sat de oameni, cu eforturi

comune, poate, însă și trebuie să mențină o bibliotecă publică. Nici cele mai dezvoltate țări, unde nivelul de trai al populației este la înălțimea demnității de om nu au renunțat la serviciile bibliotecilor publice. Toate statele, inclusiv cele din lumea a treia, pentru care UNESCO are programe de dezvoltare speciale, mențin și dezvoltă aceste structuri. Nu în zadar Manifestul UNESCO pentru bibliotecile publice a fost redactat a treia oară și de data aceasta a pus accentul anume pe aceste aspecte.

Dacă va fi înfăptuită lichidarea bibliotecilor publice, statul nostru urmează a fi unicul stat în lume fără biblioteci publice în localitățile rurale. Or, biblioteca publică nici pe departe nu și-a atins scopul, și nu și-a consumat funcțiile, mai ales la noi.

Oricum, piatra a început a se rostogoli și acum numai un miracol o poate opri pentru că foarte mulți reprezentanți ai organelor diriguitoare numai atâta așteptau. Pentru ei cultura a fost și va rămâne a cincea roată la căruță. Mulți nu se vor ridica nicicând la înțelegerea adevărului, că investiția în cultură este cea mai valoroasă investiție în viitor. Este cunoscut faptul că ce se seamănă strâmb, strâmb crește. Or, lipsită și de bruma de cultură semănată de biblioteca publică, unica instituție de cultură funcțională în anii din urmă în satele Moldovei, populația satelor noastre se va închista și mai mult sub carapacea ignoranței și inculturii. Noi nicidecum nu putem învăța din greșelile altora. Cu încăpățânarea care ne caracterizează insistăm să învățăm din propriile noastre greșeli.

În anii de tristă amintire cu o furie fără precedent în istorie, au fost șterse de pe fața pământului lăcașele de cult din satele și orașele Moldovei. Acum statele și comunitățile din multe părți ale lumii cheltuiesc sume enorme pentru a le reconstrui sau a le reface, acolo unde s-a mai păstrat ceva. La noi, în loc să trecem la reconstrucția lor, sabia lui Damocles atârnă și asupra bibliotecilor. Oare nu s-a aflat și prin părțile noastre că bibliotecile, deopotrivă cu școala și biserica, au stat dintotdeauna la temelile spiritualității unui neam?

CREAȚIA POETICĂ

RĂU, ALEXE. **Din bibliotecă** / Alexe Rău // Lumină Lină : Revistă de spiritualitate și cultură românească. – 2003. – Nr. 3. – P. 119.

Nimic nu poate fi singur
Idea de Don Quijote
ar fi rămas moartă
între rafturi
de nu încăleca
pe ideea de Rosinanta
Idea de călăreț
ar fi rămas și ea
ca o bucată de marmură
pusă într-un loc neocupat
de nici o carte
dacă nu venea
ideea de Sancho Panza
să deschidă
ideea de ușă
ce dădea în
ideea de spațiu cavaleresc
și atunci
nu s-ar fi mișcat nimic
dacă ideii de Sancho Panza
nu-i venea ideea
să plaseze
la capătul ideii
de spațiu cavaleresc
ideea de Dulcinea
Abia acum au ieșit cu toții
călare
și pe jos de-a dreptul din
bibliotecă
Iar noi
nici n-am fi avut
ideea despre această idee
dacă nu ne-ar măsura
din polițe

de câteva secole
prin crăpătura ideii de ușă
ideea de privire
a ideii de idee
servantul Bibliotecii
Cervantes

RĂU, ALEXE. Du-mă dincolo / AlexeRău // Lumină Lină : Revistă de spiritualitate și cultură românească = Gracious Light : Review of Romanian Spirituality and Culture. – 2002. – Anul VII. – Nr. 2. – P. 22.

Du-mă în spatele văzului
du-mă dincolo
la cel ce eram
într-o altă viață
în câmpul de scrum și de pulbere
cum a rămas după ce au trecut

Focul

Vântul

și Apa

Fă-mă gând negândit
fă-mă idee pură
Și nu ne mai da nouă
dorul de întrupare
în materie
căci împlinirea lui
este durerea
Și să nu ne mai lași
în fața celui întâi născut al tău
în fața ochiului
Căci din deschiderea lui
s-a născut schimbarea
iar aceasta
mama dorului este
Du-mă dincolo
unde se spune
că doar orbii pot vedea
cu ochiul înăuntru deșteptat
de acolo să mă uit
la câmpul vieții mele dintâi
al lucrurilor nenumite
Numai de acolo se poate vedea
lumina cuvintelor
plicurile acelea diafane
care înveșmântau lucrurile
când mama le numea

La fiece cuvânt rostit
ieșea din gura ei
câte o cămașă de lumină
pentru lucruri și ființe
În plicurile acelea aurorale
fiecare din noi
era purtat ca un mesaj
al Bucuriei
De ce ne-ai îndepărtat?
Dă-mi văzul meu cel dintâi
Tu care ai trimis
în casa noastră
plicul negru
al cuvântului moarte
ca să fereci în el și să ne răpești
lumina cuvântului mama

O tăcere ca o fiară
mă jugulează

De-aceea și-ți spun că
mai am un singur dor:
să mă duci dincolo
în spatele văzului
înainte să mă dărâme
în această muțenie surdă
tunetul
bocetului

RĂU, ALEXE. Sint – axa credinței / Alexe Rău // Lumina Lină : Revistă de spiritualitate și cultură românească. – 2002. – Nr. 1. – P. 38.

Nici un subiect
nu este bun
de predicat
în biserică
dacă nu coboară
la atributele omului

Nici un predicat
nu este bun
de urmat
dacă subiectul lui
nu se înalță la
complementele
Domnului

Nici un Dumnezeu
nu ajunge
subiect în biserică

dacă nu este
predicat de om

Nici un om
nu se apucă
de predicat în biserică
dacă nu este
subiect al Domnului

Cu pământul din cer
atributele omului
devin
complementele Domnului

Cu cerul de pe pământ
complementele Domnului
devin
atributele omului

Când atributele omului
înlocuiesc
atributele Domnului
biserica devine bordei
Când complementele Domnului
înlocuiesc
Complementele omului
bordeiul ajunge locaș

Aproapele și Departele
părinții credinței sunt
Familiarul și Distantul-
botezătorii ei
înființatori

Pe verticala născătoare
a stâlpului trupului
Orizontala botezătoare
se ține
brațele desfăcute
apropiind-îndepărtând

Lumina roșie
a răstignirii de pe pământ
înalță în cer
umbra omului
subliniată în
semnul crucii

SUMAR

Către cititor. Aliona Tostogan	3
Notă asupra ediției. Aliona Tostogan	5

PAGINI DIN ISTORIA BIBLIOTECII NAȚIONALE A REPUBLICII MOLDOVA

HERMINA G.B. ANGHELESCU. Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Vechea moștenire, noua identitate	6
HERMINA G.B. ANGHELESCU. Libraries in the Republic of Moldova	1 2
HERMINA G.B. ANGHELESCU. The National Library of the Republic of Moldova : Old Legacies and New Identities	31
СВЕТЛАНА БАРБЕЙ. Молдова. Национальная библиотека Республики Молдова	41
ALEXE RĂU. Biblioteca Națională din Republica Moldova – 170	43

TEORIE ȘI PRACTICĂ ÎN BIBLIOTECONOMIE

VIORICA ANTONOV. Activitatea inovațională a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova	44
SVETLANA BARBEI. Digitizarea colecțiilor Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova ; probleme și soluții	48
GHEORGHE BULUȚĂ. Biblioteconomia moldovenească : teorie și practică	51
ILIE BUSUIOC. Masă rotundă și briefing	54
TATIANA COSTIUC. Biblioteca Națională – centru de zămislire a noii culturi	54
ИСКИМЖИ Т. Н. Стандартизация в области библиотекovedения, информации и документации в Республике Молдова	56
ROMAN MOTULSKII. „Noțiunea de bibliotecă a fost și rămâne inșanjabilă...” (I)	57
ROMAN MOTULSKII. „Noțiunea de bibliotecă a fost și rămâne inșanjabilă...” (II)	60
VERA OSOIANU. Biblioteca prin imaginea ei : sub semnul unui concurs	67
VERA OSOIANU. Bibliotecile în infrastructura informațională	73
VERA OSOIANU. Componentele imaginii, mijloacele de creare și întreținere a ei	75
VERA OSOIANU. Ghidul comportamentului de performanță pentru personalul serviciilor de referințe informaționale	82
VERA OSOIANU. Statistica bibliotecară ca vector de imagine	84
ALLA PANICI. Metode, soluții și standarde de stocare a informației privind resursele electronice și non-publicațiile	94
ALEXE RĂU. Bibliotecile și informația în pragul secolului XXI : (I)	101
ALEXE RĂU. Bibliotecile și informația în pragul secolului XXI : (II)	103
ALEXE RĂU. Bibliotecile și informația în pragul secolului XXI: (III)	105
ALEXE RĂU. Biblioteconomie pe malul mării	108
ALEXE RĂU. Clasic și modern în managementul de bibliotecă : modelul cibernetic	112
ALEXE RĂU. Conceptul de bibliotecă națională : idei în circulație	116
ALEXE RĂU. Gânduri despre cadrul juridic, de reglementare a bibliotecilor din R. Moldova	123
ANDRIS VILKS. „Biblioteca Națională e menită să fie simbolul și ADN-ul națiunii”	125

STUDII ȘI CERCETĂRI

A.M. АНДРИЕШ. Свидетельство профессиональной зрелости : (о библиотечной периодике Республики Молдова)	129
ELENA CONȚESCU. Activitatea editorială a lui Onisifor Ghibu la Chișinău între anii 1917-1918.....	131
CONȚESCU, ELENA. Prima ediție a lui M. Eminescu în Basarabia postbelică	135
NINA NEGRU. Biblioteca Centrală din Chișinău în căutarea identității : (I).....	138
NINA NEGRU. Biblioteca Centrală din Chișinău în căutarea identității : (II).....	141
VERA OSOIANU. Bibliotecile în oglinda cifrelor.....	146
VERA OSOIANU. Probleme de planificare și statistică în sistemul dirijării științifice a bibliotecii	148
VERA OSOIANU. Probleme ale promovării limbii și culturii naționale în mediul virtual în lumina reglementărilor UNESCO și ale Comisiei Europene	150
ALEXE RĂU. Asociațiile bibliotecare în contextul societății civile a secolului XXI : (I)	155
ALEXE RĂU. Asociațiile bibliotecare în contextul societății civile a secolului XXI : (II)	157
ALEXE RĂU. Filosofia numărului 175 : 175 de ani de la înființarea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.....	159
ALEXE RĂU. Rostul paradigmatic al Facultății în viața și în cariera bibliotecarului	160
A.A. РЭУ. Письменность как путь познания человеческого бытия (библиософия). Введение в библиософию.....	162

CRONICA RECONSTRUCȚIEI

LUDMILA CORGHENCI. Activitatea științifică a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova : starea actuală, perspective	171
LUDMILA CORGHENCI. Biblioteca Națională a Republicii Moldova în cadrul confederației culturale românești : Prezent și perspectivă	172
VERA OSOIANU. Biblioteca, legislația și ideea de democratizare.....	174
VERA OSOIANU. Biblioteca și comunitatea : tangențe în spațiul virtual	176
VERA OSOIANU. "Columna" sau Cum se înalță sistemul național de biblioteci.....	183
ALEXE RĂU. Anul bibliologic 1992.....	185
ALEXE RĂU. Anul bibliologic 1999 sau în așteptarea lui Godot : Bibliotecarii moldoveni la sfârșit de secol XX : (I)	188
ALEXE RĂU. Ispitirea lui Harap Alb sau Anul bibliologic 1993.....	190
ALEXE RĂU. Schimbarea la față a bibliotecilor moldovene anul biblioteconomic 1991 ..	194
ALEXE RĂU. Vingt Ans Après	197
АЛЕКСЕЙ РЭУ. Библиотечное дело Республики Молдова.....	201

BIBLIOLOGIA MOLDOVEI PE FĂGAȘUL REFORMEI

MARINESCU, DAN. SIBIMOL sau buturuga mică	203
ALLA PANICI. De la cataloagele tradiționale la performanțele sistemelor informaționale integrate de bibliotecă.....	207
A. A. РЭУ. Молдова до и после введения проекта SIBIMOL	211

ANDREI SUȘCOV. SIBIMOL – un sistem integrat de catalogare	212
SIBIMOL – интегрированная информационная система библиотек Молдовы	215

O REALITATE ȘI UN PROIECT DE ANVERGURĂ

ALINA LEMNEAN. 2008 – "Anul Lecturii". Un interesant proiect lansat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova	218
--	-----

ACTIVITĂȚI CULTURAL-ȘTIINȚIFICE

MARCELA GAFTON. Salonul Național de Carte – ediția a IX-a	219
RAISA MELNIC. De la propagandă la difuzarea culturală.....	219
VERA OSOIANU. Cronică Simpozionului Științific „Anul Bibliologic”	222
DINA PALADI. Ziua limbii române la Biblioteca Națională a Moldovei	227
ALEXE RĂU. Ca o oază de lumină și speranță	231
EMIL VASILESCU. La Chișinău – ediție jubiliară	231
Книжный Салон в Кишиневе	233

VALORI PATRIMONIALE

VIOLETA BARBU. V. Farmagiu, N. Matei, C. Slutu, Cartea Moldovei (sec. XVII – înc. sec. XX) : (II). Ediții cu caractere chirilice (sec. XIX – înc. sec. XX). Catalog general.....	234
VERONICA COSOVAN. Chișinăul de altă dată în cărți poștale prezente în Serviciul “Carte veche și rară” al BNRM.....	234
STELIANA GRAMA. O bibliotecă cuprinsă într-un catalog.....	237
LIVIU MOSCOVICI. Un eveniment editorial : "Cartea Moldovei". Catalog general	238
NINA NEGRU. Bibliotecile Basarabiei și conștiința de comunitate : (1812-1918) : (I).....	239
NINA NEGRU. Bibliotecile Basarabiei și conștiința de comunitate (1812-1940) : (II).....	243
NINA NEGRU. Bibliotecile Basarabiei și conștiința de comunitate (1918-1940) : (III).....	246
NINA NEGRU. Bibliotecile Basarabiei și conștiința de comunitate (1918-1940) : (IV)	250
NINA NEGRU. Bibliotecile Basarabiei și conștiința de comunitate (V) : Bibliotecile căminelor culturale între 1923-1939	253
NINA NEGRU. Bibliotecile Basarabiei și conștiința de comunitate : Bibliotecile căminelor culturale între 1923-1939 : (VI)	255
NINA NEGRU. Bibliotecile Basarabiei și conștiința de comunitate (1939-1944) : (VII)	260
NINA NEGRU. Bibliotecile Basarabiei și conștiința de comunitate (1939 - 1944) : (VIII) .	262
ALEXE RĂU. O bibliotecă simbolizând țara	264
ALEXE RĂU. Reflecții asupra unei vechi tipărituri românești : [Cazania lui Varlaam].....	266
А. РЭУ. Национальная программа «Память Молдовы» : этапы разработки и реализации	269

GALAXIA GUTENBERG

Cărți în Biblioteca Națională a României	273
TATIANA COSTIUC. Cărțile de pe colțul biroului	274
CONSTANTIN CUBLEȘAN. Eminescu în Basarabia	277
LIVIU PAPUC. Bibliografie Eminescu	278

EMIL VASILESCU. Cunoaștere și implicare.....	279
EMIL VASILESCU. Între știință și manuscrise	279
EMIL VASILESCU. Magister dixit	280
EMIL VASILESCU. O istorie a bibliotecilor	281
EMIL VASILESCU. Printre cărți, cu sufletul.....	282

ITINERAR BIBLIOGRAFIC

A. M. MIHIȚ. Magazin bibliologic, 3-4 / 2000	283
A. M. MIHIȚ. O revistă de prestigiu.....	283
EMIL VASILESCU. Calendar Național 2006	284
EMIL VASILESCU. Magazin bibliologic 1-2 / 1998.....	285
EMIL VASILESCU. Magazin bibliologic 1 / 1999.....	285
EMIL VASILESCU. Magazin bibliologic 4/1999.....	286
EMIL VASILESCU. Magazin bibliologic 1/2001.....	287
EMIL VASILESCU. Magazin bibliologic.....	287
EMIL VASILESCU. Magazin bibliologic nr. 1-2/2004	288
EMIL VASILESCU. Magazin bibliologic nr. 2-3/2006	289

MERIDIAN BIBLIOLOGIC

TIHOMIL MAȘTROCIĆ. Câte ceva despre filosofia biblioarhitecturii	290
VERA OSOIANU. Biblioteca Națională a Germaniei între salvagardarea memoriei națiunii și internaționalizare	297
VERA OSOIANU. O colaborare cu ecou în viitor	312
VERA OSOIANU. Scrie „ca să știe”	314
VERA OSOIANU. S.O.S. Biblioteca publică.....	315

CREAȚIA POETICĂ

ALEXE RĂU. Din bibliotecă	317
ALEXE RĂU. Du-mă dincolo	318
ALEXE RĂU. Sin-taxa credinței	319

Bun de tipar:
Apărut: 2012
Coli de tipar: 40,5

Tiparul sub comanda nr. 11
Executat la Imprimeria BNRM,
str. 31 August 1989, nr. 78 A, Chișinău